

institut

memòria

d'estudis

CVRS

1998-1999

catalans

institut

memòria

d'estudis

CVRS

1998-1999

catalans

This One

Digi 9CZ4-98E-FJ8R

i

memòria

e

1998-1999

c

Disseny d'Enric Satué

**© Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47
08001 Barcelona**

**Compost per Víctor Igual, SL
Carrer de Còrsega, 237, baixos
08036 Barcelona**

**Imprès a Limpergraf
Carrer de Mogoda, 29-31
08210 Barberà del Vallès**

Dipòsit Legal: B. 16335-2000

índex

11	Presentació
<hr/>	
13	Primera part
15	Estructura
15	Consell Permanent
16	Secció Històrico-Arqueològica
20	Secció de Ciències Biològiques
23	Secció de Ciències i Tecnologia
26	Secció Filològica
30	Secció de Filosofia i Ciències Socials
33	Societats filials
38	Estructura funcional
39	Estructura administrativa
41	Relacions institucionals
41	Representants de l'IEC en altres institucions
50	Representants de l'IEC en jurats de premis
50	Convenis
52	Altres relacions institucionals
57	Inauguració del curs
57	Lliçó inaugural
57	L'art de la falsificació. <i>Falsae inscriptiones</i> a l'epigrafia romana de Catalunya. per Marc Mayer i Olivé
78	Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans
83	Parlament del president de la Generalitat de Catalunya
91	El Ple
91	Resum dels plens
98	Semblances
98	Miquel A. Fargas i Roca, per Oriol Casassas i Simó
112	Joaquim Folch i Torres, per Francesc Fontbona i de Vallescar
118	Jaume Serra i Húnter, per Jordi Sales i Coderch

- 123 Nous membres
- 123 Secció Històrico-Arqueològica
- 123 Joan Ferran Cabestany i Fort
- 124 Josep Massot i Muntaner
- 126 Secció Filològica
- 126 Ramon Sistac i Vicén
- 127 Secció de Filosofia i Ciències Socials
- 127 Josep Lluís Blasco i Estellés
- 128 Joan Francesc Mira i Casterà
- 130 Ricard Torrents i Bertrana
- 131 Membres emèrits
- 131 Germà Colón i Domènech
- 132 Màrius Foz i Sala
- 133 Salvador Reguant i Serra
- 134 Manuel Riu i Riu
- 135 Pere Verdaguer i Juanola
- 137 Necrologies
- 137 M. Àngels Anglada i d'Abadal
- 160 Borís Konstantinòvitx Vainstein
- 162 Pressupost
- 173 Debats
- 173 Sobre els tests en la nostra llengua o Caldrà arribar a demanar un decret dels tests en català consemblant al del cinema?
- 175 **Premis i borses d'estudi**
- 175 Premis i borses d'estudi dictaminats
- 183 Acte de lliurament dels premis i les borses d'estudi
- 183 Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans
- 186 Parlament del conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya
- 189 **Intervencions públiques del president**
- 189 Articles publicats a la premsa
- 189 De Fabra a la societat de la informació
- 192 Ens avergonyim quan parlem malament?
- 194 Lengua y comunicació científica

197	Segona part
199	Secció Històrico-Arqueològica
203	Programes de recerca
203	Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)
208	Catalunya Carolíngia
209	Repertori de manuscrits catalans del segle XVI (1474-1620)
210	Recerca arqueològica a Guissona
211	Forma Orbis Romani (FOR) - Tabula Imperii Romani (TIR)
213	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó
215	Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)
216	Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)
217	Banc de dades de monedes catalanes
218	Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona
218	Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec
219	Fonts municipals per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya (segles XIV i XV)
220	Corpus Inscriptionum Latinarum II
220	Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental
222	La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)
225	Societats filials
225	Amics de l'Art Romànic
231	Societat Catalana d'Estudis Hebraics
233	Societat Catalana d'Estudis Històrics
235	Societat Catalana d'Estudis Litúrgics
236	Societat Catalana d'Estudis Numismàtics
240	Societat Catalana de Musicologia

243 Secció de Ciències Biològiques

247	Programes de recerca
247	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació
248	Cartografia de la vegetació de Catalunya
249	Biodiversitat dels fongs de Catalunya (fase VI)
251	Immunologia de la diabetis tipus I al ratolí transgènic pel gen d'IFN-beta a les cèl·lules productores d'insulina.

- 254 Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes
- 255 La diversitat del genoma humà: manteniment d'un banc de recursos genètics
- 257 Estudi biològic de l'almesquera (*Galemys pyrenaicus Geoffroy. 1811*) (Insectívora. Talpidae) a Catalunya
- 258 Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica
- 260 Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya
- 262 Diccionari de les Ciències Ambientals
- 262 Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC)
- 264 Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana
- 265 Textos clàssics de la ciència
- 265 La ciència en la història dels Països Catalans
- 267 Societats filials
- 267 Institució Catalana d'Estudis Agraris
- 273 Institució Catalana d'Història Natural
- 280 Societat Catalana de Biologia

-
- 295 **Secció de Ciències i Tecnologia**
- 298 Programes de recerca
- 298 Centre d'Estudis de Risc Tecnològic
- 299 Grup d'Ensenyament de la Física
- 301 Grup de Física Matemàtica
- 302 Grup de Física de les Radiacions
- 302 La Farga Catalana
- 303 Grup de Treball d'Història de la Ciència
- 304 Física i Geometria
- 305 Societats filials
- 305 Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació
- 308 Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica
- 316 Societat Catalana de Física
- 321 Societat Catalana de Matemàtiques
- 328 Societat Catalana de Química
- 332 Societat Catalana de Tecnologia
-

335 Secció Filològica**339** Programes de recerca**339** Observatori de Neologia**341** Atlas Lingüístic del Domini Català**343** Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (segles IX, X i XI)**343** Proposta per a un estàndard oral lèxic**344** Gramàtica Catalana**345** Contribució a l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana: normalització de materials**346** Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques del català dialectal (Laboratori de Fonètica)**348** Diccionari del Català Contemporani (DCC)**349** SIMPLE (Semantic Information for Multifunctional Plurilingual Lexica)**350** La flexió verbal en els dialectes catalans**351** Oficines de la Secció Filològica**351** Oficina d'Onomàstica**354** Oficina de Consultes**357** Oficines Lexicogràfiques**361** Societats filials**361** Societat Catalana d'Estudis Clàssics**363** Societat Catalana de Llengua i Literatura

365 Secció de Filosofia i Ciències Socials**368** Programes de recerca**368** Arxiu de Textos Catalans Antics**369** Història de l'Educació Catalana**369** Integració lingüística i cultural dels immigrants a Catalunya. Del coneixement a l'ús del català**370** Diccionari Jurídic Català**371** El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives**376** Arc Mediterrani, ordenació del territori, segle XXI**376** Missió de recerca de manuscrits d'obres o d'autors catalans fora de Catalunya**378** Societats filials**378** Societat Catalana d'Economia**380** Societat Catalana d'Estudis Jurídics

- 381 Societat Catalana d'Ordenació del Territori
 - 385 Societat Catalana de Comunicació
 - 389 Societat Catalana de Filosofia
 - 392 Societat Catalana de Geografia
 - 396 Societat Catalana de Pedagogia
 - 397 Societat Catalana de Sociologia
-

- 401 **Centres de l'Institut d'Estudis Catalans**
 - 401 Centre de Recerca Matemàtica
 - 423 Centre de Referència en Enginyeria Lingüística
-

- 429 **Laboratoris**
 - 429 Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè
-

- 435 **Altres programes de treball**
 - 435 Reports de la recerca a Catalunya
 - 437 Jornades científiques
-

- 441 **Publicacions**
-

presentació

Il·libre que el lector té a les mans conté un resum de la vida corporativa de l'Institut d'Estudis Catalans i de les activitats realitzades durant el curs 1998-1999 en compliment de la seva missió estatutària.

Pel que fa a l'activitat corporativa, aquesta MEMÒRIA aporta informació sobre la composició actual de l'Institut i dels seus òrgans de govern, sobre les seves relacions institucionals, sobre els diferents assumptes tractats en les reunions del Ple, que n'és l'òrgan de govern, i en les reunions de les diferents seccions, sobre els actes més importants duts a terme al llarg del curs i sobre els premis i les borses d'estudi atorgats.

Durant aquest curs, l'Institut ha elegit sis nous membres numeraris: els senyors Joan-Ferran Cabestany i Fort i Josep Massot i Muntaner, de la Secció Històrico-Arqueològica; el senyor Ramon Sistac i Vicén, de la Secció Filològica, i els senyors Josep Lluís Blasco i Estellés, Joan Francesc Mira i Casterà i Ricard Torrents i Bertrana, de la Secció de Filosofia i Ciències Socials. En aquest mateix període, l'Institut ha hagut de lamentar la defunció d'un membre numerari, la senyora M. Àngels Anglada i d'Abadal, de la Secció Filològica, i s'ha assabentat de la mort del membre corresponent de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Borís Konstantinòvitx Vainstein.

Amb això el Ple és constituït, en acabar aquest curs, per noranta-dos membres numeraris, quaranta-quatre membres emèrits i els vint-i-cinc presidents de les societats filials. El nombre de membres corresponents és cinquanta-sis.

En els plens, a més de les qüestions que s'hi debaten normalment, s'han continuat presentant semblances de membres antics de l'Institut. Aquest any s'han recordat les personalitats de Miquel A. Fargas i Roca, Eugeni d'Ors i Rovira, Joaquim Folch i Torres i Jaume Serra i Hünter. Així mateix, s'ha dedicat un ple extraordinari a la celebració del debat sobre *Els drets individuals i els drets col·lectius*, en el qual actuaren com a ponents els senyors Isidre Molas i Josep M. Terricabras.

Pel que fa al *Cartell de premis*, l'IEC ha lliurat aquest curs vint premis generals, deu premis per a estudiants i cinc borses d'estudi. D'una altra banda, ha enviat representants als jurats dels Premis Nacionals del Ministeri d'Educació i Cultura de Madrid, i el nostre president ha format part del jurat dels Premis Nacionals atorgats per la Generalitat de Catalunya.

Així mateix, durant aquest curs l'IEC ha firmat convenis amb la Universitat de Perpinyà, per a l'assentament de les bases per a la creació d'una

seu de l'IEC a Perpinyà, i amb l'Institut d'Estudis Andorrans. També ha signat convenis específics amb les entitats següents: Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona, Diputació de Barcelona, Borsa de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Fundació Catalana de Gas, Institut Cartogràfic de Catalunya, Ajuntament del Vendrell, Autopistes de Catalunya i Consell Comarcal del Baix Penedès.

En l'àmbit de la recerca, aquest curs cal destacar la celebració de tres jornades científiques: d'una banda, *La urbanística moderna. La construcció d'una disciplina. L'experiència catalana vers l'experiència internacional*, i Els

límits de l'esport: el doping del dopatge; d'altra banda, les del *Simposi Pompeu Fabra*, dedicades a situar l'obra del mestre en el context de la cultura i de la lingüística del seu temps, als Països Catalans i arreu. Pel que fa als *Reports de la recerca a Catalunya*, han aparegut els treballs corresponents a quatre àrees: *Geometria i demografia*, *Biologia d'organismes i sistemes*, *Pedagogia i Enginyeria industrial*.

Pel que fa a publicacions, aquest curs han sortit a la llum quaranta-dos títols, trenta-cinc obres periòdiques i quatre treballs en col·laboració amb altres institucions.

Durant el 1999 han continuat les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

primera part

Il·l· Institut d'Estudis Catalans s'estructura en seccions, establertes segons grans unitats temàtiques de la ciència i la tecnologia. Les seccions s'encarreguen d'organitzar i desenvolupar la recerca i de programar activitats en llurs disciplines. Cada una de les seccions és formada per un màxim de vint-i-un membres numeraris, pels membres emèrits i pels presidents de les societats filials adscrites a la secció. L'Institut pot adscriure a cadascuna de les seccions un

President:

Vicepresident:

Tresorer:

Secretari general:

Presidents de les seccions:

estructura

màxim de trenta membres corresponents.

Els òrgans de govern, gestió i representació de l'Institut d'Estudis Catalans són el Ple, constituït pels membres numeraris, pels emèrits i pels presidents de les societats filials; el Consell Permanent, que actua per delegació del Ple i exerceix el govern de la corporació, i el president, que és el representant nat de l'Institut, en presideix el Ple i el Consell Permanent i té cura de l'execució dels acords.

Consell Permanent

Manuel Castellet i Solanas

Antoni Serra i Ramoneda

Josep Egozcue i Cuixart

Carles Miralles i Solà

Albert Balcells i González

(Secció Històrico-Arqueològica)

Mercè Durfort i Coll

(Secció de Ciències Biològiques)

Manuel Ribas i Piera

(Secció de Ciències i Tecnologia)

Joan A. Argenter i Giralt

(Secció Filològica)

Josep M. Muntaner i Pascual

(Secció de Filosofia i Ciències Socials)

Secció Històrico-Arqueològica

Consell de Govern

President:	Albert Balcells i González
Vicepresident:	Manuel Mundó i Marcet
Tresorer:	Xavier Barral i Altet
Secretària:	M. Teresa Ferrer i Mallol

Membres

	<i>DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT</i>
Manuel Ardit i Lucas	18.12.1992 Història moderna
Albert Balcells i González	21.11.1986 Història contemporània, social i política de Catalunya
Xavier Barral i Altet	18.12.1992 Història de l'art antic i medieval
Núria de Dalmases i Balañà	17.06.1996 Història de l'art medieval
Eulàlia Duran i Grau	07.05.1990 Història i literatura catalana a l'època moderna
Gregori Estrada i Gamissans	18.12.1992; emèrit des del 18.12.1993 Història de la música
M. Teresa Ferrer i Mallol	18.12.1992 Història medieval (baixa edat mitjana)
Josep M. Font i Rius	26.06.1970; emèrit des del 25.04.1988 Història del dret
Francesc Fontbona i de Vallescar	18.12.1992 Història de l'art modern
Emili Giralt i Raventós	19.12.1975; emèrit des del 01.04.1997 Història agrària

Josep Guitart i Duran	07.05.1990 Arqueologia
Albert Guillem Hauf i Valls	01.02.1991 Història de la literatura, edició de textos medievals i espiritualitat medieval
Marc Mayer i Olivé	17.06.1996 Epigrafia, tradició clàssica i història antiga de Catalunya
Concepció Mir i Curcó	18.12.1992 Història sociopolítica contemporània
Joaquim Molas i Batllori	17.02.1978 Història de la literatura i crítica literària
Manuel Mundó i Marcet	26.11.1971; corresponent des del 25.02.1966, emèrit des del 29.06.1993 Història i literatura antiga i medieval damunt les fonts manuscrites
Pere de Palol i Salellas	14.04.1978; emèrit des del 25.01.1993 Arqueologia paleocristiana i medieval
Antoni Pladevall i Font	07.05.1990 Història eclesiàstica i història de l'art
Antoni Riera i Melis	17.06.1996 Història medieval (baixa edat mitjana)
Manuel Riu i Riu	07.05.1990; emèrit des del 25.03.1999 Història i arqueologia medieval
Narcís Soler i Masferrer	17.06.1996 Paleolític i història antiga
Joan Vernet i Ginés	14.04.1978; emèrit des del 31.07.1993 Història de l'islam i de la ciència àrab

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

Membres corresponents

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Géza Alföldi	16.12.1996 (Heidelberg)
Agustí Altisent i Altisent	19.12.1975 (Poblet)
Josep Amengual i Batle	13.02.1987 (Madrid)
Cebrià Baraut i Obiols	15.03.1974 (Montserrat)
Miquel Batllori i Munné	09.06.1951 (Roma)
Thomas N. Bisson	13.02.1987 (Harvard)
Pierre Bonassie	13.02.1987 (Tolosa)
Dolors Bramon i Planas	17.06.1996 (Banyoles)
Robert I. Burns	16.12.1996 (Los Angeles)
Marcel Durliat	20.03.1964 (Tolosa)
Georges Fabre	16.12.1996 (Pau)
Paul Freedman	16.12.1996 (Tennessee)
Jocelyn N. Hillgarth	16.12.1996 (Londres)
Giovanni Lilliu	1973 (Càller)

Enric Llobregat i Conesa	13.02.1987 (Alacant)
Gabriel Llompart i Moragues	13.02.1987 (Palma)
Henry de Lumley	16.12.1996 (París)
José Luis Martín Rodríguez	16.12.1996 (Salamanca)
Olimpio Musso	16.12.1996 (Siena)
Alexandre Olivar i Daydí	06.07.1973 (Montserrat)
Pere Ponsich	06.07.1973 (Perpinyà)
Robert B. Tate	25.02.1966 (Nottingham)
Pierre Vilar	17.04.1961 (París)
Jill R. Webster	16.12.1996 (Toronto)
Philippe Wolff	20.03.1964 (Andorra)
Michel Zimmermann	16.12.1996 (Jouy-le-Moutier, França)

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALTAT

Secció de Ciències Biològiques

Consell de Govern

Presidenta:	Mercè Durfort i Coll
Vicepresident:	Francesc González i Sastre
Tresorer:	Joandomènec Ros i Aragonès
Secretari:	Xavier Bellés i Ros

Membres

	<i>DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT</i>
Francesc Asensi i Botet	15.06.1999 Pediatría
Carles Bas i Peired	14.04.1978; emèrit des del 03.08.1992 Ecologia de recursos marins vius
Xavier Bellés i Ros	23.10.1992 Entomologia
Jaume Bertranpetit i Busquets	06.06.1994 Antropologia
Oriol de Bolòs i Capdevila	24.01.1964; emèrit des del 16.03.1994 Geobotànica
Josep Carreras i Barnés	17.09.1990 Bioquímica i biologia molecular
Creu Casas i Sicart	17.02.1978; emèrita des del 25.04.1988 Briologia
Oriol Casassas i Simó	11.01.1985; emèrit des del 01.09.1993 Sociomedicina
Josep M. Domènech i Mateu	11.01.1985 Embriologia humana
Mercè Durfort i Coll	03.11.1989 Biologia cel·lular
Josep Egozcue i Cuixart	23.10.1992 Biologia cel·lular

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Ramon Folch i Guillèn	17.03.1978 Ecologia vegetal i gestió ambiental
Màrius Foz i Sala	11.01.1985; emèrit des del 01.03.1999 Endocrinologia
Jesús A. Garcia Sevilla	06.06.1994 Farmacologia
Lluís Garcia i Sevilla	15.06.1999 Psiquiatria
Francesc González i Sastre	06.06.1994 Bioquímica clínica i patologia molecular
Joaquim Gosálbez i Noguera	23.10.1992 Zoologia
Jordi Gras i Riera	11.01.1985; emèrit des del 05.06.1990 Immunologia
Ricard Guerrero i Moreno	06.06.1994 Microbiologia
Josep Laporte i Salas	17.02.1978; emèrit des del 18.03.1992 Farmacologia clínica
Jordi Lleonart i Aliberas	06.06.1994 Biologia pesquera
Xavier Llimona i Pagès	23.10.1992 Micologia
Ramon Margalef i López	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1989 Ecologia
Ramon Parés i Farràs	23.10.1992; emèrit des del 01.12.1997 Microbiologia
Antoni Prevosti i Pelegrín	17.02.1978; emèrit des del 15.02.1989 Genètica i evolució
Joan Rodés i Teixidor	11.01.1985 Hepatologia

Joandomènec Ros i Aragonès	17.09.1990
	Ecologia
Jordi Sans i Sabrafen	06.06.1994
	Hematologia i oncologia
Josep Vigo i Bonada	17.03.1978
	Geobotànica

Membres corresponents

Gonzalo Halfter i Salas	06.06.1994 (Mèxic)
Joan Massagué i Solé	06.06.1994 (Nova York)
Federico Mayor Zaragoza	09.06.1997 (París)
Àngel Pellicer i Garrido	22.05.1995 (Nova York)

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALTAT

Secció de Ciències i Tecnologia

Consell de Govern

President:	Manuel Ribas i Piera
Vicepresident:	Joaquim Casal i Fàbrega
Tresorer:	Joan Girbau i Badó
Secretari:	Salvador Alegret i Sanromà

Membres

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT	
Joaquim Agulló i Batlle	23.10.1992	Enginyeria mecànica
Salvador Alegret i Sanromà	17.09.1990	Química analítica
Josep Amat i Girbau	17.09.1990	Informàtica industrial
Damià Barceló i Cullerés	15.06.1999	Química analítica
Heribert Barrera i Costa	17.03.1978; emèrit des del 25.04.1988	Química teòrica
Eduard Bonet i Guinó	07.07.1978	Probabilitats, estadística, lògica i epistemologia
Joaquim Casal i Fàbrega	03.11.1989	Enginyeria química
Enric Casassas i Simó	19.05.1972; emèrit des del 02.11.1990	Química de les solucions
Manuel Castellet i Solanas	17.03.1978	Àlgebra i topologia
Josep Castells i Guardiola	14.04.1978; emèrit des del 27.05.1995	Química orgànica
Gabriel Ferraté i Pascual	07.07.1978	Automàtica

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Manuel Font i Altaba	10.01.1986; emèrit des del 04.02.1992 Cristal·lografia
Enric Freixa i Pedrals	25.03.1983; emèrit des del 25.04.1988 Enginyeria de motors
Joan Girbau i Badó	17.09.1990 Geometria diferencial
Lluís Jofre i Roca	17.06.1996 Telecomunicacions
David Jou i Mirabent	03.11.1989 Termodinàmica
Ramon Lapiedra i Civera	27.06.1986 Física relativista
Jaume Pagès i Fita	23.10.1992 Enginyeria de sistemes
Jaume Porta i Casanellas	24.02.1997 Edafologia i química agrícola
Enric Ras i Oliva	17.02.1978; emèrit des del 25.04.1988 Enginyeria elèctrica
Salvador Reguant i Serra	10.01.1986; emèrit des del 24.12.1998 Geologia històrica i paleontologia
Oriol Riba i Arderiu	17.03.1978; emèrit des del 29.08.1993 Sedimentologia i estratigrafia
Manuel Ribas i Piera	07.07.1978; emèrit des del 16.05.1995 Urbanística
Pere Santanach i Prat	17.09.1990 Geologia estructural i tectònica
Francesc Serra i Mestres	17.09.1990 Microelectrònica
David Serrat i Congost	17.06.1996 Geologia i geomorfologia

Carles Solà i Ferrando	23.10.1992 Enginyeria química
Josep Vaquer i Timoner	07.07.1978; emèrit des del 01.07.1998 Geometria diferencial

Membres corresponents

Evarist Giné i Masdeu	16.12.1996 (Connecticut)
Alfred Giner-Sorolla	23.11.1992 (Florida)
Antoni Lloret i Orriols	02.03.1992 (París)
Adélio Machado	23.11.1992 (Portugal)
Norberto Piccinini	06.06.1994 (Torí)
Lluís Antoni Santaló i Sors	21.12.1977 (Buenos Aires)
Borís Pàvlovitx Sobolev	17.05.1992 (Moscou)
Jaume Truyols i Santonja	02.03.1992 (Oviedo)
Borís Konstantinòvitx Vainstein	06.06.1994 († 1997) (Moscou)
Iuri Nicolàievitx Verxinin	17.05.1992 (Moscou)

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT

Secció Filològica

Consell de Govern

President:

Joan A. Argenter i Giralt

Vicepresidenta:

M. Àngels Anglada i d'Abadal
(† 23.04.1999)

Tresorer:

Vicent Pitarch i Almela

Secretari:

Isidor Mari i Mayans

Membres

M. Àngels Anglada i d'Abadal

DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALTAT

21.05.1991 († 23.04.1999)

Esriptora

Ramon Aramon i Serra

01.05.1942; emèrit des del 25.04.1988

Filologia i lingüística

Joan A. Argenter i Giralt

03.11.1989

Lingüística i sociolingüística

Antoni M. Badia i Margarit

15.11.1968; emèrit des del 30.05.1990

Lingüística històrica i gramàtica

Joan Bastardas i Parera

19.05.1972; emèrit des del 04.02.1989

Filologia clàssica i romànica

Pere Bohigas i Balaguer

13.06.1942; emèrit des del 25.04.1988

Filologia i literatura medieval

M. Teresa Cabré i Castellví

03.11.1989

Lexicologia i lexicografia

Jordi Carbonell i de Ballester

19.05.1972; emèrit des del 23.04.1994

Història social de la llengua, història
de la literatura i gramàtica

Germà Colón i Domènech

07.06.1993; corresponent des del

25.02.1966, emèrit des del 30.11.1998

País Valencià / Filologia romànica

Antoni Ferrando i Francès

22.03.1985

Història de la llengua

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Josep Gifreu i Pinsach	22.11.1993 Sociolingüística i polítiques de comunicació
Joaquim Mallafrè i Gavaldà	21.05.1991 Traductor i escriptor
Isidor Marí i Mayans	03.11.1989 Sociolingüística
Joan Martí i Castell	23.10.1992 Sociolingüística i història de la llengua
Joan Miralles i Monserrat	14.06.1985 Història de la llengua, onomàstica i lite- ratura popular
Carles Miralles i Solà	21.05.1991 Filologia clàssica
Aina Moll i Marquès	22.11.1993 Illes Balears / Lingüística
Josep Moran i Ocerinjauregui	22.05.1995 Onomàstica i lingüística històrica
Manuel Pérez Saldanya	09.06.1997 Gramàtica
Vicent Pitarch i Almela	14.06.1985 Sociolingüística
Lluís B. Polanco i Roig	27.11.1989 Sociolingüística i lingüística
Joaquim Rafel i Fontanals	24.10.1984 Fonètica i lexicografia
Josep Roca i Pons	03.11.1989; emèrit des del 03.11.1990 Gramàtica
Jordi Sarsanedas i Vives	21.05.1991; emèrit des del 02.09.1994 Escriptor

Ramon Sistac i Vicén	14.12.1998 Nord-occidental / Dialectologia
Josep Vallverdú i Aixalà	21.05.1991; emèrit des del 09.07.1993 Escriptor
Joan Veny i Clar	17.11.1978 Dialectologia i història de la llengua
Pere Verdaguer i Juanola	07.06.1993; emèrit des del 09.04.1999 Catalunya Nord / Lingüística i literatura

Membres corresponents

Ramon Amigó i Anglès	06.06.1994 (Reus)
Kálmán Faluba	23.11.1992 (Budapest)
Joseph Gulsoy	06.06.1994 (Toronto)
Rita Lejeune	29.04.1974 (Lieja)
José Antonio Pascual Rodríguez	09.06.1997 (Salamanca)
Philip D. Rasico	09.06.1997 (Nashville)
Beatrice Schmid	09.06.1997 (Basilea)
Giuseppe Tavani	23.11.1992 (Roma)
Arthur Terry	23.11.1992 (Colchester)
Enric Valor i Vives	24.10.1986 (València)

DATA DE NOMENYAMENT / ESPECIALITAT

Marià Villangómez i Llobet	21.05.1991 (Eivissa)
Max W. Wheeler	09.06.1997 (Brighton)
Curt Wittlin	09.06.1997 (Saskatoon, Canadà)
Marie-Claire Zimmermann	09.06.1997 (París)

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

Secció de Filosofia i Ciències Socials

Consell de Govern

President:	Josep M. Muntaner i Pascual
Vicepresident:	Joan Vilà i Valentí
Tresorer:	Josep González-Agàpito i Granell
Secretari:	Pere Lluís i Font

Membres

	DATA DE NOMENAMENT I ESPECIALITAT
Enric Argullol i Murgadas	01.02.1991 Dret administratiu
Bartomeu Barceló i Pons	01.02.1991 Geografia humana
Joan Becat i Rajaut	15.11.1991 Geografia
Josep M. Casasús i Guri	07.05.1990 Teoria del periodisme
Joan Estruch i Gibert	20.12.1995 Sociologia de la religió
Lluís Folch i Camarasa	07.05.1990; emèrit des del 06.02.1993 Pedagogia terapèutica
Octavi Fullat i Genís	20.12.1995; emèrit des del 12.01.1998 Filosofia de l'educació
Carles A. Gasòliba i Böhm	12.01.1979 Economia
Salvador Giner i de San Julián	22.05.1995 Sociologia
Josep González-Agàpito i Granell	15.11.1991 Teoria i història de l'educació
Enric Lluch i Martín	07.05.1990 Geografia

	DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT
Pere Lluís i Font	07.05.1990 Història de la filosofia
Isidre Molas i Batllori	22.11.1993 Dret constitucional
Miquel de Moragas i Spà	07.05.1990 Teoria de la comunicació
Joaquim Muns i Albuixech	13.02.1987 Economia internacional
Josep M. Muntaner i Pascual	12.01.1979 Economia
Josep M. Perarnau i Espelt	07.05.1990; emèrit des del 08.07.1998 Filosofia
Josep M. Puig i Salellas	29.01.1988; emèrit des del 19.02.1994 Dret civil i mercantil
Encarna Roca i Trias	22.05.1995 Dret civil
Vicenç M. Rosselló i Verger	01.02.1991 Geografia física
Antoni Serra i Ramoneda	13.02.1987 Economia de l'empresa
Carlota Solé i Puig	07.05.1990 Sociologia de les migracions i de les organitzacions, estructura i canvi social
Josep M. Terricabras i Nogueras	22.05.1995 Filosofia
Joan Triadú i Font	12.01.1979; emèrit des del 30.07.1991 Pedagogia general
Marc-Aureli Vila i Comaposada	29.01.1988; emèrit des del 29.01.1989 Geografia històrica

Joan Vilà i Valentí

29.02.1990; emèrit des del 29.03.1995
Geografia regional i didàctica de la geografia

Membres corresponents

Robert Pring-Mill

DATA DE NOMEJAMENT I ESPECIALITAT

25.02.1966
(Oxford)

Joan Vallet de Goytisolo

1974
(Barcelona)

Societats filials

Amics de l'Art Romànic

President:	Joan F. Cabestany i Fort
Vicepresidenta:	M. Teresa Matas i Blanxart
Tresorera:	Àngela Majó i Rais
Secretària:	Guadalupe Miras i Bernal

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

Presidenta:	Mercè Centrich i Sureda
Vicepresident:	Andreu Sánchez i Soriano
Tresorer:	Ricard Zarzuelo i Arnal
Secretària:	M. Antònia Pladellorens i Ibarz

Institució Catalana d'Estudis Agraris

President:	Joan Pere Vilà i Hors
Vicepresident:	Ramon Lletjós i Castells
Tresorer:	Josep Argemí i Relat
Secretari:	Albert Tehàs i Puig

Institució Catalana d'Història Natural

President:	Joaquim Maluquer i Sostres
Vicepresident:	Ferran Rodà i de Llanza
Tresorer:	Joan Pino i Vilalta
Secretari:	Josep Germain i Otzet

Societat Catalana d'Economia

President:	Josep Jané i Solà
Vicepresident:	Pere Puig i Bastard
Tresorer:	Humbert Sanz i Garcia
Secretari:	Josep C. Vergés

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

President:	Marc Mayer i Olivé
Vicepresident:	Jaume Pòrtulas i Ambrós
Tresorer:	Josep Martínez Gázquez
Secretari:	Xavier Riu i Camps

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

President:	Eduard Feliu i Mabres
Tresorer:	Pere Casanellas i Bassols
Secretari:	Jordi Casanovas i Miró

Societat Catalana d'Estudis Històrics

President:	Gaspar Feliu i Montfort
Vicepresident:	Gener Gonzalvo i Bou
Tresorer:	Pere Molas i Ribalta
Secretària:	Mònica González i Fernández

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

President:	Josep M. Mas i Solench
Vicepresident:	Ramon F. Pou i Serradell
Tresorer:	Xavier Genover i Huguet
Secretari:	Josep Cruanyes i Tor

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

President:	Alexandre Olivar i Daydí
Secretari:	Rafael M. Bofill i Fransí

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

President:	Miquel Crusafont i Sabater
Vicepresident:	Leandre Villaronga i Garriga
Tresorer:	Rafael Comas i Ezequiel
Secretària:	Anna M. Balaguer i Prunés

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica

President: Antoni Roca i Rosell
Vicepresident: Jon Arrizabalaga i Valbuena
Tresorer: Pere Grapí i Vilumara
Secretari: Xavier Roqué i Rodríguez

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

President: Ricard Pié i Ninot
Vicepresident: Oriol Nello i Colom
Tresorer: Daniel Serra de la Figuera
Secretari: Robert Vergés i Fernández

Societat Catalana de Biologia

President: Ramon Bartrons i Bach
Vicepresident 1r: Jaume Bertranpetit i Busquets
Vicepresident 2n: Lluís Cornudella i Mir
Tresorer: Antoni Fernández-Tiburcio
Secretària general: Cristina Junyent i Rodríguez

Societat Catalana de Comunicació

President: Josep M. Martí i Martí
Vicepresidenta: Imma Tubella i Casadevall
Tresorera: Montserrat Bonet i Bagant
Secretari: Antoni Esteve i Avilés

Societat Catalana de Filosofia

President: Jordi Sales i Coderch
Vicepresident: Jordi Ramírez i Asensio
Tresorer: Robert Veciana Tormo
Secretari: Ignasi Roviró i Alemany

Societat Catalana de Física

President:	Antoni Giró i Roca
Vicepresidenta:	Núria Ferrer i Anglada
Tresorer:	Ignasi Juvells i Prades
Secretari:	Agustí Poch i Parés

Societat Catalana de Geografia

President:	Vicenç Biète i Farré
Vicepresident:	Francesc Nadal i Piqué
Tresorera:	Montserrat Cuxart i Tremps
Secretari:	Enric Bertran i González

Societat Catalana de Llengua i Literatura

President:	August Bover i Font
Vicepresident:	Josep Massot i Muntaner
Tresorera:	Montserrat Alegre i Urgell
Secretari:	Joan Anton Rabella i Ribas

Societat Catalana de Matemàtiques

President:	Sebastià Xambó i Descamps
Vicepresident:	Joaquim Ortega i Aramburu
Tresorer:	Xavier Martínez i de Albéniz
Secretària:	Anna Río i Doval

Societat Catalana de Musicologia

President:	Romà Escalas i Llimona
Vicepresidenta:	Montserrat Albet i Vila
Tresorer:	Sergi Casademunt i Fiol
Secretari:	Josep M. Gregori i Cifre

Societat Catalana de Pedagogia

President: Jordi Galí i Herrera
Vicepresident: Ricard Torrents i Bertrana
Tresorer: Albert Sangrà i Morer
Secretari: Josep M. Boixareu i Cortina

Societat Catalana de Química

Presidenta: Pilar González i Duarte
Tresorer: Xavier Domènech i Antúnez
Secretari: Jaume Olivella i Nelo

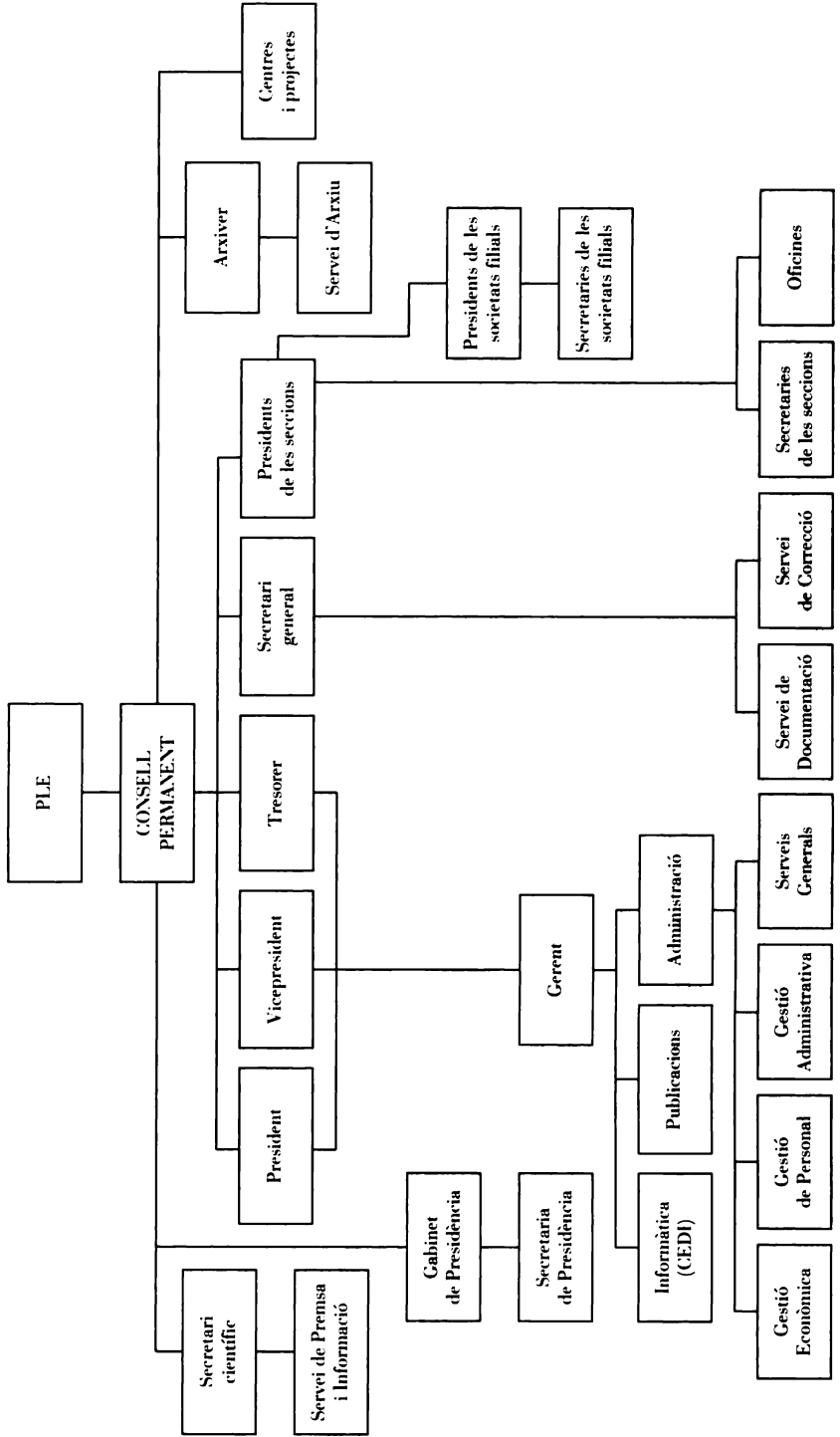
Societat Catalana de Sociologia

President: Sebastià Sarasa i Urdiola
Tresorer: Carles Prats i Maeso
Secretari: Raimon Bonal i Falgàs

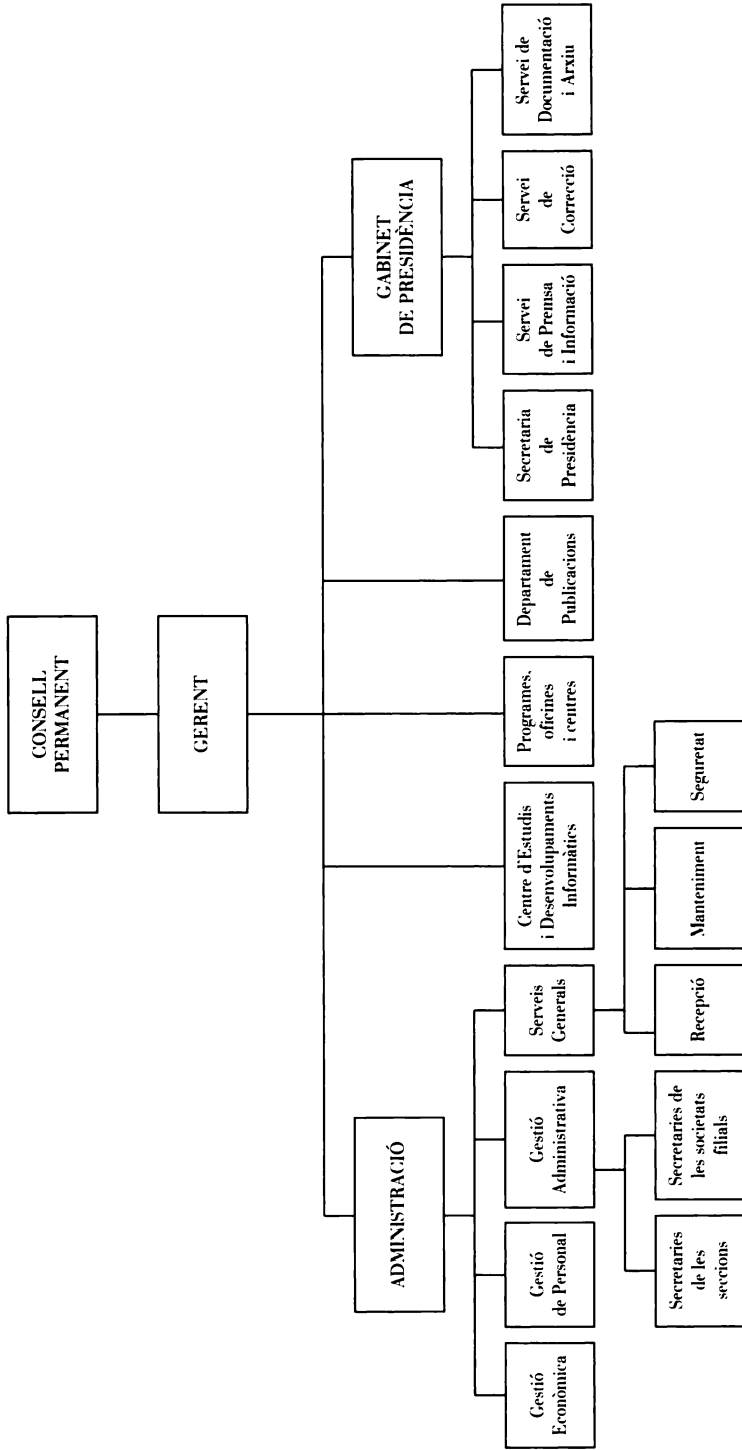
Societat Catalana de Tecnologia

President: Estanislau Tomàs i Morera
Tresorer: Oriol Izard i Badia
Secretari: Marc Barracó i Serra

Estructura funcional

Estructura administrativa

relacions institucionals

Representants de l'IEC en altres institucions

Institucions d'àmbit internacional

**Associació Internacional
de Ciències Històriques**

Eulàlia Duran i Grau

**Associació Internacional
de Professors de Llengua Catalana
(AIPLC)**

Comissió Gestora
August Bover i Font
Isidor Marí i Mayans
Vicent Pitarch i Almela

**Centre d'Estudis Catalans
de la Universitat de París-Sorbona
(París IV)**

Consell d'Administració
Manuel Castellet i Solanas (membre nat)

**Unió Acadèmica Internacional
(UAI)**

Ramon Aramon i Serra
(president d'honor)
Delegats
Manuel Mundó i Marcet (titular)
Josep Guitart i Duran (adjunt)

Institucions d'àmbit estatal

Biblioteca Nacional de Madrid

Reial Patronat
Manuel Castellet i Solanas
(membre nat)

**Comité Español del Corpus
Vasorum Antiquorum**

*Institucions d'àmbit català***Biblioteca de Catalunya***Consell Rector*

Vicepresident:

Manuel Castellet i Solanas

(membre nat)

Vocals

Manuel Mundó i Marcet

Joan Vilà i Valentí

**Biblioteca General d'Història
de l'Art del Museu Nacional
d'Art de Catalunya***Comissió d'Adquisicions*

Antoni Pladevall i Font

**Centre de Recerca Ecològica
i Aplicacions Forestals (CREAF)***Consell de Direcció*

Ramon Folch i Guillèn

Patronat

Manuel Castellet i Solanas

(membre nat)

Joandomènec Ros i Aragonès

**Comissió Assessora
de Llenguatge Administratiu (CALA)
de la Direcció General
de Política Lingüística
de la Generalitat de Catalunya**

Isidor Marí i Mayans

**Comissió Catalana de Relacions
amb la UNESCO**

Manuel Castellet i Solanas

**Comissió d'Assessorament
i Seguiment del Pla
de la Recerca de Catalunya**

Josep Enric Llebot i Rabagliati

**Comissió d'Estudi per a presentar
un informe sobre l'aplicació
de les lleis d'organització territorial
del 1987**

Oriol Nel·lo i Colom

**Comissió d'Urbanisme
de Catalunya del Departament
de Política Territorial
i Obres Públiques
de la Generalitat de Catalunya**

Joan Vilà i Valentí

**Comissió
de Delimitació Territorial
del Departament de Governació
de la Generalitat de Catalunya**

Josep M. Muntaner i Pascual

**Comissió
de Seguiment del Conveni
entre la Generalitat de Catalunya
i l'Institut d'Estudis Catalans**

Membres nats
Manuel Castellet i Solanas
Josep Egozcue i Cuixart
Carles Miralles i Solà

**Consell Assessor de l'Àrea
Protegida de les Illes Medes**

Miquel Zabala i Limousin

**Consell de Caça de Catalunya
del Servei de Protecció i Gestió
de la Fauna de la Direcció General
del Medi Natural del Departament
d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
de la Generalitat de Catalunya**

Joaquim Gosálbez i Noguera

Consell de Pesca Continental del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya	Jordi Leonart i Aliberas
Consell de Protecció de la Natura del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya	Josep Vigo i Bonada
Consell Escolar de Catalunya del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya	Josep M. Terricabras i Nogueras
Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya	Manuel Castellet i Solanas (vicepresident nat) Antoni M. Badia i Margarit (vocal)
Consell Social de la Universitat Autònoma de Barcelona	Francesc Fontbona i de Vallescar († 23.04.1999)
Consell Social de la Universitat de Barcelona	Jordi Carbonell i de Ballester
Consell Social de la Universitat de Girona	M. Àngels Anglada i d'Abadal († 23.04.1999)
Consell Social de la Universitat de Lleida	Joan Pere Vilà i Hors
Consell Social de la Universitat Politécnica de Catalunya	Josep M. Muntaner i Pascual

**Consell Social de la Universitat
Pompeu Fabra**

M. Teresa Ferrer i Mallol

**Consell Social
de la Universitat Rovira i Virgili**

Josep Guitart i Duran

**Consell Assessor
de la Televisió a Catalunya**

Sebastià Serrano i Farrera
(Societat Catalana de Pedagogia)

**Consell Assessor
de les Comunitats Catalanes
del Departament de Presidència
de la Generalitat de Catalunya**

Josep M. Muntaner i Pascual

**Consell Assessor
per al Desenvolupament Sostenible
de Catalunya**

Manuel Castellet i Solanas

**Consorci del Centre
de Supercomputació de Catalunya**

Consell Científic
Manuel Castellet i Solanas

**Consorci del Centre
de Terminologia (TERMCAT)**

Consell de Direcció
Manuel Castellet i Solanas
Joan A. Argenter i Giralt
Consell Supervisor
Maria Bozzo i Duran
Enric Hernández-Roig
Joan Martí i Castell

**Corporació Catalana de Ràdio
i Televisió (CCRTV)***Consell Assessor**Vocals*

Carles Miralles i Solà

Miquel de Moragas i Spà

Pere Lluís Font

**Gabinet d'Onomàstica
(Toponímia i Antroponímia)
de la Universitat de les Illes Balears***Consell Assessor*

Isidor Marí i Mayans

Institució de les Lletres Catalanes*Consell Assessor*

Joaquim Molas i Batllori

**Institut de Recerca i Tecnologia
Agroalimentàries (IRTA)***Consell Assessor*

Enric Casassas i Simó

Junta de Museus de Catalunya*Ple**Vocal*

Pere de Palol i Salellas

**Junta de Residus
del Departament de Medi Ambient
de la Generalitat de Catalunya***Consell Assessor*

David Serrat i Congost

**Laboratori General
d'Assaigs i Investigacions
de la Generalitat de Catalunya***Consell Assessor*

Francesc Gacia i Escapa

**Museu de Mineralogia
Mollfuleda d'Arenys de Mar***Patronat*

Oriol Riba i Arderiu

Parc de Collserola

Patronat

Oriol de Bolòs i Capdevila

**Parc Nacional d'Aigüestortes
i Estany de Sant Maurici**

Patronat

Xavier Llimona i Pagès

Joandomènec Ros i Aragonès (suplent)

Parc Natural del Cadí-Moixeró

Junta Rectora

Josep Vigo i Bonada

Xavier Bellés i Ros (suplent)

**Parc Natural
dels Aiguamolls de l'Empordà**

Junta de Protecció

Francesc Giró i Amigó

Joaquim Gosálbez i Noguera

Jaume Porta i Casanelles

Jordi Sargatal i Vicens

**Parc Natural
de la Zona Volcànica de la Garrotxa
del Departament de Medi Ambient**

Junta de Protecció

Xavier Bellés i Ros

Oriol Riba i Arderiu

Patronat del Castell de Cardona

Manuel Mundó i Marcet

Patronat del Monestir de Poblet

Manuel Castellet i Solanas

**Patronat del Monestir
de Santes Creus**

Josep Guitart i Duran

Patronat Siurana

Marc-Aureli Vila i Comaposada

Seu Vella de Lleida*Patronat*

Joan F. Cabestany i Fort

Universitat Catalana d'Estiu*Patronat*

Manuel Castellet i Solanas

*Patronats de fundacions***Fundació Ferran Sunyer i Balaguer***Membres nats*

Manuel Castellet i Solanas

Carles Miralles i Solà

Manuel Ribas i Piera

Sebastià Xambó i Descamps

Fundació Mercè Rodoreda*Membres nats*

Manuel Castellet i Solanas

Antoni Serra i Ramoneda

Josep Egozcue i Cuixart

Carles Miralles i Solà

Albert Balcells i González

Mercè Durfort i Coll

Manuel Ribas i Piera

Joan A. Argenter i Giralt

Josep M. Muntaner i Pascual

Membres electius

Joaquim Molas i Batllori

Jordi Sarsanedas i Vives

Joan Triadú i Font

Fundació Noguera

Vacant

Fundació Pau Casals

Manuel Castellet i Solanas

(membre nat)

**Fundació Pere Corominas
d'Estudis Filosòfics, Històrics,
Literaris i d'Investigació Lingüística**

Manuel Castellet i Solanas

**Fundació Universitat Oberta
de Catalunya**

Conseller
Manuel Castellet i Solanas

**Fundació Llorenç Villalonga
de l'Ajuntament de Binissalem**

Joaquim Molas i Batllori

Fundació Narcís Monturiol

Manuel Castellet i Solanas

Caixes d'estalvis

Caixa d'Estalvis de Sabadell

Consellers
Francesc Serra i Mestres
Joaquim Rafel i Fontanals (suplent)

**Comissió d'Estudis
de la Caixa d'Estalvis de Sabadell**

Manuel Castellet i Solanas

**Caixa d'Estalvis
i Pensions de Barcelona**

Conseller general
Joan A. Argenter i Giralt

**Federació d'Organitzacions
Catalanes Internacionalment
Reconegudes (FOCIR)**

Salvador Alegret i Sanromà

Representants de l'IEC en jurats de premis

Premis d'àmbit estatal

Premios Nacionales 1998

(convocats pel Ministeri de Cultura)

Premio Nacional de las Letras Españolas

Albert G. Hauf i Valls

Premio Nacional de Literatura (poesia)

Biel Mesquida i Amengual

Premio Nacional de Literatura (narrativa)

Carme Arnau i Faidella

Premio Nacional de Literatura (assaig)

Joaquim Molas i Batllori

Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil

Lídia Pons

Premio Nacional de Traducción

Narcís Garolera i Carbonell

Premis d'àmbit català

Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent

Mercè Durfort i Coll

Convenis

Durant el curs 1998-1999, l'Institut d'Estudis Catalans ha establert els convenis i els acords de col·laboració amb diferents institucions i empreses.

Els principals convenis han estat els següents:

- Universitat de Perpinyà
Conveni subscrit dins el marc dels acords de cooperació cultural, científica i tècnica entre França i Espanya.
Objectiu: assentament de les bases per a la creació d'una seu de l'Institut d'Estudis Catalans dins la Universitat de Perpinyà.

La Universitat fa un reconeixement oficial i explícit de l'autoritat de l'IEC en matèria lingüística.

- Institut d'Estudis Andorrans
Objectiu: promoció de la cooperació en la realització conjunta de programes científics, projectes de recerca i planificació d'estudis i recerca.
- Departament de Governació, Departament de Cultura i Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, Institut

Cartogràfic de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya, Consorci per a la Normalització Lingüística, Associació Catalana de Municipis i Comarques i Federació de Municipis de Catalunya.

Objectiu: Elaboració del Nomenclàtor Oficial de la Toponímia Major de Catalunya.

- Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Objectiu: Regulació de la col·laboració entre el Departament de Política Territorial i Obres Públiques i l'IEC i inclusió d'una subvenció destinada a atendre les despeses preparatòries del Premi Catalunya d'Urbanisme.

- Ajuntament de Barcelona

Objectiu: Assumpció, mitjançant l'Institut de Cultura de Barcelona, de l'import dels honoraris del projecte de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència.

- Diputació de Barcelona

Objectiu: Establiment del marc general de col·laboració en matèria d'estudi i difusió d'idees i temes emergents relatiu a l'ordenació del territori.

- Universitat Autònoma de Barcelona i Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Barcelona

Objectiu: Patrocini per la Sociedad Rectora de la Bolsa de Valores de Barcelona d'un curs de mestratge en matemàtiques per als instruments financers gestionat per l'Escola de Doctorat i Formació Continuada de la UAB.

- Autopistes de Catalunya, Consell Comarcal del Baix Penedès i Ajuntament del Vendrell

Objectiu: Promoció de l'estudi del paisatge arqueològic antic de la Cossetània o Oriental.

- Fundació Catalana de Gas

Objectiu: Participació en el finançament del programa de recerca Atles Lingüístic del Domini Català (com a continuació de col·laboracions fetes anys anteriors per la Fundació Catalana de Gas).

- Institut Cartogràfic de Catalunya

Objectiu: Actualització de la col·laboració existent entre el Servei Geològic de Catalunya, dins el marc general de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, i l'IEC en matèria de sismologia.

Altres relacions institucionals

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) és membre de la Unió Acadèmica Internacional (UAI) des de 1922, poc temps després de la seva fundació. Representants de l'Institut han ocupat càrrecs en el consell directiu de la UAI; actualment, l'IEC hi exerceix la presidència d'honor i hi té dos delegats. L'Institut té en marxa actualment tres projectes de recerca que són part de projectes de la UAI: *Corpus Vitrearum Medii Aevi*, *Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani* i *Corpus Inscriptionum Latinarum*.

L'Institut d'Estudis Catalans forma part del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), constituït pel Decret 300/1987, del 4 d'agost, integrat per la Generalitat de Catalunya (representada per l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries, pel Departament de Política Territorial i Obres Públiques, pel De-

partament de Medi Ambient i per la Comissió d'Investigació, de Recerca i d'Innovació Tecnològica), l'Institut d'Estudis Catalans, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Barcelona.

El CREAF és un centre de recerca bàsica i orientada, de formació, d'assessorament i de difusió, que s'ocupa dels coneixements i de les eines metodològiques rellevants per a la millora del medi terrestre, natural i rural, principalment.

L'Institut d'Estudis Catalans forma part del Consorci del Centre de Terminologia per a la Llengua Catalana (TERMCAT), integrat per la Generalitat de Catalunya (Departament de Cultura), per l'Institut d'Estudis Catalans i pel Consorci per a la Normalització Lingüística, que té per objectiu la coordinació de la recerca, de la normalització i de la difusió de la terminologia.

Visitants il·lustres

Durant el curs 1998-1999, l'Institut d'Estudis Catalans ha rebut els visitants il·lustres següents:

- Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, que presidí l'acte inaugural del curs 1998-1999. 20 de setembre de 1998.
- Julia García Valdecasas, delegada del Govern espanyol. 16 de desembre de 1998.
- Llorenç Huguet, rector de la Universitat de les Illes Balears. 15 de febrer de 1999.
- Manuel Royes, president de la Diputació de Barcelona. 8 de març de 1999.
- Jean-Michel Hoerner, president de la Universitat de Perpinyà. 16 de març de 1999.
- Joan M. Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya. 20 de març i 26 de maig de 1999.
- Pere Cervós, ministre d'Educació, Joventut i Esports d'Andorra. 9 d'abril de 1999.
- Pere Macias, conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, que presidí l'acte de lliurament dels premis de l'IEC. 22 d'abril de 1999.

Assistència a actes, visites i missions del president

- Assistència a la inauguració del curs de la Universitat de València. 1 d'octubre de 1998.
- Assistència a la inauguració del curs de la Universitat d'Alacant. 2 d'octubre de 1998.
- Participació en les Jornades de debat *Catalunya, demà*, organitzades per la Generalitat de Catalunya. 13 d'octubre de 1998.
- Assistència a l'acte institucional de commemoració del 20è aniversari del Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París IV Sorbona, al Palau de la Generalitat. 5 de novembre de 1998.
- Assistència a l'acte de lliurament de la Creu de Sant Jordi a diverses personalitats i entitats que han estat distingides amb aquest guardó per la Generalitat de Catalunya. 5 de novembre de 1998.
- Assistència a l'acte de lliurament de la Medalla d'Honor de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona a Ramon Parés i Farràs. 11 de novembre de 1998.
- Assistència a la inauguració de la Residència d'Investigadors del Consell Superior d'Investigacions Científiques. 16 de novembre de 1998.
- Assistència a l'acte de lliurament del Premi Fundació Catalana per a la Recerca, atorgat *ex aequo* a Miquel Batllori i Francesc Serra, membres de l'IEC. 19 de novembre de 1998.

- Sopar del Consell Permanent de l'Institut amb el M. Hble. Sr. Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya. 25 de novembre de 1998.
- Presidència de l'acte de lliurament dels premis d'Òmnium Cultural, Delegació Comarcal de Granollers. 27 de novembre de 1998.
- Col·laboració amb la setena edició de La Marató de TV3. Desembre de 1998.
- Assistència a l'acte institucional de commemoració del 50è aniversari de la proclamació de la Declaració Universal dels Drets Humans, organitzat per la Generalitat de Catalunya. 10 de desembre de 1998.
- Assistència del president de l'Institut, acompanyat del president de la Secció Filològica, a l'acte en memòria de Pompeu Fabra a Prada, organitzat per Òmnium Cultural. 27 de desembre de 1998.
- Assistència al concert de violoncels al Palau de la Música Catalana en commemoració del 25è aniversari de la mort de Pau Casals. 28 de desembre de 1998.
- Assistència a l'acte organitzat per l'Ajuntament de Barcelona i la Fundació Caixa Catalunya de presentació de les experiències viscudes a bord del transbordador espacial *Discovery* a càrrec de la tripulació STS-95. 14 de gener de 1999.
- Visita del president de l'IEC i del president de la Secció Filològica al ministre de Cultura i Turisme d'Andorra, senyor Enric Pujal i Areny. 19 de gener de 1999.
- Visita oficial del president de l'IEC i del president de la Secció Filològica al nou director de la Reial Acadèmia Espanyola, senyor Víctor García de la Concha. Madrid, 27 de gener de 1999.
- Assistència al seminari *Les noves perspectives de l'autonomia*, organitzat per l'Institut d'Estudis Autònomic del Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. 28 de gener de 1999.
- Assistència a l'acte inaugural del curs de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. 31 de gener de 1999.
- Assistència del secretari general i del president de la Secció Filològica a l'estrena de l'obra *El maniquí*, de Mercè Rodoreda. 4 de febrer de 1999.
- Assistència a la reunió convocada pel conseller de la Presidència per a parlar del finançament autonòmic. 5 de febrer de 1999.
- Signatura del document pro seleccions esportives catalanes. 16 de febrer de 1999.
- Presidència del cicle *Les bases matemàtiques de la civilització tecnològica*. 17 de gener de 1999.
- Presentació del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan M. Pujals, a Tribuna Barcelona. 22 de febrer de 1999.

- Assistència a l'acte institucional de commemoració del 75è aniversari de l'edició del primer volum de la Fundació Bernat Metge. 2 de març de 1999.
- Assistència a la concessió del XIX Premi de les Lletres Catalanes Ramon Llull, convocat per l'editorial Planeta. 4 de març de 1999.
- Assistència a la conferència de premsa convocada per la Institució Joan Fuster i Acció Cultural del País Valencià a l'Espai Mallorca per a presentar la Institució Joan Fuster. 10 de març de 1999.
- Assistència al sopar amb motiu de la visita del senyor Lucien Bouchard, primer ministre del Quebec, al Palau de la Generalitat. 15 de març de 1999.
- Assistència a l'acte en record i homenatge a Carles Ferrer Salat, organitzat a la Universitat de Barcelona. 16 de març de 1999.
- Assistència a l'acte d'homenatge a Miquel Martí i Pol, organitzat per l'Institut Joan Lluís Vives. 18 de març de 1999.
- Assistència a la inauguració de l'Auditori de Barcelona. 22 de març de 1999.
- Copresidència de l'acte de presentació del programa DIVERCAT. 24 de març de 1999.
- Assistència a la presentació oficial de dues expedicions organitzades pel Centre Excursionista de Catalunya. 24 de març de 1999.
- Assistència als actes de commemoració de la Diada de Sant Jordi, organitzats per la Generalitat de Catalunya. 23 d'abril de 1999.
- Organització de la reunió de professionals de la llengua del País Valencià. 29 de març de 1999.
- Participació en la Piràmide Solidària pels Hospitals, organitzada per Media Park i el Grup Editorial Bertelsmann. 23 d'abril de 1999.
- Participació a València en la Declaració de València pels drets de les llengües catalana i basca. 24 d'abril de 1999.
- Assistència a l'acte de celebració del cinquè centenari de la fundació de la Universitat de València. 30 d'abril de 1999.
- Assistència del president de la Institució Catalana d'Història Natural, en representació de l'IEC, al Congrés de Riscos Naturals, organitzat per la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Ajuntament de Sant Celoni i l'Hospital Comarcal de Sant Celoni. 7 de maig de 1999.
- Assistència a l'acte de commemoració del desè aniversari de la inauguració de la seu de l'Institut d'Anàlisi Econòmica. 13 de maig de 1999.
- Assistència de la presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, en representació de l'IEC, a l'acte d'investidura com a doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant del professor Ramon Margalef. 18 de maig de 1999.

- Assistència a l'acte de lliurament del XI Premi Internacional Catalunya 1999. 20 de juny de 1999.
 - Assistència al lliurament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 1999. 3 de juny de 1999.
 - Presidència de l'acte d'inauguració de l'exposició i el cicle de conferències *Mercè Rodoreda. Un viatge entre paraules i flors* a la Caixa de Girona. 4 de juny de 1999.
 - Assistència a l'acte de celebració del centenari del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres. 21 de juny de 1999.
 - Assistència a l'acte d'inauguració de les obres de restauració del monestir de Sant Pere de Rodes. 21 de juliol de 1999.
-

Conferències del president

- *Una visió històrica de la unitat de la llengua catalana*. Reus, 19 de gener de 1999.
 - Presentació del llibre d'homenatge a M. Àngels Anglada. Figueres, 5 de maig de 1999.
-

inauguració del curs

Lliçó inaugural

El dia 21 de setembre de 1998 tingué lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, la sessió d'inauguració del curs 1998-1999.

El discurs reglamentari fou a càrrec de l'Ihm. Sr. Marc Mayer i Olivé, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, i dugué per títol *L'art de la falsificació. Falsae inscriptiones a l'epigrafia romana de Catalunya*. L'acte comptà també amb un discurs del president de l'Institut, Ihm. Sr. Manuel Castellet i So-

lanas, i amb un parlament del president de la Generalitat de Catalunya, M. Hble. Sr. Jordi Pujol i Soley. Així mateix, el secretari general de l'Institut, Ihm. Sr. Carles Miralles, féu una lectura del resum de la *Memòria del curs 1997-1998*.

Durant la sessió inaugural del curs s'interpretaren unes quantes peces musicals, que anaren a càrrec de la soprano Mireia Casas, acompanyada amb el piano pel senyor Marco Evangelisti.

Reproduïm a continuació el text dels discursos llegits per l'Ihm. Sr. Marc Mayer i Olivé, per l'Ihm. Sr. Manuel Castellet i pel M. Hble. Sr. Jordi Pujol.

L'art de la falsificació. Falsae inscriptiones a l'epigrafia romana de Catalunya

A tall de justificació¹

Per als antics la història tenia un caràcter literari, carregat de recursos retòrics, que, d'acord amb la

seva finalitat eminentment demostrativa, perseguia convèncer el lector, o millor encara l'oient, de quines havien estat les causes i les conseqüències d'uns fets i quina lliçó se'n podia ex-

1. Principals abreviacions:

CIL II = *Corpus Inscriptionum Latinarum*, vol. II, ed. AE. Hübner, Berlín, 1869, i *Supplementum*, Berlín, 1892.

IRB = S. MARINER, *Inscriptiones romanas de Barcelona (lapidarias y musivas)*, Barcelona, 1973.

IRC I = G. FABRE, M. MAYER i I. RODÀ, *Inscriptiones romaines de Catalogne. I. Barcelone (sauf Barcino)*, París, 1984.

IRC II = G. FABRE, M. MAYER i I. RODÀ, *Inscriptiones romaines de Catalogne. II. Lérida*, París, 1985.

IRC III = G. FABRE, M. MAYER i I. RODÀ, *Inscriptiones romaines de Catalogne. III. Gérone*, París, 1991.

IRC IV = G. FABRE, M. MAYER i I. RODÀ, *Inscriptiones romaines de Catalogne. IV. Barcino*, París, 1997.

RIT = G. ALFÖLDY, *Die römischen Inschriften von Tarraco*, Berlín, 1975.

treure, la qual cosa era l'objectiu final de la història.

No podem afirmar que tots els recursos fossin lícits per a aconseguir aquest fi, però sí que l'alteració de l'ordre dels fets i l'addició de suposicions com a realitats es feien moltes vegades indispensables per a arribar a un discurs coherent i convincent que reflectís els fets i fes els resultats finals evidents en una seqüència demostrativa vinculada a la capacitat literària i al geni de l'escriptor. Aquí rau possiblement la causa que la història fos considerada com el més noble dels refugis intel·lectuals de l'home polític quan la seva trajectòria quedava interrompuda. La transmissió d'experiència política, de missatge patriòtic i d'ideologia era, doncs, consubstancial al gènere històric, un gènere didàctic vinculat, però, a la realitat d'uns fets en la concatenació dels quals, condicionada per l'amenitat i la intel·ligibilitat, hi havia en gran part l'art de l'historiador.

Objectivitat, veritat, imparcialitat, són indubtablement ideals històrics, difícils, dels nostres dies; la història ha anat esdevenint el que vol ésser, una ciència, i no només un gènere literari.

La crítica, la hipercrítica, depuren les fonts històriques, l'acribia substi-

tueix la credulitat, un llarg procés encara no acabat en el qual els recursos literaris ja no tenen cabuda quan poden alterar el que es pensa que són realitats, on els recursos retòrics són emprats amb pretensió d'inferència lògica i, malgrat tot, una sospita constant, una preocupació amatenent: ésser defraudats per la falsedat, per la creació voluntària per part d'algué d'una altra realitat que desvii del que es creu que pot ésser la veritat objectiva dels fets.

El tema que hem elegit ens portarà a la realitat virtual del que és, o pensem que és, fals, als motius, a la informació, a la tècnica de la qual sorgeixen, es creen, uns documents falsos que pretenen aportar dades sobre un període molt concret de la història: l'antiguitat romana.

El document més fidedigne d'aquest passat remot és aquell que ens arriba a les mans amb un missatge no tocat, no manipulat, en el mateix suport i forma en què fou deixat en el món antic per l'emissor; aquest document no pot ser altre que el que es confia a la pedra o al bronze, el que es grava en forma indeleble per transmetre a la posteroritat el seu contingut sense canvis: les inscripcions.²

2. Sobre la falsificació de l'epigrafia romana, cf. M. BILLANOVICH, «Falsi epigrafici», *Italia medioevale e umanistica*, 10 (1967), p. 25-110. Especialitzats en Itàlia: G. L. GREGORI, *Genealogie estensi e falsificazione epigrafica*, Roma, 1990 (Opuscula Epigraphica, 1); G. MENNELLA, «Un apografo di iscrizioni latine e greche dalla bottega di Bartolomeo Cavaceppi (1756)», *Italia medioeva-*

La inscripció com a prova antiga irrefutable

Intentarem, en aquestes pàgines, repassar breument alguns exemples vinculats al territori antic del que és avui Catalunya, tot advertint que el que mostrarem no és excepcional i que les consideracions són perfectament extrapolables a gairebé tots els àmbits que abraçà l'Imperi romà.

Cal afegir també que, en molt comptades ocasions, els falsos epigràfics tenen una realitat material més enllà del paper en el qual estan copiats. Es tracta, doncs, d'inscripcions inexistents en el seu suport original, d'una epigrafia de transmissió purament textual o literària. La ficció pretén que erudits prudents i de bona fe les veieren i copiaren i salvaren així la memòria del seu contingut de la posterior pèrdua o destrucció d'aquests monuments.

Els medievalistes no se sorprendran d'això; el document fals i molt més freqüentment conegut en còpia, resum o regesta que en la seva entitat falsificada, els documents per a determinar privilegis i propietats d'ordes militars, remunten aquests procediments a la mateixa edat mitjana.

Les mateixes fonts literàries no estan exemptes d'aquestes turpituds, l'enginy de les quals és variable i que avui són un bon objecte d'estudi erudit per la varietat de procediments emprats i per la informació que contenen, que és una mostra de cultura del moment de creació del document apòcrif.

Les falses cròniques són un exemple preclar del que diem, unes cròniques falses que han sorprès la credulitat de molts fins als nostres dies, malgrat que estudiosos de la talla d'un Nicolás Antonio o d'un Antoni Agustí les denunciessin

le e umanistica, 19 (1976), p. 386-412; S. PANCIERA, *Un falsario del primo ottocento: Girolano Asquini e l'Epigrafia antica delle Venezie*, Roma, 1970.

Per al cas d'Hispania, cf. G. FABRE i M. MAYER, «Falsae et alienae: quelques aspects de l'application des critères d'E. Hübner à l'épigraphie romaine de Catalogne», a *Épigraphie hispanique. Problèmes de méthode et d'édition*, París, 1984, p. 181-193; M. MAYER, «Epigrafia hispànica y transmisión literaria con especial atención a la manuscrita», ibídem, p. 35-53; LE ROUX, «Autour de la notion d'inscription fautive», ibídem, p. 175-180; J. ENCARNAÇÃO, «Politicamente falsários», *Estudos sobre Epigrafia*, Coímbra, 1998, p. 29-56, i «Da invenção de inscrições romanas pelo humanista André de Resende», *Biblos*, 67 (1991), p. 193-221; M. MAYER, «La técnica de producción de falsos epigráficos a través de algunos ejemplos de CIL II», a *Excerpta Philologica Antonio Holgado Redondo sacra I*, Cadix (1991), p. 491-499; WULFF, «De Andalucía Antigua en la Historiografía española (XVI-XIX)», *Ariadna*, 10 (1992), p. 9-80. Resulta molt important H. GIMENO, *Historia de la investigación epigráfica en España en los ss. XVI y XVII a la luz del recuperado manuscrito del Conde de Guimerá*, Saragossa, 1997.

Sobre la falsificació en general: J. CARO BAROJA, *Las falsificaciones de la Historia (en relación con la de España)*, Barcelona, 1991.

des de poc després que fossin forjades; el jesuïta Jerónimo Román de la Higuera els deu la seva fama perdurable.³

Cal recordar com a especialment vinculat a casa nostra el *Fragmentum chronici, sive omnimodae historiae Flavii Lucii Dextri Barcinonensis*, atribuït a Dextre, fill de Pacià de Barcelona, citat pel *De viris illustribus* de Jeroni com a historiador.⁴

És notable també el singular episodi dels falsos del Sacromonte de Granada, on un alfabet desconegut es barreja amb llatí i hebreu i produeix importantíssimes relíquies que ennoblixen l'arrelam cristià de la capital del regne nassarita.⁵

A Barcelona, les excavacions que cercaven el cos de sant Pere Nolasc també produïren algun episodi interessant.⁶

Per acabar, recordem el *Libre de feyts d'armes de Catalunya*, d'un Bernat Boades, darrere del qual s'amagava el menoret Joan Gaspar Roig i Jalpí, argumentat com a fals a l'inici del volum iv de la seva edició a la col·lecció «Els nostres clàssics» per Miquel Coll i Alentorn, l'any 1948, després d'haver desafiat amb èxit l'esforç crític d'alguns dels més notables coneixadors de la nostra història i literatura.⁷

Els falsos han acompanyat sempre la història, com l'astrologia l'astronomia, i l'alquímia les ciències químiques.

En el cas dels falsos epigràfics no manquen estudis que han intentat refer la seva tradició i han establert, per a molts d'ells, la causa i la tècnica de composició. Fins i tot en el cas del territori

3. Sobre Jerónimo Román de la Higuera, cf. J. CARO BAROJA, *Las falsificaciones de la Historia...*, p. 163-187; cf. a més, molt especialment, J. GODOY, *Historia crítica de los falsos cronicones*, Madrid, 1868 (reimpr. 1981), p. 17-43. És molt important *Censura de historias fabulosas, obra póstuma de Don Nicolás Antonio*, València, 1742.

4. Sobre Dextre, cf. M. MAYER, «Numi Emilià Dextre, un col·laborador barceloní de l'emperador Teodosi», *Revista de Catalunya*, 64 (1992), p. 41-50, amb bibliografia. La primera edició del fals Cronicó de Dextre és *Fragmentum chronici, sive omnimodae historiae Flavii Lucii Dextri Barcinonensis...*, Saragossa, 1619.

5. Per als falsos de Granada, cf. J. CARO BAROJA, *Las falsificaciones...*, p. 115-159; i també J. GODOY, *Historia crítica...*, p. 44-128; J. ÁLVAREZ - G. MORA, «El final de una tradició. Las falsificaciones granadinas del siglo XVIII», *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, 40 (1985), p. 163-189.

6. Cf. M. MAYER, «Notas sobre epigrafía romana barcelonesa (Manuscritos de la Biblioteca Universitaria de Barcelona)», a *XIV Congreso Nacional de Arqueología* (Vitòria, 1975), Saragossa, 1977, p. 889-898.

7. BERNAT BOADES, *Libre de feyts d'armes de Catalunya*, vol. iv, a cura d'E. BAGUÉ, pròleg de M. Coll i Alentorn, «Els nostres clàssics», núm. 60, p. 5-89, i ibídem, vol. v, a cura d'E. BAGUÉ, «Els nostres clàssics», núm. 61, p. 5-41; a més, cf. J. GODOY, *Historia crítica...*, p. 291-301.

que ens ocuparà no han mancat estudis específics sobre aquesta qüestió.⁸

Les causes, de forma general, es poden establir a partir de les intencions següents:

Fixar l'existència de ciutats utilitzant de vegades recursos literaris. Vincular ciutats, fets i personatges històrics, en especial guerres i cabdills il·lustres. Establir lligams entre divinitats i ciutats, amb esment de divinitats com més exòtiques, millor.⁹

Aquests aspectes busquen l'enobliment de ciutats, moltes vegades sense altre document epigràfic que el que aparentment dona el fals, que pot no tenir cap intenció patriòtica i limitar-se a fixar la ubicació i la importància d'una ciutat tal com se suposa per d'altres tradicions.

La tècnica de composició del fals pot tenir diverses vessants:

Atribuir simplement un text d'un lloc a un altre. Manipular un text verídic d'acord amb les circumstàncies del fals. Construir un text de bell nou amb tot tipus d'elements, deixant-se fins i tot endur per una clara vocació literària que es reflecteix de vegades en una gran prolixitat. Atribució de textos genuïns sobre altres suports, diferents de l'epigràfic, en

especial textos històrics documentats a les fonts clàssiques i llegendes monetals.

Un últim factor té un paper molt important en la generació de falsos: les còpies parcials, les còpies errònies i les atribucions falses de bona fe. És molt important, doncs, no deixar-se dominar totalment per la suspicàcia, car la hipercrítica ha condemnat documents que eren genuïns i la dimensió històrica dels quals ha resistit un estudi aprofundit.¹⁰

No entrarem ara en una valoració ètica del falsari que, generalment, també és ell mateix molt crèdul; tampoc no cal endinsar-se en la justificació de la composició d'un fals, sovint de caràcter didàctic i buscant una versemblança propera al que el falsari creu —i gairebé sempre de bona fe— que pot ésser la realitat: és un element retòric més del discurs demostratiu que l'amenitza, el reforça i el documenta.

Com arribaren a burlar-se, aquestes composicions, d'alguns dels erudits més preclars?

La manca de documentació fa que l'avidesa d'obtenir-ne s'imposi sobre l'esperit crític. L'existència d'una tradició d'acceptació en el cas de testimonis concrets fa que siguin admesos en funció, o reforçats per l'autoritat, de qui

8. Cf. nota 1.

9. Cf. M. MAYER, «La técnica de producción...», p. 491-499; H. Gimeno, *Historia de la investigación epigráfica...*, p. 27-28.

10. Cf. G. FABRE i M. MAYER, «Falsae et alienae...», p. 131-193.

els empra anteriorment. La utilització és tant més generalitzada com més versemblant resulta el text pretesament epigràfic. La versemblança provoca una acceptació de fet, ja que, en opinió de qui l'empra, un text genuí seria de les mateixes característiques i tindria, per tant, la mateixa significació i utilitat històrica.

Aquest plantejament s'ha mantingut fins al dia d'avui quan veiem, en publicacions locals i en algunes d'àmbit més ampli, que s'usen aquests documents no com a elements d'una tradició historiogràfica, sinó com a documents històrics per a l'època a la qual pretenen pertànyer, utilitzant un artifici singular: el document és fals i ho admeten, o almenys indiquen que és suspecte, però el comenten igualment com si es tractés d'un document original i antic, argumentant-ne la versemblança o simplement que significaria en el cas que fos cert.

La voluntat erudita, combinada amb la tradició, i la necessitat del prestigi dels documents antics se sobreposen a les suspicàcies, i en alguns casos la credulitat de bona fe roman, fins i tot en alguns especialistes.

Ara analitzarem, sota diversos epígrafs, alguns exemples de falsos o d'inscripcions tingudes com a tals, tot buscant d'agrupar-los de manera que

puguin il·luminar la tècnica de composició i la seva intenció. La reconstrucció d'aquestes inscripcions, i la seva verificació, constitueix una bona guia per a establir-ne la utilitat.

L'epigrafia apòcrifa és un recurs ben conegut des de l'antiguitat romana, quan l'arcaisme fou mèrit principal i quan la literatura l'acceptà com un element més de l'ornament. La *Història Augusta*, el fals voluntari més notori de l'antiguitat romana, marca segurament el camí, amb la seva epigrafia falsa i interessada, per al llarg viatge de les inscripcions falses en la historiografia.¹¹

El que pot ésser històricament útil

Aquest és l'apartat més abundós de la falsa epigrafia i en realitat podria comprendre-la tota, car, en últim terme, és aquesta la finalitat global que persegueix. De tota manera en triem només alguns exemples, com és el cas de *CIL* II 259* i 260*, tots dos referits als ceretans i concretament a Puigcerdà, on es recorda, en el primer, que els ceretans dedicaren una estàtua eqüestre daurada, al seu fòrum, a Pompeu, en raó de la seva victòria sobre ells mateixos, que fou seguida del perdó; el segon recorda un temple a la Victòria

11. Cf. CHASTAGNOL (ed.), *Histoire Auguste*, París, 1994, p. CXXII-CXXV; i també cf. M. MAYER, M. MIRÓ i J. VELAZA, *Litterae in titulis, tituli in litteris. Elements per a l'estudi de la interacció entre epigrafia i literatura en el món romà*. Barcelona, 1998, p. 93-99, per a aquest tipus de fals.

Augusta, erigit per August després de les seves victòries i de l'eliminació dels sacerdots de la *Bona Dea* i del col·legi dels *Septemviri epulones*. Vinculat al record de Pompeu i concretament als seus trofeus al Pirineu, es forja un fals que té forma de pedestal amb base i coronament, en el camp epigràfic del qual es recull el text de Plini el Vell referent al contingut de la inscripció que portava el monument erigit pel cabdill romà.¹² Una inscripció, *CIL* II 392*, atribuïda a Tarragona, honora Pompeu per encàrrec dels manresans. La inscripció és una veritable proesa de Roig i Jalpí per a honorar Manresa i denomina Pompeu «archidux» tot recordant la seva victòria sobre la «facció» de Sertori. També és una menció de Manresa del mateix falsari *CIL* II 389*, atribuïda, com l'anterior, a unes notícies manuscrites de l'erudit canonge Jeroni Besora.¹³

En el mateix ordre d'idees que el cas de Puigcerdà, es mou *CIL* II 427*, vinculat a Empúries, on es recorda que els emporitans, poble grec, varen edificar un temple a la Diana d'Efes, en el

moment en què perdien la seva llengua i costums i s'integraven als dels romans.¹⁴

No faltaven herois desconeguts sortits de la fèrtil imaginació dels falsaris, com el *Telongus Bacchius* citat a *CIL* II 421*, com a honorat pels de Blanes, tot dient que s'alia amb els romans en el moment del pas d'Hanníbal; té un paral·lel en el *Decatompus Lusitanus* de *CIL* II 374*, citat com a epígraf saguntí. Tota una història mítica, on es combinen notícies d'humanistes i patriotisme local, que és el que en últim terme assegura l'èxit i la pervivència del fals.

És evident que la presència d'inscripcions d'emperadors en les ciutats les ennoblixen i tenen en funció de la seva regularitat i homogeneïtat de formularis una gran versemblança, en el supòsit de falsos, que els proporciona força exemples paral·lels. En aquesta vessant són notables les inscripcions falses de Tarragona *CIL* II 385*, 386*, 387* 387a*, 388*, on hi ha exemples de Tiberi, Vespasià, Titus i Hadrià. Recordem també de nou *CIL* II 489*, on honoren, a Tàrraco, aquest últim emperador, els de Manresa.

12. Es tracta de la continguda al ms. 5577 (obra de Fernández Franco) de la Biblioteca Nacional de Madrid, f. 2; cf. I. RODÀ, «Els models arquitectònics dels trofeus de Pompeu als Pirineus», a *Homenatge a Miquel Tarradell*, Barcelona, 1993, p. 647-651, esp. p. 649 i lám. 1, segons PLINI EL VELL, *Història natural*, III, 18, 30.

13. Per al canonge Besora, cf. F. TORRES AMAT, *Memorias para ayudar a formar un diccionario crítico de los escritores catalanes*, Barcelona, 1836 (reimpr. Barcelona-Sueca, 1973), p. 107-108.

14. Cf. *IRC* III, p. 189-190, per als falsos de les comarques de Girona i especialment d'Empúries.

Hi podem afegir, també, un fals equivalent atribuït a Begues.¹⁵

Passa el mateix en el cas de divinitats que per la seva freqüència no són sorprenents i proporcionen la imatge d'una monumentalització sacral dels indrets d'on pretesament procedeixen les inscripcions forjades amb aquesta intenció. Aquest és el cas de la dedicació a Diana invicta, de Barcelona (*CIL* II 412*), o bé al *Genius loci*, de Blanes (*CIL* II 420*), amb esment de pobles com els pelèndons i els arevac, o també al *Genius Augustus Conservator*, de la colònia de *Barcino* (*CIL* II 413*), i a la *Virtus* en la mateixa ciutat (*CIL* II 414*).¹⁶ És interessant el fals desenvolupament d'una inscripció genuïna de Caldes de Montbui (*CIL* II 409*), que dona lloc a una pretesa inscripció a un déu Saturnius. Pel que fa als herois històrics, potser fóra bo adduir la inscripció atribuïda a la tomba dels dos germans Escipió, a Castelló d'Empúries (*CIL* II 426*), que és veritablement esperable en la tradició historiogràfica de la zona i, sobretot, quan la confusió entre *Castulo* (Cazlona) i Castelló d'Empúries

fou interessadament freqüent en la història d'aquesta última zona, tot situant allà, a continuació, els fets que es produïren a la part sud de la península Ibèrica.

El que ja no és tan previsible és la notícia d'un epígraf que recorda que el rei Herodes i Herodies s'exiliaren i foren sebollits a Tarragona, en la proximitat de Santa Clara (*CIL* II 384*); la qual cosa ens porta a recollir *CIL* II 390* que recorda la primerenca cristianització de la capital de la Citerior, tot esmentant Urgulanilla.

Nulla civitas sine titulis

Sota aquest epígraf recollim els esments de ciutats en els falsos. En el cas de les províncies hispàniques el desenvolupament dels falsos epigràfics ve a coincidir amb la superació de la reconquesta i amb la mirada humanística vers el passat romà, quan el visgot és vist com un bàrbar, tot coincidint amb el nou paper de potència europea i universal que vol tenir la monarquia hispànica.¹⁷

15. Cf. G. FABRE i M. MAYER. «Falsae et alienae...», p. 186. i *IRC* I, p. 35 i nota 2. El text transcrit per Roig i Jalpí és: «Hadriano Aug/vic. triumph/sacrum. P. Cor/ Licinius. II vir/Aug. d.d.»

16. Sobre els falsos de *Barcino*, cf. *IRB* 1*-7*, p. 217-220. i *IRC* IV, p. 371-373; i també M. MAYER. «L'epigrafia de *Barcino* per a la història de la ciutat», a J. SOBREQUÉS (dir.), *Història de Barcelona. 1. La ciutat antiga*. Barcelona, 1991, p. 273-293.

17. Cf. M. MAYER. «Ciriaco de Ancona, Annio de Viterbo y la historiografía hispánica», a G. PACI i S. SCONOCCHIA (ed.), *Ciriaco d'Ancona e la cultura antiquaria dell'Umanesimo*. Reggio Emilia, 1998, p. 349-357. amb bibliografia. En això tingué un gran paper el cardenal Margarit, cf. R. B. TATE. *Joan Margarit i Pau, cardenal i bisbe de Girona*, Barcelona, 1976.

Hem vist com Manresa és esmentada en dos falsos (*CIL* II 389*, 392*) i com no en falten per a Puigcerdà (*CIL* II 426*, 427*), tal com Empúries, abans de la seva eclosió arqueològica, té també esments (*CIL* II 426*, 427*).

Per obra de Roig i Jalpí, de nou *Tarraco* proporciona un document que recorda un gironí (*CIL* II 389*); i la tradició n'atribueix també un altre a la mateixa ciutat de Girona (*CIL* II 425*).¹⁸

No són excepcions, tampoc, Barcelona (*CIL* II 412*, 413*, 414*), que té a més dos falsos de caire molt literari que comentarem més endavant (*CIL* II 410*, 411*), Caldes de Montbui (*CIL* II 409*), Blanes (*CIL* II 420*, 421*), Vic (*CIL* II 422*, 423*, 424*) o Roses (*CIL* II 430*, 431*).¹⁹

Del que és útilment patriòtic

Hem vist anteriorment la facilitat de documentar el que l'interessava que tingué Roig i Jalpí, que s'empassà, però, i potser conscientment, les falses cròniques a la seva obra i fins i tot contribuí al crei-

xement d'alguna. Aquest personatge, però, no fou pas una excepció, puix que el mateix Jeroni Pujades, vinculat a Castelló d'Empúries, contribuí en gran mesura a difondre dos falsos on la forma *cast.*, vinculada potser en una tradició primera a *Castulo* (Cazlona), es desplaçava amb bous i esquelles, és a dir, amb fonts literàries incloses, a Castelló d'Empúries.

Les inscripcions (*CIL* II 428*, 429*) que Pujades ubica amb precisió a Castelló d'Empúries són evidentment falsos forjats sobre inscripcions veres.

Val a dir, en descàrrec de Pujades, que el manuscrit de París de la seva *Crònica Universal del Principat de Catalunya* ens dóna una sèrie de documents epigràfics veritables que fins fa poc havien estat ignorats.²⁰ Podem dir també que l'obra de Pujades recull amb fidelitat tot el que en aquest camp es coneixia i és, en això, un bon successor de Jeroni Pau, la *Barcino* del qual és potser la primera aplicació de l'epigrafia a la història amb un caràcter que podríem dir, potser un xic anacrònicament, científic.

18. És un exemple curiós d'aquest ús el cas de *RIT* 295, que recull un cert *L[ucius] Numisius L[uci] f[ilius] Pal[atina tribu] Montanus*, on es llegí Palmontanus per fer aparèixer el nom de Palamós a l'epigrafia.

19. *IRC* III, p. 189-190; *IRC* I, p. 35, 63, 126; i especialment 199 per a *CIL* II 4611, de *Baetulo*, que creiem aliena i interpolada.

20. M. MAYER, «La crònica de Pujades i l'epigrafia de Mataró», *Faventia*, 2/2 (1980), p. 101-107; cf. *IRC* I, 104, 107; *IRC* III, 185, 186; i, últimament, M. MAYER, «Un nou *signaculum* de Camderà (Besalú, Girona)», *Anuari de Filologia*, XVII (1995), secció D, núm. 6, p. 189-190.

Balaguer gaudeix d'epigrafia romana per obra de Roig i Jalpí, que forja un fals dedicat a Gai Cèsar per l'ord. *Bal.* (IRC II 15*). *CIL* II 313*, atribuït per E. Hübner a *Libisosa*, ha estat també vinculat a Alcarràs, una discussió inútil, puix que es tracta d'un document fals on la menció *victoris contra Ilergetas* del personatge honorat és la clau de la seva importància patriòtica. El document, però, sembla una inscripció autèntica, potser italiana, interpolada.²¹

S'esdevé el mateix amb l'atribució a *Ilerda*, per error, per part de Muratori, de tres inscripcions interpolades sobre unes altres d'autèntiques, com és el cas de *CIL* II 3013 (= IRC II 16*), acceptada com a bona per Hübner, però forjada sobre *CIL* II 384; IRC II 17* és barreja probablement de *CIL* II 375 i 565 i, a l'últim, *CIL* II 3009 (IRC II 1*), que en realitat és una còpia errònia de *CIL* XIII 229.

Succeeix el mateix amb un possible miliari de la Narbonesa *CIL* II 655 (= IRC III 1*), que Muratori atribuï a Empúries i ja Hübner restituï al seu origen. Els errors d'atribució són aprofitats ben sovint pels erudits àvids d'informació quan manquen testimonis directes

conservats i, com en el cas dels falsos creats per errades de Muratori, no es pot dubtar que fins i tot tenien una forta credibilitat científica.²²

L'excés de zel

Del fervor patriòtic com a crèdula acceptació de falsos a l'excés de zel hi ha un bon tros, però es tracta d'una barrera que ha estat sovint franquejada.

Potser els casos més evidents són les inscripcions publicades per B. Hernández Sanahuja o proporcionades per aquest a E. Hübner; en aquests casos es tracta de falsos que tenen, o tenien, entitat material i de vegades, fins i tot, suport antic; foren exemple d'això *CIL* II 403*, 468*, 469*, 487*, 488*.

La trajectòria de l'historiador taragoní es veié molt marcada per l'obtenció de documents que justificassin les seves hipòtesis i els seus treballs.²³

És suspecta també *CIL* II 396*, transmesa per Masdéu sense indicació de font i atribuïda als encontorns de Tarragona, una inscripció forastera interpolada, potser, intentant explicar qui era el

21. Cf. LARA PEINADO, *Epigrafia romana de Lérida*, Lleida, 1973, p. 84-85, núm. 30. Contra *CIL* II 313*, p. 32*; cf. IRC II 18*, p. 147.

22. IRC II 1*, p. 137-138; 16* i 17*, p. 146-147, i IRC III 1*, p. 187.

23. Cf. *Un home per a la història. Homenatge a Bonaventura Hernández Sanahuja*, Tarragona, 1991; esp. J. MASSÓ, «Bonaventura Hernández Sanahuja i l'arqueologia urbana de Tarragona», p. 40-55.

Lucius Furius de *CIL* II 4271 (= *RIT* 377) en algun comentari perdut.

També *CIL* II 395* porta informació de Tarragona, procedent del Codi Teodosià en opinió de Hübner, en esmentar Valeri Julià, governador de la *Tarraconensis* sota Constantí; però molt probablement Ponç d'Icard, que la recollí, la creié bona i la rebé d'altri, car sembla un comentari de *CIL* II 4105 (*RIT* 94), coneguda des de temps antic i al cercle d'Antoni Agustí al qual pertanyia Ponç.²⁴

L'excés de zel comporta també el regravat de suports antics amb la seva pròpia inscripció, com és el cas de *CIL* II 4624 (*IRC* II 184), o bé *CIL* II 4454 (= *IRC* 8*), conservat a Guissona i procedent de Tarragona, regravat amb

el seu propi text (*IRC* II,10*) en una altra cara perquè fos igual que les dues següents.²⁵

La reproducció d'inscripcions perdudes dona casos com ara *CIL* II 4453 (= *IRC* 13*) o *CIL* II 4455 (*IRC* II 11*), copiats en *IRC* II 8* i *IRC* II 9*, respectivament, que també es conserven a Guissona i semblen procedir de Tarragona.²⁶

I, a l'últim, cal recordar restauracions incongruents i fantosioses d'inscripcions mal conservades, com és el cas d'*IRC* I 24, dels Prats de Rei.

Un cas contrari és l'aprofitament d'una inscripció romana, que esmentava un c[AIUS] VI[BIVS] segurament, per a un rètol que indicava CVIDADO L'CAP, tot continuant les tres lletres inicials romanes (*IRC* I 29).²⁷

24. La inscripció és coneguda com a mínim des de 1492 als *Adversaria* de P. M. Carbonell, de l'Arxiu Capitular de Girona, f. 68r; cf. a més *CIL* II, p. 39*, que esmenta tota la tradició textual. La inscripció es conserva al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona.

Sobre Antoni Agustí, cf. M. MAYER, «El hortus arqueològic de Antonio Agustín según el manuscrito de Antonio de Povillon», a *Diskalos. Estudios en homenaje al profesor Serafín Agud con motivo de su octogésimo aniversario*, Saragossa, 1998, p. 217-224, amb bibliografia; cf. també íd., «Towards a History of the Library of Antonio Agustín», *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, 60 (1997), p. 261-272, i «La fortuna dels Catalanorum prisco sermone libri de la biblioteca d'Antoni Agustín», *Faventia*, 20/2 (1998), p. 187-192; J. CARBONELL, H. GIMENO i G. VARGAS, «Las inscripciones de los Adversaria de Antonio Agustín del ms. 5781 (= Q87) de la Biblioteca Nacional de Madrid», *Epigraphica*, LIV (1992), p. 167-190; i R. COOPER, «Epigraphical Research in Rome in the Mid-Sixteenth Century: The Papers of Antonio Agustín and Jean Matal», a M. H. CRAWFORD (ed.), *Antonio Agustín between Renaissance and Counter-Reform*, Londres, 1993, p. 95-111; en aquest mateix volum hi ha d'altres estudis que toquen els interessos epigràfics de l'erudit arquebisbe de Tarragona.

25. Cf. *IRC* II, p. 140-145, per a aquesta qüestió.

26. *IRC* II, lám. LVII, per a una fotografia dels tres falsos en la seva posició al Palau Episcopal de Guissona.

27. Cf. *IRC* I, p. 69; la notícia depèn de R. CORBELLA, *Gaceta de Vich*, núm. 3930 (12/9/1931).

El que no és, no pot ésser

En aquest apartat s'han d'incloure les falses atribucions a època romana d'èpigravs moltes vegades fins i tot molt recents. Un exemple clar fou una inscripció en català molt malmesa, aparedada entre les inscripcions romanes a l'antiga presentació del Museu Arqueològic de Barcelona.

Els exemplars més difícils de detectar són els que empren formes romanes i tenen formularis molt neutres en llatí.

E. Hübner ja donà com a no romanes *CIL* II 408*, de Tarragona, que ja fou desenvolupada: *o magnum p[ietatis] o[pus]*, o bé *CIL* II 405*, clarament medieval; també en el cas de Mataró podem adduir un medalló de ceràmica —segons tenia almenys en còpia Marià Ribas— amb un cap i la indicació «Pompeia»; E. Hübner, en canvi, hi veié un gran medalló de bronze (*CIL* II 419*).

Val la pena detenir-se en dos exemples de Barcelona. El primer (*CIL* II 417*), recollit per Hübner, era a la casa Gralla i indicava: «privatae voluptati, publicae venustati», que datà correctament de finals del segle xv o de principis del segle xvi, encara que podria ésser més tardana. El segon exemple fou donat com a bo per S. Mariner (*IRB* 72), i fins i tot fou

objecte de comentaris molt assenyats; però, conservat avui al Museu Nacional Arqueològic de Catalunya, és evidentment modern, com l'anterior; el text diu: «maximae dilabu», i sembla que recull la frase del *Jugurta* de Sallusti: «Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur», que més endavant fou el lema de Marc Vipsani Agripa.²⁸

Un conjunt d'atribucions errònies de peces modernes es troba a Lleida, encara que val a dir que és molt difícil arribar a un criteri definitiu en aquests temes. L'exemple d'Empúries és molt il·lustratiu per a mostrar-nos unes dificultats semblants a les de certes peces de Barcelona. En aquests casos no podem parlar de falsos, sinó de datacions errònies de peces creades sense cap voluntat d'engany, seguint, però, en la seva forma, una tradició clàssica, que ha induït a la falsa atribució.

Quan hi intervé l'interès econòmic

Dos exemples poden il·lustrar aquesta vessant de la falsificació, que fins i tot en el cas de peces portades de Roma arriba a tenir contactes amb l'actiu comerç de relíquies que durant segles es produí a la Ciutat dels Papes, quan moltes vegades la pietat esperonava la credulitat.

28. Cf. *IRB* 81, on se cita Sèneca, *Epist.* 94, 46, per al testimoni sobre Marc Agripa. El text de Sallusti és *Jugurta*, 10. 6.

El primer cas és el molt conegut dels falsos emporitans fets pels mateixos clandestins que buscaven peces a les ruïnes de la ciutat d'Empúries, quan el mercat els demanava més i més peces per poc importants que fossin. Una sèrie d'inscripcions sobre pedra i sobretot ceràmica en són un bon exemple; i ben segurament se'n descobriren d'altres a col·leccions particulars i museus. L'enginy dels falsificadors té un component, que avui en diríem *naïf*, que els fa molt interessants, tot utilitzant els recursos dels pescadors, de l'ambient dels quals havien sorgit alguns dels clandestins.²⁹

Les col·leccions s'ompliren així de falsos i de bons, tal com havia passat abans a Extremadura amb la col·lecció del marquès de Monsalud, que es nodria de falsos quan mancaven troballes bones per tal d'augmentar les expectatives de l'erudit i crèdul marquès que deixà aparentment d'interessar-se per l'epigrafia tan prompte com fou elegit acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de la Història.³⁰ Alguns dels seus falsos han

vingut a raure, amb peces també autèntiques, a col·leccions catalanes.³¹

Un interès econòmic segurament degué conduir uns falsaris a afalagar la vanitat del primer baró de Les amb esments d'un «Lexi Deo» i del cognom «Lexeia» (*IRC* II 19*-21*): aquestes inscripcions, que ja foren considerades suspectes per J. Sacaze, han estat, malgrat tot, acceptades en treballs recents.³²

Per l'abundància de petits altars anepígrafs als Pirineus, i a partir dels dibuixos conservats, podem pensar que els suports potser foren antics i el gravat d'època recent, la qual cosa encara feia més difícil desfer l'engany, que suposem fonamentalment a partir del contingut dels textos.

Del que, malgrat tot, és bo

Les dificultats que presenta la depuració d'un corpus epigràfic s'han anat fent paleses, i de vegades, com a conseqüència

29. Sobre els falsos d'Empúries, cf. M. ALMAGRO, *Las inscripciones ampuritanas griegas, ibéricas y latinas*, Barcelona, 1951, p. 253-254; també la depuració i crítica d'aquest corpus a *IRC* III, p. 187-190; i en últim lloc M. MAYER, «De falsis inscriptionibus Emporitannis», *Sylloge epigraphica Barcinonensis* III (en premsa).

30. J. MALLON i T. MARÍN, *Las inscripciones publicadas por el Marqués de Monsalud (1897-1908). Estudio crítico*, Madrid, 1951.

31. G. FABRE, «À propos de trois faux du Musée d'Igualada», *Faventia*, 2/1 (1980), p. 139-152.

32. J. SACAZE, *Inscriptions antiques des Pyrénées*, Tolosa de Llenguadoc, 1892, núm. 377-379; cf. *IRC* II, p. 147-148, que corresponen a *CIL* XIII 2*-4*.

d'això, les sospites dels estudiosos han condemnat inscripcions de tradició literària que una crítica més recent ha reivindicat com a genuïnes.

Tot això es complica, a més a més, pel fet que, com hem vist, una font de falsos són les inscripcions bones amb falsa atribució geogràfica o bé interpolades. La conseqüència és certa dificultat en l'anàlisi de la tradició literària.

Són mostres del que diem exemples com el del *CIL* II 258*, de Puigcerdà: «*deo fulguratori ara*», fals en la formulació d'una part de la tradició, però molt possiblement genuí en la seva forma abreujada (*IRC* III 191) *DFA*; o bé *CIL* II 415*, de Barcelona, una inscripció clarament bona (*IRC* IV 109), però sospitosa per la semblança amb *CIL* II 4192 (= *RIT* 336), de Tarragona; passa el mateix amb *CIL* II 418*, de Mataró, citada per Roig i Jalpí, i suspecta per aquest motiu i la seva aparent concomitància amb *CIL* II 4497 (= *IRC* IV, 11), que tampoc no és real, vista la inscripció de Barcelona.³³ G. Fabre ja demostrà que la peça era conservada al Museu del Maresme i que fins i tot, mal-

grat les dificultats de lectura, era ben copiada (*IRC* I 105).³⁴

Altres procediments que porten a falsos són els del ja esmentat més amunt *CIL* II 409*, on produïren el fals: el desenvolupament erroni d'una inscripció genuïna *CIL* II 4493 (= *IRC* I 38), que començava amb «S.S.» —en realitat *Saluti Sacrum*— com a «Saturnio. s», i el canvi del *nomen* del dedicant, *IROC* en la tradició —*Trocina* en la realitat—, pel més complet *Baebius*, amb un canvi de la fórmula votiva final.³⁵

També hem vist com les llegendes monetals creaven falsos, com per exemple *CIL* II 387*, i fan sospitar de *CIL* II 386*, que molt possiblement pot respondre a un text real incomplet.³⁶

Esmentem una altra font de confusions: les inscripcions trossejades i disperses, els fragments de les quals són publicats independentment abans d'ésser integrades. El cas més indicatiu és el *CIL* II 4509 (= 6145; *IRC* IV, 30), la famosíssima inscripció de les termes de *Barcino*, que dona lloc a tres inscripcions considerades, en un cert moment, com a independents i completades pels seus editors

33. *CIL* II, p. 41*: «Fortasse ficta ad exemplum tituli n. 4497: certa suspecta utpote a tali auctore solo prolata.»

34. G. FABRE. «À propos de deux inscriptions latines du Musée de Mataró». *Quaderns de Prehistòria i Arqueologia del Maresme*, 7 (1979), p. 183-197; cf. G. FABRE i M. MAYER. «Falsae et alianae...». p. 186; *IRC* I, p. 154-155.

35. Cf. M. MAYER. «Dos inscripciones posiblemente barcelonesas». *Rivista di Studi Liguri*, XLVI (1980), p. 162-166; íd., «La técnica...», p. 493-494, i *IRC* I, p. 83-84.

36. Cf. *CIL* II, p. 39*: el text és: «imp. caesar/ vespasianus/...».

amb una escassa aproximació al que diuen un cop integrats els fragments.³⁷

CIL II 401* i 407*, ambdues de Tarragona, són considerades falses per la qualitat de la seva còpia, però tenen fins i tot data de troballa i molt possiblement responen a inscripcions genuïnes desfigurades per la seva dificultat de lectura o per la mala traça del seu primer copista. Continuant amb la tradició tarragonina, *CIL* II 404* implica els judicis de molts erudits i en lectura d'Agustí i de Schott podria ésser certa, encara que altres lectures eren molt defectuoses: «Camilius Agileius se/vivo scribi iussit/sic non fui deinde fui/modo non sum.» E. Hübner pensà que es podria tractar d'una correcció d'Agustí i de Schott per a un text modern. En aquest cas sembla que potser l'explicació del que diu un text epigràfic ha passat pel contingut de la mateixa inscripció, que té moltes probabilitats d'haver existit. El text, però, fou interpretat per Hübner, a partir del manuscrit d'El Escorial T.II.24, com la indicació del nom de l'autor de la col·lecció d'inscripcions que encapçala: «camilius agileius». Antecedeix aquest text el títol

de la col·lecció, *Epigrammata antique urbis Tarraconensis*, i en conseqüència Hübner inferí que l'autor es podria dir Camil Aguiló i que en copiar els autors posteriors aquesta col·lecció, que data pel que sembla de finals del segle XVI en la còpia d'El Escorial, haurien confós el nom de l'autor presentat en forma epigràfica amb una inscripció.³⁸ La hipòtesi de Hübner és bona, però sorprèn que hagués pogut induir a errada Agustí i Schott, si fos tan evident com suposa, puix que aquests varen proposar la lectura *C. Aemilius Achilles*. Hübner mateix preveié que es podria dir que Aguiló podia haver imitat un text genuí que havien vist independentment Agustí i Schott, a la qual cosa també podríem afegir la suposició que si hi hagués un intermediari que hagués pres el nom de l'autor com a inscripció, o hagués copiat simplement aquest epígraf descontextualitzat, hauria pogut provocar les lectures i correccions d'Agustí i Schott.

Un cas de falsa atribució d'una inscripció dubtosa reconegut pel mateix Hübner és *CIL* II 416*, que cregué que podia ésser de Montserrat en esmentar la

37. *IRC* IV, p. 89-92, esp. p. 91 amb bibliografia: cf. a més G. FABRE, M. MAYER i I. RODÀ, *Inscripcions romanes de Mataró i la seva àrea (Epigrafia romana del Maresme)*, Mataró, 1983, p. 131; J. GONZÁLEZ-ACÀPITO, «El corpus epigràfic romà-mataroní en les obres d'alguns erudits del segle XVIII», *Quaderns de Prehistòria i Arqueologia del Maresme*, p. 207-216, esp. p. 208, 211, 213; M. MAYER, «Notas sobre epigrafía...», p. 891, on es recull la referència de Roig i Jalpí continguda al ms. 555 de la Biblioteca Universitària de Barcelona.

38. Cf. *CIL* II, p. 40* i esp. p. 544.

font «in Monserrato».³⁹ Hi ha altres exemples que poden ésser falses atribucions i a més amb interpolacions, com és el cas potser de *CIL* II 406* o 402*.

Un exemple de pas d'un cos paral·lel, adduït en un comentari, a la ciutat per a la qual s'utilitzava, és *CIL* II 400*, on hi ha noms de la ciutat africana d'*Hadrumetum*, que Ponç d'Icard feu servir per a explicar els de Tarragona i que J. F. Masdeu ja integrà entre els d'aquesta última ciutat.⁴⁰

Una falsa atribució pot ésser també *CIL* II 399*, que Hübner proposà, a tall de conjectura, com a procedent de Tarassona i no de Tarragona, si és que hi ha alguna possibilitat que fos autèntica.⁴¹

El prestigi de Ciríac d'Ancona

Entrem ara en les consideracions del que són els falsos literaris, en el sentit d'unes

inscripcions apòcrifes que tenen una forma literària i moltes vegades epigràfica molt correcta i que es recolzen en noms de prestigi per tal de donar-los autenticitat.

Potser el nom més il·lustre emprat per a aquest procediment de donar fiabilitat a alguns falsos és el de l'infatigable viatger anconità. S'atribueixen a Ciríac mitja dotzena de falsos de Catalunya i zones veïnes: *CIL* II 372* de l'Alcúdia, *CIL* II 430* i 431* de Roses, *CIL* II 382* de Tarragona, *CIL* II 426* de Castelló d'Empúries, amb el problema que ja hem esmentat de Cazlona, i *CIL* II 42* de Blanes.

Val a dir que no ens consta que Ciríac viatgés a la península Ibèrica,⁴² i que no se'ns ha conservat de forma directa cap col·lecció de Ciríac. Aquesta tradició reposa sobre Ambrosio de Morales (*CIL* II 372*, 426*, 430*, 431*), Florián de Ocampo (*CIL* II 421*) i Cen-

39. Cf. *CIL* II, p. 41*: «Gratiano in Monserrato *Ligorius*. Errore nostro attributa est Monti Serrato prope Barcinonem: neque Hispana est, nec fortasse falsa.»

40. Cf. *CIL* II, p. 40*: «Pons f. 56v. verba haec ad nomina Tarraconis explicanda profert exempli causa ex nota tabella patronatus (Orell. 3058): inde titulum Tarraconensis esse voluit Masdeu 5. 101. 190.» Sobre Ponç d'Icard i Epigrafia, cf. M. MAYER, «Epigrafía hispánica...», p. 39 i 42; i J. Massó, «Notes sobre escultures i inscripcions romanes a Tarragona dels segles XVII, XVIII i XIX», *Farentia*, 11/1 (1989), p. 83-108, esp. p. 86-87 i 94-100; i també E. DURAN (ed.), *Lluís Ponç d'Icard i el «Llibre de les Grandeses de Tarragona»*, Barcelona, 1984.

41. Cf. *CIL* II, p. 39*: «Nisi omnino mentitur Trigueros, ut solet, in schedis hominum illorum Aragonensium titulum Tarraconae (i.e. Turasone) fortasse repertum invenit, non Tarraconae.»

42. Sobre Ciríac: cf. J. COLIN, *Cyriaque d'Ancone. Le voyageur, le marchand, l'humaniste*, París, 1981; el resum molt recent d'E. W. BOENAR, S. J., «Ciriaco's Cycladic Diary», a G. PACI i S. SCOCCHIA (ed.), *Ciriaco d'Ancona...*, p. 49-70, esp. p. 49-50; i aquest últim col·loqui en general, especialment G. VAGENHEIM, «Le raccolte di iscrizioni di Ciriaco d'Ancona nel carteggio di Giovanni Bar-

minus (*CIL* II 382*), que deriva sens dubte de Miquel Fabrici Ferrarini.⁴³

En dos estudis recents s'ha pogut afirmar la fiabilitat de Ciríac d'Ancona, puix que alguns dels falsos hispànics semblen atribucions a la seva persona per tal de donar-los autoritat o almenys prestigi i, d'altra banda, foren A. de Morales i A. Agustí els que li donaren una fama de falsari que no té pas en altres indrets.⁴⁴

De tota manera *CIL* II 410*, un fals evident de Barcelona, és esmentat a la *Barcino* de Jeroni Pau com a extret de Ciríac d'Ancona, de qui sembla explícitament conèixer l'obra: «Hoc ipsi epigramma alicubi fortasse Bareinomi latens vel iam perditum, minime legimus: sed eius testimonium habemus Cyriaci Anchonitani epigrammatum per orbem sane diligentissimi collectoris, cuius ad nos sex haud parva volumina pervenerunt.»⁴⁵

És aquest un testimoni directe i ha estat valorat recentment, puix que un manuscrit de Pere Miquel Carbonell, conservat a Girona, conté còpies d'inscripcions que li arribaren del seu cosí Jeroni Pau, que al seu torn sembla haver-ne pres de la col·lecció de Ciríac.⁴⁶ Molt probablement en l'estudi d'aquest manuscrit podrem trobar una clau més per a conèixer l'obra parcialment perduda de Ciríac.

Més recentment Helena Gimeno ha demostrat que els falsos atribuïts a Ciríac poden dependre en realitat d'una font diversa, a la qual també tingué accés Ciríac, com proven la seva presència a Ferrarini i el fet que eren presents al denominat «Libro de Ocampo», conservat en el que es coneix com a *Codex Valentinus* (B. N. de Madrid 3610), estudiat de nou per aquesta autora.⁴⁷ H. Gimeno creu possible que Ocampo depengués de

tista De Rossi con Theodor Mommsen», ibídem, p. 477-519; cf. també E. W. BODNAR i C. MITCHELL, *Cyriacus of Ancona's Journeys in the Propontes and the Northern Aegean 1444-1445*, Filadèlfia, 1976; R. SABBADINI, «Ciriaco di Ancona e la sua descrizione autografa del Peloponneso trasmessa da Leonardo Botta», *Miscellanea Ceriani*, Milà, 1910, p. 183-247 (reimpr. a *Classici e umanisti da codici Ambrosiani*, Florència, 1933, p. 1-48); E. HÜBNER, *CIL* II, p. c. diu explícitament: «atque cum Cyriacum neque Hispanias unquam adisse constet et hominem fuisse optimaee omnino fidei.»

43. Cf. *CIL* II, p. vi, per a Ferrarini i Cenninus. Sobre Florián de Ocampo, cf. G. CIROT, «Florian de Ocampo, Chroniste de Charles-Quint», *Bulletin Hispanique*, 16 (1914), p. 307-316.

44. Cf. H. GIMENO, «El despertar de la ciencia epigráfica en España. ¿Ciriaco de Ancona: un modelo para los primeros epigrafistas españoles?», a G. PACTI i S. SCOCCHIA (ed.), *Ciriaco d'Ancona...*, p. 373-382, esp. p. 373-374; M. MAYER, «Ciriaco de Ancona...», ibídem, p. 349-357.

45. M. VILALLONGA (ed.), *Jeroni Pau. Obres*, vol. I, Barcelona, 1986, p. 306-308 i el comentari p. 307-309, nota 16.

46. H. GIMENO, «El despertar...», p. 379-380.

47. H. GIMENO, *Historia de la investigación...*, p. 23-148; per al «Libro de Ocampo», cf. p. 26-27.

la mateixa font a la qual també tingueren accés Ciriac d'Ancona i els seus continuadors, i que aquesta font fos un anònim hispà, i acaba proposant que aquest anònim pogués ésser Antonio de Nebrija o bé el cardenal Margarit, que tenien interessos palesos d'ennobrir els orígens de la monarquia hispànica.⁴⁸

Aquestes hipòtesis són agosarades però plausibles i són una bona mostra de l'interès que té per a l'estudi de la cultura dels segles xv i xvi l'anàlisi d'aquest tipus d'inscripcions que de vegades constitueixen el fòssil director de la recerca complicada que representa l'estudi de tradicions textuals que s'entrecreen.

Dels falsos lletraferits

La creació d'un fals dona ocasió al falsari o a l'interpolador de desenvolupar les seves capacitats literàries que en molts casos, més que embellir el text pretesa-

ment epigràfic, el que fan és fer-lo poc creïble. D'altra banda, els epígrafs contrafets per procediments literaris tendeixen a reflectir el gust d'una època.

Hem de destacar també una característica que es compleix en gairebé tots els casos: els exemples més antics són els més extensos i presenten les formes més allunyades dels formularis epigràfics convencionals.

Un conjunt de falsos juguen amb formularis funeraris peculiars, com és el cas de *CIL* II 422*, tot donant notícies sobre *Auso* (Vic), com també ho fa *CIL* II 423*.

Del mateix tipus de *CIL* II 422* és el 410*, atribuït a Barcelona amb menció d'un temple d'Esculapi en aquesta ciutat, temple que també recorda *CIL* II 411*, en un altre epitafi funerari en forma de testament datat en el regnat de Domicià. Igualment *CIL* II 416*, si és atribuïble a la nostra zona com a fals, té un text funerari llarg amb les últimes voluntats del difunt respecte a la seva tomba.

48. Aquesta conjectura és arriscada i expressada en la forma següent: «Sabemos que los datos que hemos aportado no son de una solidez inamovible como para defender la autoría de Margarit o Nebrija y que hay muchas incógnitas... ¿Existe una relación Margarit-Nebrija? ¿Nebrija sólo usó la topografía de Margarit y puede ser suya la recopilación que transmite el Libro de Ocampo y cuáles son sus fuentes? O por el contrario, ¿es posible que Margarit tuviera una recopilación de textos? y en este caso ¿cuáles tuvo uno y cuáles otro? ¿La estructura del Libro la dió Ocampo basándose en los conocimientos topográficos de sus predecesores? ¿Pueden ser de Nebrija los textos genuinos (*Ignoti*) que no están en el *Antiquus*?» Cf. H. GIMENO, *Historia de la investigación...*, p. 42 i en general p. 36-42; tota una gran qüestió per a la història de la nostra epigrafia, tot tenint, a més, en compte que el «Libro de Ocampo» al *Codex Valentinus* abraça un bon nombre de les inscripcions que hem tractat. Cf., a més, la nostra nota 18.

Més breu és *CIL* II 382*: «quo vadam nescio invitus morior valete postumi mar. postumus eques», o bé *CIL* II 404*: «...non fui deinde fui/modo non sum», i en la mateixa sèrie *CIL* II 383*, que comença: «d. m. clodius rabia civium invidia item pulsus terram aragonum petii...», que té una llarguíssima tradició manuscrita.

CIL II 397* representa un *carmen epigraphicum* funerari amb una combinació de fórmules poètiques pròpies de la poesia funerària romana legítima, tot tancant el poema amb una sorprenent dada: el mort tenia 90 anys i fou enterrat per la seva mare de 107. Un fals molt hàbil que reposa en elements vers.

Un fals d'aquest gènere és *CIL* II 425*, atribuït a Girona, on hi ha un joc de paraules mitjançant la repetició d'idees sobre la barreja de les cendres i de la pols dels éssers estimats al sepulcre, que mostra un esperit força llunyà dels conceptes romans habituals. En últim lloc esmentem *CIL* II 431*, que manté el to singular d'aquest tipus de falsos i procedeix teòricament de Roses.

CIL II 407* representa, tal com *CIL* II 408* i *CIL* II 391*, tots de Tarragona, un desafiament per al lector mitjançant l'acumulació d'abreviatures d'una sola lletra.

Dintre dels falsos lletraferits de caràcter històric cal destacar *CIL* II 427*, que ja hem comentat en un apartat anterior, on, en un formulari inusual, es recorda el canvi de llengua i cultura dels emporitans, i *CIL* II 421, que manté la memòria d'un *Telongus Bacchius*, un heroi que mai no existí, honorat pels habitants de Blanes.

Hem parlat també de la increïble taula de marbre amb lletres vermelles, de caràcter segurament funerari, d'Herodes, rei dels jueus, i la reina Herodies (*CIL* II 384*), que desafia el seny del lector, recollint segurament una tradició apòcrifa com la de les falses cròniques.

Un fals també increïble però no desconegut és aquell que ens pretén recordar, a Tarragona, la figura de Marc Tul·li Ciceró, *CIL* II 393*, que té un cos paral·lel semblant a *CIL* III 22*:

m. tullio ciceroni m. f. cor. romanae
facund. principi quaest. aedi cos. pro-
cos. imperatori p. p. arpinates.

però també, amb la mateixa redacció pràcticament, és atribuït a *Arpinum* pel fals *CIL* X 711*. La circulació dels falsos és evident;⁴⁹ Tarragona, a més a més, fa una nova pirueta, puix que entre els seus

49. Cf., per a aquests falsos ciceronians, H. SOLIN, «Ciriaco e l'epigrafia dell'Italia meridionale», a G. PACI i S. SCONOCCHIA (ed.), *Ciriaco d'Ancona...*, p. 185-196, esp. p. 192 i 196, on esmenta el conjunt de falsos citat.

falsos afegeix el pretès salcondit (CIL II 394*) que Cèsar dona a Ciceró:

m. t. ciceronem ob eius eximiam virtutem et egregias animi sui dotes per univrsam orbem terrarum salvum esse iubeo. c. i. Caesar.

Un últim exemple d'aquest tipus de falsos és el de CIL II 488*, de Tarragona, que Hübner veié, en poder d'Hernández Sanahuja, en forma d'un petit altar:

d. m. somno aetern perpet viriati lusit
L. cornutus c rufus amico optimo b merent d d.

Format sens dubte sobre CIL II 402*, de tradició literària i atribuït també a Tarragona i present a tota la tradició del segle XVIII:

d. m. s. /somno aeternali/securitati memoriam
[riaeq./
perpet. alia flaviac/melitinae q.vi.an./xxxii.
m. iiii d. xx.

Aquesta última fou considerada per Hübner, si no falsa, almenys de procedència no tarraconense, però segurament no ho cregué d'igual manera el fal-

sari que la imità. Les particularitats preciosistes del formulari, possible de tota manera en l'epigrafia romana genuïna, revelen la dependència entre aquestes inscripcions, la primera de les quals és falsa i pretén ésser la làpida de Viriat, el famós cabdill lusità, i la segona, com a mínim, és interpolada sobre una inscripció que el falsari cregué prestigiosa.

I ja que parlem d'homes il·lustres, hi podem sumar CIL II 426*, al qual ens hem referit abans i que recorda els germans Gneu i Publi Escipió, amb un comentari d'Ambrosio de Morales que diu que Ciríac d'Ancona el copia a Cazlona i que altres l'atribueixen a Castelló d'Empúries.

Un record dels Escipions és possible, i fins i tot el tenim documentat a Sagunt,⁵⁰ però en aquest cas és interessant veure com el fals barreja homes il·lustres i monuments, el problema *Castulo / Castelló d'Empúries* i el prestigi de Ciríac.

Tancarem aquest apartat amb una autèntica creació de Trigueros,⁵¹ on hi ha una combinació literària atribuïda a Vic, que malgrat la seva evidència ha pogut encara ésser acceptada en algun estudi recent com a probable a causa d'una mala lectura:

50. Cf. CIL II 14. 327 i 14. 328; cf. G. ALFÖLDY, «Die Entstehung der epigraphischen Kultur der Römer an der Levanteküste», a F. BELTRÁN (ed.), *Roma y el nacimiento de la cultura epigráfica en Occidente*, Saragossa, 1995, p. 121-137, esp. p. 126 i 134, fig. 4.

51. Sobre Trigueros, cf. F. AGUILAR PIÑAL, *Un escritor ilustrado, Cándido María Trigueros*, Madrid, 1987; E. HÜBNER, «Inchriften von Carmona. Trigueros und Franco, zwei spanische

carcillo. s/c. vercilus. c. f. c. n./
crispus. pro/at...filior...lute/
l.a.v.s.

CIL II 424* en realitat torna a començar com *CIL* II 409*, que diu: «saturnio. s», i continua amb el *nomen* de Virgili, «vercilus», i segueix amb el *cognomen* de Sal·lusti, «crispus», jugant a continuació amb les formes possibles *pro salute* i *l.a.v.s.*, tot deformant-les fragmentant la primera. Tota una exhibició, un *tour de force* per a fer un bon fals.⁵²

Han desfilat davant nostre alguns dels falsos més notables de la nostra tradició epigràfica, que sens dubte no constitueixen una de les pàgines més il·lustres de la nostra historiografia, però,

tanmateix, són un dels elements més representatius d'una forma de creativitat que pretenia servir mitjançant l'apòcrif ennoblidor i versemblant la història, concebuda com a obra literària.

Entorn d'ells, forjant-los, cercant-los, discutint-los, criticant-los, usant-los i de vegades creient-los, es mouen els historiadors més preclars de les nostres terres que hi trobaren un exercici del seu enginy i la seva sagacitat davant aquest enigma que per a tots constitueix la història, que també ells són ara per a nosaltres.

MARC MAYER I OLIVÉ
Membre de la Secció
Històrico-Arqueològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

Inchriftensammler», *Rheinisches Museum*, 17 (1862), p. 228-267; G. MORA, «Trigueros y Hübner. Algunas notas sobre el concepto de falsificación», *Archivo Español de Arqueología*, 61 (1988), p. 344-348; cf. nota 39 sobre l'opinió de Hübner sobre Trigueros; a més *CIL* II, p. xxu-xxiii, núm. 73.

52. Cf. M. MAYER, «La técnica de producción de falsos...», p. 439-494; M. D. MOLAS, *La ciutat d'Ausa i els Ausetans*, Vic, 1983, p. 58 i 140, creu que aquesta incipció pot ésser un epígraf autèntic manipulat. Per a l'actitud d'aquesta autora envers els falsos, cf. p. 57-58.

Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans

In les sessions d'inauguració de curs és tradicional que qui dirigeix la institució faci referència a tot allò positiu que s'ha realitzat durant el curs anterior. Permetin-me que els en faci francs: el secretari general ja els ha adreçat quatre mots, a l'entrada a aquest acte han pogut recollir un breu opuscle que resumeix algunes de les activitats més destacades i d'aquí a tres o quatre mesos podran llegir, si ho desitgen, l'extensa memòria de les activitats de l'Institut d'Estudis Catalans durant el curs 1997-1998.

Vull aprofitar aquests minuts que vostès em concedeixen per a parlar-los del futur immediat, del paper que ha d'exercir una institució acadèmica com l'Institut d'Estudis Catalans i de la seva vinculació amb la societat dels Països Catalans, de les terres que compartim una mateixa llengua i configurem una cultura. És a dir, per a parlar-los de coses que passen a casa nostra; i amb l'expressió «casa nostra» vull referir-me simultàniament als Països Catalans, a Catalunya, a la nostra societat científicocoacadèmica, a l'Institut d'Estudis Catalans.

D'altra banda, s'escau fer aquesta reflexió aquest any, quan ja en fa tres que dirigim l'Institut, multiplicant la seva activitat i la seva presència en tots els sectors de la societat, i quan en les

darreres eleccions els membres i els presidents de les societats ens han atorgat majoritàriament la seva confiança a aquells que constituïm avui l'equip de govern de l'Institut: el senyor Antoni Serra i Ramoneda, vicepresident; el senyor Josep Egozcue i Cuixart, tresorer; el senyor Carles Miralles i Solà, secretari general, i un servidor, president, que juntament amb els presidents de les cinc seccions configurem el Consell Permanent.

En les diverses anàlisis que s'han fet els darrers anys sobre el paper que han de tenir a les portes del segle XXI les institucions acadèmiques, hi ha coincidència en diversos punts, amb independència del treball que duguin a terme, treball científic, rigorós i exigent; cal que els científics i les institucions siguin conscients que en les democràcies actuals hom espera d'ells que siguin capaços de transmetre una informació honesta, subministrant punts de vista curiosos i equilibrats, sensibles a les implicacions polítiques o morals. Cal millorar també llur capacitat de comunicar la complexitat en termes senzills; mai no serà suficient comunicar-se només amb uns sectors especialitzats, cal arribar més enllà i fer un esforç per millorar les relacions entre els científics i la societat en general, entre els científics i els mitjans de comunicació. Cal, final-

ment, definir objectius conjuntament entre els científics i humanistes i la societat, i en aquest esforç per trobar allò que el país necessita, aquí a Catalunya, hi ha de tenir un paper essencial l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquest és un aspecte que moltes institucions, entre elles l'Institut, havien descurat. Hem fet un important esforç, i el seguirem fent, a fi que el treball rigorós dels membres, les seccions i les societats de l'Institut sigui conegut (i reconegut); conegut, tot i el risc que això comporta, sobretot en temes que la gent sent tan propis com és aquest mitjà de comunicació que anomenem «llengua», on conflueixen no sols els objectius i els interessos de diversos sectors professionals (investigadors, ensenyants, escriptors, assessors lingüístics, correctors, editors, etc.), sinó l'opinió de tots aquells ciutadans que estimen la llengua i volen tenir-ne cura i potenciar-ne l'ús. En aquest sentit, l'Institut, i la Secció Filològica en particular, posarà en marxa el mes que ve una sèrie de trobades amb els diversos sectors i col·lectius que treballen en llengua a fi d'informar, intercanviar punts de vista i establir grups de treball i relacions permanents i estructurades. Així mateix, s'estan processant tots els suggeriments, crítiques o correccions a la tasca lexicogràfica de l'Institut, que seran tinguts en compte en la mesura que s'escaigui. Que ningú no dubti que la Secció Filològica analit-

zarà, també, totes les propostes documentalment raonades de modificacions ortogràfiques, lèxiques o gramaticals, a fi d'obtenir un màxim grau d'acceptació no solament entre aquells que es dediquen a la tasca de tenir cura de la nostra llengua, sinó en el conjunt de la societat de l'àmbit lingüístic català.

Tanmateix, he de dir que aquesta voluntat d'obertura i de transparència que impregna les activitats de l'Institut comporta uns costos humans molt elevats si no es disposa dels mitjans materials adequats. L'Institut d'Estudis Catalans no ha volgut refugiar-se mai en el concepte d'una corporació més aviat honorífica de consagració del prestigi dels seus membres; no fou aquest l'esperit dels fundadors, ni dels que van mantenir la institució en els moments més difícils, ni ho és avui.

L'Institut, per contra, s'obre a la realitat científica i cultural del nostre país i com a impulsor del coneixement i, al mateix temps, servidor del país duu a terme programes de recerca en els àmbits de la seva competència a través dels seus membres, de les seves seccions i de les seves societats científiques. Però, senyors, això l'Institut ho ha anat fent aquests darrers anys «amb una sabata i una espadenya», si em permeten l'expressió. I la societat ens exigeix en canvi, legítimament, treball de qualitat en terminis breus i presència en tots els sectors. I ens satisfà, aquesta demanda.

Però cal ésser conscients que els membres de l'Institut que dirigeixen projectes de recerca, els que coordinen els treballs del diccionari, els que tenen cura de les publicacions, els que redacten la gramàtica, els que organitzen jornades científiques, els que estudien el nostre patrimoni, els que elaboren els reports sobre la recerca, els que estudien la diversitat biològica, els que inicien la revista *Contributions to Science* o els que reprenen *Estudis Romànics*, i podríem afegir-hi un llarg etcètera, dic que aquests membres compaginen aquesta dedicació amb llur treball habitual com a professors universitaris, com a investigadors o com a professionals d'allà on desenvolupen el seu treball primer. I per això he dit que qualsevol nova activitat de l'Institut, qualsevol nova iniciativa, té un cost humà molt important. Un cost humà que assumim amb satisfacció quan constatem que estem donant resposta a allò que la societat espera de l'Institut d'Estudis Catalans, però també un cost humà que pesa molt quan alguns, sense coneixement de la situació real o sense cap mena de fonament, ataquen la institució.

Senyor president, ha arribat el moment que l'Institut d'Estudis Catalans pugui treballar amb dues sabates, modestes en la seva presència, però sabates de qualitat. Crec, sincerament, que els membres, les seccions i les societats científiques de l'Institut s'ho mereixen i crec també, modestament, que

hem donat bones mostres de la capacitat de l'Institut per a fer rendir el diner públic. Li ho deia fa tres mesos al Palau de la Generalitat i no m'avergonyeix dir-ho aquí públicament, perquè estic convençut que el Govern de Catalunya i les altres administracions seran sensibles a aquesta petició i sabran materialitzar-la amb els recursos que han de correspondre a la més alta institució acadèmica del país.

I el que acabo de dir té especial importància si volem que l'Institut d'Estudis Catalans actuï, tal com estableixen els nostres Estatuts i demanen amplis sectors de la comunitat de llengua catalana, en tot l'àmbit lingüístic català. Ja ho fem, però amb excessiva modèstia; i no sempre és a causa de la situació conjuntural de cada un dels territoris, sinó que moltes vegades és degut a la manca de mitjans. Cert és que l'Institut treballa conjuntament amb la Universitat de les Illes Balears en l'estudi de la llengua i, especialment, de les modalitats illenques; cert és, també, que l'Institut ha intervingut decididament allà on ha calgut per aconseguir el respecte a la unitat de la llengua i a l'existència d'una normativa unitària, especialment a causa de la difícil situació que ha viscut i viu encara el País Valencià; cert és que l'Institut ha aprovat un conveni amb la Universitat de Perpinyà que li permetrà obrir una delegació a la Catalunya Nord i que n'ha signat un altre amb el municipi de l'Al-

guer a fi de garantir l'ensenyament del català normatiu. Tot això és cert, però és insuficient. És insuficient si creiem que l'Institut d'Estudis Catalans és l'acadèmia de la llengua catalana, és la nostra acadèmia nacional, i volem que —compartint el treball amb unes altres institucions dels diversos territoris— exerceixi aquesta funció. Una funció que ha de comportar, entre altres coses, el seguiment de l'aplicació dels criteris normatius —que, per ara, no hem pogut fer— i el seguiment del procés de normalització lingüística en tot el domini català —que tampoc no hem pogut fer—; una funció que comporta també actuar amb una visió de conjunt de Països Catalans en els diferents àmbits de la recerca i estimular l'ús de la llengua catalana en totes les activitats d'investigació dels diversos camps; una funció que exigeix l'estudi del nostre patrimoni —arqueològic, històric, arquitectònic, artístic, documental... Amb aquesta finalitat, l'Institut es proposa establir els mecanismes adients per a poder crear seus, delegacions o grups acadèmics coordinats que permetin avançar en la consolidació d'aquest gran espai cultural que configuren els Països Catalans. L'Institut, que no ha abdicat mai les seves funcions d'acadèmia de la llengua catalana, ni d'acadèmia nacional, vol intensificar la seva actuació en les línies que acabo d'esmentar. Però, per a poder fer-ho amb garanties i eficàcia, ultra els recursos materials necessa-

ris, com he dit abans, necessitem, sobretot, senyor president, saber clarament si compartim aquest projecte amb el Govern de la Generalitat de Catalunya, perquè només si és així podrem tirar-lo endavant.

En aquesta línia de treball les societats científiques de l'Institut han de tenir una actuació significativa, allargant la seva presència més enllà de l'àmbit estrictament barceloní o de l'estrictament català en dues direccions ben compatibles: cap a tot l'àmbit lingüístic català —desenvolupant activitats fora de Catalunya, organitzant trobades de científics dels Països Catalans o treballant coordinadament amb unes altres institucions— i cap a Europa —establint convenis de reciprocitat amb unes altres societats, assistint als fòrums internacionals i influint-hi, participant en els recursos de la Unió Europea, etc. Un exemple significatiu d'aquest tipus d'actuacions el tindrem l'any 2000 amb l'organització del Congrés Europeu de Matemàtiques per la Societat Catalana de Matemàtiques, o el 2002 acollint el Congrés Internacional d'Epigrafia. L'Institut mateix també seguirà aquests camins; la seva condició de membre de la Unió Acadèmica Internacional s'ha de completar amb l'entrada a la Fundació Europea per a la Ciència i la signatura de convenis de col·laboració amb les principals institucions acadèmiques d'arreu. El llançament de la revista *Contri-*

butions to Science, que recollirà articles expositoris del treball dels més prestigiosos grups de recerca catalans i serà distribuïda a les principals biblioteques i institucions d'arreu, pretén donar a conèixer a la comunitat internacional el nivell assolit en els diferents àmbits del coneixement en el nostre país. Però també la represa de la revista *Estudis Romànics* ha de permetre recuperar el lloc capdavanter que Catalunya havia tingut en aquest camp.

A punt d'entrar al segle XXI (menys a punt del que alguns es pensen, perquè no hi entrarem fins a l'1 de gener de l'any 2001), les velles fórmules no serveixen; l'Institut ha d'aplicar els objectius fundacionals a la realitat d'un segle després, com ja he dit en alguna altra ocasió. Per a fer-ho, cal pensar menys en mèrits que en serveis, i, sobretot, molt

menys en la història que en el moment present i en el futur. L'Institut és, i vol ésser, un dels motors de Catalunya i de les terres de llengua i cultura catalanes, imbuït d'un esperit impulsor del coneixement, però, al mateix temps, d'un esperit de servei al país. És així com l'Institut d'Estudis Catalans fa el paper de fòrum i de senat, al mateix temps, de les ciències i les humanitats, funcions que impliquen la comunicació activa, tant entre els seus membres com amb la societat. En la seva relació amb la societat, l'Institut d'Estudis Catalans fa el paper de portaveu de la llengua, les ciències i les humanitats: l'Institut parla, doncs, en nom dels seus membres, de les seves seccions i de les seves societats científiques. Una veu cada cop més sol·licitada per a l'anàlisi de qüestions globals i la cerca de solucions.

Parlament del president de la Generalitat de Catalunya

En un país hi ha, al cap de l'any, un calendari d'actes institucionals.

Ahir, vàrem donar els Premis Nacionals de Cultura. Avui fem la inauguració del curs de l'Institut. Demà passat hi haurà la inauguració del curs acadèmic universitari, que enguany es farà a Girona. I així successivament, com una mena de rosari d'actes que es van repetint cada any com una litúrgia.

I són actes que tenen importància —més enllà, fins i tot, del seu contingut— per la seva simple existència. Perquè a través d'aquests s'estructuren la permanència i les jerarquies d'un país. Si jo sóc aquí avui, senyor president, és perquè aquest és un d'aquests actes institucionals a través dels quals s'estableixen aquestes jerarquies. Fins i tot vaig pensar que potser aquest any era especialment bo que hi fos. Naturalment, si no cregués que l'Institut té importància, no hi seria.

La meva aportació en aquest discurs serà ben pobra, però en tot cas la meva presència no s'ha de valorar pel que jo els digui, sinó simplement pel fet que el president de Catalunya ha cregut que, enguany, havia de venir a presidir aquest acte.

Vostès saben millor que no pas jo tot el que es fa a l'Institut. Saben que des del seu primer moment l'Institut es

va establir, per una banda, com a acadèmia de la llengua, com a entitat promotora dels estudis de catalanística, i també com a promotor i coordinador d'estudis i investigacions en diferents àmbits de recerca.

De vegades, potser, el tema lingüístic, cosa d'altra banda comprensible ateses les necessitats del nostre país, domina una mica i emmascara d'alguna manera la resta d'activitats. I ho dic sense voler molestar cap dels molt insignes representants de totes les activitats diferents de la lingüística, de la filologia, de la catalanística. Espero, doncs, que no se sentiran ofesos per això, però és una realitat que no respon al que és la història de l'Institut. Vostès saben —i ara ho comentava amb el seu president— que la primera secció que es va crear a l'Institut va ser, si no em traeix la memòria, la Històrico-Arqueològica. Després es va fer la Filològica. I tots tenim notícia de tants i tants treballs i iniciatives que té l'Institut en d'altres camps que no són precisament la lingüística i que responen a importants preocupacions en el camp del coneixement. Per exemple, la secretària ha llegit que s'havien fet unes sessions sobre clonatge humà. O jo personalment, com a president de la Generalitat, tinc notícia de la col·laboració —de la qual, per altra banda, el Govern de Catalunya està molt satisfet— entre

el Departament de Medi Ambient i la Secció de Ciències Biològiques d'aquesta casa. També tenen moltes activitats en el camp de la recerca matemàtica, i fins i tot faran algun congrés properament sobre la matèria.

Vostès publiquen cada any una pila de reports sobre activitats científiques. Ara ens acabem d'assabentar d'una pila de coses que ens han de fer mantenir en una clara i contundent actitud respecte als falsos: als falsos per ingenuïtat; als falsos per excés d'inspiració literària, als falsos amb finalitat política, i als falsos simplement perquè de tant en tant algú es deu divertir confonent la gent. Bé, tot això no és exactament filologia. És moltes més coses.

Fins i tot recordo, una vegada, una discussió que tenia amb un grup de ciutadans que no volien que es fes una presa en un lloc determinat perquè deien que era d'alta activitat sísmica. Jo, que de sismologia no en sé gaire —l'únic que sé és que l'any 1427 hi va haver un gran terratrèmol al Pirineu, i Olot va quedar destruït i l'ermita d'un lloc on jo vaig sovint a l'estiu, Pardines, també va quedar malmesa—, vaig dir que es tractava d'una destrucció molt forta i que el terratrèmol es va repetir l'any següent. Jo tenia la sensació que, pel fet que es repetís, potser havíem esgotat la nostra quota de terratrèmols per uns quants segles. I els ho vaig dir així: «Escolteu, no tingueu por, ja vam esgo-

tar-ho tot el 1427.» Bé, doncs vaig haver de recórrer a l'Institut per a explicar-los que allà no hi havia activitat sísmica. Bé, poso aquest exemple sobre ciència en aquest cas quasi aplicada a la política en un intent de convèncer els ciutadans, que, de tota manera, tampoc no van quedar del tot convençuts que no hi havia activitat sísmica en aquella zona.

Faig aquesta petita repassada sobre activitats perquè em sembla que s'ha de retre homenatge a tot el que és l'Institut, a totes les seccions de l'Institut, a les molt diverses activitats que té; i, a més, em consta perquè alguna està més a prop de la meua feina i molt sovint hi he de recórrer de manera especial quan es tracta de ciències socials, d'economia, etc.

Volia subratllar-ho d'una manera especial i en el moment de començar perquè, com que ara parlaré sobre la Secció Filològica i —hi insisteixo— massa vegades fa la sensació que tapa una mica la resta, era de justícia referir-m'hi. És evident que aquest any he vingut també pels comentaris, per les discussions i per les polèmiques entorn del paper de l'Institut en tant que acadèmia de la llengua catalana.

Prat de la Riba va crear l'Institut començant, repeteixo, per la Secció Històrico-Monumental o Històrico-Arqueològica, però va donar molta importància que fos una acadèmia de la llengua. Eugeni d'Ors va anomenar en

Prat de la Riba «seny ordenador». No sé si hi pot haver algú que avui, sobre això, hi faci ironia, però la veritat és que cap país no funciona sense ordre. I només funcionant amb ordre potser tampoc no funciona, perquè l'ordre —segons com s'apliqui— pot arribar a ofegar l'espontaneïtat.

Però si no hi ha un cert ordre i unes certes normatives, fins i tot si no hi ha un cert ritual emmarcat en un calendari —que vol dir ordre—, les coses no poden funcionar. Tot i això, pel que m'ha dit vostè, veig que no és científicament exacte el pas de l'any 2000 o del 2001. Segur que vostè té raó, però malauradament ningú no li farà cas perquè per la gent el canvi de segle és el dia que hi posem un dos al davant, encara que en puritat no sigui així. Aquesta normativa cal que hi sigui i que la sapiguem defensar. I, a més, sense complexos. També amb comprensió per a evitar que l'ordenació no ofegui l'espontaneïtat, la creatiuat, etc.; però, evidentment, un país, en tot, ho necessita tant del seu patrimoni com dels seus continguts.

Per això voldria recordar, i suposo que no cal que ho recordi a ningú, però de tota manera ho vull dir, que el 3 de maig de l'any 1991 el Parlament de Catalunya, per unanimitat —que vol dir sense excepció de cap diputat—, va aprovar una llei sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans. Potser no hauria calgut fer-ho perquè ja ve-

nia d'abans, però no deixàvem d'estar en una nova època i valia la pena, en un moment determinat, ratificar-ho.

En l'exposició de motius de la Llei es diu: «Una de les finalitats primordials que impulsaren Enric Prat de la Riba a crear l'any 1907 l'Institut d'Estudis Catalans fou la d'instituir una autoritat acadèmica que fixés i actualitzés la normativa general de la llengua catalana, la qual cosa determinà l'establiment [...]. Aquesta ha estat des d'aleshores una funció destacada de l'Institut reconeguda per les institucions i les personalitats culturals del país.»

Ho diu l'exposició de motius, i és important això perquè demostra que sabem ben bé que no tot s'acaba amb la normativa, que, tota sola, pot arribar a empobrir, i de vegades ho fa poc o molt. En el moment de reconèixer la tasca de l'Institut d'Estudis Catalans, també hem de considerar la tasca realitzada pels assessors lingüístics dels mitjans de comunicació i d'institucions diverses atesos la importància social i el valor de llurs actuacions en els anys difícils de la història recent de Catalunya.

I no tan sols això. També en èpoques de gran normalitat, la gent que no tenen la representació oficial, i que per una altra banda no són els que estableixen la normativa, fan aportacions. De vegades són combatudes d'entrada, o resulten sorprenents, o de vegades són criticades amb un criteri sanament conser-

vador, i finalment s'imposen perquè el que la gent pensa i el que la gent diu, d'una manera o d'una altra, sigui o no sigui en el seu origen absolutament correcte, s'ha de tenir en compte. I aquest reconeixement es fa.

Més endavant s'hi diu: «Salvada així la integritat de la llengua dins del marc de la normativa [aquesta és prou flexible i ha de ser-ho] per permetre que els diferents col·lectius afectats pel conreu de la llengua estableixin sota llur responsabilitat opcions i concrecions de realització lingüística en forma de models amb el fi d'acostar-se amb més eficàcia als objectius que persegueixen.»

Però el paràgraf fonamental que hi ha entre els dos que he llegit diu que, malgrat això, «la normativa fixada per l'Institut d'Estudis Catalans constitueix el marc per al funcionament de la llengua i n'assegura el desenvolupament amb la coherència indispensable en tot el domini lingüístic i a qualsevol nivell». I la Llei, repeteixo, introdueix prou elements de flexibilitat perquè s'entengui que hem de ser molt fidels a la normativa, però, al mateix temps, amb una capacitat per a introduir-hi novetats, canvis, neologismes, i tot allò que l'ús popular, de mica en mica, consagra. Per a introduir-hi tantíssimes coses, de vegades, en contra de l'opinió de la gent més purista. Però, en darrer terme, encaixant en una norma que és la que fa l'Institut d'Estudis Catalans.

Que consti que nosaltres, ni Prat de la Riba ni ara nosaltres, no hem descobert la sopa d'all. Això és com funciona a tot arreu. Seria un absurd que aquí es pogués discutir l'autoritat de l'Institut i que, en canvi, s'acceptés l'autoritat de la Reial Acadèmia de la Llengua Espanyola per al castellà, o de l'Acadèmia de la Llengua Francesa per al francès. No tindria gaire sentit que allò que s'accepta per a tothom no fos acceptat per a nosaltres.

Amb el benentès que nosaltres ho necessitem d'una manera especial perquè som un país amb estructures febles, i hem de fer un esforç complementari, i, per tant, introduir elements d'autodisciplina. Ho repeteixo: elements d'autodisciplina que tampoc no cal, ni convé, que siguin excessivament rígids, però que evidentment no poden anar més enllà, en la seva flexibilitat, d'uns certs límits. Ja sé que ara hi ha algunes iniciatives en alguns països que diuen que s'ha de prescindir de la gramàtica i de l'ortografia. García Márquez, no fa gaire, en un congrés de la llengua castellana, em sembla que va ser a Mèxic, va dir que això de l'ortografia no servia per a res. Bé. I és possible que a ell no li serveixi perquè ja té prou genialitat per a funcionar sense ortografia i fer-se entendre. Però per al comú dels mortals, que som gairebé tothom, menys García Márquez, quan volem escriure en castellà, necessitem l'ortografia. Ara, si fem alguna falta d'ortografia, tampoc no passa res.

Avui, en els diaris, surt que faran una subhasta de cartes del general Prim —que parlava en català però escrivia en castellà— i el periodista manifesta la seva sorpresa perquè —diu— feia bastants faltes d'ortografia. No passava res. Kennedy també feia moltes faltes d'ortografia en anglès. Li escrivien els discursos i tampoc no passava res, però ell era bo: feia el que havia de fer. Però evidentment el comú de la gent necessita l'ortografia perquè l'entenguin i perquè finalment tot plegat no sigui un gran desori. Que consti que no solament García Márquez diu això. Per exemple, a Alemanya, també algun novel·lista diu que això de l'ortografia alemanya no tenia raó de ser.

Val a dir que hi ha també el cas contrari. Hi ha els conservadors a ultrança: a Alemanya i a França. Hi ha hagut batalles tremendes, perquè això de la llengua és un problema «tremendo» a tot arreu. Això de «tremendo» es diu entre cometes, naturalment, i espero que l'autoritat de l'Institut ho passarà per alt. Els alemanys volen treure la *ph* en algunes paraules i posar-hi efes. I em sembla que finalment ho han aprovat. Però amb una batalla tremenda que ha costat més de guanyar en segons quins sectors que no pas que acceptessin la reunificació d'Alemanya de fa uns quants anys. Una batalla molt, molt forta.

I als francesos els passa igual. Els francesos han suprimit, encara que no

del tot, l'accent circumflex amb l'argument que és una romanalla, un vestigi d'antigues esses. Perquè allà on abans deia *mesme* amb el temps va caure la essa i va ser substituïda per un accent circumflex i diu *même*. Doncs en això hi ha hagut una gran oposició i molta rigidesa per a defensar-ho. Després de tot, no serveix de res avui, i només és un record històric. La gent tampoc no té cap necessitat de recordar que allà hi havia hagut una essa fa tres o quatre segles. Però ha costat molt perquè la gent està lligada a l'accent circumflex. És com la ñ dels castellans, que és una mena de símbol nacional; l'accent circumflex francès ho és també de la *grandeur* francesa, i va costar. Això són coses realment molt complicades.

Però, de tota manera, en aquests països, malgrat que tinguin aquestes discussions entre gent de gran rigidesa incapaç de suprimir un accent circumflex i gent que diu que tant li fa escriure el francès d'una manera com d'una altra, malgrat tot, l'Académie diu «Anem per aquí» i se li fa cas. I si això s'accepta a França, i a Espanya, i malgrat certes reticències d'alguns països com els suïssos germànics, per què no ho hem de tenir nosaltres?

No els dic res de nou ni sé si era convenient parlar d'això. Ara anava a fer una cosa que era una expressió de falsa modèstia per part meva. Però té sentit el que dic. El president de Catalu-

nya ve per dir-los: «Vostès són els que s'han de preocupar que hi hagi una normativa lingüística. Estiguin oberts a aquests, als altres, als de més enllà, i escoltin-se tothom perquè de vegades els de fora també tindran raó i vostès també es poden equivocar en alguna cosa i val la pena que això ho admetin. Però en darrer terme l'autoritat que necessitem, que dona jerarquia i estructura a un país, és donada per institucions com aquesta, la de vostès, que va instituir Prat de la Riba i va continuar la Generalitat republicana. Recordin que, sempre que s'ha oprimint Catalunya, s'ha perseguit l'Institut d'Estudis Catalans. Això vol dir que l'Institut és important. Sempre que s'ha perseguit Catalunya s'ha perseguit la llengua catalana. Sempre, sempre i sempre. Per tant, vostès tenen un paper importantíssim.»

És això el que els volia dir. I ho han de fer sense complexos. Per exemple, avui diuen els diaris que la Generalitat diu que ajudarà a pagar una cosa que a alguns els escandalitza; que hem de pagar uns quants milions perquè ens tradueixin al català el Windows. «Però, escolta, aquests senyors del Windows són molt rics. Són ells que ens haurien de pagar a nosaltres», diuen alguns.

Potser efectivament haurem de pagar, i aleshores la gent s'escandalitzarà: «Tampoc no n'hi ha per a tant, no ve d'aquí, tampoc no és tan important.» Escolti, sí que en té, d'importància. I

d'una manera o d'una altra ho hem de fer entendre.

Fixin-s'hi: els holandesos, que són vint milions —quinze milions d'holandesos i cinc milions de flamencs—, estan molt preocupats perquè a Internet no surt l'holandès. Alguns ens diuen: «Mira els holandesos, diuen que s'ha d'aprendre anglès.» És clar que han d'aprendre anglès; ells ja en saben, tots el parlen, cosa que nosaltres per desgràcia no hem aconseguit. Tot i això, ara estan preocupats perquè a Internet no surt l'holandès. I aleshores, compte, això no pot ser, diuen els holandesos. I aleshores ens diuen, per exemple, des de Madrid: «Vostès, quina manera de perdre el temps, amb aquesta batalla constant; això els fa antipàtics.»

La setmana passada, la Bertelsmann, per donar una mica de contingut cultural a un fet —val a dir que jo sóc un gran admirador i amic de la Bertelsmann, i, per tant, en això, no hi ha cap mena de crítica perquè tinc una molt bona relació personal fins i tot amb els seus propietaris— com és l'acte d'inauguració d'una seu social a la travessera de Gràcia, van organitzar una mena de simposi. Sobre què? Van venir una sèrie de senyors de Madrid, d'aquests que de tant en tant ens donen lliçons de maneres, i parlen de «los provincianos» que sempre es preocupen de la llengua, etc. I sobre què van parlar? Doncs van venir moguts per una gran preocupació. Van

dir: «És que el castellà surt poc a Internet. Només l'1,5 % del que surt a Internet està en castellà.» Aquest pessimisme castellà o sobre la llengua castellana és excessiu i prematur perquè Internet no ha entrat encara gaire en els països sud-americans, i, quan hi entri, aquest percentatge pujarà.

Però de tota manera és molt clar que la llengua dominant, hegemònica, absolutament, ara i en el futur, malgrat que hi haurà una certa recuperació del castellà i que els francesos faran el que puguin, etc., és l'anglès. I aleshores els representants de la llengua castellana —el que hi havia a l'acte, el president de l'Instituto Cervantes, i Lázaro Carreter, i Cebrián, d'*El País*, etc.— estaven tots molt esparverats. Per què es preocupen tant de la seva? Si resulta que amb una llengua parlada per tres-cents o tres-cents cinquanta milions d'habitants se'n

preocupen, per què no se n'han de preocupar els altres? Ells fan molt bé. Nosaltres no ho fariem bé si en féssim cas cada vegada que ens diuen: «Ah, per què us preocupeu tant d'això?» O si tinguéssim alguna mena de complex en això. Bé, aquesta última part potser no era tan necessària, i per tant els prego que em disculpin. Però, en tot cas, era convenient dir-la i repetir-los: «Vostès van ser creats l'any 1907 per a fer aquesta feina; la fan, la fan bé; potser la podrien fer millor, han d'escoltar aquest, l'altre, i el que vulguin. Hi ha molta creativitat, hi ha molta espontaneïtat, hi ha molta iniciativa en la societat, perquè la nostra és una societat molt viva. Influències d'aquí i d'allà; tot el que vostès vulguin. Estem en un moment de canvi, d'acord. Però, finalment, hi ha d'haver algú que fixi una normativa; i aquesta, a Catalunya, la fixa l'Institut d'Estudis Catalans.»

el Ple

Resum dels plens

El Ple és l'òrgan sobirà de l'Institut d'Estudis Catalans. És constituït pels membres numeraris, els emèrits i els presidents de les societats filials.

Durant el curs 1998-1999, el Ple es reuní set vegades. A continuació, presentem un breu resum de cada sessió.

Ple del dia 26 d'octubre de 1998 (ordinari)

Assisteixen al Ple 47 membres i 8 presidents de societats filials.

S'ha lliurat als assistents l'informe de les activitats dutes a terme pel president en representació de l'Institut des de l'últim Ple. El vicepresident de l'Institut, senyor Antoni Serra, que presideix el Ple en substitució del president, fa esment dels guardons amb què han estat honorats els membres numeraris de la Secció de Ciències i Tecnologia senyors Josep Amat i Girbau, que ha rebut el Premi Jaume I, i Francesc Serra i Mestres, que ha rebut el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca; i el membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica pare Miquel Batllori i Munné, guardonat també amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca.

El senyor Josep M. Mas i Solench, president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, llegeix la necrològica del membre corresponent de la Secció de Filosofia i Ciències Socials senyor Arcadi Garcia i Sanz, historiador i especialista en dret medieval, traspasat el dia 30 de juliol de 1998.

El president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells, presenta el resum de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Isidor Marí, secretari de la Secció Filològica, presenta la candidatura a membre numerari de la Secció del senyor Ramon Sistac i Vicén. El senyor Marí llegeix la presentació que ha preparat el senyor Antoni Ferrando, membre de la mateixa Secció, que no ha pogut assistir al Ple.

El Ple ratifica l'acord pres pel Consell Permanent que estableix formalitzar un préstec amb l'Institut Català de Finances destinat a la rehabilitació i la restauració de la Casa de Convalescència. També ratifica l'acord amb el qual es van aprovar la creació de la Fundació Alsina i Bofill i la participació de l'Institut d'Estudis Catalans com a entitat fundadora, i el nomenament del president de la Societat Catalana de Biologia com a patró de la Fundació.

El Ple ratifica la decisió del Consell Permanent de no participar en el Premi Internacional Ramon Llull i decideix convocar el Premi Internacional Catalònia biennalment.

La senyora Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, és nomenada representant de l'Institut al jurat dels premis per a fomentar la creativitat científica i l'esperit de recerca, convocats per la CIRIT.

El senyor Francesc González i Sastre ha estat elegit per la Secció de Ciències Biològiques vicepresident de la Secció, en substitució del senyor Josep Egozcue, que abandonà el càrrec quan fou elegit tresorer de l'Institut.

Ple del dia 23 de novembre de 1998 (extraordinari)

Assisteixen al Ple 21 membres i 5 presidents de societats filials.

Es debat el tema *Sobre els tests en la nostra llengua o Caldrà arribar a demanar un decret dels tests en català consemblant al del cinema?*, preparat pel senyor Lluís Garcia i Sevilla, membre de la Secció de Ciències Biològiques. (Vegeu el subapartat «Debats», dins l'apartat «El Ple».)

Ple del dia 14 de desembre de 1998 (ordinari)

Assisteixen al Ple 44 membres i 5 presidents de societats filials.

Abans d'iniciar l'ordre del dia, el senyor Josep Guinovart presenta l'obra *Travat*, la qual passa a formar part del fons d'art de l'IEC.

El president destaca algun dels temes del seu informe, com ara la reunió de la comissió de seguiment del conveni entre l'IEC i la Generalitat de Catalunya, en la qual la Generalitat confirmà la participació en el finançament de les obres de restauració i l'increment de la partida en projectes de recerca, i la reunió que mantingué amb el president de la Generalitat, senyor Jordi Pujol. També informa que es va treballant amb el Comissionat per a la Societat de la Informació en un projecte de planificació informàtica de la llengua catalana i de la propera reunió de la Comissió Fomento-Cultura, que ha de decidir la subvenció a l'Institut per a les obres per mitjà de l'1 % cultural.

El president felicita els senyors Joaquim Mallafrè i Joseph Gulsoy, que han estat premiats amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, i els senyors Miquel Batllori i Francesc Serra, que han estat guardonats amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca.

La senyora Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques, presenta el resum de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Antoni Serra, vicepresident de l'Institut, presenta el projecte de pressupost per al 1999 en nom del tresorer, senyor Josep Egozcue, que no ha pogut assistir a la reunió. El projecte de pressupost s'aprova per assentiment dels assistents. (Vegeu el subapartat «Pressupost», dins l'apartat «El Ple».)

El senyor Oriol Casassas i Simó, membre de la Secció de Ciències Biològiques, presenta la semblança de Miquel A. Fargas i Roca, primer president de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

El Ple vota la candidatura de Ramon Sistac i Vicén com a membre de la Secció Filològica. El senyor Sistac supera el nombre de vots necessari i, per tant, n'és nomenat membre.

El Ple ratifica els convenis amb la Universitat Autònoma de Barcelona per a la transferència de diners del Centre de Referència en Enginyeria Lingüística (CREL) i amb la Universitat Pompeu Fabra per a la transferència de diners del CREL i la cessió de la base de dades de l'IEC.

Ple del dia 22 de febrer de 1999 (ordinari)

93

EL PLE

Assisteixen al Ple 45 membres i 7 presidents de societats filials.

El president comenta alguns dels temes del seu informe, com ara l'ofrena floral que va fer, juntament amb el president de la Secció Filològica, a la tomba de Pompeu Fabra el dia 27 de desembre a Prada de Conflent, en un acte organitzat per Òmnium Cultural.

El president informa de l'entrevista que va tenir el dia 28 de desembre amb els senyors Narcís Serra, secretari general del PSC, i Manuel Royes, president de la Diputació de Barcelona, i anuncia la visita d'aquest darrer a l'Institut el dia 8 de març. Així mateix, explica que el president de la Secció Filològica i ell mateix visitaren, el dia 19 de gener, el nou ministre de Cultura i Turisme d'Andorra, senyor Enric Pujal; i, el dia 27 de gener, el nou director de la Reial Acadèmia Espanyola, senyor Víctor García de la Concha, que visitarà l'Institut properament.

Informa també de l'estat de les obres de restauració i proposa que es faci un Ple dedicat únicament a informar sobre aquest tema.

L'Institut ha presentat dos projectes al Comissionat per a la Societat de la Informació: l'un per a l'elaboració d'eines lingüístiques per tal que les empreses puguin fer els productes informàtics necessaris perquè el català estigui en les millors condicions possi-

bles, i l'altre que consisteix en l'elaboració d'uns paquets de normativa, de textos, etc., per a les escoles. La senyora M. Teresa Cabré es fa càrrec del projecte i el senyor Joaquim Rafel en prendrà el relleu en la direcció de les Oficines Lexicogràfiques.

El gerent de l'Institut, senyor Jordi Vinaixa, presenta la liquidació del pressupost de l'any 1998, que és aprovada pel Ple. (Vegeu el subapartat «Pressupost», dins l'apartat «El Ple».)

El president de la Secció de Ciències i Tecnologia, senyor Manuel Ribas i Piera, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Joaquim Molas i Batllori, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, fa la semblança d'Eugeni d'Ors i Rovira, antic membre de la Secció de Ciències de l'Institut.

El Ple ratifica els membres que han estat designats per a formar part de les ponències dels premis de l'IEC. També ratifica l'acord de formalitzar un préstec hipotecari amb l'Institut Català de Finances destinat a l'adquisició i el condicionament dels locals de l'avinguda de Maria Aurèlia Capmany.

El secretari general informa que s'ha signat un conveni per a l'elaboració del Nomenclàtor Oficial de Toponímia Major de Catalunya amb diferents departaments de la Generalitat i altres institucions; un conveni amb el Departament de Política Territorial i Obres Públiques per a convocar un premi d'Urbanisme; un conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona per al reconeixement de crèdits de lliure elecció; un conveni amb la Universitat Politècnica de Catalunya per a la cessió de material del corpus Parole; un conveni amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya per a actualitzar la col·laboració amb el Servei Geològic de Catalunya, i un conveni amb la Sociedad Rectora de la Bolsa de Valors de Barcelona per a la realització d'un curs de mestratge de matemàtiques financeres.

El Consell Permanent ha nomenat els senyors Manuel Mundó i Josep Guitart representants de l'IEC a la Unió Acadèmica Internacional.

Ple del dia 22 de març de 1999 (ordinari)

Assisteixen al Ple 46 membres i 7 presidents de societats filials.

El president felicita el senyor Josep Egozcue, tresorer de l'Institut, que ha estat nomenat membre de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, i el senyor Marc Mayer, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, que ha estat investit doctor *honoris causa* per la Universitat de Budapest.

El president comenta alguns dels punts del seu informe. En destaca especialment la importància de la signatura, el dia 16 de març, del conveni amb la Universitat de Per-

pinyà. Amb aquest conveni, l'IEC, d'una banda, reconeix l'autoritat de la Universitat de Perpinyà en matèria d'estudis i investigacions de català i de certificats de català que li havia atorgat el Govern francès, i, de l'altra, la Universitat de Perpinyà i, per mitjà d'aquesta, dos ministeris de l'Estat francès reconeixen l'IEC com a acadèmia de la llengua catalana en tot el domini lingüístic. Altrament, es crearà una delegació de l'IEC a Perpinyà, amb seu a la Universitat.

El president informa també de la visita que el president de la Diputació, senyor Manuel Royes, va fer a l'Institut acompanyat del diputat de Cultura, senyor Joan F. Marco, i del regidor de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, senyor Joan Fuster.

També informa que l'IEC té finalment la documentació judicial de la propietat del poblat ibèric de Puigcastellar, a Sant Coloma de Gramenet, que va ser una donació del senyor Segarra a l'Institut els anys vint, i, d'altra banda, que el senyor Jordi Farrero ha deixat en herència a l'Institut una casa a Xàbia.

El president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter i Giralt, presenta l'informe de les activitats que ha dut a terme la Secció durant el darrer any.

Els senyors Manuel Riu i Riu i Joaquim Molas i Batllori, membres de la Secció Històrico-Arqueològica, presenten les candidatures a membres numeraris de la Secció dels senyors Joan Ferran Cabestany i Fort i Josep Massot i Muntaner, respectivament. Els senyors Pere Lluís Font, Miquel de Moragas i Joan Triadú, membres de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, presenten la candidatura a membres numeraris de la Secció dels senyors Josep Lluís Blasco, Joan Francesc Mira i Ricard Torrents, respectivament.

El Ple aprova les propostes d'adjudicació dels premis i de les borses d'estudi de l'IEC corresponents a la convocatòria del 1998.

El senyor Francesc Fontbona i de Vallescar, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, fa la semblança de Joaquim Folch i Torres, antic membre de la Secció. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

El Ple ratifica el nomenament del senyor Josep Maria Terricabras com a representant de l'IEC al Consell Escolar de Catalunya.

El secretari general informa del nomenament del senyor Joan Martí com a president del Consell Supervisor del TERMCAT, en substitució del senyor Josep Moran.

Ple del dia 17 de maig de 1999 (extraordinari)

Assisteixen al Ple 21 membres i 4 presidents de societats filials. També hi han estat convidats els socis de la Institució Catalana d'Història Natural.

L'acte és una commemoració del centenari de la ICHN en què intervenen el president de l'IEC, senyor Manuel Castellet; el president de la Institució Catalana d'Història Natural, senyor Joaquim Maluquer i Sostres, i el senyor Ramon Folch i Guillèn, membre de la Secció de Ciències Biològiques, que fou el primer secretari de la nova etapa de la ICHN, des del 1972 fins al 1977, i n'assumí la presidència durant dos mandats, del 1986 al 1989. Fou també el realitzador del *Llibre blanc*. El senyor Folch pronuncia la conferència *La Institució Catalana d'Història Natural: present i futur amb cent anys d'història*.

Ple del dia 14 de juny de 1999 (ordinari)

Assisteixen al Ple 51 membres i 8 presidents de societats filials.

El president comenta alguns dels temes del seu informe. Destaca la mort, el dia de Sant Jordi, de la senyora M. Àngels Anglada, membre de l'IEC i vicepresidenta de la Secció Filològica. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».)

El president informa també que s'ha atorgat la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya al senyor Joaquim Molas, membre de la Secció Històrico-Arqueològica; a la senyora Jill R. Webster, membre corresponent de la mateixa Secció, i a la Institució Catalana d'Història Natural, societat filial de l'Institut, la qual ha rebut també el Premi de Medi Ambient del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya. D'altra banda, explica que s'ha signat un conveni de col·laboració entre l'IEC i l'Institut d'Estudis Andorrans.

El dia 24 d'abril, el president de l'Institut i el de la Secció Filològica assistiren a l'acte que sota el lema «Pel dret dels pobles» tingué lloc a la Universitat de València. Es llegí la «Declaració de València sobre els drets de les llengües catalana, basca i gallega», elaborada conjuntament per l'Institut d'Estudis Catalans, Euskaltzaindia i la Real Academia Galega. També informa de la signatura del conveni amb l'Ajuntament de Barcelona per al finançament del projecte de les obres de restauració i rehabilitació de la Casa de Convalescència i del conveni amb la Fundació Catalana de Gas per al finançament de l'*Atlas Lingüístic del Domini Català*. Es comunica l'acord d'adhesió de l'IEC a la proposta del Centre UNESCO de Catalunya de demanar al Parlament de Catalunya una reforma de la Delegació Permanent d'Espanya a la UNESCO.

Es ratifica el nomenament del senyor Jordi Lleonart com a representant de l'Institut al Consell de Pesca Continental, en substitució del senyor Carles Bas; dels senyors Jordi Sargatal, Francesc Giró, Jaume Porta i Joaquim Gosálbez —aquest darrer en subs-

titució del senyor Ramon Folch— com a representants de l'IEC a la Junta de Protecció del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, i del senyor Oriol Nel·lo com a representant de l'Institut a la Comissió d'Estudi, creada amb la finalitat de presentar un informe sobre l'aplicació de les lleis d'organització territorial del 1987 i d'elevat-lo al Ple de la Comissió.

El senyor Pere Lluís Font, secretari de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, presenta l'informe de les activitats dutes a terme per la Secció durant el darrer any.

El senyor Jordi Sales i Coderch, president de la Societat Catalana de Filosofia, presenta la semblança de Jaume Serra i Hünter, antic membre de la Secció de Ciències. (Vegeu el subapartat «Semblances», dins l'apartat «El Ple».)

El secretari general informa del resultat de la votació de les candidatures dels membres proposats en el darrer Ple ordinari. Atès que tots els candidats superen el nombre de vots necessari, queden nomenats membres numeraris de l'Institut els senyors Joan-Ferran Cabestany i Fort i Josep Massot i Muntaner (Secció Històrico-Arqueològica), i els senyors Josep Lluís Blasco i Estellés, Joan Francesc Mira i Casterà i Ricard Torrents i Bertrana (Secció de Filosofia i Ciències Socials).

El Consell Permanent de l'IEC acordà realitzar en cada Ple una semblança d'un membre dels primers temps de l'Institut per a contribuir a fer viva la història de la institució als membres actuals. A continuació, s'inclouen les semblances presentades pel senyor Oriol Casassas i Simó sobre Miquel A. Fargas i Roca; pel senyor Francesc Fontbona i de Vallescar sobre Joaquim Folch i Torres, i pel senyor Jordi Sales i Coderch sobre Jaume Serra i Hünter.

Miquel A. Fargas i Roca

(4.12.1858 - 22.2.1916)

Miquel A. Fargas i Roca i els nous horitzons

PER ORIOL CASASSAS I SIMÓ

«Tot això ens ensenya prou clar que qui renuncia a la llengua pròpia, escapça sa personalitat traient-li o desfigurant un de sos atributs; qui no conreua la personalitat perd força i qui perd força és vençut i acaba per desaparèixer.»

«Al renaixement literari, artístic i històric de la llengua catalana, fill de l'impuls que els homes de la nostra terra han donat a llurs especialitats, havia de venir forçosament el renaixement científic en totes ses branques i els qui a la ciència dediquem gran part de les nostres energies, havíem de trobar a mancar aqueixa eina de treball que és la llengua pròpia.»

«Era precís que un estol de joves embaumats i nodrits de tres grans virtuts, l'amor, la generositat i la laboriositat, fessin un va-i-tot i demanessin la belligerància de la nostra llengua en el comerç científic [...].»

«Etcètera, etcètera.»

Són paraules del president Miquel Fargas i Roca dites el dia 22 de juny de 1913, en l'acte inaugural del Primer Congrés de Metges de Llengua Catalana.

Presidia aquell Primer Congrés i era president —el primer president— de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans. I era catedràtic de Ginecologia de

la nostra Facultat i era un dels màxims assessors d'Enric Prat de la Riba en qüestions de sanitat.

I era l'avi matern del nostre enyorat company Ramon Trias i Fargas, a la muller del qual —la bona amiga Montserrat Trueta— dec part de la informació que ha fet possible aquest esbós biogràfic. Li'n vull donar les gràcies públicament i vull també expressar el meu reconeixement al metge Alonso i Duat, el devot estudiós de la figura del professor Fargas, per la decisiva utilitat que m'han reportat els seus treballs.

Els primers anys

Una nota necrològica de l'Institut (*L'Institut d'Estudis Catalans. Els seus primers XXV anys*, Barcelona, 1935) diu que «Miquel A. Fargas i Roca nasqué el dia 8 de desembre de 1858 a Castellterçol, d'una família assenyada, laboriosa, modesta, de costums genuïnament catalans». (Per fer honor a la veritat, la nota hauria de dir «dia 4»; el dia 8 fou el del bateig, tal com testifica l'acta baptismal que signa mossèn Valentí Agramunt, rector de l'església parroquial de Sant Fruitós. Igualment, la «A.» que acompanya el nom de «Miquel» és la inicial d'Arcàngel i no pas la d'Àngel, com és tan freqüent de veure escrit.)

Miquel va néixer a «cal fuster de la plaça», denominació que procedia de l'ofici dels avis. Fou el segon fill de Francesc Fargas i Francesca Roca, uns «assenyats i laboriosos» pagesos que, a més d'ocupar-se de les terres, fabricaven roba (l'un diu tovalloles, l'altre diu estamunya) en un teler instal·lat a l'entrada de casa; al costat, això sí, del venerable banc de fuster de l'avi difunt.

Miquel —de la mateixa manera que el seu germà Ramon, l'hereu— estudià als escolapis de Moià. Quan acabà el batxillerat, fou portat a Barcelona, la ciutat que els seus amics ocasionals —estiuajants a Castellterçol un any i un altre— havien convertit en la ciutat dels seus somnis. Un dels mestres escolapis de Moià li havia recomanat la carrera de medicina i Miquel Fargas, a la vella Facultat del carrer del Carme —on ara hi ha la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya—, començà el curs, l'anomenat d'ampliació; era l'any 1874. Ell, «amb la seva gorra i el seu gec, davant d'aquells senyorets ben vestits i vistosos, que ja fumen i són uns vells de quatre dies» (Jeroni Estrany, als «Quaderns d'Estudi»), se sent avergonyit, «fuig d'aquell lloc on son amor propi ha rebut tan forta punyida» i no torna a la Facultat: passa les hores badant pels molls, escoltant per les places els discursaires aspirants a orador i tafanejant per les parades de llibres. Fins que arriba Nadal i anuncia als de casa la intenció d'abandonar els estudis, intenció que no s'arribà a realitzar perquè el pare el convencé almenys d'acabar el curs.

El fet és que Miquel Fargas torna a la Facultat i es proposa de sobrepujar amb bons resultats acadèmics els companys que l'havien menystingut. A final de curs obté les màximes qualificacions i les mateixes notes —sempre el *sobresaliente* i el premi extraordinari— es repetiran al llarg de tota la carrera.

Aquells anys, la Facultat de Medicina era, simplement, penosa: d'instal·lació material inadeguada i amb uns professors de retòrica ampullosa. Els exercicis pràctics era ordenat que es fessin al veí Hospital de la Santa Creu, que des de la seva fundació l'any 1401 no havia experimentat cap transformació essencial. Només en comptats casos un professor era alhora catedràtic de la Facultat i cap de Servei de l'Hospital; en la gran majoria de matèries no era així, la qual cosa agreujava comprensiblement la qualitat de la docència. L'excèpcional i saludable coincidència es donava en la persona de Bartomeu Robert, el gran mestre de patologia i clínica mèdiques que —revolucionari en el seu temps— explorava els malalts i raonava el diagnòstic i la terapèutica, i, sobretot, entaulava diàleg amb els deixebles. Si el doctor Robert inicià la transformació en l'ensenyament de la medicina interna, Jaume Pi i Sunyer —gran amic de Ramón y Cajal— ho féu, des de la càtedra de Patologia General, en el de les ciències experimentals.

Miquel Fargas, per oposició, assolí el càrrec d'alumne intern i, encara estudiant, publicà en diverses revistes científiques (*Revista de Ciencias Médicas*, *Gaceta Médica Catalana*, *Boletín Médico-Escolar*) treballs sobre, per exemple, la cisticercosi en el conill (1878), l'acció fisiològica del cafè o de l'alcohol (1879), l'hermafroditisme (1880), la tetània (1881) o el reumatisme infantil (1881). Tenia vint-i-dos anys quan acabà la carrera.

El metge. L'especialista

L'any 1883 obtingué, també per oposició, la plaça de director del Departament Anatòmic de la Facultat, un càrrec que li possibilità uns estudis que feren possible la publicació, aquell mateix any, d'una obra sobre l'anatomia dels centres nerviosos.

Que un cirurgià ha de tenir sòlids coneixements d'anatomia és unànimement acceptat; doncs bé, Miquel Fargas demostrà —des d'una absoluta confiança en la ciència— que la possessió dels secrets més íntims de l'anatomia i de l'anatomia patològica desproveïa la cirurgia d'una gran part del seu risc.

L'any 1882 —encara no feia un any i mig que havia acabat la carrera i quan estava gairebé decidit a especialitzar-se en pediatria— Miquel Fargas atengué una malalta d'aspecte deplorable, amb una caquèxia extrema, tot a causa d'un quist ovàric voluminosíssim. El problema només tenia una solució: la quirúrgica. I Fargas, ajudat per tres

devots companys, el dia 23 de novembre, en un quart pis de les Basses de Sant Pere, en una habitació convertida en rudimentària sala d'operacions, deslliurà el quist de les adherències que el subjectaven a la paret de la fossa ilíaca i a la S ilíaca del còlon i l'extirpà; en van ésser extrets quaranta-un litres de líquid.

L'èxit d'aquesta intervenció féu que Miquel Fargas es decidís per una especialitat quirúrgica i el fet que la seva actuació en pacients d'afeccions semblants a la de l'operada fos repetidament sol·licitada l'inclinà preferentment cap a la ginecologia.

Salvador Cardenal no s'ho acabava de creure. Des de 1878 era director de l'Hospital del Sagrat Cor, que, pel prestigi del mestratge que hi exercia, rebé el nom de «la Meca de la cirurgia catalana». Quan, arran de la mort de Fargas, a la Reial Acadèmia de Medicina Cardenal llegia l'oració necrològica, explicà la seva reacció d'estupefacció d'aquell llunyà 1882. Digué: «Acabava de llançar-me a la pràctica de la gran cirurgia abdominal i tenia, tot i un reduït nombre de laparotomies, una certa il·lusió de ser el cirurgià que entre nosaltres n'havia practicat més i gairebé l'únic que les portava a un felicitat; i un dia em diuen que un jove col·lega, acabat de sortir de l'Escola de Medicina, havia inaugurat la seva carrera practicant una ovariectomia; i, encara no refet de l'estupor de la sorpresa, es repeteix l'assaig una, dues i més vegades, amb el mateix èxit que la primera.» Els sis anys que Cardenal era més gran que Fargas no foren cap obstacle perquè entre ells dos s'acabés establint una relació de gran consideració i una molt bona amistat.

Salvador Cardenal havia estat l'introduïdor a casa nostra de les doctrines de Lister, les de l'antisèpsia; l'any 1880 havia publicat el *Manual práctico de cirugía antiséptica*. Naturalment, tots els cirurgians conscients «ens afanyàvem a combatre i destruir els microorganismes causants de les infeccions mèdiques i quirúrgiques», diu Jeroni Estrany, un col·laborador de Miquel Fargas, «així com més tard, i en Fargas ha estat un dels primers a resseguir aqueixa nova i naturalíssima via, ens afanyem més que tot a barrar el pas als microorganismes i evitar el seu ingrés en l'organisme del malalt».

Miquel Fargas s'adonà molt aviat que en les habitacions domèstiques on en aquells inicis duia a terme les intervencions era absolutament impossible de practicar l'antisèpsia i, molt més encara, era irrealitzable qualsevol intent d'asèpsia. Calia aconseguir una instal·lació adequada. Eren uns temps, però, d'una resistència enorme a seguir un tractament —el que fos— fora del domicili; i l'hospital era el recurs reservat només als sectors de la població més desvalguts. La instal·lació adequada només podia ésser una clínica, tot i que posar-la en marxa podia conduir amb moltes probabilitats a un fracàs econòmic. Mentre es pensava en una solució, una malalta que es negava a ingressar a l'hospital i no tenia cap familiar a Barcelona féu que hom decidís peremptòriament

d'instal·lar una, diguem-ne, clínica al carrer de l'Hospital, número 133, primer pis; amb uns mobles llogats —dos llits i unes taules—, el local resultava d'una molt marcada modèstia —després, ràpidament, anà millorant—; però en aquella galeria coberta convertida en sala d'operacions ja era possible de practicar, durant tot el temps de la intervenció, les acreditades vaporitzacions de fenol després que, prèviament, els membres de l'equip quirúrgic haguessin romàs cinc minuts en un recambro saturat de vapors sulfurosos respirant per un tub connectat a l'exterior. El pis disposava d'un terradet on fou edificat un eficient laboratori microbiològic i d'anàlisis clíniques.

La relació del èxits professionals de Miquel Fargas fa rodar el cap: el 1883 practica la primera histerectomia per mioma intrauterí i el 1885 la primera gastroenterostomia realitzada a l'Estat espanyol; el 1886 publica un opuscle titulat *Primera serie de diez laparotomías*, que provocà, en el món mèdic, una veritable sorpresa; i, per acabar els exemples, l'any 1892 practica la primera laparotomia del país per embaràs ectòpic diagnosticat prèviament.

Aquest any 1892 abandonà el carrer de l'Hospital i instal·là la seva clínica a la casa número 333 del carrer del Consell de Cent, del tot destinada a la funció assistencial: disposava de vint-i-cinc llits, d'una moderna sala d'operacions, de sala d'esterilització i d'un laboratori amb bon utilatge. La preparació del personal auxiliar entre nosaltres era tan deficient —l'Escola d'Infermeres de la Mancomunitat encara era lluny—, que el doctor Fargas decidí de contractar unes monges italianes.

Per la inquietud de Miquel Fargas, per la seva voluntat de superació i pel seu esperit d'home de ciència, el seu íntim col·laborador Jeroni Estrany arribà a dir que, categòricament, «es pot afirmar que el Dr. Fargas és qui va presentar a Espanya la ginecologia com un cos de doctrina perfectament constituït, qui entre nosaltres donà solidesa a aqueixa especialitat que alguns cultivaven amb un caràcter d'absolut empirisme».

El mateix doctor Fargas, al cap d'un any de la inauguració de la nova clínica, va escriure —probablement amb un discreta certa ironia—: «Per aquell temps llegia, amb sorpresa, les obres de Churchill, Schröder, Hart i Barbour, Hegar, etc., i em quedava admirat del que en altres països es feia en relació a la ginecologia, i vaig arribar a pensar, abans que la pràctica em demostrés el contrari, que potser la nostra terra era tan afortunada que no hi existien quistos d'ovari, fibromes d'úter de curs greu, piosalpingitis, prolapses de matriu, fistules vèsico-vaginals, esquinçaments ano-perineals, etc, etc.»

Podríem concloure —també irònicament— que per culpa de Miquel Fargas totes aquestes afeccions i encara unes altres feren aparició al nostre país.

I la família, encara

Miquel Arcàngel Fargas i Roca, tot i la seva activitat febril, continuava essent fill de Castellterçol i el darrer diumenge d'agost no se'n perdia cap any la Festa Major. En una ocasió hi conegué la senyoreta Carolina Raymat, filla d'uns propietaris rurals lleidatans, i «començà per a ells un bell i reposat idil·li» que conduí al casament. Tingueren set fills: primer la Carolina, que es casà amb el doctor Manuel Salvat i Espasa, promotor, amb el cirurgià Enric Ribas i Ribas, dels congressos de Metges de Llengua Catalana; després la Mercè; després la Montserrat, que amb Antoni Trias i Pujol foren els pares del nostre Ramon Trias i Fargas; després en Miquel, que seguí els passos del pare però li sobrevisqué pocs anys i que l'any 1917 revisà la tercera edició del seu *Tratado de ginecología*; després la Maria, i encara dues nenes més que moriren al cap de poc de néixer. I, segons diuen, de cap manera no es pot silenciar la sogra, la senyora Maria Barcino vídua Raymat, que, de caràcter meticulós, decidit i organitzador, d'un tacte exquisit i d'un seny pausat i mesurat, fou la clau de la bona marxa de la clínica. La sintonia amb el gendre era total; diuen que la senyora Maria havia confessat més d'una vegada que «a en Fargas li donaria deu filles, si deu filles tingués».

Com que Miquel Fargas —hem dit— continuava essent fill de Castellterçol i del plàcid racó del Vallès que l'envolta, cada any —per setmana santa i, no cal dir, a l'estiu— es traslladava amb els seus a una casa de Poses, prop de Sant Quirze Safaja. A respirar-hi la serenitat de l'aire de la dilatada terra.

El mestre

No podia ésser altrament: Fargas, l'any 1893, fou designat catedràtic de Ginecologia i Obstetrícia de la Facultat de Barcelona. Havia guanyat unes disputadíssimes oposicions en què, entre alguns altres contrincants, li havia el doctor Sojo, una persona d'uns coneixements tan extensos que acabà ocupant —per sorprenent que resulti— la Càtedra d'Otorinolaringologia.

Fargas, a l'Hospital de la Santa Creu, trobà un servei universitari (!) compost de set llits de ginecologia i altres tants d'obstetrícia, i que no disposava de dispensari, ni de laboratori, ni de taula d'exploració, però que —això sí— comptava amb una habitació atrotinada i fosca que, a part de guardar els mals endreços, servia de sala d'operacions. Fargas hi portà instrumental de la seva clínica, hi portà higiene i aires nous i, a més, hi portà els ajudants de la seva confiança (Francesc Terrades, Jeroni Estrany,

Miquel Carbó, Francesc Dòria, Manuel Salvat, Pau Torras, Francesc Fàbregas, etc.), un equip que els estudiants batejaren amb el nom de l'«Escola de Salern».

D'acord amb Joaquim Bonet i Amigó —més tard, baró de Bonet—, Fargas dedicà la seva acció docent a la ginecologia i Bonet a l'obstetrícia.

Moisès Broggi refereix (conferència pronunciada al Club d'Amics de la UNESCO el mes de maig de 1990) que el professor Fargas «des del començ s'havia apartat de la rutina general i emprava ja en aquella època el que se'n diu mètode inductiu. No donava cap lliçó sense la presència de la pacient, de forma que tot el que ensenyava era a partir del fet patològic a la vista. Després de l'examen meticulós de la malalta, en el qual els alumnes hi participaven, venia la discussió, de la que se'n derivava, per un procés lògic, el diagnòstic i el millor tractament a seguir. D'aquesta manera és com les lliçons no s'obliden mai».

Un dels constants col·laboradors de Fargas, Francesc Terrades, explica (*Anal de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*, febrer de 1917) que «en medicina les coses no sempre són clares i quan entrava a la Clínica un cas difícil, si no podia fer diagnòstic ho confessava ingènument i ensenyava a saber esperar»; «i si un diagnòstic resultava equivocat, el cas servia per a nous raonaments i, convençut que el mestre també pot equivocar-se, acceptava la discussió amb els seus deixebles».

No cal dir que actituds com aquesta —que avui encara no són generals— en aquells anys eren una veritable excepció.

En conseqüència, si ningú no discuteix que el primer autèntic mestre de clínica mèdica de la nostra Facultat fou Bartomeu Robert i el primer autèntic mestre de les disciplines bàsiques fou Jaume Pi i Sunyer, també tothom acorda que el primer mestre de bona llei en el camp de les especialitats fou Miquel Fargas i Roca i que, desapareguts Pi i Sunyer (1897) i Robert (1902), ell era, de tot el claustre, l'únic professor amb cara i ulls.

El panorama material canvià notablement amb la inauguració de la Facultat del carrer de Casanova i l'Hospital Clínic annex, el dia 2 d'octubre de 1906. Havien passat vint-i-nou anys des de la compra dels terrenys i vint-i-un des de la col·locació de la primera pedra; cànvidament, algú podria arribar a creure que d'un espai de temps tan dilatat en devia resultar una obra modèlica, que resistiria el pas dels anys i l'adopció dels progressos científics.

Els estudiants, molt respectuosos amb les formes, es feren traslladar del carrer del Carme al de Casanova en carruatges, com la resta del material.

L'any 1910 fou extremament trist i difícil per a Miquel Fargas. El Dilluns de Pasqua era a Poses, la casa dels ben guanyats descansos; tingué un ictus apoplèctic que li

causà una hemiplegia amb extenses zones d'anestèsia, una marcada atàxia i, a més, un desesperant singlot que durà, dia i nit, setmanes senceres. El visitaren Pere Esquerdo i Lluís Barraquer i Roviralta, que donaren poques esperances a la família.

Miquel Fargas mantenia una lucidesa total: el camp que observava des de l'habitació era nevat, en contrast amb l'ardorosa decisió, ja des d'aquell primer moment, d'emprendre, tan aviat com pogués abandonar el llit, un voluntariós programa de recuperació. Féu de tot: al pati de Poses muntà un joc de bitlles i el braç afectat anà agafant força i precisió, la sensibilitat anà despertant-se. Un cop a Barcelona, es proveí d'una taula de billar i la precisió dels dits continuà fent progressos. Només al cap d'un parell d'anys escrivia amb la seguretat d'abans i operava amb l'aplom i la llestesa de sempre. El dia de la represa de l'activitat quirúrgica l'amic Salvador Cardenal, mig amagat, es disposava a intervenir-hi si les coses no acabaven d'anar bé; Fargas acabà l'operació i Cardenal no hagué de sortir de l'amagatall.

Naturalment, el pas del professor Fargas per la Facultat deixà devots deixebles. Els estudiants del meu temps en coneguèrem dos: el professor Víctor Conill i Montobbio i el professor Pere Nubiola i Espinós —un digníssim successor de Fargas—, que, a l'entrada del seu servei, col·locà un relleu amb l'efígie del mestre.

La responsabilitat conferida

L'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques havia nascut l'any 1878 per la fusió d'El Laboratorio —fundat per cinc estudiants de medicina el 1872— i l'Academia de Ciencias Médicas —fundada el 1876. En formava part, sense excepció, el sector més inquiet, més obert, més atent als progressos, de tot el nostre àmbit de ciències de la salut. D'aquest món, era l'únic centre d'exposició de resultats, de contrast d'opinions, de diàleg. Els seus presidents eren elegits entre les màximes figures: Bartomeu Robert, Pere Esquerdo, Salvador Cardenal, etc. I, naturalment, Miquel Fargas i Roca. En fou president els anys 1897 i 1898 i tornat a elegir per al període 1902-1904.

En aquells anys —ja ho hem vist— era excepcional de trobar un mestre que ensenyés d'observar, una activitat tan senzilla com imprescindible; i això, tant a la Facultat com als hospitals. L'any 1897, l'Acadèmia i Laboratori, que s'havia traslladat a uns locals del carrer de la Portaferrissa, número 6, més espaiosos, i que era presidida pel doctor Fargas, no ens ha de sorprendre que cuités a crear uns laboratoris. El primer fou el de Bacteriologia, que dirigí Ramon Turró —Salvador Cardenal féu donació del primer microscopi—; el següent el Laboratori d'Histologia, que s'encarregà a Josep A. Barraquer,

i encara s'hi formà el d'Anàlisi Química Aplicada a la Clínica sota la direcció de Benet Oliver i Rodés. Gràcies a aquesta iniciativa del president Fargas, que mitigava les deficiències docents oficials, només fins a l'any 1916 havien rebut ensenyament als Laboratoris de l'Acadèmia 461 alumnes, entre metges, farmacèutics, veterinaris i estudiants, i hi havien estat preparades sis tesis de doctorat.

El dia 5 de juliol de 1894 Miquel Fargas ingressà a la Reial Acadèmia de Medicina i Cirurgia de Barcelona. El discurs d'ingrés tractà de la patogènia i del tractament de les conseqüències immediates de la laparotomia, un tema del qual podia parlar amb reconeguda autoritat. Fargas havia seguit el progrés i els nous criteris que n'havien anat derivant, i en el seu discurs no estalvià la crítica implacable de la tècnica que ell mateix havia practicat deu anys abans: el superat listerisme, l'absència de guants, l'ús d'una mena de tovallola per a eixugar-se la sang, etc. Respongué Salvador Cardenal, que, d'acord amb el recipiendari, remarcà el gran paper de pioner de Joseph Lister, el cirurgià anglès introductor dels mètodes antisèptics. Fargas fou un assistent assidu a les sessions de la Reial Acadèmia. Contestà al discurs d'ingrés de Marian Batllés i Bertran de Lis (1902), d'Eusebio Oliver Aznar (1905) i de Josep Maria Bartrina i Thomas (1915). L'any 1910 en fou elegit president i, des del seu càrrec, s'esforçà a difondre sensibilitat i principis pel que fa a la lluita antituberculosa i la lluita contra el càncer d'úter.

El dia 7 de gener de 1913, Miquel Fargas, com a representant de la Reial Acadèmia a la comissió designada per a estudiar l'abastament d'aigües de Barcelona, pronuncià una transcendent conferència a l'Ateneu Barcelonès. Diuen que la Càtedra d'Higiene definia l'aigua potable com tota la que és incolora, inodora, cristallina i agradablement sàpida. Mentrestant, per exemple, l'estiu de 1911 es presentaren quatre focus de còlera a Catalunya (a Barcelona moriren unes vuitanta persones) i cada any de tres-centes a quatre-centes morien de febre tifoide a la nostra ciutat. La comissió, és clar, determinà que les infeccions eren hídriques, la qual cosa indignà els tèrbols beneficiaris d'uns interessos crematístics. La Joventut Nacionalista de la Lliga (amb Nicolau d'Olwer, Josep Carner, Manuel Carrasco i Formiguera) cregué que l'única manera de fer callar els sense escrúpols era difondre les raons de la comissió; la persona indicada era el professor Fargas, la tribuna fou l'Ateneu i *La Veu de Catalunya* el vehicle de difusió.

L'any 1914, a la Reial Acadèmia es proposaren de reelegir Fargas per a la presidència, però ell no ho acceptà; el cúmul d'activitats i segurament també una salut estantissa li ho desaconsellaven. Pensem que Fargas no defugia cap possibilitat de contacte amb les figures europees de l'especialitat i prenia molt sovint part activa en congressos

i reunions. S'estrenà —diríem— a Barcelona amb el Congrés de Ciències Mèdiques del 1888, simultani a l'Exposició Universal; l'any 1890, amb Robert i Cardenal, assistí al Congrés Internacional de Medicina de Berlín, que l'any 1893 tingué una nova edició a Viena —amb Fargas també present. L'any 1892 era a Brusselles en el Congrés d'Obstetrícia i Ginecologia, que es reedità l'any 1896 a Ginebra. Després fou present —i en alguns casos en qualitat de president— a Moscou, Madrid, Amsterdam, París, Roma, Lisboa, Saragossa, Budapest, València, Londres, ja que calia actualitzar el bagatge científic i contrastar els punts de vista. Era una dedicació tan total a l'especialitat, aquí i on fos, que l'any 1903 li permeté de publicar la seva gran obra: el *Tratado de ginecología*, de ressò internacional, que veié reeditada l'any 1910.

I a més calia exposar —on fos— les opinions. Com el dia 28 d'abril de 1911, que en ocasió del Segon Congrés Espanyol d'Obstetrícia, Ginecologia i Pediatria celebrat a Madrid, i per la seva condició de president del Congrés, fou rebut, amb companys de Junta, al Palau d'Orient per Alfons XIII, la reina, la reina mare i les infantes. Ni els reis, ni els uniformes, ni els salons no cohibien el doctor Fargas i, en comptes d'un parlament de circumstàncies, exposà que «els greus defectes de la Universitat no tenen remei si no és amb un règim d'autonomia que l'alliberi de la burocràcia dirigent que desconeix els problemes i retarda les solucions» (Moisès Broggi, *Reial Acadèmia de Medicina*, IV-VI, 1971). I aquestes mateixes idees, més desenvolupades —és clar—, foren el tema d'un discurs que es féu famós —encara que, com és habitual, no es traduí en resultats pràctics— pronunciat l'any 1915, una altra vegada davant d'Alfons XIII, al Senat. Fargas, des del 14, era senador en representació de la Universitat de Barcelona.

Fins que un dia Manuel Salvat i Espasa i Enric Ribas i Ribas cregueren que els metges no podien ésser absents, ni com a metges ni col·lectivament, en el ressorgiment cultural d'aquell començament de segle que Prat de la Riba personificava. Anaren a l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques amb la proposta de la celebració d'una reunió dels metges catalans. L'Acadèmia acceptà la proposta i el dia 22 de juny de 1913 s'inaugurà el Primer Congrés de Metges de Llengua Catalana, a la Facultat de Medicina, solemnement, sota la presidència de Miquel Fargas. Aquell dia va dir: «Avui fem el bateig científic d'un nou vingut, de l'ésser que amb el vostre treball heu engendrat; jo vos felicito a tots i vos dic que podeu sentir la joia i l'orgull de qui comença una obra bona.»

El Congrés havia reunit estudiosos de la salut procedents de les comarques catalanes, del País Valencià, de les Illes i del Rosselló. (Ara, com un homenatge a Fargas i als homes que com ell confiaren en les arrels, està en curs d'organització el setzè d'aquests congressos de metges i biòlegs des de la seva vuitena edició.)

Fou idea del president Fargas —la tasca és comuna, la responsabilitat és comuna— que els congressos següents fossin el punt de convergència de totes les societats mèdiques de les terres de llengua catalana, i per aquesta raó l'Acadèmia i Laboratori renuncià a llur organització i, un cop clausurat el Congrés, es procedí a la creació de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana, que organitzà, fins al novè, els congressos posteriors.

Miquel Fargas i Enric Prat de la Riba

Miquel Fargas era dotze anys més gran que Prat de la Riba; no hi fa res: tots dos eren fills de Castellterçol, els unien una molt bona amistat i una comunitat d'idees.

Arribaren a una estreta col·laboració. Quan es dissiparen les expectatives de descentralització administrativa del general Polavieja —l'anomenat «regeneracionisme»— (octubre de 1899), molts dels seus simpatitzants (Bartomeu Robert i Miquel Fargas, entre altres) constituïren la Unió Regionalista, un grup que l'any 1901 es fusionà amb el Centre Nacional Català per formar la Lliga Regionalista. Les negociacions de la fusió foren responsabilitat de Fargas (per la Unió) i de Prat de la Riba (pel Centre). El primer president de la nova formació fou el doctor Robert, i els vicepresidents, Miquel Fargas i Narcís Verdager i Callís. Prat de la Riba en fou elegit secretari (Isidre Molas, *Lliga Catalana*).

I arribà l'any 1907, que per a la presidència de la Diputació de Barcelona fou elegit Prat de la Riba. I reelegit els anys 1909, 1911 i 1913. I, quan el 6 d'abril de 1914 es constitueix la Mancomunitat de Catalunya, Prat de la Riba n'és elegit president. Des de tots aquests càrrecs, en totes les tasques de govern relatives a qüestions sanitàries Prat de la Riba trobà en Miquel Fargas el conseller incondicional.

De les múltiples mostres d'aquest assessorament cal esmentar en primeríssim lloc l'impuls decisiu donat a la transformació radical de la Casa de Maternitat. Situem-nos: a partir de 1853, l'acabada de crear Casa Provincial de Maternidad y Expósitos, amb funcions només d'orfenat, era a l'Hospital de la Santa Creu. Molt aviat passà al tenebrós edifici del carrer de les Ramelleres, número 17, que, entre alguns altres «requisits», disposava del torn d'abandó. El 1878 fou adquirida la finca de mas Cavaller, a les Corts, i els nens grandets hi anaven a veure el sol cada dijous i cada diumenge. L'any 1884 s'hi instal·len i a les Ramelleres només hi queden els lactants, que l'any 1891 també són traslladats a les Corts, al mateix temps que la Secció de Maternitat —encara a la Santa Creu— va al carrer de les Ramelleres. Finalment, l'any 1896 les embarassades van també a mas Cavaller.

Aquests trasllats, però, no representen res més que un canvi de barri, perquè la Casa de Maternitat i Expòsits continua essent un recinte tancat a tota aportació provinent de l'exterior amb ganes de reforma, una mena de centre secret protegit per les lleis de l'Estat i absolutament clos a l'ensenyament i sense cap inquietud científica, i, a més, instal·lat en unes condicions deplorables. La insistència de les crítiques i dels suggeriments, mantinguda durant anys, del professor Fargas acabà essent escoltada.

Al cap d'uns quants anys, però. L'any 1913, per exemple, el 31 d'octubre es reuneix la Junta de Govern de la Casa Provincial de Caritat i de Maternitat i Expòsits. Prat de la Riba la presideix i Miquel Fargas —membre de la Junta— diu: «No cal que es molestin: l'edifici de la Maternitat no cal tornar-lo a veure, és impossible de fer-hi res, puix el seu estat és pèssim, precisant, per tant, tirar-lo a terra i fer-ne un de nou. [...] El desig de la Junta —a més de veure una instal·lació material digna— hauria d'ésser modificar l'organització actual per la de porta oberta, excepció feta dels casos en què la reserva continuï essent necessària.»

Al cap de dos mesos, Miquel Fargas presentava l'esquema d'un projecte per al que ell batejà Institució Maternal Catalana. I, al cap de quatre mesos més, presentà uns plànols.

En una carta dirigida a l'Ajuntament de Barcelona, el 24 d'abril de 1914 —pocs dies després de la constitució de la Mancomunitat—, diu: «[...] que la Institució Maternal Catalana sigui, a l'ensems que un refugi —que com a obra benèfica existeix ja ara en forma rudimentària—, una escola d'estudis superiors a semblança d'algunes existents en capitals semblants a Barcelona, i sobretot una fundació que, amb porta oberta, pugui servir perquè en ella trobin, principalment les classes humils de la societat, totes aquelles garanties que la ciència pot donar avui per a aminorar els perills de l'infantament.»

L'any 1915 la Mancomunitat aprova el projecte de construcció de nous edificis. Tot i una Europa en guerra, el metge de la Maternitat Ricard Zariquiey i l'arquitecte provincial Josep Bori i Gensana, delegats per la Mancomunitat, visiten les millors maternitats d'Europa i el 5 de novembre lliuren una memòria completa d'allò que inajornablement caldria fer.

Ara bé, Fargas moria l'any 1916 i Prat de la Riba el 1917. Foren seguides les directrius de Fargas, sí, però amb Fargas i Prat havia desaparegut l'apassionat entusiasme. L'any 1921 foren inaugurats els pavellons Prat de la Riba —els que donen a la Travessera— i fins al 1925 no és inaugurat l'anomenat pavelló Rosa. I la Maternitat, tot i l'enorme millora d'instal·lacions, no acabà d'ésser mai la Institució Maternal Catalana somiada per Fargas.

I ara, l'Institut

«Era l'any 1907 que Enric Prat de la Riba, tot just enlairat a la Presidència de la Diputació de Barcelona, fundava l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, al qual assenyalava com a funció primordial “la superior investigació científica de tots els elements de la cultura catalana”», comença dient el llibre commemoratiu *Els seus primers XXV anys*. L'Institut començà amb el que és ara la Secció Històrico-Arqueològica i l'any 1911, quan fou decidit d'eixamplar el ventall científic, foren creades la Secció de Ciències i la Filològica.

L'any 1910, Prat de la Riba havia adreçat a la Diputació de Barcelona una memòria on justificava la necessitat d'una Secció de Ciències amb aquestes paraules: «Els estudiosos acoblats en aquesta Secció, a més dels treballs d'investigació personal i la mútua col·laboració en les tasques científiques, a més d'establir la instrumentació necessària per a moltes de les recerques científiques modernes —que sigui desconeguda encara a Barcelona—, donaran unitat d'impuls a les iniciatives escampades, relligant harmoniosament les institucions i fundacions ja existents.»

El 14 de febrer de 1911, la Diputació publicà el dictamen-acord d'ampliació de l'Institut en què, a més d'assignar a les noves seccions les missions corresponents, en designava els membres.

Els primers membres de la Secció de Ciències foren Josep M. Bofill i Pichot, Pere Coromines, Eugeni d'Ors, August Pi i Sunyer, Esteve Terrades i Ramon Turró, amb Miquel A. Fargas com a president.

De l'actuació de Fargas a l'Institut, August Pi i Sunyer, quan «amb el cor tremolós i els ulls en llàgrimes» en plorava la desaparició, en deia: «L'Institut, la direcció permanent de les tasques d'una de les seves seccions i periòdica de tota la fundació, havia de trobar en ell un fervent. S'hi donà amb tot l'esperit. [...] Perquè el doctor Fargas era, dins la seva aparença freda, en la seva correcció acadèmica, un fort sentimental. Fins a morir l'hem vist jove, malgrat els anys i malgrat la malaltia. En l'Institut, en l'Acadèmia de Medicina, en la Facultat representava sucosament els interessos dels joves, els interessos vius, desinteressat sempre i sempre entusiasta» (August Pi Suñer, «Miquel A. Fargas», *Arxius de l'Institut de Ciències*, any iv, núm 1).

August Pi i Sunyer parla de la «direcció periòdica de tota la fundació», perquè Fargas havia presidit l'Institut. «L'existència de les tres Seccions va plantejar el problema de qui ostentaria la presidència de tot l'Institut, problema que fou resolt establint un torn quadrimestral dels presidents de les Seccions» (Miquel Coll i Alentorn, «Els primers setanta-cinc anys de l'Institut d'Estudis Catalans», *Nadala*, núm. 15, 1981, de la Fun-

dació Jaume I). Aquesta presidència rotatòria fou vigent fins al 1939 i, després de la guerra, fins al 1968, en què fou elegit president Jordi Rubió i Balaguer.

El dia 28 de maig de 1914, al segon pis del Palau de la Generalitat, entrant pel carrer del Bisbe, tenia lloc la inauguració de la Biblioteca de Catalunya. La presidència de l'Institut corresponia a Miquel Fargas, que, naturalment, presidia l'acte, acompanyat de Prat de la Riba —president de la Mancomunitat des de feia un mes i mig—, de Pich i Pon —un alcalde accidental que probablement es preguntava què n'havien de fer, de tants llibres—, del rector de la Universitat, Valentí Carulla: del president de la Secció Històrico-Arqueològica, Antoni Rubió i Lluch; i del de la Filològica, Antoni Maria Alcover.

El secretari de l'Institut, Eugeni d'Ors, referí unes paraules de Joan Maragall relatives a «la joventut de Catalunya, friso de saber i d'estudi»: «A aquesta joventut, lo primer que li cal és aigua per a la seva set, llibres per al seu afany d'estudi, una biblioteca digna d'una ciutat moderna, com sembla que Barcelona vol ésser.» I el secretari, en el seu parlament, hi afegí: «Però la Biblioteca és feta, Senyors. Ara ja tenim aigua per a la set.»

El final

A la rambla de Catalunya, 47, a casa del doctor Fargas, es preparava una festa en honor seu. Un ictus, una hemorràgia bulbar, sobtadament, se l'endugué per sempre. Era el 22 de febrer de 1916; tenia cinquanta-set anys.

Condolguets, li digueren adéu l'Institut, la Societat de Biologia, l'Acadèmia i Laboratori, la Reial Acadèmia, un seguit d'altres institucions i totes les persones que veneraven l'esforç, la rectitud, la noblesa de cor i la fidelitat d'«aquell home que venia del llunyà i rústec camp on llüien el sol i la veritat», com digué Manuel Salvat. I els *Treballs de la Societat de Biologia*, en el seu volum de l'any 1916, digueren: «L'obra d'en Fargas és de les primeres i més fecundes en el nostre renaixement. Descansi en pau el Mestre eminent i sigui el seu exemple estímulo de treball i font d'entusiasme, sempre renovellat!»

Joaquim Folch i Torres

(1886 - 7.11.1963)

Joaquim Folch i Torres

PER FRANCESC FONTBONA I DE VALLESCAR

1. L'Institut d'Estudis Catalans sol rememorar la figura dels seus membres històrics mitjançant semblances biogràfiques que després es recullen a la MEMÒRIA. Sovint aquestes semblances són veritables aportacions inèdites al coneixement de personalitats de la nostra cultura que no tenen encara una bibliografia important. Aquest no és el cas del personatge que avui em correspon glossar: l'historiador de l'art i museòleg Joaquim Folch i Torres, figura sobre la qual el mateix Institut va publicar una densa monografia el 1991 —guanyadora del Premi Puig i Cadafalch de l'any anterior— que havia estat la tesi doctoral de la seva autora, Mercè Vidal i Jansà. La monografia porta el títol de *Teoria i crítica en el Noucentisme: Joaquim Folch i Torres*, és el volum XL de les «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica» i va aparèixer també, paral·lelament, amb el número 103 de la «Biblioteca Abat Oliva» de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

L'existència d'aquest treball de prop de sis-cents pàgines fa que la semblança de Joaquim Folch i Torres que pugui fer jo avui no tingui cap caràcter d'aportació essencial, ni hagi de suplir cap estudi més aprofundit, i que, en canvi, pugui ser una visió més reposada i sintètica del personatge; un home que va omplir gran part de l'àrea de l'erudició artística catalana durant mig segle i que la va servir des de facetes molt diverses: la historiografia, la crítica, la teoria i la formació i seva gestió pública d'un patrimoni. Fins i tot, a tall d'anècdota, cal recordar que també va haver-hi un Joaquim Folch i Torres novel·lista, que evidentment quedà molt lluny del renom del seu germà Josep Maria, i un Joaquim Folch i Torres poeta.

Joaquim Folch i Torres va néixer a Barcelona el setembre del 1886, i el seu pare, un ebenista que tenia una botiga de mobles, descendent més o menys directe dels escultors neoclàssics Folch i Costa, es movia dins els ambients del catalanisme. A la botiga dels Folch també s'exposaven pintures, una pràctica habitual al segle XIX fins que es varen consolidar definitivament les galeries d'art com a establiments especialitzats en l'exhibició i la difusió de la producció dels artistes plàstics.

Joaquim Folch va formar-se a la Llotja. En aquell temps, els qui volien dedicar-se a l'estudi de les arts plàstiques no es formaven encara a la universitat. Els historiadors de l'art sortien d'uns altres fogars, com l'Escola d'Arquitectura o els seminaris, llocs on s'estudiava a fons història de l'art o arqueologia cristiana. Per aquest motiu, tants vells patriarques de la història de l'art català eren arquitectes o eclesiàstics. Però en aquests establiments docents, al capdavant, l'art era una assignatura complementària, i el lloc destinat a ensenyar-lo oficialment no era altre que l'Escola de Belles Arts —que a Barcelona rebia el nom familiar de «Llotja»—; allà se n'ensenyaven tant la pràctica com la teoria, ja que es considerava, encertadament, que els qui millor podien conèixer les interimitats de l'art eren precisament els que el sabien practicar.

Folch, doncs, va ser un d'aquells nois amb formació eminentment artística. Cursà els seus estudis de 1905 a 1909-1910, i del professorat que tingué a la Llotja guardà una admiració especial per la figura de Josep Pascó —que havia estat, d'altra banda, un dels decoradors més coneguts i influents de l'etapa premodernista i un important col·leccionista de teixits— i per José Ruiz Blasco, el pare de Pablo Picasso. Altrament, però, Joaquim Folch aprofità la nova iniciativa dels Estudis Universitaris Catalans, fills del primer Congrés Universitari Català, per a assistir als cursos d'aquella entitat, on influïren especialment sobre la seva formació —i sobre la seva mateixa vocació conservadora del patrimoni cultural— els que dictà Josep Puig i Cadafalch sobre arquitectura.

Des dels inicis de la seva activitat pública, Joaquim Folch i Torres va mostrar-se interessat per totes les facetes de l'art: des de molt jove hi ha vinyetes i il·lustracions seves a publicacions diverses, i als inicis de la carrera literària del seu germà Josep Maria —un dels escriptors catalans més veritablement populars de tota la història— molts dels seus llibres tenien la coberta dibuixada per Joaquim. Tot i que també va pintar a l'oli, el seu interès per l'art s'anà centrant no pas en la pràctica, sinó en la teoria d'aquest. Sens dubte, Folch és fill no sols de la seva vocació personal per l'art, sinó també, molt especialment, de l'ambient polític del catalanisme d'aleshores, que just en els anys de la formació de Folch cristallitzava en un projecte cultural precís i organitzat que havia de rebre el nom de Noucentisme.

Joaquim Folch va poder viure molt de prop la gestació d'aquell moviment gràcies al fet que, des del 1907, treballà precisament en el que era la cuina principal on es guisava el Noucentisme: el diari *La Veu de Catalunya*. El seu pas per la redacció d'aquell diari, doncs, va ser una altra fita essencial en la seva formació. Hi va tenir l'oportunitat de beneficiar-se de la proximitat de Raimon Casellas, que l'hi havia fet entrar d'ajudant seu. Casellas era, sens dubte, a part d'escriptor i periodista de primer ordre, un dels homes més preparats per a parlar d'art que hi havia al país i un dels millors coneixedors de

primera mà de períodes importants de l'aleshores encara mal coneguda història de l'art català. Treballar al seu costat va significar, per a Folch, una mena d'universitat particular que va saber aprofitar.

El suïcidi de Casellas, el 1910, deixà Folch al capdavant de l'art a les planes de *La Veu*, on exercí de crític, de teòric i fins i tot ja d'historiador, sovint amb el pseudònim de Flama. Com a teòric, va ser dels primers, després d'Ors, a utilitzar el nom de Noucentisme per a definir el moviment cultural encoratjat des del diari i protagonitzat pels catalanistes renovadors de la seva generació, tot i que per ell el Noucentisme no era l'expressió d'una posició concreta i limitada, sinó d'una actitud oberta i força integradora. Sense cap mena de dubte, podem considerar, doncs, Joaquim Folch i Torres —que va ser un dels col·laboradors de l'emblemàtic *Almanach dels Noucentistes* del 1911— com un dels definidors actius d'aquell moviment. Per això no és estrany que ell fos, amb Ors —i amb Clarà, i amb Romà Jori—, l'estiu del 1911, l'emissari encarregat de captar Torres-García perquè fes els grans murals institucionals del Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat, que havien de ser emblema plàstic de l'època.

Quan neix un moviment cultural, perquè tiri endavant no n'hi ha prou que tingui uns creadors potents i de qualitat; cal també que hi hagi uns consolidadors que creguin fermament en la nova via oberta per aquells i que la difonguin. Folch és un dels puntals més matiners de la consolidació d'allò que havien iniciat homes com Ors o Torres-García, dins sempre les directrius marcades per Enric Prat de la Riba. Per això sempre trobarem Joaquim Folch en la majoria d'empreses culturals —publicacions, conferències, cursos— emanades del que podríem anomenar l'aparell del catalanisme majoritari.

Folch era, doncs, l'artífex català que gaudia d'una tribuna més prestigiosa. Era l'home de l'art a la nova Catalunya noucentista. Els altres com ell eren massa periodístics o eren massa erudits; ell era, en canvi, al punt just: sabia divulgar, teoritzar, connectar amb el pensament catalanista hegemònic, i tant s'interessava per l'art viu com per la història de l'art, a la qual també feia aportacions de primera mà.

El perfil adquirit per Folch va ser, de ben segur, decisiu quan es presentà, el 1912, a una plaça d'auxiliar tècnic de la Biblioteca dels Museus; la guanyà i posà, així, els fonaments de la seva important tasca museística futura. Guanyà també una beca de la Junta per a l'Ampliació d'Estudis i Investigacions Científiques, del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts (1913), i desenvolupà una sèrie d'estudis i viatges per fer-se una idea clara de l'organització de les institucions artístiques, fruit —sembla— de l'interès per la matèria del mateix president de la Mancomunitat de Catalunya, Prat de la Riba. Fou una mena de *grand tour* especialitzat d'una enorme ambició: visità, durant gairebé mig any, museus —sobretot els dedicats a l'art tèxtil, que eren, en principi, la

seva especialitat— a Lió, París, Colònia, Bruges, Budapest, Brusselles, Londres, Crefeld, Viena, Nuremberg i Berlín. Avui seria impensable que a un jove auxiliar bibliotecari, acabada de guanyar la seva plaça, se li facilités un viatge de sis mesos per tot Europa per a documentar-se millor en la feina que l'esperava.

Aquells anys veiem Folch ficat en les iniciatives més importants del camp de l'art. Tingué, per exemple, un paper molt destacat en la gestació de l'Escola Superior dels Bells Oficis, on fou professor d'història general de l'art, i col·laborà intensament en les tasques del Consell d'Investigació Pedagògica.

Malgrat que no va deixar de manifestar-se a través de les pàgines de *La Veu de Catalunya*, i també d'unes altres tribunes com *Vell i Nou* —de la qual fou director— i *La Revista* —d'articles d'allà es reuní el seu llibre teòric *Meditacions sobre l'arquitectura* (1917)—, la màxima petjada de Folch en la cultura del país va ser, sens dubte, la seva etapa al capdavant del museu de la ciutat. El 1918 esdevingué director de la Secció d'Art Medieval i Modern del Museu de Barcelona i, dos anys després, accedí al càrrec de director dels museus d'Art i Arqueologia, que, d'acord amb la línia de la Junta de Museus —de la qual esdevingué també secretari—, i sota la seva responsabilitat, conegué un canvi qualitatiu i quantitatiu fonamental: en lloc d'un museu passiu, merament receptor del que s'hi anava reunint, passà a ser una institució vertebrada, dinàmica i ambiciosa; el veritable gran museu d'art que un país que s'anava retrobant, com era Catalunya, havia de tenir.

Folch entengué de seguida que el gran actiu de l'art català era aleshores l'art medieval —el romànic i el gòtic—, i des del principi de la seva gestió, seguint l'exemple del que ja havia començat a fer Josep Pijoan amb el suport de l'Institut, es lliurà neguitosament a perseguir peces que encara es trobaven a les esglésies del Pirineu, alhora que incorporava col·leccions ja fetes per particulars benemèrits amants de l'art.

Gràcies, en bona part, a Folch i Torres, Catalunya, que no havia tingut grans col·leccions d'art públiques que poguessin donar cos a un gran museu modern, aconseguí formar un veritable gran museu a escala internacional, almenys en l'especialitat de l'art medieval. Des del 1919, en què uns estrangers arrencaren els murals romànics de Santa Maria de Mur i se'ls endugueren als Estats Units, i per evitar que tornés a succeir una circumstància similar, varen tenir lloc campanyes sistemàtiques de salvament de molts dels altres murals romànics, que s'integraren al Museu, de manera decidida i amb un suport polític al darrere que poques vegades en el futur havia de tenir tanta complexitat i tanta sintonia. També cal recordar un altre èxit científic d'envergadura degut a Folch, que sol quedar eclipsat darrere l'espectacularitat dels murals romànics: la valoració i l'estudi de la ceràmica de Paterna (1921).

El 1924 s'inauguraren les noves instal·lacions d'art medieval del museu, que des d'aleshores va ser punt de pelegrinatge dels principals especialistes mundials, que posaren el romànic català al mapa amb tots els honors. El paper de Folch en aquesta operació va ser fonamental en tots els sentits: des del coneixement científic d'allò que tenia entre mans fins a la decisió necessària per a fer-ne el salvament, passant per una bona organització del museu que havia de custodiar aquells tresors.

Joaquim Folch i Torres, però, no es preocupà només de l'art medieval. La seva visió del museu era global, i per això emprengué com a autor una monografia institucional sobre Ramon Martí i Alsina (1920) —inclosa en una campanya perfectament organitzada per a revalorar els grans noms de la pintura vuitcentista catalana—; d'altra banda, una de les operacions més sonades del mandat de Folch va ser l'adquisició, el 1922, de l'obra emblemàtica de Marià Fortuny *La vicaria*, en la qual les institucions feren un esforç econòmic insòlit, excepcionalment al nivell del gran col·leccionisme internacional.

El 1926 Folch va ser separat de la direcció dels museus de Barcelona. Era un dels últims alts càrrecs compromesos amb la política cultural de la Mancomunitat que encara no havien estat destituïts per l'Ajuntament primoriverista. L'abandó forçós de les tasques museològiques va deixar-li més temps per a dedicar-se a la crítica, l'estudi i la divulgació artístics i a l'assessoria de grans col·leccionistes, com Damià Mateu o com el mateix Francesc Cambó, per a qui dissenyà la col·lecció «Monumenta Cataloniae», una eina historicoartística de gran envergadura que no sol ser gaire recordada a l'hora de fer balanços culturals d'aquella època. Des del 1924 dirigia la revista *Gasetta de les Arts*, destinada a la divulgació artística però en la qual es publicaren nombroses aportacions de primera mà. D'aquest període de marginació oficial és també la seva obra en dos volums *Resum de la història general de l'art* (1927-1928), un bon manual que va tenir al seu moment una difusió important al país i que va sortir també en castellà (1928-1929).

El 1930 retornà a la direcció dels museus, i en aquella nova —i no gaire llarga— etapa de la seva direcció s'encarrià definitivament el Museu d'Art de Catalunya com a gran museu d'art medieval de nivell mundial, instal·lat al Palau Nacional de Montjuïc i inaugurat el 1934, després d'una compromesa i delicada tasca de trasllat dels murals. S'inicià també, sota la direcció de Folch, el Museu d'Arts Decoratives al Palau de Pedralbes (1932), s'obrí públicament el Cau Ferrat de Sitges (1933) i es posaren les bases del futur Museu de Música, amb l'aportació d'una important col·lecció d'instruments de la seva mateixa família. Per una altra banda, el 1932 adquirí la fonamental col·lecció d'art de Lluís Plandiura i creà el *Butlletí dels Museus d'Art de Barcelona* (1931), que in-

formava sobre l'activitat en aquest camp, alhora que publicava estudis força aprofundits. La quantitat de coses essencials que Folch i Torres va fer en aquells pocs anys és definitiva, sense deixar de practicar la divulgació, ara normalment des del diari *La Vanguardia*.

Aquell procés de normalització museística i patrimonial, però, quedà interromput per l'esclat de la Guerra Civil, durant la qual Folch hagué de dirigir les tasques de salvament dels tresors dels museus, una part importantíssima dels quals sortiren cap a França per a formar una exposició magna de l'art català medieval a París i després a Maisons-Laffitte, on Folch s'instal·là al costat dels fons.

La victòria franquista del 1939 tornà a destituir Folch del seu càrrec, que hagué de passar per un judici sumaríssim i una forta condemna de dotze anys i un dia, commutada més tard per penes inferiors.

Catalunya perdia un gran gestor del patrimoni museístic que mai més no tornà a la vida pública, però que, en canvi, pogué dedicar-se amb menys angúnies a escriure i a glossar tot el que havia engegat en la seva densa trajectòria. El 1942 ingressà a l'Institut d'Estudis Catalans, en l'*Anuari* del qual col·laborava des del 1911. Des de la revista d'informació general *Destino*, a partir del 1952, publicà nombrosos articles sobre la seva experiència museística i sobre art català en general, no sols medieval sino també modern. També pogué preparar obres d'envergadura, com el volum de «*Monumenta Cataloniae*» dedicat a *La pintura romànica sobre fusta* (1956), els dos volums fonamentals de *L'art català* (1957-1961) —un necessari estat de la qüestió redactat pels millors especialistes sota la seva direcció— o la monografia *Fortuny*, publicada a Reus el 1962, que, malgrat el que algun cop s'ha dit, esdevingué la millor obra publicada fins aleshores sobre el gran pintor. Ingressà a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi el 1959. Deixà inèdita una *Història de la pintura catalana en el segle XIX*, enllestida el 1962. L'any següent moria a Barcelona.

Joaquim Folch i Torres va ser un historiador de l'art remarcable, un veritable generalista que, partint d'un interès especial per l'art dels teixits, va acabar dedicant-se amb igual profit al romànic i a la pintura vuitcentista. El generalisme era una actitud professional assequible en aquella època, en què la bibliografia historicoartística era més o menys abastable; però impossible de seguir més modernament, quan ja és prou difícil d'estar al dia d'una de sola de les especialitats de la història de l'art.

Si l'aportació de Folch i Torres com a estudiós va ser important, i el seu paper en la internacionalització de l'art català medieval va ser també notable per mitjà de congressos i publicacions a revistes, sobretot franceses, la seva gran aportació va ser sobretot en el camp institucional dels museus. Aquí, Folch i Torres és una figura imprescindible

ble: el responsable de la riquesa museística catalana actual, la qual, sense la seva actuació, probablement s'hauria dispersat. Costa molt fer-se càrrec de qui hauria omplert el buit de Folch si no hagués existit; qui hauria fet la tasca personalíssima i ferma d'aprofitar l'oportunitat històrica, segurament única, de crear el Museu d'Art de Catalunya i de dissenyar la resta de les infraestructures museístiques.

Jaume Serra i Hünter

(7.1.1878 - 7.12.1943)

Jaume Serra i Hünter

PER JORDI SALES I CODERCH

A la memòria de Jordi Maragall

1. Jaume Serra i Hünter neix a Manresa el 7 de gener de 1878. La seva mare era filla d'un enginyer irlandès dels que, com Pearson, vingueren a Catalunya per les obres dels ferrocarrils. Jaume Serra i Hünter estudia als jesuïtes de Barcelona i fa les llicenciatures de dret i filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona. Cursà els dos cursos de metafísica que professava Josep Daurella i Rull, autor d'una *Instituciones de Metafísica* (1891), d'uns *Apuntes de lógica fundamental* (1909) i d'un estudi sobre la filosofia de Dant, senador l'any 1923 i vicerector de la Universitat de Barcelona l'any 1924. El 1902 fa el doctorat a Madrid amb una tesi sobre la *Teoría psicológica del juicio*. Hom sap pel testimoniatge de Francesc Mirabent i Josep Carner que de jove feia versos. Guanya unes oposicions a l'institut d'Almeria i poc després a la Càtedra de Lògica Fonamental a la Universitat de Santiago. Havent-se creat l'any 1912 la Secció de Filosofia a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona, obté l'any següent, 1913, la Càtedra d'Història de la Filosofia. Juntament amb els seus companys de Facultat Tomàs Carreras i Cosme Parpal publica las *Lecciones de filosofía* de X. Llorens i Barba. Pertany a la Societat Catalana de Filosofia de l'Institut d'Estudis Catalans, fundada l'any 1922, i a la Reial Acadèmia de Bones Lletres, on fa el seu discurs d'entrada l'any 1925. El març de 1931 és nomenat degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, i al mes següent, rector de

la Universitat de Barcelona. La Generalitat el nomena president del Consell de Cultura. Des de 1932 milità a Esquerra Republicana de Catalunya, per la qual és elegit diputat al Parlament de Catalunya, de què fou vicepresident. Al final de la Guerra Civil s'exilià a Mèxic, on morí el 7 de desembre de 1943, a Cuernavaca, a seixanta-cinc anys d'edat. A l'exili es manté entre els homes del Club del Llibre Català. El seu magisteri fou reconegut per Josep Calsamiglia, Joan Crexells, Juan D. García Bacca, Jordi Maragall, Francesc Mirabent, Eduard Nicol, Ramon Roquer, Joan Roura-Parella i Joaquim Xirau. Xirau cita amb elogi els seus cursos universitaris de 1913-1914 i 1914-1915, i Mirabent els de 1920-1921 i 1922-1923. Entre els seus escrits podem destacar les dues sèries *Filosofia i cultura* (1930, 1932) (= FC) i els pòstums *El pensament i la vida. Estímuls per a filosofar*, Mèxic, 1945 (= PV) i *Problemes de la vida contemporània*, Barcelona, 1985 (la introducció és datada a Tolosa de Llenguadoc el 19 de juliol de 1939)(= PVC).

2. *Idealitat, metafísica, espiritualisme* (= IME) és un escrit de l'any 1922 del qual diu que és la síntesi dels seus cursos, un «programa d'orientació per a les noves promocions universitàries» i «l'exponent invariable de la meua tendència filosòfica». L'any 1925 Jaume Serra i Hünter defineix el seu pensament com «un espiritualisme més idealista», en contrast amb el que anomena «semi-espiritualisme» de Ramon Martí d'Eixalà i Xavier Llorens Barba, dominat per la influència de l'escola escocesa del sentit comú. Les paraules acabades en *-isme*, si bé són molt útils a l'hora de fer classificacions, són també molt traïdores i font de moltes confusions. Em sembla inexacte fer de Jaume Serra i Hünter l'exponent d'una «tradició espiritualista» que determinés una part *x* del pensament català, sobretot si una «tradició materialista» en determina una part *y* i hom perd el temps elucubrant si *x* o *y* reflecteixen el caràcter de la filosofia catalana com un tot. Com en la història del catalanisme polític, ens és també urgent abandonar «la fase del que podríem denominar com de les causalitats simples», segons la magnífica i recent expressió de Jordi Casassas i Ymbert al pròleg d'una tesi doctoral sobre Narcís Verdaguer i Callís. En el cas de J. Serra i Hünter no trobem el terme *espiritualisme* amb la repetició d'una tradició que tampoc no sabríem determinar ben bé quina fóra; en el nostre cas d'avui ens trobem davant *espiritualisme* amb una realitat ben precisa, que és una adaptació a Catalunya de la filosofia acadèmica francesa de finals del segle XIX: el realisme o positivisme espiritualista de F. Ravaisson, J. Lachelier, H. Bergson i sobretot, en tant que influeix sobre Serra, E. Boutroux amb la seva tesi sobre la contingència de les lleis de la naturalesa (1874), els estudis sobre història de la filosofia i la traducció al francès de l'obra de R. Eucken. Rudolf Eucken fou Premi Nobel de Literatura l'any 1908 i era una celebritat del moment, d'aquelles que sovint desapareixen sense deixar gaire rastre; per tal de presentar-lo molt breument, podem dir que la seva filosofia de la

vida espiritual prefigura els desplegaments del que serà la filosofia de Max Scheler. Del mateix E. Boutroux és la frase sobre Sòcrates «L'home les idees del qual conserven tota la seva vigència en la societat contemporània és Sòcrates», que figura en castellà com a lema de la col·lecció «Sòcrates» de l'Editorial Cervantes, dins la qual es publiquen l'any 1927 *La estética inglesa del siglo XVIII* de Francesc Mirabent i *El sentido de la verdad* de Joaquim Xirau. Aquest és el moment en què una escola de Barcelona en els estudis filosòfics és una realitat més coherent. L'adaptació d'un moment de la filosofia europea i l'estudi de la gran tradició filosòfica (articles dels grans filòsofs a l'*Enciclopedia Espasa*, monografies sobre Sòcrates i Spinoza [«Els Clàssics de la Filosofia», Girona, Gràfiques Darius Rahola, 1931 i 1933]) permeteren una orientació del treball acadèmic que fou *fecunda*. No trobarem gaire més en Jaume Serra i Hünter; però això permeté prop d'una trentena d'anys de *continuitat*, que és un lapse molt notable a les nostres latituds.

3. L'aspecte de recerca teòrica és una funció dels estudis filosòfics; l'altra és ser-ne «un factor unificador de la cultura». La filosofia «no ha de donar sols una concepció del món, sinó una solució pràctica als problemes de la vida» (IME, p. 68). El criteri d'aquesta aplicació pràctica dels estudis filosòfics al món cultural és la *idealitat*: «allà on els ideals manquen, els esforços per a la millora social revesteixen el caràcter de la lluita primitiva: concepció egocèntrica, utopia utilitarista» (IME, p. 68). La filosofia de l'ideal és exposada en la conferència d'inauguració del curs de l'Ateneu de Girona (1925-1926): *L'apologia de l'ideal* (= AI), al meu entendre les millors planes de Jaume Serra i Hünter. L'ideal «és una representació intencional de la plenitud de perfecció en un ordre determinat de la realitat. L'ideal és com una unitat simbòlica del pensament i l'acció» (AI, p. 7). L'ideal actua sobre nosaltres en tres moments: primerament, contemplació de l'ideal i atracció; un segon moment és d'inquietud i de treball; i, finalment, l'ideal s'incorpora al nostre jo i «esdevé una força interior que ens serveix de guia en les coses de la vida» (AI, p. 11). L'ideal actua en les etapes de la vida de l'home i de la humanitat, l'ideal actua en la creació de l'obra artística i en el progrés de la recerca científica. L'orientació idealista com a sistematització de l'amor a Ideal és, segons Serra, «inseparable del concepte històric de la filosofia» (AI, p. 17). Aquesta doctrina és «una meditació platònica», com comenta J. Xirau —quan encara es presentava explícitament com un continuador del programa de Jaume Serra i Hünter— l'any 1927 a *Sentido de la verdad*.

L'espiritualisme de l'ideal es desplega en una Filosofia de la Cultura. En aplegar en dos volums titulats *Filosofia i cultura* dues sèries de «conferències, lliçons i col·loquis», Jaume Serra i Hünter exposa: «Fa temps que el seu autor somnia que el veritable camí de la nostra alliberació social i política és la cultura. Creu també que aquesta cultura ha d'ésser orientada per un alt sentit filosòfic» (FC, I, p. 7). Serra pensa que existeix

una conquesta encara més heroica que la conquesta que fa l'home de la naturalesa, i és «la lluita contra l'enemic que tots portem a dintre: la nostra naturalesa feta de fang i de llum, de matèria i d'esperit» (FC, II, p. 20-21). Per damunt de la pura intel·ligència existeix el pla conjunt de la intel·ligència i la vida (FC, II, p. 22). Existeixen unes actituds que s'oposen a l'ascens vers l'ideal que frenen constantment aquesta lluita per la cultura: l'actitud oportunista, el fatalisme, la violència i la utopia; enfront de tots aquests perills, la cultura és constantment un imperatiu, un deure. Abans de judicar anacrònic el diagnòstic de la filosofia de Jaume Serra i Hünter, cal pensar des de quina novetat hom el judica. Ell sempre fou molt conscient que la seva proposta xocava amb algunes novetats més cridaneres del moment, però afirmava que sempre existeixen novetats que ja neixen velles, «amb la vellesa», afirma, «dels que es paguen de les paraules i viuen a l'entorn de la logomàquia» (Al, p. 12), amb la vellesa dels «esclaus de l'hora, inflats d'una vanitat sense fites, indiferents a les grans alegries i als grans dolors» (FC, II, p. 23).

4. La proposta de Jaume Serra i Hünter d'un idealisme històric va lligada a la seva visió de la història occidental i al seu concepte de «màxima crisi de la Humanitat» (FC, I, p. 22). El moment històric és determinat per l'humanisme clàssic d'humanitat i bon sentit, l'amor cristià, la llibertat renaixentista, la igualtat de la Revolució Francesa i l'imperatiu de reforçament de la fraternitat. Sobre aquest esquema, descriu amb l'ajut d'un text d'Eucken la insuficiència de la concepció únicament progressiva de la civilització: «una civilització que no fa més que empènyer sempre impetuosament cap endavant, que no dóna mai una possessió superior al temps, acabarà essent per a l'home absurda i intolerable» (1904).

El tot de la filosofia, segons Jaume Serra i Hünter, té un moment previ, un moment fort i central i un moment final. La psicologia descriptiva i una lògica formal en sentit «kantiana o hamiltoniana» (FC, I, p. 191) són els factors previs per al plantejament del problema del coneixement i el de la realitat que condueixen al problema de l'acció en una ètica. «La Metafísica espiritualista, que es desprèn d'un idealisme gnoseològic, fa possible una Moral en què la idealitat és interpretada com espiritualitat» (FC, I, p. 193). L'espiritualisme filosòfic de Jaume Serra i Hünter és psicologista i sistemàtic. Per tal de no deixar flotant el sentit d'aquests dos termes, acudirem a dos textos de l'escrit *Sentit universal i humà de la filosofia* (FC, II, p. 131-137). Serra hi diu: «Fixem-nos ara com s'inicia el coneixement filosòfic. S'inicia per la Psicologia o per l'Antropologia, és a dir, per l'estudi de l'activitat conscient o de la naturalesa psicofísica de l'home. En cada moment del saber, tant en els graus inferiors de la vida dels sentits com en el pla més enlairat de la intel·ligència, el factor humà no desapareix mai: sentint i recordant, imaginant i reflexionant, sempre tenim davant nostre la vaga representació de la nostra personalitat lli-

gada a les condicions genèriques del concepte "home"» (*loc. cit.*, p. 133). En el mateix lloc trobem la raó de l'afany sistematitzador fonamentat en un sentiment de la tendència a la unitat que habita la vida personal dels homes: «La universalitat de la Filosofia és la clau d'un problema torturador de l'esperit humà: la tendència a la unitat. Aquesta tendència actua en l'home des dels primers moments de la vida. [...] Ni un sol moment de la nostra vida interior seria comprensible sense la idea de la identitat, que és la unitat reforçada pel sentiment d'una vida personal que canvia i dura» (FC, II, p. 130).

En la nostra complexa tradició de pensament tenim una vessant més feineria i una vessant més genialoide. Jaume Serra i Hünter pertany a la primera. El recentment traspassat Jordi Maragall, primer vicepresident de la reconstruïda Societat Catalana de Filosofia, al pròleg de PVC es lamentava «de no haver fet més perquè la seva figura hagi estat més coneguda i reconeguda a Catalunya». Serà bo, avui, acabar amb un pensament seu extret d'un assaig titulat *La paraula buida*: «Cada vegada que la vida d'un poble es complica s'imposa una revisió de la seva vida col·lectiva, interindividual i intersocial. És com un repensament que el desvetlla d'una possible uniformitat i atonia» (PVC, p. 80).

Nous membres

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Joan Ferran Cabestany i Fort

Nat a Barcelona el 1930, es doctorà en història per la Universitat de Barcelona el 1971 amb una tesi dedicada a Alfons el Benigne i el govern a l'illa de Sardenya (1327-1336), que va guanyar el X Premi Nicolau d'Olwer de l'IEC el 1972.

Ha estat professor adjunt d'història universal de l'edat mitjana a la Facultat de Lletres de Barcelona i a la seva delegació de Tarragona (1966-1984), arxiver i conservador tècnic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona (1961-1985) i director del Museu d'Història de la Ciutat (1985-1990), activitats que han contribuït a la divulgació i la recerca dels materials d'aquestes institucions. Ha estat director de programes d'investigació de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona del 1990 al 1995.

Ha estat president dels Amics de l'Art Romànic, filial de l'IEC, des de 1983 i és membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, també filial de l'Institut, des de l'any 1951. Dirigeix el programa de recerca ARCAT, d'inventari i classificació valorativa dels monuments de l'art romànic català, des del 1986. És el responsable de la *Circular* que publiquen els Amics de l'Art Romànic mensualment i de la revista *Lambard*. Ambdues publicacions són dedicades a l'art medieval, tema al qual ha destinat moltes conferències, cursos i simposis.

Com a medievalista, ha publicat diversos estudis sobre bibliografia i fonts arxivístiques; sobre les figures d'Alfons el Cast, Jaume I, Alfons el Benigne i la reina Elisenda de Montcada; sobre les relacions de Barcelona amb Sardenya i Sicília i l'expansió catalana per la Mediterrània; sobre temes barcelonins dels segles xiv i xv, i sobre els monestirs cistercencs de Santes Creus i de Poblet i les seves propietats territorials.

Ha dirigit l'excavació del vilatge de Prenafeta Vell i ha participat en moltes més excavacions arqueològiques en jaciments d'època medieval des del 1970. Ha fet estudis de relleu sobre les ceràmiques decorades de la baixa edat mitjana, els masos medievals, els molins d'aigua i les mines d'argent, els sarcòfags i les esteles funeràries.

Pertany, entre algunes altres societats i institucions científiques, al Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona, a la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, a l'Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, a la Societat Espanyola d'Estudis Medievals, a l'Associació Espanyola d'Arqueologia Medieval, de la qual és vicepresident, a l'Associació Catalana d'Arxivers i a l'Arxiu Bibliogràfic de Santes Creus, que presideix des del 1995. Ha estat representant de l'IEC al Patronat del Reial Monestir de Santes Creus, i des de 1993 és representant de l'Institut al Patronat de la Seu Vella de Lleida.

Josep Massot i Muntaner

at a Palma el 1941, es llicencià en filosofia i lletres, secció de filologia romànica, a la Universitat de Barcelona, el 1963.

Durant els cursos anteriors, assistí també a classes de literatura, amb Joaquim Molas, i de català, amb Ramon Aramon, als Estudis Universitaris Catalans, i va iniciar una col·laboració amb l'IEC que no s'ha estroncat mai: ha col·laborat de manera constant a la revista *Estudis Romànics*, ha fet classes als estrangers dels Estudis Universitaris Catalans, intervingué en reunions per a la represa de l'IEC després de la mort de Franco, etc. Així mateix, intervingué en la revitalització de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'IEC, de la qual fou vicepresident, i en la creació de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, també filial de l'Institut, de la qual fou el primer president (1985-1991).

Ingressà al monestir de Montserrat el setembre de 1962 i hi seguí els cursos d'humanitats, filosofia i teologia fins al 1969. El 1972 hi fou ordenat sacerdot. Mentrestant,

collaborà en la traducció al català del missal llatí, en la revisió de la Bíblia editada a Casal i Vall, d'Andorra, i en la preparació per a la impremta de diversos llibres i revistes, especialment dels quatre volums de les actes del II Congrés Litúrgic de Montserrat, celebrat el 1965.

Fou director de la revista internacional d'història *Studia Monastica* del 1965 al 1994, i el 1971 fou nomenat director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, càrrec que encara exerceix actualment.

Ha estat professor de llengua i literatura catalanes al monestir de Montserrat des del 1964 fins a finals dels anys vuitanta, i professor de literatura catalana a la Universitat de Barcelona del 1970 al 1973.

Ha estat secretari de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (AILLC) del 1973 al 1993; des d'aquest darrer any és conseller de l'AILLC i s'encarrega de les publicacions d'aquesta entitat. Ha format part del consell científic i tecnològic de la CIRIT i del consell assessor de la Institució de les Lletres Catalanes. És membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i de la Societat Verdaguier i membre corresponent de la Societat Arqueològica Lulliana.

El 1975 va fundar la revista *Randa*, d'estudis sobre les illes Balears, de la qual encara és director. Des del 1986 dirigeix també la revista *Llengua & Literatura*, òrgan de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, i, des del 1994, la revista mensual *Serra d'Or*. Com a secretari de l'AILLC, el 1980 creà la col·lecció «Estudis de Llengua i Literatura Catalanes», òrgan de l'AILLC, de la qual encara és coordinador. Forma part del consell assessor d'unes altres revistes, com ara *Catalan Review*, *Revista de l'Alguer*, *Afers* o *L'Erol*.

Des de 1991 és conservador del fons de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, i n'ha ordenat l'arxiu per tal de publicar-ne el catàleg i permetre'n la consulta per mitjà de microfilms des de Barcelona. Precisament per aquesta tasca va rebre el 1997 el Premi Nacional de Cultura Popular de la Generalitat de Catalunya. Ha estat guardonat també, l'any 1989, amb el Premi Francesc de B. Moll, en els Premis 31 de Desembre de l'Obra Cultural Balear, pel conjunt de la seva obra. El seu llibre *Llengua, literatura i societat a la Mallorca contemporània* ha estat reconegut amb el Premi de la Crítica Serra d'Or 1993 i el Premi Sanchis Guarner 1994. El 1996 li fou atorgada la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i el 1998 fou nomenat doctor *honoris causa* per la Universitat de les Illes Balears.

Ramon Sistac i Vicén

at a Barcelona el 1958, es doctorà en filologia catalana per la Universitat de Barcelona el 1987.

Ha publicat interessants monografies dialectals, com ara *El ribagorçà a l'Alta Llitera: Els parlars de la vall de la Sosa de Peralta* (1993), editada per l'IEC, *Substitutions linguistiques dans les Pyrénées contemporains* (1995) i *El català d'Àneu: Reflexions a l'entorn dels dialectes contemporanis* (1998). És autor també del llibre *Sac de paraules: Vocabulari escolar del català parlat a la Franja* (1995). Col·labora en la secció catalana de l'*Atlas lingüístic d'Europa*, sota la responsabilitat de Joan Veny, en què ha dut a terme la recerca de camp corresponent a la zona de Lleida, i coordina el *Projecte d'inventari del patrimoni lingüístic i literari de les Terres de Ponent*. És el director de l'Oficina d'Estudis de Llengua i Literatura de Ponent de la Universitat de Lleida des del 1995.

Ha participat en nombrosos congressos i trobades com a ponent invitat per a donar a conèixer la realitat lingüística i sociolingüística de la Catalunya occidental i de la Franja catalana d'Aragó. En aquest sentit, es destaquen la seva participació en les jornades que la Secció Filològica organitzà el 1991 a Lleida i el 1997 a la Franja i la publicació de treballs com *El català occidental i l'estàndard* i *Estudis sociolingüístics sobre la Franja de Ponent*. Col·laborà també en diverses àrees del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, especialment en l'organització de les activitats a Lleida i en totes les relacionades amb la Franja de Ponent.

El seu camp d'interès comprèn també l'occità. N'ha organitzat cursos a la Universitat de Lleida i és director del projecte interregional de cooperació en matèria d'innovació i transferència tecnològica en el marc de la Comunitat de Treball dels Pirineus titulat *Aspectes lingüístics i tecnològics de l'occità elaborat*.

És un gran coneixedor de la situació dialectològica, sociolingüística, educativa i politicoadministrativa de les terres de la Franja. En aquest sentit, es destaquen la seva condició d'informador de la Comissió Parlamentària de Política Lingüística de les Corts d'Aragó (1997), vinculada al projecte de reforma de l'Estatut d'autonomia d'Aragó, que preveu el reconeixement legal del català, i la seva activa participació en la Coordinadora de Llengües Minoritàries d'Aragó. És membre de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'IEC, des del 1996, i ha estat conseller adscrit al Departament de Lletres de l'Institut d'Estudis Ilerdencs del 1991 al 1995. Col·laborà amb les Oficines Lexicogràfiques en la confecció del *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (n'elaborà les variants geogràfiques). És membre del Consell Consultiu del programa de la Gramàtica Catalana de l'IEC des del 1997.

SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS

Josep Lluís Blasco i Estellés

at a Sagunt el 1940, es llicencià en dret i filosofia i lletres per la Universitat de València el 1964, i es doctorà en filosofia per la mateixa Universitat el 1971 amb la tesi *Lenguaje, filosofía y conocimiento*, publicada dos anys més tard a Barcelona.

És catedràtic de Teoria del Coneixement des de 1983 a la Universitat de València, on exerceix la docència des de 1964. Ha estat director del Departament de Metafísica i Teoria del Coneixement en diversos períodes i degà de la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació des del 1984 fins al 1993.

Ha estat vicepresident de la Societat de Filosofia del País Valencià des de la seva fundació el 1983 fins al 1993; des de 1994 n'és el president. És membre de la Junta de la Societat Espanyola de Filosofia Analítica (vinculada a la Societat Europea de Filosofia Analítica) i forma part del consell editorial de les revistes *Quaderns de Filosofia i Ciència* i *Teorema* i del comitè científic de la revista *Àgora*.

Com a filòsof, el seu principal centre d'interès és la filosofia contemporània, i especialment la teoria del coneixement i del llenguatge (cultivada sobretot en la línia analítica de la tradició anglosaxona), camp en el qual ha esdevingut una autoritat. La seva competència en aquest terreny és avalada per projectes de recerca finançats per institucions públiques i unes quantes publicacions: quatre llibres (l'esmentat *Lenguaje, filosofía y conocimiento*, *Significado y experiencia*, *La teoría del conocimiento y la metafísica en el positivismo lógico*, *Filosofía del lenguaje*, en col·laboració amb F. Vera, i *Teoría del conocimiento*, en col·laboració amb T. Grimaltos), més de quaranta articles en revistes especialitzades i un bon nombre de col·laboracions en obres col·lectives, de pròlegs i de comunicacions a congressos, a part de molts treballs de divulgació i de traduccions (especialment d'obres de filòsofs britànics, com ara Alfred Ayer o Bertrand Russell).

És membre fundador del col·lectiu Joan Lluís Vives de professors universitaris i ha format part de la comissió coordinadora del Congrés de Cultura Catalana al País Valencià. Ha estat organitzador i col·laborador de l'Escola d'Estiu del País Valencià i ha impartit cursos a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada. Fou editor de l'obra *Els estatuts del País Valencià* (1977). Ha estat membre del jurat del Premi Joan Fuster d'assaig en els Premis Octubre en diverses ocasions.

Joan Francesc Mira i Casterà

at a València el 1939, es doctorà en filosofia per la Universitat de València el 1971.

Ha estat professor de grec a la Universitat de València del 1983 al 1991; des de llavors, imparteix la mateixa matèria a la Universitat Jaume I de Castelló.

La seva especialització acadèmica es va iniciar en el camp de l'antropologia, però des de l'inici ha cultivat també el coneixement del món clàssic, de la literatura i de la història.

Els anys seixanta, quan a les universitats de l'Estat no existia encara cap disciplina amb el títol d'antropologia, va iniciar els seus primers treballs de recerca amb una tesina sobre el concepte d'home a l'obra del jove Marx. Posteriorment va anar a Alemanya i va cursar estudis a Oxford. Continuà la seva formació al Laboratori d'Antropologia Social de la Sorbona, a París (1971-1975). Participà amb Claude Lévi-Strauss en un projecte internacional d'antropologia comparada que tractava de l'estructura de la família i que es va desenvolupar entre 1973 i 1975; durant aquesta època, va col·laborar amb el Consell Internacional de Ciències Socials de la UNESCO. Els anys 1978 i 1979 ensenyà a la Universitat de Princeton i hi amplia la seva formació antropològica, de la qual han sortit nombrosos estudis d'estructura social, i especialment d'estructura rural. Se'n destaquen *Un estudi d'antropologia social al País Valencià* (1974), *Els valencians i la terra* (1978) i *Vivir y hacer historia. Estudios desde la antropología social* (1980).

Aquesta formació antropològica s'ha completat amb una sòlida formació en els estudis clàssics, complementarietat que s'expressa a l'obra *Hèrcules i l'antropòleg* (1994).

És president d'Acció Cultural al País Valencià des de 1992 i vicepresident del Centre Català del Pen Club Internacional des de 1995. És membre de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigacions, de la comissió executiva de la qual formà part del 1991 al 1997. Ha estat director de l'Institut Valencià de Sociologia i Antropologia Social (1980-1984) i fundador i director del Museu d'Etnologia de València (1982-1984). És conseller de la Institució Alfons el Magnànim des de 1984 i membre del Patronat de la Fundació del Congrés de Cultura Catalana des de 1992.

Ha conreat el periodisme d'opinió durant molts anys a la secció setmanal «El temps que corre» de la revista *El Temps*. També ha excel·lit en la narrativa i en l'assaig, on ha fet grans aportacions en el tema de la nació i de les formes concretes d'interpretar-la i de proposar-ne el futur. És autor, entre altres, dels llibres *Introducció a un país* (1980), *Crítica de la nació pura* (1984), *Cultures, llengües, nacions* (1990) i *Sobre la nació dels valencians* (1997).

Pel que fa a la seva producció literària, ha publicat més d'una vintena de llibres, entre els quals cal destacar *Borja Papa*, que obtingué el Premi Joan Crexells de 1996. Anteriorment, havia publicat novel·les com *Els treballs perduts* (1989) i *Quatre qüestions d'amor* (1998). Ha obtingut també el Premi Andròmina de narrativa (1974), el Premi Joan Fuster d'assaig (1984), el Premi de la Crítica Serra d'Or (1985), el premi Lletra d'Or al millor llibre de l'any (1985) i el Premio Nacional de la Crítica (1997). El 1991 fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Ricard Torrents i Bertrana

N at a Folgueroles (Osona) el 1937. Estudià humanitats, filosofia i magisteri al Seminari de Vic, teologia i ciències bíbliques a Roma, filosofia i literatura a Tübingen i filologia catalana a la Universitat de Barcelona.

És professor de llengua i literatura catalanes i, des de 1997, rector de la Universitat de Vic.

Ha estat director del col·legi Sant Miquel de Vic (1970-1977). Fou membre fundador, el 1977, dels Estudis Universitaris de Vic (EUV), de què fou el primer director i, fins al 1997, director general. Ha estat també director de l'Escola de Mestres dels EUV fins al curs 1985-1986.

És membre del consell fundador i redactor de la revista de poesia *Reduccions*. Presideix el consell d'Eumo Editorial (empresa que va fundar el 1979) i d'Eumo Gràfic, empreses vinculades a la Fundació Universitària Balmes. És fundador i redactor de la revista científica de literatura del segle XIX *Anuari Verdaguer*. És president de la Societat Verdaguer des de 1986 i vicepresident de la Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'IEC.

És autor de diversos estudis literaris, com ara *Verdaguer. Estudis i aproximacions* (1995) i *Dos màrtirs de ma pàtria o siga Lluçà i Marcià* (1996), guanyadors del Premi de la Crítica Serra d'Or dels anys 1996 i 1997, respectivament. També és autor de llibres d'educació superior, entre els quals hi ha *Les raons de la universitat* (1993). Ha escrit algunes biografies de Jacint Verdaguer (*Verdaguer: un poeta per a un poble*) i ha traduït alguns llibres: *Hiperion*, de Friedrich Hölderlin; *Carta al pare*, de Franz Kafka; *Sota la roda*, de Hermann Hesse. És articulista i assagista a les revistes *Oriflama*, *Els Marges*, *Crònica d'Ensenyament* i *Revista de Catalunya* i als diaris *Avui* i *El 9 Nou*.

Membres emèrits

Germà Colòp i Domènech

at a Castelló de la Plana (Plana Alta) el 30 de novembre de 1928. Estudià filologia romànica a les universitats de Barcelona (on es llicencià el 1951), Lovaina i Zuric, i es doctorà a la Universitat de Madrid el 1952. És catedràtic de la Universitat de Basilea des de 1967, any en què fou nomenat director del Seminari de Llengües Romàniques de la mateixa Universitat. Fou ajudant de gramàtica històrica de la llengua espanyola de la Universitat de Barcelona (1951-1953) i professor visitant de filologia francesa de la Universitat d'Estrasburg i de lingüística catalana de la Universitat de Barcelona. Des de 1951 col·labora amb l'Editorial Barcino per a la publicació de la sèrie de textos «Els Nostres Clàssics». Fou col·laborador i redactor del *Französisches Etymologisches Wörterbuch* de W. von Wartburg del 1954 al 1964. És membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres i de la Reial Acadèmia Espanyola. Ha estat membre dels consells assessors de la Fundació Congrès de Cultura Catalana i de l'edició de les obres completes de Francesc Eiximenis, i formà part de la Comissió Lulliana per a la publicació de les obres completes catalanes de Ramon Llull. És doctor *honoris causa* per les universitats de València i d'Alacant. Forma part de l'equip editor de la revista *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* i del comitè científic de la revista *Caplletra*, i és membre dels consells assessors de la col·lecció «Els Nostres Clàssics» i de la revista *Llengua & Literatura*. És conseller d'honor de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, que presidí del 1976 al 1988. És membre del Consell Valencià de Cultura i del consell consultiu de la Universitat Jaume I de Castelló.

Ha publicat uns quants llibres sobre llengua (*Problemes de la llengua a València i als seus voltants*, 1987; *Panorama de la lexicografia catalana*, 1991) i nombrosos articles, i és autor de moltes recensions de llibres.

Ha rebut el Premi Serra d'Or (1981), el Premi Sanchis Guarner de la Fundació Jaume I (1987), el Premi de Literatura de la Generalitat de Catalunya (1987) i el Premi d'Honor de les Lletres Valencianes (1988). El 1979 guanyà el Premi Prat de la Riba de l'IEC. El 1985 fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Màrius Foz i Sala

at a Barcelona l'1 de març de 1929. Es doctorà en medicina el 1965, i el 1980 fou nomenat catedràtic de Patologia General i Propedèutica Clínica de la Universitat Autònoma de Barcelona. Des de 1982 és cap del Servei de Medicina Interna de l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol de Badalona.

Ha desenvolupat la seva activitat docent i investigadora en el camp de la medicina interna, especialment en el de l'endocrinologia. Les seves àrees principals de recerca han estat l'etiopatogènia de les endocrinopaties autoimmunitàries, la patologia tiroïdal i l'obesitat mòrbida i les seves complicacions.

Ha estat president de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears (ACMCB) i vicepresident de la Societat Espanyola d'Endocrinologia, i actualment presideix la Societat Espanyola per a l'Estudi de l'Obesitat. És membre de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, de l'Associació d'Endocrinologia i Nutrició, de l'Associació de Medicina Interna, de la Societat Espanyola de Medicina Interna i de la Societat Internacional de Medicina Interna.

El 1971 fou nomenat pel professor Rozman secretari general del *Tratado de patología y clínica médicas*. Ha dirigit les revistes *Endocrinología*, òrgan de la Societat Espanyola d'Endocrinologia, i *Annals de Medicina*, òrgan de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears. Ha estat també director executiu de la revista *Medicina Clínica*, on anteriorment havia estat nomenat secretari de redacció (1964) pel professor A. Pedro-Pons; fou també secretari de redacció i coautor de la part d'endocrinologia del volum v del *Tratado de patología médica*, dirigida pel mateix professor. És autor de més de dos-cents setanta articles i editor, autor o coautor de diversos llibres, principalment de temes d'endocrinologia.

Ha guanyat el Premi Farreras Valentí, atorgat per la Societat Catalana de Medicina Interna de l'ACMCB, per la comunicació «Malaltia autoimmune» (curs 1978-1979), i el Premi de la Societat Catalana de Cardiologia pel treball *Endocarditis infecciosa experimental: paper del cateterisme cardíac en la patogènia de la malaltia*, fet en col·laboració amb uns altres autors (curs 1981-1982). El 1989 fou distingit amb la Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya.

Salvador Reguant i Serra

at a Súria (Bages) el 24 de desembre de 1928. És catedràtic d'Estratigrafia i Geologia Històrica de la Universitat de Barcelona. Fou degà de la Facultat de Geologia del 1978 al 1984 i president de la Divisió III de Ciències Experimentals i Matemàtiques del 1986 al 1989.

Participà com a expert en l'elaboració del Programa Internacional de Correlació Geològica (PICG), patrocinat per la UNESCO i la Unió Internacional de Ciències Geològiques (IUGS), i, posteriorment, n'ha estat secretari (1975-1986) i president del Comitè Espanyol (1986-1993). És membre de la Subcomissió Internacional de Classificació Estratigràfica i de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts.

Com a investigador, treballa en estratigrafia (Paleogen sud-pirenaic, bioestratigrafia, conceptes, nomenclatura i terminologia estratigràfiques), paleontologia (brizous cenozoics de la península Ibèrica i de la Mediterrània occidental) i llengua i comunicació en les ciències geològiques. Com a professor i divulgador, s'ha ocupat de la geologia històrica, dels problemes conceptuals en geologia i dels relacionats amb la difusió i la comprensió de les ciències. És autor de força publicacions en tots aquests camps. També ha fet traduccions de llibres (*Principios de paleontología*, 1978) i ha dut a terme publicacions no referides predominantment a temes geològics, com ara «El contenciós entre ciència i Església», a *Qüestions de Vida Cristiana* (1982), i «Suggeriments des de la perspectiva del professional universitari de ciències», dins *El diàleg entre fe i cultura en l'àmbit universitari* (1987).

Manuel Riu i Riu

Nat a Manresa (Bages) el 25 de març de 1929. Es llicencià en filosofia i lletres per la Universitat de Barcelona el 1951 i es doctorà en història el 1961 amb la tesi *Las comunidades religiosas del antiguo obispado de Urgel (siglos IX-XVI)*.

És catedràtic d'Història Medieval a la Universitat de Barcelona des de 1969 i cap de la Secció d'Arqueologia i Art de l'Institut d'Estudis Andorrans des de 1985.

Fou deixeble d'Alberto del Castillo i de Jaume Vicens Vives, amb qui col·laborà en les tasques de preparació de la revista *Indice Histórico Español*, que dirigí del 1970 al 1980. Ha dirigit també l'*Acta Historica et Arqueologica Mediaevalia* (1980-1994) i ha coordinat els *Quaderns d'Estudis Medievals*.

Ha estat organitzador i director de la Secció d'Arxiu i Biblioteca del *Diari de Barcelona* (1954-1966) i cap de la Secció d'Història Econòmica del Departament d'Estudis Medievals de la Institució Milà i Fontanals, del Consell Superior d'Investigacions Científiques (1972-1979). Promogué la creació del Museu Comarcal de Berga (1957) i fou conservador del Museu Romànic Provincial (1960-1966). Formà part del Consell Assessor d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya del 1987 al 1990.

Ha fet excavacions arqueològiques de l'època medieval a Andalusia i a Catalunya, i ha publicat una vintena de llibres i sis-cents cinquanta treballs de síntesi i investigació històrica i arqueològica de l'època medieval, referents a la història eclesiàstica i socioeconòmica i a la vida quotidiana de la Catalunya medieval. Escriví a la secció «Cultura comarcal» de la revista *Destino* del 1955 al 1966.

És membre de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i corresponent de l'Acadèmia de la Història de Madrid. També és membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, de la Societat Catalana de Geografia i dels Amics de l'Art Romànic, així com del Centre d'Estudis Històrics Internacionals de la Universitat de Barcelona i de l'Institut d'Història Medieval d'Espanya.

Pere Verdaguer i Juanola

Nat a Banyoles (Pla de l'Estany) el 1929. Té el diploma d'estudis superiors de lletres modernes (1955) i els certificats d'estudis superiors de lingüística general (1956) i de fonètica (1956).

Fou professor d'història de la literatura catalana a la Universitat de Perpinyà des de 1979; a partir de 1984 i fins que es jubilà (1994) hi ensenyà llengua i literatura catalanes. És membre del consell d'administració del Centre de Recerques i d'Estudis Catalans (CREC) de la mateixa Universitat.

És autor de treballs sobre dialectologia rossellonesa (*El català al Rosselló, Comentaris sobre el vocabulari rossellonès*) i literatura rossellonesa (*Poesia rossellonesa del segle XX, Fabulistes rossellonesos, Lectures escollides rosselloneses*). També ha fet assaigs sobre la Catalunya del Nord (*El Rosselló avui, Catalunya francesa, Defensa del Rosselló català*) i assaigs generals (*De la cultura a la política*).

Ha fet estudis sobre llengua i literatura catalanes, com *Cours de langue catalane, Abrégé de grammaire catalane, Histoire de la littérature catalane* o *Le catalan et le français comparés*. Ha escrit novel·les de ciència-ficció i llibres de contes, de prosa poètica, de teatre, etc.

Ha estat coordinador territorial (Catalunya Nord) de la *Gran enciclopèdia catalana* i coordinador dels dos volums dedicats a la Catalunya Nord de la *Gran geografia comarcal de Catalunya*.

Fou fundador de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), de la qual fou secretari general des de l'origen (1969) fins al 1978, i és membre del Patronat des de 1985. Hi ha ensenyat gramàtica comparada del francès i del català i literatura catalana. És també secretari general del Grup Rossellonès d'Estudis Catalans (GREC) des de 1967 i president de l'Associació per a l'Ensenyament del Català (APLEC). Ha estat vicepresident de la Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalanes. És membre representant de la Catalunya Nord al Consell Nacional de les Llengües i les Cultures Regionals, creat el 1985.

Rebé la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya el 1983 per la seva tasca constant com a professor i escriptor en defensa de la llengua i la cultura catala-

nes al Rosselló i per la seva actitud militant en el treball i en la reflexió sobre el passat, el present i el futur de la Catalunya del nord de l'Albera. El 1984 fou guardonat també amb el Premi d'Actuació Cívica de la Fundació Jaume I per la seva llarga trajectòria de publicista i filòleg i com a promotor de la llengua i la cultura catalanes al Rosselló mitjançant els seus llibres i articles i l'animació constant d'institucions, com el GREC i la UCE.

Necrologies

El dia 23 d'abril de 1999 l'Institut d'Estudis Catalans va haver de lamentar la mort de la senyora Maria Àngels Anglada i d'Abadal, membre numerària de la Secció Filològica. L'Institut li reté un acte d'homenatge el 26 de maig, que tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de la Casa de Convalescència, seu de l'IEC.

L'acte fou presidit per l'Excm. Sr. Manuel Castellet, president de l'Institut, i per l'Hble. Sr. Joan M. Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Comptà amb la intervenció de l'Hlm. Sr. Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica; el parlament de l'escriptora senyora Marta Pessarrodona, i el parlament del senyor Carles Miralles, membre de la Secció Filològica de l'IEC, secretari general de l'IEC i escriptor.

L'acte fou acompanyat de la interpretació de textos de M. Àngels Anglada, a càrrec de Rosa Cadafalch i Josep Tero.

Reproduïm a continuació els textos en el mateix ordre en què foren pronunciats.

Maria Àngels Anglada i d'Abadal

(9.3.1930 - 23.4.1999)

Avui els meus mots destil·len tristesa per com la paraula exercirà simplement una funció substitutòria de la persona.

Però ella, la Maria Àngels Anglada, no havia estat una persona trista, sinó continguda, forta d'esperit i dolça de caràcter. Per això, intentaré que les meves paraules siguin al mateix temps contingudes, fortes i dolces, per evocar en uns breus mots la seva figura.

Fa avui poc més de tres anys, el dia de Sant Jordi quan ens va deixar feia exactament tres anys, que vaig tenir l'honor de fer la seva semblança en l'acte en el qual Figueres la nomenà filla adoptiva de la ciutat, una ciutat, Figueres, que ella estimava,

com estimava Vic, on va néixer. Però també, una ciutat que l'estimava, i l'estima. Em va impressionar, ara fa uns dies, quan l'acomiadarem per darrer cop, coincidir amb tanta i tanta gent que volgué acompanyar-les, a ella i la seva família, en aquell moment: exalumnes de fa més de vint anys, veïns de Vilamacolum, amics de Girona, de Barcelona, de Vic naturalment... Tots coincidírem en una frase: era una persona que es feia estimar.

Però tampoc no puc deixar de recordar l'emoció del minut de silenci que li fou dedicat el passat dia 24 d'abril a València en l'acte en defensa dels drets de les llengües catalana, basca i gallega. L'auditori, ple de gom a gom, dempeus i en profund silenci de respecte, coronat per un esclat espontani d'aplaudiments.

I és que la llengua, la llengua catalana, forma part de la Maria Àngels Anglada. Permeteu-me dir-ho en uns altres mots: la llengua catalana s'encarna en la Maria Àngels, sens dubte com a mitjà de comunicació, per a expressar els sentiments personals més íntims, però també per a transmetre cultura i per a fer-nos partícips del seu pensament, de les seves angoixes, dels seus interessos, de les seves alegries, a través d'una obra escrita, poètica i narrativa, de primer ordre.

És cert que ella no fou una escriptora «mediàtica». Cert. Mai no va fer lluir la façana sense haver estructurat abans un sòlid edifici interior. Un interior ple de lletra, de música i de flors. Un interior ple de conviccions, que li permeté servir el país i la llengua i expressar les realitats més crues d'aquesta humanitat amb les paraules més dolces. Recordeu, per exemple, *Quadern d'Aram*, una obra que hauria d'ésser de lectura obligada per a tots aquells que encara no són capaços de copsar el drama de Kosovo avui, com ho fou el de Bòsnia ahir, o el d'Armènia, el que viu el petit Aram, abans-d'ahir.

Montserrat Vayreda la va qualificar d'«orfebre de la llengua», una expressió que reflecteix amb precisió el domini que l'escriptora tenia del llenguatge, la simplicitat amb què bastia les seves narracions, plenes, però, de subtileses i matisos. N'han resultat així unes obres cultes, plenes de poesia i d'humanisme, ben travades, impecables, però, al mateix temps, assequibles per a qualsevol tipus de lector.

Maria Àngels Anglada, membre numerària de l'Institut d'Estudis Catalans, darrerament vicepresidenta de la Secció Filològica, Creu de Sant Jordi, filla adoptiva de Figueres, guardonada amb importants premis literaris, no ens ha deixat; podrem seguir gaudint d'ella a través de la seva obra, que és com ella mateixa: delicada i fidel, dolça i sòbria, sobrietat densa de l'obra ben feta, continguda i documentada, equilibrada, serenament madura, culta i creadora de llenguatge.

El dia que Figueres la nomenà filla adoptiva, la Maria Àngels va cloure el seu parlament d'agraïment amb aquestes frases: «La fidelitat dels lectors és el do que més agraeix un escriptor, ja que com diu Marcial: "jo en tinc prou mentre torni sovint a les

vostres mans.» » Maria Àngels Anglada tornarà sempre a nosaltres per mitjà dels seus llibres. Tornarà a les nostres mans i a les d'aquells que ja coneixíem la seva obra; però també estic convençut que arribarà a les d'aquells altres que la descobriran com una de les grans autores de la nostra literatura.

MANUEL CASTELLET

President de l'Institut d'Estudis Catalans

Convocats per l'Institut d'Estudis Catalans i per la seva Secció Filològica, tots nosaltres ens hem aplegat aquí a fi de recordar la persona i l'obra de Maria Àngels Anglada, membre i vicepresidenta que era d'aquella Secció fins que una sobtada i per a tots dolorosa malaltia se l'endugué el passat 23 d'abril, dia del llibre i de la rosa i festa assenyalada de la institució que ens acull i ens convoca.

Què més puc dir-vos, que no sigui que la Secció Filològica està de dol i entristida? Personalment, ja vaig expressar el meu sentiment en un article publicat no fa gaire als diaris. Què més puc afegir, que no sigui que la Maria Àngels ha deixat entre nosaltres un buit, com més va més palès, que cada dia perceben adés el nostre sentiment més íntim, adés els nostres sentits en notar la seva absència física d'aquella sala de reunions, d'aquell lloc on solia estar-se, de l'entorn d'aquella taula on solia treballar en comissió? Tots els companys n'enyoren la salutació de rebuda, la conversa animada, els suggeriments en el treball lexicogràfic.

La Maria Àngels ens sobtava sovint amb les seves propostes ardides o ingènues, amb les seves aportacions plenes de voluntat de cooperació, àdhuc amb les seves reivindicacions planerament formulades, i ara ens ha ben sobtat amb el seu darrer adéu i aquest tan ràpid desenllaç.

La tradició acadèmica m'obliga, emperò, a deixar de banda el to subjectiu, l'enyorança i fins i tot l'elegia, a no esbossar tot just un epigrama —gènere que tan bellament ella ens havia anostrat de fonts ben antigues—, i m'empeny cap a la necrologia erudita. Avanço que no me'n sabré sortir, i m'afanyo a aduir que no en sóc pas l'únic responsable.

Maria Àngels Anglada i d'Abadal, nascuda a Vic el 9 de març de 1930 —l'any que ve hauria passat a la condició de membre emèrit, en complir els setanta anys, si la mort no se'ns hagués cruelment avançat—, era llicenciada en filologia clàssica per la Universitat de Barcelona, exercí la docència en la seva especialitat i en la de literatura catalana i fou, per damunt de tot, una escriptora que contribuï a les nostres lletres creant

la poesia, la prosa narrativa, la novel·la, l'assaig, la traducció i la literatura juvenil. No em pertoca a mi ara d'entrar en la consideració d'aquest aspecte de la seva personalitat ni de glossar-ne l'obra.

És ben cert que, com a escriptora, la Maria Àngels havia rebut diversos premis, la relació dels quals m'estalvio, que estava en possessió de la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, que era filla adoptiva de la ciutat de Figueres i que una de les escoles d'aquesta ciutat en porta el nom per a recordança d'infants i ciutadans, i també que potser una de les seves novel·les serà algun dia duta al cinema. Finalment, però no el menor dels seus mèrits, la Maria Àngels fou elegida membre de l'Institut d'Estudis Catalans a proposta de la seva Secció Filològica el 21 de maig de 1991 —encara no fa vuit dies, doncs, n'hauria celebrat el vuitè aniversari. Però molts dels que ens hem aplegat aquí en memòria seva recordarem, abans que la seva obra i el reconeixement públic dels seus mèrits, la seva persona, la seva manera de ser i de fer, la seva delicadesa en el tracte, la seva senzillesa natural, la seva capacitat d'admirar-se de les coses menudes i de revoltar-se contra les situacions d'injustícia —tot un munt d'atributs personals que no solen atreure cap premi, però que fan la vida més passadora a la gent del voltant. No és pas que l'obra literària no ens hagi impressionat o que no n'hàgim sabut extreure plaer i ensenyaments diversos, com volia el clàssic: no és això, és que fins i tot als acadèmics —tant si regirem papers com si elaborem construccions teòriques o maldem per verificar-les empíricament— ens és donat ara i adés de saber apreciar el valor humà de l'experiència vital quotidiana.

Pel que fa a mi, en aquest breu preàmbul crec de justícia recordar que Maria Àngels Anglada no solament ha estat una dona que ha contribuït amb el seu talent i la seva gràcia personals als treballs de la Secció Filològica i que n'ha estat una vicepresidenta exemplar els mesos que va arribar a ésser-ho —dit altrament, que ha estat un membre qualificat d'aquesta docta corporació—, sinó que en tot moment ha sabut mantenir-se lleial a la institució sense necessitat de traïr les seves creences i conviccions ni de sentir-se traïda per acords corporatius. Em deleixo per creure que aquesta actitud li va valer en tot moment, dins i fora de la Secció Filològica, la reciprocitat que calia esperar entre iguals, i que cap de nosaltres, col·legues de l'IEC, no va donar-li mai motiu de sentir-se dolguda per aquest motiu.

Aquesta sessió en memòria de Maria Àngels Anglada constarà de dues parts diferenciades: l'una, un acte acadèmic dins l'estil que hi és habitual, comptarà amb els parlaments del senyor Carles Miralles, membre de la Secció Filològica, catedràtic de Filologia Grega i poeta també, i de la senyora Marta Pessarrodona, escriptora, els quals analitzaran aspectes de la seva obra i de la seva significació en el món sociocultural català. L'altra, de caire distint, en què serà interpretada una selecció de textos de l'autora

recentment traspassada: Rosa Cadafalch i Josep Tero hi posaran l'art i la veu. La coordinació artística ha estat obra de Teresa Vilardell. A la selecció dels textos i a l'assessorament general hi han contribuït, respectivament, Antoni Pladevall i Arumí i Pep Paré, osonencs. A tots ells els agraeixo, a l'avançada, llur col·laboració.

Hem volgut, d'aquesta manera, que les veus poètiques i narratives de Maria Àngels Anglada es fessin sentir en aquesta sessió en memòria d'ella, com a testimoniatge d'una seva presència perdurable, car, malauradament, la seva dolça veu natural ens és ja irrecuperable. Però, contràriament a la dita popular, la paraula no sempre se l'enduu un cop de vent mentre resti a la terra algú que se la faci seva —que la llegeixi, la interpreti, l'escolti o simplement la recordi. Fet i fet, aquesta voluntat de permanència en el temps és, més que més, el primer objectiu i el destí de l'art verbal. Us insto, doncs, a escoltar els seus textos de veus amorosívoles fent memòria d'aquells vells versos epigramàtics que ella mateixa ens donà a conèixer en la llengua dels pares, i que tal vegada ens ajudaran —més aviat poc que massa— a empassar-nos la fel que ens adoleïx el cor:

Ossos i un nom mut guarda la tomba de Safo,
però les sàvies paraules seves són immortals.

JOAN A. ARGENTER

*President de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans*

*Conveniens vitae mors fuit ista tuae.*¹

Ovidi, *Amors*, II, 10, 18 (25 aC)

Al poeta hi ha una cosa que el meravella: trobar que la seva història es fa realitat.

Karen Blixen (*Isak Dinesen*), *El bus*

Imagino que he estat convidada —cosa que m'honora «qui-sap-lo», que diuen— a participar en l'acte d'avui d'homenatge a la Maria Àngels Anglada no sols perquè ella m'honorava amb la seva amistat, sinó també perquè les relacions que he tingut en aquests darrers anys amb aquesta institució —relacions que s'han traduït en encàr-

1. Trad.: «Aquesta mort estigué d'acord amb la teva vida.»

rees de representació, que he procurat dur a terme amb el màxim rigor— han estat gràcies a ella. Altres qualitats, francament, no les posseeixo: per dissort, ni sóc una filòloga, ni una hellenista, ni cap de les admirables aptituds o sabers que, sens dubte, ella posseïa, i que ens deixen amb un buit difícil d'omplir. A part de l'honor, crec que aquesta característica ja ens dóna entrada a un aspecte que vull subratllar i que em consta que a ella la interessava. És a dir, que en el si d'una societat patriarcal, com també és la catalana, curiosament —i contra tota mena de pretensions— les autores catalanes tenim —amb comptades i deshonroses excepcions— molt bona relació mútua. Per demostrar-ho, em permetré una certa excursió per la nostra amistat, avui que, per a mi, juntament amb una enyorança i una recauça que ja sento, és un dia de celebració. Nosaltres celebrem haver tingut entre nosaltres una persona i una autora com la Maria Àngels.

Vaig conèixer la Maria Àngels Anglada el 1979, cap al mes de febrer o març, a Figueres, la seva ciutat adoptiva, on vaig tenir l'honor de ser presentada per ella. Puc reconstruir fàcilment l'any —encara que no el mes o el dia— perquè ella, una poeta sempre, al meu entendre, acabava de guanyar el Premi Josep Pla amb una novel·la, *Les Cloeses*. Tenia, per tant, quaranta-nou anys, si fa o no fa l'edat en què una escriptora tan mundialment aclamada com la danesa Karen Blixen també iniciava públicament el seu camí literari. Hi ha, al meu entendre, més d'una coincidència entre les dues autores. Blixen o Dinesen, però, deu la seva fama pel conreu d'una llengua, l'anglesa, que, en definitiva, no era la seva, cosa que no hem de lamentar en el cas de Maria Àngels Anglada, qui ha estat fidel —i ha defensat fins al final— a la seva llengua. És ben curiós, però, que una conversa que m'ha quedat pendent —i això és el pitjor de la no desitjada aparició de la Desconeguda foixiana amb la gent que de veres estimem— ha estat aquesta citació de l'autora danesa: «Al poeta hi ha una cosa que el meravella: trobar que la seva història es fa realitat.» Com segurament tots vostès saben, Maria Àngels Anglada va poder passar per aquesta meravella, gràcies al seu *Violí d'Auschwitz*. En tots dos casos, però, l'arribada en edat madura al món de la literatura publicada espero que serà un motiu de reflexió més sobre aquest fenomen que, generalment, mai no s'enregistra en un home. En aquest punt, ja no vull insistir en el caràcter patriarcal de la nostra societat.

Seguint amb el passeig per la nostra amistat, el 1983, vaig tenir l'honor de ser la seva editora per a l'exquisit volum *Les germanes de Safo*, en una col·lecció que havia inaugurat, precisament, amb un volum dedicat a Maria Antònia Salvà, una mentora per a tota dona escriptora catalana. «I de sobte, germana de la vostra / veig la claror d'un rostre clivellat», diu al poema «Saxífraga», que la Maria Àngels va aportar a l'homenatge a la senyora S'Allapassa, que es va celebrar a Palma a finals de 1977. Un poema que, emblemàticament, ella dedicava a una altra poeta enyorada, Quima Jaume —per reblar

allò que ja he apuntat abans de la bona relació entre nosaltres les escriptores—; a la Quima de Cadaqués, bella població que, si avui honora Rosa Leveroni, és gràcies a ella, la Quima, i que em va aplegar amb la Maria Àngels, en el premi que porta el nom de Rosa Leveroni, en aquell bell indret. (Per cert, la Maria Àngels conscient de la bogeria en la qual vivim els habitants de Barcelona, quan vam coincidir al jurat del premi, em va facilitar l'elecció. Tot un detall.)

Després, la nostra relació va ser bàsicament telefònica, excepte quan coincidíem, precisament, en actes que hauríem volgut estalviar-nos totes dues, ja fos el comiat a Jaume Fuster o a Maria Mercè Marçal. Per cert, i és trist constatar-ho, va ser acomiadant la Maria Mercè quan ens vam veure personalment per darrera vegada. En canvi, quan em van començar a arribar funestes notícies sobre la salut de la Maria Àngels, fins i tot em vaig abocar a l'agenda, perquè no feia ni quinze dies que m'havia telefonat per donarme, a la vegada, el telèfon d'una lituana jueva, temporalment a Girona, que ella creia que em podia interessar de conèixer. Dos anys abans, una de les trucades havia estat per dir-me que aquesta casa feia un simposi sobre cultura hebrea que em podia interessar. Un simposi excel·lent, per cert.

Aquest ritme telefònic es veia, diguem-ne, esquitxat per la recepció d'un llibre seu o una *plaquette*, i aquí em voldria deturar, amb una prèvia, no pas assembleària. La poeta nord-americana Adrienne Rich va escriure ja fa molts anys, als setanta (a *On Lies, Secrets, and Silence*), que la poesia es nodreix del record i es projecta en coses que encara han de passar, preveu, en certa manera. Jo hi afegiria, amb tota modèstia, que, a més a més, ens estalvia llargues explicacions. La Maria Àngels va publicar en una col·lecció de *plaquettes*, que es deia «Traç», de Mataró, tres poemes, un dels quals em dedicava. El poema és «El jardí de Micòl», que em permetré llegir:

El jardí de Micòl

Sempre acabem per perdre el jardí de Micòl
els arbres plens de somnis.
Per això el record el dreça i l'enyor afegeix
més verd al verd, n'esborra
les herbes sense flor
com l'artista de llarga paciència
ordeix tota la vida un sol tapís.

Compartim, del jardí, menudes parts
només amb els germans, i provem de vegades
d'ajustar-les amb mots.

Potser a l'amat vam obrir-li la reixa
del jardí de Micòl
i de puntetes entràrem al seu.
Fins que, tots dos perduts, ara hem doblat la tasca
de la subtil memòria,
hem doblat la recança
del cor.

En rebre'l, en rebre la *plquette*, em vaig quedar glaçada. Em vaig precipitar al telèfon i li vaig preguntar si alguna vegada a Cadaqués o a Bilbao o a Barcelona, ciutats on havíem coincidit, o a casa seva a Figueres, o fins i tot a Vilamacolum, on vam passar una deliciosa tarda gravant un programa de televisió el 1985, dedicat a la seva persona i obra, dins d'una sèrie que jo dirigia, li havia explicat la meva relació més que personal amb la protagonista de la novel·la de Giorgio Bassani *El jardí dels Finzi-Contini*. Intentaré explicar-la breument: de jove, quasi d'adolescent, jo era Micòl per a un molt estimat amic també poeta, Marià Vancells. Com es pot comprendre, tots dos érem incipients i ell, per gran desgràcia, perquè va morir el 1971, pràcticament —si exceptuem una revista resistent— no va poder defensar els seus poemes, algun dels quals anava dedicat a Micòl, és a dir, a mi. La Maria Àngels em va dir que no, que no sabia aquesta circumstància, per a mi molt important. Senzillament, en escriure el poema, havia pensat en mi i, per aquest motiu, me l'havia dedicat. Amb el temps, el seu poema me'n va provocar un altre, que no vaig poder-li dedicar perquè era —i és— un *in memoriam*. Em permetré de llegir-lo:

Aprenentatge de Micòl

El dia que vas morir
No vaig pensar gens en Rilke.
(No t'atorgaren temps
per cap més espina.)

Vaig aprendre a plorar:
M'acabaves de dibuixar
Una nova geografia:
Em començaves a guiar
Cap al meu jo sencer,
Fins a retrobar-nos,
Potser, algun dia.

He plantat moltes roses
Per tu, per si florien;
Escric tots els versos
Que no vas poder escriure;
T'invoco per dir
Que tantes i tantes coses
No passarien.

El dia que vas morir...

L'obscuritat del sol,
La befa dels arbres,
El retret del teu bosc,
El llindar de l'altra riba,
Aquell dia.

«In memoriam» Marià Vancells

Començant a posar un cert punt final a la meva intervenció, i en aquest breu recorregut, passeig, excursió per la nostra amistat, em permetré dir que, ara que ja viu tan sols en els qui l'estimem i, molt en especial, en els seus lectors, no puc deixar de consignar una altra coincidència feliç en aquesta primavera escapçada per la seva mort. Em refereixo a l'estudiosa de l'obra de la Maria Àngels, Roser Guasch, que no conec personalment, però qui fa pocs dies, justament quan jo estava preparant la meva presentació de Doris Lessing, em va enviar un correu electrònic en el qual m'explicava que la Maria Àngels, quan ella li va manifestar que volia estudiar la seva obra, la va rebre amb senzillesa i citant, precisament, l'autora britànica. Una citació que em vaig permetre d'incorporar

rar al meu discurs («Ets folla. Per què vols passar mesos i anys escrivint milers de paraulles sobre un sol llibre, o fins i tot sobre un sol escriptor, quan hi ha centenars de llibres esperant-se per ser llegits?»). La vaig incorporar com un element més de coneixement de la nostra literatura per a la guardonada i, en especial, per unir, per un moment, dues persones que estimo, i dues autores que admiro profundament.

En l'ordre de casualitats, no puc deixar de parlar de la meua sorpresa aquest di lluns passat, quan, desplaçada a l'Empordà, concretament a Peralada, per participar en una jornada europea, em vaig trobar amb l'agradable sorpresa d'un opuscle *El mite d'Europa*, amb text de Maria Àngels Anglada. A l'opuscle, amb la seva generositat característica, ella aprofita l'avinentesa per recordar-nos d'altres poetes (Tomàs Garcés, Màrius Torres, Alfons Maseras, Salvador Espriu...). Ens hi diu: «El mite ens revela sempre, si l'escoltem bé i maldem per tal d'interpretar-lo sense manipulacions interessades, una idea, una veritat, un símbol que el vent del temps no erosiona.» Per la meua part, ho faria extensiu a la seva obra, i diria que si l'escoltem bé —tant en prosa com en vers— podem treure'n veritat que el temps no ha d'erosionar. També, podem consolar-nos davant de les decepcions diàries, en pensar que és possible aquí, a Catalunya, ser íntegre, tenir alts valors morals i intel·lectuals, com aquells que traspuen en les seves pàgines, i fer la nostra obra.

Tornaria al començament, en aquest dia de celebració i de dol, i no se m'acudiria res més que un oferiment, que vull fer amb els mots de la Maria Àngels en el poema «Parada obligatòria II»:

Et deixaré, si vols, la veu
mentre tu tens els llavis closos.

MARTA PESSARRODONA

1

(Rosa Cadafalch)

Senyal de perill

Convidar les poetes és cosa perillosa.
Dic les poetes, no els joglars del rei.
No treuen cap colom de dintre d'un copalta,
però potser dards de flama del seu fatigat cor
o d'una nit insomne.

No us en fieu, per sota
les fràgils aparences tenim un cor salvatge
i estranys senyors servim

—ja ho escriví Ausiàs March:

l'amor, el clar país, una cançó d'alosa...
Convidar les poetes és, doncs, cosa arriscada.
Tisores de mots tallen les hores de l'oblit
que encerclen una llengua, un bosc amenaçat
o els ulls espaordits dels meus infants de Bòsnia.

2

(Josep Tero)

Batecs d'ocell

Batecs d'ocells altius, aspres i dolços,
estranys parts de la nit; escolto els mots
clivellar murs i canto les cançons
despertar els morts en els seus llits de terra.

Suau i lenta i grisa llum del dia
 em desvetlla i em diu ja lluny del somni:
 la veu del cant, si no duu l'alba, esquinça
 amb glavis de claror camins de fosca.

Poema de Maria Àngels Anglada

Música de Josep Tero

3

(Rosa Cadafalch)

Madrigals per a un infant adormit

I

Tots els poetes parlen de la rosa
 I és bo de lloar-la en tan fràgil beutat.
 Però estimem més que la porpra de totes les roses
 El front llis d'un infant adormit
 I la munió de somnis que s'amaguen
 Darrera la dolça muralla de pell i de sang
 I besem les gotes entre els cabells i la galta
 Com no besariem, oh, mai, els aigolers de les roses.

II

T'he despertat: tenies
 La cara plena
 De sol, i tanta
 Llum sobre la llum closa
 Dels teus ulls! Jo mirava
 Les palpitants parpelles

Com l'ombra d'una vela
Sobre el mar, o com l'ala
D'un ocell entre roses

Va dur-me un somni desolat a la platja del teu dormir,
una alba incertíssima
I no fou com a un port conegut,
Sinó a la soledat d'un crit sense resposta.
Perquè les adormides paraules de glaç,
Eren teves i del teu somni
Però no de la nostra vida.

†

(Rosa Cadafalch)

Tirynthos

A Joan, Maria, Jordi i Panayotis

Fa temps que s'ha assecat la sang ardent dels prínceps
I les pedres serenes han ofert la collita
Dels seus antics secrets. Brillen entre les fulles
Taronges i llimones més que màscares d'or
I pel mar on el guaita esperà l'arribada
De les còncaves naus, només al lluny ancora
Un daurat repòs d'illes. L'amic grec amb somriure
Assolellat em lliura un intacte tresor:
L'alfàbrega olorosa on tanta llum alena.

5

(Rosa Cadafalch)

Antígona

Anant a Delfos, la sagrada, atura't
 En el camí: florides de records
 T'esperaran les pedres, el teu somni.
 ¿No sents com entre el blat l'aire es commou
 I síl·labes ardides respandeixen
 Contra el tirà que canvia de nom?
 Els mots d'una ombra, com espases, tallen
 El temps, el vell tapís de sang i d'or.
 Entre els fils esquinçats, la noia altiva
 Les lleis dels déus escolta i el seu cor.
 Els ossos blancs del seu germà somriuen
 I es torna a cloure el temps com una flor.

6

(Rosa Cadafalch)

Primavera lliure*A Maria Pilar Anglada i Maria Dolors Bonal*

Eixordats pel brogit sorollós de les reixes
 No escoltem l'esperança de levíssim trepig.
 Car tothom sent la pedra quan esquinça els vers pàmpols
 Però qui pot veure obrir-se la llavor del forment
 O mesurar quant creix l'infant de l'alba a l'alba?
 Talment és una flor de desclosa suau
 L'esperança: segur, tenaç com el blat tendre
 Vindrà el seu just esplet quan la neu dansarà
 Lleugera desnuant-se per les arbredes clares.

(Rosa Cadafalch)

No em dic Laura

Una altra mena de xarxa, més subtil i incruenta, però no pas menys eficaç, planava damunt dels carrers de la ciutat dels Sants: l'excessiva influència clerical. En aquells anys aquest segon poder, més ben intencionat, s'ocupava en tasques diversificades, a més a més de les que li corresponen per tradició secular: des de reconstruir esglésies fins a arreglar casoris entre persones tímides i piadoses, o empènyer suaument les noies indecises i amb inclinacions poc o molt místiques cap a les portes d'algun dels in-númers convents femenins de la ciutat, els noms dels quals farien una llista potser massa llarga per al pacient lector. També havia de dedicar una part del seu temps aquest estament a investigar temes com el transcendental de la llargada de les mànegues en els vestits de les dones i noies: era —es preguntava— absolutament necessari que arribessin fins al colze? En cas afirmatiu continuava la qüestió bizantina: l'obligació començava als dotze anys o potser només s'iniciava als tretze, el màgic número femení? I encara més: era disculpable, a l'estiu, que manquessin a les mànegues dos, i fins i tot potser tres centímetres fins al límit sagrat, autoritzat i benvist?

El resultat d'aquestes elucubracions es reflectia de vegades en petites, insignificants escenes al carrer de la Riera, com en altres vies urbanes de Vic. Una tarda hi passàvem la Pilar i jo: ella no duia jersei, jo en canvi en portava perquè sempre he estat més fredeluga; de cop veiem arribar el bisbe amb el seu secretari. En aquests casos era consuetud entre la mainada acostar-se a besar-li l'anell d'ametista —no sé si del Montseny—. Li beso l'anell i no passa res: l'hi besa la meva gerrnana, que devia tenir nou anys, i en comptes de donar-li una estampa, aquell excel·lent baró —d'altra banda persona molt culta i gran coneixedor de Ramon Llull— que me li diu com si fos la cosa més natural del món:

—Nena, has d'anar més tapada.

A totes dues se'ns van encendre les galtes i la Pilar, de l'enrabiada, puja el pendent com un llamp fins a arribar al carrer del Caçador, i amb el ferm projecte de no besar mai més de la vida cap ametista episcopal...

I qui és aquest capellà que baixa lentament el carrer, sense saludar ningú, amb els ulls aparentment fascinats pel desigual empedrat? Ja el reconec: és un canonge, o potser encara un beneficiat de la catedral; nosaltres arribàvem a distingir aquestes dues classes, perquè els primers per anar a cantar al cor duien la caputxa de color lila, més bo-

nica, i els beneficiats grisa —confesso que els dèiem «les bruixes», la mainada—. De tota manera, és un mossèn que ens va dir, poc o molt textualment, en una conferència al col·legi:

—Jo, quan vaig pels carrers de la ciutat, duc sempre la vista baixa per no veure els homes que passen. Perquè, estimades nenes, en podeu estar segures: de cada deu homes que van pel carrer, nou, si més no, estan en pecat mortal. Parlo dels homes, no de les dones.

8

(Rosa Cadafalch)

Una història d'amor

Va començar a l'ombra de plàtans i til·lers
 Ciutadans, i al vell claustre que enjoiaven cireres
 Un cop l'any, i ginesta.

Durava encara quan,
 Campaneta de plata, la veu clara dels néts
 Ens abocava a doll l'aigua de la infantesa
 Als càntirs del record, i la tendresa nova
 Amb frescor de rosada pellava les ferides
 Del temps.

Encara dura, com una melodia
 Trobada en vells papers, i no sencera,
 Adaptada amb esforç, perquè no es perdi
 Per a veu i record.

(Rosa Cadafalch)

Plany pel germà

*Cant perdut que no puc més repetir,
 ¿qui parlarà d'ocell i d'herba tendra,
 quan entre llari i llari un gust de cendra
 senyala la misèria del destí?*

JOSEP SEBASTIÀ PONS

Després de les llàgrimes
 Que ens han rentat els ulls
 Del delictes de veure-hi
 Quan són closos els teus,
 Ens posem la teva mort
 Ens posem el teu enyor
 —Vidres foscos que ens entelin
 Aquesta claror impia, massa crua
 De la vida que flueix
 Sense pausa,
 Sense tu.

153

EL PLE

(Rosa Cadafalch)

La Serra, II

Als boscos màgics on d'infants jugàvem.
 Palaus efímers amb columnes d'hores,
 No hi ha camins que t'hi puguin portar.
 No cerquis els verds boixos, els vells roures
 Més enllà del teu cor, on són vivents
 Daurats per l'únic sol de la memòria.

11

(Rosa Cadafalch)

Tardor a Requesens

Les muntanyes clapades de fràgils ors, de porpres
sumptuoses. Clares veus dels infants
—la Laura, l'Adrià— damunt del clavicèmbal
de l'aigua transparent entre els esqueis i l'ombra
de fecunds castanyers.

Ja ho sé que és una treva,
que els dits llargs de l'hivern tornaran cendra grisa
les fulles dels aurons que trepitja el senglar.
Però ara cacem l'instant, quan el sol del migdia
encén el brancam d'or, i escalfa les petites
mans que es clouen felices damunt castanyes tendres
i esguards adults que es clouen sobre el tendre record.

12

(Josep Tero)

Et deixaré la veu

Et deixaré, si vols, la veu
Mentre tu tens els llavis closos.

Molt lentament he après els mots
I l'aspre foc que els encadena;
Són teus i a canvi et prendré un poc
De la teva llarga tristesa.

Vinc a la riba del teu mar
D'ones amargues amb pas tímid

I duc caretes somrients
Des de la meva platja incerta.
Amb trencadissos crits d'ocells
Lluito amb les aigües remoroses.
Et deixaré, si vols, la veu
Desavesada ja de roses.

*Poema de Maria Àngels Anglada
Música de Josep Tero*

L'afecte va ser gran i la sensació de pèrdua és viva. Fa de mal parlar dels llibres dels escriptors si qui n'ha de parlar els ha tractats, aquests escriptors, i, amb el tracte, ha après d'estimar-los. Sobretot, si qui n'ha de parlar ha de mirar de fer-ho des de l'objectivitat, des de l'apreciació crítica, i fatalment veu que ho fa des de la consciència, fonda i inesquivable, de la manca, del buit, i no com d'un fet que pugui mantenir prou a distància. Si jo sé res de l'ofici, això fa de més bon fer sobre els llibres, quan el tracte i l'amistat no han deixat, en qui prova d'elaborar el seu discurs amb ponderació i coherència, massa records que fan part de la pròpia vida i hi interfereixen. No la seva manera d'estar, les coses que més sovint deia, la faisó com inclinava el cap i movia les mans, la dicció tan suau i reposada i tan ferma: no els xals estampats que lluïa discreta ni els seus ulls radiants sota l'èter encès al migdia de Grècia, mig closos quan la memòria convocava als seus llavis un epigrama de Meleagre, un poema de Verdaguer o de Montale, una situació, una troballa que reputava única en un vers de Kavafis. Ans aquests mots, aquests personatges, la claredat d'un vers o com és de pertinent aquella frase, la intenció o la bellesa d'un esdeveniment o circumstància, l'elenc d'unes recurrències, unes imatges que destaquen i com articulen l'entrellat del text, prosa o vers que sigui. Això i no allò: la desolada, de tan pròxima, freda, de tan nua, realitat del paper i de les lletres i el que diuen i com: no la perduda presència, el record que es descompon i es compon, la vida que es fa cendra. La prosa de la realitat, proclama Aristòtil, diu les coses com són, el món com és i els llibres què diuen i com ho diuen. La poesia, en canvi, les diu com haurien pogut ésser —segons versemblança o necessitat—, com fóra bell que fossin. En la veu literària de Maria Àngels Anglada, singularment, la poesia es volia tan diàfana i neta, tan elemental i pregona, que tot sovint es vestia de reali-

tat, es feia prosa que fluïa, aparentment senzilla, en el riu, sempre igual i mai no el mateix, del real poètic sense el qual no hi ha ficció.

Primera, doncs, característica: que el que hauria hagut d'ésser i el que és o va ser estan teixits plegats, en els dibuixos de la seva prosa. Així la bellesa del món i de la vida, la bonesa dels homes, l'esclat de la festa i el goig de l'amistat i la feina, tot això és inseparable de la crueltat dels homes, de l'abominació del poder i de la força, que engendren l'odi. La víctima és sempre innocent, com Sòtades el poeta davant de Ptolemeu, a *Sandàlies d'escuma*, com l'àvia i les germanes del protagonista armeni en mans dels turcs, a *Quadern d'Aram*. Quan una comunitat ha estat privada del que hauria de ser, el que no és illumina el que realment és, per gràcia del poder i de la força; la fermesa s'estableix en el cor de la desgràcia, la fa endurable i usa la violència que la causa com a força del record, de la memòria necessària. Sempre la tendresa va amb la sang. Fins quan la memòria sembla haver-se interromput, com potser ha passat a Artemísia, la pintora que dóna nom a una de les més ponderades i concises novel·les d'Anglada, la crueltat, l'extrema crueltat fins a la sang inútil que els alemanys van vessar a les Fosse Ardeatine és el motor de la bellesa; conviu amb ella i la causa. La memòria no és només consciència ni d'una sola persona; circula per la sang dels homes, potser com a garantia d'un ritme universal de justícia per damunt dels humans: com la justícia divina a la tragèdia d'Èsquil. Només pel patiment, per l'experiència, pot arribar un mortal a saber, a tenir algun coneixement. Fins la gràcia dels déus és violència. Per al narrador d'*Artemísia*, que és un home, és incompreensible com la sang va tan naturalment amb l'harmonia, amb l'amabilitat i la generositat. En una passejada pel poble, amb una noia que es diu Electra, ella li ha mostrat un hort; era d'un turc, li ha dit, que un dia va matar «d'un tret un jove grec, Zacaries, que duia armes de contraban per als seus». Els horts, els jardins, el paisatge en ordre, en repòs a la vista, són sempre a l'obra d'Anglada com l'expressió del temps benigne, quiet, indiferent als sobresalts. Van amb la poesia, com bastarien a demostrar dos títols de dos seus llibres: sobre la poesia italiana: *Paisatge amb poetes*, i sobre la poesia grega: *Paradís amb poetes*. Els homes del poble, continua Electra, van matar el turc al seu hort; el més valent, Basili —que és nom d'heroi, des de l'epopeia bizantina—, «li obrí el pit en creu, amb quatre punyalades». El narrador no se'n sap avenir: com podia ser, li pregunta, que uns homes amables i generosos «haguessin regat aquell hort no amb aigua sinó sang?» I ella, la noia de nom tan pesant, a l'illa de Safo, «somrigué, un somriure més aviat trist», i «s'ajupí a collir una rosella de la terra humida». Llavors ella, sàvia i senzilla, li fa una altra pregunta («Oi que no et sembla estrany, que floreixi la rosella de la terra?») per explicar-li, amb una analogia, que, «igual que la flor vermella, el gallaret, així sorgia la sang... d'un vell pòsit de coratge i crueltat». La

sang del grec occit pel turc, la del turc occit pel grec, totes dues formen part del paisatge de la memòria, no pas sense relació amb el paisatge ver —que no és mai només el d'ara, sinó el que resulta de la no visible dimensió amb què l'altre ver de la memòria l'acreixi. La realitat de la ficció, l'esdevingut en la prosa del relat, s'advera, per la mateixa rosella, ver poètic. Així, quan al narrador és finalment revelada, per una dona, la mort de Sandro, l'escriptora calla, ella, i deixa que parlin els versos de Virgili (*Eneida*, cant ix, 434) que diuen com fou segada la bellesa d'Eurial, com la sang s'escolà pels seus membres («pulchrosque per artus it cruor»), com la testa se li vinculà, com una rosella quan l'arada la sega o l'aigua de la pluja l'abat («purpureus uelut flos succisus aratro / languescit moriens, lassoue papauera collo / demisere caput pluuiam cum forte grauantur»). La poesia, com la natura, ensenya el que és ver, el que es troba en l'arrel de l'home; en aquest real més profund, el vell Aristòtil s'errava: contra l'aparent contundència del gruix de terra negra, el verd reneix, arriba el fruit; el que és i el que hauria d'ésser coexisteixen i s'alternen. D'aquesta coexistència, natura i cultura, neix el ritme, la música. Sense l'escriptura, que fixa el record, la memòria no fóra sinó «una mena d'antiga melodia», tal com ho diu la narradora de *Les Closes*, «de la qual gairebé es confonen les notes».

De les dones no és la tendresa i dels homes la sang. Aquesta és la segona característica de l'obra de Maria Àngels Anglada: que en ella les dones coneixen el ritme entre la tendresa i la sang, entre l'amor i la mort. La improbable Glauca de *Sandàlies d'escuma* no és només una dona que guanya la seva odissea, com si ella fos o volgués ser Ulisses. Ella és portadora d'una altra mena de saviesa, no feta d'astúcia i ardiment sinó de previsió i assenyat lliurament. Les dones d'Anglada saben que la tendresa els ve dels homes; no solament Glauca o l'empordanesa eixerida i valenta de *Les Closes*: també el jo d'algun seu poema, com ara aquest, entre el germà i el marit, tots dos morts i enyorats, que invoca el llac de la memòria on el cor va a emmirallar-se per dir-li: «Tu que tan fidelment on floriren les roses / del desig ara em regues els saules de l'enyor, / guarda'm clapes ben netes per a dues imatges, / estany enterbolit on afluïx el cor: / l'alta ombra del germà de callada tendresa / i aquells ulls de l'amat irisats de claror.» El ritme del qual neix la música és la llei del món segons ha estat sentida per la dona. Sense gests massa grandiloqüents i certament de mil maneres irreductibles, però «escrivint», per dir-ho altre cop com la senyora de *Les Closes*, «amb una mica d'ordre»; la mica d'endrec senzill que ja sembla que volguessin posar, discretament contra la grandiloqüència, les poetesses —ella les anomenava poetes— que ens regalà en català com *Les germanes de Safo*. D'elles, de totes les dones, és igualment el record, el fil que ens uneix amb el passat, la música que revela el ritme fins al bell mig de la degradació més avorrible i sòrdi-

da. Hi va haver un violer, a Auschwitz, i ell no sabia, quan es va posar a fer-lo, que el violí li valdria la vida. Va ser ella, la novel·lista, amb el que fou i el que hauria hagut de ser, que en va inventar i explicar la història. El ritme, l'ordre dels mots, segons el componia l'escriptora, ella que ja la sabia i ara la deia i prou, va anar revelant la increïble música que callava sota la massacre, l'odi i la sang. D'aquí la necessitat de l'escriptura, d'encendre el record, de no permetre al temps que s'endugui del tot, dia rere dia, el que va ser, sinó de fixar-ho amb mots. Així s'explica, altre cop, la narradora de *Les Closes*: «em cal escriure tot allò que avui m'ha dit [l'Adelaida]; fil per randa, abans que s'hi enfilí l'heura, i el temps, amb esmolades dents de ratolí, s'ho vagi menjant del meu record.» Ella escriu, la narradora, com altres dones de la seva obra encenen ciris pels morts de casa: perquè la llum vacil·lant i poc encesa a l'església sigui testimoni dels dies del passat que no volen, en el cor de cada humà, esvanir-se.

Una darrera característica: que sota cada rosella, sang i mot, hi ha la terra —no tota la terra ni una terra indefinida sinó la nostra— i en el fons, sempre, irrenunciablement, la llengua i la cultura, i les llengües i cultures que són el fonament de les nostres, que les fan com són. Condició de la diferència d'un poble és no solament la consciència i l'amor d'aquesta diferència, sinó que mení naturalment a la universalitat i que llevi fruits de solidaritat. Els versos i les proses de Maria Àngels Anglada són plens de l'exigència de la terra, en termes polítics, morals i ecològics, i de la llengua, llavors que ens era negada («ens és negat, germans, dir cada cosa / amb el nom clar que una vella sang dicta») i sempre («l'or noble i molt vell de la llengua»), però sempre també oberta als altres, solidària, i així l'exigència de la llengua, la defensa de la terra, van amb la denúncia del dolor dels altres: «Tisores de mots tallen les hores de l'oblit / que encerclen una llengua, un bosc amenaçat / o els ulls espaordits dels meus infants de Bòsnia», diuen els tres alexandrins que clouen, contundents, un seu poema. Noms com Vietnam, com Sarajevo, configuren altres seus poemes, els creen com a resultants de la mateixa exigència que reclama, aquí, un país i una llengua. Quan Esmirna és reclamada grega, «la nostra Jònia», la Catalunya francesa, és reclamada. No morirem a Auschwitz ni a les Fosse Ardeatine, en l'esplendent primavera romana de 1944, ni tampoc no serem armenis massacrats pels turcs. No exactament. Però sí en el record i en l'evocació, en la tenaç tossuderia de no admetre que el que hauria hagut d'ésser no formi inexorablement part del que és; en la tenaç tossuderia d'anar construint amb mots les històries dels humans, sang i tendresa, tot al llarg del camí de la vida. Un camí, un viatge, que, com el d'Ulisses, és retorn. Sempre a les mateixes pedres, el somni de la vida, el record: «Anant a Delfos, la sagrada, atura't / en el camí: florides de records / t'esperaran les pedres, el teu somni.» Al final, sempre els grecs. Si podia ser de bon matí, el dia després de les tragèdies, quan

el déu guaridor, l'amable Asclepi d'Empúries, potser ens voldrà fer sentir *la remor guardadora de les fulles*, a Epidaure. «Per lligar al teu record tota la vida / les pedres que acollien altes flames / de lliures mots —i encara en són enceses.» Sempre el dia després, la vida que reprèn, les il·lusions, els jardins —des dels de la infantesa als de la vellesa—: sempre el mateix jardí cada volta que descansem en el camí, a tocar d'una tomba, en un indret, com deia Anglada amb mots d'Ànite de Tegea, on «dolç l'aire murmura enmig de les fulles ben verdes, i ens exhortava a beure la fresca aigua de la font, per als caminants / regalada treva en l'estiu roent».

Metàfora sovintejada de la poesia és l'aigua, entre els grecs. L'obra entera de Maria Àngels Anglada, ençà del límit ineluctable, s'ofereix, com un pom de clares paraules, com un got d'aigua que és record i vida, als vianants, apressats o cansadíssims, a tocar de les velles pedres, altes paraules de tragèdia, amb humilitat i esperança.

CARLES MIRALLES

I recordem avui una escriptora que, com a tal, i en la millor tradició de l'Institut d'Estudis Catalans, era membre de la Secció Filològica. Maria Àngels Anglada tenia un triple mèrit: estimava la seva llengua i el seu país; treballava com a poeta, com a narradora i com a professora i traductora per la qualitat de la seva cultura, i no renunciava a obtenir l'excel·lència i el reconeixement internacional per a una obra que, feta en una llengua de les dimensions de la nostra, era capaç d'interessar tractant temes locals i d'interès universal. Aquesta vocació d'universalitat en català, aquest nivell d'exigència, aquest amor per la llengua i per la densitat cultural del nostre país, fan de Maria Àngels Anglada no solament una continuadora de la millor tradició clàssica grecollatina, sinó també un dels referents canònics de la literatura catalana a la fi del segle xx.

«No hi ha llengües petites», escrivia George Steiner, un dels millors crítics i assaigistes de la nostra època, en una de les pàgines del seu gran llibre *Errata*: «Cada llengua, ho sabem de ciència certa, engendra i articula una visió del món, un relat del destí de la humanitat, una estructura de formulacions del futur per a la qual no existeix facsímil en una altra estructura.»

Maria Àngels Anglada se sentia dipositària d'un llegat que venia del món clàssic mediterrani. I sabia que, com diuen les sàvies paraules de Steiner, «cada dia que passa, el nombre de fórmules de què disposem per dir "esperança" disminueix. A minúscula es-

cala, la meua condició poliglota ha estat la meua major fortuna. Gràcies li siguin donades», diu. «a Babel».

Maria Àngels Anglada tenia també aquesta fortuna de poder beure directament en moltes fonts. Com les estrelles més llunyanes, no es pot dir que hi hagi llengües mortes mentre hi hagi qui en pugui veure el besllum. La Maria Àngels Anglada renovava el foc dels clàssics. I ho feia en català. Per això, encara avui, ella ens exhorta a mantenir viu el compromís amb la nostra llengua i amb la nostra cultura en aquests tres versos: «jo us demano, amics. una resposta: / Si canto aquest país que estimo amb ira / per què no puc, no podem infantar-lo?» La nostra llengua, la nostra literatura tindran crèdit, que en tenen, mentre hi hagi qui, com ella, sigui capaç de donar la vida per crear un món capaç de re-néixer, amb esperança, damunt les seves pròpies mancances. Llegim-la, recordem-la.

JOAN MARIA PUJALS
*Conseller de Cultura
 de la Generalitat de Catalunya*

Borís Konstantinòvitx Vainstein

(10.7.1921 - 1997)

at a Moscou (Rússia) el 1921, es graduà en física (1945) i metalúrgia (1947), i el 1955 es doctorà en física i matemàtiques a l'Institut de Cristal·lografia de Moscou de l'Acadèmia de Ciències de Rússia (abans, de l'URSS). Del 1949 al 1958 treballà com a col·laborador científic primer i investigador científic després a l'Institut esmentat, del qual fou president des de 1962.

El seu desenvolupament científic el féu conegut internacionalment com a expert en cristal·lografia estructural. Treballà amb el professor Shubnikov, creador de l'Institut de Cristal·lografia, que el nomenà cap del Laboratori d'Estructura de Proteïnes de l'Ins-

titut per la seva dedicació a les molècules grans, en particular a les proteïnes. Féu més de cinc-cents treballs de recerca en aquest camp. Exercí també de professor de cristal·lografia i física dels cristalls.

Fou president del Comitè Organitzador del VII Congrés Internacional de Cristal·lografia (1966), del Consell Científic de Formació i Estructura dels Cristalls (1962-1977) i del Consell Científic de Microscòpia Electrònica (1963-1987). Fou membre del Comitè Executiu de la Unió Internacional de Cristal·lografia del 1969 al 1975 i, des d'aquest darrer any fins al 1978, vicepresident del Comitè.

Fou l'editor dels quatre volums del llibre *Modern crystallography*, publicat en rus i en anglès, editor en cap de la revista *Kristallografiya* i membre del consell editorial de les revistes *Ultramicroscopy*, *Physics of Solids*, *Surface* i *Crystal Lattice Defects and Amorphous Materials*. Fou president del Consell Científic de Física Cristallina des de 1987 i copresident del Comitè Organitzador del XII Congrés Europeu de Cristal·lografia (1989).

Fou membre corresponent de l'Acadèmia de Ciències de la Unió Soviètica (actualment, Acadèmia de Ciències de Rússia) en l'especialitat de física del 1962 al 1976, i des d'aquest darrer any en fou membre acadèmic. Fou membre del Buró de la Divisió de Física General de l'Acadèmia des de 1974, i des de 1986 en fou el vicepresident. Fou també membre de l'Acadèmia Alemanya de Naturalistes Leopoldina, membre corresponent de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, membre honorari de la Societat Lorand Eötvös de Física d'Hongria i membre estranger de l'Acadèmia de Ciències de Polònia. Fou investit doctor *honoris causa* per les universitats de Keele i de York (Anglaterra).

Pressupost

Resum d'ingressos de l'1.1.1998 al 31.12.1998

	<i>De lliure disposició</i>	<i>De disposició afectada</i>
1. Ingressos institucionals		
1.1. Generalitat de Catalunya	390.400.000	119.149.252
— Comissionat per a Universitats i Recerca	335.000.000	6.725.000
— Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)	46.000.000	81.000.000
— Departament de Cultura	4.000.000	4.680.000
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques		6.151.149
— Departament de Presidència		6.000.000
— Departament d'Ensenyament		800.000
— Direcció General de Recerca	5.000.000	
— Departament de Justícia	400.000	
— Departament de Medi Ambient		13.793.103
1.2. Estat espanyol	155.275.000	16.780.855
— Ministeri d'Educació i Cultura	155.275.000	16.780.855

1.3. Diputacions	14.727.790	14.727.790	2.012.500	2.012.500
1.4. Ajuntament de Barcelona			14.355.456	14.355.456
1.5. Unió Europea	1.648.362	1.648.362	32.787.061	32.787.061
1.6. Institucions privades	7.150.000	7.150.000	39.255.419	39.255.419
2. Ingressos propis		23.086.472		24.450.607
2.1. Venda de llibres		4.561.279		1.564.651
2.2. <i>Diccionari de la llengua catalana</i>		13.313.894		3.000.000
2.3. Llegats i fundacions		608.046		2.152.929
2.4. Ingressos diversos		4.603.253		17.733.027
<hr/>				
Total d'ingressos		592.287.624		248.791.150

Liquidació de despeses de l'1.1.1998 al 31.12.1998

	<i>De lliure disposició</i>	<i>De disposició afectada</i>
1. Despeses institucionals	51.601.842	3.223.333
1.1. Despeses de membres	15.403.997	
1.2. Desplaçaments i dietes	1.261.553	
1.3. Cartell de premis i borses d'estudi	9.880.667	3.223.333
1.4. Altres actes acadèmics	4.873.174	
1.5. 90è aniversari de l'IEC	17.927.306	
1.6. Secretaria Científica	2.255.145	
2. Seccions de l'IEC	54.684.060	124.322
2.1. Publicacions, recerca i despeses generals	37.741.354	124.322
2.2. Secretaries de les seccions	13.507.510	
2.3. Desplaçaments de membres a les reunions	3.435.196	
3. Societats filials	43.092.404	19.936.546
3.1. Publicacions	16.386.850	1.949.105
3.2. Activitats científiques	8.558.415	2.020.676
3.3. Secretaries de les societats	18.147.139	3.823.849
3.4. Altres despeses		12.142.916
4. Programes	72.633.064	107.636.581
4.1. Secció Històrico-Arqueològica	23.301.134	142.558
4.1.1. Repertori de Manuscrits Catalans (segle XVI)	436.109	

4.1.2.	Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	2.399.999	
4.1.3.	Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	3.048.153	
4.1.4.	Corpus Vitrearum Medii Aevi	7.000.000	
4.1.5.	Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetania oriental		142.558
4.1.6.	Art Romànic Català (ARCAT)	7.416.873	
4.1.7.	Catalunya Carolíngia	3.000.000	
4.2.	Seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia Clàssics de la Ciència		
4.2.1.	La Ciència en la Història dels Països Catalans		
4.2.2.	Secció de Ciències Biològiques	8.877.849	
4.3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació	6.717.849	6.516.264
4.3.1-3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació		
4.3.4.	CREAF	2.160.000	
4.3.5.	Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica		6.516.264
4.4.	Secció de Ciències i Tecnologia	2.400.000	
4.4.1.	Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme	1.000.000	
4.4.2.	Modelització de la dispersió atmosfèrica de virus	1.400.000	
4.5.	Secció Filològica	3.301.333	100.977.759
4.5.1.	Patronymica Romanica (PatRoun)	3.301.333	
4.5.2.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)		84.102.665
4.5.3.	Atlas Lingüístic del Domini Català (ALDC)		5.432.357
4.5.4.	LE-PAROLE		5.602.562
4.5.5.	SIMPLE		5.840.175
4.5.6.	Programa de Fonètica ESPRIT - Speech Maps / ACCOR		
4.6.	Secció de Filosofia i Ciències Socials	8.018.019	
4.6.1.	Diccionari Jurídic Català	3.000.000	
4.6.2.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	3.941.425	
4.6.3.	Diccionari de les Ciències Ambientals	1.076.594	

Liquidació de despeses de l'1.1.1998 al 31.12.1998 (continuació)

	<i>De lliure disposició</i>	<i>De disposició afectada</i>
4.7.	2.378.031	
4.7.1.		
Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques	768.112	
4.7.2.		
Estudi i desenvolupament de microsensores de flux en telecirurgia		
4.7.3.	290.000	
4.7.4.	524.001	
4.7.5.		
Constitució del Centre Català de Nutrició		
Repertori de manuscrits catalans (1474-1610)		
El català en els mitjans de comunicació.		
Situació actual i perspectives		
4.7.6.		
La flexió verbal en els dialectes catalans	795.918	
4.7.7.		
Estudi biològic de l'alnesquera a Catalunya	9.883.975	
4.8.		
Jornades Científiques de l'IEC	14.393.363	
4.9.		
Reports de la Recerca a Catalunya	79.360	
4.10.		
Corpus Scriptorum Cathalauniae		
5. Centres de l'IEC	47.816.962	146.500.721
5.1.		
Oficines de la Secció Filològica	28.250.025	7.148.871
5.1.1.	5.033.543	
Oficina de Consulta		
5.1.2.	2.533.394	5.949.710
Oficina d'Onomàstica		
5.1.3.	10.000.000	15.892.487
Oficina de Gramàtica		
5.2.		
Centre de Recerca Matemàtica		54.658.231
5.3.	2.000.000	5.339.351
Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè		
5.4.		57.512.071
Centre de Referència de Lingüística Aplicada		

6. Fundacions i llegats				21.202.742
6.1.	Fundació Mercè Rodoreda			2.002.742
6.2.	Pompeu Fabra			5.500.000
6.3.	Fundació Ferran Sunyer i Balaguer			1.800.000
6.4.	Fundació Ausias March			11.900.000
7. Administració general		183.007.973		
7.1.	Remuneracions del personal	82.975.819		
7.2.	Despeses d'immobles	46.792.427		
7.3.	Despeses de béns corrents i serveis	53.239.727		
8. Serveis comuns		98.629.993		15.000.000
8.1.	Departament de Publicacions	25.222.979		
8.2.	Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics	32.170.965		15.000.000
8.3.	Servei de Correcció	22.846.447		
8.4.	Servei de Documentació i Arxiu	6.636.983		
8.5.	Servei de Premsa i Relacions Exteriors	11.752.619		
9. Inversions		46.369.380		96.404.708
9.1.	Inversions ordinàries	46.369.380		41.360.997
9.2.	Inversions extraordinàries			55.043.711
10. Romanent del 1997		3.573.856		50.491.858
Total de despeses				460.520.811

Pressupost d'ingressos per a l'any 1999

	De lliure disposició	De disposició afectada
1. Ingressos institucionals		
1.1. Generalitat de Catalunya		120.481.666
— Comissionat per a Universitats i Recerca	341.000.000	11.333.333
— Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica (CIRIT)	94.000.000	83.500.000
— Direcció General de Recerca	5.000.000	15.933.333
— Departament de Cultura	400.000	
— Departament de Justícia	800.000	9.715.000
— Departament de Política Territorial i Obres Públiques		42.500.000
1.2. Estat espanyol	170.000.000	
— Ministeri d'Educació i Cultura	15.000.000	
1.3. Diputacions		
1.4. Ajuntament de Barcelona	1.575.000	30.000.000
1.5. Unió Europea	4.000.000	5.802.000
1.6. Altres institucions		60.833.334
2. Ingressos propis		
2.1. Venda de llibres	5.000.000	
2.2. <i>Diccionari de la llengua catalana</i>	10.000.000	
2.3. Llegats i fundacions	10.500.000	5.000.000
2.4. Altres ingressos	6.738.000	3.800.000
Total d'ingressos per al 1999	664.013.000	268.417.000

Pressupost de despeses per a l'any 1999

	De lliure disposició	De disposició afectada
1. Despeses insitucionals	106.646.000	4.500.000
1.1. Despeses de membres	23.300.000	
1.2. Cartell de premis i borses d'estudi	11.200.000	4.500.000
1.3. Altres actes acadèmics	4.000.000	
1.4. Secretaria Científica	39.002.000	
1.5. Publicacions generals	6.500.000	
1.6. Servei de Premsa	6.600.000	
1.7. Desplaçaments i dietes	1.500.000	
1.8. Remuneracions del personal	13.760.000	
1.9. Conveni amb la Universitat Autònoma de Barcelona	784.000	
2. Seccions de l'IEC	198.547.000	168.845.000
2.1. Secció Històrico-Arqueològica	43.270.000	6.400.000
2.1.1. Projectes	31.870.000	6.400.000
2.1.1.1. Repertori de Manuscrits Catalans (segle XVI)	2.500.000	
2.1.1.2. Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó	2.400.000	
2.1.1.3. Tabula Imperii Romani - Forma Orbis Romani	3.000.000	
2.1.1.4. Corpus Vitrearum Medii Aevi V	6.800.000	
2.1.1.5. Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetania oriental		6.400.000
2.1.1.6. Centre d'Art Romànic Català	9.000.000	
2.1.1.7. Catalunya Carolíngia	8.170.000	
2.1.2. Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000	

Pressupost de despeses per a l'any 1999 (continuació)

	<i>De lliure disposició</i>	<i>De disposició afectada</i>
2.1.3.	Despeses generals	3.400.000
2.2.	Secció de Ciències Biològiques	30.010.000
2.2.1.	Projectes	20.480.000
2.2.1.1.	Classics de la Ciència	1.000.000
2.2.1.2.	La Ciència en la Història dels Països Catalans	2.000.000
2.2.1.3.	Flora i cartografia de les plantes i la vegetació	11.630.000
	Cartografia de briòfits	2.900.000
	Flora i cartografia dels Països Catalans	4.600.000
	Corologia de la flora als Països Catalans	2.630.000
	Biodiversitat micològica	1.500.000
2.2.1.4.	CREAF	400.000
2.2.1.5.	Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica	1.500.000
2.2.1.6.	Centre Català de Nutrició	1.500.000
2.2.1.7.	Estudi biològic de l'almesquera a Catalunya	1.700.000
2.2.1.8.	<i>Contributions to Science</i>	750.000
2.2.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000
2.2.3.	Despeses generals	1.530.000
2.3.	Secció de Ciències i Tecnologia	17.130.000
2.3.1.	Projectes	5.450.000
2.3.1.1.	Classics de la Ciència	1.000.000
2.3.1.2.	La Ciència en la Història dels Països Catalans	2.000.000
2.3.1.3.	Estudi i desenvolupament de microsensores de flux en telecirurgia	1.700.000
2.3.1.4.	<i>Contributions to Science</i>	750.000
2.3.2.	Centres	2.000.000
		24.900.000
		1.500.000
		1.500.000
		23.400.000

2.3.2.1.	Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè	2.000.000	5.900.000
2.3.2.2.	Centre de Recerca Matemàtica		17.500.000
2.3.3.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000	
2.3.4.	Despeses generals	1.680.000	
2.4.	Secció Filològica	85.587.000	136.445.000
2.4.1.	Projectes	8.500.000	97.802.000
2.4.1.1.	Patronymica Romanica (PatRom)	3.000.000	
2.4.1.2.	Diccionari del Català Contemporani (DCC)		85.000.000
2.4.1.3.	Atlas Lingüístic del Domini Català (ALDC)		7.000.000
2.4.1.4.	SIMPLE		5.802.000
2.4.1.5.	La flexió verbal en els dialectes catalans	2.800.000	
2.4.1.6.	Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques	1.700.000	
2.4.1.7.	<i>Estudis Romànics</i>	1.000.000	
2.4.2.	Centres	56.987.000	38.643.000
2.4.2.1.	Oficines Lexicogràfiques	31.600.000	
2.4.2.2.	Diccionari Manual	2.832.000	4.928.000
2.4.2.3.	Oficina de Consulta	5.300.000	
2.4.2.4.	Oficina d'Onomàstica	4.400.000	7.715.000
2.4.2.5.	Oficina de Gramàtica	12.855.000	
2.4.2.6.	GREL		26.000.000
2.4.3.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000	
2.4.4.	Despeses generals	12.100.000	
2.5.	Secció de Filosofia i Ciències Socials	22.550.000	
2.5.1.	Projectes	12.000.000	
2.5.1.1.	Diccionari Jurídic Català	3.000.000	
2.5.1.2.	Arxiu de Textos Catalans Antics (ATCA)	5.000.000	
2.5.1.3.	Diccionari de les Ciències Ambientals	2.300.000	
2.5.1.4.	El català en els mitjans de comunicació.		
	Situació actual i perspectives	1.700.000	
2.5.2.	Publicacions, recerca i despeses generals	8.000.000	
2.5.3.	Despeses generals	2.550.000	

Pressupost de despeses per a l'any 1999 (continuació)

	<i>De lliure disposició</i>	<i>De disposició afectada</i>
3. Societats filials	51.600.000	3.800.000
3.1. Publicacions	25.000.000	
3.2. Activitats científiques	11.700.000	
3.3. Secretaries de les societats	14.900.000	3.800.000
4. Fundacions i llegats	3.000.000	7.500.000
4.1. Fundació Mercè Rodoreda		5.000.000
4.2. Pompeu Fabra	3.000.000	2.500.000
5. Despeses d'estructura	258.720.000	8.500.000
5.1. Administració general	162.920.000	
5.1.1. Remuneracions del personal	75.920.000	
5.1.2. Despeses d'immobles	42.500.000	
5.1.3. Despeses de béns corrents i serveis	44.500.000	
5.2. Serveis comuns	95.800.000	8.500.000
5.2.1. Centre d'Estudis i Desenvolupaments Informàtics	47.600.000	8.500.000
5.2.2. Servei de Correcció	23.450.000	
5.2.3. Servei de Documentació i Arxiu	8.650.000	
5.2.4. Servei de Publicacions	16.100.000	
6. Inversions	35.500.000	34.000.000
7. Romanent del 1998	10.000.000	41.272.000
Total de despeses per al 1999	664.013.000	268.417.000

Sobre els tests en la nostra llengua o Caldrà arribar a demanar un decret dels tests en català consemblant al del cinema?

El dia 22 de novembre de 1998 es debaté el tema *Sobre els tests en la nostra llengua o Caldrà arribar a demanar un decret dels tests en català consemblant al del cinema?* en un Ple extraordinari, en el qual actuà com a ponent el senyor Lluís Garcia i Sevilla, membre de la Secció de Ciències Biològiques. L'objectiu del debat era sensibilitzar els membres de l'Institut sobre la necessitat d'impulsar la creació i l'adaptació de tests psicològics en la nostra llengua.

El senyor Garcia Sevilla fou l'encarregat d'elaborar la documentació necessària per al seguiment del debat. El material lliurat pel ponent contenia, a més d'informació, molts exemples de tests que es fan servir actualment i estava dividit en dos grans apartats: «Allò que ofereix el mercat espanyol» i «Les diferències culturals».

La presentació del ponent constà dels punts següents: «Importància, ús i mals ús dels tests psicològics», «Els tests no són ni bons ni dolents, encara que n'hi ha de bons i de dolents», «Panoràmica general dels tests seguint l'exemple dels més evolucionats: els tests d'intel·ligència», «Els tests en espanyol o en francès no serveixen per a la nostra població, perquè els tests són productes culturals», «Errors de traducció que es mantenen per mecanismes comercials», «Canvis de construcció i d'interpretació en funció de cultures diferents», «Necessitat d'estudis i de dades lingüístiques per a crear o adaptar tests» i «El possible paper de l'IEC: impulsar una política nacional clara per tal que la nostra societat arribi a disposar de tests fiables i vàlids».

Seguidament, tingué lloc el debat entre tots els assistents.

premis i borses d'estudi

Premis i borses d'estudi dictaminats

El Ple de l'Institut d'Estudis Catalans concedí el dia 22 de març de 1999 els premis i les borses d'estudi convocats en el *Cartell de premis* de l'any 1998. El resultat del concurs ha estat el següent:

Premi Prat de la Riba

Ponència: Xavier Bellés i Ros, Mercè Durfort i Coll i Joandomènec Ros i Aragonès.
No ha estat adjudicat.

Premi Internacional Catalònia

Ponència: Antoni Pladevall i Font, Oriol Casassas i Simó, Manuel Ribas i Piera, Joan A. Argenter i Giralt i Joan Vilà i Valentí

Atorgat a Curt Wittlin, catedràtic de Filologia Romànica i Lingüística General de la Universitat de Saskatchewan, a Saskatoon (Canadà), per la seva llarga trajectòria de dedicació a la recerca sobre aspectes de la traducció i la tradició literària catalana medieval.

Premi Josep Puig i Cadafalch d'Arqueologia i Història Antiga

Ponència: Josep Guitart i Duran, Marc Mayer i Olivé i Narcís Soler i Masferrer.

Atorgat a Xavier Terrades i Batlle pel treball *La gestió dels recursos minerals entre les comunitats caçadores-recol·lectores: vers una representació de les estratègies de proveïment de matèries primeres*.

Premi Pròsper de Bofarull d'Història Medieval

Ponència: Manuel Mundó i Marcet, Antoni Pladevall i Font i Antoni Riera i Melis.

Atorgat a Jordi Bolòs i Masclans pel treball *Paisatge i societat a Catalunya a l'edat mitjana. Introducció a l'estudi de l'organització del territori en època medieval*.

Premi Joaquim i Antoni Trias i Pujol de Fisiopatologia Quirúrgica

Ponència: Francesc González i Sastre, Ramon Parés i Farràs i Jordi Sans i Sabrafen.

Atorgat a Manel Trias i Folch, Carme Balagué Ponz i Eduard M. Targarona Soler pel treball *Resposta biològica a una agressió quirúrgica produïda per laparoscòpia: influència sobre el desenvolupament d'una infecció intraabdominal*.

Premi Pius Font i Quer de Botànica

Ponència: Oriol de Bolòs i Capdevila, Creu Casas i Sicart i Josep Vigo i Bonada.
Atorgat a Jaume Llistosella i Vidal pel treball *Russulals de Catalunya i de les illes Balears*.

La ponència, atesa la qualitat del treball *Flora i vegetació dels líquens epifítics de les terres meridionals de Catalunya*, presentat per Montserrat Boqueras i Bailina, acordat per unanimitat recomanar-ne la publicació a la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC.

Premi Eduard Fontserè de Ciències Físiques

Ponència: David Jou i Mirabent, Francesc Serra i Mestres i Estanislau Tomàs i Morera.

Atorgat a José M. Martín Senovilla pel treball *Singularitats en la teoria de la relativitat general*.

La ponència féu una menció especial del treball *La inestabilitat de Bénard-Marangoni*, presentat per Carlos Pérez-García, per la seva elevada qualitat.

Premi Lluís Domènech i Muntaner de Teoria i Crítica d'Arquitectura

Ponència: Xavier Barral i Altet, David Jou i Mirabent i Manuel Ribas i Piera.

Atorgat a Jordi Bonet i Armengol pel treball *L'últim Gaudí. El modulad geomètric del temple de la Sagrada Família*.

Premi Joan Coromines de Lexicografia i Onomàstica

Ponència: Germà Colón i Domènech, Aina Moll i Marquès i Pere Verdaguer i Juanola.

Atorgat a Xavier Favà i Agud pel treball *Lèxic català dels noms de ceps i raïms*.

Premi Marià Aguiló de Gramàtica Històrica i Història de la Llengua

Ponència: Antoni Ferrando i Francès, Joan Martí i Castell i Joan Veny i Clar.

Atorgat a Francesc Feliu i Torrent pel treball *L'obra filològica d'Antoni de Bastero i Lledó. Edició de la «Història de la llengua catalana»*.

Premi Institut d'Estudis Catalans d'Economia

Ponència: Carles A. Gasòliba i Böhm, Joaquim Muns i Albuixech i Antoni Serra i Ramoneda.

Atorgat a Josep Banyuls i Llopis pel treball *Una anàlisi dels determinants i els processos d'adquisició de les qualificacions laborals*.

Premi Institut d'Estudis Catalans de Filosofia

Ponència: Pere Lluís Font, Josep Perarnau i Espelt i Josep M. Terricabras i Noguerras.

Atorgat a Jordi Pigem i Pérez pel treball *El pensament de Raimon Panikkar: una filosofia de la interdependència*.

Premi Mercè Rodoreda

Ponència: Joaquim Molas i Batllori, Jordi Sarsanedas i Vives i Joan Triadú i Font.

No ha estat adjudicat.

Premi Internacional Ferran Sunyer i Balaguer de Matemàtiques

Ponència: Friedrich Hirzebruch, Paul Malliavin, Joseph Oesterlé, Joan Solà-Morales i Alan Weinstein.

Atorgat a Patrick Dehornoy pel treball *Braids and self-distributivity*.

Premi Àngel Arisó i Campà

Ponència: Josep Vigo i Bonada, Damià Barceló i Cullerés, M. Concepción Ramos Martín i Enric Boada i Altarriba.

No ha estat adjudicat.

Premi Miquel Mas Molas al Disseny Tèxtil

Ponència: Mireia Boter, Emma Haussman, Elena Mas, Albert Barella i Miró i Manuel Ribas i Piera.

No ha estat adjudicat.

Premi de la Societat Catalana d'Economia

Ponència: Josep Jané i Solà, Pere Puig i Bastard, Josep C. Vergés, Josep Manuel Basáñez, Andreu Mas-Colell, Joaquim Muns i Albuixech i Antoni Serra i Ramoneda.

Atorgat a Jordi Canals i Margalef pel treball *Universal banking. International comparisons and theoretical perspectives*.

Premi Antoni Fiter i Rossell de Geografia, Història o Dret d'Andorra

Ponència: Isidre Molas i Batllori, Manuel Riu i Riu i Joan Vilà i Valentí.

No ha estat adjudicat.

Premi Ferran Armengol i Tubau

Ponència: Josep Jané i Solà, Pere Puig i Bastard, Josep C. Vergés, Francesc Bonet i Armengol i Josep Cercós Martínez.

Atorgat a Ramon Morral Soldevila pel treball *El seguro de crédito. Especial referencia a la delimitación del riesgo*.

Premi Catalunya d'Urbanisme

Ponència: Ricard Pié, Xavier Montoro, Lluís Cantalops, Miquel Domingo, Enric Lluch, Tomàs Pou, Manuel de Solà-Morales i Francesc Xavier Subias.

Atorgat a Josep M. Llop i Torné pel treball *Pla General de Lleida, 1995-2015*.

*Premis per a estudiants***Premi de la Institució Catalana d'Estudis Agraris**

Ponència: Ramon Lluís Lletjós, Josep Montasell i Joan Pere Vilà i Hors.

Atorgat a Josep Rosera i Simó pel treball *Efecte de la disponibilitat hídrica sobre els continguts minerals, la qualitat organolèptica i l'aptitud per a la conservació de la poma Golden en la zona fructícola de Lleida. Campanya 1996*.

Accèssit atorgat a Eulàlia García Domingo pel treball *L'agricultura familiar i l'agricultura a temps parcial. Presentació d'un cas empíric a Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès)*.

Premi de la Institució Catalana d'Història Natural

Ponència: Ramon Batalla i Villanueva, Joaquim M. Nogués i Carulla i Joan Pino i Vilalta.

Atorgat a Roger Eritja i Mathieu pel treball *Anàlisi integrada sobre dues formes ecològiques de Culex (Culex) pipiens Linné 1758 (Diptera: Culicidae) al Baix Llobregat*.

Accèssit atorgat a Francesc Xavier Valldeperas i Hernández pel treball *Estudi taxonòmic, paleoecològic i estratigràfic de les biofàcies de coralls plans de l'anticlinal de Sant Corneli (Cretaci superior, unitat sud-pirinenca central)*.

Premi de la Societat Catalana d'Estudis Històrics

Ha quedat desert.

Premi de la Societat Catalana de Biologia

Ponència: Pilar Aluja, Xavier Bellés i Lluís Serra.

Atorgat a Betlem Mezquita Mas pel treball *La vulnerabilitat de les cèl·lules immortals*.

Accèssits atorgats a Araceli Rosa i de la Cruz pel treball *Variabilitat dermatològica i dels plecs de flexió palmar en una població infantil afectada per retard mental*, i a Ana Fernández Rodríguez pel treball *La comunitat associada al cinípid Andricus kollari (Hartig)*.

Premi de la Societat Catalana de Química

Ponència: Rosa Caballol Lorenzo, Miquel A. Pericàs i Brondo i Joan Solà i Casadevall.

Atorgat a Sílvia Gerezo i Gàlvez pel treball *Creació d'enllaços carboni-carboni i carboni-nitrogen sota catàlisi per Pd(0)*.

Accèssits atorgats a Lourdes Cucurull Sánchez pel treball *Cap a la modelització de proteïnes de coure: factors que estableixen els tiolats de coure (II)*, i a Berta Ballesteros Serra pel treball *Desenvolupament de tècniques immunoquímiques per a l'anàlisi de pesticides de tipus s-triazina en matrius ambientals*.

Premi de la Societat Catalana de Tecnologia

Ponència: Marc Barracó i Serra, Àlicia Casals i Gelpí i Estanislau Tomàs i Morera.

Atorgat a Miquel Cots i Torrelles pel treball *Estudi i simulació del sistema de control actiu del primari segmentat d'un gran telescopi*.

Accèsit atorgat a Jaume Figueras i Jové pel treball *Sistema informàtic de control d'un pèndol invertit*.

Premi dels Amics de l'Art Romànic

Ha quedat desert.

Premi Évariste Galois de la Societat Catalana de Matemàtiques

Ponència: Claudi Alsina, Joaquim M. Ortega i Pere Pascual.

Atorgat a Sílvia Cuadrado Cavilán pel treball *Un model d'equacions integrodiferencials per a la dinàmica evolutiva de l'edat de maduració*.

La ponència féu constar la valoració positiva del treball *Construccions homotòpiques idempotents en grups simplicials*, presentat per Gemma Bastardas Ferrer.

Premi Jordi Porta i Jué de la Societat Catalana de Física

Ponència: Joaquim Casulleras i Ambrós, Adolf Comeron i Tejero i Francesc Pi i Vila.

Atorgat a Francesc Ferrer i Escursell pel treball *Forces de llarg abast degudes a l'intercanvi de pseudoescalars*.

Premi Lluís Casassas i Simó de la Societat Catalana de Geografia

Ponència: Pau Alegre, Jesús Burgueño i Juan Antonio Módenes.

Atorgat a Francesc Romagosa Casals pel treball *Les zones humides: una aproximació des de la geografia*.

Accèsit atorgat a Xavier Farré i Sahún pel treball *Cooperativisme agrari a Lleida els anys noranta*.

*Borses d'estudi***Borses d'estudi Generalitat de Catalunya**

Ponència: Marc Taxonera (Fundació Congrés de Cultura Catalana), Marta Gustà (Consorti Català de Promoció Exterior de la Cultura), August Bover i Font (Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes), M. Teresa Ferrer i Mallol (Institut d'Estudis Catalans) i Josep Gifreu i Pinsach (Institut d'Estudis Catalans).

Atorgada a Catharine Macedo (anglesa) per la proposta de treball «Perspectives sobre la música i el pensament musical a la Barcelona modernista».

Atorgada a Roxana C. Recio (nord-americana) per la proposta de treball «La traducció catalana del *Trionfo d'amore*: el petrarquisme i la cultura peninsular».

Atorgada a Maria-Sabina Draga-Alexandru (romanesa) per la proposta de treball «El surrealisme català: origen del constructivisme postmodernista».

Borsa d'estudi Abelard Fàbrega

Ponència: Francesc González i Sastre, Joandomènec Ros i Aragonès i Josep Vigo i Bonada.

Atorgada a Bàrbara Arias i Sampériz per la proposta de treball «Anàlisi de la variabilitat en gens implicats en la neurotransmissió serotoninèrgica i risc per la depressió major: estudi de l'efecte genotípic combinat i relació amb la prevalença psiquiàtrica familiar».

**Borsa d'estudi Eusko-Ikaskuntza / Sociedad de Estudios Vascos -
Institut d'Estudis Catalans**

Ponència: Albert Balcells i González, Joan Becat i Rajaut i Narcís Soler i Masferrer.

Atorgada a Antoni F. Canales Serrano per la proposta de treball «Catalanisme i nacionalisme basc al segle xx des d'una perspectiva local. Barakaldo i Vilanova i la Geltrú».

Acte de lliurament dels premis i les borses d'estudi

(Sala Prat de la Riba, 22 d'abril de 1999)

Parlament del president de l'Institut d'Estudis Catalans

El món real està construït en gran mesura a partir dels costums lingüístics del grup. Mai no hi ha dues llengües tan semblants que es puguin considerar representatives de la mateixa realitat social», va afirmar Edward Sapir, un lingüista nord-americà de l'època anterior a Chomsky, orientat a l'antropologia, que, com es veu en la citació, defensava la teoria que la nostra visió del món és fortament influïda —i no totalment creada— pel llenguatge. No és, doncs, estrany que en aquells països que volen tenir un paper significatiu en el món l'estudi del llenguatge i el domini de la llengua pròpia siguin objectius fonamentals.

A Catalunya, aquestes tendències formaren part de l'ideari de construcció nacional de Prat de la Riba, quan amb la creació de l'Institut d'Estudis Catalans, i particularment de les seccions Filològica i de Ciències, es proposà simultàniament la codificació de la llengua catalana i la creació científica a Catalunya i en català. Així, la llengua catalana moderna havia d'ésser apta no únicament per a poder expressar els sentiments més íntims, sinó, al mateix temps, per a comunicar

els avenços científics i tecnològics. Els premis instituïts per l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1915, ara fa vuitanta-quatre anys, per a treballs de recerca escrits en català han facilitat que la llengua catalana hagi servit —i serveixi— per a expressar-se, per a comunicar-se i per a transmetre el coneixement en tots els àmbits de les humanitats, de les ciències i de les tecnologies.

Efectivament, el dia 23 d'abril de 1915 veia la llum un modest cartell de premis, firmat per Antoni Rubió i Eugeni d'Ors —com a president i secretari general, respectivament—, en el qual s'obria concurs per a cinc premis: el Francesc Vives, el Duran i Bas, el d'Història, el de Ciències i el de Filologia; foren els cinc primers premis de l'Institut, als quals successivament se n'afegiren d'altres, fins a arribar al cartell actual, que inclou dos premis de projecció internacional, anualment una dotzena de premis triennals temàtics segons les diferents seccions de l'Institut i un conjunt de premis per a estudiants convocats per les diverses societats filials. Un cartell de premis que abraça tots els àmbits del coneixement, de la llengua a les matemàti-

ques, del dret a la història i de la biologia a la pedagogia, sense oblidar la tecnologia o l'art.

En un afany d'ésser a l'avançada de les noves disciplines que van agafant cos, l'Institut ha anat modificant la seva convocatòria i l'ha adaptada a la realitat de cada moment incorporant —quan ha calgut— nous premis, com és el cas del Premi d'Urbanisme, convocat enguany per primera vegada amb el suport del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, al conseller del qual agraeixo que hagi volgut acompanyar-nos avui en aquest acte.

El meu agraïment especial, i el de tot l'Institut d'Estudis Catalans, a les dues-centes cinc persones que han presentat treballs a concurs, de tots els Països Catalans, i la més sincera i cordial felicitació als guardonats per l'alta qualitat de llurs treballs. El conjunt de terres de llengua i cultura catalanes és petit en superfície i en nombre d'habitants, però té una rica tradició cultural i científica que ens ha permès superar els moments més difícils i ens permet de mirar el futur d'una manera cada vegada més esperançada i il·lusionada. Si el català va anar perdent força a mesura que les comunitats que el parlaven anaven perdent poder polític i certs sectors socials l'abandonaven, també és cert que, amb la superació de la Decadència, evitem el perill de fragmen-

tació de la llengua, en potenciem la unitat estructural i l'enriquim amb el reconeixement i el respecte de les diverses modalitats.

Però els estatuts d'autonomia vigents des de fa una vintena d'anys, tot i haver possibilitat el reconeixement de la nostra llengua, no han permès el seu ple desenvolupament. Una de les causes és la fragmentació política i/o administrativa de la nostra comunitat lingüística, la qual cosa obstaculitza, quan no impedeix de fet, l'aplicació de polítiques de planificació lingüística comunes i tendents a garantir-ne la cohesió interna. Aquesta situació vulnera la lletra i l'esperit de la Declaració Universal de Drets Lingüístics —que completa la Declaració Universal dels Drets Humans— que fou aprovada a Barcelona l'any 1996 i ha estat presentada a la UNESCO, que n'estudia l'adopció. Una declaració que parteix del principi que els drets lingüístics són alhora individuals i col·lectius, i per això estableix les comunitats lingüístiques com a subjectes de dret.

L'Institut d'Estudis Catalans, en aquest esforç integrador i cohesionador, ha signat els darrers anys convenis amb institucions que tenen reconeguda la competència consultiva i assessora en matèria de llengua en el seu àmbit d'actuació, com és el cas de la Universitat de les Illes Balears, l'Ajuntament de l'Alguer o, darrerament, la Universitat de

Perpinyà; convenis que garanteixen l'aplicació de la normativa de l'Institut com a acadèmia de la llengua catalana. Creiem que aquest estiu podrem signar un conveni semblant amb el Govern d'Andorra i estem esperançats en una evolució favorable de la situació al País Valencià i a la Franja.

Però, malgrat aquestes actuacions, malgrat la Llei de normalització lingüística a Catalunya de l'any 1983, malgrat l'augment de l'ensenyament en català a les escoles del País Valencià, malgrat els avenços que s'han esdevingut a les illes Balears, malgrat la gran tasca que ha fet l'Institut establint normativa i facilitant l'aplicació d'aquesta i, per tant, l'ús de la llengua, malgrat l'esforç d'alguns mitjans de comunicació, malgrat la Llei de política lingüística de Catalunya del 1998, malgrat tot això i més encara, hem de seguir considerant anormal la situació de la nostra llengua pròpia. Necessitarem encara, si tot va bé, una altra generació perquè la llengua catalana estigui totalment guarida de les greus ferides que ha sofert en el passat. Una generació i molts esforços individuals i col·lectius.

Per això, s'ha de lloar i d'agrair que tants i tants estudiosos, intel·lectuals i científics utilitzin el català per a llurs manifestacions no solament personals, sinó sobretot professionals, que no és de cap manera incompatible amb l'ús simultani d'una altra llengua de comunicació. I per això, també, sorprèn a vegades que persones que parlen bé la seva llengua pròpia (i s'avergonyirien de fer-ho incorrectament) qüestionin les tímides mesures que els nostres parlaments aproven i els nostres governs intenten aplicar. Amb la seva actitud es fan còmplices del genocidi cultural d'aquells temps que voldríem ja totalment superats. Com diu Maria Àngels Anglada, que avui no ens pot acompanyar i a qui desitjo una ràpida recuperació, no podem fer «com algunes flors que es clouen quan és excessiva la claror del sol per als seus pètals de seda, o com l'eriçó que es torna una bola tancada si se sent atacat, deixant lliscar els moments massa durs damunt nostre». És responsabilitat individual i col·lectiva mantenir la nostra identitat mentre participem en aquest procés de mundialització en el qual estem immersos i vetllar per l'ús complet d'una llengua de qualitat.

Parlament del conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya

Ja ho ha dit el senyor Castellet: l'avinentesa que el Departament de Política Territorial i Obres Públiques s'hagi volgut sumar a la iniciativa de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori amb la creació del Premi Catalunya d'Urbanisme segurament ha estat el pretext perquè el bon amic i president Castellet m'hagi invitat a aquest acte; i la veritat és que li ho he d'agrair. Li ho vaig dir ja d'entrada i no me'n penedeixo; no me'n penedeixo per molts i molts motius. El primer de tots és perquè, com tots vostès, crec que hem pogut gaudir d'aquest acte, primer de les interpretacions musicals del senyor Poblet, de l'amic Poblet, que encara ens en reserva una per a acabar l'acte, com cal fer-ho sempre bé; en primer lloc per això. En segon lloc, perquè crec que el vídeo que se'ns ha passat per a explicar una mica què és l'Institut d'Estudis Catalans a tots els qui, d'alguna manera, ja el coneixem ens ha permès d'entendre'l molt més.

He anotat unes expressions d'aquest vídeo que crec que són molt ajustades, molt precises i a la vegada, en aquest moment encara, molt imprescindibles. Parla que el 1907, quan es crea l'Institut, al nostre país hi havia una voluntat d'aplicar dues qüestions, i ho diu amb dos verbs. Diu: s'havien de fer mol-

tes coses, havíem de recuperar moltes coses. Tenim l'exemple aquí, no gaire lluny, en aquest mateix carrer. Jo, quan venia, deia als qui m'acompanyaven que fa pocs mesos havíem estat aquí en una obra que el Govern de la Generalitat feia amb aquesta rehabilitació del nucli antic de Barcelona, com de tants altres. Doncs fa pocs mesos vam fer una actuació amb la Direcció General d'Arquitectura i Habitatge; aquesta és una de les tantes i tantes coses que el Govern de la Generalitat i segurament també unes altres administracions fan aquí i a qualsevol racó de Catalunya. S'havien de fer moltes coses, però en entrar aquí hem vist com el mateix Institut està recuperant aquest seu vell i bell edifici. Fer i recuperar, fer i recuperar en tots els àmbits de la vida: l'Institut d'Estudis Catalans s'ho proposava el 1907. Jo crec que aquest propòsit lliga totalment amb el propòsit que l'Institut, el Govern de Catalunya, jo crec que la gran majoria de població catalana en aquests moments desitgem; i crec que en molts camps de la nostra nació estem fent, estem construint un país, que es fa a partir de fer coses noves i es fa també a partir de recuperar-ne moltes. I tot això, tot això, evidentment, s'ha d'inserir en aquest nostre món tan complex, i d'aquesta complexitat que a vegades ens espanta

en sorgeix un altre motiu pel qual jo mateix i crec que tots vostès també estem satisfets d'haver estat avui aquí, que és la sensacional explicació, segurament atrafegada pel poc temps que ha tingut, de l'amic Bonet, que ens ha permès d'entendre una mica —jo penso que tan sols una mica, ell hi entén molt més— l'obra de Gaudí. Perquè, és clar, fixin-se que l'explicació que ell ens ha fet ens permet, si més no, intuir, o pensar, o reflexionar entorn d'un dels reptes que nosaltres tenim amb vista al segle que ve; mil·lenni, si volem, que ve. La nostra societat s'ha fet complexa, ens costa d'entendre. Veiem aquestes, posant el símil gaudinià, aquestes formes, que no són les formes que potser l'home estava acostumat a veure, i s'imagina moltes vegades a primer cop d'ull que aquesta complexitat no es pot entendre, perquè aquesta és una complexitat gratuïta, on no hi ha pautes, on no hi ha regles, i de què segurament, doncs, potser podem passar. Això és molt difícil: no entrem, no juguem, no apostem per la societat. Doncs bé, l'estudi de l'amic Bonet amb relació a Gaudí ens demostra que, si som capaços de fer-ne una anàlisi, si som capaços d'aplicar qualsevol tecnologia —evidentment, totes les modernes eines informàtiques segurament han permès de trobar aquestes pautes de manera molt més sòlida que sense—, si som capaços de dur a terme aquesta anàlisi en qualsevol àmbit de la societat, segurament arribarem

a veure que aquesta pretesa complexitat té una motivació última, i en definitiva podem arribar al món ja de la comprensió. Jo crec que aquest símil que m'he atrevit a fer, potser abusant de l'amistat amb l'amic Bonet, ens permet també de donar pautes amb vista al moment històric en què ens trobem. La nostra societat és complexa, s'ha fet complexa, però necessitem pautes, i aquestes pautes les necessitem a través de la comprensió en tants i tants camps; i és per això que cal saludar, aplaudir, doncs, els premis, que ja tenen seixanta-vuit edicions, de l'Institut d'Estudis Catalans i que segurament contribueixen de manera molt decisiva a fer que des de Catalunya puguem col·laborar en aquesta comprensió d'aquest món —ho repeteixo— que de vegades ens espanta i que segurament després d'una anàlisi, d'un estudi, podem entendre molt més.

De fet, aquesta ha estat una tònica del nostre país des de fa molts anys. Jo tenia damunt de la taula una novel·la que és el Premi Sant Jordi de 1997 —crec—, *L'atles furtiu*, d'Alfred Bosch; una novel·la històrica deliciosa, que molts de vostès deuen conèixer, que explica com un jueu, que vivia a Mallorca, va fer un atlas de tot el món que encara ara, en fi, ens dona pautes del que en aquells moments es coneixia i de tot el procés de construcció d'aquest atlas. En aquell moment, el nostre país acollia gent, per exemple jueus, però també àrabs, i rebia

coneixements: sabia moltes coses que segurament se sabien als Països Catalans i no se sabien en uns altres punts del món. I aquesta deliciosa novel·la, d'altra banda, l'autor l'encapçala amb un text de Salvador Espriu escrit l'any 1975; i l'any 1975, òbviament, l'Institut d'Estudis Catalans no era l'Institut d'Estudis Catalans de l'any 1907, ni el d'ara.

Acabaré amb aquesta introducció del poeta Salvador Espriu, però deixin-me que abans els digui que, segurament, de tot aquest acte el que a mi m'ha reconfortat més són les paraules del president de l'Institut d'Estudis Catalans: les exigències cordials, tal com ell fa sempre, però severes, amb relació a un procés que a vegades es qüestiona. I es qüestiona fins i tot des de sectors d'aquesta actualitat que de tan accelerats que ens vol fer anar, i amb tanta modernitat amb què ens vol fer anar, penso que ens vol portar molt enrere; des de tots aquells sectors que ni ho entenen, ni

ho volen entendre, ni ens ajuden gens ni mica a recuperar, doncs, una cosa que és tan bàsica com el nostre llenguatge, com la nostra llengua pròpia, en un país en el qual molts es qüestionen que puguem anar al cinema i veure pel·lícules en català, o en la llengua original però subtítulades en català. I això ho fan —ho repeteixo— a vegades persones que es diuen intel·lectuals. Les paraules del president penso que són una exigència reconfortant.

Deixin-me acabar, per això, amb les paraules del poeta, escrites el 1975, que diuen: «Però l'esforç humà mai no del tot s'esborra i vells mapes de terres, de mars, del firmament, ens diuen com va ser de profund el domini, el saber d'aquest poble del qual nosaltres som legítims fills, hereus i servidors alhora, del clos avui el lliure demà que guanyarem.» Jo crec que per a guanyar aquest demà segurament l'Institut d'Estudis Catalans n'és un bon exemple.

intervencions públiques del president

Articles publicats a la premsa

De Fabra a la societat de la informació

(Article publicat a *Arvi* el dia 27 de novembre de 1998)

Quina casa és tan sòlida, quina ciutat tan ferma, que no pugui ésser capgirada de soca-rel pels odis i les dissensions?», deia Ciceró a *De Amicitia*. Pompeu Fabra, sens dubte bon coneixedor dels clàssics, devia guiar-se més d'una vegada per aquesta màxima que va haver d'aplicar sovint durant els gairebé vint anys que van des de la publicació de les *Normes ortogràfiques* fins a la del *Diccionari general de la llengua catalana*, passant per la *Gramàtica*. Fabra, que, amb la seva obra de codificació lingüística a la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, es convertí en el «seny ordenador de la llengua catalana», no solament dugué a terme el procés d'unificació ortogràfica, gramatical i lèxica del català literari contemporani, sinó que, amb el seny propi de les persones compromeses en una gran empresa cívica i conscient que la seva era en el fons una obra col·lectiva de redreçament lingüístic inserida en un procés de reconstrucció nacional, tingué sempre present la màxima ciceroniana i actuà en conseqüència, callant quan ho creia més convenient, o imposant les seves idees quan calia, però sempre evitant els «odis i dissensions» que podien fer trontollar aquell fràgil edifici de la nostra llengua.

Ara que commemorem el cinquantè aniversari de la seva mort un Nadal a l'exili de Prada, és bo que recordem la seva obra gegantina; que recordem aquesta personalitat providencial que ens permeté expressar en mots propis els sentiments més personals i les idees més abstractes ensems; aquesta personalitat que defugí d'imposar els seus gustos personals i que ajudà a crear una llengua per a tothom, assequible i uniforme, conscient del valor de la unificació de l'ortografia i de la importància que aquesta fos acceptada per la comunitat lingüística, renunciant sovint a algunes de les seves opinions però exigint, també, als altres que fossin capaços de renunciar a les pròpies, que fossin capaços de renunciar als «odis i dissensions», en favor de l'existència d'una forma unitària d'escriure el català. Recordem, doncs, també, el seny de Fabra, «la ponderació mental, la sana capacitat mental que és penyora d'una justa percepció, apreciació, captivença o actuació».

El procés de normativització de la llengua catalana es veié estroncat a finals dels anys trenta, primer, i amb la mort del Mestre en uns anys d'intensa persecució de la llengua, després. Tanmateix, la llavor era sembrada i l'aigua havia xopat ja les arrels de l'arbre, la qual cosa fou fonamental perquè, de mica en mica, hàgim pogut recuperar no sols l'ús —més o menys— normal de la llengua, sinó per a poder reprendre des de l'Institut d'Estudis Catalans la tasca de codificació —ortogràfica, gramatical i lexicogràfica— que una llengua literària moderna necessita de manera continuada. L'actualització del *Diccionari* de Fabra era una exigència de la nostra comunitat, com ho ha estat la necessitat d'una *Proposta per a un estàndard oral*, o ho és la propera publicació d'una nova *Gramàtica*. Però també és una necessitat immediata l'estandardització que imposaran o estan imposant ja els usos lingüístics dependents de les noves tecnologies de la informació, com a conseqüència de la nova comunicació entre l'home i la màquina que ja estem experimentant.

He dit ja en alguna ocasió que la presència de la llengua catalana en els mitjans desenvolupats per les noves tecnologies és una condició *sine qua non* perquè la nostra llengua entri amb bon peu al segle que ve. El desenvolupament dels recursos lingüístics necessaris per a fer realitat aquest objectiu és una de les noves dimensions de què s'ha fet càrrec l'Institut d'Estudis Catalans, des de fa més de deu anys, amb la creació del *Corpus textual informatitzat de la llengua catalana*, una eina bàsica de recerca i de desenvolupament que l'Institut posa a l'abast de tots aquells qui pugui interessar. Una eina que situa el català al davant —des d'aquest punt de vista— de la majoria de llengües dites majoritàries i que ha de permetre a curt termini, entre altres productes, l'elaboració d'un *Diccionari descriptiu*, en el qual ja es treballa, i més endavant la redacció d'un diccionari normatiu de nova planta, no sols amb tecnologia sinó també amb metodologia modernes, tal com no fa gaire apuntava a València el lexicògraf Germà Colón, membre de la Secció Filològica de l'Institut.

Si l'ideari de reconstrucció nacional de Prat de la Riba i de Puig i Cadafalch de començaments del segle xx consistia, en matèria de llengua, en l'establiment d'una ortografia, d'una gramàtica i d'un diccionari, ara, gairebé cent anys després, consisteix necessàriament en la presència del català en la nova societat de la informació. Cal que el català disposi dels productes informàtics necessaris per a poder-nos comunicar correctament per escrit —processadors de textos, correu electrònic o webs—, per a poder traduir amb precisió tota mena de documents del català a les principals llengües de comunicació i viceversa i, finalment, també, per al reconeixement i la síntesi de la veu. Però això no ho aconseguirem si no disposem dels recursos lingüístics i de les eines necessàries a partir de les quals la indústria pugui produir un bon programari. Cal, doncs, que l'Ins-

titut d'Estudis Catalans estableixi els nivells de qualitat lingüística, primer, i pugui validar els productes finals, després; entremig, cal que pugui fornir els recursos lingüístics de què ja disposa i elabori els que encara manquen, i que —treballant coordinadament amb altres centres de recerca o de terminologia— produeixi les eines lingüístiques que ens caldran.

Estem, doncs, en un nou —o permanent?— procés de reconstrucció nacional, que requereix, per tant, una nova acció col·lectiva de consolidació lingüística, que només serem capaços de dur a terme treballant amb la disciplina i el rigor de l'estudiós i del científic, amb el seny de qui se sent compromès en una empresa cívica i amb la passió dels patriotes. Aquests foren els trets que caracteritzaren el treball de Fabra i aquests són els que guien —i col·lectivament han de continuar guiant— en aquesta nova, i sens dubte fecunda, etapa de codificació i d'estandardització l'actuació de la nostra acadèmia de la llengua, amb la inestimable col·laboració dels diversos col·lectius que treballen en llengua: ensenyants, escriptors, assessors lingüístics, correctors i investigadors.

El *Simposi Pompeu Fabra*, que tindrà lloc dijous i divendres vinents dins el programa de Jornades Científiques de l'Institut d'Estudis Catalans, serà l'avinentsa d'una reflexió sobre l'obra del Mestre, d'acord amb els coneixements lingüístics de l'època i amb els objectius de política cultural noucentista, però també d'acord amb el desenvolupament de la planificació lingüística i en vista d'altres experiències de restauració i de codificació d'una llengua. Representarà, també —en un camí sense retorn d'immersió en la societat de la informació—, la voluntat d'afrontar les noves necessitats d'elaboració dels recursos lingüístics que aquesta societat demana, empresa que el mateix Pompeu Fabra impulsaria si hagués nascut ara fa cinquanta anys, quan ens va deixar.

Ens avergonyim quan parlem malament?

(Article publicat a *Avui* el dia 19 d'abril de 1999)

Qüestió aquesta pregunta, referida a la llengua catalana, admet malauradament només una resposta; una resposta contundent i curta: la gran majoria, no. Una resposta vàlida tant si ens referim al conjunt de la població, com si ens limitem a sectors dits cultes, a professors universitaris, a treballadors de l'ensenyament o de l'Administració o dels mitjans de comunicació, a polítics o a governants. La resposta sempre és la mateixa: una majoria que gairebé frega la unanimitat, per fer servir un símil parlamentari.

Tenim elements suficients per a fer una reflexió d'aquest tipus cada dia, però, per allò que els exemples il·lustren la teoria, en posaré tres de ben recents. Des de Brusselles se'ns parlava fa pocs dies de la massacre humanitària a Kosovo (*humanitari*, diu el diccionari, significa que s'interessa pel bé de la humanitat. Potser sí que Milosevic considera que la neteja ètnica és un bé per a la humanitat, però...). I des d'Aviano se'ns informava amb pèls i senyals que havien sortit feia poc una vint-i-cinquena d'avions de combat. Vaig trigar uns instants a adonar-me que no era una vint-i-cinquena part d'un avió allò que atacaria les instal·lacions militars sèrbies, sinó vint-i-cinc avions dels més sofisticats. I encara un tercer exemple, aquest de la ràdio. No fa gaire un conseller ens parlava de milions i de bilions, i per fer-ho més entenedor ens aclaria que es tractava de bilions espanyols, no americans, «*de billones, no millardos*». Com si en català, a part de tenir milions, no tinguéssim bilions i miliards, a més d'ésser innecessari fer aquesta marxa per les Espanyes per a tornar al Born.

Reconec, abans que cap lector m'ho recrimini, que els exemples només són això, exemples, però també és cert que aquest tipus de situacions no són escadusseres i, per tant, serveixen per a il·lustrar la teoria. No vull tractar ara de la pobresa de llenguatge, d'expressió, d'articulació del discurs, etc., que està impregnant les societats occidentals, fruit d'uns sistemes educatius que prioritzen uns altres tipus de coneixements; és un tema importantíssim per al nostre país, que requereix un debat profund. Tampoc no és l'ocasió de parlar de l'empobriment del lèxic, fruit de la mandra (prefereixo ingènua-ment pensar que és aquest el motiu) d'emprar mots més autòctons, més subtils: per què en una sala de concerts els seients són imparells i no senars? Per què aquestes coses passen, segons molts mitjans de comunicació, a *pesar de* i no *malgrat* la voluntat d'uns quants? Per què ara ja gairebé s'imposa dir i escriure *tots* i *totes* en compte de *tothom*? L'acceptació normativa de nous mots i de noves expressions no ha de dur-nos a esbaldir unes altres formes genuïnes com si fossin políticament incorrectes.

Acabo d'encetar en el darrer paràgraf dos temes molt importants, però el que he plantejat en el títol és un altre: a la immensa majoria dels catalanoparlants no ens avergonyeix parlar malament el català. Algú s'imagina un professor de la Universitat de Salamanca parlant defectuosament el castellà? O un ministre del Govern de Madrid? O un locutor dels serveis informatius d'una televisió estatal? I el que dic per al castellà val per al francès, l'anglès, l'alemany o qualsevol llengua que no hagi estat greument ferida i encara no hagi passat de la convalescència.

Espero que el seguiment de l'aplicació de la normativa i de la qualitat del llenguatge dels mitjans de comunicació, de l'ensenyament i de l'Administració que farà ben aviat l'Institut d'Estudis Catalans, amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística, ens ajudarà a prendre consciència d'aquest afer.

Seria de doldre que hi hagués qui reaccionés a les afirmacions anteriors insinuant una falta de sensibilitat per part meva a l'esforç que han (i hem) fet tants ciutadans, alguns per incorporar el català com una llengua de comunicació pròpia, i d'altres per millorar-ne la qualitat. No, no és això. Aquest esforç, tantes vegades immens, a contracorrent i vencent dificultats, és un dels actius més valuosos que té la nostra societat i no podem sinó reconèixer-lo i estimular-lo. Però, malgrat això, malgrat la llei de l'any 1983, malgrat la immersió lingüística escolar, malgrat la gran tasca de l'Acadèmia establint normativa i facilitant-ne l'ús, malgrat la Llei de política lingüística de 1998, malgrat tot això encara hem de considerar normal que no ens avergonyim de parlar malament la nostra llengua pròpia. I això mostra que la repressió que patí el català durant els quaranta anys del franquisme, però també abans, fou tan dura, tan brutal, que necessitem encara una altra generació, si tot va bé, perquè la llengua catalana estigui totalment guarida. Una generació i molts esforços individuals i col·lectius.

Per això sorprèn a vegades que persones que parlen bé el castellà —i s'avergonyirien de fer-ho incorrectament— qüestionin les tímides mesures que el nostre Parlament aprova i el Govern intenta aplicar. Amb la seva actitud es fan còmplices del genocidi cultural d'aquells temps que voldríem totalment superats. No podem fer «com algunes flors que es clouen quan és excessiva la claror del sol per als seus pètals de seda, o com l'erició que es torna una bola tancada si se sent atacat, deixant lliscar els moments massa durs damunt nostre». És responsabilitat individual i col·lectiva vetllar per l'ús d'una llengua de qualitat.

Lengua y comunicación científica

(Article publicat a *La Vanguardia* el dia 28 d'abril de 1999)

El mundo real está construido en gran medida a partir de los usos lingüísticos del grupo. Nunca hay dos lenguas tan parecidas que puedan considerarse representativas de la misma realidad social», afirmó el lingüista norteamericano orientado a la antropología Edward Sapir. No es pues de extrañar que en aquellos países que quieren desempeñar un papel significativo en el mundo el estudio del lenguaje y el dominio de la lengua propia sean objetivos fundamentales.

En Catalunya estas tendencias formaron parte del ideario de construcción nacional de Prat de la Riba creando el Institut d'Estudis Catalans y sus secciones de Filología y de Ciencias, a fin de codificar la lengua catalana y crear ciencia en Catalunya y en catalán. Así, la lengua catalana moderna debía ser apta no sólo para expresar los sentimientos más personales, sino, al mismo tiempo, para comunicar los avances científicos y tecnológicos. Los premios instituidos por el IEC en 1915 para trabajos de investigación escritos en catalán han facilitado que la lengua catalana haya servido para expresarse, para comunicarse y para transmitir el conocimiento en todos los ámbitos, de las humanidades, de las ciencias y de las tecnologías.

Efectivamente, el día 23 de abril de 1915 veía la luz un modesto cartel de premios, firmado por Antoni Rubió y Eugeni d'Ors, en el cual se abría concurso para cinco premios: el Francesc Vives, el Duran i Bas, el de Historia, el de Ciencias y el de Filología, a los que sucesivamente se añadieron otros. Esta labor de estímulo en el uso del catalán en todos las áreas del saber ha sido necesaria debido a la postración que sufrió la lengua catalana, debida en parte a la falta de poder político de las comunidades que la tienen por lengua propia. Éste es un hecho habitual en semejantes circunstancias, como lo es, también, que hubiera sido abandonada por ciertos sectores sociales, lo que facilitaba la fragmentación de la lengua. Por el contrario, la superación de la Decadencia y de la falta de libertad lleva a manifestaciones integradoras de la lengua, que potencian su unidad estructural al mismo tiempo que la enriquecen con el reconocimiento y el respeto de las diversas variedades. En nuestro caso, la recuperación idiomática ha comportado una rica literatura en todo el dominio lingüístico. Debemos, pues, poner todos los medios a nuestro alcance —como la convocatoria de premios de investigación escritos en catalán— para que la lengua catalana sea cada vez más conocida y más usada en sus territorios, para que los procesos de normalización que se llevan a cabo en las diferentes comunidades sean coherentes, fortalezcan la lengua y la enriquezcan con el conocimien-

to por parte de todos de las diferentes modalidades. Solamente con acciones integradoras, acompañadas de los estudios científicos en el campo de la lingüística, podremos frenar y vencer los intentos fragmentadores de determinados sectores aculturales. Pero para conseguir estos objetivos debe haber una implicación real de toda la sociedad. La participación de la sociedad civil en la vida cultural, intelectual y científica era más fuerte a principios de siglo que no en la actualidad. Los premios que he mencionado tienen su origen en la voluntad de particulares —en componentes de esta sociedad civil—, y no son fruto de subvenciones institucionales. Quizás debido a que esta implicación de la sociedad en el estímulo del progreso científico y cultural del país ha disminuido notablemente, las instituciones hemos de recorrer cada vez más, y a veces casi exclusivamente, a los fondos públicos, unos fondos necesariamente limitados. Pienso que este análisis es importante, porque ello significa que las instituciones culturales y científicas no han sabido generar la confianza necesaria para que todos, particulares, empresas e industrias, sientan la obligación de colaborar en el desarrollo científico y cultural.

A pesar de las acciones legislativas y ejecutivas de estos últimos años, a pesar del esfuerzo inmenso de tantos ciudadanos para incorporar el catalán como un medio de comunicación habitual en la vida cotidiana, en el trabajo y en el ocio, a pesar del uso del catalán en los medios de comunicación, necesitamos aún toda una generación —si no surge nada imprevisto— para que la lengua catalana supere esta convalecencia, una vez aplicadas ya las curas de urgencia a las heridas sufridas durante los años de brutal represión. Entretanto, es esperanzador constatar que un número elevado de estudiosos e investigadores de todo el dominio lingüístico, desde la Safor al Empordà, desde Menorca al Segrià, producen buenos trabajos en lengua catalana.

segona part

Secció Històrico-Arqueològica

El curs començà amb la presentació del nou Consell de Govern, que ha quedat format de la manera següent:

President:	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ
Vicepresident:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Tresorer:	XAVIER BARRAL I ALTET
Secretària:	MARIA TERESA FERRER I MALLOL

La Secció s'ha reunit, com és habitual en tots els cursos, en sessions ordinàries de treball, les quals han tingut lloc els dies 9 de setembre, 22 d'octubre i 19 de novembre de 1998, i 28 de gener, 25 de febrer, 25 de març, 29 d'abril, 27 de maig i 28 de juny de 1999. A més, hi hagué una reunió extraordinària el dia 4 de març de 1999.

A partir de la reunió del Ple de l'IEC del 14 de juny de 1999 s'han incorporat a la Secció dos nous membres numeraris: els senyors Joan F. Cabestany i Fort i Josep Massot i Muntaner.

A més de les activitats de tràmit, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment del pressupost, de preparació de publicacions, etc., la Secció ha emès els informes que detallem a continuació.

Informes

La Secció ha emès nou informes preceptius sobre els expedients de declaració com a bé cultural d'interès nacional

(BCIN), sol·licitats a l'IEC per la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Informes d'expedients en la categoria de monument històric i sobre delimitació de l'entorn de protecció

Casa Coll i Regàs, Celler Cooperatiu de Sant Guim de Freixenet, ermita de la Bovera, església de Santa Maria de la Ribera, monestir canonical de Santa Maria, monestir de Sant Sebastià dels Gorgs i Torre de Can Mario.

Informe d'expedient en la categoria de zona arqueològica

Via del Capsacosta, tram de Sant Pau Vell al pas dels Traginers (Sant Pau de Segúries, Ripollès - la Vall de Bianya, Garrotxa).

Informe d'expedient en la categoria de document original

Llibre de privilegis de Cervera

La Secció ha dictaminat també sobre divuit escuts heràldics, vint-i-dues banderes municipals i una bandera de consell comarcal després d'haver estudiat els expedients presentats a l'IEC per la Direcció General d'Administració Local del Departament de Governació de la Generalitat de Catalunya.

Escuts heràldics municipals dictaminats

Alfés, les Avellanes i Santa Linya, Bellprat, Cantallops, Castellví de la Marca, Cava, Gavet de la Conca, la Massó, Palol de Revardit, Pontós, Prats de Lluçanès, Prullans, Querol, Rocafort de Queralt, Rodonyà, Sant Feliu de Llobregat, Santa Maria de Corcó i les Valls d'Aguilar.

Banderes municipals dictaminades

Albesa, Balenyà, la Baronia de Rialb, el Brull, el Catllar, Cubelles, Forrallac, Gaià, Ivars de Noguera, Olost, Palau de Plegamans, Pedret i Marzà, Piles, el Pla de Santa Maria, Regencós, Sanaüja, Sant Feliu de Buixalleu, Savallà del Comtat, Torredembarra, Torrent, Vilagrassa i Vilanova i la Geltrú.

Bandera del Consell Comarcal

Les Garrigues.

La senyora Maria Teresa Ferrer, juntament amb alguns altres membres, revisà una sèrie de documents de la Secció, entre els quals es troba el *Llibre d'A-*

lexandre, del qual el senyor Albert Hauf ha elaborat un informe.

La Secció elaborà un informe sobre la conveniència de catalogar la col·lecció de béns del Museu Diocesà de Lleida per tal de finalitzar l'expedient d'inclusió en el Catàleg del Patrimoni Cultural Català que havia estat sol·licitat pel director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya a l'Institut.

Treballs conjunts amb altres seccions

La senyora Eulàlia Duran i el senyor Albert Hauf formen part del consell de redacció de la revista *Estudis Romànics*.

Alguns membres de la Secció han intervingut en la revisió de propostes de termes referents a matèries que són competència de la Secció Històrico-Arqueològica per al *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC.

Comissions

El senyor Josep Guitart forma part de la Comissió d'Investigació de l'Institut.

El senyor Manuel Mundó forma part de la Comissió de Lexicografia com a representant de la Secció.

Els senyors Xavier Barral, Antoni Pladevall i Manuel Riu formen part de la Comissió Assessora del programa ARCAT.

Actes acadèmics

En les sessions ordinàries de la Secció s'han portat a terme les comunicacions

científiques següents: «El poder de Plini el Jove a Pont i Bitínia», pel professor Géza Alföldy; «El coneixement de l'activitat artística per mitjà dels catàlegs d'exposició», pel senyor Francesc Fontbona; «Tabula Imperii Romani», pel senyor Josep Guitart; «Fonts per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya», pel senyor Antoni Riera; «La poesia catalana al final del segle XVIII i al principi del segle XIX», pel senyor Joaquim Molas; «La Catalunya carolíngia, el que resta per fer», pel senyor Manuel Mundó, i «El consell de guerra contra el sindicalista Joan Peiró (1942), un cas representatiu i alhora singular», pel senyor Albert Balcells.

El dia 21 de setembre de 1998 el senyor Marc Mayer pronuncià la lliçó inaugural del curs 1998-1999, que dugué per títol *L'art de la falsificació. Falsae inscripciones a l'epigrafia romana de Catalunya*.

Dins del cicle de conferències sobre Ramon Llull, organitzat per Caixa de Sabadell, Sa Nostra i l'IEC, el senyor Albert Hauf pronuncià les conferències «Els exemples lul·lians» i «Ramon Llull o l'art d'inventar històries: claus "artístiques" de l'originalitat literària de l'*Arbre exemplifical*» els dies 24 de febrer i 24 de març de 1999 a la Sala Prat de la Riba.

El dia 21 de maig de 1999 es presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC l'obra *Repertori d'exposicions individuals d'art a Catalunya (fins a l'any 1938)*, realitzada per les senyores Antònia Mont-

many, Montserrat Navarro i Marta Tort i dirigida pel senyor Francesc Fontbona.

El dia 27 de maig de 1999 tingué lloc a la seu de l'IEC la primera reunió internacional del projecte *Urbanitas: un model de desenvolupament cultural i turístic de les ciutats antigues*. Hi assistiren, per part de l'IEC, els senyors Josep Guitart, director del Patronat d'Arqueologia de Guissona; Manuel Castellet, president de l'IEC, i Albert Balcells, president de la Secció Històrico-Arqueològica.

El dia 28 de maig de 1999 es portà a terme la reunió del Comitè Internacional de la Tabula Imperii Romani, que aquest any s'ha celebrat a Barcelona.

El dia 15 de juny de 1999 es presentà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC el llibre del senyor Manuel Mundó *Obres completes. I: Catalunya. 1: De la romanitat a la sobirania*, publicat per Curial Edicions Catalanes i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. La presentació fou a càrrec dels senyors Jesús Alturo i Perucho, curador de l'edició, Antoni Pladevall i Marc Mayer, i també hi parlà el president de la Secció Històrico-Arqueològica, senyor Albert Balcells. Assistiren a l'acte el comissionat per a Universitats i Recerca, senyor Andreu Mas-Colell, i el president de l'IEC.

Del 20 al 26 de juny els senyors Manuel Mundó i Josep Guitart assistiren com a representants de l'IEC a la 73a reunió de la Unió Acadèmica Internacional, celebrada a Cracòvia. Hi inter-

vingueren en els programes del Corpus Vitrearum Medii Aevi, de la Tabula Imperii Romani, de la Forma Orbis Romana, del Corpus de Marques Amfòriques i del Corpus d'Antiguitats Precolombines. Dins d'aquest darrer programa, presentaren l'obra *Tèxtils precolombins de col·leccions públiques catalanes*, de la senyora Victòria Solanilla.

Els senyors Manuel Riu i Antoni Riera formaren part del Comitè Científic de la XXVII Setmana Internacional d'Estudis Medievals, organitzada per la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Barcelona, que se celebrà a la Sala Prat de la Riba de l'IEC el dia 29 de juny.

Els senyors Manuel Riu i Joaquim Molas feren la presentació al Ple del 22 març de 1999 dels aleshores candidats a nous membres senyors Joan Ferran Cabestany i Josep Massot, respectivament.

Distincions

El pare Miquel Batllori ha estat guardonat amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca.

Els senyors Marc Mayer i Josep Massot han estat nomenats doctors *honoris causa* per la Universitat Eötvös Loránd de Budapest i per la Universitat de Mallorca, respectivament.

El senyor Joaquim Molas i la senyora Jill R. Webster, membre corresponent de la Secció, han rebut la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Publicacions

PRAT DE LA RIBA, ENRIC. *Obra completa*.

Vol. II: *1898-1905*. Barcelona: coedició amb Edicions Proa, SA, 1998. 669 p. [A cura d'Albert Balcells i Josep M. Ainaud i de Lasarte, amb la col·laboració de Josep Marín i Maria Montaner]

PUIG I FERRETÉ, Ignasi M. (†); GINER MOLINA, Assumpta. *Índex codicològic del Viaje literario de Jaime Villanueva*. Barcelona, 1998. 208 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; XLIX)

Repertori de manuscrits catalans (1474-1620): Barcelona: Arxiu Històric i Biblioteca de Catalunya. Vol. I. Barcelona, 1998. 391 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; L) [Dirigit per Eulàlia Duran] [Compilació a cura de M. del Mar Batlle, Eulàlia Miralles, Maria Toldrà i Joan Tres]

Repertori d'exposicions individuals d'art a Catalunya (fins a l'any 1938). Barcelona, 1999. 414 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; LI) [Dirigit per Francesc Fontbona] [Compilació a cura d'Antònia Montmany, Montserrat Navarro i Marta Tort]

SOLANILLA I DEMESTRE, Victòria. *Tèxtils precolombins de col·leccions públiques catalanes*. Barcelona, 1999. 278 p. (Corpus Antiquitatum Americanensium, de la Unió Acadèmica Internacional)

Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)

Directors: Joan F. Cabestany i Fort
M. Teresa Matas i Blanxart

L'ARCAT és un programa d'investigació que té l'objectiu de crear una base de dades per a l'anàlisi de l'art romànic català dels segles IX al XIII, tant des de la seva vessant arquitectònica i artística (escultura, pintura, arts sumptuàries i mobiliari litúrgic) com des de la histori-codocumetal.

Fins al mes d'abril de 1998, el nombre d'esglésies codificades de què disposem és 3.019 de les 4.000 que estimem que conté el corpus d'edificis religiosos romànics (segles IX-XIII) del patrimoni català. D'aquestes 4.000 esglésies, actualment la base de dades conté 200 edificis amb una àmplia informació, pràcticament completa, millorable amb publicacions recents i dades noves; 2.000 edificis amb una bibliografia elemental i una informació arquitectònica bàsica; 800 esglésies únicament inventariades, i 1.000 edificis per inventariar.

La finalitat del programa és assolir una informació òptima de les 4.000 esglésies, que tenen diferents nivells de conservació i categoria arquitectonicoartística que ens permeten aplegar-les en tres grups: 1.000 esglésies de funcionalitat complexa, 2.000 esglésies de planta

elemental i 1.000 esglésies desaparegudes, de les quals només es conserva informació documental.

A partir de l'abril del 1998 es va interrompre la introducció de tota nova dada a l'AS400, la qual cosa comportà una nova orientació en el camp de la investigació dins de la base de dades ARCAT. A partir d'aquest moment es va plantejar com a solució més òptima i més efectiva dirigir el treball dels ajudants d'investigació vers una recerca de fonts bibliogràfiques obtingudes a les biblioteques especialitzades i la revisió de les fonts documentals procedents d'arxius (actes de consagració i alguns altres documents).

Actualment, l'estat de la qüestió és l'inici de la verificació de les fonts bibliogràfiques procedents de la migració de l'AS400, previst per a inicis de setembre de 1999. Finalitzada aquesta tasca, ens complauria poder encetar definitivament la nova aplicació informàtica de l'ARCAT, amb tots els seus avantatges, i dirigir tot el nostre esforç vers la part del programa que estudiarà la part gràfica i planimètrica del projecte d'investigació ARCAT.

La tasca portada a terme en el curs 1998-1999 ha consistit en el que segueix:

1. *Estudi de fonts bibliogràfiques*

Enguany, el total de fonts bibliogràfiques estudiades per tal d'ampliar i com-

pletar l'anàlisi historicodocumental i arquitectonicoartístic dels edificis és 121.

2. Creixement del corpus d'edificis religiosos dels segles IX al XIII

Durant el curs 1998-1999 s'ha buidat informació d'un total de 1.077 esglésies. La informació extreta d'aquests edificis només ha estat possible dividir-la per comarques en el cas de les construccions analitzades per mitjà del buidatge dels cinc volums d'*Els castells catalans*. El total d'esglésies estudiades en els esmentats volums és 344, que, dividides per comarques, són: Alt Camp (6), Alt Empordà (25), Alt Penedès (19), Anoia (21), Bages (29), Baix Camp (3), Baix Ebre (3), Baix Empordà (17), Baix Penedès (8), Berguedà (22), Cerdanya (6), Conca de Barberà (19), Garraf (2), Garrótxa (28), Gironès (22), Montsià (1), Osona (36), Priorat (2), Ripollès (29), Selva (29), Tarragonès (4), Terra Alta (2), Vallès Occidental (6), Vallès Oriental (5).

3. Enriquiment dels diferents grups de documentació

La bibliografia consultada i el treball de camp realitzat han permès aportar informació d'un total de 1.077 esglésies.

4. Buidatge i introducció de documentació

Durant el curs 1998-1999 s'havia previst la revisió de tota la documentació

entrada dins la base de dades. La tasca de la documentalista (ajudanta d'investigació llicenciada en filologia clàssica) dins el període comprès entre setembre i novembre, moment en què deixà el lloc vacant, ha significat la revisió d'una part dels grups de documentació següents:

- Actes de consagració.
- Observacions a les actes de consagració.
- Documentació.
- Observacions a les actes de consagració.

5. Àrea d'anàlisi arquitectonicoartística: treball de camp

L'ARCAT ha dut a terme l'estudi i la comprovació *in situ* d'un total de 25 monuments: Sant Vicenç de Cardona, Santa Cecília de Montserrat, Santa Eulàlia de Provençana, Santa Maria de Bruçgers, Santa Maria de Bellvitge, Santa Maria de Gualter, Sant Pere de Ponts, Santa Maria d'Agramunt, Sant Pere de Serrallonga, Sant Crist de Balaguer, Sant Tomàs de Fluvià, Sant Miquel de Fluvià, Sant Jaume de Frontanyà, Sant Miquel de la Pobla de Lillet, Santa Maria de la Pobla de Lillet, Sant Pere de Montgrony, Sant Sadurn de Seix, Santa Creu de Castellbò, Sant Joan de l'Erm, Santa Maria de Castellbò, Sant Andreu de Castellbò, Santa Eugènia de Nerellà, Santa Eulàlia de Pi, Santa Maria de Talló i Sant Marcel de Bor.

6. Publicacions

CABESTANY I FORT, JOAN F. «Santa Cecília de Montserrat». *Circular dels Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 179 (gener 1999), p. 4-6.

— «El castell alt-medieval». *Circular dels Amics de l'Art Romànic* [Barcelona], núm. 182 (abril 1999), p. 31-32.

CABESTANY I FORT, JOAN F.; MATAS I BLANXART, M. TERESA. «Advocació de sant Miquel a les capelles dels castells de la Marca del Gaià i del Penedès, segles x-xi.» *Lambard. Estudis d'Art Medieval* [Barcelona], vol. x (1998), p. 141-150.

7. Activitats acadèmiques

7.1. Organització de sessions científiques

Enguany, a causa de la impossibilitat de consultar i utilitzar la informació de la base de dades ARCAT, hem hagut d'interrompre el cicle *Problemes i suggeriments a la recerca i estudi de l'art i la història del romànic català* que el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT) havia organitzat en els cursos passats. En un primer moment, s'havia previst la realització de la X Taula Rodona dedicada a «La iconografia de les portades des del Ripollès a Lleida» (per l'abril/maig de 1999).

7.2. Assistència a sessions científiques

— II Fòrum de Restauració de Monuments. Organitzat per la Fundació La

Caixa. Barcelona, 21-23 de setembre de 1998. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— XLII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Organitzada per l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Sant Cugat del Vallès, 23-25 d'octubre de 1998. Hi assistiren M. Teresa Matas i Blanxart i Joan F. Cabestany i Fort, que presentà la comunicació «L'arquitectura del monestir de Sant Cugat en els segles xi i xii» (25 d'octubre).

— VI Col·loqui *Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medieval*. Organitzat pels Amics de l'Art Romànic.

• Joan F. Cabestany i Fort: «Les canòniques agustinianes a Catalunya: la seva projecció religiosa, socioeconòmica i política, segles xi-xiv». Barcelona, 4 de novembre de 1998.

• M. Teresa Matas i Blanxart: «Centre d'Art Romànic Català (ARCAT): les possibilitats d'una anàlisi informatitzada de l'arquitectura de les canòniques». Barcelona, 4 de novembre de 1998.

• Annabel López i Gómez: «Aportacions a l'estudi de la canònica de Sant Miquel de Marmellar (història, arquitectura i pintura)». Barcelona, 5 de novembre de 1998.

— Curs per al coneixement de l'organització territorial de Catalunya, segles xi-xiii. Organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya. Conferenciant: Joan F. Cabestany i Fort. Barcelona, 12,

19 i 23 de novembre i 3 i 10 de desembre de 1998.

— I Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Espais Urbans i Espais Rurals.

Organitzat per l'Associació Catalana d'Arqueologia Medieval i Moderna. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart. Igualada, 13-15 de novembre de 1998.

— Primeres jornades europees «Educación y tecnologías en la sociedad de la información». Organitzades per la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Complutense de Madrid i el Museu Intercomarcal d'Electrografia de Conca. Madrid, 19-21 de novembre de 1998. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Sessió de treball organitzada pel Patronat de Santes Creus i l'Ajuntament d'Aiguamúrcia. Joan F. Cabestany i Fort pronuncià la conferència «Fundació i expansió de l'orde del Cister». Santes Creus, 22 de novembre de 1998.

— Tribuna d'Arqueologia, 1998-1999. Organitzada per la Direcció General del Patrimoni de la Generalitat de Catalunya. Barcelona, 2 de desembre de 1998. Joan F. Cabestany i Fort presidí la sessió.

— 16è Curset d'Arqueologia Medieval. Organitzat pel Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC). El senyor Joan F. Cabestany i Fort presentà la conferència «Els castells termenats». Barcelona, 14 de desembre de 1998.

— Inauguració de l'exposició «Mallorca gòtica». Organitzada pel Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Barcelona, 17 de desembre de 1998. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Sessió de treball organitzada pel Museu d'Història de Sabadell. El senyor Joan F. Cabestany i Fort hi presentà la conferència «Catalunya romànica: castells». Sabadell, 21 de gener de 1999.

— Sessió de treball organitzada pel Collectiu Esparreguerí de Recerques. La senyora Annabel López i Gómez hi presentà la conferència «L'arquitectura romànica del Baix Llobregat». Esparreguera, 30 de gener de 1999.

— Inauguració de l'exposició «El tresor de Sant Pere de Rodes. Moneda, comerç i art a l'inici del segle XVI». Organitzada pel Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Barcelona, 18 de febrer de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Sessió de treball organitzada pel Museu d'Història de Sabadell. El senyor Joan F. Cabestany i Fort hi pronuncià la conferència «Catalunya romànica: parròquies». Sabadell, 18 de febrer de 1999.

— Sessió de treball. La senyora M. Teresa Matas i Blanxart hi pronuncià la conferència «Les peces romàniques i gòtiques del Museu d'Art de Girona». Girona, 13 de març de 1999.

— Inauguració de l'exposició «Sixena. El color de les pintures abans de l'incendi del 1936». Organitzada pel Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Barcelona, 21 de març de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Congrés d'Arqueologia Medieval. Organitzat per la Societat Espanyola d'Arqueologia Medieval. Valladolid, 21-25 de març de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Inauguració de les noves sales romàniques i gòtiques del Museu Marès. Organitzada pel Museu Marès. Barcelona, 7 d'abril de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Sessió de treball organitzada pel Museu d'Història de Sabadell. El senyor Joan F. Cabestany i Fort hi pronuncià la conferència «Catalunya romànica: monestirs i canòniques». Sabadell, 22 d'abril de 1999.

— Inauguració de l'exposició «La Barcelona gòtica. 750 anys de govern municipal». Organitzada pel Museu d'Història de la Ciutat. Barcelona, 13 de maig de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— Inauguració de la restauració de l'església de Sant Pere de Serrallonga. Organitzada pel Servei del Patrimoni Arquitectònic Local de la Diputació de

Barcelona. Alpens, 16 de maig de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

— *Medii Aevi Penitensis Ars Sacra*. Organitzat per l'Institut d'Estudis Penedesencs.

• Joan F. Cabestany i Fort: «La torre-església de Sant Joan de Moja». Vilafranca del Penedès, 5 de juny de 1999.

• Joan F. Cabestany i Fort: «Monestirs i canòniques al Penedès, segles x-xiii». Vilafranca del Penedès, 5 de juny de 1999.

• M. Teresa Matas i Blanxart: «Aportació a l'estudi de tres peces d'art litúrgic conservades al Museu de Vilafranca». Vilafranca del Penedès, 6 de juny de 1999.

• Annabel López i Gómez: «Els elements ornamentals dels conjunts pictòrics romànics del Penedès». Vilafranca del Penedès, 6 de juny de 1999.

— Sessió de treball organitzada pels Amics de l'Art Romànic. La senyora M. Teresa Matas i Blanxart hi pronuncià la conferència «Les pintures de Sant Tomàs de Fluvià: anàlisi compositiua, estilística i iconogràfica». Torroella de Fluvià, 12 de juny de 1999.

— *Journées romanes. Les pèlerinages à travers l'art et la société a l'époque préromane et romane*. Organitzades per l'Associació Cultural de Cuixà. Codalet, 8-15 de juliol de 1999. Hi assistiren Joan F. Cabestany i Fort i M. Teresa Matas i Blanxart.

8. *Connexions amb el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT)*

El Centre ARCAT està connectat amb:

- El Centre d'Informació i Documentació Científica (CINDOC).
- La Xarxa de Biblioteques dels Museus d'Art de Catalunya.
- La Biblioteca de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona.
- El Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València.

Catalunya Carolíngia

Directors: Josep M. Font i Rius
Manuel Mundó i Marcet
Antoni Pladevall i Font
Manuel Riu i Riu

Les reunions del comitè amb els col·laboradors han estat quatre: 30 d'octubre i 21 de desembre de 1998 i 26 de març i 18 de juny de 1999. Els equips, que treballen per comtats, hi han exposat el curs de llurs treballs, han lliurat el material preparat definitivament i han discutit els problemes sorgits.

Els resultats obtinguts han estat els següents:

Comtats d'Osona i Manresa

Vol. IV. Darrera correcció de les proves ja compaginades. La correcció lingüística dels registres en català dels 1.880 do-

cuments editats ha comportat una tasca afegida insospitada, encara que totalment necessària, ja que no s'havia plantejat mai abans d'ara en cap diplomatarí català: l'adaptació correcta a la llengua moderna dels més de divuit mil noms propis llatins i sobretot gòtics i franco-germànics llatinitzats. Per a obtenir-ho, s'han hagut d'analitzar per grups lingüístics, comparar-ne les afinitats, resoldre els problemes gairebé un per un i establir unes normes provisionals sobre la grafia dels dits noms.

Comtats de Girona, Empúries, Peralada i Besalú

Vol.V. S'han reunit els 560 documents amb regest.

Comtat de Barcelona

Vol.VI. Els senyors Pere Puig, Ignasi Baiges i Rafel Ginebra han lliurat ja uns 900 documents dels 1.300 que es preveuen.

Comtats de Rosselló, Vallespir, Conflent, Capcir, Perapertusès i Rasès

Vol.VII, corresponent a tota l'antiga diòcesi d'Elna, a càrrec del senyor Pere Ponsich, que comprendrà uns 570 documents. Fins ara n'ha lliurat 355.

Publicacions

FONT I RIUS, J. M. «La recessió del dret comú a la península Ibèrica». A: *Pensament jurídic*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 1999, p. 95-106.

- «Les cartes de poblament medievals: Una visió de síntesi». A: *Territori i societat a l'edat mitjana*. Vol. II. Lleida: Universitat de Lleida, 1998, p. 11-17.
- *El municipi medieval català i la seva potestat normativa*. Vol. I. Barcelona: Fundació Noguera, 1999, p. 31-45.
- MUNDÓ, A. M. *Obres completes*. I: *Catalunya, 1: De la romanitat a la sobirania*, Barcelona: Curial: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998. 629 p. + gravats. [Reedició de 56 treballs anteriors]
- ORDEIG I MATA, Ramon. *Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*. Vol. II, segona part: *Introducció. Documents 121-276 (segle XI)*. Vic, 1997, p.165-310.
- PLADEVALL I FONT, Antoni. *Catalunya romànica*. Vol. XXVI: *Tortosa i les terres de l'Ebre*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1997. 469 p.
- *Catalunya romànica*. Vol. XXVII: *Visió de síntesi*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. 391 p.
- *Del romà al romànic. Història, art i cultura de la Tarraconense mediterrània entre els segles IV i X*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1999. 485 p.
- *La documentació i l'art medieval*. Barcelona, 1998. 44 p. [Discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi].
- *Santa Eugènia de Berga*. Vic, 1998. 100 p. (Monografies)
- *Taradell*. Vic, 1999. 80 p. (Monografies)
- *El Brull*. Vic, 1999. 70 p. (Monografies)
- PONSICH, Pere. *Catalunya romànica*. Vol. XXV: *El Vallespir, el Capcir, el Donasà, la Fenolleda, el Perapertusès*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1996. 440 p.
- RUI I RUI, Manuel. «Aportación de la arqueología medieval a la historia de España». A: *XXV Semana de Estudios Medievales*. Estella, 1998, p. 403-429.
- «Reflexiones sobre un valor añadido a las fuentes escritas de la Edad Media». *Homenaje a la profesora Carmen Orcástegui*. Saragossa, 1999, p. 1317-1323.
- «Incògnites del santoral femení a la Catalunya del segle x». *Analecta Sacra Tarraconensia*, núm. 71 (1998): *Miscel·lània en honor d'Àngel Fàbrega i Grau*, p. 671-675.

Repertori de manuscrits catalans del segle xvi (1474-1620)

Directora: Eulàlia Duran i Grau

La finalitat d'aquest projecte és confeccionar un repertori de manuscrits catalans del període del Renaixement escrits en qualsevol llengua, amb les dades codicològiques essencials, la identificació d'autors, els copistes i la datació. Cal tre-

ballar a les biblioteques catalanes en general i a les grans biblioteques foranes de l'Estat i de l'estranger. Pretén establir una continuïtat amb la producció medieval, més ben coneguda, i estudiar la continuació de la difusió manuscrita en una època en què la impremta, per raons de mercat i algunes més, no n'assumí la difusió. Alhora, pretén ésser una base sòlida per a estudis posteriors i edicions de textos.

El projecte es va iniciar l'any 1995 i s'hi ha treballat de manera contínua. El primer volum, dedicat a les biblioteques barcelonines, ha aparegut el novembre de 1998; es continua treballant en els fons de Barcelona i és previst lliurar el segon volum el gener de 2000. Aquest volum contindrà la descripció d'uns dos-cents manuscrits de la Biblioteca Universitària de Barcelona i de la Biblioteca Pública Episcopal de Barcelona.

Publicacions

BATLLE, M. M. *Patriotisme i modernitat a la fi del comte d'Urgell*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

DURAN, E. «Les perplexitats de Joan Fuster». *Caplletra*, núm. 24 (1998), p. 117-124.

DURAN, E. [dir.]; BATLLE, M. M.; MIRALLES, E.; TOLDRÀ, M.; TRES, J. [comp.] *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Vol. I. Barcelona: IEC, 1998.

MIRALLES, E. «Antoni Viladamor i el

seu entorn familiar: notes biogràfiques». *Pedralbes*, núm. 17 (1997), p. 88-119.

MIRALLES, E.; TOLDRÀ, M. «La tradició manuscrita de l'obra de Francesc Tarafa: biblioteques barcelonines (I)». *Anuari de Filologia*, vol. 20, secció C / núm. 8 (1997), p. 43-78.

S'han dut a terme també unes quantes recensions de textos relacionats amb la literatura en l'època del Renaixement en revistes com ara *Arxiu de Textos Catalans Antics*, *Llengua i Literatura* i *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*.

Recerca Arqueològica a Guissona

Directors: Josep Guitart i Duran
Joaquim Pera i Isern

Com a membre del consorci Patronat d'Arqueologia de Guissona, conjuntament amb l'Ajuntament de Guissona, el Consell Comarcal de la Segarra, la Diputació de Lleida, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'associació Amics de Iesso (Guissona), l'IEC ha prosseguit la seva col·laboració en la recerca arqueològica de la ciutat romana de *Iesso*.

La campanya desenvolupada l'estiu de 1998 va prosseguir l'excavació de la gran *domus* construïda en època d'August, començada a excavar el 1996.

El gener de 1999 la Direcció General X de la Comissió Europea, en el marc de la convocatòria del programa Raphaël, aprovà el finançament del projecte presentat pel Patronat amb el títol *Urbanitas. Un modelo de desarrollo cultural y turístico de las ciudades antiguas*. En el projecte, liderat pel Patronat d'Arqueologia de Guissona, hi participen també la Universidade do Minho (Braga, Portugal), responsable de les excavacions a la ciutat romana de *Bracara Augusta*; la Universitat de Roma La Sapienza (Roma, Itàlia), responsable de les excavacions a la ciutat romana de *Peltuinum*, i el Museu de la Conca Dellà (Isona), responsable de l'arqueologia de la ciutat romana d'*Aeso*.

Al jaciment de *Iesso*, el desenvolupament d'aquest projecte en les tres properes anualitats (del 1999 al 2001) comportarà unes àmplies campanyes d'excavació, a més de les tasques corresponents de consolidació i museïtzació de les restes antigues que es vagin posant al descobert en el parc arqueològic de Guissona.

Forma Orbis Romani (FOR) - Tabula Imperii Romani (TIR)

Director: Josep Guitart i Duran

Aquest projecte pren com a fita la reconstrucció històrica dels territoris dels centres del món antic a partir de l'elaboració d'un seguit de volums. Cada volum inclou, d'una banda, un mapa a escala 1:25.000 en què s'ubiquen els jaciments d'època romana i les referències geogràfiques antigues i, de l'altra, la descripció de tots els punts cartografiats i un estudi topograficoarqueològic del conjunt.

Aquest curs s'ha treballat paral·lelament en l'elaboració dels fulls corresponents a *Baetulo* (Badalona), *Iluro* (Mataró) i el Baix Penedès.

Pel que fa al full de *Baetulo*, s'han revisat i informatitzat les fitxes, s'ha preparat la cartografia i es troba en curs el procés d'interacció i anàlisi de les dades.

Del full d'*Iluro* se'n van elaborant les fitxes.

El volum del Baix Penedès s'emmarca dins del projecte més ampli titulat *Estudi del paisatge arqueològic antic de la Cossetània oriental* i constituirà la plasmació d'una part dels resultats. Se n'han redactat i informatitzat les fitxes, s'ha efectuat la cartografia pertinent i l'estudi de la informació ja ha permès delinear un dels eixos de les conclusions.

La preparació dels volums de *Baetulo* i del Baix Penedès es troba en un nivell de desenvolupament similar i a tocar de la seva fi: la metodologia de treball sistematitzada i experimentada amb el primer ha fet possible la intensificació de la feina destinada a l'edició

del full del Baix Penedès, tot just incorporat al projecte l'any acadèmic anterior.

Per la seva banda, l'inici del full de *Barcino* ha estat ajornat fins a la signatura del conveni pertinent amb el Servei d'Arqueologia de l'Ajuntament de Barcelona.

Tot seguit detallem l'estat de desenvolupament de cada full.

Full de *Baetulo*

- S'ha portat a terme i s'ha acabat la informatització de les fitxes —redactades en anys anteriors.

- S'ha continuat i s'ha finalitzat la informatització de les dades cartogràfiques. És a dir, els jaciments han estat situats sobre la base cartogràfica de l'Institut Cartogràfic de Catalunya a partir de llurs coordenades geogràfiques —prèviament determinades *in situ* amb GPS— i del tractament de la informació amb els programes AUTOCAD i ArcView.

- Es troba en curs el procés d'interacció i estudi de les dades que permetrà d'interpretar-les i redactar les conclusions. D'una banda, hom analitza consultes temàtiques efectuades a la base de dades que emmagatzema les fitxes. De l'altra, s'elaboren mapes temàtics amb el programa ArcView i mitjançant la interrelació entre coordenades geogràfiques i diverses dades contingudes a les fitxes informatitzades.

Full del Baix Penedès

Les tasques de preparació d'aquest full han estat continuades de manera prioritària i intensiva. S'hi segueixen tres línies d'investigació: l'estudi dels jaciments arqueològics, l'estudi de la xarxa de camins i parcel·lari i l'estudi del paisatge antic prenent com a base anàlisis pol·líniques.

El nivell de desenvolupament de cadascuna d'aquestes línies és el següent:

1. *Estudi dels jaciments arqueològics*

S'ha continuat i s'ha finalitzat tot el procés d'elaboració de fitxes de jaciments:

- Tasques de compilació d'informació de cada jaciment: s'han continuat les visites als jaciments i també a museus i col·leccions particulars que en conserven materials per tal de comprovar i ampliar la informació bibliogràfica i inèdita recollida durant l'any acadèmic anterior.

- Redacció de les fitxes.

- Informatització de les fitxes.

També s'ha desenvolupat i acabat tot el procés de cartografia dels jaciments:

- Determinació de les coordenades geogràfiques dels jaciments.

- Informatització de les dades cartogràfiques.

2. *Estudi de la xarxa de camins i parcel·lari*

D'una banda, s'han portat a terme i s'han acabat un seguit de tasques amb relació a la compilació, la restitució i la informatització de la informació:

- Fotointerpretació i cartointerpretació: aquests estudis s'han desenvolupat a partir de la contrastació i l'anàlisi de diversa documentació i, un cop finalitzats, han permès reconstruir els traçats de la xarxa viària tradicional.

- Control de terreny: s'ha fet un seguiment sobre el terreny dels camins i dels traçats antics —l'interès dels quals havia estat assenyalat pels estudis de fotointerpretació i cartointerpretació— per tal d'enregistrar-ne les característiques físiques. Aquest seguiment, ja acabat, ha possibilitat documentar uns quants trams de camins antics.

- Restitució dels resultats sobre paper i sobre suport informàtic: la informació obtinguda ha estat restituïda a escala 1:25.000 sobre ortofotomapes de l'ICC en paper polièster, i també s'ha digitalitzat en AUTOCAD a fi de sobreposar-la a la base cartogràfica informatitzada de l'ICC mitjançant ArcView.

D'altra banda, s'han elaborat les conclusions d'aquesta línia de recerca.

L'anàlisi arqueomorfològica del conjunt dels elements morfològics restituïts ha permès definir diferents formes d'estructuració del territori i proposar-ne una seqüència evolutiva.

3. *Estudi del paisatge antic sobre la base d'anàlisis políuniques*

S'ha encarregat al Servei Científicotècnic de Gestió i Evolució del Paisatge

de la Universitat de Barcelona i es troba en curs.

Actualment, s'efectua el procés d'interacció i anàlisi de les dades que afecten tant els jaciments arqueològics com la xarxa de camins i el parcel·lari:

- S'han elaborat mapes temàtics amb el programa ArcView i mitjançant la interrelació entre les coordenades geogràfiques dels jaciments, diverses dades contingudes a la fitxa informatitzada de cada establiment i la restitució de la xarxa viària i del parcel·lari digitalitzada.

- S'ha iniciat el procés d'estudi d'aquests mapes amb vista a interpretar les dades i preparar-ne les conclusions.

Full d'Iluro

Actualment, es porta a terme la redacció de les fitxes. Hom preveu acabar-la abans de la fi de 1999.

Corpus documental de les relacions internacionals de la Corona d'Aragó

Directors: Maria Teresa Ferrer i Mallo
Manuel Riu i Riu

La finalitat del projecte és publicar en edició crítica els tractats internacionals de Catalunya i, després, de la Corona catalanoaragonesa a fi de pal·liar la dispersió actual de fonts, moltes de les quals són inèdites, i la molt diversa fia-

bilitat de les edicions existents. Cada tractat comptarà amb una introducció breu, destinada a ambientar-lo històricament i a estudiar les circumstàncies en què se signà. S'inicia en el segle XII i acaba a la mort de Ferran el Catòlic, el 1516.

Durant el curs 1998-1999, s'han revisat les publicacions noves i s'han afegit les dades als dossiers que ja teníem. D'altra banda, la senyora Maria Teresa Ferrer, aprofitant una estada a Pisa per participar en un congrés, en visita l'arxiu, hi veié la documentació que podia interessar per al projecte i en demanà microfilm.

S'ha continuat revisant la documentació de l'Arxiu de la Corona d'Aragó; concretament, les carpetes de pergamins 66-107, les quals contenen 2.289 pergamins i alguns més de «varis», que corresponen al regnat de Jaume I. A més, s'ha prosseguit la revisió dels registres de cancelleria del segle XIII. Atès que cal consultar-los en microfilm, es revisen els catàlegs antics dels registres i s'obté una fotocòpia, a partir del microfilm, dels documents que s'han localitzat prèviament a través dels catàlegs, que són molt complets per a aquesta època. Hom ha obtingut fotocòpia o microfilm dels pergamins que ja s'havien revisat i també dels registres que interessaven. És previst d'acabar aquesta tasca, que és molt lenta, entre els mesos d'octubre i novembre.

Els documents s'han anat escanejant a fi de procedir d'una manera més ràpida, però en el cas d'edicions antigues el resultat no és bo i s'hauran de copiar. S'han anat organitzant també els dossiers de cada tractat: la versió escanejada, les diferents versions publicades, la fotocòpia de l'original o els originals i els comentaris de la historiografia. Atès el grau de desenvolupament del projecte, és possible que se'n pugui publicar el primer volum durant l'any 2000.

Activitats i publicacions

- FERRER I MALLOL, M. TERESA. «Antecedenti e trattative per la pace del 1402 fra la Corona catalano-aragonesa e Genova: un tentativo per porre fine alla guerra di corsa». *Archivio Storico Sardo*, núm. XXXIX (1998): *Studi in memoria del Prof. Giancarlo Sorgia*, p. 99-138.
- «Transportistas y corsarios vascos en el Mediterráneo medieval. Las aventuras orientales de Pedro de Larrando (1406-1409)». *Itas Memoria. Revista de Estudios Marítimos del País Vasco*, núm. 2 (1998), p. 509-524.
 - «Les relacions entre Catalunya, Granada i el Magrib medieval». A: *L'islam i Catalunya*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània: Museu d'Història de Catalunya: Lunwerg Editores, 1998, p. 251-259.

- «Frontera, convivència y proselitismo entre cristianos y moros en los textos de Francesc Eiximenis y de san Vicente Ferrer». A: *Pensamiento medieval hispano. Homenaje a Horacio Santiago-Otero*. Madrid: CSIC: Junta de Castilla y León: Diputación de Zamora, 1998, p. 1579-1600. [Coord.: J. M. Soto Rábanos]
- «Ramon de Cardona, capità general de l'exèrcit guèlf i governador de Sardenya († 1338)». A: *La Sardegna e la presenza Catalana nel Mediterraneo. Atti del VI Congresso (III Internazionale) di Studi Catalani (Cagliari, 11-15 ott. 1995)*. Càller: CUEC, 1998, vol. 1, p. 57-82. [A cura d'E. P. Maninchedda]
- «Un aragonés consejero de Juan I y de Martín el Humano: Francisco de Aranda». A: *Aragón en la Edad Media*, vol. xiv i xv. Saragossa, 1999, p. 531-562. [Homenatge a la profesora Carmen Orcástegui Gros]
- «I mercanti italiani in terre catalane nel Basso Medioevo». A: *Archivio Storico del Sannio* [Incontro di Studi. Atti]. Vol. III: *Economia e Territorio nel Medioevo*. Barcelona: Institut Italià de Cultura, 1998, p. 41-101.
- «Le comunicazioni e gli scambi tra Pisa e Barcellona». Pisa: 1998. [Ponència presentada en el congrés «Pisani viri in insulis et transmari-nis regionibus potentes. Pisa come nodo di comunicazioni nei secoli

centrali del Medioevo. Convegno Internazionale di Studi»]

Riu, Manuel. «Reafirmació del poder feudal a la Catalunya Nova». A: *L'Islam i Catalunya*. Barcelona: Institut Català de la Mediterrània: Museu d'Història de Catalunya: Lun-werg Editores, 1998, p. 221-225.

La senyora Maria Teresa Ferrer ha participat en un col·loqui a la Universitat de París-Nanterre amb la ponència «La circulation des élites militaires: les chefs de guerre catalans en Italie (xive s.)». Col·loqui internacional *La circulation des élites européennes. Entre histoire des idées et histoire sociale*. París, 20-22 de maig de 1999.

Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)

Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet

La finalitat d'aquest projecte és dur a terme un corpus de manuscrits il·luminats medievals catalans que serà publicat dins la col·lecció «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica»

En aquest moment, el projecte està encara en una primera fase de recerca bibliogràfica i elaboració del fitxer de manuscrits il·luminats dels diferents arxius i biblioteques catalans o de fora,

que serà la base imprescindible per a l'estudi concret i la descripció de cadascun d'aquests manuscrits.

S'ha ordenat definitivament tota la informació que s'havia anat recollint. Tota aquesta documentació restarà completament a l'IEC a partir de la segona setmana de juny per tal que pugui ésser consultada.

Es va acabant de completar el buidatge específic de la bibliografia que oferiria més quantitat d'informació quant als manuscrits catalans il·luminats que es conserven en els diferents fons. Aquest buidatge ha generat una gran quantitat d'informació nova, sobretot a partir de bibliografia concreta dels manuscrits i de localització de nous exemplars, de manera que tant la bibliografia com el nombre de manuscrits ressenyats han augmentat considerablement. Això significarà una nova fase de recerca i ordenació d'aquesta nova informació que es pot alternar amb l'inici de l'estudi directe dels manuscrits.

S'ha confeccionat el document que servirà de catàleg general, que es va ampliant amb la nova informació recollida. Es tracta d'una eina de consulta, de manera que segurament serà modificat sovint.

Durant la propera etapa del projecte s'acabarà de fotocopiar la nova bibliografia referenciada i hom farà l'ordenació i el buidatge del material que encara resti.

Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA)

**Directors: Manuel Mundó i Marcet
Xavier Barral i Altet**

La finalitat del projecte és la publicació en colors de tots els vitralls medievals existents a Catalunya, amb la documentació arxivística corresponent, i també dels que no s'han conservat.

Durant aquest curs, les reunions del comitè director amb els col·laboradors per grups s'han celebrat els dies 21 i 28 de desembre de 1998 i 15 de març, 14 d'abril i 4 de maig de 1999, a més d'uns altres contactes amb cadascun, els quals han exposat el curs de les tasques assignades.

Es treballa en l'estudi dels vitralls que han de figurar en el volum v i darrer, amb Santa Maria de Cervera, la rosassa de la catedral de la Seu d'Urgell, fragments del Museu de Vic i la documentació dels monuments que els han perdut. S'han descobert uns fragments notables de la rosassa de Sant Domènec de Girona amb motiu de la restauració dels edificis que actualment són la seu de la Universitat gironina.

S'ha treballat en la restauració de la rosassa de la Seu d'Urgell amb despesa a càrrec de Patrimoni de la Generalitat. S'ha intervingut també en la neteja de la gran rosassa de Santa Maria del Mar de Barcelona, a càrrec del mateix Patrimoni.

El senyor Joan Vila-Grau redacta la descripció iconogràfica i fa l'anàlisi tècnica de tot el material recollit en el treball de camp realitzat a Cervera i a la Seu d'Urgell en la campanya anterior. Juntament amb el senyor Antoni Vila i Delclòs analitza les restauracions i les reparacions sofertes i llur època.

L'equip documentalista ha lliurat 116 documents relatius als vitralls, als artistes i als artesans intervinguts a Cervera, que són examinats per l'equip tècnic. Continua la recerca laboriosa de la documentació sobre els perduts de la seu de Lleida (en bona part ja lliurats) i alguns més de la ciutat de Barcelona i del Maresme.

Activitats i publicacions

Els senyors Manuel Mundó, Xavier Barral i Joan Vila-Grau assistiren a l'*Stained Glass as Monumental Painting. XIXth International Colloquium*. Cracòvia, 1998.

El senyor Antoni Vila i Delclòs ha assistit al IIIe Forum International sur la Conservation et la Technologie du Vitrail Historique. Friburg (Suïssa), 23-28 de juny de 1999.

S'ha col·laborat en l'*Oxford illustrated history of western art* amb una fotografia de la taula de vitraller del segle XIV de la catedral de Girona.

ALCOY, Rosa. «Un *Decretum Gratiani* vaticà i la pintura catalanoblear a

l'entorn del 1300». A: *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte*. Vol. I. Barcelona, 1998, p. 307-325.

— «Els vitralls gòtics a Catalunya». A: *La pintura gòtica. La pintura antiga i medieval*. Barcelona: Isard, 1998.

BARRAL I ALTET, Xavier. «Gènesi d'una miscel·lània per a Joan Ainaud de Lasarte». Barcelona: Isard, 1998, p. 7-8.

— *Le monde roman*. Colònia: Taschen, 1998. 200 p.

— *Josep Pijoan. Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art*. Barcelona: IEC, 1999. 40 p.

BARRAL I ALTET, Xavier [dir.]. *Art de Catalunya. Ars Cataloniae*. 6 v. Barcelona: Isard, 1998-1999.

Banc de dades de monedes catalanes

Director: Miquel Crusafont i Sabater

L'any 1998 la Secció Històrico-Arqueològica destinà una dotació per a la realització del projecte detallat d'aquest programa. El desembre del mateix any, el senyor Miquel Crusafont lliurà el text del projecte.

L'any 1999, l'Institut d'Estudis Catalans acordà dotar el programa. Aquesta dotació s'incrementà després

lleugerament en incorporar-hi les tasques d'assessorament científic que duu a terme la Societat Catalana d'Estudis Jurídics. D'acord amb el projecte presentat, hom contractà la senyora Anna M. Balaguer per a les tasques de definició dels documents bàsics, inici de les incorporacions de materials i assessorament i accés a les dades.

Durant el mes de juny s'han iniciat aquests treballs amb consultes sobre els documents bàsics (fitxes, reglament d'accés, camps que s'han d'abastar) i per a la informatització de la informació.

El pla de treball preveu l'entrada de materials a partir del mes de juliol i fins a final d'any i l'equipament a partir del moment que es disposi d'espai en el nou edifici.

Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona

Directora: Núria de Dalmasas i Balañà

A partir dels llistats bibliogràfics obtinguts en el treball realitzat durant l'any 1998, s'ha procedit a l'anàlisi total de les notícies de les revistes següents:

— *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses* (vol. 1-28, anys 1946-1978).

— *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* (vol. 25-38, anys 1979-1997).

— *Revista de Girona* (vol. 1-19, anys 1876-1895; núm. 1-74, anys 1955-1975).

— *Revista de Girona* (núm. 75-187, anys 1976-1998).

Les notícies recollides són breus, però el contingut dona informació amb relació a obres existents en el moment de la publicació, fent referència a fonts documentals d'arxiu sobre aspectes generals o concrets de l'orfebreria realitzada, o no, als tallers gironins i donant-ne alguna imatge gràfica. Són obres que es troben, però, a les parròquies o als museus de la ciutat de Girona i per tota la comarca del Gironès.

Paral·lelament, s'han iniciat la recerca de fonts d'imatge històrica de l'Arxiu Mas de Barcelona, corresponent a les campanyes dels senyors Mas i Gudiol fetes dins del primer quart del segle xx, i la comparació d'aquestes amb la realitat de les parròquies.

Arnau de Vilanova, obres traduïdes al grec

Director: Manuel Mundó i Marçet

La finalitat d'aquest projecte és l'edició i el comentari de les nou obres espirituals traduïdes al grec, dins del projecte de les *Obres espirituals* d'Arnau de Vi-

lanova de la Unió Acadèmica Internacional.

Joan S. Nadal continua treballant en l'edició dels textos, ara amb la revisió que n'acaba de fer sobre el manuscrit de Sant Petersburg un professor italià que s'hi ha desplaçat. Nadal en té avançat el comentari crític i filològic, tot esperant el comentari històric que n'ha de fer Miquel Batllori.

Fonts municipals per a l'estudi del mercat urbà de cereals a Catalunya (segles XIV i XV)

Director: Antoni Riera i Melis

Finalitats del projecte

1. Reunir la documentació municipal relativa a la regulació dels mercats cerealistes locals pels consistoris conservada als arxius catalans, fer-ne el regest i editar-la.

2. Delimitar les aportacions del consell i de la iniciativa privada en l'abastament cerealista de les ciutats, tant en les èpoques de normalitat com en les de mancança.

3. Establir amb precisió la cronologia de les crisis frumentàries i de les bones collites a Catalunya, relacionant-les amb el context internacional, per tal de distingir les específiques de les genèriques.

4. Analitzar els mecanismes creats pels consistoris per a incrementar l'oferta de gra en les èpoques d'escassetat i per a reduir-ne els estocs en els anys d'abundor.

Avanç del projecte durant el període comprès entre l'octubre de 1998 i el juny de 1999

Durant els darrers mesos, el senyor Joan Josep Cáceres ha continuat, sota la direcció del senyor Antoni Riera, la consulta de les extenses i riques sèries de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. S'han buidat sistemàticament els volums 1-10 del *Llibre del Consell*, corresponents al període 1301-1327, i els volums 1-14 de les *Deliberacions*, que comprenen del 1433 al 1462. Simultàniament, s'han transcrit els documents relatius al mercat urbà de cereals continguts als volums 11-23 del *Llibre del Consell*, que cobreixen el segon terç del segle XIV.

El resultat de la recerca ha estat la redacció d'uns dos-cents cinquanta regests de documents inèdits i la transcripció d'uns cent cinquanta més.

El senyor Antoni Riera ha incorporat una bona part de la informació obtinguda a l'article «*Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Los sistemas alimenticios de los estamentos populares en el Mediterráneo noroccidental en la Baja Edad Media», VIII Semana de Estudios Medievales de Nájera, Logroño, 1998, p. 25-46.

Corpus Inscriptionum Latinarum II

Director: Marc Mayer i Olivé

Durant el curs 1998-1999, els treballs de redacció del Corpus Inscriptionum Latinarum II, dedicats al *Conventus Caesaraugustanus*, han progressat de la manera esperada. S'ha avançat en la redacció de la Rioja i de Sòria, i en especial s'ha augmentat el corpus de la Rioja amb més d'un centenar d'inscripcions sobre ceràmica procedents del jaciment arqueològic de La Maja a Calahorra.

Paral·lelament, s'ha posat al dia el corpus de Navarra i en el moment actual s'espera l'entrada en redacció del de la província de Saragossa.

Pel que fa a les *Inscriptions romaines de Catalogne*, el volum v està gairebé enllestit, a reserva de la introducció d'un conjunt important d'inscripcions novament trobades a Empúries.

S'ha publicat el volum III de la *Sylloge epigraphica Barcinonensis* i hom va recollint material per al IV.

L'equip s'ha ocupat també de les tasques organitzatives del XII Congrés Internacional d'Epigrafia Grega i Llatina, que tindrà lloc a Barcelona del 3 al 8 de setembre de l'any 2002.

En el marc de la col·laboració amb el Museu de Split (Croàcia) i amb la Universitat de Macerata (Itàlia), s'ha continuat l'elaboració del corpus de les

inscripcions de Narona (Vid. Metkovic), el primer volum del qual sortirà a la tardor de 1999.

Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental

Director: Josep Guitart i Duran

Els treballs d'arqueologia desenvolupats arran de les obres de construcció de l'autopista A-16 van posar de manifest l'interès arqueològic de la zona oriental de la *regio Cossetana* i la conveniència d'aprofundir el coneixement de la seva història, alhora que de potenciar la difusió i l'aprofitament social de les restes del seu passat. Tot plegat va motivar el plantejament del projecte *Estudi del paisatge arqueològic antic a la Cossetània oriental*, que actualment es troba en desenvolupament.

La recerca es concreta a la comarca del Baix Penedès i al municipi de Castellet i la Gornal de l'Alt Penedès, una àrea fins ara poc treballada i clau per a la comprensió del conjunt de la regió, i s'emmarca dins d'una forquilla cronològica que comprèn des de la protohistòria fins a l'antiguitat tardana.

Per tal d'atendre i integrar els diversos factors, tant humans com naturals, que configuraren el paisatge arqueològic, l'estudi pren com a objectius el poblament antic, l'estructuració del ter-

ritori per l'home i l'evolució de les característiques físiques del paisatge.

Aquest projecte ha estat vinculat amb el de la *Forma Orbis Romani*, que es proposa la reconstrucció històrica de diferents territoris del món romà. Així, una part de la recerca es plasmarà en la publicació del volum corresponent al Baix Penedès de la *Forma Orbis Romani*. Això permetrà una major difusió internacional dels resultats del projecte i la comparació amb els de més territoris del món romà.

El desenvolupament del projecte s'estructura en dues fases. La primera, que s'ha portat a terme durant el curs 1998-1999, ha consistit en l'estudi arqueològic del conjunt del territori. La segona, que començarà l'octubre de 1999, comportarà, d'una banda, la prospecció arqueològica intensiva d'un seguit de jaciments i estructures agràries i territorials, que ja han estat triats atenent els resultats de la primera part de l'estudi; i, de l'altra, la verificació i la delimitació amb sondatges d'alguns jaciments i estructures agràries i territorials seleccionats.

Detallem tot seguit les tasques realitzades fins al moment en el marc de la primera fase o estudi de conjunt del territori. Per tal d'assolir els tres objectius anteriorment esmentats, s'han seguit tres línies d'investigació que han obtingut el nivell de desenvolupament detallat a continuació.

1. Estudi dels jaciments arqueològics

S'ha completat tot el procés d'elaboració de fitxes de jaciments, que ha comportat les tasques següents: la compilació d'informació de cada jaciment (s'han efectuat visites als jaciments i també a museus i col·leccions particulars que en conserven materials per tal de comprovar i ampliar la informació bibliogràfica i inèdita recollida durant l'any acadèmic anterior), la redacció de les fitxes i, finalment, la informatització d'aquestes amb una base de dades d'Access.

També s'ha desenvolupat i s'ha acabat tot el procés de cartografia: hom ha determinat les coordenades geogràfiques dels jaciments (que s'han pres sobre el terreny amb un GPS) i informatitzat les dades cartogràfiques (s'han col·locat els jaciments sobre una base cartogràfica de l'ICC a partir de llurs coordenades geogràfiques i del tractament de la informació amb els programes AUTOCAD i ArcView).

2. L'estudi de la xarxa de camins i parcel·lari

D'una banda, s'han portat a terme i s'han acabat un seguit de tasques en relació amb la compilació, la restitució i la informatització de la informació.

S'han fet estudis de fotointerpretació i cartointerpretació a partir de la contrastació i l'anàlisi de diversa documentació que, un cop finalitzats, han

permès reconstruir els traçats de la xarxa viària tradicional.

S'ha fet un seguiment sobre el terreny dels camins i dels traçats antics—l'interès dels quals havia estat assenyalat pels estudis de fotointerpretació i cartointerpretació— per tal d'enregistrar-ne les característiques físiques. Aquest seguiment, ja acabat, ha possibilitat documentar uns quants trams de camins antics.

Finalment, la informació obtinguda ha estat restituïda a escala 1:25.000 sobre ortofotomapes de l'ICC en paper polièster, i també s'ha digitalitzat en AUTOCAD a fi de sobreposar-la a la base cartogràfica informatitzada de l'ICC mitjançant ArcView.

D'altra banda, s'han elaborat les conclusions d'aquesta línia de recerca. L'anàlisi arqueomorfològica del conjunt dels elements morfològics restituïts ha permès definir diferents formes d'estructuració del territori i proposar-ne una seqüència evolutiva.

3. L'estudi del paisatge antic prenent com a base anàlisis pol·líniques

Encarregat al Servei Científicotècnic de Gestió i Evolució del Paisatge de la Universitat de Barcelona. Es troba en curs.

Actualment, es duu a terme el procés d'interacció i anàlisi de les dades que afecten tant els jaciments arqueològics com la xarxa de camins i parcel·lari.

S'han elaborat mapes temàtics amb el programa ArcView i, mitjançant la interrelació entre les coordenades geogràfiques dels jaciments, diverses dades contingudes a la fitxa informatitzada de cada establiment i la restitució de la xarxa viària i del parcel·lari digitalitzada. Darrerament, hom ha iniciat el procés d'estudi d'aquests mapes amb vista a interpretar-ne les dades i preparar-ne les conclusions.

La cova de l'Arbreda i els altres jaciments paleolítics de Serinyà (el Pla de l'Estany)

Director: Narcís Soler i Masferrer

En la línia d'actuacions a la cova de l'Arbreda, aviat s'hi podran reprendre les excavacions, un cop ja lliurada al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya la memòria dels treballs dels anys 1996 i 1997. Les excavacions d'aquests dos anys a l'Arbreda només van consistir a actuar en els llocs on s'havien d'ancorar els pilars de la nova coberta que hi ha estat instal·lada i en uns altres punts on calia per assegurar la preservació del jaciment o millorar-ne l'aspecte per tal d'adequar-lo per a la visita, tot plegat en el marc de les instal·lacions del Parc de les Coves Prehistòriques de Serinyà. Aquest parc és obra del Consell Comarcal del Pla de

l'Estany, el major propietari del lloc. Julià Maroto i Narcís Soler hi han col·laborat com a arqueòlegs al costat de l'arquitecte Josep M. Ros, que ha dirigit l'obra.

El centre del parc serà el paratge del Reclau, on la coberta de l'Arbreda ha estat reemplaçada. Se n'ha fet una de nova a la cova del Reclau Viver, s'han millorat els accessos a aquests dos jaciments i a la cova de Mollet i s'hi ha construït un edifici de recepció que serà inaugurat l'estiu de 1999. Per tant, ara es continuaran els treballs arqueològics programats a la cova de l'Arbreda.

La segona línia del projecte és completar l'estudi i la publicació de les velles excavacions i dels materials de les coves prehistòriques de Serinyà, tant les del paratge del Reclau (cova del Reclau Viver, cova de Mollet, cova d'en Pau) com les de la Bora Gran d'en Carreres. En aquest sentit, hom ha continuat la tasca de preparació de la publicació anotada i comentada de l'obra de Pere Alsius i Torrent *El Magdalénico en Cataluña*, que aviat estarà enllestida, i d'inventari i classificació de materials de la cova del Reclau Viver i de la Bora Gran d'en Carreres per anar preparant les monografies d'aquests dos jaciments.

Societats filials

Amics de l'Art Romànic

JUNTA DIRECTIVA

President:	JOAN F. CABESTANY I FORT
Vicepresidenta:	M. TERESA MATAS I BLANXART
Secretària:	GUADALUPE MIRAS I BERNAL
Tresorera:	ÀNGELA MAJÓ I RAIS
Vocals:	JOSEP M. DOMINGO I ABADIA ROSA ALCOY I PEDRÓS PERE BESERAN I RAMON JORDI CAMPS I SÒRIA FERNANDO LANDA I MARTÍNEZ ELENA MARTÍNEZ I GAY M. JESÚS MUÑOZ I VILLEGAS MARIA PORTER I MOIX
Vocal delegat de Sabadell:	FELIU CARRERAS I VIDAL
Delegat de l'IEC:	ANTONI PLADEVALL I FONT
Nombre de socis:	475

La inauguració del curs es va portar a terme el dia 5 d'octubre de 1998 a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans i va anar a càrrec del senyor Prim Bertran i Roigé, que dissertà sobre el tema *Sant Ermengol d'Urgell. L'obra d'un bisbe del primer terç del segle XI*.

La delegació dels Amics de l'Art Romànic de Sabadell va inaugurar el curs el dia 15 d'octubre de 1998 a la sala d'actes del Museu d'Història de Sa-

badell, seu de la delegació, amb la mateixa lliçó i el mateix conferenciant.

Els dies 4, 5 i 6 de novembre de 1998 va tenir lloc el VI Col·loqui, organitzat pels Amics de l'Art Romànic i dedicat al tema *Les canòniques catalanes. Arquitectura i art medievals*. Les ponències i les comunicacions, presentades a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, foren les següents:

— «L'origen del moviment canonical», per Antoni Pladevall i Font.

— «Les canòniques agustinianes a Catalunya: la seva projecció religiosa, socioeconòmica i política (segles XI al XIV)», per Joan F. Cabestany i Fort.

— «Diferències artístiques entre *ordo antiquus* i *ordo novus* en el món canonical agustiniana», per Josep Moran i Ocerinjauregui.

— «Guissona, una canònica agustiniana?», per Benigne Marquès i Sala.

— «L'escultura monumental de la canònica de Solsona», per Jordi Camps i Sòria.

— «Els Borrassà i les canòniques de Girona», per Francesc Ruiz i Quesada.

— «Les canòniques agustinianes del bisbat d'Urgell», per Manuel Riu i Riu.

— «Les canòniques del Rosselló: Serrabona», per Olivier Poisson.

— «Centre d'Art Romànic Català (ARCAT): les possibilitats d'una anàlisi informatitzada de l'arquitectura de les canòniques», per M. Teresa Matas i Blanxart.

— «La canònica de Sant Tomàs de Riudeperes», per Pilar Sendra i Bertran.

— «El claustre de l'Estany», per Pere Beseran i Ramon.

— «Les pintures de la canònica de Sant Miquel de Marmellar», per Anabel López i Gómez.

— «Les canòniques catalanes: la seva personalitat i projecció cultural se-

gons les dècimes apostòliques», per Prim Bertran i Roigé.

— «La canònica de Santa Maria d'Àneu: art i arquitectura», per Montserrat Pagès i Paretas.

— «L'arquitectura romànica a les canòniques agustinianes», per Joan-Albert Adell i Gisbert.

— «L'escultura romànica a les canòniques agustinianes», per Xavier Barral i Altet.

— «La canònica a l'ombra del castell: Santa Maria de Mur», per M. Teresa Vinyoles i Vidal.

— «L'escultura del segle XV a Santa Anna i la seva relació amb els mestres del claustre de la catedral», per Joan Valero i Molina.

— «La taula procedent de Santa Maria de Lluçà: algunes qüestions iconogràfiques», per Teresa Vicens i Soler.

— «La pintura romànica a les canòniques agustinianes», per Eduard Carbonell i Esteller.

— «Les canòniques agustinianes i l'època gòtica», per Rosa Alcoy i Pedrós.

— «La cultura de les canòniques agustinianes», per Manuel Mundó i Marcet.

El dia 17 de desembre de 1998 es va fer la presentació del volum X de la revista *Lambard. Estudis d'Art Medieval*, el qual inclou els articles que obtin-

gueren el Premi dels Amics de l'Art Romànic els anys 1994 i 1996, que són, respectivament, «El retaule de la Verge de l'Estrella de Tortosa. Introducció dels corrents italianitzants en la pintura de mitjan segle xiv a les terres de Tarragona», d'Antonio Conejo i da Pena, i «La darrera producció del taller de Lluís Borrassà. Una via per a l'aproximació a dos artistes: Lluç Borrassà i Pere Sarreal», de Francesc Ruiz i Quesada. El volum conté també articles de Pere Beseran i Ramon, Joan F. Cabestany i Fort, Maria Teresa Matas i Blanxart, Sandrine Víctor i Conxita Boncompte i Coll. La presentació, que es va fer a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, anà a càrrec del senyor Esteve Mach i Bosch.

Al llarg del curs es portaren a terme quatre sessions de treball en les quals es pronunciaren conferències sobre diferents aspectes relacionats amb el món medieval. Les conferències, celebrades a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, foren les següents:

— 8.2.99. *Noves intervencions arqueològiques a Sant Julià d'Altaura*, per Jordi Roig, Joan Manuel Coll i Josep Antoni Molina.

— 8.3.99. *Recerca arqueològica en un establiment siderúrgic del segle XI. La Fabregada (Sant Esteve de la Sarga, Pallars Jussà)*, per Marta Sancho.

— 3.5.99. *A l'entorn del tresor de Sant Pere de Rodes*, per Teresa Marot i Maria Clua.

— 7.6.99. *L'arquitectura del segle XIII. L'aproximació del gòtic*, per Josep M. Bracons i Clapés.

També s'han dut a terme nou sessions de treball de camp a diferents comarques catalanes: el Bages, el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Gironès, la Noguera i l'Alt Empordà.

Per la seva part, la delegació de Sabadell ha fet nou sessions de treball de camp a l'Alt Urgell, l'Alt Empordà, el Barcelonès, l'Anoia, el Pallars Jussà, la Vall d'Aran i el Ripollès.

La delegació de Sabadell ha fet sis sessions de treball, en les quals s'han pronunciat les conferències següents:

— 19.11.98. *Audiovisual sobre visites d'art romànic*, per Lluís Fernández.

— 21.1.99. *Catalunya romànica: castells*, per Joan F. Cabestany i Fort.

— 18.2.99. *Catalunya romànica: parròquies*, per Joan F. Cabestany i Fort.

— 18.3.99. *Castell de Mur i Llimiana: entre el mite i la realitat*, per Albert Roig i Deulofeu.

— 22.4.99. *Aspectes d'arqueologia medieval. Monestirs romànics*, per Joan F. Cabestany i Fort.

— 6.5.99. *El romànic de la Vall d'Aran*, per Antoni Estapé.

Amics de l'Art Romànic ha col·laborat amb la Unió Excursionista

de Catalunya en la presentació del llibre *El romànic poc conegut de l'Alt Urgell*, dels senyors Eliseu Peidró i Josep San-salvador, que se celebrà el dia 16 d'octubre de 1998 als locals de la UEC de Sants.

Així mateix, ha col·laborat amb el Departament d'Estudis Medievals de la Institució Milà i Fontanals del Consell Superior d'Investigacions Científiques i l'Institut de Cultura Medieval de la Universitat de Barcelona en la celebració del XVI Curset d'Arqueologia Medieval, dedicat al tema *Balanç de quinze anys d'arqueologia medieval a Catalunya*. El curset es va portar a terme a la sala d'actes del CSIC entre els dies 9 i 16 de desembre de 1998 i s'hi desenvoluparen les conferències següents:

- «Aportació de l'arqueologia a la història de Catalunya», per Manuel Riu.
- «El poblament urbà. Viles i ciutats. La casa urbana», per Immaculada Ollich.
- «Organització del poblament rural», per Jordi Bolòs.
- «Les fortificacions urbanes», per Eduard Riu.
- «Els castells termenats», per Joan F. Cabestany i Fort.
- «Els palaus rurals i cases-fortes», per Juan Ignacio Padilla.
- «Els monestirs i esglésies que en depenen», per Albert López.

— «Les parròquies rurals», per Prim Bertran.

— «Les esglésies urbanes», per Albert Caixal i Xavier Fierro.

— «Arqueologia i tecnologia: balanç dels darrers anys», per Marta Sancho.

La delegació de Sabadell ha col·laborat en el *Curs d'arqueologia del territori romà del Vallès*, organitzat pel Museu d'Història de Sabadell, juntament amb la Societat Catalana d'Arqueologia i el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats de Catalunya. Durant el curs, que tingué lloc al Museu entre els dies 23 de febrer i 25 de març de 1999, es pronunciaren les conferències següents:

- «El territori del Vallès en època romana: una aproximació històrica», per Oriol Olesti.
- «Els establiments romans a Sabadell», per Roser Enrich.
- «Patrimoni romà a Terrassa», per Domènec Ferran.
- «L'evolució del poblament romà cap a noves formes d'organització: l'exemple del vilatge tardoantic dels Mallols (s. v-vii)», per Joan Francès.
- «La villa romana de can Terres (la Garriga, Vallès Oriental). Projecte de recerca i dinamització cultural», per Sílvia Garriga, Montse Tenas i Lluís Vila.
- «Aspectes de la civilització romana a les aules de secundària», per Joan Carbonell.

— «Discordances i concordan-
ces entre l'epigrafia i l'arqueologia ro-
manes al Vallès», per Isabel Rodà.

El curset es completà amb dues
visites, a la vil·la romana de can Terrés
(la Garriga, Vallès Oriental) i a la vil·la
romana de la Salut (Sabadell, Vallès Oc-
cidental).

El president d'Amics de l'Art
Romànic, senyor Joan F. Cabestany,
pronuncià la conferència *Què ens ense-
nyen els fogatges?* amb motiu de l'As-
semblea General ordinària de la Societat
Catalana d'Estudis Històrics, a la Sala
Prat de la Riba de l'IEC, el dia 13 de
maig de 1999.

El president d'Amics de l'Art Ro-
mànic, senyor Joan-F. Cabestany, i la
vicepresidenta, senyora M. Teresa Ma-
tas, assistiren al II Fòrum de Restauració
de Monuments, organitzat per La Caixa,
a Barcelona, del 21 al 23 de setembre
de 1998.

El president d'Amics de l'Art
Romànic, senyor Joan F. Cabestany,
presentà la comunicació «L'arquitectu-
ra del monestir de Sant Cugat en els
segles XI i XII» a la XLII Assemblea In-
tercomarcal d'Estudiosos, que tingué
lloc a Sant Cugat del Vallès del 23 al 25
d'octubre de 1998. Hi assistí també la
vicepresidenta dels Amics de l'Art Ro-
mànic, senyora M. Teresa Matas.

El president d'Amics de l'Art
Romànic, senyor Joan F. Cabestany, i la

vicepresidenta, senyora M. Teresa Ma-
tas, assistiren al I Congrés d'Arqueologia
Medieval i Moderna a Catalunya. Es-
pais Urbans i Espais Rurals, que es féu
a Igualada del 13 al 15 de novembre
de 1998.

El president d'Amics de l'Art
Romànic, senyor Joan F. Cabestany,
presidí la Tribuna d'Arqueologia 1998-
1999, que tingué lloc a Barcelona el dia
2 de desembre de 1998, organitzada per
la Direcció General de Patrimoni.

El president d'Amics de l'Art
Romànic, senyor Joan F. Cabestany, la
vicepresidenta, senyora M. Teresa Ma-
tas, i la secretària de l'entitat, senyora
Guadalupe Miras, assistiren a la sessió
inaugural de l'exposició «Mallorca gòti-
ca», que s'esdevingué al Museu Nacional
d'Art de Catalunya (MNAC) el dia 17 de
desembre de 1998; a la sessió inaugu-
ral de l'exposició «El tresor de Sant Pere
de Rodes. Comerç i art a l'inici del se-
gle XVI», que tingué lloc al Museu Na-
cional d'Art de Catalunya (MNAC) el
dia 18 de febrer de 1999; a la sessió
inaugural de l'exposició «Sixena. El co-
lor de les pintures abans de l'incendi
de 1936», que es féu al Museu Nacional
d'Art de Catalunya (MNAC) el dia 21 de
març de 1999; a la sessió inaugural de les
noves sales romàniques i gòtiques del
Museu Frederic Marès de Barcelona el
dia 7 d'abril de 1999, i a la sessió inau-
gural de l'exposició «La Barcelona gòti-
ca. 750 anys de govern municipal», or-

ganitzada pel Museu d'Història de la Ciutat, el dia 13 de maig de 1999.

El president, senyor Joan F. Cabestany, i la vicepresidenta, senyora M. Teresa Matas, representaren els Amics de l'Art Romànic en els actes organitzats amb motiu de la inauguració de la restauració de l'església de Sant Pere de Serallonga (Alpens, Osona) el dia 16 de maig de 1999.

El president, senyor Joan F. Cabestany, dissertà sobre «Els monestirs i canòniques al Penedès, segles x-xiii» en les sessions *Medii Aevi Penitensis Ars Sacra*, organitzades per l'Institut d'Estudis Penedesencs, a Vilafranca del Penedès, el dia 5 de juny de 1999.

La vicepresidenta, senyora M. Teresa Matas, dissertà sobre el tema «Aportació a l'estudi de tres peces d'art litúrgic conservades al Museu de Vilafranca» en les sessions *Medii Aevi Penitensis Ars Sacra*, organitzades per l'Institut d'Estudis Penedesencs, a Vilafranca del Penedès, el dia 6 de juny de 1999.

S'ha continuat publicant la *Circular* (núm. 176 a 184), que té com a finalitat servir de mitjà de comunicació amb els associats.

Cal esmentar també la celebració, el dia 25 de febrer de 1999, de l'Assemblea General ordinària, en la qual es van aprovar la memòria d'activitats del curs 1997-1998 i la gestió administrativa de la Junta Directiva, i, en compliment de l'acord pres en assemblea, es féu lectura dels socis de l'entitat que van traspassar en el transcurs de l'any anterior. A continuació se celebrà l'Assemblea General extraordinària per a la renovació de la Junta Directiva a causa de la dimissió del secretari, senyor David Dalmases i Pons. La Junta quedà estructurada de la manera relacionada a l'inici.

S'ha rebut la donació del fons fotogràfic d'edificis i obres romàniques catalanes del senyor Carles Granell i Campos durant el mesos de maig-juny de 1999.

Publicacions

Lambard. Estudis d'Art Medieval, vol. x.

Societat Catalana d'Estudis Hebraics

JUNTA DIRECTIVA

President:	EDUARD FELIU I MABRES
Secretari:	JORDI CASANOVAS I MIRÓ
Tresorer:	PERE CASANELLAS I BASSOLS
Vocals:	ESPERANÇA BARJAU I RICO PRIM BERTRAN I ROIGÉ JOAN FERRER I COSTA MANUEL FORCANO I APARICIO
Delegat de l'IEC:	MARIA TERESA FERRER I MALLOL
Nombre de socis:	68

El curs 1998-1999 s'ha caracteritzat per la continuació dels diversos treballs i projectes que havien començat en el curs anterior i s'ha concentrat en activitats interiors de recerca més que no pas en activitats amb projecció exterior.

Després d'un laboriós estudi de la qüestió, en el qual han intervingut uns quants membres de la Societat que són ara professors d'hebreu de la Universitat de Barcelona, ha estat presentada a la Secció Filològica —tal com ens havia demanat— una extensa «Proposta de transliteració i transcripció de l'hebreu en textos escrits en català» que recomana i raona àmpliament l'ús de quatre nivells de transcripció de l'hebreu, des del més rigorós (per als estudis filològics) fins al més simplificat (per als mitjans de comunicació).

També s'han introduït centenars de fitxes en la base de dades bibliogràfica sobre la història dels jueus de la Corona de Catalunya-Aragó i Provença, base per a la qual s'han elaborat uns índexs extremament detallats. Entre les revistes buidades en el curs d'aquest treball de recerca bibliogràfica, ja hi ha tots els volums (cent cinquanta) de la important *Revue des Études Juives* de París i un centenar de volums d'unes altres revistes d'història i de filologia.

El número 2 de la revista *Tamid*, que apareixerà a la tardor de 1999, inclourà els articles que segueixen:

— «El judaisme», per G. del Ohno.

— «Les excavacions arqueològiques del molí del Codina de Tàrraga.

Possible emplaçament de l'antiga sinagoga de la primera meitat del segle XIV», per J. Badias i O. Saula.

— «Textos historiogràfics sobre els jueus de Cervera (segle XV)», per J. M. Llobet.

— «Els jueus de Barcelona i el comerç marítim amb la Mediterrània oriental», per Y. T. Assis.

— «Quatre notes esparses sobre el judaisme medieval», per E. Feliu.

— «Dues notes d'epigrafia hebraica medieval», per J. Casanovas.

— «Sobre l'autenticitat del segell de Mossé ben Nahman de Girona trobat a la plana d'Acre», per M. Broshi i Y. Nir-El.

— «L'arameu del Talmud de Babilònia», per J. Ferrer.

— «Roni Someq: música d'Um Kulzum a Tel-Aviv» i «Notes bibliogràfiques», per M. Forcano.

L'elaboració d'aquest segon número de *Tamid* ha comportat la traducció de l'hebreu modern de dos articles

publicats originalment en revistes israelianes, d'alguns poemes d'un poeta israelià contemporani i d'uns quants textos hebreus medievals; la compilació d'una extensa bibliografia sobre l'arameu babilònic i sobre inventaris medievals de llibres hebreus, i la identificació dels llibres hebreus que són esmentats en uns protocols notariais de Peralada de 1389.

D'altra banda, la Societat ha emprès també la traducció d'una excel·lent i moderna gramàtica de l'hebreu bíblic publicada recentment per la Sheffield Academic Press: Van der Merwe - Naudé-Kroeze, *A biblical hebrew reference grammar*, que serà la primera gramàtica d'aquest tipus publicada mai en català.

Conferències

— *Els estudis bíblics i hebraics en l'època d'Internet*, per Pere Casanellas i Bassols. Barcelona, Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna, 3 de juny de 1999.

Societat Catalana d'Estudis Històrics

El dia 13 de maig de 1999 se celebrà l'Assemblea General ordinària, amb les eleccions per a la renovació de la meitat de la Junta Directiva. El dia 9 de juny es reuní la Junta renovada i es féu l'elecció de càrrecs. La Junta ha quedat formada de la manera següent:

JUNTA DIRECTIVA

President:	GASPAR FELIU I MONTFORT
Vicepresident:	GENER GONZALVO I BOU
Secretària:	MÒNICA GONZÁLEZ I FERNÁNDEZ
Tresorer:	PERE MOLAS I RIBALTA
Vocals:	RAMON ARNABAT I MATA CORAL CUADRADA I MAJÓ ARMAND DE FLUVIÀ I ESCORSA CARME MOLINERO I RUIZ ORIOLEART I PIQUET MERCÈ RENOM I PULIT
Delegat de l'IEC:	ALBERT BALCELLS I GONZÁLEZ
Nombre de socis:	154

La Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH) organitza fonamentalment conferències, debats i seminaris amb la participació de destacats especialistes del país i estrangers, i dinamitza així l'intercanvi de coneixements, de mètodes i d'experiències entre els investigadors. Edita també el *Bulletí de la SCEH*, de periodicitat anual.

La SCEH convoca també, dins del *Cartell de premis* de l'IEC, un premi per a estudiants per a un treball d'investigació, bibliografia o assaig sobre història dels Països Catalans. El premi, dotat

amb 100.000 pessetes, va quedar desert en la darrera edició.

Actes

El dia 2 de novembre tingué lloc la inauguració de curs amb una taula rodona sobre el tema «Problemes del català com a llengua en la investigació històrica», en la qual participaren Josep Fontana, Eva Serra, Antoni Riera, Jaume Sobrequés i Gaspar Feliu.

El dia 13 de maig, amb motiu de l'Assemblea General ordinària, el senyor

Joan F. Cabestany parlà del tema «Què ens ensenyen els fogatges?»

La Societat ha participat també, com cada any, en l'organització del curs anual de la Càtedra d'Estudis Medievals Comtat d'Urgell, de Balaguer, amb la

qual la SCEH té un conveni per mitjà de l'IEC.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, núm. ix (1998).

Societat Catalana d'Estudis Litúrgics

JUNTA DIRECTIVA

President:

ALEXANDRE OLIVAR I DAYDÍ

Secretari:

RAFAEL M. BOFILL I FRANSÍ

Vocals:

JOAN BELLAVISTA I RAMON

MIQUEL DELS SANTS GROS I PUJOL

CRISTINA GODOY I FERNÁNDEZ

Delegat de l'IEC:

MANUEL MUNDÓ I MARCET

Nombre de socis:

22

L'activitat corporativa de la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics (SCEL) s'ha concretat aquest curs en les reunions de tardor i de primavera (59 i 60), celebrades els dimarts 15 de desembre de 1998 i 8 de juny de 1999, respectivament.

De les activitats científiques individuals dels membres i del seu ressò es destaquen la distinció concedida al senyor Sebastià Janeras per la col·lecció de textos «Clàssics del Cristianisme», publicada sota la seva direcció; la preparació del segon volum de la «Biblioteca Litúrgica Catalana», obra íntegrament de mossèn Miquel dels Sants Gros, i la presentació del primer volum de les *Obres completes* d'Anscari Manuel Mundó. D'altra banda, entre les actuacions pròpiament socials d'aquest curs cal esmentar la redacció dels articles que integra-

ran el volum IX de la *Miscel·lània Litúrgica Catalana* i la resolució d'algunes consultes científiques adreçades a la SCEL per membres i alguns altres consultants de l'estranger.

En les reunions reglamentàries s'ha informat sobre la preocupació d'algunes societats de l'Institut per la degradació constant del català com a llengua científica a causa de la pressió de l'anglès i de l'espanyol.

Conferències

— Francesc Bonastre: *L'stile antico i la seconda pratica a la música religiosa catalana del segle XVII*. Barcelona, 15 de desembre de 1998.

— Alexandre Olivar: *Un fragment de sacramentari gironí conservat a Heidelberg*. Barcelona, 8 de juny de 1999.

Societat Catalana d'Estudis Numismàtics

JUNTA DIRECTIVA

President:	MIQUEL CRUSAFONT I SABATER
Vicepresident:	LEANDRE VILLARONGA I GARRIGA
Secretària:	ANNA M. BALAGUER I PRUNÉS
Tresorer:	RAFAEL COMAS I EZEQUIEL
Vocal 1r:	JORDI VENTURA I SUBIRATS († gener de 1999)
Vocal 2n:	ANTONI TURRÓ I MARTÍNEZ
Vocal 3r:	JAUME BENAGES I OLIVER
Vocal 4t:	XAVIER SANAHUJA I ANGUERA
Delegat de l'IEC:	MANUEL RIU I RIU
Nombre de socis:	120

Aquest curs ha estat d'una activitat ben remarcable, sobretot pel que fa a les publicacions, a les col·laboracions i a l'assessorament.

Presentacions de publicacions

— Presentació de «Complements d'Acta Numismàtica».

El dia 26 de novembre es presentà el llibre de Leandre Villaronga *Les dracmes ibèriques i llurs divisors*, dins de la col·lecció «Complements d'Acta Numismàtica» que edita la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics (SCEN). La presentació fou a càrrec del senyor Xavier Aquilué, director del Museu d'Empúries (Museu d'Arqueologia de Catalunya). L'acte se celebrà a la Reial

Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

— Presentació del llibre *Les encunyacions ibèriques de Lauro*.

El dia 9 de febrer es presentà aquesta obra, els autors de la qual són M. M. Llorens i P. P. Ripollès. La presentació fou a càrrec del senyor L. Villaronga, que glossà l'obra i els seus mereixements. A continuació prengué la paraula M. M. Llorenç, que explicà alguns aspectes de la realització de l'obra. Aquest acte, convocat per iniciativa de la SCEN, se celebrà a la seu del Cercle Filatèlic i Numismàtic de Barcelona i comptà amb la participació de l'Associació Numismàtica de Sabadell i del Grup Numismàtic de Terrassa.

— Presentació de l'obra *Pesals monetaris de la Corona catalanoaragonesa*.

El dia 27 de maig es presentà aquesta obra, l'autor de la qual és M. Crusafont i Sabater. La presentació fou a càrrec del senyor Manuel Riu. L'acte se celebrà a la Sala Turró de la Reial Acadèmia de Medicina.

— Presentació d'*Acta Numismàtica*.

Al llarg del curs 1998-1999 s'ha preparat l'edició del volum 28 d'*Acta Numismàtica*, que conté quinze articles d'investigació, a més de les habituals seccions de «Troballes monetàries», «Recensions bibliogràfiques» i «Memòria de les activitats de la SCEN». La introducció és, en aquest volum, del senyor Miquel Crusafont i Sabater i tracta d'aspectes biogràfics del numismàtic J. Botet i Sisó.

Assemblea General ordinària

El dia 4 de maig se celebrà l'Assemblea General de socis, que transcorregué segons l'ordre del dia previst. En començar aquest acte, la secretària comunicà la defunció, el dia 16 de gener, del professor Jordi Ventura i Subirats, membre de la Junta Directiva de la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics.

Atenció a consultes

Des de la SCEN s'han atès totes les consultes que ens han adreçat estudiosos de

la història de la moneda i també d'alguns camps més que s'hi relacionen. Farem esment de les més rellevants i, en especial, de les que han originat alguna classe d'informe.

Durant el primer trimestre, vam rebre una consulta del president de la Reial Acadèmia de Bones Lletres sobre una medalla de Ferran VI referent a la institució esmentada. La SCEN gestionà la cessió temporal d'un exemplar original per extreure'n una reproducció. També es redactà un informe explicatiu sobre la moneda bracteada de Monistrol de Calders, que hom acompanyà amb una fotografia ampliada de la peça i que, juntament amb un exemplar original, s'exposarà a l'Ajuntament d'aquella població. Hom facilità informació i material bibliogràfic sobre tècniques d'encunyació de medalles i la fotografia d'una medalla modernista de l'argenter sabadellenc J. Vilarrubias al senyor J. Garcia-Planes, que té en curs un estudi sobre el tema. S'atengué una consulta del Museu Puig de Perpinyà per a la classificació d'un tornès francès. També es va rebre en llarga entrevista el senyor J. Torres i Gros, amb consultes sobre un treball projectat sobre la moneda de Bellpuig. S'envià al senyor G. Förster, d'Alemanya, un informe sobre una moneda dels Reis Catòlics i informació bibliogràfica que ens sollicitava. Es realitzaren, a més, unes quantes gestions d'informació bibliogràfica per al Fitzwilliam Museum de Cambridge.

Ja dins de l'any 1999, ens arribaren una consulta del senyor J. C. Richard, del Centre Nacional de la Recerca Científica (França), sobre una moneda visigoda de Barcelona, i una altra del senyor S. Domènech Massip, de Vinaròs, sobre monedes i medalles carlines. Ens visità també el senyor M. Lorenzo Arrocha, de les illes Canàries, que demanà assessorament sobre la manera de muntar una exposició de monedes. Especialment laboriosa ha estat l'atenció a les consultes que ens ha adreçat el senyor E. Wuyts des de Bèlgica, que té en curs una tesi sobre medallística i que volia obtenir informació sobre el gravador Maura i alguns altres medallistes catalans i espanyols dels segles XIX i XX.

Col·laboracions amb els mitjans de comunicació

Com a continuació de la col·laboració de la SCEN en la filmació del vídeo *La moneda com a mirall del temps*, que promogué, l'any 1977, el Museu Puig de Perpinyà, ha sorgit la possibilitat de col·laborar en uns quants programes culturals televisius per a tractar de la moneda. La col·laboració entre el realitzador Felip Soler i el seu equip, d'una banda, i la SCEN, de l'altra, ha donat els resultats següents:

— El dia 19 de desembre es televisà, en el programa *Tarasca*, del Canal 33, un espai amb el títol «La moneda com a mirall del temps», dedicat a

la moneda catalana, en el qual hom entrevistà el senyor M. Crusafont i Sabater. El programa fou repetit el dia 21 del mateix mes.

— El bon resultat assolit propicià que el realitzador demanés de fer un altre programa dedicat a la moneda i sol·licités un guió per escrit. La petició fou atesa per la secretària de la SCEN, senyora Anna M. Balaguer, que lliurà el text inicial d'un guió sobre la moneda als comtats catalans. L'entrevista amb la senyora Balaguer i el material gràfic i numismàtic necessaris per a fer el programa foren filmats el dimarts 20 d'abril i van ser facilitats per la SCEN.

— També s'han facilitat al senyor Felip Soler i al seu equip un text base per a fer un guió sobre la moneda mallorquina, material gràfic i una sèrie d'orientacions amb vista a un altre programa que tenen en curs de preparació en col·laboració amb la televisió de Mallorca.

A finals d'estiu es lliurà el text de la nostra aportació al simposi «L'aportació cultural i científica de l'IEC (1907-1997)», celebrat el desembre de 1997. El títol era *De la numismàtica a la història de la moneda. La Societat Catalana d'Estudis Numismàtics* i fou realitzat per la senyora Anna M. Balaguer.

A la tardor fou lliurat el llistat de mots numismàtics i monetaris per a la revisió del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC.

*Participació en congressos,
conferències i algunes altres activitats*

El mes de juliol se celebrà l'anunciat Congrés Nacional de Numismàtica a Lisboa, en el qual la SCEN fou convidada a participar. Hi presentaren comunicacions els senyors Leandre Villaronga, sobre novetats de la numismàtica antiga d'Hispania, i Miquel Crusafont i Sabater, que aportà noves dades dels coures visigots, i la senyora Anna M. Balaguer, amb un estudi sobre l'inici dels pesals monetaris a Castella i a Portugal. Les actes d'aquest congrés acaben d'ésser publicades.

El mes d'octubre se celebrà a Albacete el X Congrés Nacional de Numismàtica, en el qual participà la SCEN. Hi intervingueren els senyors Leandre Villaronga, especialment convidat pels organitzadors com a ponent a la taula

rodona sobre la seca d'Ikalkusken, i Miquel Crusafont i la senyora Anna M. Balaguer, que hi presentaren una aportació per a donar a conèixer una nova moneda del comtat d'Urgell.

La història de la moneda fou també present al Congrés Internacional Felip II i el Mediterrani, que se celebrà a Barcelona i a Roma entre el 23 de novembre i el 4 de desembre de 1998. El senyor Miquel Crusafont, com a especialista de la moneda, fou convidat a presentar-hi una síntesi sobre els aspectes monetaris del període.

El mes d'abril, el senyor Antoni Turró, convidat per l'Ajuntament de Balsareny, hi pronuncià una conferència sobre el paper moneda del Bages durant la guerra de 1936-1939, tema del qual és especialista.

Societat Catalana de Musicologia

JUNTA DIRECTIVA

President:	ROMÀ ESCALAS I LLIMONA
Vicepresident:	JOAQUIM GARRIGOSA I MASSANA
Secretari:	JOSEP MARIA GREGORI I CIFRE
Tresorer:	JORDI RIFÉ I SANTALÓ
Vocal 1r:	MONTSERRAT ALBET I VILA
Vocal 2n:	SERGI CASADEMUNT I FIOI
Vocal 3:	DANIEL CODINA
Vocal 4t:	FRANCESC CRESPI (Balears)
Delegat de l'IEC:	MANUEL MUNDÓ I MARCET
Delegat honorífic de l'IEC:	RAMON ARAMON I SERRA
Nombre de socis:	60

La nova Junta Directiva fou elegida per unanimitat i majoria absoluta en l'Assemblea General extraordinària del dia 29 d'abril de 1999.

Activitats i trobades generals

— Sessió informativocientífica a l'Aula del Museu de la Música de Barcelona. Els temes de què hom tractà a la primera part de la reunió van ser els següents: publicacions (actes, butlletí, monografies i col·leccions), acceptació de nous socis, línies de recerca i programa econòmic a termini mitjà. A continuació, la senyora Maria Carme Rusiñol i Pautas pronuncià una conferència sobre el tema *El classicisme musical en els villancets de Melcior Juncà*. 6 de novembre de 1998.

— Trobada general de socis a l'Aula del Museu de la Música de Barcelona. Els temes interns abordats en la primera part van ser els següents: informe de les publicacions, presència de la Societat Catalana de Musicologia (SCM) en la gestió del patrimoni musical català, presentació de nous socis i presentació del *Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia*, núm. 4, 1997. Actes del II Simposi de Musicologia Catalana. *La musicologia a Catalunya. Propostes de futur*. A continuació, la senyora Maria Antònia Juan i Nebot presentà una comunicació sobre el tema «La classificació dels instruments musicals segons C. Sachs i E. von Hornböstel». 18 de març de 1999.

— Assemblée General extraordinària. L'ordre del dia fou el següent: modificació per la Junta de Govern dels punts de l'article 3 del Règim d'ordre intern, amb l'objectiu d'augmentar el nombre de vocals de la Junta de dos a quatre i eliminar la limitació sobre la reelecció dels membres de la Junta, i elecció de la nova Junta de Govern. Aula del Museu de la Música de Barcelona, 29 d'abril de 1999.

— Trobada musicològica a l'Aula del Museu de la Música de Barcelona. 25 de maig de 1999. L'ordre del dia fou el següent: informacions de caràcter intern, reestructuració de la comissió de publicacions i comunicació a càrrec de Romà Escalas i Llimona sobre «L'estudi dels instruments dels ministrers de la catedral de Salamanca. Una nova metodologia de re-

cerca interdisciplinària» (ponència presentada per R. Escalas, A. Barjau i V. Gibiat a la Cité de la Musique, París, 1998).

Propostes i acords de la Junta en les sessions anteriors

— Es nomena Ramon Aramon i Serra soci i delegat de l'IEC honorífic de la SCM.

— Es considera necessària la reestructuració de la comissió de publicacions, amb un responsable de les gestions i del seguiment.

— Es preveu amb vista al curs vinent la incorporació de socis adherits, d'acord amb les condicions expressades als Estatuts de la Societat.

— Segons els acords establerts en l'Assemblée General extraordinària del 29 d'abril, s'estableix el nou Reglament de règim intern.

Secció de Ciències Biològiques

Actualment, la Secció de Ciències Biològiques té 19 membres numeraris, 10 membres emèrits i 4 membres corresponents. Dels 29 membres, 16 són biòlegs i 13 són metges.

Les àrees temàtiques que cobreixen llurs especialitats són: anatomia, antropologia, biologia cel·lular, bioquímica, botànica, ciència i humanitats, ciències clíniques, ecologia, endocrinologia, fisiologia animal, genètica, medicina interna, microbiologia, neurociències, virologia i zoologia.

La Secció de Ciències Biològiques s'ha reunit en sessions ordinàries de treball cada mes, les quals han tingut lloc els dies 28 de setembre, 19 d'octubre, 9 de novembre i 21 de desembre de 1998, i 18 de gener, 15 de febrer, 15 de març, 12 d'abril, 10 de maig, 7 de juny i 5 de juliol de 1999. La Secció s'ha reunit els dies 9 de desembre, 12 d'abril i 10 de maig en sessions extraordinàries. Les reunions dels dies 9 de novembre de 1998 i 15 de febrer i 10 de maig de 1999 foren conjuntes amb la Secció de Ciències i Tecnologia.

En la sessió ordinària del dia 19 d'octubre de 1998 va ser elegida en primera votació l'única candidatura a la vicepresidència de la Secció de Ciències Biològiques. El resultat de la votació fou favorable al senyor Francesc González Sastre. El càrrec havia quedat vacant

perquè el senyor Josep Egozcue havia estat elegit tresorer de l'IEC.

El dia 12 d'abril de 1999 la Secció de Ciències Biològiques es reuní en sessió extraordinària per tal de procedir a l'elecció dels nous candidats a membres numeraris. El resultat de la votació fou favorable al senyor Jacint Corbella i Corbella.

El dia 10 de maig de 1999 la Secció de Ciències Biològiques es reuní en sessió extraordinària per tal de procedir a l'elecció pendent d'un candidat a membre numerari. El resultat de la votació fou favorable al senyor Juli Peretó i Magraner.

Actes acadèmics

En quasi totes les sessions hi ha hagut exposicions científiques dels membres de la Secció o d'uns altres especialistes convidats.

Cronològicament, les ponències han estat les següents:

— *Consideracions científiconaturalistes sobre l'Antàrtida*, a càrrec del senyor Joandomènec Ros (28 de setembre de 1998).

— Sessió de recepció del senyor Damia Barceló, membre numerari de la Secció de Ciències i Tecnologia: *Anàlisi i transformació ambiental de plaguicides al delta de l'Ebre* (19 d'octubre de 1998).

— *DNA i societat*, a càrrec del senyor Jaume Bertranpetit (9 de novembre de 1998).

— Sessió de recepció del senyor Francesc Asensi i Botet, membre numerari de la Secció. Conferència sobre *Lluís Alcanyís: poeta, metge, mestre i víctima* (21 de desembre de 1998).

— *L'actitud emprenedora a la universitat*, a càrrec del senyor Jaume Pagès (15 de febrer de 1999).

— Informe sobre l'estat i el procés de preparació de la segona edició del DIEC, a càrrec del president de l'Institut, senyor Manuel Castellet, i del president de la Secció Filològica, senyor Joan A. Argenter (15 de març de 1999).

— *Són enzims els àcids ribonucleics amb activitat catalítica? Un possible canvi d'un paradigma biològic*, a càrrec del senyor Josep Carreras i Barnés (10 de maig de 1999).

Totes les intervencions han anat acompanyades de col·loqui.

Activitats i comissions

La Secció ha discutit àmpliament sobre temes referents a la biodiversitat, a problemes del medi ambient i a la contaminació, així com sobre terminologia científica. També ha parlat de les activitats de tràmit, del control del pressupost, de la preparació i del seguiment de les publicacions de la Secció o d'unes altres col·laboracions, com ara la revista *Contributions to Science* i la col·lecció «Tex-

tos Clàssics de la Ciència», etc. La Secció també ha estudiat la sol·licitud d'ingrés de noves societats filials i ha emès informes i resolucions sobre aquesta qüestió.

S'ha tractat àmpliament en diverses sessions de la problemàtica plantejada amb motiu de la segona edició del DIEC.

Membres de la Secció han participat en diferents tasques representatives i han format part de diferents comissions de treball i de ponències de premis.

El senyor Màrius Foz, com a membre de la Comissió d'Investigació, ha assistit a les reunions corresponents i ha donat informació puntual dels acords presos.

El senyor Joaquim Gosálbez, com a representant de l'Institut al Consell de Caça de Catalunya de la Direcció General del Medi Natural, ha informat puntualment de les reunions tingudes.

La senyora Mercè Durfort ha continuat com a delegada del president de l'IEC a les societats filials i ha organitzat, al llarg del curs, unes quantes reunions amb els seus presidents i delegats. També ha representat l'IEC en el jurat dels Premis CIRIT per fomentar l'esperit científic del jovent (1999).

El senyor Joandomènec Ros participà activament, com a representant de la ICHN i de l'IEC, i responsable i coordinador del programa sobre l'ús sostenible de la biodiversitat, en el Dia Mundial

de la Biodiversitat, organitzat pel Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya (29 de desembre de 1998).

El Consell Permanent acordà la creació del Centre Català de Nutrició de l'IEC en la reunió tinguda el dia 21 de gener de 1999 i acordà nomenar-ne director el senyor Màrius Foz en la reunió del dia 17 de juny de 1999.

El senyor Ramon Folch, membre numerari de la Secció, participà en l'acte de commemoració del centenari de la Institució Catalana d'Història Natural amb el parlament *La Institució Catalana d'Història Natural: present i futur amb cent anys d'història*. També hi intervingueren els senyors Joaquim Maluquer, president de la ICHN, i Manuel Castellet, president de l'IEC (17 de maig de 1999).

Els senyors Joaquim Gosálbez, representant de l'IEC al Consell de Caça de Catalunya, i Josep Vigo, representant de l'IEC al Parc Natural del Cadí-Moixeró, formaren part de la sessió acadèmica *La participació de la comunitat científica en els òrgans públics encarregats de la gestió del medi natural de Catalunya* (13 d'abril de 1999).

Nomenaments

El senyor Joaquim Gosálbez ha estat nomenat representant de l'IEC a la Junta de Protecció del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà en substitució

del senyor Ramon Folch, que havia expressat el desig de ser rellevat del càrrec.

El senyor Jordi Lleonart ha estat nomenat representant de l'IEC al Consell de Pesca Continental del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya en substitució del senyor Carles Bas, que havia expressat el desig de ser rellevat del càrrec.

Reports de la recerca a Catalunya

El senyor Xavier Bellés ha coordinat la redacció del *Report de la recerca a Catalunya: Biologia d'organismes i sistemes* (1 de desembre de 1998).

Premis i distincions

El senyor Ramon Margalef, membre emèrit de la Secció, ha rebut del Principat de Mònaco la Medalla d'Or de l'Institut Oceanogràfic (novembre de 1998).

El senyor Ramon Margalef, membre emèrit de la Secció, ha estat nomenat enginyer forestal d'honor per la Universitat Politècnica de Madrid (novembre de 1998).

El senyor Joan Rodés, membre de la Secció, ha estat honorat per la Fundació de Ciències de la Salut amb l'Homenatge a la Investigació Biomèdica Espanyola 1998 en l'apartat d'investigació en hematologia (desembre de 1998).

La Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona va batejar l'aula número 10 amb el nom de Josep Alsina i Bofill en el decurs d'un acte acadè-

mic. El senyor Oriol Casassas, membre de la Secció, va glossar la figura del doctor Alsina i Bofill, antic membre de la Secció de Ciències de l'IEC. En el mateix acte, el senyor Joan Rodés va pronunciar una conferència magistral sobre la integració de la formació bàsica i clínica que duia per títol *El repte de la recerca biomèdica per al proper segle* (16 de desembre de 1998).

El Departament de Biologia Vegetal de la Unitat de Botànica de la Universitat de Barcelona va retre homenatge al senyor Oriol de Bolòs, membre de la Secció, amb motiu de la presentació del llibre *Oriol de Bolòs: Pioner en l'estudi de la vegetació* (Universitat de Barcelona, Aula Magna, 12 de febrer de 1999).

El senyor Josep Egozcue ingressà a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona amb el discurs d'una memòria titulada *La celada genètica de l'espermatozoide humà* (25 de febrer de 1999).

El senyor Josep M. Domènech ha rebut el Premi X Aniversari 1988-1998 d'El Vallenc per haver-se destacat en la recerca en embriologia (24 d'abril de 1999).

El senyor Ramon Margalef, membre emèrit de la Secció, fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat d'Alacant (maig de 1999). La Secció de Ciències Biològiques fou representada en aquesta ocasió per la seva presidenta.

Publicacions

ASENSI I BOTET, Francesc. *Lluís Alcanys: Poeta, metge, mestre i víctima*. 1998.

BOSCH I DANIEL, Maria. *Biologia de la reproducció de la tribu Delphinieae a la Mediterrània occidental*. 1999. [Premi Artur Bofill i Poch 1997]

Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Esterri d'Àneu 181 (33-9). 1998.

PARÉS I ESPAÑOL, Eduard. *Vocabulari forestal*. 2a ed. 1998.

Reports de la recerca a Catalunya: Biologia d'organismes i sistemes. 1998. [Report redactat sota la coordinació de Xavier Bellés]

Responses to human cloning. 1999. [Jornades Científiques IEC]

SUBIRÀ I ROCAMORA, Manuel. *Pere Domingo: Semblança biogràfica*. 1998.

Programes de recerca

Flora i cartografia de les plantes i la vegetació

Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

Aquest programa comprèn els projectes següents:

a) Flora i cartografia de briòfits

Directora: Creu Casas i Sicart

La finalitat d'aquest projecte és la realització d'un manual per a la determinació de les espècies de briòfits que viuen als Països Catalans. Consta d'una introducció, de les claus de determinació, dels dibuixos de les parts del vegetal més característiques i d'un glossari. Es divideix en dues parts: 1 Molses, 2 Hepàtiques.

1. Flora dels briòfits dels Països Catalans

Continuem treballant en les famílies de les molses que faltaven per a acabar aquest grup. És previst que a finals de 1999 el treball estarà a punt de ser publicat. A continuació, esperem poder completar el projecte amb la realització de la part corresponent a les hepàtiques.

2. Cartografia dels briòfits

Es van recollint dades per a continuar la cartografia quan s'acabi la *Flora dels briòfits*.

b) Cartografia de la distribució de les plantes vasculares als Països Catalans (ORCA)

Director: Oriol de Bolòs i Capdevila

La finalitat del projecte és estudiar i representar amb exactitud la distribució geogràfica de les plantes vasculares dels Països Catalans i publicar-ne els resultats dins de les sèries de l'*Atlas corològic* i dels catàlegs florístics locals i també mitjançant la xarxa Internet. Els atles de l'ORCA són ja una obra de referència obligada per als estudis de biogeografia i resulten molt útils per al coneixement i la gestió de la biodiversitat vegetal.

Les tasques dutes a terme enguany s'han centrat en la informatització de les dades personals dels col·laboradors i de la bibliografia, la programació informàtica i la depuració d'errors de les bases de dades florístiques d'ORCA. Pel que fa a aquestes últimes, comprenen més de 225.000 citacions —la majoria originals—, aportades pels seixanta-dos membres consultors repartits per tota la península Ibèrica. A la base de dades bibliogràfica hi ha recopilades unes 325.000 citacions.

Pel que fa a la informatització de dades, la responsabilitat recau en els dos becaris dels quals disposem. Les tasques d'edició, programació i depuració d'errades recauen en el secretari del projec-

te. Per enllestir la web de l'ORCA se sol·licitarà l'ajut d'un expert en llenguatge JAVA.

Publicacions

El darrer any s'ha publicat un volum extraordinari amb la totalitat de les dades corològiques de què disposem referents als Països Catalans (4.407 mapes). Al ritme actual, la sèrie normal de l'*Atlas corològic* pot estar acabada d'aquí a sis anys.

Els resultats obtinguts durant aquest curs es poden resumir i agrupar en quatre apartats:

— Pel que fa a la cartografia de les plantes, durant el 1998 s'han elaborat i publicat 296 mapes que constitueixen el volum vuitè de l'*Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. El 1999 hom treballa en 325 mapes més i està a punt d'acabar la informatització de les dades dels consultors externs. Aquests mapes seran publicats en el volum novè de l'*Atlas corològic* a final d'aquest any.

— S'ha finalitzat i s'ha editat el volum extraordinari titulat *Corologia de la flora vascular dels Països Catalans. Primera compilació general*. Conté 4.407 mapes i s'ha publicat en dos volums.

— La base de dades general de l'ORCA ha estat ampliada amb més de 5.500 inventaris de vegetació, procedents principalment del País Valencià, les Illes i la Franja de Ponent, la qual cosa representa unes 125.000 noves citacions.

—Pel que fa a la web de l'ORCA, és consultable des d'inici de 1999 i es troba en fase de millora. Actualment s'escrueixen, en llenguatge JAVA, diverses aplicacions per fer-la més dinàmica i útil.

Cartografia de la vegetació de Catalunya

Director Josep Vigo i Bonada

L'objectiu d'aquest projecte és, globalment, continuar l'aixecament dels mapes de vegetació de Catalunya i publicar-ne els documents resultants.

En una primera etapa (que s'havia programat per a tres anys, però que s'allargarà perquè les aportacions econòmiques reals han estat força inferiors a les previstes) hom pretén:

- Completar l'aixecament dels mapes a escala 1:50.000 corresponents al Pirineu català i publicar-los tots, en coedició amb l'IEC.

- Enllestir i publicar el mapa a escala 1:250.000, que inclourà bàsicament la vegetació potencial.

Estat de desenvolupament del projecte

a) Mapa 1:250.000

La sobreposició de les nostres dades amb les del Corine-Landcover (mapa d'usos del sòl) de l'ICC no ha donat resultats satisfactoris, ja que les coinci-

dències entre aquests dos documents no són prou bones per al conjunt del territori, de manera que hem hagut d'abandonar un mètode que no aporta gaire informació fiable. Com a compensació, hem afegit a la primera versió del nostre mapa les dades provinents dels aixecaments a 1:50.000 duts a terme en els darrers anys, convenientment simplificades a causa de la reducció d'escala, amb la qual cosa l'hem fet més precís.

La versió definitiva del mapa serà enllestida, tal com havíem previst, a final d'aquest any i quedarà a punt per a la seva publicació l'any 2000.

b) Aixecaments cartogràfics

Corresponen als mapes a escala 1:50.000. Vam enllestir a final de l'estiu passat l'aixecament dels fulls 213 (el Pont de Suert) i 214 (Sort); se n'ha elaborat la versió definitiva en paper i se n'ha completat gairebé la digitalització.

També s'ha iniciat l'aixecament del full 256 (Ripoll), compromès per a aquest any.

c) Publicació de mapes

De la sèrie 1:50.000, han estat publicats el full 181 (Esterrí d'Àneu) i els 220-221 (la Jonquera - Portbou), aquests darrers amb un cert endarreriment per raons internes de l'ICC. D'altra banda, hem propiciat la signatura d'un conveni entre l'IEC i l'Institut Cartogràfic de Catalunya (signat el mes de maig proppassat) per a

la coedició dels fulls 182 (Tírvia), 150 (Noarre), 216 (Bellver) i 180 (Benasc).

d) Preparació de documents a publicar

Per tal de preparar-ne l'edició, hem dreçat la versió definitiva dels quatre fulls especificats a l'apartat anterior, els hem digitalitzat i els hem incorporat al GIS; també hem delineat les càrtules i els transectes de vegetació addicionals i hem redactat la memòria (unitària) corresponent als dos primers fulls (182 i 150). L'ICC treballa actualment en aquests fulls.

Ponències i comunicacions

— E. Carrillo; X. Font; J. M. Ninot. «A revision of the alliance *Festucion supinae*». 41 Symposium of the International Association of Vegetation Science. Uppsala, 1998.

— J. Carreras; E. Carrillo; A. Ferré; J. M. Ninot. «Vegetation mapping. A tool for the study of the potential habitat of the bear in the western catalan Pyrenees». V Colloque International de Botanique Pyrénéo-cantabrique. Mauléon, 1998.

Biodiversitat dels fongs de Catalunya (fase VI)

Director: Xavier Llimona i Pagès

La finalitat del projecte és completar, amb estudis de camp i de laboratori, les

principals llacunes detectades en el coneixement dels fongs de Catalunya amb la col·laboració d'especialistes de dins i de fora del nostre país. La fase vi, objecte d'aquest informe, s'ha centrat en el Parc Natural del Cap de Creus i Serra de Verdera, en alguns punts de la depressió de l'Ebre i en els estatges subalpí i alpí del Pirineu, amb una atenció especial envers el Pallars, la Ribagorça i, particularment, el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. També s'ha iniciat l'ordenació de les dades obtingudes, tant en forma de col·leccions de referència (Herbari BCC Myc.) com preparant-les per a ésser incorporades a la Base de Dades dels Fongs de Catalunya.

Estat de desenvolupament

Les condicions per a la fructificació de fongs estivals i tardorals no han estat favorables el 1999 a tot el país, i només ho han estat, localment, durant la primavera. Malgrat tot, l'intens esforç de prospecció i l'estudi de material recollit en anys anteriors han fet possible continuar aportant dades florístiques, ecològiques i corològiques innovadores, sovint també de notable interès taxonòmic, com en el cas d'espècies noves per a la ciència, com ara *Hohenbuehelia ilderensis* i *Arborillus llimonae*, publicades el 1999 (SCI), i *Rectipilus cistophilus* i *Volvariella catalonica* (en premsa).

Les aportacions a la flora de Catalunya són nombroses. N'esmentarem

algunes: *Entoloma sericatum*, *E. inusitatum*, *Russula alnetorum*, *Omphalina farinolens*, *Pseudomerulius aureus*, *Mycena atropapillata*, *Inocybe rufuloides*, *Lyophyllum ovisporum*, *Collybia nivalis*, *Tremella translucens* i *Lycoperdon umbrinoides*.

Hem aconseguit la tipificació fitocenològica de la comunitat de fongs dels estepars d'estepa negra, al Parc Natural del Cap de Creus, proposant per a aquesta una nova associació fúngica: *Lactario tesquori* - *Rectipiletum cistophilii*. Les taules d'inventaris corresponents (13) donen una idea prou precisa de la fenologia dels fongs en aquests ambients, sotmesos a canvis ràpids.

Destaquem també els estudis de les russulals (la tesi de Jaume Llistosella sobre aquest tema ha guanyat el Premi Font i Quer de l'IEC), sobre marasmiàcies (sobretot *Mycena*), sobre entolomatàcies (*Entoloma*) i sobre fongs hipogeus. En aquest darrer camp, s'han revisat les tres espècies de *Gautieria* (*G. morchellaeformis*, *G. trabutii*, de les suredes, i *G. otthii*, d'avetoses i pinedes subalpines) i les dues d'*Elaphomyces* (*E. muricatus* i *E. granulatus*), un gènere abans considerat molt rar al nostre país, on en realitat és bastant freqüent. Nombroses troballes d'*Arcangelhella borziana* han permès també precisar-ne l'ecologia i la distribució (avellanoses, fagedes i rouredes del Ripollès i l'Alta Garrotxa) sobre sòl carbonatat. Han continuat les

revisions, a escala europea, d'*Hymenogaster* (més de mil exemplars d'herbari examinats), d'*Hysterangium* (més de cent), que presenta a Catalunya totes les set espècies acceptades, entre les quals es destaca la rara espècie vernal *H. pompholyx*, i les de gèneres hipogeus de russulals (*Martellia*, *Gymnomyces*, *Arcangiella*), *Sclerogaster*, etc. També s'ha pogut precisar l'ecologia de *Melanogaster macrosporos*.

La línia d'estudis de fongs mitospòrics ha publicat o preparat un bon nombre de treballs sobre fongs anamòrfics derivats d'ascomicets i de basidiomicets.

L'any passat assenyalàvem la necessitat de reunir la informació sobre fongs de Catalunya, ara molt dispersa, en una base de dades. Aquest projecte ja està en marxa i a finals d'any comptarà amb més de cinc milers de referències.

Aquesta primera aportació s'anirà incrementant en anys vinents.

Ponències i comunicacions

— X. Llimona, J. Vila. «The fungal component of the *Cistus monspeliensis* bushes (Al. *Cistion*) of the Natural Park of Cap de Creus (NE Catalonia)». Treball acceptat en el XIII Congrés Europeu de Micòlegs, 21-25 de setembre de 1999.

— J. Llistosella. «Some data on the ecology and phenology of the genus *Lactarius* Pers. ex S.F. Gray in Catalo-

nia and Balearic Islands (NE Spain)». Treball acceptat en el XIII Congrés Europeu de Micòlegs, 21-25 de setembre de 1999.

Immunologia de la diabetis tipus 1 al ratolí transgènic pel gen d'IFN-beta a les cèl·lules productores d'insulina

Director: Màrius Foz i Sala

Introducció

La diabetis tipus 1 s'esdevé com a conseqüència d'una destrucció selectiva i aparentment irreversible de les cèl·lules beta productores d'insulina als illots de Langerhans. El factor desencadenant de la malaltia encara no és clar, tot i que se sap que la seva patogènesi és autoimmunitària. La contribució de factors ambientals en un individu genèticament predisposat iniciaria un procés autoimmunitari de destrucció de les cèl·lules beta. Aquests factors ambientals, com ara infeccions virals que podrien tenir un paper rellevant en la diabetis, haurien d'actuar en un període limitat de temps per a induir el procés autoimmunitari. La dificultat d'obtenir teixit pancreàtic de pacients diabètics fa molt difícil l'estudi dels factors que intervenen en aquesta malaltia. Per superar en part aquest problema, s'han generat models animals de diabetis autoimmunitària espontànica (ratolí NOD, rata BB) o induï-

da (per estreptozotocina) i, més recentment, en models transgènics. El nostre grup, interessat en la immunologia de la diabetis humana, és conscient del gran esforç que representa l'estudi de l'atac autoimmunitari en pàncrees humans. Després d'anys d'experiments *in vitro* utilitzant com a substrat illots humans normals (obtinguts de donants d'òrgans), vam tenir l'oportunitat d'estudiar el pàncrees d'un pacient que va morir just en l'inici clínic de la malaltia. En els seus illots es va detectar la presència d'interferons de tipus 1 (IFN-alfa, IFN-beta) i IL-6. Els interferons de tipus 1 són citocines involucrades a la resposta antiviral que poden ser produïdes per la majoria de cèl·lules, entre les quals hi ha les epitelials, la qual cosa els diferencia dels interferons de tipus 2 (IFN-gamma), que són producte de cèl·lules leucocitàries. Aquest fet els fa molt atractius a l'hora de postular hipòtesis sobre la diabetis autoimmunitària, ja que la cèl·lula beta és una cèl·lula epitelial que podria contribuir a la seva pròpia destrucció mitjançant la producció d'aquestes molècules com a conseqüència d'una viriasi; aquesta hipòtesi concorda amb la hiperexpressió d'HLA de classe 1 de TAP1 als illots de pacients diabètics, ambdós mecanismes d'increment de la via endògena de presentació antigènica. A més de la hipòtesi viral, diferents estudis centrats en l'IFN-alfa han implicat els interferons de tipus 1 en el desenvolupament de la diabetis tipus 1; així se n'ha demostrat la presència a les cèl·lules beta de pacients diabètics i s'ha desencadenat diabetis al ratolí transgènic pIns-IFN-alfa. En canvi, a part alguns experiments *in vitro* on es demostra la seva capacitat d'augmentar l'expressió de MHC de classe 1 a la cèl·lula beta, es coneix molt poc sobre el paper de l'IFN-beta en el desenvolupament de la diabetis tipus 1, tant pel que fa a la cèl·lula diana com el seu efecte a la tolerància central i perifèrica. Per aquest motiu es va generar un ratolí transgènic que expressa IFN-beta a les cèl·lules productores d'insulina.

El ratolí transgènic CD1 que expressa IFN-beta selectivament a les cèl·lules beta o productores d'insulina, sota la regulació del promotor del gen de la insulina de rata (pIns-IFN-beta), és un model per a estudiar el paper d'aquesta citocina a l'etiopatogènia de la diabetis. Es tracta d'un ratolí no consanguini generat per la doctora Fàtima Bosch, del Departament de Bioquímica de la Facultat de Veterinària (UAB), a partir d'un ratolí C57BL6/SJL que es va encreuar repetidament amb el ratolí CD1 (*outbred* o no consanguini). Per mitjà d'una col·laboració amb aquest grup va sorgir l'oportunitat d'estudiar la immunologia d'aquest model.

Hipòtesi

La nostra hipòtesi de treball fou que l'expressió d'IFN-beta sota el promotor

de la insulina en aquest model podria afectar la generació de precursors (tolerància central), la funció de les cèl·lules T, B i macròfags en perifèria i la generació d'un microambient inflamatori, incrementant la susceptibilitat a l'atac autoimmunitari, i podria modular l'expressió de l'autoantigen al pàncrees i al timus.

Objectiu

L'objectiu principal va ser determinar el paper de l'IFN-beta en l'etiopatogènia de la diabetis tipus 1 mitjançant l'estudi de la immunologia d'aquest ratolí transgènic que expressa IFN-beta a les cèl·lules beta productores d'insulina.

Resultats

Fins a aquest moment, s'han dut a terme un estudi dels pàncrees dels ratolins transgènics i controls per histologia convencional amb Hematoxilina/Eosina (H/E), immunohistologia (doble immunofluorescència indirecta) i anàlisi en microscopi d'UV i tractament d'imatges (morfometria). També s'han determinat les subpoblacions limfocitàries de la melsa (percentatges de diferents lipus de leucòcits) mitjançant citometria de flux.

Els resultats obtinguts en aquesta primera fase apunten a favor de l'etiologia autoimmunitària d'aquesta malaltia en aquest model:

— Presència de periinsulitis i insulitis (cèl·lules mononuclears) als illots

dels ratolins transgènics en funció de l'edat de l'animal.

— Infiltració insular formada majoritàriament per cèl·lules TCD8+ > TCD4+ > B > macròfags (IFL indirecta sobre seccions de criostat de pàncrees).

— Hiperexpressió de MHC de classe I als illots dels ratolins transgènics, però no pas de MHC de classe II. L'augment de l'expressió respecte als controls és força evident i es detecta a les cèl·lules endocrines i als limfòcits infiltrants.

— Aparició de la malaltia en un 25 % dels animals entre 5 i 11 mesos d'edat (tardana).

— Disminució del percentatge de limfòcits T CD4+ respecte als controls mitjançant anàlisi de subpoblacions limfocitàries de melsa.

No es van observar diferències a l'expressió de MHC de classe I i classe II als limfòcits de la melsa respecte als controls, però sí un increment a l'expressió de la molècula d'adhesió ICAM-1 en els animals transgènics, fet que podria tenir algun paper important en el trànsit d'aquests limfòcits cap al lloc d'atac autoimmunitari. Tampoc no es van detectar autoanticossos antiillot pancreàtic (ICA), signe d'autoimmunitat humoral, en el sèrum dels animals transgènics.

Resum

Per tots aquests resultats, creiem que l'expressió d'IFN-beta a les cèl·lules pro-

ductores d'insulina té un paper important en l'etiopatogènia de la diabetis en aquest model, ja que afavoreix la migració dels limfòcits autoreactius a la zona i augmenta l'expressió de MHC de classe I a la cèlula beta i, presumiblement, d'algunes altres molècules implicades en l'increment de la presentació antigènica endògena. Els nostres resultats, fins al moment, suggereixen un atac autoimmunitari contra la cèlula beta en aquest ratolí transgènic. El nostre grup està molt interessat en l'estudi de l'efecte de l'IFN-beta a les cèl·lules productores d'insulina en un model amb predisposició genètica a la diabetis com és el ratolí *Non Obese Diabetic* (NOD), on esperàriem una acceleració acusada de la diabetis. L'estudi d'aquest model és, doncs, el nostre proper objectiu dins d'aquest projecte.

Estudis sobre la reproducció de paneroles, plaga de les nostres àrees urbanes

Director: Xavier Bellés i Ros

El projecte global pretén estudiar la biologia de la reproducció de les paneroles utilitzant l'espècie *Blattella germanica* com a model. En aquesta panerola, que és una plaga important dels nostres ambients urbans, l'hormona juvenil té el paper d'hormona gonadotròfica, de ma-

nera que el control d'aquesta determina en bona mesura el control de la reproducció. En etapes anteriors del projecte ja havíem determinat que un grup de pèptids cerebrals anomenats al·latostatines regulaven de manera inhibidora la producció d'hormona juvenil. En el marc d'un projecte de l'IEC de l'any 1995, vam desenvolupar un assaig immunoenzimàtic per tal de mesurar la concentració d'al·latostatina circulant a l'hemolimfa, i també al cervell i al sistema digestiu. Un any després, també dins d'un projecte de l'IEC, s'estudià l'efecte de l'al·latostatina 2 de *Blattella germanica* (Asp-Arg-Leu-Tyr-Ser-Phe-Gly-Leu-NH₂) sobre la inhibició de la producció *in vitro* d'hormona juvenil. En el projecte d'enguany hem estudiat la velocitat de degradació d'aquesta mateixa al·latostatina en el medi intern de la femella adulta de *Blattella germanica*.

Per a l'estudi hom va utilitzar la tècnica de la microdiàlisi, amb sondes (membrana de microdiàlisi de 0,24 mm d'amplada i 2 mm de longitud) i valors de flux (3 µL/minut) similars als emprats en estudis de neurofisiologia i neuroquímica de vertebrats. Alhora, s'hi emprà l'al·latostatina 2 iodada a la Tyr⁴ amb ¹²⁵I, que s'injectà a l'insecte en una dosi de 35 ng. Seguidament es procedí a la microdiàlisi i es recolliren fraccions cada 3 minuts durant 15 minuts, les quals s'analitzaren per cromatografia líquida d'alta resolució amb l'ús d'un de-

pector de radioactivitat. Els resultats de les anàlisis cromatogràfiques mostraren que la vida mitjana de l'alflostatina en l'hemocel de l'insecte se situa entre 3 i 6 minuts.

Aquesta vida mitjana tan curta explica que, *in vivo*, calgui administrar dosis del pèptid molt altes (entre 50 i 100 µg) per tal d'obtenir els efectes inhidors i esterilitzants desitjats. Aquests resultats són també interessants amb vista a considerar aquests pèptids com a prototipus d'insecticides alternatius. És evident que la seva escadussera vida mitjana és un dels inconvenients que caldria superar a l'hora de desenvolupar anàlegs operatius com a esterilitzants en la lluita contra insectes.

La diversitat del genoma humà: manteniment d'un banc de recursos genètics

Director: Jaume Bertranpetit i Busquets

L'estudi de la diversitat del genoma humà és un camp en gran expansió, especialment des que hom n'ha reconegut les implicacions mèdiques, com ara la possibilitat de detectar factors de risc genètic en malalties comunes com l'asma, la diabetis o l'esquizofrènia. Aquestes noves possibilitats s'afegeixen als objectius tradicionals de l'estudi de la diversitat humana per tal de compren-

dre des de fenòmens generals, com ara l'origen dels humans anatòmicament moderns, fins a qüestions d'abast continental, com el primer poblament d'Europa o Amèrica, i els d'àmbit regional, com les relacions entre les poblacions del nord d'Àfrica i les de la península Ibèrica.

Els primers passos de qualsevol projecte d'estudi de la diversitat genètica humana consisteixen en l'obtenció de mostres, l'extracció de DNA i la transformació dels limfòcits en línies cel·lulars de creixement continu que permeten disposar d'un repositori indefinit de DNA. Aquest són els procediments que hem dut a terme dins el marc del present projecte, els quals han permès estudis ulteriors, com ara l'anàlisi de marcadors genètics d'herència paterna o materna.

Al llarg del curs hem completat i publicat dos d'aquests estudis, que han permès de caracteritzar l'origen poblacional i els patrons de mobilitat per sexes en poblacions de l'Àsia central, tal com es descriu a l'estudi adjunt. Cal remarcar que aquest estudi proposa que aquest tret és característic de la història dels humans i dóna la base per a reconèixer les pautes migratòries en temps remots de l'evolució humana.

Migració i biologia molecular

La prestigiosa revista *American Journal of Human Genetics* ha publicat darrerament els resultats de dos estudis recents

d'un equip d'investigadors de la Unitat de Biologia Evolutiva de la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) que revelen diferències importants entre sexes quan, en el passat, s'han acomplert migracions de poblacions humanes. L'article que apareix al darrer número de l'*American Journal of Human Genetics* es fa ressò de la recerca dirigida pel catedràtic de Biologia Evolutiva de la UPF Jaume Bertranpetit, amb la participació, entre altres, de Francesc Calafell, David Comas i Anna Pérez-Lezaún.

Actualment, gràcies a les tècniques més avançades de la genètica molecular, es poden analitzar amb gran precisió diverses regions del genoma humà fins a arribar al nivell més bàsic, el de la seqüència de nucleòtids que configuren el DNA. Mitjançant l'estudi més profund del genoma humà, els científics poden avançar en el coneixement de la diversitat genètica entre individus i espècies, i, consegüentment, aprofundir quins són els mecanismes que produeixen i mantenen aquesta diferència i si aquests responen a factors climàtics, geogràfics, històrics, etc.

L'estudi publicat s'ha centrat en l'anàlisi de les diferències de les poblacions que habiten el territori comprès per les actuals repúbliques de l'Uzbekistan, Tadjikistan, Turkmenistan, Kirguizistan i part del Kazakhstan. Es tracta d'una zona de l'Àsia central que al llarg de la

història ha estat terra de pas de nombrosos pobles i civilitzacions i que constituïa frontera entre l'Orient i l'Occident.

El treball dels investigadors s'ha centrat en l'estudi del DNA mitocondrial (mtDNA), que, com que és transmès exclusivament pels òvuls en generar-se un nou embrió, permet de resseguir els llinatges femenins, i del cromosoma Y, que és el que determina el sexe masculí i es transmet de pares a fills. En total, analitzaren dues-centes mostres recollides entre individus de quatre poblacions d'hàbitats geogràfics totalment diferents de l'Àsia central: uigurs procedents de la regió autònoma del Xinkiang i que actualment viuen a les planes del Kazakhstan, prop de la frontera amb la Xina; kazakhs procedents de la vall del Kegen que resideixen a altituds superiors a 2.000 metres sobre el mar, quirguisos de la plana i quirguisos que estan establerts a més de 3.000 metres a la serralada de Pamir.

Els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi de seqüències del DNA mitocondrial ens mostren que les quatre poblacions estudiades tenen molècules de mtDNA molt similars i que fins i tot individus de diferents poblacions comparteixen unes seqüències idèntiques. Es pot parlar, doncs, d'homogeneïtat genètica en els llinatges femenins de les quatre poblacions estudiades. Per contra, l'anàlisi dels marcadors del cromosoma Y ens confirma que els llinatges masculins estan molt

diferenciats, són molt heterogenis, fins i tot entre regions geogràficament properes.

La conclusió a la qual han arribat els autors de l'estudi és que les diferències entre els llinatges masculí i femení demostren que els homes i les dones han tingut una història diferent a l'Àsia central. Els patrons migratoris masculins i femenins hi han estat molt diferents i s'hi detecta clarament una major mobilitat femenina al llarg del temps. Aquesta migració femenina més intensa ha provocat que els llinatges femenins (mtDNA) siguin molt similars entre les diverses poblacions de l'Àsia central, mentre que els llinatges masculins (cromosoma Y) s'han mantingut més aïllats i, per tant, són més diferents entre els pobles que habiten aquest territori. Els autors atribueixen aquesta major mobilitat femenina al costum (vigent en moltes més cultures) del matrimoni patrilocal, en el qual la núvia va a viure al poble d'on és originari el nuvi. Aquest és un exemple de com un comportament social deixa la seva petjada en el genoma humà.

Estudi biològic de l'almesquera
(Galemys pyrenaicus Geoffroy, 1811)
(Insectivora, Talpidae) a Catalunya

Director: Joaquim Gosálbez i Noguera

Tot i la seva singularitat, l'almesquera no ha estat objecte d'estudis que en des-

criguin detalladament la biologia. Hi ha una manca important d'informació que impedeix desenvolupar estratègies de conservació relacionades amb aquest endemisme ibèric. La finalitat del projecte és estudiar el comportament social i espacial de l'espècie i la seva viabilitat genètica a diferents nivells. Pel que fa al comportament social, es pretén descriure-hi l'estructura social de la població i els seus ritmes d'activitat, així com obtenir dades sobre els paràmetres demogràfics referents a les poblacions estudiades. També s'hi estudia la distribució espacial dels animals, posant un èmfasi especial en els processos dispersius que permeten la colonització de noves àrees. L'estudi de la variabilitat genètica es dirigeix, per una banda, a establir les relacions de parentiu entre els diferents membres d'una població i, per una altra, en segon terme, a la determinació de la variabilitat interpoblacional de l'espècie.

Estat de desenvolupament

L'estudi dels aspectes esmentats ha estat iniciat en dos afluent del riu Bidasoa emprant-hi com a metodologia bàsica el radioseguiment. Ha estat molt complicat posar a punt aquesta metodologia, tenint en compte les petites dimensions de l'almesquera i el seu caràcter d'animal semiaquàtic. De moment, els estudis fets han permès aconseguir els resultats següents:

— L'obtenció d'observacions del comportament social que permeten afirmar que és molt més complex que el que indiquen els treballs realitzats fins al present. En concret, el sistema d'aparellament i les relacions entre els components de la població consideren moltes situacions diferents de les descrites fins ara a la bibliografia. La continuïtat dels treballs permetrà descriure amb tots els detalls i amb un nombre d'observacions suficient l'estructura social de l'espècie.

— El coneixement de quins són els factors que determinen la distribució a escala local (microhàbitat) de l'espècie. La distribució de l'almesquera sembla que és més condicionada per la disponibilitat de refugi que per la d'aliment. La continuïtat dels treballs sobre aquesta població permetrà obtenir proves per a poder discriminar amb més detall quines són les característiques de l'hàbitat que en condicionen la presència.

— La posada en marxa darrera-ment de la fase per a obtenir mostres de sang, pèl i teixits per tal d'iniciar l'estudi de la variabilitat genètica.

Publicacions

Com a resultat dels treballs realitzats, s'ha publicat un article:

GONZÁLEZ-ESTEBAN, J.; CASTIÉN, E.; GOSÁLBEZ, J. «Morphological and colour

variation in the Pyrenean desman *Galemys pyrenaicus* Geoffroy, 1811». *Zeitschrift für Säugetierkunde*, núm. 64 (1999), p. 1-11.

Hi ha dos articles més en procés de publicació.

Estratègia catalana per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica

Directors: Joaquim Maluquer i Sostres
Joandomènec Ros i Aragonès

La finalitat del projecte és l'elaboració d'una estratègia que, aplicant les previsions establertes en el Conveni sobre la Biodiversitat, i basant-se en un procés participatiu que tingui en compte els diferents sectors socials i àmbits territorials, presenti una diagnosi acurada de la situació actual i estableixi una proposta d'accions que cal dur a terme per a millorar el coneixement, l'estat de conservació i la sostenibilitat en l'ús de la diversitat biològica.

Durant l'any 1998 s'ha treballat en l'elaboració de la diagnosi sobre el coneixement, la conservació i la sostenibilitat en l'ús de la diversitat biològica de Catalunya. Han estat encarregats quaranta-dos treballs en els apartats de marc social i polític; identificació i seguiment; conservació i ús sostenible; ús

dels recursos genètics, i investigació, educació i informació. En total hi han participat més de cent cinquanta experts en les diferents disciplines científiques i tècniques.

Els treballs de la diagnosi han estat lliurats al Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya en les dates 31 de desembre de 1998 i 31 de març de 1999 en compliment del protocol de col·laboració subscrit el 10 d'octubre de 1996. Atesa l'heterogeneïtat pròpia dels treballs de diagnosi, s'ha redactat un document de síntesi de les dades presentades en cada un. Aquest document de síntesi serà accessible a través d'Internet.

Durant el mes de juliol de 1999 s'ha acabat un primer esborrany d'*Objectius i propostes d'actuació per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica a Catalunya*. Es tracta d'un document que recull, organitza i complementa les propostes d'actuació suggerides en els diferents treballs de diagnosi, de manera que s'han establert cinquanta-set objectius que cal assolir a mig i a llarg terminis i més d'un centenar d'accions concretes per a dur a terme amb relació al coneixement, la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica.

Paral·lelament als treballs de diagnosi i a l'elaboració de la proposta d'objectius i actuacions, s'han mantingut contactes amb més d'un centenar

de representants dels diferents sectors socials interessats en la diversitat biològica o que hi estan relacionats. Igualment s'ha participat en els treballs d'elaboració de l'Estratègia espanyola per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica, de l'Estratègia forestal nacional i del Pla Estratègic per a la Conservació i l'Ús Racional de les Zones Humides a Espanya, documents elaborats des del Ministeri de Medi Ambient.

El número 2 del full informatiu *Notícies de Biodiversitat* ha estat realitzat i distribuït, i té com a objectiu mantenir al corrent del procés de desenvolupament de l'Estratègia totes les persones i entitats amb les quals s'ha anat mantenint contactes en relació amb el coneixement, la conservació i l'ús sostenible dels components de la diversitat biològica.

La secretaria del projecte ha estat assumida per la ICHN.

S'han fet diferents conferències i presentacions relacionades amb l'Estratègia (Ajuntament de Barcelona, DEPANA, etc.). S'ha participat en l'elaboració de la ponència presentada per la Direcció General de Conservació de la Naturalesa del Ministeri de Medi Ambient en el IV Congrés Nacional de Medi Ambient, que tractava de les estratègies autonòmiques per a la biodiversitat i se celebrà a Madrid el mes de novembre.

Aspectes poblacionals i genètics rellevants per al desenvolupament de la biologia de la conservació a Catalunya

Director: Jaume Terradas i Serra

Aquest programa té com a finalitat promoure la recerca en el camp de la biologia de la conservació a Catalunya per mitjà de l'estudi de processos ecològics i de l'estructura genètica de poblacions salvatges. El programa es basa en l'aplicació de tècniques de biologia molecular a l'estudi i la gestió de la fauna i la flora catalanes.

Activitats

Arxiu de DNA

L'arxiu de mostres animals s'ha expandit de manera considerable, tant amb animals procedents de Catalunya com d'uns altres llocs. En aquests moments, tenim 294 mostres de catorze estats diferents, convenientment catalogades. S'han establert vies de col·laboració amb museus i institucions catalans i estrangers, els quals ens han proporcionat mostres i llistes de mostres a les quals tindriem accés si ens interessés.

Aïllament de DNA d'animals per mètodes no invasius

Els resultats de l'amplificació de DNA a partir del semen de macaco van ésser presentats a la tesi doctoral del becari,

que ja ha estat distribuïda en forma de microfita. A la primavera de 1998 ja s'intentà l'extracció de DNA a partir de secrecions renals de teixons.

Desenvolupament i aplicació de la tecnologia microsatèl·lit en carnívors catalans

Hem continuat dissenyant i provant marcadors microsatèl·lit en espècies de mustèlids. En aquests moments tenim set marcadors polimòrfics en el teixó i quatre més de monomòrfics en aquesta espècie però que presenten al·lèls diferents en unes altres espècies de mustèlids. El projecte avança cap a dues línies de resultats: l'una ens ha de donar els valors d'heterozigosi i nombre d'al·lèls detectats per a cada marcador, i l'altra ha de donar informació sobre l'evolució d'aquestes regions microsatèl·lit en els mustèlids. Aquesta darrera línia podria ajudar a aclarir la filogènia dels *Mustelidae*, que presenta encara molts interrogants.

Aplicació de la tecnologia microsatèl·lit a la gestió de la flora

En aquesta línia, es van recollir mostres de *Zea diploperennis* a la Reserva de la Biosfera de Sierra de Manantlán, i també mostres de pins i alzines sureres a Catalunya. S'ha aconseguit l'aïllament de DNA d'algunes d'aquestes mostres, però encara no s'han amplificat regions microsatèl·lit.

Publicacions

Publicacions científiques

- DOMINGO-ROURA, X.; JACOBSON, H. A.; WEAVER, R. F. «Sex linkage of minisatellite bands in Bobcats (*Felis rufus*)». *J. of Heredity*, 88 (6) (1997), p. 527-530.
- DOMINGO-ROURA, X.; LÓPEZ-GIRÁLDEZ, T.; SHINOHARA, M.; TAKENAKA, O. «Hyper-variable microsatellite loci in the Japanese Macaque (*Macaca fuscata*) conserved in related species». *Am. J. Primatology*, 43 (1997), p. 357-360.
- DOMINGO-ROURA, D.; MACDONALD, W.; ROY, M. S.; WAYNE, R. K.; TERRADAS, J. «Marcadores microsatélites en el tejón (*meles meles*)». III Jornadas Españolas de Conservación y Estudio de Mamíferos, I Jornadas Ibéricas sobre la Nutria. Pare Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Castelló d'Empúries. SECEM. 1997. p. 23
- SHINOHARA, M.; DOMINGO-ROURA, X.; TAKENAKA, O. «Microsatellites in the bottlenose dolphin *Tursiops truncatus*». *Mol. Ecol.*, 6 (1997), p. 695-696.
- SOLTIS, J.; MITSUNAGA, F.; SHIMIZU, K.; NOZAKIS, M.; YANAGIHARA, Y.; DOMINGO, X.; TAKENAKA, O. «Sexual selection in Japanese macaques II: female mate choice and male-male competition». *Anim. Behav.*, 54 (1997), p. 737-746.

Ponències

- Terradas, J. «Espais naturals i territori: els reptes de la conservació a finals

de segle». Conferència dels espais naturals de la plana del Vallès. Terrassa. 7-8 de març. Sabadell: ADENC. 1998. p. 11-16.

- Terradas, J. «La dinàmica de la vegetación y los puntos de vista actuales de la ecología en relación a la gestión del medio natural». A: *La gestión sostenible de los bosques*. Solsona: Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. 1998. p. 17-28.
- Terradas, J. «La transició ambiental que necessitem. entre l'Estat del benestar i el futur». Premis Fundació Caixa de Sabadell. Fundació Caixa de Sabadell. 1998. p. 3-9.

També s'han fet més ponències, que encara no s'han publicat:

- Terradas, J. «Valoracions ètiques i polítiques de la diversitat». *I Jornada Transdisciplinària: Biolinguodiversitat: similituds i diferències*. Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Universitat de Barcelona. 25 de maig de 1998. Ponència invitada.
- Terradas, J. «El desenvolupament sostenible i els boscos». Fòrum Agenda 21. Departament de Medi Ambient. Generalitat de Catalunya. 9 de desembre de 1998. Ponència invitada.
- Terradas, J. «Servicios ambientales de los bosques derivados de su estructura y función». Jornada Bosques del

Siglo XXI. Universitat d'Alcalá de Henares, 11 de desembre de 1998.
Ponència invitada.

Premis

El senyor Jaume Terradas ha obtingut el Premi de Medi Ambient del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya 1998.

Diccionari de les Ciències Ambientals

Director: Pere Riera i Micaló

Ponent: Mercè Durfort i Coll

Durant la primera meitat de l'any 1999, el projecte de diccionari es va desenvolupar tal com s'havia previst. És a dir, un conjunt de quinze experts van anar revisant el primer esborrany complet de diccionari elaborat al llarg dels exercicis anteriors. Els experts ho són en camps de coneixement específics dins dels sis grans àmbits definits inicialment: tecnologies; ciències socials i jurídiques; ciències humanes i del territori; ciències naturals; ciències físiques, químiques, geològiques i exactes, i ciències de la salut

Després de la revisió dels experts, el volum de veus s'ha incrementat en el 20 %, aproximadament, i moltes de les definicions han millorat. S'han recollit també uns quants suggeriments en aspectes concrets o generals del diccionari

que la Comissió Coordinadora va discutir i resolent.

El mes de juliol es va entrar en la darrera fase de la confecció del diccionari, que és la de la unificació formal de l'estil i del format de totes les definicions. Aquesta fase és previst que duri, almenys, tota la resta de l'any 1999. A més del treball continu de la Comissió Coordinadora, es compta amb els serveis d'una persona experta en els aspectes formals de confecció de diccionaris, la senyora Rut Vidal, i amb l'assessorament dels serveis tècnics del mateix IEC.

El format de treball ha canviat en aquesta darrera fase i ha passat del format de base de dades al de processador de text, similar en aspecte al que tindrà el diccionari una vegada publicat.

Així, doncs, els objectius plantejats inicialment es compleixen, tot i que amb un cert retard temporal. La previsió era finalitzar tot el treball el mes de desembre de 1999; ara sembla més realista esperar que s'acabarà durant el primer semestre de l'any 2000.

Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC)

Director: Màrius Foz i Sala

La finalitat d'aquest projecte és crear un centre que desenvolupi les tasques següents:

1. Coordinar els esforços individuals i col·lectius dels grups de recerca per poder resoldre els problemes nutricionals dels ciutadans.

2. Actuar com a element dinamitzador i coordinador de projectes de recerca bàsics i/o clínics relacionats amb la nutrició.

3. Fomentar i difondre missatges d'educació nutricional correcta a la població.

4. Assessorar els mitjans de comunicació perquè fomentin missatges nutricionals correctes.

5. Assessorar la indústria alimentària amb relació a les seves activitats que poden tenir repercussions nutricionals sobre la població.

6. Contribuir a la lluita contra els trastorns de la conducta alimentària, d'acord amb el Pla interdepartamental relatiu als trastorns del comportament alimentari (abril de 1999) i a la lluita contra l'obesitat, d'acord amb la Declaració de Milà (juny de 1999).

7. Contribuir a la lluita contra la malnutrició energeticoproteica de la població de risc, com ara la gent gran institucionalitzada, i unes altres alteracions nutricionals, com el dèficit d'ingesta de iode en la població del Pirineu.

8. Contribuir al debat, amb sòlida base científica, en tots els temes de nutrició, tant en l'àmbit científic com en el d'interès general.

9. Assessorar en diferents aspectes les administracions públiques en els complexos problemes relacionats amb la docència en nutrició en el pregrau i en el postgrau.

10. Desenvolupar coordinadament iniciatives formatives per a docents en aspectes relacionats amb la nutrició.

11. Estimular iniciatives formatives de professionals, en col·laboració amb les universitats, mitjançant cursos, màsters o titulacions específiques.

12. Assessorar les administracions públiques en els diferents problemes relatius a la competència i a l'exercici professional en l'àmbit de la nutrició clínica.

Estat de desenvolupament del projecte

— Creació per l'IEC, el dia 1 de gener de 1999, del Centre Català de la Nutrició de l'IEC (CCNIEC).

— Elaboració dels Estatuts del CCNIEC, que van ser aprovats el dia 21 de gener de 1999 pel Consell Permanent de l'IEC.

— Signatura, el dia 25 de març de 1999, del document d'inici de les actuacions del CCNIEC pels senyors Manuel Castellet, president de l'IEC; Abel Mariné, coordinador de la Xarxa Temàtica en Nutrició, i Màrius Foz, membre de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC. En aquest document, els signants acorden col·laborar en la direcció i els

treballs del CCNIEC i iniciar les activitats del Centre reunint tots els grups, començant els treballs per a la proposta d'un director i elaborant un programa d'activitats del Centre.

— El dia 14 d'abril de 1999 va tenir lloc la constitució del CCNIEC. Hi assistiren els senyors Manuel Castellet, president de l'IEC, i Lluís Salleras, director general de Salut Pública, i la senyora Mercè Durfort, presidenta de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC, així com representants dels deu grups de recerca que constitueixen el Centre. En el curs d'aquesta reunió es va procedir a l'elecció del director del CCNIEC. Fou elegit el senyor Màrius Foz. El director va proposar com a secretària del Centre la senyora Montserrat Barbany i la proposta va ser acceptada per unanimitat.

Realitzacions concretes

Com a conseqüència dels acords presos en la reunió constitutiva del CCNIEC, s'han fet una sèrie d'activitats i reunions destinades a l'elaboració del Reglament de règim intern del CCNIEC i a l'establiment d'un conveni amb la Direcció General de Salut Pública de la Generalitat de Catalunya.

En la reunió del Consell General del CCNIEC, que s'esdevingué el dia 30 de juny de 1999, es va aprovar el Reglament de règim intern del CCNIEC, que està pendent de l'aprovació de l'assessoria jurídica i del Consell Permanent de

l'IEC. En la mateixa reunió es va procedir a la constitució de la Comissió Permanent del CCNIEC, integrada pel senyor Màrius Foz, director; per la senyora Montserrat Barbany, secretària; i pels senyors Abel Mariné, del Grup de Nutrició i Bromatologia del Departament de Nutrició i Bromatologia de la Universitat de Barcelona; Marià Alemany, del Grup Nitrogen-Obesitat del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular de la Universitat de Barcelona, i Jordi Salas, del Grup de Recerca en Nutrició de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus de la Universitat Rovira i Virgili.

Estudi comparatiu-evolutiu de les espècies d'interès biològic i pesquer a la costa catalana

Director: Carles Bas i Peired

Durant els primers mesos de l'any 1999 s'ha continuat la confecció del banc de dades a partir de l'abundosa informació de què es disposava, corresponent a les captures de les espècies d'interès pesquer procedents dels ports de Blanes i Barcelona durant els anys 1950-1957.

Paral·lelament, es van arxivant les dades corresponents a l'actualitat a fi de poder dur a terme l'estudi de les variacions observades. La gran quantitat d'informació acumulada és la causa de perllongar molt el temps emprat en la

confecció del banc de dades a fi de poder-les manipular de manera útil.

Amb independència de la tasca bàsica duta a terme i que està a punt d'acabar, hom ha començat la metodologia adient per tal de fer evidents les diferències observades. La publicació d'aquest estudi, prevista per a finals de l'any 2000, aportarà informació de molta utilitat i rellevància en el coneixement de l'impacte humà pel que fa a l'explotació pesquera en l'estructura demogràfica de les poblacions marines explotades.

Textos clàssics de la ciència

Director: Antoni Malet i Tomàs

Ponents: Mercè Durfort i Coll
David Jou i Mirabent

Aquest projecte vol oferir al públic de llengua catalana una col·lecció de clàssics de la ciència moderna i contemporània, amb la finalitat: a) d'acostar els clàssics de la ciència al lector culte però no necessàriament especialitzat en una ciència; b) de proporcionar bibliografia en català per a l'ensenyament universitari d'història i filosofia de la ciència, i c) d'ampliar els referents en llengua catalana dins el camp de l'alta cultura científica.

Estat de desenvolupament

Els dos volums següents han estat lliurats a la impremta i les segones galera-

des ja han estat corregides. Se'n preveu l'aparició a les llibreries a la tardor.

KELVIN [*et al*]. *El segon principi de la termodinàmica*. Curador: David Jou.

DESCARTES. *La geometria*. Curadors: P. Viader i J. Pla.

Han estat encarregats i estan en fase de preparació els volums següents:

EINSTEIN. *La teoria de la relativitat*. Curador: Xavier Roqué.

COPÈRNIC. *Sobre les revolucions dels orbes celestes*. Curador: Víctor Navarro.

CUVIER. *Sobre les revolucions del globus terrestre*. Curador: Ramon Parés.

LAVOISIER. *Tractat de química*. Curador: Agustí Nieto.

KEPLER. *L'òptica: Paralipomenes a Vitellió*. Curador: Antoni Malet.

La ciència en la història dels Països Catalans

Director: Ramon Parés i Farràs

La finalitat del projecte és fer un llibre sobre el significat del corrent científic en l'evolució històrica de la societat i la cultura catalanes. Vol ser una aportació rigorosa i novella, més enllà d'allò que és el límit dels gèneres didàctic i de divulgació. El període comprès va de la Catalunya comtal a la Guerra Civil del nostre segle.

El llibre constarà de set parts, que poden distribuir-se en dos volums:

Vol. I: *Dels àrabs a la revolució científica*

I. Les remors àrabs a la Catalunya comtal.

II. Del temps de les universitats i l'escolàstica.

III. El Renaixement als Països Catalans.

Vol. II: *De l'Imperi Habsburg a la fi de la Segona República espanyola*

IV. El naixement de la ciència moderna.

V. La Il·lustració.

VI. L'època de la industrialització.

VII. El desenvolupament de l'autonomia.

El llibre tindrà una extensió aproximada de dues mil pàgines de format DIN A-4 de processador de textos

(d'uns dos mil caràcters per pàgina), mil pàgines per volum. Pot haver-hi taules, gràfics i fotografies.

S'ha constituït el comitè de redacció, que ha quedat format per Joan Vernet, Julio Samsó, Antoni Roca, Josep M. Camarasa i Ramon Parés (director del projecte).

Hom ha estructurat les tres parts del primer volum (925 p.): la primera amb sis capítols (195 p.), la segona amb dotze (+20 p.) i la tercera amb onze (310 p.). S'han triat els autors tant dels capítols específics com dels introductoris, aquests darrers responsables també de la coordinació de cada part. S'han signat els contractes corresponents a divuit autors dins un àmbit d'especialistes catalans, valencians i d'uns altres països. Es preveu un termini de lliurament dels textos per al 31 de desembre de 1999.

Es va elaborar el segon volum. Es preveu tenir-lo llest a finals de l'any 1999 i poder recollir els textos el 2000.

Societats filials

Institució Catalana d'Estudis Agraris

JUNTA DIRECTIVA

President:	JOAN PERE VILÀ I HORS
Vicepresident:	RAMON LLUÍS LLETJÓS I CASTELLS
Secretari:	ALBERT TEHÀS I PUIG
Tresorer:	JOSEP ARGEMÍ I RELAT

Coordinadors:	EDUARD ALCAÑIZ I BALDELLOU JOAN BASSETS I PAGÈS IGNASI CASTELLÓ I VIDAL JOAN ISART I SABI JOSEP MONTANER I GIRÓ JOSEP MONTASELL I DORDA JOSEP M. PUIGGRÒS I JOVÉ JORDI TICÓ I MALUQUER
---------------	---

Vocals:	CLAUDI BARBERÀ I GAYOSO ANNA JACAS I BENAGES JOSEFINA PLAIXATS I BOIXADERA JOAN SAUS I ARÚS
---------	--

Delegat de l'IEC:	JOSEP VIGO I BONADA
-------------------	---------------------

Nombre de socis:	432
------------------	-----

En l'Assemblea del dia 10 de desembre de 1998 es renovaren els membres de la Junta Directiva de la manera següent: Albert Tehàs i Puig, secretari; Eva Pujol i Roig, coordinadora de la Secció de Forestal; Joan Bassets i Pagès, coordinador de la Secció de Ramaderia, i Josefina Plaixats i Boixadera, vocal.

La Institució Catalana d'Estudis Agraris (ICEA) té vuit seccions, que són les següents:

- Secció d'Agricultura
- Secció d'Estudis Rurals
- Secció d'Ornamentals
- Secció de Forestal

- Secció de Protecció Vegetal
- Secció de Ramaderia
- Secció de Sòls
- Secció de Viticultura i Enologia.

Cursos

XV MONOGRAFIES DE PAISATGISME I JARDINERIA

Coordinares pel senyor Josep Montaner i Giró, coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans, del 2 de març al 4 de maig de 1999.

MONOGRÀFIC I. *La flor en jardineria*

Professorat: Lluís Abad i Garcia, tècnic especialista en jardineria, mestre jardiner i professor de jardineria; Josep Montaner i Giró, enginyer tècnic agrícola, coordinador de la Secció d'Ornamentals de la ICEA; Carmina Montón i Romans, llicenciada en ciències biològiques, del Servei de Protecció dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, i Josep Salamero i Baños, enginyer tècnic agrícola, dels Viviers Comafreda de Breda.

MONOGRÀFIC II. *Parcs i sostenibilitat*

Professorat: Josep Antequera i Baiget, biòleg, membre del Fòrum Cívic Barcelona Sostenible; Ramon Arandes Renu, enginyer de camins, canals i ports, director del projecte Nivell Freàtic de l'Ajuntament de Barcelona; Jordi Bertran i

Castellví, doctor arquitecte, cap del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona; Patrícia Falcone, arquitecta, cap de l'Àrea de Projectes i Obres de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona; Josep M. Montaner i Martorell, doctor arquitecte, professor titular de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona, expresident del Fòrum Cívic Barcelona Sostenible i comissari de l'exposició «Barcelona 1979-2004», i Marian Sardà i Rico, enginyera tècnica agrícola, tècnica de Medi Ambient de l'Ajuntament de Castelldefels.

MONOGRÀFIC III. *Xerojardineria*

Professorat: Sílvia Burés i Pastor, doctora enginyera agrònoma de la Universitat de Geòrgia (Estats Units d'Amèrica); Pere Cabot i Roig, enginyer agrònom, del Departament de Tecnologia Hortícola de l'IRTA, i Josep Cirera i Clotet, enginyer agrònom, de Semillas Fitó.

Conferències

Ventura Bertran Castelló, enginyer forestal: *Tipologia i hàbitats dels lepidòpters diürns*. Institut d'Estudis Catalans, 17 de novembre de 1998.

Josep M. Vives de Quadras, cap del Servei de Protecció dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya: *15 anys després del foc. L'evolució de la zona cremada a Serra-Taradell l'any 1983*. Institut d'Estudis Catalans, 10 de

desembre de 1998 (Assemblea General de socis).

Francesc Garcia, del Laboratori de Sanitat Vegetal del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, i Delfín Reinoso, del Servei de Protecció dels Vegetals del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya: *La utilització d'Internet en sanitat vegetal*. Escola Superior d'Agricultura de Barcelona, 27 d'abril de 1999.

Seminaris

Seminari sobre els espais d'interès agrari
L'any 1996, la ICEA va iniciar una sèrie de seminaris orientats a l'anàlisi amb profunditat dels espais d'interès agraris des de diferents perspectives. El primer seminari va tractar del concepte d'espais d'interès agrari; en el segon, el tema de debat fou el paper de les administracions locals en la gestió dels espais d'interès agrari, i el tercer versà sobre el tractament jurídic d'aquests espais d'interès agrari.

De tots tres seminaris s'han elaborat unes conclusions que han estat posades a consideració del conjunt de persones convocades en algun dels seminaris que hem organitzat. Amb el conjunt d'aportacions s'ha elaborat una nova proposta de conclusions.

El senyor Jordi Bertran, coordinador de l'Àrea d'Espais Naturals de la

Diputació de Barcelona, pronuncià la conferència «El paper dels espais agraris en el projecte de l'Anella Verda».

Aquest seminari ha estat convocat per la Secció d'Estudis Rurals amb el suport del Servei d'Acció Territorial de la Diputació de Barcelona. Diputació de Barcelona, 5 de febrer de 1999.

Jornada tècnica

Podem estalviar producte fitosanitari? Vers una major eficiència dels tractaments. Fou organitzada per la ICEA i la Fira de Lleida, amb la col·laboració del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Celebrada en el marc de les Jornades Tècniques de la Fira de Sant Miquel, 26 de setembre de 1998.

— «Evolució del consum de fitosanitaris en els darrers deu anys». Ponent: Jordi Ticó, coordinador de la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA.

— «Increasing efficiency of pesticide application». Ponent: George R. Ramsey, Dupont Agricultural-Products.

— «Projectes sobre la gestió integrada de cultius». Ponents: Jorge Marquínez i Josep M. Inglés, Novartis Agro.

— «La utilització de coadjuvants, com a via d'estalvi de producte fitosanitari». Ponent: André Miralles, CEMAGREF (França).

— «El disseny de les màquines o l'eficiència de les aplicacions». Po-

ment: Josep M. Barrufet, Hardi International A/S.

— «Racionalització del control químic de plagues i malalties en fruiters». Ponent: Rosa Llombart, Agrupació de Defensa Vegetal.

—Taula rodona / col·loqui. Moderador: Santiago Planas, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Centre de Mecanització Agrària.

CLOENDA

A càrrec del conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, Hble. Sr. Francesc Xavier Marimon, i del president de la ICEA, senyor Joan Pere Vilà i Hors.

Jornades

II Jornada de Substrats. Organitzada per la Secció de Sòls de la ICEA i el Grup de Treball de Substrats. Mas Badia, Canet de la Tallada (Baix Empordà), 17 de novembre de 1998.

PONÈNCIA 1

«L'especial significació en la història de l'agricultura dels conreus sense sòl». Ponent: Joan Ràfols i Casamada, geògraf i enginyer tècnic agrícola.

Presentació de comunicacions.

PONÈNCIA 2

«Sustratos y medio ambiente». Ponent: Javier Ansorena Miner, cap del Servei de

Medi Ambient de la Diputació Foral de Guipúscoa.

Taula rodona: «Cultiu en substrats, producció viverística i medi ambient».

III JORNADA DE PROTECCIÓ VEGETAL

Organitzada per la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans, 20 de novembre de 1998.

Els objectius de la Jornada van ser els següents:

— Facilitar el contacte personal entre tothom qui es dedica a la Protecció Vegetal.

— Conèixer els nous problemes, les noves solucions i els seus mitjans de control.

— Deixar constància de l'esforç científic i tècnic dels comunicants mitjançant la seva publicació.

CONFERÈNCIA INAUGURAL

A càrrec del senyor Alexandre Checchi i Lang, director de Sanitat dels Vegetals i Animals de la Direcció General d'Agricultura de la Unió Europea: *Protecció vegetal i registre de productes fitosanitaris: perspectives a la Unió Europea.*

Presentació de comunicacions.

Taula rodona: «Les plagues i malalties perilloses. Programes d'eradicació i control. Els casos de la ronya berugosa de la patata, de la flavescència daurada i del foc bacterià». Ponents:

Josep M. Vives, Jaume Serra i Joaquim Garcia de Otazo. Moderador: Claudi Barberà.

LA RAMADERIA EN LA GESTIÓ DELS ESPAIS NATURALS PROTEGITS

Organitzada per la Secció de Ramaderia de la ICEA. Institut d'Estudis Catalans, 3 de desembre de 1998.

— «El Parc de l'Albera. Experiències amb la vaca fagina». Ponent: Sebastià Delclòs.

— «Els aiguamolls de l'Empordà. Una experiència amb cavalls». Ponent: Jordi Sargatal, de la Fundació Territori i Paisatge.

— «El Parc de Collserola: les cabres i la prevenció d'incendis». Ponent: Lluís Cabañero.

— «Petits remugants en zones protegides». Ponent: P. Astra, del Servei Forestal. Perpinyà.

Taula rodona. Moderadora: Josefina Plaixats, del Departament de Patologia i Producció Animals de la UAB

LA PROTECCIÓ VEGETAL INTEGRADA

Organitzada per la Secció de Protecció Vegetal de la ICEA, amb la col·laboració d'IMPEVIC i de la Universitat de Vic. Auditori Marià Vila d'Abadal, Fira del Ram de Vic, 23 de març de 1999.

— «La protecció vegetal integrada: l'agricultura sostenible». Ponent: Jordi Ticó i Maluquer, coordinador de la Secció de Protecció dels Vegetals de la ICEA

— «La mejora vegetal: biología en la producción integrada». Ponent: José Ignacio Cubero Salmerón, professor del Departament de Genètica de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Agrònoms i Forestals de la Universitat de Còrdova.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
XIV Jornada d'Agricultura a Prada. *La biotecnologia aplicada a l'agricultura*. Liceu Renouvier, Prada de Conflent, 21 d'agost de 1999.

OBERTURA

A càrrec del conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, Hble. Sr. Francesc Xavier Marimon.

— «Plantes transgèniques». Ponent: Pere Puigdomènech, professor investigador del CISC (conjuntament amb la Societat Catalana de Biologia).

— «La investigació a Catalunya sobre plantes transgèniques». Ponent: Enric Melé, investigador de l'IRTA.

— Punt de vista de les empreses. Ponents: Delfí Biosca, director general de Novartis Seed, SA, i Jaume Costa, director tècnic de Monsanto.

— Punt de vista del sector productor. Ponent: Joan Gomà Casellas,

responsable del Sector Herbacis. Unió de Pagesos.

Presentació de llibres

Lèxic de les plagues i malalties dels conreus de Catalunya, elaborat per Claudi Barberà, membre de la ICEA, amb la col·laboració del TERMCAT. Acte presidit pel conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya, Hble. Sr. Francesc Xavier Marimon. Auditori del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, 24 de febrer de 1999.

Premi per a estudiants

Al Premi per a estudiants de la Institució Catalana d'Estudis Agraris convocat el 1998 s'hi van presentar quatre treballs. El jurat, format pels senyors Ramon Lluís Lletjós, Josep Montasell i Joan Pere Vilà i Hors, va proposar a la Junta Directiva de la ICEA d'atorgar el premi

al senyor Josep Rosera i Simó, alumne de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida, pel treball *Efecte de la disponibilitat hídrica sobre els continguts minerals, la qualitat organolèptica i l'aptitud per a la conservació de la poma Golden en la zona fructícola de Lleida. Campanya 1996*; i d'atorgar un accèssit a la senyora Eulàlia Garcia Domingo, de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona i l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària de la Universitat de Lleida, pel treball *L'agricultura familiar i l'agricultura a temps parcial. Presentació d'un cas empíric a Sant Joan de les Abadesses (el Ripollès)*.

Publicacions

BARBERÀ, Claudi. *Lèxic de les plagues i malalties dels conreus de Catalunya*. [Amb la col·laboració del TERMCAT] *Quaderns Agraris*, núm. 23.

Institució Catalana d'Història Natural

JUNTA DIRECTIVA

President:	JOAQUIM MALUQUER I SOSTRES
Vicepresident:	FERRAN RODÀ I DE LLANZA
Secretari:	JOSEP GERMAIN I OTZET
Tresorer:	JOAN PINO I VILALTA
Vocals:	IGNASI CEBRIÁN I ESTER GUILLEM CHACÓN I CABAS JOAN MIR I PUYUELO JORDI PIETX I COLOM ANDREU SALVAT I SALADRIGAS
Delegat de l'IEC:	ORIOL RIBA I ARDERIU
Nombre de socis:	902

25 de gener de 1999. Assemblea ordinària, amb renovació de càrrecs de la Junta Directiva.

Activitats

28 de setembre de 1998. Debat sobre els continguts del Pla Estratègic sobre l'Estratègia Forestal Espanyola.

13 d'octubre de 1998. Presentació dels resultats del grup de treball 6 «Medi ambient. La situació a Catalunya: a la recerca d'una estratègia articulada amb les exigències de la competitivitat i l'Estat del benestar», les conclusions del qual se centren principalment en tres grans propostes: la redacció d'un llibre blanc del medi ambient a Catalunya, la creació d'una comissió interdepartamen-

tal de medi ambient i la creació d'un consell assessor en matèria de medi ambient. Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya, dins el marc del procés *Catalunya Demà*, en el qual ha participat la ICHN.

14 d'octubre de 1998. Sessió inaugural del curs 1998-1999: *Per què cal conservar la diversitat biològica?*, a càrrec de Xavier Bellés, professor d'investigació del Departament de Fisiologia i Diversitat Molecular del CSIC. Tinguda a l'IEC.

4 de novembre de 1998. Sessió científica: *Diversitat d'ecosistemes. Com podem mesurar-la? Com podem conservar-la?*, a càrrec de Ferran Rodà, catedràtic del Departament de Biologia

Animal, Biologia Vegetal i Ecologia de la UAB i director del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF). Tinguda a l'IEC.

7 i 8 de novembre de 1998. V Seminari de Gestió Ambiental: *Per a una gestió integrada, sostenible i coordinada de l'aiguabarreig del Cinca i el Segre*. Organitzat conjuntament per la ICHN, l'Institut d'Estudis del Baix Cinca i la Universitat de Lleida. Hi intervingueren: Narcís Prat (Universitat de Barcelona), Xavier Font (Universitat de Barcelona), José Antonio Cuchí (Escola Politècnica d'Osca), Antoni Palau (Universitat de Lleida), Josep Antoni Conesa (Universitat de Lleida), José Luis Escuer (Institut d'Ensenyament Secundari, Fraga), Guillem Chacón (Estació Ornitològica del Baix Cinca), David Badia (Escola Politècnica d'Osca), Francesc Arola (Universitat de Lleida), Esther Fanlo (Ajuntament de Lleida), Carles Balasch (sotsdelegat del Govern a Lleida), Antoni Freixes (Junta d'Aigües, Generalitat de Catalunya), Pedro Arrojo, (Universitat de Saragossa), Pere Porta (Universitat de Lleida), Robert Vilà (consultor turístic), Ezequiel Usón (arquitecte), Maria Pery (ICHN), Paloma Barrachina (Sotsdirecció del Medi Ambient del Servei Provincial d'Agricultura i Medi Ambient d'Osca), Xavier Carceller (Universitat Politècnica de Catalunya) i Fèlix Gracia, inspector de Serveis de la DGA.

El seminari va acabar amb una taula rodona en la qual van participar els alcaldes dels municipis de la Granja d'Escarp, Massalcoreig, Mequinensa i Torrent de Cinca. Se celebrà a Mequinensa, amb la col·laboració de l'Ajuntament de la Granja d'Escarp, l'Ajuntament de Torrent de Cinca, l'Ajuntament de Massalcoreig, la Caixa Rural d'Osca, la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida, l'Estació Ornitològica del Baix Cinca i la Mancomunitat de Municipis del Baix Cinca.

25 de novembre de 1998. Sessió científica: *La conservació de la diversitat vegetal. El cas de les plantes superiors i de les comunitats*, a càrrec de Ramon M. Masalles, catedràtic del Departament de Biologia Vegetal de la UB. Tinguda a l'IEC.

16 de desembre de 1998. Sessió científica: *Els vertebrats a Catalunya. Estatus, selecció d'indicadors i conservació*, a càrrec de Joan Real, professor del Departament de Biologia Animal de la UB. Tinguda a l'IEC.

13 de gener de 1999. Sessió científica: *La conservació de la diversitat genètica. El paper dels bancs de germoplasma*, a càrrec de Cèsar Blanché, professor del Departament de Productes Naturals, Biologia i Edafologia de la UB. Tinguda a l'IEC.

30 i 31 de gener de 1999. Curs naturalista: *Gestió de les aigües al Parc*

Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, a càrrec de Marta Puigurriquer, geòloga, i Emili Bassols, biòleg. Tingut a Olot.

4, 5 i 6 de febrer de 1999. *5è Simposi sobre l'Ensenyament de les Ciències de la Naturalesa*. Tingut a Manresa. Atès que la ICHN pertany al comitè organitzador d'aquests simposis, el Consell Directiu va fer la proposta que la ICHN en fos l'entitat organitzadora, conjuntament amb l'Escola Universitària Politècnica de Manresa, la UPC i el Col·legi de Doctors i Llicenciats.

6 i 7 de febrer de 1999. Curs naturalista: *Ecologia i comportament hivernal dels ocells en boscos subalpins: estratègies evolutives i tècniques d'estudi*, a càrrec de Lluís Brotons, biòleg. Tingut a Bagà.

10 de febrer de 1999. Sessió científica: *La conservació de la diversitat in situ. Criteris per a la protecció i recuperació de la fauna als espais naturals*, a càrrec de Jordi Ruiz, cap del Servei de Protecció i Gestió de la Fauna del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

22, 23, 24, 25 i 27 de febrer de 1999. Jornades sobre l'aigua: *Aigua: risc i recurs per al desenvolupament de les terres de Lleida*. Organitzades per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, la Universitat de Lleida, l'Associació Internacional d'Hidrogeòlegs Grup Espanyol i la ICHN. Tingudes a Lleida.

11 de març de 1999. Sessió científica: *La conservació de la diversitat ex situ. La recuperació de fauna en perill d'extinció*, a càrrec de Manel Pomarol, cap de la Secció de Foment d'Espècies Protegides del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya. Tinguda a l'IEC.

20 i 21 de març de 1999. Curs naturalista: *Estudi de comunitats i poblacions d'ocells. Mètodes i aplicacions a la gestió dels ecosistemes forestals*, a càrrec de Jordi Camprodon, biòleg. Tingut a Combrèn.

10 i 11 d'abril de 1999. Curs naturalista: *Les aus limícoles: aspectes ecològics i identificació de les espècies presents a la Mediterrània occidental*, a càrrec de Jordi Martí, ornitòleg, Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Tingut a Figueres.

12 d'abril de 1999. Curs sobre el medi natural i el paisatge a Terrassa: *Geologia: la importància paleontològica del Vallès; el cas del jaciment paleontològic de can Guardiola (Terrassa)*, a càrrec de Salvador Moyà Solà, de l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont de Sabadell. Tingut a la Fundació Cultura i Comunicació de Terrassa.

13 d'abril de 1999. Sessió acadèmica: *Les possibilitats de participació i les aportacions de la comunitat científica en els òrgans públics encarregats de la gestió del medi natural a Catalunya*. Organitzada per l'IEC i la ICHN.

14 d'abril de 1999. Curs sobre el medi natural i el paisatge a Terrassa: *Paisatge i vegetació: els hàbitats d'interès comunitari presents al Vallès Occidental*. Josep Pinto i Fusalba, de la Secció de Geografia de la Universitat de Girona. Tingut a la Fundació Cultura i Comunicació de Terrassa.

14 d'abril de 1999. Sessió científica: *Cal abordar la protecció de la diversitat geològica a Catalunya?*, a càrrec de Josep M. Mata, catedràtic d'Investigació i Prospecció Minera del Departament d'Enginyeria Minera i Recursos Naturals de la UPC. Tinguda a l'IEC.

17 i 18 d'abril de 1999. Curs naturalista: *Reintroduccions de fauna: una eina per a la conservació de les espècies*, a càrrec de Deli Saavedra, biòleg. Tingut a Castelló d'Empúries.

19 d'abril de 1999. Curs sobre el medi natural i el paisatge a Terrassa: *Flora: criteris per a la conservació de les espècies endèmiques i singulars presents en el terme terrassenc*, a càrrec d'Àngel M. Hernández Cardona, doctor en biologia. Tingut a la Fundació Cultura i Comunicació de Terrassa.

21 d'abril de 1999. Curs sobre el medi natural i el paisatge a Terrassa: *Fauna: els invertebrats com a indicadors de l'estat de conservació del medi natural*, a càrrec d'Antoni Serra i Sorribes, del Departament de Biologia Animal de la Facultat de Biologia de la Uni-

versitat de Barcelona. Tingut a la Fundació Cultura i Comunicació de Terrassa.

17 de maig de 1999. Commemoració del centenari de la ICHN, dins la sessió plenària de l'IEC, amb els parlaments de Manuel Castellet, president de l'IEC; Joaquim Maluquer, president de la ICHN, i Ramon Folch i Guillèn, membre de la Secció de Ciències Biològiques, que pronuncià la conferència *La Institució Catalana d'Història Natural: present i futur amb cent anys d'història*.

22 i 23 de maig de 1999. Curs naturalista: *Tècniques de conservació de la diversitat florística*, a càrrec de Pere Aymerich, del Parc Natural Cadí-Moixeró. Tingut a Bagà.

19 i 20 de juny de 1999. Curs naturalista: *Introducció a la flora i la vegetació d'alta muntanya*, a càrrec de Gerard Giménez, biòleg del Parc Nacional d'Aiguestortes i Estany de Sant Maurici. Tingut a Boí.

10 i 11 de juliol de 1999. Curs naturalista: *Programes de seguiment de comunitats de lepidòpters*, a càrrec de Constantí Stefanescu, biòleg. Tingut a Olot.

Premi per a estudiants

El Premi per a estudiants d'enguany s'ha atorgat al treball *Anàlisi integrada sobre dues formes ecològiques de Culex (Culex) pipiens Linné 1758 (Diptera: Culicidae) al Baix Llobregat*, de Roger

Eritja i Mathieu. Així mateix, s'ha concedit un accèssit al treball *Estudi taxonòmic, paleoecològic i estratigràfic de les biofàcies de coralls plans de l'anticlinal de Sant Corneli (Cretaci superior, unitat sud-pirinenca central)*, de Francesc Xavier Valldeperas i Hernández.

Publicacions

Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 66 (1998). 156 p.

Guia d'espais d'interès natural del Bages. 1a impr., rev. Barcelona, 1999. 295 p. (Guies; 1) [Coedició amb el Centre d'Estudis del Bages]

Notícies de la Institució, núm. 19-24.

Notícies de Biodiversitat, núm. 2.

Edició de les propostes d'actuació arran del Seminari de Gestió Ambiental a Mequinensa.

Edició de les actes del 5è Simposi sobre l'Ensenyament de les Ciències de la Naturalesa.

Estratègia per a la diversitat biològica

Durant l'any 1998, els treballs s'han centrat a diagnosticar el nivell de coneixements, l'estat de conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica a Catalunya, així com a redactar un primer esborrany d'objectius que s'han d'assolir.

En total, han estat cinquanta-cinc els temes que han estat desenvolupats

per diferents grups de treball, en la redacció dels quals han col·laborat més de cent trenta experts pertanyents a les diferents universitats catalanes i als diversos centres de recerca, a diferents institucions i empreses i a l'Administració.

Participació i assessorament

— Estratègia Nacional per a la Conservació i Ús Sostenible de la Diversitat Biològica. Participació en la Taula Sectorial d'Investigadors i Universitats.

— Estratègia Forestal Espanyola. Participació en la taula d'organitzacions científiques.

— Pla Estratègic per a la Conservació i l'Ús Racional de les Zones Húmedes d'Espanya. Presentació de suggeriments i esmenes.

— Participació i assessorament en el Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Bages.

— Participació en el Fòrum Terrassenc per a la protecció i l'ordenació del medi natural i del paisatge.

— Membre del comitè tècnic de la Fundació Fòrum Ambiental.

— Participació en la xarxa temàtica per a l'estudi de la biodiversitat.

— Presentació d'una ponència al IV Congrés Nacional de Medi Ambient, conjuntament amb el Ministeri de Medi Ambient.

— Realització de conferències (Universitat de Girona, DEPANA, Universitat Autònoma de Barcelona, Centre

Excursionista de Molins de Rei, etc.) i participació en diversos programes de ràdio i televisió.

— Presentació del projecte Alba-Ter.

— Comissió d'Espais Naturals de l'IEC. La Institució s'ocupa de la coordi-

nació del grup encarregat d'elaborar una proposta per a millorar la participació de l'IEC en els diferents organismes relacionats amb la conservació de la natura i de l'organització d'una sessió acadèmica sobre la participació de les societats científiques en els organismes públics.

Delegació del Bages

JUNTA DIRECTIVA

President:

Vicepresident:

Secretari:

Tresorer:

Vocals:

RAMON SOLÀ I FERRER

FLORENCI VALLÈS I SALA

JORDI BADIA I GUITART

MARC VILARMAU I MASFERRER

JOSEP BIOSCA I MUNTS

JOSEP M. GASOL

JOSEP ILLA I ANTICH

JORDI MORATÓ I FARRERAS

Sessions científiques

25 de març de 1998. Presentació de la col·lecció Josep Closes i Miralles de minerals.

22 de maig de 1998. *El règim de cabals al riu Cardener. Estudi de les aringudes*, a càrrec de Teresa Clotet, geòloga.

Sortides naturalistes guiades

15 de març de 1998. *El corredor natural del meandre de Castellbell*, guiada per Jordi Badia i Jordi Morató, biòlegs.

26 d'abril de 1998. *La vall de Marfà*, guiada per Pilar Clapers, biòloga.

31 de maig de 1998. *La plana de les Torres*, guiada per Josep Illa i Marc Vilarmau, biòlegs.

7 de novembre de 1998. *La canal de les Teixoneres*, guiada per Florenci Vallès, biòleg.

La Delegació del Bages de la Institució Catalana d'Història Natural és membre del comitè organitzador del Simposi sobre l'Ensenyament de les Ciències Naturals.

Activitats del centenari

— Constitució de la comissió assessora, formada pels antics presidents i secretaris del Consell Directiu de la Institució.

— Elaboració del programa d'activitats, tant en l'aspecte commemoratiu com de reflexió. Encàrrec d'un treball sobre la història de la Institució.

— Creació d'una comissió consultiva de socis que fan el seguiment i l'organització dels actes.

— Encàrrec d'un treball sobre el context històric de la Institució.

— La Institució ha estat guardonada amb el Premi Medi Ambient i la

Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya.

Convenis de col·laboració

— Acord de cessió del fons bibliogràfic de la Institució Catalana d'Història Natural, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, a la biblioteca de la Facultat de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona.

— Conveni de cooperació entre la Institució Catalana d'Història Natural, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, i el Consell Comarcal del Bages en relació amb el Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge del Bages.

Societat Catalana de Biologia

JUNTA DIRECTIVA

President:	RAMON BARTRONS I BACH
Vicepresident 1r:	JAUME BERTRANPETIT I BUSQUETS
Vicepresident 2n:	LLUÍS CORNUDELLA I MIR
Secretària General:	CRISTINA JUNYENT I RODRÍGUEZ
Vicesecretària:	CÈLIA MARRASÉ I PEÑA
Tresorera:	MONTSERRAT AGUADÉ I PORRES
Vocal 1r. Lexicografia:	MERCÈ PIQUERAS I CARRASCO
Vocal 2n. Recerca:	EMILI ITARTE I FRESQUET
Vocal 3r. Sessions:	MONTSERRAT VENDRELL I RIUS
Vocal 4t. Relacions Exteriors:	XAVIER PASTOR I DURAN
Vocal 5è. Publicacions:	ANNA MARIA GÓMEZ-FOIX
Vocal 6è. Estudiants:	MAR CABEZA-JAIMEJUAN

Delegat de l'IEC: CARLES BAS I PEIRED

Nombre de socis: 1.476

La Societat Catalana de Biologia conté les seccions especialitzades següents:

- Secció d'Antropologia Biològica
- Secció de Biofísica
- Secció de Biologia del Desenvolupament
- Secció de Biologia de la Reproducció
- Secció de Biologia Molecular
- Secció d'Ecologia
- Secció d'Endocrinologia Experimental
- Secció d'Enzimologia i Regulació Metabòlica
- Secció de Fisiologia Vegetal
- Secció d'Hepatologia Bàsica i Experimental
- Secció d'Immunologia Experimental
- Secció de Microbiologia
- Secció de Neurobiologia Experimental
- Secció d'Oncologia Experimental
- Secció d'Estudiants
- Secció de la SCB a Lleida
- Secció de la SCB a les Comarques de Tarragona
- Secció de la SCB a València.

Sessió inaugural del curs 1998-1999

The origins of life on the Earth. Stanley L. Miller, Universitat de Califòrnia, San Diego, EUA. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 16 de novembre de 1998.

Conferències

— *Expresión del gen Fgf3 y regionalización neural temprana*. Salvador Martínez, Departament de Ciències Morfològiques, Facultat de Medicina, Universitat de Múrcia. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 1 d'octubre de 1998.

— *Gens de la família HOX als equinoderms*. Pere Martínez, Centre Nacional de Biotecnologia, CSIC, Madrid. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 23 d'octubre de 1998.

— *La electroforesis capilar en anàlisis de metabolitos secundarios en plantas. Su uso combinado con resonancia magnética nuclear*. Luis Eduardo Díaz, Departament de Química Analítica Instrumental, Facultat de Farmàcia i Bioquímica, Universitat Nacional de Buenos Aires. Aula de Fisiologia, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, 26 d'octubre de 1998.

— *Adrecció d'aigües d'origen continental al llarg del talús com a mecanisme d'exportació de larves de seitó*. J. Salat, A. Sabatés i M. P. Olivar, ICM, CSIC. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 30 d'octubre de 1998.

— *Hormones, neurotransmisors i esquizofrènia*. Joan Salvà, Servei

d'Endocrinologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia, HCP. Barcelona, 4 de novembre de 1998.

— *Tac helicoidal: tècnica i imatge. Una aproximació tridimensional a la patologia*. Tomàs Sempere, Unitat d'Anatomia Humana i Embriologia, URV, Reus. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Reus, 5 de novembre de 1998.

— *Los intrones del gen c-H-ras humano permiten la regulación post-transcripcional hacia vías menos tumorigénicas*. Montserrat Bach, IIBB-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 6 de novembre de 1998.

— *Small and big scale functional genomics*. Tamara Maes, CID-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 13 de novembre de 1998.

— *Actualització en automatització d'immunoanàlisi*. Joan Gaya, Servei d'Endocrinologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia, HCP. Barcelona, 18 de novembre de 1998.

— *Proteïnes que interaccionen amb el DNA al llarg de l'espermatogènesi: un enfocament bioquímic i estructural*. Carme Cáceres, Departament d'Enginyeria Química, ETSEI, UPV, València.

Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 20 de novembre de 1998.

— *Variabilitat espaciotemporal de l'acoblament fito-zooplànton al Mediterrani occidental*. Miquel Alcaraz, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 20 de novembre de 1998.

— *Mecanismos de activación linfocitaria y replicación del VIH*. José Alcamí, Hospital 12 d'Octubre, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 27 de novembre de 1998.

— *Expresión de genes hox en el desarrollo indirecto de los erizos de mar e implicaciones en la «explosión del Cámbrico»*. César Arenas-Mena, Institut de Tecnologia de Califòrnia, Pasadena, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 27 de novembre de 1998.

— *Hormonal and tissue-specific expression of ritellogenic genes in the mosquito*. Alexander S. Raikhel, Departament d'Entomologia, Universitat de l'Estat de Michigan, Wisconsin, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 2 de desembre de 1998.

— *Biosynthesis of plant cell wall polysaccharides*. Natasha Raikhel, Laboratori del Grup de Recerca, Universitat de l'Estat de Michigan, Wisconsin, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 3 de desembre de 1998.

— *Control de la expresi3n g3nica en la oxidaci3n de 3cidos grasos*. Pedro F. Marrero, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 4 de desembre de 1998.

— *Filter-feeding in marine macro-invertebrates. Topics: biological filter-pumps & grazing impact of benthic filter-feeders*. H. U. Riisgaard, Institut de Biologia, Odense, Dinamarca. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 4 de desembre de 1998.

— *Descripci3n d'un codi de gens hox a planàries (Platihelminths). Funcions durant la regeneraci3n i implicacions evolutives*. José Ramón Bayas-cas, Facultat de Medicina, UdL, Lleida. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL, Lleida, 4 de desembre de 1998.

— *Manglars del nord de Brasil: entre riuades i mareas*. Carles Martínez Ruiz, Universitat Federal de Maranhao, Brasil. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 9 de desembre de 1998.

— *Agents aquarètics en el tractament de la retenci3n aquosa en la cirrosi*. Marta Bosch, Unitat de Patologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Hormonologia, HCP, Barcelona, 10 de desembre de 1998.

— *Activaci3n transcripcional per Rap1p: un cas de regulaci3n g3nica*

al·lostèrica? Benjamí Piña. CID-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 11 de desembre de 1998.

— *ERS-2 SAR wind retrievals versus HIRLAM output: a two way validation by comparison*. Marcos Portabella, Sea Ice and Ocean Unit, Divisió de Ciències de la Terra, ESTEC, ESA, Utrecht, Holanda. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 11 de desembre de 1998.

— *Proces d'automedicació a les portes del segle XXI*. Josep M. Comelles, Departament d'Antropologia i Filosofia, URV, Reus. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV, Reus, 16 de desembre de 1998.

— *Generación de una rata transgénica modelo de deficiencia grave de insulina en ausencia de insulinitis*. Victoria Esser, Universitat de Texas South-Western, Centre Mèdic de Dallas, Texas, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 18 de desembre de 1998.

— *Estudi de l'estructura i dinàmica del bentos antàrtic (mar de Weddel) mitjançant anàlisi d'imatge (projecte AWI-ICM)*. Núria Teixidó, ICM, CSIC. Barcelona. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 18 de desembre de 1998.

— *Què és el sexe?* Lynn Margulis, Universitat de Massachusetts-Amherst

(EUA). Amb motiu de la presentació del llibre *¿Qué es el sexo?*, de Lynn Margulis i Dorion Sagan. Museu de la Ciència de la Fundació La Caixa, Barcelona, 7 de gener de 1999.

— *Sikkim: un regne perdut a l'Himàlaia*. Joaquim Montoriol, geòleg. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV, Reus, 13 de gener de 1999.

— *Interacción entre proteínas y la repercusión de la nueva información genómica*. Alfonso Valencia, CNB-UAM, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 15 de gener de 1999.

— *Marcadors moleculars en el càncer de pròstata*. Ivón Cusco, Servei d'Endocrinologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia, HCP, Barcelona, 21 de gener de 1999.

— *Biodegradación de lignina, un proceso bioquímico peculiar y complejo*. Rafael Vicuña, Pontificia Universidad Católica de Xile, Santiago de Xile. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 22 de gener de 1999.

— *Mapat fi de gens de resistència a patògens en plantes: Ry; resistència extrema a PVY en la patata*. Jordi Garcia, IRTA, Cabrils. Sala d'actes, CID-CSIC, Barcelona, 29 de gener de 1999.

— *Restricciones en las respuestas metabólicas impuestas por la estequiometría de la red y las leyes cinéticas de las enzimas*. Luis Acerenza, Institut de Biofísica, Universitat de la República (Uruguai). Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 29 de gener de 1999.

— *Leptina: una hormona, diferents funcions*. Roser Casamitjana, Servei d'Hormonologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Hormonologia, HCP. Barcelona, 4 de febrer de 1999.

— *Relació entre estructura i funció en l'enzim alcohol deshidrogenasa (ADH) de Drosophila*. Sílvia Atrian, Departament de Genètica, UB. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 4 de febrer de 1999.

— *Sistemas de transporte de ácidos biliares: utilidad en la vectorialización de drogas*. José Juan García Marín, Departament de Fisiologia i Farmacologia, Universitat de Salamanca. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 5 de febrer de 1999.

— *Mecanismos de inducción de apoptosis por los linfocitos T citotóxicos: fas ligando, perforina/granzimas y granulísina*. Alberto Anel, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular i Cel·lular, Universitat de Saragossa.

Aula 001, Campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 5 de febrer de 1999.

— *Apoptosi en neurodegeneració*. Isidre Ferrer, Departament de Biologia Cel·lular i Anatomia Patològica, UB. Aula 001, Campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 11 de febrer de 1999.

— *Apoptosis en macrófagos*. Antonio Celada, Departament de Fisiologia, UB. Aula 001, Campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 12 de febrer de 1999.

— *Molecular mechanisms of nucleoside transport across cell membranes*. Stephen Baldwin, Escola de Bioquímica i Biologia Moleculars, Universitat de Leeds (Gran Bretanya). Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 12 de febrer de 1999.

— *Modulación de la diferenciación muscular por proteoglicanos de heparán sulfato*. Enrique Brandan, Departament de Biologia Cel·lular i Molecular, Facultat de Ciències Biològiques, Universitat Catòlica de Xile. Santiago de Xile. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 18 de febrer de 1999.

— *Determinants moleculars de la hipertensió arterial i les seves complicacions*. Daniel González, Servei d'Hormonologia i Servei de Nefrologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia

gia, Servei d'Endocrinologia, HCP. Barcelona, 18 de febrer de 1999.

— *Estudios estructural/función del cotransportador Na⁺/glucosa: mutaciones y utilización de conjugados de glucosa*. M. Pilar Lostao, Departament de Fisiologia i Nutrició, Facultat de Farmàcia, Universitat de Navarra. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 19 de febrer de 1999.

— *Estudio de glicosiltransferasas involucradas en la biosíntesis de polisacáridos bacterianos*. Roberto A. Geremia, Centre de Recerques de Macromolècules Vegetals (CNRS), Grenoble (França). Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 26 de febrer de 1999.

— *Biosíntesi d'isoprenoides en plantes: caracterització de la farnesildifosfat sintasa d'Arabidopsis thaliana*. Albert Ferrer, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Farmàcia, UB. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 3 de març de 1999.

— *Expresión diferencial de gens en el múscul esquelètic en la resistència a la insulina*. Daniel Bach, Servei d'Endocrinologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia, HCP. Barcelona, 4 de març de 1999.

— *Projecte Genoma Humà*. Rafael Oliva, Facultat de Medicina, UB. Aula Magna, Facultat de Medicina i

Ciències de la Salut, URV. Reus, 4 de març de 1999.

— *Tensioactivos geminales de arginina: nuevos compuestos biocompatibles de elevada eficacia*. M. Rosa Infante, Departament de Tecnologia de Tensioactius, CID-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 5 de març de 1999.

— *Evolució del comportament reològic*. Marc Barraó, Departament de Mecànica de Fluids, ETSEI, UPC. Aula de Reologia, Departament de Mecànica de Fluids, ETSEI, UPC. Barcelona, 5 de març de 1999.

— *La biologia molecular en la medicina forense*. Emili Huguet, Facultat de Medicina, UB. Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Reus, 5 de març de 1999.

— *Els missatges biomèdics i la publicitat*. Mercè Durfort, Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, UB. Àrea del Mar, UPF. Barcelona, 5 de març de 1999.

— *Uso combinado de diferentes microscopias para el análisis estructural de agregados macromoleculares*. José L. Carrascosa, CNB, CSIC, Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 12 de març de 1999.

— *Establecimiento del patrón dorso-ventral y diferenciación de motoneuronas en el sistema nervioso central*

de vertebrados. Elisa Martí. Institut Ramón y Cajal de Neurobiologia, CSIC. Madrid. Sala d'actes. CID-CSIC. Barcelona. 12 de març de 1999.

— *Interacció entre els receptors hormonals nuclears i les rutes de transducció de senyals de les MAPKs*. Carme Caelles. Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Farmàcia. UB. Sala d'actes. CID-CSIC. Barcelona. 17 de març de 1999.

— *Nous gens diana del factor HNF1a*. Jorge Ferrer. Servei d'Endocrinologia. HCP. Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia. HCP. Barcelona. 18 de març de 1999.

— *Signaling cascades which regulate the biological actions of interferons*. Andrew Lerner. Clínica de Cleveland. Ohio. E.U.A. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Química. UB. Barcelona. 19 de març de 1999.

— *Polifosfats d'adenosina, un nou tipus de neurotransmissor*. M. Teresa Miras. Departament de Bioquímica i Biologia Molecular IV. Facultat de Veterinària. Universitat Complutense de Madrid. Madrid. Aulari de Bellvitge. Facultat de Medicina. UB. L'Hospitalet de Llobregat. 24 de març de 1999.

— *How chromatin is remodeled in vivo*. Wolfram Hörz. Universitat de Munic. Alemanya. Sala d'actes. CID-CSIC. Barcelona. 25 de març de 1999.

— *Fisiopatologia del capbussament*. José Antonio Pradillo. Hospital de Sant Pau i Santa Tecla. Tarragona. Aula Magna. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut. URV. Reus. 25 de març de 1999.

— *Anàlisi molecular del farne-silpirofosfat sintasa d'Arabidopsis thaliana*. Albert Ferrer. Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Farmàcia. UB. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Química. UB. Barcelona. 26 de març de 1999.

— *Expedició a l'Everest: problemes mèdics*. Joan Tomàs Gebelli. Hospital de Sant Pau i Santa Tecla. Tarragona. Aula Magna. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut. URV. Reus. 8 d'abril de 1999.

— *Estudios sobre estructura y estabilidad de triples hélices de ADN*. Juan Luis Asensio. CSIC. Madrid. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Química. UB. Barcelona. 9 d'abril de 1999.

— *Exemples de transport d'elements per fases col·loïdals en sistemes aquàtics (rius i aigües marines)*. Hélène Grout. Geociències Marines. Facultat de Geologia. UB. Barcelona. Sala d'actes de FICM. CSIC. Barcelona. 9 d'abril de 1999.

— *Quantes reserves són necessàries per a la conservació d'una població?* Jordi Bascompte. Centre Nacional per a Anàlisis i Síntesis Ecològiques (NCEAS).

Santa Barbara, Califòrnia, EUA. Aula Magna de la Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 13 d'abril de 1999.

— *Biología de GAS6 (growth arrest specific gene 6), un guardián del endotelio vascular*. Pablo García de Frutos, Departament de Química Clínica, Universitat de Lund, Suècia. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 14 d'abril de 1999.

— *Diabetis tipus MODY: heterogeneïtat clínica i genètica*. Àngels Costa i Mònica Bescós, Servei d'Endocrinologia, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Hormonologia, HCP. Barcelona, 15 d'abril de 1999.

— *Interaccions entre receptors d'adenosina i de dopamina en el sistema nerviós central. Implicacions en el tractament de la malaltia de Parkinson i de l'esquizofrènia*. Sergi Ferré, IIBB-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 16 d'abril de 1999.

— *Experiments lagrangians per a l'estudi de la variabilitat de processos biogeoquímics: el cas del DMS (sulfur de dimetil) a l'Atlàntic Nord*. Rafael Simó, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 16 d'abril de 1999.

— *El fenotipo mutador de microsatèl·lits en càncer de colon: la segona via mutadora hacia el càncer*. Manuel Perucho, Institut Burnham, La Jolla, Califòrnia, EUA. Sala de graus,

Campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 20 d'abril de 1999.

— *Control del transporte a la superficie celular del factor de crecimiento transformante alpha (TGF-alpha)*. Joaquim Arribas, Laboratori de Recerca Oncològica, Hospital de la Vall d'Hebron. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 21 d'abril de 1999.

— *Valoració hormonal i metabòlica en les pacients amb hiperandrogenia ovàrica funcional (ovari poliquistic)*. M. José Martínez, Servei d'Hormonologia, HCP, Barcelona, i Xavier Navarro, Servei de Bioquímica, HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Hormonologia, HCP. Barcelona, 22 d'abril de 1999.

— *Importancia fisiológica de la regulación alostérica de PFK-2 de Escherichia coli*. Vicky Guixé, Universitat de Xile, Santiago de Xile. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 23 d'abril de 1999.

— *Functional analysis of the paraneoplastic neurological disease antigen Nova: an essential role for Nova in neuronal RNA processing*. Kirk Jensen, Universitat Rockefeller, Nova York, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 28 d'abril de 1999.

— *The light-switch mechanism of ara C action*. Robert Schleif, Universitat John Hopkins, Baltimore, Mary-

land, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 28 d'abril de 1999.

— *Role of the mTOR signaling pathway in insulin action*. John C. Lawrence, Jr., Departament de Farmacologia, Universitat de Virgínia, Virgínia, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular. Facultat de Química, UB. Barcelona, 30 d'abril de 1999.

— *El Niño: observacions i prediccions amb un model acoblat oceà/atmosfera*. Joaquim Ballabrera, Laboratori per a Processos Hidrosfèrics, Greenbelt, MD, EUA. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 30 d'abril de 1999.

— *Origen i evolució dels ecosistemes procariòtics*. Ricard Guerrero, Departament de Microbiologia, Facultat de Biologia, UB. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 30 d'abril de 1999.

— *Señalización y represión transcripcional en el embrión de Drosophila*. Gerardo Jiménez, IIBB-CSIC, Barcelona. Sala d'actes. CID-CSIC. Barcelona, 5 de maig de 1999.

— *Metilació en gens supressors de tumoració*. Josep Oriola. Servei d'Endocrinologia. HCP, Barcelona. Aula del Servei de Ginecologia, Servei d'Endocrinologia, HCP. Barcelona, 6 de maig de 1999.

— *Transducció de senyal en resposta a l'estrès osmòtic en llevats*. Francesc Posas, Departament de Bio-

química i Biologia Molecular, UAB, Bellaterra. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 7 de maig de 1999.

— *Estudis ecofisiològics i canvi global*. Josep Peñuelas, CREAM, UAB, Bellaterra. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 12 de maig de 1999.

— *El mar Mort: història de la vida i història dels humans*. Aharon Oren, Universitat Hebrea de Jerusalem, Israel. Presentació: Ricard Guerrero. En col·laboració amb el Museu de la Ciència de la Fundació La Caixa dins el programa «Els vespres del Museu». Museu de la Ciència. Barcelona, 12 de maig de 1999.

— *Función y estructura de los proyectos genoma*. Xavier de la Cruz, Col·legi Universitari de Londres, Anglaterra. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 14 de maig de 1999.

— *Estima de la producció fitoplanctònica de POC i DOC mitjançant experiments de cinètica d'incorporació de C-14*. Xosé A. G. Morán, ICM, CSIC, Barcelona. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 14 de maig de 1999.

— *A deep look into eye morphogenesis and the evolution*. Walter Gehring, Departament de Biologia Cel·lular, Centre de Biologia, Universitat de Basilea, Suïssa. Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 17 de maig de 1999.

— *Preinilación y localización subcelular de proteínas: el caso de CaM53, una calmodulina de plantas*. Manuel Rodríguez, Universitat de Califòrnia a Berkeley, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 21 de maig de 1999.

— *El paper dels zoològics en la conservació de primats*. Maria Teresa Abelló, Parc Zoològic de Barcelona, Barcelona. Aula 123, edifici Àrea del Mar, UPF. Barcelona, 21 de maig de 1999.

— *Gens reguladors del desenvolupament en els Plathelminths: un exemple de la conservació funcional al llarg de l'evolució*. Emili Saló, Departament de Genètica, UB, Barcelona. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 26 de maig de 1999.

— *The role of IGF, IGF receptors, and IGF-binding proteins in skeletal myogenesis*. Lebris S. Quinn, Universitat de Washington, Seattle, EUA. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 28 de maig de 1999.

— *El proto-oncogén Ret y las neoplasias endocrinas múltiples de tipo II*. M. Jesús Lorenzo Benayas, Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Universitat d'Alcalá, Alcalá de Henares. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 2 de juny de 1999.

— *Xarxes de senyalització cel·lular: integració de vies Smad, Stat i Ras*. Joan Massagué, Memorial Sloan-Kettering Cancer Center, Nova York, EUA. Aula Magna, Facultat de Biologia. Barcelona, 4 de juny de 1999.

— *Estudi de dietes antigues a partir de l'anàlisi d'elements traça en restes òssies*. M. Àngels Gallego, Departament de Biologia Animal, Vegetal i Ecologia, UAB, Bellaterra, i SCB. Sala Eduard Fontserè, Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 9 de juny de 1999.

— *Els bacteris magnetotàctics: el principi d'una personalitat magnètica*. Dennis A. Bazylinski, Universitat de l'Estat de Iowa, EUA. En col·laboració amb el Museu de la Ciència de la Fundació La Caixa dins el programa «Els vespres del Museu». Museu de la Ciència. Barcelona, 10 de juny de 1999.

— *Ezrin and ERM proteins in cell adhesion and cortical morphogenesis*. Paul Mangeat, Universitat de Montpeller II i CNRS, Montpeller, França. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química, UB. Barcelona, 11 de juny de 1999.

— *Mecanismos moleculares que regulan la muerte celular programada (apoptosis)*. Gabriel Núñez, Escola Mèdica de la Universitat de Michigan, EUA. Sala de graus, Campus de Bellvitge, UB. L'Hospitalet de Llobregat, 11 de juny de 1999.

— *El papel de las quimioquinas en la migración leucocitaria y la prevención de la infección por el virus VIH-1*. Carlos Martínez, Centre Nacional de Biotecnologia, CSIC, Madrid. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 16 de juny de 1999.

— *Anàlisi computacional de genomes*. Roderic Guigó, IMIMB, Barcelona. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 16 de juny de 1999.

— *L'Antàrtida: una porta als estudis de la vida en ambients extrems*. Lynda Goff, Universitat de Califòrnia - Santa Cruz, EUA. En col·laboració amb el Museu de la Ciència de la Fundació La Caixa dins el programa «Els vespres del Museu». Museu de la Ciència. Barcelona, 17 de juny de 1999.

— *Proteasa líder del virus de la febre aftosa*. Alba Guarné, CID-CSIC, Barcelona. Aula del Departament de Bioquímica i Biologia Molecular, Facultat de Química. UB. Barcelona, 18 de juny de 1999.

— *Proteoglycans i senyalització cel·lular*. Senén Vilaró, Departament de Biologia Cel·lular, UB. Sala de reunions del DCMB, Facultat de Medicina, UdL. Lleida, 18 de juny de 1999.

— *Metabolic engineering: a strategy to increase plant secondary metabolite production*. Robert Verpoorte. Universitat de Leiden, Holanda. Aula Magna, Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, 29 de juny de 1999.

— *Hidroacústica en ciencias marinas: posibles aplicaciones y ejemplos prácticos*. Patrick Schneider, Departament de Recursos Marins Renovables, ICM-CSIC. Sala d'actes de l'ICM, CSIC. Barcelona, 2 de juliol de 1999.

— *Modulación de la localización subcelular de proteínas mediante su modificación postraduccional con intermediarios metabólicos en plantas*. Manuel Rodríguez Concepción, Universitat de Califòrnia a Berkeley, EUA. Sala d'actes, CID-CSIC. Barcelona, 6 de juliol de 1999.

Congressos i simposis

— *II Simposi de Neurobiologia Experimental*

Palau de les Hores, Barcelona, 14 i 15 de desembre de 1999. Coordinadors: Jordi Alberch, UB; Joan Comella, UdL; Tina Garcia, UAB; Cristina Suñol, CSIC, i Teresa Vilaró, CSIC. Organitzat per la Secció de Neurobiologia Experimental de la SCB

En les sessions hom tractà dels temes següents (comunicacions orals i pòsters):

— «Mecanismes d'alliberament i recaptació de neurotransmissors».

— «Receptors i transducció de senyals en cèl·lules nervioses».

— «Desenvolupament i regeneració tumoral».

— «Mort neuronal: regulació i protecció».

— *The story of a spanish research paper from first draft to publication in english*

Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica en Teixits de Punt. Canet de Mar, 9 de setembre de 1999. Coordinat per l'Associació Europea d'Editors Científics (EASE) dins del III Congrés Internacional sobre Llengües per a Finalitats Específiques, organitzat per la Universitat de Barcelona i la Universitat Internacional de Catalunya.

Cursos

ASSAIGS BIOLÒGICS

EN INVESTIGACIÓ

DE PRODUCTES NATURALS

Aula S01 de la Facultat de Farmàcia, UB. Barcelona, del 25 al 29 de gener de 1999. Coordinador: Carles Codina. Curs teòric i pràctic.

ACTUALITZACIÓ DE LES BASES BIOLÒGIQUES DE L'ESQUIZOFRÈNIA I LA DEPRESSIÓ

Aula de graus de la Facultat de Biologia, UB. Barcelona, de l'1 al 5 de febrer de 1999. Coordinadora: Lourdes Fañanas. Organitzat per la Secció d'Antropologia de la SCB, l'IEC i la CIRIT.

CURS D'ACTUALITZACIÓ EN BIOLOGIA MOLECULAR

Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Reus, del 25 de febrer al 5 de març de 1999.

Organitzat per la Unitat de Bioquímica, DCMB, URV, Reus, amb la col·laboració de la SCB.

X CURS SOBRE AVENÇOS

EN L'ESTUDI DEL METABOLISME

Del 12 al 23 d'abril de 1999. Coordinadors: Ramon Bartrons, Emili Itarte, Manuel Palacín, Xavier Testar i Antoni Zorzano.

XIX CURS AVANÇAT

D'ECOLOGIA MICROBIANA

L'Aldea (Baix Ebre), del 14 al 17 de juny de 1999. A càrrec dels professors Lynn Margulis, de la Universitat de Massachusetts-Amherst, EUA; Lynda Goff, de la Universitat de Califòrnia - Santa Cruz, EUA; Dennis A. Bazylinsky, de la Universitat de l'Estat de Iowa, EUA; Marie-Odile Gobillard, del Laboratori Aragó, CNRS, Banyuls de la Marenda (Catalunya Nord), i Isabel Esteve, de la UAB. Coordinador: Ricard Guerrero, UB.

Seminaris

SEMINARI DE NEUROCIÈNCIES

Sala de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 29 d'octubre de 1998. Coordinador: Eduardo Soriano, Facultat de Biologia, UB.

«Los receptores de neurofinas y su función en la supervivencia de neuronas asociadas a una modalidad sensorial específica», a càrrec d'Immaculada Silos-Santiago, del Departament de Neu-

robiologia, Millenium Pharmaceuticals Inc., Cambridge, Regne Unit

NEUROGENÈTICA: DESCODIFICANT ELS SECRETS DEL SISTEMA

NERVIÓS

Sala d'actes de la Facultat de Ciències de la UAB. Barcelona, de març a juny de 1999.

Organitzat per l'Associació d'Estudiants de Neurociències de la UAB (AENC-UAB)

ASPECTES GENERALS I D'INVESTIGACIÓ BÀSICA EN CÀNCER DE MAMA

Biblioteca de la Unitat de Fisiologia Mèdica, Facultat de Medicina, UAB. Sant Jordi 1999. Aula Magna de la Facultat de Biologia de la UB. Barcelona, de març a juny de 1999. Conferències organitzades per la xarxa temàtica «Estudi càncer de mama»

ELS MISSATGES BIOSANITARIS I LA PUBLICITAT

19 d'abril de 1999. A càrrec de Mercè Durfort, Departament de Biologia Cel·lular, UB.

HISTÒRIES NATURALS IMPOSSIBLES. UNA LECTURA ZOOLOÒGICA DEL BESTIARI MEDIÉVAL

20 d'abril de 1999. A càrrec de Xavier Bellés, CSIC, Barcelona.

SÍRIA. UNA CRUÏLLA DE CIVILITZACIONS

21 d'abril de 1999. A càrrec de Joaquim Montoriol, Facultat de Geologia, Universitat de Barcelona.

VII SEMINARI CONJUNT DE LES SECCIONS DE BIOLOGIA MOLECULAR I DE BIOLOGIA DEL DESENVOLUPAMENT

Saló d'Or, Palau Maricel, Sitges. 2 i 3 de juny de 1999.

TRACTAMENT ANTITUMORAL: PROBLEMES DERIVATS DE LA RESISTÈNCIA A FÀRMACS

Aula de graus, Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 9 de juny de 1999.

SEMINARI DE BIOLOGIA CEL·LULAR
Sala d'actes, Hospital Clínic. Barcelona, 9 de juny de 1999. Organitzat pel Departament de Biologia Cel·lular, Facultat de Medicina, UB.

«Separating sister chromatids», a càrrec de Kim Nashmyth, Viena, Àustria.

Jornades

XII JORNADA D'ACTUALITZACIONS I AVENÇOS EN IMMUNOLOGIA

Auditori Novartis. Barcelona, 20 de desembre de 1999. Organitzat per la Societat Catalana d'Immunologia i la Secció d'Immunologia Experimental de la SCB.

**JORNADES DE NEUROBIOLOGIA:
UNA APROXIMACIÓ CLÍNICA
I EXPERIMENTAL**

Aula Magna, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, URV. Reus, 11 i 12 de març de 1999. Organitzat per la Secció de la SCB a les Comarques de Tarragona.

**JORNADES SOBRE SÍNTESE
I TEORIA EN ECOLOGIA
I EVOLUCIÓ**

Aula de graus de la Facultat de Biologia, UB. Barcelona, 2, 3 i 4 de maig de 1999. Coordinadors: Mar Cabeza-Jaimejuan, Universitat d'Hèlsinki; Fede Bartumeus, Jaume Piera i Salvador Pueyo, UB, i David Alonso, Grup de Sistemes Complexos, UPC. Amb el suport de la Societat Catalana de Biologia, el Grup de Sistemes Complexos (UPC) i els departaments de Genètica i d'Ecologia de la UB.

**VI JORNADA DE BIOLOGIA
DE LA REPRODUCCIÓ**

Aula Magna de la Facultat de Ciències, Universitat de Girona. Campus de Montilivi, Girona, 15 de juliol de 1999. Coordinador: Sergi Bonet

**III JORNADES SOBRE CICLE
CEL·LULAR I CÀNCER**

Aula 1, Facultat de Medicina, UB. Barcelona, 7 i 8 de juny de 1999. Organitzat per les xarxes temàtiques «Proliferació cel·lular» i «Tumors sòlids».

**UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU -
VIII JORNADA DE BIOLOGIA**

Prada de Conflent (Catalunya Nord), del 21 al 25 d'agost de 1999. Coordinador: Ramon Bartrons i Jaume Bertranpetit.

Gens i societat, progressos i aplicacions per al segle XXI. Sessió organitzada per la SCB.

Altres activitats

**III CONCURS FOTOGRÀFIC
SOBRE LACTÀNCIA MATERNA**

Març de 1999. Organitzat pel Servei de Pediatria de l'Hospital Marina Alta de Dènia.

Hi col·labora el diari *Canfali Marina Alta*.

Publicacions

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 48 (1998): *Dinàmica estructural de macromolècules*. [Editor: Lluís Cornudella]

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 49 (1999): *Patologia molecular*. [Editor: Ramon Bartrons]

Secció de Ciències i Tecnologia

En el moment actual, la Secció de Ciències i Tecnologia té divuit membres numeraris, deu membres emèrits, un membre supernumerari i deu membres corresponents.

Els membres numeraris actuals cobreixen les àrees científiques següents: matemàtiques, física, química, geologia, enginyeria industrial, telecomunicacions i agronomia.

Contribueixen a equilibrar fins a un cert punt les disciplines representades en la Secció els qui ara en són membres emèrits, entre els quals figuren enginyers industrials, un arquitecte urbanista, geòlegs i químics.

S'ha constituït el nou Consell de Govern de la Secció amb els càrrecs sorgits de les eleccions celebrades abans de l'estiu, que són els següents: Manuel Ribas i Piera, president; Joaquim Casal i Fàbrega, vicepresident; Joan Girbau i Badó, tresorer, i Salvador Alegret i Sanromà, secretari. El nou Consell de Govern començà a actuar a partir del dia 1 de setembre de 1998, data de l'inici del curs acadèmic.

Reunions

La Secció de Ciències i Tecnologia ha tingut reunions ordinàries cada mes (excepte a l'agost), els dies 29 de setembre, 19 d'octubre, 9 de novembre i 15 de desembre de 1998, i 11 de gener, 15 de febrer, 16 de març, 15 d'abril, 10 de maig, 8 de juny i 12 de juliol de 1999.

Les reunions dels dies 9 de novembre de 1998, 15 de febrer i 10 de maig de 1999 foren conjuntes amb la Secció de Ciències Biològiques.

Cal explicar que, d'ençà de la divisió en dues noves seccions continuadores del que fou Secció de Ciències de l'Institut, les seccions de Ciències Biològiques i de Ciències i Tecnologia es reuneixen conjuntament cada quatre sessions, és a dir, cada quatre mesos, amb la presidència alternativa de l'una secció i l'altra. D'aquesta manera, perviu l'origen comú d'ambdues.

Com és habitual, en cada reunió de la Secció el president ha presentat un informe oral sobre els temes discutits en les reunions del Consell Permanent i els acords que s'hi han pres que tenen alguna relació amb la vida o els interessos de la Secció. A més, a les reunions s'han dut a terme, segons que ha correspost, les activitats de tràmit, de crònica, d'execució i de revisió d'acords, de seguiment dels treballs dels programes de recerca que depenen de la Secció, de discussió i seguiment del pressupost, de gestió administrativa, de discussió de consultes sobre terminologia i unes altres consultes científicotècniques, de preparació de publicacions i de relació exterior.

S'ha continuat amb l'exigència de començar sempre amb una breu comunicació científica (de trenta a qua-

ranta-cinc minuts) a càrrec dels membres o, excepcionalment, d'algun convidat. Hom proposa des d'ara, quan pràcticament tots els membres han fet la seva primera aportació, continuar el costum acadèmic de celebrar una lliçó inaugural a càrrec de cada nou membre numerari.

Comunicacions científiques i presentació de llibres

— *Models no clàssics de transport de calor*, a càrrec del senyor David Jou. 29 de setembre de 1998.

— *Antecedents i objectius de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*, a càrrec del senyor Antoni Roca. 29 de setembre de 1998.

— Sessió pública de recepció del membre numerari de la Secció senyor Damià Barceló: *Anàlisi i transformació ambiental de plaguicides al delte de l'Ebre*. 19 d'octubre de 1998.

— Notícia de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació, a càrrec de la senyora Mercè Cèntrich. 19 d'octubre de 1998.

— *DNA i societat*, a càrrec del senyor Jaume Bertranpetit. 9 de novembre de 1998.

— *La farga catalana*, a càrrec del senyor Estanislau Tomàs. 15 de desembre de 1998.

— *Codis autocorrectors: algorismes i programes*, a càrrec del senyor Sebastià Xambó. 11 de gener de 1999.

— Informe sobre l'estat i el procés de preparació de la segona edició del DIEC, a càrrec del senyor Manuel Castellet, president de l'IEC, i del senyor Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica. 11 de gener de 1999.

— *L'actitud emprenedora a la Universitat*, a càrrec de Jaume Pagès. 15 de febrer de 1999.

— *Naturalesa problemàtica de la creativitat de l'enginyer davant un canvi cultural que la realitat imposarà*, a càrrec del senyor Enric Ras. 15 de març de 1999.

— Sessió pública de presentació del llibre *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliorcètics a la Catalunya preindustrial*, del senyor Lluís Cortada i Colomer. 13 d'abril de 1999.

— *Són enzims els àcids ribonucleics amb activitat catalítica? Un possible canvi d'un paradigma biològic*, a càrrec del senyor Josep Carreras. 10 de maig de 1999.

— *Retòrica i dialèctica de la formació i definició de conceptes*, a càrrec del senyor Eduard Bonet. 8 de juny de 1999.

— *Redreçar l'estructura d'una ciutat: Barcelona, 1992-1714*, a càrrec del senyor Manuel Ribas i Piera. 12 de juliol de 1999.

Jornades científiques

La urbanística moderna: la construcció d'una disciplina. L'experiència catalana

vs. *l'experiència internacional*. Jornades Científiques de l'IEC. 15 i 16 d'octubre de 1998.

Aquestes Jornades van comptar amb la participació de destacats especialistes en la matèria, els quals van aprofundir l'estudi dels primers plans i projectes de modernització de la ciutat industrial i les formulacions modernes de l'urbanisme de principis de segle; el renaixement de l'interès per l'ordenació del territori i el sorgiment de les preocupacions ambientals; i, finalment, l'impacte català en el debat internacional sobre la construcció i la reconstrucció de la ciutat contemporània. Aquestes Jornades assoliren un gran èxit de públic entre estudiants, professionals i persones interessades en la matèria.

Programes de recerca

Programes finançats amb el pressupost general de l'IEC

— *Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys*: director, Manuel Ribas i Piera.

— *Física i geometria*: directores, David Jou (IEC) i Sebastià Xambó (SCM).

— *Estudi i desenvolupament de microsensors per a l'estimulació elèctrica funcional*: director, Josep Amat.

Programes de recerca de la Secció

— Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC): director, Joaquim Casal.

— Grup de Física Matemàtica: director, Josep Llosa.

— Grup de Física de les Radiacions: director, Francesc Salvat.

— La Farga Catalana: director, Estanislau Tomàs i Morera.

— Grup d'Història de la Ciència i de la Tècnica: director, Antoni Roca.

Nomenaments i distincions

El senyor Francesc Serra i Mestres ha estat guardonat amb el Premi de la Fundació Catalana per a la Recerca (octubre de 1998).

El senyor Josep Amat i Girbau ha rebut el Premi Jaume I (octubre de 1998).

El senyor Manuel Ribas i Piera ha estat nomenat acadèmic honorífic de l'Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi (juny de 1999).

La Secció té l'orgull de comptar amb un nou doctor *honoris causa*. El mes de juliol de 1999, el senyor Carles Solà i Ferrando fou investit doctor *honoris causa* per la Universitat de Southampton.

Publicacions

CORTADA I COLOMER, Lluís. *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliòrçetics a la Catalunya preindustrial*. Vol. I i II. 1999.

PLANAS CUCHI, Eulàlia. *Incendis d'hidrocarburs, efectes sobre equips de procés*. 1998. [Premi Rafael Campallans 1997]

Centre d'Estudis de Risc Tecnològic

Director: Joaquim Casal i Fàbrega

El Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC) ha continuat treballant en diversos projectes de recerca: estudi d'incendis d'hidrocarburs, anàlisi de la situació mediambiental en ports de mar, operació de llits fluiditzats en condicions segures, etc.

Programes de recerca

— Estudi experimental i modelització d'hidrocarburs. Projecte subvencionat per la CICYT. S'ha acabat la fase experimental, havent-se dut a terme incendis de bases d'hidrocarbur de tres diàmetres diferents, amb una superfície màxima de 13 m². S'han mesurat les temperatures en el foc, tant mitjançant sistemes de termoaparells com filmació amb càmera infraroja. També s'ha filmat la dispersió atmosfèrica dels fums.

— ECO-Information in European Ports. S'ha acabat el disseny d'una nova metodologia per a l'avaluació i l'anàlisi de la situació mediambiental en ports de mar. També hom n'ha dut a terme la implementació informàtica i n'ha provat la utilitat mitjançant l'aplicació a vuit ports. Això n'ha permès la millora i actualment es considera llesta per a l'aplicació.

— Operació de llits fluiditzats en condicions segures. S'ha continuat

Programes de recerca

treballant en la definició de les condicions òptimes d'operació d'aquest tipus d'instal·lacions per actuar sense perill de deflagració. S'ha modelitzat matemàticament la variació dels límits d'inflamabilitat en funció de la pressió i la temperatura.

— Elaboració d'un sistema informàtic per a la predicció de fuites i vessaments de productes peril·losos. Hom ha acabat aquest projecte, havent-se produït finalment una eina informàtica que permet predir en temps real l'evolució de determinats accidents.

Conferències

— *Avaluació de la situació ambiental en ports de mar*, a càrrec de Xavier Pérez-Alavedra i Joaquim Casal. Societat Catalana de Tecnologia, maig de 1999.

Articles

ARNALDOS, J.; CASAL, J.; MONTIEL, H.; SÁNCHEZ-CARRICONDO, M.; VÍLCHEZ, J. A. «Design of a computer tool for the evaluation of the consequences of accidental gas releases in distribution pipes». *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, vol. 11, núm. 2 (1998), p. 135-148.

MONTIEL, H.; VÍLCHEZ, J. A.; CASAL, J.; ARNALDOS, J. «Fidgas: prediction of jet-fire hazards by accidental gas releases». 3rd European Symposium on

Fire Safety through Design, Engineering and Management. Eurofire Conference-98 Proceedings (en CD-ROM) (1998).

— «Mathematical modelling of accidental gas releases». *Journal of Hazardous Materials*, vol. 59, núm. 23 (1998), p. 211-233.

PLANAS, E.; CASAL, J. «Flame temperature distribution in a pool fire». *Journal of Hazardous Materials*, núm. 62 (1998), p. 231-241.

— «Modelization of temperature evolution in equipment engulfed in a pool-fire». *Fire Safety Journal*, vol. 30, núm. 3 (1998), p. 251-268.

— «Modelling of fire effects on equipment engulfed in fire». A: *Prevention of hazardous fires and explosions*. Kluwer Academic Publishers, 1998.

— «The effects of hydrocarbon pool fires on process equipment». 3rd European Symposium on Fire Safety Through Design, Engineering and Management. Eurofire Conference-98 Proceedings (1998). [En CD-ROM]

PLANAS, E.; VÍLCHEZ, J. A.; PÉREZ-ALAVEDRA, X.; CASAL, J. «Effects of fire on a container storage system. Case study». *Journal of Loss Prevention in the Process Industries*, núm. 11 (1998), p. 323-331.

VÍLCHEZ, J. A.; PÉREZ-ALAVEDRA, X.; CISTERÓ, J.; SOLÉ, X.; ROVIRA, S.; CASAL, J. «The problem of fire in ships transporting chemicals». A: *Loss*

prevention and safety promotion in the process industries. Vol. III. Barcelona: AFIG, 1998. p. 1047-1056.

Grup d'Ensenyament de la Física

Directors: Roser Pintó

Santiago Suriñach

Les activitats del Grup d'Ensenyament de la Física de la Societat Catalana de Física durant el curs 1998-1999 han estat focalitzades en dos temes molt concrets: l'estudi sobre el treball experimental en les titulacions de física a Catalunya i l'organització de la conferència internacional «Physics Teachers Training Beyond 2000: Textbooks and other new didactical resources».

Respecte a la primera activitat, cal remarcar que és àmpliament acceptada la idea que cal esmerçar nous esforços en la formació de titulats en ciències, i en particular en física. El replanteig dels estudis que s'ha portat a terme en aquests darrers anys arran de l'elaboració dels nous plans d'estudis ha permès posar en relleu la insatisfacció de molts professors pels resultats aconseguits en la carrera. Per una altra banda, alguns estudiants han manifestat també el desig de compartir amb uns estudis que compleixin un doble objectiu: que els resultin interessants i fins i tot engrescadors pel contingut i per la manera d'impartir-los, i a la

vegada, els possibilitin i facilitin l'entrada a llocs de treball adequats a la seva formació. Els nous titulats han d'incorporar-se a un mercat de treball europeu en el qual el nivell de preparació serà almenys tan exigent com l'actual.

La preocupació per aconseguir una bona qualitat de la docència a les nostres universitats és cada dia més estesa. En són mostra fequent les inacabables revisions dels plans d'estudi, les propostes de millora d'assignatures, les avaluacions generalitzades de la qualitat de la docència, etc. En les titulacions de ciències no cal dir que el treball de laboratori n'és un pilar important. En el treball experimental s'hi solen posar moltes esperances, tot i que acostumen a estar poc explicitades, i s'hi solen aportar recursos abundants, però no sempre se'n coneix l'eficàcia.

L'estudi engegat va dirigit a analitzar el treball experimental que es realitza en els diferents laboratoris de física que reben alumnes de les diverses carreres científiques. Unes quantes facetes centren la nostra atenció. Podríem sintetitzar-les en les següents:

a) Aspectes de la formació científica als quals ha de contribuir el treball de laboratori

Per mitjà del treball experimental es volen aconseguir algunes fites que no sempre es formulen explícitament:

— Model de ciència que s'ha de comunicar.

— Processos científics que s'han d'adquirir.

— Suport a la formació teòrica previst.

b) Recursos i condicions per a la utilització dels laboratoris

Sembla clar que les condicions en les quals es realitza un treball determinat contribueixen a donar uns fruits o uns altres. Algunes reflexions sobre les condicions de contorn del treball experimental ens semblen especialment útils si ens en proposem la millora:

— Tipus de treball que cal proposar d'acord amb el grau d'autonomia dels estudiants i d'acord amb la interacció professor-alumnes prevista.

— Organització i gestió del treball dins del laboratori.

— Incorporació de noves tecnologies.

La preocupació pel treball experimental en els laboratoris és compartida per la major part dels departaments de física d'arreu d'Europa, com s'ha pogut comprovar mitjançant totes les comunicacions fluides amb diversos departaments de física a través de la xarxa temàtica europea European Physics Education Network (EUPEN), que té el suport de la DGXXII de la Comissió Europea i de la Societat de Física Europea.

En aquesta primera etapa del present projecte es duen a terme uns quants

objectius. El primer és la definició pedagògica i científica de la finalitat de les sessions experimentals proposades en els laboratoris de física. Així mateix, es procedeix a fer una revisió global dels guions de pràctiques de laboratori per adequar-los als seus continguts científics i pedagògics. Finalment, es pretén definir l'esquema bàsic dels mecanismes d'avaluació de les sessions de laboratori en una titulació experimental. És obvi que les conclusions aconseguides en el present projecte podran ser exportables fàcilment al treball de laboratori d'unes altres disciplines.

Respecte a l'organització de la conferència internacional «Physics Teachers Training Beyond 2000: *Textbooks and other new didactical resources*», cal dir que del 28 d'agost al 2 de setembre del proper any 2000 se celebrarà a Barcelona la divuitena edició del Congrés Internacional del Grup Internacional de Recerca de l'Ensenyament de la Física (GIREP), que compta amb el suport de la Comissió Internacional per a l'Educació de Físics (ICPE). La ICPE, comissió dedicada a l'educació dins la International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP), i la GIREP, associació constituïda fa més de trenta anys per físics interessats en la docència, treballen estretament per a la realització d'aquest congrés bianual.

El Congrés proporciona un marc que uneix especialistes de diferents camps: els dedicats a l'ensenyament de la física en els diversos nivells i els dedicats a la

formació de professors de física. Donar l'oportunitat de trobar-se els interessats per discutir l'estat de la qüestió i les noves formes per a plantar cara a la formació de professors i a l'ensenyament de la física és extremament útil i enriquidor per a ambdós col·lectius.

A més de possibilitar l'intercanvi d'idees i el coneixement de diverses investigacions i estudis realitzats, el Congrés té també com a objectiu mantenir i potenciar la xarxa de col·laboracions entre experts en la temàtica i nous professors de física. El coneixement personal de més col·legues i de personalitats de prestigi en aquest camp ajuda a l'enfortiment de les relacions entre les institucions dels diferents països.

Grup de Física Matemàtica

Director: Josep Llosa i Carrasco

Ponent: Enric Casassas i Simó

L'equip és constituït per investigadors dels Departaments de Física Fonamental de la Universitat de Barcelona i de Física Aplicada i Energia Nuclear de la Universitat Politècnica de Catalunya.

El treball se centra en diversos temes de la relativitat general:

- Els problemes relacionats amb la detecció d'ones gravitatòries.
- La cosmologia relativista.
- Les solucions de les equacions d'Einstein.

— La geometria de les congruències temporals i els sistemes de referència.

— L'aplicació de les àlgebres de Clifford a la física relativista.

— El desenvolupament d'un paquet de càlcul tensorial.

El treball també tracta d'uns altres temes de física matemàtica, com ara l'estudi dels sistemes estocàstics: transport en medis desordenats i activació ressonant estocàstica.

Grup de Física de les Radiacions

Director: Francesc Salvat i Gavaldà

Ponent: Enric Casassas i Simó

El grup és constituït per investigadors de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, l'Hospital Clínic Provincial i l'Institut de Tècniques Energètiques de la Universitat Politècnica de Catalunya.

Línies de recerca

El grup treballa en les línies de recerca següents:

— Interaccions de partícules carregades amb sistemes microscòpics (àtoms, molècules) i amb medis materials.

— Interacció de radiacions X i gamma amb la matèria.

— Simulació Monte Carlo del transport de les radiacions en sistemes geomètrics complexos. Simulació de la resposta de detectors.

— Aplicacions a la física mèdica: radioteràpia amb feixos d'electrons, braquiteràpia, dosimetria.

— Microanàlisi amb feixos d'electrons i fluorescència de raigs X. Estudi de materials porosos. Determinació de seccions eficaces d'ionització per impacte electrònic.

El grup manté col·laboracions actives amb les universitats de Montpeller II, Córdoba (Argentina), Estocolm i Michigan.

La Farga Catalana

Director: Estanislau Tomàs i Morera

S'ha procedit a la preparació de provetes metal·logràfiques a partir de mostres d'escòries recollides a la tardor de l'any 1998 a la part alta del bosc de Virós de la Vallferrera (Pallars Sobirà), on havien existit antigues fargues de muntanya. Aquestes provetes han estat objecte d'observació al microscopi i han estat sotmeses a anàlisi semiquantitativa. En manipular les mostres esmentades, s'han trobat partícules de carbó que han estat preparades per a ésser sotmeses a datació per mitjà del mètode del carboni 14 i així poder determinar l'antiguitat dels jaciments.

Els dies 5 i 6 de juny de 1999 se celebraren a Sant Joan de les Abadesses les Jornades sobre Sant Joan i la Farga, orga-

nitzades per la xarxa temàtica «L'home i el ferro a Catalunya» i l'Ajuntament de la vila. Els membres del grup de treball sobre la farga participaren en l'organització de les Jornades i pronunciaren conferències sobre la tecnologia i la història de la farga.

Els dies 11 i 12 del mateix mes de juny, el director del programa assistí a Lastors (Aude, França) a unes operacions experimentals de producció de ferro per reducció directa en forns baixos romans del tipus de «Les Martyrs» (segle I aC), invitat pel Comitè Científic d'Organització dels Experiments (CNRS de la Universitat de Tolosa - Le Mirail). L'assistència a aquestes jornades experimentals fou una bona ocasió per a mantenir i renovar els contactes i els intercanvis amb els especialistes francesos en arqueometal·lúrgica.

Grup de Treball d'Història de la Ciència

Directors: Antoni Roca i Rosell

Josep M. Camarasa i Castillo

Recordem que el Grup de Treball d'Història de la Ciència fou creat el 1985 per a donar aixopluc a investigadors lliures en aquest camp i promoure el desenvolupament de la història de la ciència i de la tècnica. En funció d'aquests orígens i d'aquesta definició inicial, no existeix un programa conjunt de treball dels membres del grup, tot i que han portat a ter-

me estudis en comú en unes quantes ocasions. Amb el temps, la posició dels diferents components va variant. En aquest curs 1998-1999, destaquem el retorn de J. M. Camarasa a la Generalitat després d'estar uns quants anys en una empresa privada editorial i el retorn a Barcelona de J. Chabàs, incorporat ara a la Universitat Pompeu Fabra. Pel que fa als treballs en curs, F. Barca porta a terme actualment un estudi sobre els orígens de l'enginyeria nuclear a Barcelona. Per la seva banda, J. M. Camarasa ha anat preparant i té gairebé a punt una història de la Institució Catalana d'Història Natural redactada per a commemorar-ne el centenari i, recentment, ha estat nomenat membre del consell de redacció de la revista *Idees*. Així mateix, A. Roca ha coordinat un llibre juntament amb Agustí Nieto i Galán sobre la Història de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. J. Chabàs, per la seva banda, té a punt un llibre juntament amb B. Goldstein sobre l'astronomia d'Abraham Zacut. Cal destacar, en aquest sentit, la participació de J. M. Camarasa i d'A. Roca en el comitè editorial del projecte de l'IEC «La ciència en la història dels Països Catalans».

Des de la creació, el 1991, de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, alguns dels principals càrrecs de responsabilitat de la Societat han recaigut en membres d'aquest Grup de Treball. Una concreció molt destacada de la tasca de promoure la recerca en

història de la ciència i de la tècnica va ser el reconeixement per la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya d'una Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, formada per setze grups de diverses universitats i centres de recerca dels Països Catalans, el grup promotor de la qual és el Grup de Treball d'Història de la Ciència, amb Antoni Roca Rosell, president actual de la Societat, com a responsable. La Direcció General de Recerca comunicà aquest reconeixement el desembre de 1997. Amb aquest ajut de la Generalitat, s'han desenvolupat un important nombre d'activitats de promoció de la investigació i de contacte entre grups en el marc de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, a la memòria de la qual ens remetem.

Publicacions principals

CHABÁS, J.; GOLDSTEIN, B. R. «Some astronomical tables of Abraham Zacut preserved in Segovia». *Physis*, vol. 35 (1998), fasc. 1, p. 1-10.

LUSA, G.; ROCA ROSELL, A. «Doscientos años de técnica en Barcelona. La técnica científica académica». *Quaderns d'Història de l'Enginyeria*, vol. III (1999), p. 101-130.

ROCA ROSELL, A. «La recepció del pensament d'Einstein a Catalunya». *Revista de Física*, vol. 2, núm. 5 (2n semestre 1998), p. 12-17.

— «Esteve Terradas i Illa: cultura tècnica, física i matemàtica». A: *Memòria:*

Curs 1997-1998. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1999, p. 83-90.

ROCA ROSELL, A.; LUSA, G. «Un altre 98? Ciència i tècnica al tombant de 1900». *Afers*, núm. 31 (1998), p. 609-626.

Física i Geometria

Director: David Jou i Mirabent

Aquest programa va néixer com a prolongació de les Jornades sobre Física i Geometria que tingueren lloc a l'IEC el desembre de 1996. Els seus objectius són promoure les relacions entre els diversos investigadors de les universitats catalanes que estan interessats en aquest camp de la física matemàtica, que és d'una gran actualitat a causa dels progressos recents en àrees com ara les teories topològiques de camps, la geometria fractal dels atractors estranys o els estudis sobre defectes topològics en models cosmològics.

Conferències

Institut d'Estudis Catalans, 9 d'abril de 1999.

— *The geometry and physics of classical particles*, a càrrec del senyor Michael Atiyah, de la Universitat d'Edimburg (Escòcia).

— *El teorema KAM: estat actual i perspectives*, a càrrec del senyor A. Jorba, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

Societats filials

Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació

JUNTA DIRECTIVA

Presidenta:	MERCÈ CENTRICH I SUREDA
Vicepresident:	ANDREU SÁNCHEZ I SORIANO
Tresorer:	RICARD ZARZUELO I ARNAL
Secretària:	M. ANTÒNIA PLADELLORENS I IBARZ
Vocals:	JORDI CARBONELL I CASAS FRANCESC CENTRICH I ESCARPENTER ANDREU FERRAN I CODINA JOSEP ANTONI MATEOS I GUÀRDIA MONTSERRAT PÉREZ I SUANA JAUME SERRA I FERRÓ
Delegat de l'IEC:	JOSEP CASTELLS I GUARDIOLA
Nombre de socis:	344

Conferències

El vi al llarg de la història, a càrrec del senyor Lluís Ràfols, enòleg de Caves Codorniu i membre de l'Associació Catalana d'Enòlegs. Organitzada conjuntament amb aquesta entitat. 20 de maig de 1999.

Taules rodones

Anorèxia i bulímia. 21 d'octubre de 1998.

Ponents: Gemma Revuelta, professora de la Facultat de Biologia de la Universitat Pompeu Fabra i coordinadora de l'Observatori de Comunicació Científica de la Universitat Pompeu Fabra;

Carmina Saldaña, catedràtica de Modificació de Conducta de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona, i Josep Toro, professor titular de psiquiatria de la Universitat de Barcelona i cap de la Secció de Psiquiatria Infantil i Juvenil de l'Hospital Clínic i Provincial. Moderador: Jaume Serra, membre de la Junta Directiva de l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA).

Màrqueting en l'alimentació. 2 de desembre de 1998.

Ponents: Brand Marketer, de Danone, SA i professor del Departament

d'Economia de l'Empresa de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona; Jordi Basso Cano, de Nutrexpa, SA, i Oriol Solé Rubiella, de Casa Santiveri, SA. Moderador: Pere Puig Bastard, vicepresident de la Societat Catalana d'Economia i professor del Departament d'Economia d'ESADE.

Suplements nutricionals. 28 de gener de 1999.

Organitzada conjuntament amb la Societat Catalana d'Economia. Ponents: Pere Puig, cap de la Unitat de Nutrició del Departament de Fisiologia de l'Esport del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat del Vallès; Joan D. Fernández i Ballart, professor de medicina preventiva i salut pública de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus de la Universitat Rovira i Virgili, i Josep M. Ramon, professor titular de salut pública de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona. Moderador: Andreu Ferran, membre de la Junta Directiva de l'ACCA.

El cafè i la salut. 18 de febrer de 1999.

Organitzada amb la col·laboració del Fòrum Cultural del Cafè i del Centre d'Ensenyament Superior de Nutrició i Dietètica (CESNID), adscrit a la Universitat de Barcelona. Ponents: Jordi Codina, gerent de Cafés Unic i sotspresident del Gremi de Torradors de Cafés de Catalunya; Mercè Carbonell, professora ajudant del CESNID; María Antonia Lizarraga,

professora agregada del CESNID, i Salvador Sans, propietari de Cafés El Magnífico. Moderadora: Pilar Cervera, directora del CESNID.

Alimentació en l'esport. 18 de març de 1999.

Ponents: Ramon Segura, catedràtic del Departament de Ciències Fisiològiques I (Unitat de Metabolisme i Nutrició) de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona; Joan Ramon Barbany, professor titular de fisiologia de l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) i de la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, i Victòria Pons, metgessa del Departament de Fisiologia i Valoració Funcional del Centre d'Alt Rendiment (CAR) de Sant Cugat del Vallès. Moderador: Jaume Serra, membre de la Junta Directiva de l'ACCA.

Obesitat. 29 d'abril de 1999.

Ponents: Marià Alemany, catedràtic de Bioquímica i Biologia Molecular de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona; Rosa Zuleta, de Merck Farma y Química, SA, i Miquel Rull, metge de l'Hospital Germans Trias i Pujol. Servei de Cirurgia, Unitat de Transtorns de l'Alimentació.

Aliments prebiòtics i probiòtics. 10 de juny de 1999.

Ponents: Pere López Alegret, director de R+D d'Agrovic i professor asso-

ciat de ciència i tecnologia d'aliments a la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona; Francesc Xavier Dorca, especialista en nutrició i dietètica de Nestlé Espanya, SA, i Margarita Garriga, investigadora del Centre de Tecnologia de la Carn (Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries). Moderador: Andreu Ferran, membre de la Junta Directiva de l'ACCA.

Altres activitats

— L'ACCA va estrenar el setembre de 1998 la seva nova pàgina web a Internet, que ha estat creada i és periòdicament actualitzada pel senyor Ivan Boronat. La web es divideix en els apartats se-

güents: «Informació», «Notícies», «Agenda», «Taules rodones», «Altres webs», «Recull de premsa» i «TECA». Aquest últim incorpora la versió electrònica de la revista del mateix nom.

— Per tal de donar a conèixer l'ACCA, impulsar-ne les activitats i captar nous socis, la Junta Directiva va nomenar gerent el senyor Josep Calderón el mes de juny.

Publicacions

Tecnologia i Ciència dels Aliments

[TECA], núm. 2 (juliol 1998). 88 p.

Tecnologia i Ciència dels Aliments

[TECA], núm. 3 (gener 1999). 76 p.

Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica**JUNTA DIRECTIVA**

President:	ANTONI ROCA I ROSELL
Vicepresident:	JON ARRIZABALAGA VALBUENA
Secretari:	XAVIER ROQUÉ I RODRÍGUEZ
Tresorer:	PERE GRAPÍ I VILUMARA
Vocals:	FRANCESC X. BARCA I SALOM
	JOSEP L. BARONA I VILAR
	PASQUAL BERNAT I LÓPEZ
	GEORGINA BLANES I NADAL
	ÀNGEL CALVO I CALVO
	JOSEP M. CAMARASA I CASTILLO
	MARINA CASTELLS I LLAVANERA
	IRIS FIGUEROLA I PUJOL
	PERE DE LA FUENTE I CULLELL
	JAUME JOSA I LLORCA
	ANTONI MALET I TOMÀS
	AGUSTÍ NIETO I GALÁN
	JOSEP M. PARRA I SERRA
	JOSÉ PARDO TOMÁS
	ROSER PUIG I AGUILAR
	CARLES PUIG I PLA
	VICENTE SALAVERT I FABIANI
	JOSEP M. VIDAL I HERNÁNDEZ
Delegat de l'IEC:	DAVID JOU I MIRABENT
Nombre de socis:	233

L'11 de juny de 1999, l'Assemblea General de socis renovà per meitats el Consell Directiu. Els membres escollits en la darrera elecció són Jon Arrizabalaga (vicepresident), Xavier Roqué

(secretari), i Pasqual Bernat, Àngel Calvo, Josep M. Camarasa, Iris Figuerola, Vicente Salavert, Agustí Nieto, Josep M. Parra, José Pardo i Roser Puig (vocals).

Activitats

L'activitat principal de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica (SCHCT) al llarg del curs ha estat, un any més, els Colloquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que constitueixen l'activitat mensual de la Societat. A la vegada, els colloquis són l'activitat principal de la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que formen setze grups vertebrats en la Societat.

En aquest curs, els colloquis es van obrir amb una taula rodona d'homenatge a Antoni Quintana i Marí (1907-1998), soci honorari de la SCHCT, recentment desaparegut. Els participants (Enric Cassassas, Pere Grapí, Francisco Márquez i Antoni Roca, moderats per Agustí Nieto) van tractar de la vida i l'obra d'aquest científic, pioner de la història de la ciència a Catalunya (vegeu *Memòria: Curs 1997-1998*). El primer col·loqui pròpiament dit va tenir lloc el 6 de novembre i el va pronunciar Abigail Lustig, professora visitant del Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (Universitat Autònoma de Barcelona), que tractà del desenvolupament de la botànica a l'Anglaterra del segle XIX.

Es destaquen aquest any els actes que es van celebrar els dies 17 i 19 de novembre, coincidint amb la Setmana de la Ciència, com a commemoració del setanta-cinquè aniversari de la visita d'Albert Einstein a Barcelona, l'any 1923. Els

actes, organitzats conjuntament amb la Societat Catalana de Física, van consistir en una sèrie de conferències al Museu de la Ciència i a l'IEC, i en l'edició, a càrrec de la *Revista de Física*, del fullet *Einstein en català. Els tres cèlebres articles de 1905 publicats amb motiu del 75è aniversari de la seva visita a Barcelona*, amb traduccions d'Oliver Strunk i de Xavier Roqué. En l'acte del Museu de la Ciència (17 de novembre) hi van participar Karl von Meÿenn (Institut de Física Max-Planck, Munic) i Luis Navarro Veguillas (Universitat de Barcelona, UB), mentre que en el de l'IEC (19 de novembre) hi van participar Thomas F. Glick (Universitat de Boston), Josep Llosa (UB) i José María Martín Senovilla (UB). Einstein va fer justícia a la seva popularitat i tots dos actes van ser molt concorreguts.

De l'11 al 13 de desembre celebrarem a les Terres de l'Ebre les nostres V Trobades. La seu de les Trobades va ser l'Observatori de l'Ebre, Roquetes, una instal·lació científica històrica (va ser creat el 1904), el futur del qual està en discussió. Celebrar-hi les Trobades va voler representar una reivindicació del valor patrimonial que l'Observatori té per als historiadors de la ciència. Les sessions van tenir lloc a Roquetes (a l'Observatori i a l'IES de Roquetes), a Tortosa (als Reials Col·legis) i a Amposta (al Museu del Montsià). El nombre d'inscrits s'acostà als dos-cents, la qual

cosa representa la consolidació d'aquestes reunions científiques. L'acollida de la comarca i de les seves autoritats va ser molt calorosa. Una de les novetats d'aquestes Trobades ha estat la presència, per primer cop numèricament important, d'una sessió pòster, amb vint comunicacions. Molts dels pòsters responien al tema «Instruments científics», una qüestió que com més va més rellevància té en la nostra comunitat científica i tecnològica, cada vegada més conscient del seu patrimoni en instrumentació. Pel que fa als dos simposis convocats, del primer, sobre cronologia de la història de la ciència en l'Espanya contemporània, en sortí una declaració conjunta que serà publicada properament; el segon simpòsium, sobre l'ús de casos històrics en l'ensenyament de la ciència, responia a una demanda molt sentida en la Societat sobre les aplicacions de la història de la ciència en l'ensenyament. De fet, en l'Assemblea General que tingué lloc a Tortosa el dia 12, s'acordà crear una comissió que tracti permanentment d'aquestes qüestions. La comissió va ser creada per acord del Consell Directiu en la reunió de l'1 de març de 1999.

El mes de gener intervingué en els col·loquis el professor Àlvar Martínez, de la UAB, que tractà de la biografia d'un metge de la cort espanyola del segle xvii, Juan Muñoz Peralta. El mes de febrer fou el torn d'Alfredo Menéndez

Navarro, de la Universitat de Granada, que dissertà sobre internacionalisme i ciència a Llatinoamèrica. El mes de març estigué a Barcelona el professor Geoffrey E. R. Lloyd, de la Universitat de Cambridge, un dels grans historiadors de la ciència clàssica, per exposar-li en dues conferències diversos aspectes de les seves investigacions. Aquestes sessions foren organitzades conjuntament amb la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, en una col·laboració que podria tenir continuïtat donada la possibilitat de convergència d'interessos. A més, l'IEC ha concedit un ajut en la convocatòria de projectes de 1999 per a publicar en català alguns treballs representatius del professor Lloyd.

El mateix mes de març, convidàrem el professor Bernard R. Goldstein, de la Universitat de Pittsburgh, a pronunciar dues conferències (l'una al Departament d'Àrab de la Universitat de Barcelona, i l'altra a l'IEC) aprofitant la seva estada a Barcelona, on té uns quants col·laboradors. Com és sabut, Goldstein és una de les figures principals de la història de l'astronomia medieval, principalment en les comunitats jueves. El mes d'abril intervingué Mercedes Arroyo, de la Universitat de Barcelona, que ha completat recentment un treball sobre la història del gas a Barcelona i que actualment duu a terme una comparació entre Barcelona i unes altres ciutats espanyoles. La recerca d'Arroyo s'in-

clou en un projecte d'interpretació de les xarxes urbanes de base tecnològica.

Els dies 31 de maig i 1 de juny organitzàrem un curs de postgrau sobre la ciència als països perifèrics d'Europa amb la presència d'un grup d'investigadors que, a més de la celebració de la trobada, es reuniren per constituir un grup de recerca amb voluntat de tenir reconeixement de les institucions europees. El curs comptà amb prop de quaranta participants. Aquest és el segon any que es convoca un curs d'aquest tipus, aprofitant la convocatòria de la CIRIT. Així s'esdevé una oportunitat inestimable de promoure nous projectes de recerca aprofitant la concentració d'especialistes. El curs d'aquest any fou resultat d'una col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut d'Estudis Documentals i Històrics sobre la Ciència de la Universitat de València - CSIC, i ha comptat amb el suport de l'IEC dins la convocatòria de projectes de 1999.

La sèrie de col·loquis del curs va culminar amb la presència a Barcelona d'I. Bernard Cohen, de la Universitat de Harvard, que es trobava convidat a València i acceptà de fer una conferència a Barcelona. Cohen, deixeble de George Sarton, fou el primer catedràtic d'Història de la Ciència als Estats Units i figura entre els fundadors de la disciplina. Tot i la seva edat, la conferència sobre els orígens de la història de la

ciència com a disciplina i els seus comentaris sobre la situació actual d'aquesta quedaran en el record de molts dels qui assistiren a l'acte.

El Consell Directiu considera que, amb la sèrie dels col·loquis, va aconseguint d'impulsar activitats d'interès creixent, algunes de les quals han tingut aquest curs un caràcter singular, com ara la presència del professor Cohen. Amb vista als cursos vinents hom estudia la possibilitat d'estendre algunes activitats fora de Barcelona. Fins ara, amb l'excepció notable de les Trobades biennals, la major part dels actes hi tenen lloc.

Pel que fa a unes altres activitats del curs, assenyalem la inclusió d'una pàgina web de la Societat, preparada per J. M. Parra i inclosa dins la URL de l'IEC, que està pendent d'estructuració més definitiva quan l'IEC n'organitzi la gestió global. Dins les novetats del curs, hem de destacar també l'edició de la *Guia* de la Societat, a cura de Roser Puig, que inclou un directori de socis, una selecció de les seves publicacions principals, un recull de memòries de diferents grups de recerca dels Països Catalans i, finalment, una descripció dels principals museus d'interès historico-científic.

El Consell Directiu de la Societat s'ha reunit amb regularitat al llarg del curs, aproximadament un cop al mes, tot i que la densitat del programa d'acti-

vitats d'aquest curs hagi obligat a espaiar una mica les reunions. Des del curs passat, hom celebra el mes de juny una reunió extraordinària juntament amb els responsables de grups de recerca de la Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència. Hom valora aquestes reunions per la possibilitat que obren de reflexió sobre la situació actual i les perspectives de la disciplina.

Un dels projectes que ha anat preparant durant aquest curs, però que s'haurà de desenvolupar en els següents, és la creació d'un Servei d'Arxius de Ciència, conjuntament amb el Centre d'Estudis d'Història de les Ciències (CEHIC) de la UAB. Aquest Servei tindrà com a objectiu primordial la preservació i la difusió del material d'arxius dels científics catalans, així com la integració en el grup CASE (Cooperació d'Arxius de Ciència a Europa), amb el qual s'ha establert ja un contacte preliminar. En aquest context, el senyor Xavier Roqué ha estat proposat com a representant de la Societat en la Comissió de Bibliografia i Documentació de la Divisió per a la Història de la Ciència.

A partir d'una proposta del rectorat de la Universitat de Vic, el Consell Directiu ha aprovat que les VI Trobades de la Societat se celebrin en aquesta ciutat. El 22 de maig tingué lloc la primera reunió preparatòria i el setembre seran constituïts els comitès local, organitzador i científic.

Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica

La Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica fou aprovada per la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya el desembre de 1997. La constitueixen setze grups de recerca, que són els següents: Grup Coordinador: SCHCT; responsable: Antoni Roca Rosell; Grups de la Xarxa: Centre de Recerca d'Història de les Ciències, UAB, Manuel Garcia Doncel; Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica, UPC, Guillermo Lusa Monforte; Departament d'Història de la Ciència, CSIC, Josep Pardo Tomàs; Geografia Històrica, Universitat de Lleida, Jordi Martí Henneberg; Grup Jeroni Munyós d'Història de la Ciència, Universitat de València, Víctor Navarro; Grup Balmis d'Història de la Salut, Universitat d'Alacant - Universitat de València, Josep Lluís Barona; Grup d'Història de l'Educació Científica i Matemàtica, UB, Marina Castells; Grup Paracels, UB, Joan Esteve de Sagra; Història de la Física, UB, Lluís Navarro Veguillas; Història de la Bioquímica, URV, Antoni Romeu Figuerola; Història de la Ciència, UPF, Antoni Malet; Història de la Ciència i de la Tècnica, UB, Santiago Riera; Història de la Geografia i de les Ciències de la Terra, UB, Horacio Capel; Institut Millàs Vallicrosa d'Història de la Ciència Àrab, UB, Joan Vernet; i Àrea d'Història de la Ciència i de la Tècnica, Uni-

versitat Politècnica de València, Lluís Garrigós.

La Xarxa Temàtica té per objectiu coordinar i promoure la col·laboració entre grups de recerca en història de la ciència i de la tècnica dels Països Catalans. La Societat n'és l'eix vertebrador i hem de considerar les seves activitats com a manifestacions de l'activitat de la Xarxa. En descriure-les a l'apartat anterior, hem vist com moltes de les activitats realitzades han estat fruits concrets de treballs de col·laboració entre grups determinats. Tanmateix, les Trobades que se celebren cada dos anys són una expressió molt clara de la interacció entre les diferents línies de recerca presents als Països Catalans. És clar que haver estat constituïts com a xarxa temàtica ha estat un element de consolidació de les activitats en història de la ciència i de la tècnica.

Col·loquis d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Taula rodona: *Homenatge a Antoni Quintana i Marí (1907-1998)*, in memoriam.

Moderador: Agustí Nieto, de la Universitat Autònoma de Barcelona. 23 d'octubre de 1998.

— Enric Cassassas, de la Universitat de Barcelona: «Antoni Quintana i les institucions científiques barcelonines».

— Pere Grapí, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Un recorregut

per la historiografia de la *revolució química*».

— Francisco Márquez, de la Societat Catalana de Ciències de l'Alimentació: «Antoni Quintana y la química ce-realista».

— Antoni Roca, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Antoni Quintana i la historiografia de la ciència als anys trenta».

Abigail Lustig, del CEHIC, UAB: «Botany deeply implanted». 6 de novembre de 1998.

Einstein a Barcelona

Celebració del setanta-cinquè aniversari de la visita d'Albert Einstein a Barcelona el 1923.

— 17 de novembre de 1998: Museu de la Ciència - Fundació La Caixa. Participants: Karl von Meyenn (Institut de Física Max-Planck, Munic) i Luis Navarro Veguillas (Universitat de Barcelona).

— 19 de novembre de 1998: Institut d'Estudis Catalans. Participants: Thomas F. Glick (Universitat de Boston), Josep Llosa i Carrasco (UB) i José María Martín Senovilla (UB).

V Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica

Observatori de l'Ebre, Roquetes. 11, 12 i 13 de desembre de 1998. Conferencians convidats: Graziano Ferrari (SGA. Storia Geofisica Ambiente s. r. l.),

Josep Bernabeu (Universitat d'Alacant) i Matthias Dörries (Deutsche Museum, Munic).

— Àlvar Martínez Vidal (CEHC, Universitat Autònoma de Barcelona): «Un metge en la cort. Una "re-construcció" biogràfica de Juan Muñoz y Peralta (ca. 1664-1746)». 22 de gener de 1999.

— Alfredo Menéndez Navarro (Universitat de Granada): «Internacionalismo y ciencia en Latinoamérica: la integración de México, Chile y Argentina en los proyectos documentales contemporáneos». 19 de febrer de 1999.

— Geoffrey E. R. Lloyd (Universitat de Cambridge): «Filosofia y medicina en la Grecia antigua: modelos de conocimiento y sus repercusiones». 11 de març de 1999. «La comparación entre la ciencia griega y la china». 12 de març de 1999. Organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Estudis Clàssics.

— Bernard R. Goldstein, del Departament d'Història i Filosofia de la Ciència. Universitat de Pittsburgh; Institut per a la Recerca en Filosofia Clàssica i Ciència. Pittsburgh: «Astronomy and the Jewish community in early Islam». 5 de març de 1999: «Astronomy in medieval Spanish-Jewish communities». 19 de març de 1999.

— Mercedes Arroyo, de la Universitat de Barcelona: «El gas de Barcelona, una excepció en el panorama gasista espanyol del segle XIX». 16 d'abril de 1999.

Curs de postgrau: *Science in the European periphery: From the Enlightenment to the 20th century*.

— Kostas Gavroglu, de l'Institut Dibner, Cambridge, Massachusetts, i la Universitat d'Atenes: «Introduction: issues on the history of science of the European periphery».

— Berna Kilinc Edenm, de la Universitat d'Istanbul: «Historical epistemology and Ottoman science studies».

— Manolis Patiniotis, de la Universitat d'Atenes: «The historiography of the Greek scientific thought of the 18th and the early 19th centuries».

— Irina Gouzévitch i Dimitri Gouzévitch, del Centre Alexander Koyré, París: «The Academy of Science of Saint-Petersburg in the 18th century, or how to organize a European-like research in an illiterate country».

— Anders Lundgren, de la Universitat d'Uppsala: «The center and the periphery —is a demarcation line? Reflection from the Swedish cases».

— Arne Hessenbruch, de l'Institut Dibner, Cambridge, Massachusetts: «Scandinavian history of science».

— Antonio García-Belmar i José Ramon Bertomeu, de la Universitat de València: «The transmission of science in the Spanish historiography. Scientific trips and the Chemical Revolution».

— Ana Simoes, Maria Paula Diogo i Ana Carneiro, de la Universitat de Lisboa: «Issues in the historiography

of science in Portugal. From the Enlightenment to the 20th century».

— Marco Beretta, del Museu d'Història de la Ciència, de Florència: «Concluding remarks». 31 de maig - 1 de juny.

— Bernard Cohen, de la Universitat de Harvard: «The development of history of science as a discipline, with special reference to the Harvard Department». 11 de juny de 1999.

Publicacions

BLANES, Georgina; GARRICÓS, Lluís; SEBASTIÀ, Rafael. *Antecedentes de la Escuela Industrial de Alcoi: El establecimiento científico-artístico de la*

real fábrica de paños de Alcoi. Alcoi, 1997. 77 p.

Einstein en català. Els tres cèlebres articles de 1905 publicats amb motiu del 75è aniversari de la seva visita a Barcelona. Barcelona: Edicions de la Revista de Física, 1998. 77 p. [Traducció d'Oliver Strunck i Xavier Roqué Rodríguez]

Guia. Barcelona: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, 1999. 139 p. [Coordinadora: Roser Puig]

Ictineu: Butlletí de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, núm. 10 (octubre 1998) i 11 (maig 1999).

Societat Catalana de Física

JUNTA DIRECTIVA

President:	ANTONI GIRÓ I ROCA
Vicepresidenta:	NÚRIA FERRER I ANGLADA
Tresorer:	IGNASI JUVELLS I PRADES
Secretari:	AGUSTÍ POCH I PARÉS
Vocals:	JOSEP CALDERER I CARDONA FRANCESC COMELLAS I PADRÓ FRANCESC GACIA I ESCAPA JOSEP LLOSA I CARRASCO XAVIER MAGRANS I FONTRDONA FRANCESC PI I VILA ROSER PINTÓ I CASULLERAS ANTONI ROCA I ROSELL SANTIAGO SURIÑACH I CORNET RAMON VILASECA I ALAVEDRA
Delegat de l'IEC:	DAVID JOU I MIRABENT
Nombre de socis:	380

La Societat Catalana de Física col·labora actualment amb el Laboratori de Física Matemàtica, el Laboratori de Física de les Radiacions i el Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè.

El 26 de gener de 1999 es va celebrar l'Assemblea General de socis de la Societat. A part de donar compte de les activitats portades a terme i de les activitats programades per al curs actual, va tenir lloc l'acte de votació de la candidatura per a renovar la meitat dels càrrecs directius de la Junta de Govern. Aquesta

candidatura, que era l'única, va obtenir quaranta vots favorables i és la indicada més amunt.

Activitats

- Publicació de la *Revista de Física*.
- Organització de les Trobades Científiques de la Mediterrània.
- Concessió del Premi Jordi Porta i Jué.
- Organització de l'Olimpíada de Física: sessions de preparació i rea-

lització de la fase catalana i de la fase estatal.

— Organització del cicle de conferències *Física oberta*.

— Participació en la publicació del *Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia*.

Trobades

XIV Trobades Científiques de la Mediterrània: *Fenòmens d'intercanvi estratosfera-troposfera*. Organitzades per la Societat Catalana de Física i la Secció de Ciència i Tècnica de l'Institut Menorquí d'Estudis. Maó, 9, 10 i 11 de setembre de 1998.

En aquesta ocasió, les Trobades van estar dedicades a un tema de tanta actualitat com la dinàmica de l'ozó a l'atmosfera. Amb el títol *Fenòmens d'intercanvi estratosfera-troposfera* s'hi va tractar fonamentalment dels processos que donen lloc a l'intercanvi de l'ozó entre aquestes dues capes atmosfèriques. Aquests processos són clau per a la modelització de la distribució d'ozó, un gas molt actiu des del punt de vista del medi ambient: a més de ser un contaminant atmosfèric del qual se segueix l'evolució, l'ozó, gràcies a les importants bandes de Hartley i de Huggins, absorbeix gran part de la radiació solar ultraviolada i impedeix que arribi a la superfície terrestre, on produeix efectes biològics perjudicials. Si a tot això afegim el fet que

l'ozó també presenta bandes d'absorció a l'infraroig, i contribueix, per tant, a l'efecte d'hivernacle, es comprèn l'interès a estudiar-lo en meteorologia.

Van participar en aquestes jornades investigadors de prestigi internacional, com ara Jos Lelieveld, de l'Institut per a la Recerca Marina i Atmosfèrica, amb seu a Utrecht; Alan Thorpe, del Departament de Meteorologia de Reading (Gran Bretanya); Klaus-Peter Hoinka, del DLR alemany; Manuel Gil, de l'Institut Nacional de Tècnica Aeroespacial, i Emilio Cuevas, de l'Institut Nacional de Meteorologia. L'interessant col·loqui que va seguir les presentacions va mostrar les nombroses implicacions entre les reaccions químiques que causen la destrucció de l'ozó estratosfèric i les perturbacions atmosfèriques.

Olimpiada de Física

A finals del mes d'abril es va celebrar la fase final de la X Olimpiada Espanyola de Física, fase de classificació de la XXX Olimpiada Internacional de Física. Aquesta desena edició tingué lloc a la ciutat de Castelló i fou organitzada per la Universitat Jaume I. Com ja és ben conegut, a la fase final es presenten els estudiants seleccionats a cada fase local, la qual és organitzada per cada districte universitari.

A Catalunya, la Societat Catalana de Física, amb la Coordinació de Física de les Proves d'Aptitud i Accés a la Universitat (PAAU) i gràcies al finançament

de la Generalitat de Catalunya, va organitzar la fase local catalana. En aquesta edició, les proves de selecció es van celebrar a mitjan mes de febrer a la Facultat de Física i Química de la Universitat de Barcelona. S'hi van presentar cent estudiants, pertanyents a setanta centres d'ensenyament secundari de Catalunya.

Després d'una acurada revisió de les proves realitzades pels estudiants presentats, la comissió catalana va seleccionar, per a la fase final, quinze estudiants com a representants de les universitats catalanes.

Els estudiants seleccionats van rebre de mans del president de la Societat Catalana de Física, en un acte públic celebrat el dia 8 d'abril a la seu de l'IEC, el diploma acreditatiu de la seva selecció i també un petit obsequi consistent en un lot de llibres de física que serviran per a ajudar a complementar-ne la formació en el seu futur ensenyament universitari.

Cadascun dels set primers classificats rebé la quantitat de cinquanta mil pessetes de mans de les autoritats del Ministeri d'Educació i Cultura el dia de lliurament de premis de la fase final, quantitat que fou de trenta-cinc mil pessetes per als set classificats següents i de vint-i-cinc mil per a la resta de seleccionats.

En les proves de la fase final de l'Olimpíada de Física van competir més d'un centenar d'estudiants pertanyents a trenta-nou universitats repartides per tot el territori de l'Estat espanyol. Les

proves van consistir en la resolució de tres problemes pràctics i d'un problema experimental.

L'actuació dels estudiants catalans va ser molt bona, ja que van aconseguir dues medalles d'or (primer i cinquè). Aquest resultat han permès que els estudiants Edgar González Pellicer, del col·legi Madres Concepcionistas, Barcelona, i Eduard Viladesau Franquesa, de l'Escola Aula de Barcelona, representin els estudiants catalans a Pàdua (Itàlia), on a primers de juliol s'ha celebrat l'Olimpíada Internacional.

És digne d'esmentar el bon ambient que va dominar entre tots els estudiants que es van desplaçar a Castelló, així com les experiències adquirides per aquests, que van servir per a fomentar encara més els seus sentiments envers la física.

Conferències

— *El debat energètic*, a càrrec d'Antoni Lloret. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans, novembre de 1998.

— *Holografia, física y geometría*, a càrrec de Luis Álvarez Gaumé, de la Divisió Teòrica del CERN. Sala Prat de la Riba, Institut d'Estudis Catalans, 3 de novembre de 1998.

— *Un físic en un museu: altres formes de recerca científica*, a càrrec de Jorge Wagensberg. Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 16 de març de 1999.

— *Meteorologia: la física de dia en dia*, a càrrec de Jordi Cunillera, del Servei de Meteorologia de Catalunya. Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 29 d'abril de 1999.

Jornades

Einstein a Barcelona. 75è aniversari de la visita d'Albert Einstein a Barcelona el 1923.

Curs organitzat conjuntament per la Societat Catalana de Física i la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que han considerat l'oportunitat de reflexionar una altra vegada sobre les aportacions i la projecció d'Einstein al món d'avui. 17 i 19 de novembre de 1998.

— Karl von Meÿenn, de la Universitat de Munic: «Albert Einstein y la historiografía moderna».

— Luis Navarro Veguillas, de la Universitat de Barcelona: «Rasgos de creatividad en Einstein».

— Thomas F. Glick, de la Universitat de Boston: «La personalitat pública d'Einstein: entre la física i la política cultural».

— Josep Llosa i Carrasco, de la Universitat de Barcelona: «La relativitat espacial: evidència acumulada i estat actual».

— José M. Martín Senovilla, de la Universitat de Barcelona: «La relativitat general i el naixement de la cosmologia científica».

El futur de l'ensenyament de la física a la universitat: les implicacions del nou batxillerat

Sala de graus de la Facultat de Física de la Universitat de Barcelona, 26 de novembre de 1998.

— «La física al nou batxillerat», a càrrec de Francesc Vidal.

— «Les PAAU. Quins coneixements en física garanteixen?», a càrrec de J. A. Padró, coordinador del COU i de les PAAU.

— «Què s'espera des de la universitat?», a càrrec de Santi Surinyach, de la UAB, i J. A. Gorri, de la UPC.

Taula rodona amb la participació dels ponents. Moderador: J. Ortín, de la UB.

Premi per a estudiants

La Societat Catalana de Física ha atorgat el Premi Jordi Porta i Jué 1999 a Francesc Ferrer i Escursell pel treball *Forces de llarg abast degudes a l'intercanvi de pseudoescalars*.

Revista de Física

La Societat Catalana de Física publica dos números cada any de la *Revista de Física*. Aquesta revista d'alta divulgació de la física, que fa vuit anys que s'edita, té un alt grau d'acceptació entre tots els físics de parla catalana i ha permès una connexió més gran entre la nostra comunitat, com també un coneixement acurat del que fan companys escampats pertot arreu. Un al-

tre aspecte que cal assenyalar és que la continuïtat i la seriositat de la publicació han servit per a donar a conèixer la Societat Catalana de Física a llocs i persones als quals no hauria estat fàcil arribar per uns altres camins.

El contingut de la *Revista de Física* d'aquest darrer any, a més de les ressenyes bibliogràfiques, de les cròniques, de l'editorial i de les seccions fixes «D'ací i d'allà» i «La rebotiga», consisteix en els articles següents:

Número 15

Editorial: «Nobels, ciències pures i aplicades».

E. del Barco, J. M. Hernández, J. Tejada i R. F. Ziolo, «Efecte túnel ressonant del moment magnètic».

Antoni Roca i Rosell, «La recepció del pensament d'Einstein a Catalunya».

Marina Martínez-Garcia, «Una visió general del sistema de posicionament global (GPS)».

Romà Albiol i Esther Muns, «L'Institut Cartogràfic de Catalunya».

M. Teresa Morató, Lluís Nadal i Francesc Vidal, «El Centre de Documentació i Experimentació de Ciències».

Rafael García Molina, «Física per a regalar».

Vicent F. Soler-Selva i Albert Gars-Martí, «Laboratori assistit amb calculadora gràfica (LACG)».

Joan Bordas Orpinell, «Galvani, Frankenstein i la llum de sincrotró».

Julio Pellicer, M. Jesús Hernández i Vicente M. Aguilera, «El llenguatge de la física».

Antoni Lloret, «Canvi de segle, canvi de mil·lenni».

Número 16

Editorial: «L'efecte 2000?».

Josep Ferré, Santiago Vallmitjana i Salvador Bosch, «La lògica difusa i la seva aplicació al reconeixement de formes per correlació».

Josep Graells i Carme Martí, «Una anàlisi dels fonaments dinàmics de la termodinàmica relativista de l'equilibri».

Jaime Gómez Rivas, «Propagació de la llum en medis tèrbols».

Xavier Bohigas i Javier Tejada, «La refrigeració magnètica. Els materials més idonis».

David Jou, «D'ací, d'allà».

Ángel López i Emili Hernández, «Institut de Ciències de la Terra Jaume Almera».

Antonio J. Barbero i Gonzalo Vergara, «Pèndol físic, teorema de Steiner i moments d'inèrcia».

Publicacions

Revista de Física, núm. 15 (segon semestre de 1998).

Revista de Física, núm. 16 (primer semestre de 1999).

Societat Catalana de Matemàtiques

JUNTA DIRECTIVA

President:	SEBASTIÀ XAMBÓ I DESCAMPS
Vicepresident:	JOAQUIM ORTEGA I ARAMBURU
Secretària:	ANNA RÍO I DOVAL
Tresorer:	XAVIER MARTÍNEZ DE ALBÉNIZ
Vocals:	JAUME AGUADÉ I BOVER CLAUDI AGUADÉ I BRUIX ANTONI GOMÀ I NASARRE JOSEP GRANÉ I MANLLEU ANNA POL I MASJOAN AGUSTÍ REVENTÓS I TARRIDA PELEGRÍ VIADER I CANALS XAVIER VILELLA MIRÓ
Delegat de l'IEC:	JOAN GIRBAU I BADÓ
Nombre de socis:	958

Sumari d'activitats

Un dels apartats d'aquesta MEMÒRIA es dedica a exposar la tasca del Comitè Executiu i del Comitè Organitzador del Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques (3ECM-Barcelona 2000) perquè la Societat Catalana de Matemàtiques (SCM) espera que la celebració del Congrés serà un esdeveniment des del punt de vista institucional i ciutadà.

També amb la intenció de fer cada vegada més viva una identitat matemàtica a casa nostra, aquest any s'ha celebrat la Segona Trobada Matemàtica.

Cal destacar els cursos *Introducció a la matemàtica de les operacions financeres* (dos grups) i *Fonaments d'estadística i ús del programa de Minitab*.

Per tal d'incrementar el gust per les matemàtiques entre els alumnes i les alumnes de secundària, s'han desenvolupat dos concursos de problemes:

— XXXV Olimpíada Matemàtica: sessions de preparació, publicació relativa al tema i realització de la fase catalana.

— Organització de la quarta edició catalana de les Proves Cangur per a alumnes de secundària, en el marc de

l'organització europea Le Kangourou sans Frontières, i publicació d'un recull de problemes per a ajudar a la preparació de les proves.

Com a activitat encaminada a la captació de socis entre els estudiants, el dia de Sant Jordi es va muntar, a cadascuna de les tres universitats on es fan estudis de matemàtiques, una parada per a fer conèixer les activitats i les publicacions de la SCM.

S'han celebrat intercanvis amb unes altres institucions i uns altres organismes.

S'han publicat i organitzat conferències i cursos de caràcter divulgatiu.

S'han establert convenis de reciprocitat amb diverses societats matemàtiques d'arreu: Societat Matemàtica Europea (EMS), Reial Societat Matemàtica Espanyola (RSME), Societat Matemàtica Suïssa (SMG), Societat Matemàtica Americana.

Tercer Congrés Europeu de Matemàtiques 3ECM - Barcelona 2000

Les principals actuacions del Comitè Executiu i del Comitè Organitzador durant el curs 1998-1999 van ser l'organització de la segona reunió del Comitè Científic i la reunió del Comitè de Taules Rodones.

La segona reunió del Comitè Científic va tenir lloc a l'Institut d'Estudis Catalans del 9 a l'11 d'abril de 1999,

sota la presidència del professor Sir Michael Atiyah. Els acords presos pel Comitè Científic van ser els següents: l'elecció dels noms dels trenta conferencians invitats a les sessions paraleles del congrés, que s'afegiran als nou conferencians plenaris, i l'elecció dels deu temes per als minisimposis i dels noms corresponents dels coordinadors.

La reunió del Comitè de Taules Rodones s'esdevingué a l'Institut d'Estudis Catalans els dies 4 i 5 de juny, sota la presidència del professor Miguel de Guzmán. Els acords presos pel Comitè de Taules Rodones van ser l'elecció dels temes de les set taules i dels noms corresponents de moderadors i ponents. Alhora, el Comitè Executiu ha dut a terme les seves tasques segons la programació prevista: tancament d'acords amb patrocinadors, aprovació de congressos satèl·lit, tramesa del primer anunci i del pòster i actualització contínua de la pàgina web.

XXXV Olimpíada Matemàtica

Per tal de millorar la qualitat dels participants catalans en les Olimpíades Matemàtiques, la SCM edita una publicació amb orientacions teòriques i pràctiques sobre temes diversos, problemes resoltos i molts més de plantejats, i, alhora, organitza a Barcelona unes sessions de preparació i dona suport a unes altres que es fan en diferents llocs de Catalunya.

La fase catalana de la XXXV Olimpíada Matemàtica es va celebrar els

dies 11 i 12 de desembre de 1998 i s'hi van presentar 88 alumnes (62 a Barcelona, 3 a Girona, 9 a Lleida i 14 a Tarragona). El tribunal qualificador va decidir d'atorgar vuit premis que es detallen a l'apartat corresponent d'aquesta MEMÒRIA. Els alumnes premiats van participar en la fase estatal de l'Olimpiada, celebrada a Granada.

Les Proves Cangur

Aquesta ha estat la quarta edició de les Proves Cangur de la SCM. Enguany, sota els auspicis de l'Institut Joan Lluís Vives, s'ha celebrat també a les illes Balears i en alguns centres de Castelló. Ens complau constatar-hi un augment de participació, any rere any, tant pel que fa al nombre de centres com al nombre d'alumnes. En concret, enguany s'hi van inscriure un total de 4.475 alumnes de 239 centres d'educació secundària d'arreu de Catalunya i 131 alumnes de 8 centres del País Valencià.

Per a l'organització es va comptar amb el suport fonamental del professorat responsable en els diversos centres i, des d'un punt de vista econòmic, de l'IEC i del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, així com de les diverses universitats catalanes i de l'empresa Pont Reyes, SA, distribuïdora oficial de Hewlett Packard, que hi va col·laborar per poder oferir uns premis interessants.

Durant el curs 1996-1997, un equip de professors i professores va el-

borar un recull de problemes agrupats en «pàgines de problemes» per facilitar als centres participants la tasca de preparació del seu alumnat. Durant els cursos següents, aquest recull Cangur ha estat actualitzat i ampliat.

Les Proves Cangur 1999 es van celebrar el dia 18 de març de 1999. La participació va ser de 4.142 alumnes, 780 dels quals eren de la ciutat de Barcelona, 1.885 de la província de Barcelona, 656 de la província de Girona, 331 de la província de Lleida, 393 de la província de Tarragona i 97 de la de Castelló.

Per nivells, els participants es van distribuir així: 1.663 de primer nivell, 1.323 de segon nivell, 742 de tercer nivell i 414 de COU. Cadascun dels participants va rebre una insígnia i un diploma commemoratiu.

En cada categoria s'atorgaren deu diplomes de premiat. Els tres primers classificats de cada nivell van ser obsequiats amb un viatge a Future-scope, que es va celebrar del 25 al 30 de juny de 1999, i la resta de premiats van obtenir calculadores HP amb prestacions elevades i unes quantes publicacions per a completar el premi.

El repartiment de premis es va fer el dia 18 de maig de 1999 en un acte solemne que tingué lloc a la Sala Prat de la Riba de l'IEC i que fou presidit pel president de l'Institut d'Estudis Catalans. Van ésser-hi convidats a repartir

els premis els senyors Enric Serra, de l'empresa Pont Reyes, SA, i Pere Solà, sotsdirector general d'Ordenació Educativa del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. El senyor Pere Solà va anunciar durant l'acte que, atès que l'any 2000 és l'Any Mundial de les Matemàtiques, el Departament d'Ensenyament volia impulsar una gran Festa de les Matemàtiques en tots els centres de secundària, en el marc de la qual es podria celebrar el Cangur, cosa que vam entendre com un suport a la nostra tasca.

El dia 3 de juny, també a l'IEC, es va celebrar una reunió amb els responsables dels centres per a fer una valoració del Cangur 1999 i recollir suggeriments i propostes per al Cangur 2000.

Premis

Al Premi Evariste Galois de la Societat Catalana de Matemàtiques convocat l'any 1998 s'hi van presentar els treballs

següents: *Una contribució matemàtica a la deducció de la funció aproximada de Christiansen*, de Josep M. Franquet i Bernis; *Construccions homotòpiques idempotents en grups simplicials*, de Gemma Bastardas Ferrer, i *Un model d'equacions integrodiferencials per a la dinàmica evolutiva de l'edat de maduració*, de Sílvia Cuadrado Cavilán. La ponència formada pels senyors Pere Pascual, Claudi Alsina i Joaquim Ortega acordà proposar que es concedís el premi al treball presentat per Sílvia Cuadrado Cavilán, de la Universitat Autònoma de Barcelona. També va fer constar la valoració positiva del treball presentat per Gemma Bastardas Ferrer, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El tribunal qualificador de la fase catalana de la XXXV Olimpíada Matemàtica, format pels senyors Josep Vaquer (president), Carles Romero (secretari) i Jaume Amorós (vocal), va acordar d'atorgar els premis següents:

Primers premis: Edgar González Pellicer (Madres Concepcionistas, Barcelona).
Darío Mora Portella (IES Barcelona-Congrés, Barcelona).
Joaquim Molera Vidal (IES Lluís de Peguera, Manresa).

Segons premis: Òscar Barenys Garcia (IES Salvador Vilaseca, Reus).
Pere Menal Ferrer (IES Vidal i Barraquer, Sabadell).

Tercers premis: Fèlix Llopart Miquel (Collegi Sant Josep, Sant Sadurní d'Anoia).
Domènec Martín Martínez (IES Alt Penedès, Vilafranca del Penedès).

Finalment, es fan constar els participants més destacats de cada categoria a les Proves Cangur 1999:

PRIMER NIVELL:

Primer premi, *ex aequo*: Ignasi Abió Roig (Col·legi Dauradell, Badalona).
Carles Basallo Plaza (Col·legi Claver, Lleida).
Laura Bosch Farrés (IES Montserrat, Barcelona).
Daniel Roig Barba (IES de l'Arboç).

SEGON NIVELL:

Primer premi, *ex aequo*: Martí Prats Soler (IES Montserrat, Barcelona).
Albert Tresserras Ferrer (IES Pere Calders, Cerdanyola del Vallès).
Tercer premi: Josep Planelles Bort (IES Jaume I, Borriana, la Plana Baixa).

TERCER NIVELL:

Primer premi: Enoc Altabàs Felipo (IES Ramon Cid, Benicarló, Baix Maestrat).
Segon premi: Xavier Martínez Palau (IES Torras i Bages, l'Hospitalet de Llobregat).
Tercer premi: Albert Herrero Casas (IES Samuel Gili i Gaya, Lleida).

QUART NIVELL:

Primer premi: Edgar González Pellicer (Madres Concepcionistas, Barcelona).
Segon premi: Ivan Barenys Garcia (IES Salvador Vilaseca, Reus).
Tercer premi: Fèlix Campelo Aubarell (IES Eugeni d'Ors, Vilafranca del Penedès).

Als alumnes Edgar González i Ivan Barenys se'ls va atorgar la insígnia de plata del Cangur pel fet d'haver estat guanyadors en totes quatre edicions del Cangur.

Conferències

— *Organizing large mathematical conferences: pleasure or nightmare?*, a càrrec del professor Martin Grötschel, president del Comitè Organitzador del Congrés Internacional de Matemàtics (ICM98, Berlín). Sessió inaugural del curs 1998-1999. Facultat de Matemàtiques de la Universitat de Barcelona, 2 de desembre de 1998.

— Segona Trobada Matemàtica. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 12 de març de 1999.

«L'espai de moduli de corbes», a càrrec de Sebastià del Baño (Universitat Politècnica de Catalunya).

«Caràcters de grups finits», a càrrec de Gabriel Navarro (Universitat de València).

«El conjunt de Mandelbrot i altres plans de bifurcació», a càrrec de Núria Fagella (Universitat de Barcelona).

«Equacions en derivades parcials, geometria i control estocàstic», a càrrec de Xavier Cabré (Universitat Politècnica de Catalunya).

— *L'Institut d'Estadística de Catalunya, una porta oberta al coneixement de l'economia, la demografia i la societat de Catalunya*, a càrrec de Jordi Oliveres i Prats, director de l'IDESCAT, i Àlex Costa, sotsdirector de producció d'estadístiques econòmiques. Conferència conjunta amb la Societat Catalana

d'Economia. Reial Acadèmia de Medicina, 10 de juny de 1999.

Cursos

Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica. Coordinades pel professor Josep Grané, de la UPC. Facultat de Matemàtiques i Estadística de la Universitat Politècnica de Catalunya, d'octubre de 1998 a febrer de 1999.

Curs d'introducció a la matemàtica de les operacions financeres. Impartit pels professors Jordi Esteve Comas i Xavier Martínez de Albéniz, de la UB. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de la Universitat de Barcelona, 30 de gener i 6, 13 i 20 de febrer de 1998.

Curs de fonaments d'estadística i ús del Programa Minitab. Impartit pel professor Antoni Gomà Nasarre, de l'IES Joanot Martorell. Facultat de Matemàtiques i Estadística de la Universitat Politècnica de Catalunya, 6, 13 i 20 de març i 10, 17 i 24 d'abril de 1999.

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 13, núm. 2 (desembre 1998). 84 p.

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 14, núm. 1 (juny 1999). 120 p.

GRANÉ, Josep [cur.]. *Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (octubre de 1998)*. 1998. 360 p.

[Seccions: «Geometria», Sebastià Xambó; «Aritmètica», Griselda Pascual; «Anàlisi combinatòria», Josep Pla; «El principi de les caselles», Josep Pla; «Probabilitat», Josep Pla; «Polinomis», Lluís Bibiloni i Pelegrí Viader; «Successions recurrents», Josep Maria Brunat; «Desigualtats», Ignasi Mundet; «Disseccions geomè-

triques», Joan Trias; «Equacions funcionals», Claudi Alsina]

Recull de problemes Cangur 1999. 95 p.
SCM/Notícies, núm. 9 (novembre 1998).

38 p.

SCM/Notícies, núm. 10 (març 1999).

34 p.

SCM/Notícies, núm. 11 (juliol 1999).

34 p.

Societat Catalana de Química**JUNTA DIRECTIVA****Presidenta:****PILAR GONZÁLEZ I DUARTE****Secretari:****JAUME OLIVELLA I NELLO****Tresorer:****XAVIER DOMÈNECH I ANTÚNEZ****Publicacions:****ORIOL ROSSELL I ALFONSO****Vocals:****PERE ALEMANY I CAHNER****RICARD BOQUÉ I MARTÍ****MIQUEL ESTEBAN I CORTADA****JAUME FARRÀS I SOLER****JOSEP FONT I CIERCO****MONTserrat GÓMEZ I SIMÓN****JAUME PUY I LLORENS****LÍDIA RODRIGO I LLOPIS****MIQUEL SOLÀ I PUIG****XAVIER SOLANS I MONTFORT****GREGORI VALÈNCIA I PARERA****ANTÒNIA M. VIDAL I ANDREU****Delegat de l'IEC:****SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ****Nombre de socis:****550**

L'Assemblea General de socis de la Societat es reuní el 28 de gener de 1999 per procedir a la votació per a la renovació de la Junta de Govern, que quedà constituïda de la manera indicada més amunt.

L'actual Junta de la Societat Catalana de Química ha volgut continuar la línia d'actuació que s'havia traçat durant el curs anterior i en aquest curs ha continuat les seves activitats encamina-

des a la difusió i al desenvolupament de la química, principalment amb l'organització de conferències i debats.

Cal remarcar l'èxit d'assistència i el nivell científic assolit en els Debats de Química. Els debats que anaven especialment dedicats als professors d'ensenyament secundari van tenir una acollida molt bona. Volem assenyalar l'entusiasme i l'interès que ens ha fet arribar el col·lectiu d'ensenyants, el qual demana

que els debats es puguin celebrar també en el curs vinent.

Conferències

Quantum mechanical study of the electron transfer reaction, a càrrec d'Isidore Last, de l'Escola de Química, Universitat de Tel-Aviv. 28 de setembre de 1998.

Parámetros termodinámicos y cambios de volumen resueltos en el tiempo en fotosensores biológicos. Rodopsina y rodopsina sensora de bacterias, a càrrec de la professora Silvia Braslavsky, de l'Institut per a la Química Radioactiva Max-Planck, Alemanya. 16 de novembre de 1998.

S'anuncia un nou cicle de conferències, dirigit a tots els professionals de la química, que té com a finalitat donar a conèixer les direccions que va prenent la química avui. La química s'apropa acceleradament a unes altres branques de la ciència i el futur proper situarà necessàriament el químic en terrenys interdisciplinaris. Sembla, doncs, convenient dedicar un segon cicle a fer conèixer els nous horitzons de la química i el seu paper en aquestes àrees frontereres.

Les diverses conferències que constitueixen aquest cicle s'impartiran al llarg dels dos propers cursos acadèmics, una cada trimestre. La primera, però, es dedica a la química combinatòria, la qual es va consolidant com una eina de gran utilitat per al descobriment

de compostos bioactius. La química combinatòria es basa en la síntesi simultània, d'una manera senzilla i ràpida, de milers de compostos en quantitats de monograms. La identificació dels compostos bioactius dins de la sèrie combinatòria es fa per mitjà de mètodes analítics específics. Dins de l'àmbit de la indústria farmacèutica, hi ha un acord gairebé unànime que un dels pilars bàsics per al seu desenvolupament és la química combinatòria.

Química combinatòria. Sala d'actes de la Residència d'Investigadors del CSIC. 21 de juny de 1999. Cent vint-i-cinc assistents..

Presentació, a càrrec de Pilar González, presidenta de la Societat.

«Els inicis de la química combinatòria: quimio-teques de pèptids d'alta diversitat», a càrrec d'Enrique Pérez-Payá, professor titular de bioquímica de la Universitat de València.

«Fase sòlida: des dels pèptids fins a les molècules petites», a càrrec de Fernando Albericio, catedràtic de Química Orgànica de la Universitat de Barcelona.

«Química combinatòria de molècules orgàniques», a càrrec d'Àngel Messeguer, professor d'investigació del CSIC.

«Química combinatòria en la indústria farmacèutica», a càrrec de Dolors Fernández, directora del programa de Química Combinatòria, Laboratoris Admirall Prodesfarma.

Taula rodona. Moderador: Josep Font, catedràtic de Química Orgànica de la UAB.

Debats

Sisè debat de química. Sala de graus de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, 2 de desembre de 1998. Noranta inscrits.

Fou dedicat a les diferents maneres d'introduir la geometria molecular, qüestió bàsica per a fer prediccions sobre propietats com la polaritat, la solubilitat o l'estat físic de les substàncies. Se sospesen els avantatges i els inconvenients de la introducció de la geometria molecular a partir del mètode d'enllaç de valència (hibridació d'orbitals) o del mètode de l'orbital molecular, així com de l'ús d'un model molt senzill basat en la mínima repulsió dels parells d'electrons de la capa de valència (regles de Gillespie).

«Geometria d'espècies químiques senzilles. Teoria de la repulsió dels parells d'electrons de la capa de valència», a càrrec de Pilar González, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

«Enllaç de valència *versus* orbitals moleculars. Hibridació d'orbitals. Teoria de l'orbital molecular», a càrrec de Juan Carlos Paniagua, de la Universitat de Barcelona.

Setè debat. Institut d'Estudis Catalans, Sala Prat de la Riba, 16 de març de 1999. Vuitanta assistents.

Se centrà en el segon principi de la termodinàmica i l'equilibri químic. Tot i que el segon principi no sempre és ben entès, no deixa de ser un principi fascinant que depassa els sistemes químics, que juga amb la probabilitat i que és evocat en parlar de temes filosòfics, en predir la irreversibilitat del temps, la mort tèrmica de l'univers i, potser, l'expansió d'aquest...

«Abast i limitacions del segon principi de la termodinàmica», a càrrec de David Jou, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

«Revisió de diferents maneres d'introduir l'equilibri químic», a càrrec de Jaume Puy, de la Universitat de Lleida.

Altres

A la pàgina web de la Societat Catalana de Química trobem tota la informació relacionada amb les activitats de la Societat, així com el *Diccionari de vocabulari químic*. Consisteix en un conjunt de mots ordenats en un fitxer ASCII, concebut per a ser utilitzat com a diccionari complementari d'un processador de textos que pot esdevenir una bona eina de normalització de la terminologia química. Es tracta d'un primer document que podrà actualitzar-se, tant des del punt de vista lingüístic com des de l'informàtic

Premis per a estudiants

El premi de la Societat Catalana de Química 1999 fou atorgat a la senyora Sílvia

Cerezo Gálvez pel treball *Creació d'enllaços carboni-carboni i carboni-nitrogen sota catàlisi per Pd(0)*. Així mateix, es van concedir dos accèssits: l'un, a la senyora Lourdes Cucurull Sánchez pel treball *Cap a la modelització de proteïnes de coure: factors que estableixen els tiolats de coure(II)*, i l'altre, a la senyora Berta Ballesteros i Serra, pel treball *Des-*

envolupament de tècniques immunoquímiques per a l'anàlisi de pesticides de tipus s-triazina en matrius ambientals

Publicacions

Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia (1999): *La química al llindar del segle XXI*.

Societat Catalana de Tecnologia

JUNTA DIRECTIVA

President:	ESTANISLAU TOMÀS I MORERA
Secretari:	MARC BARRACÓ I SERRA
Tresorer:	ORIOL IZARD I BADIA
Vocals:	JOAQUIM CASAL I FÀBREGA JOSEP AMAT I GIRBAU M. CLARA TORRENTS I MAZZEI JOSEP ARNALDOS I VIGER ALÍCIA CASALS I GELPÍ RICARD BOSCH I TOUS JOSEP M. FUERTES I ARMENGOL
Delegat de l'IEC:	ENRIC FREIXA I PEDRALS
Nombre de socis:	102

Conferències

Francesc Daumal, doctor arquitecte, professor del Departament de Construccions Arquitectòniques de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Grans auditoris barcelonins: una anàlisi acústica*. Institut d'Estudis Catalans, 12 de novembre de 1998.

Carles Santolaria, professor de la Universitat de Oviedo: *Aeroacústica a aerogeneradors*. Aula capella de l'ETSEIB, 25 de novembre de 1998. Acte organitzat conjuntament amb l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona.

Antonio Luis Sánchez Pérez, professor de la Universitat Carles III de

Madrid: *Combustión de hidrógeno*. Aula capella de l'ETSEIB, 26 de novembre de 1998. Acte organitzat conjuntament amb l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona.

Carme Torras, investigadora de l'Institut de Robòtica i Informàtica Industrial —IRII (Universitat Politècnica de Catalunya - Consell Superior d'Investigacions Científiques)—: *Control de robots mitjançant xarxes neuronals*. Institut d'Estudis Catalans, 17 de febrer de 1999.

Jordi Corominas i Dulcet, doctor en ciències geològiques i professor d'enginyeria geològica a l'ETSCCP de la UPC: *Impacte ambiental de les obres*

viàries. Reial Acadèmia de Medicina, 23 de març de 1999.

Pau Busquets i Gil, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona: *Aeroelasticitat aplicada a turbines*. Aula capella de l'ETSEIB, 14 d'abril de 1999. Acte organitzat conjuntament amb l'Escola Tècnica Superior d'Enginyers Industrials de Barcelona.

Xavier Pérez Alavedra, del Centre d'Estudis de Risc Tecnològic (CERTEC): *Anàlisi de l'impacte mediambiental en ports de mar*. Institut d'Estudis Catalans, 28 d'abril de 1999.

Geroni Xampeny, enginyer industrial: *La xarxa de distribució d'energia elèctrica de Catalunya. La problemàtica i el seu futur*. Institut d'Estudis Catalans, 8 de juny de 1999.

Jornades

Tecnoètica. Institut d'Estudis Catalans, 12 de gener de 1999.

Albert Sabala i Duran, director general de Consum i Seguretat Industrial: «La seguretat i l'accidentabilitat a la indústria química».

Xavier Ortega i Aramburu, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Aspectes ètics de l'aplicació radiològica».

Miquel Barceló i Garcia, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «L'ètica de la societat de la informació».

Josep M. Esquirol i Calaf, de la Universitat de Barcelona: «Tecnologia, ètica i humanisme».

Premi per a estudiants

El Premi per a estudiants de la Societat Catalana de Tecnologia 1998 ha estat concedit al treball *Estudi i simulació del sistema de control actiu del primari segmentat d'un gran telescopi*, de Miquel Cots i Torrelles. Així mateix, es va concedir un accèssit al treball *Sistema informàtic de control d'un pèndol invertit*, de Jaume Figueras i Jové.

Secció Filològica

La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans té actualment disset membres numeraris, deu membres emèrits i catorze membres corresponents. En el Ple de l'Institut del 14 de desembre de 1998 fou elegit com a membre numerari de l'IEC, adscrit a la Secció Filològica, el senyor Ramon Sistac i Vicén. El Consell de Govern de la Secció Filològica (elegit el 3 de juliol de 1998) és constituït pels senyors Joan A. Argenter, president, Isidor Marí, secretari, i Vicent Pitarch, tresorer.

La Secció Filològica ha hagut de lamentar profundament el traspàs de la seva vicepresidenta, la senyora M. Àngels Anglada i d'Abadal, que morí a Figueres el dia 23 d'abril. En senyal de dol, aquesta Secció acordà no nomenar un nou vicepresident fins al curs vinent. Així mateix, el 26 de maig l'IEC dedicà una sessió a la seva memòria. En l'acte, convocat pel president de l'IEC i pel president de la Secció Filològica i que comptà amb la presència del conseller de Cultura, participaren el senyor Carles Miralles i la senyora Marta Pessarrodona, en la part acadèmica, i la senyora Rosa Cadafalch i el senyor Josep Tero, en la part artística. (Vegeu el subapartat «Necrologies», dins l'apartat «El Ple».)

Durant aquest curs, el Ple de la Secció Filològica s'ha reunit els dies 18 de setembre, 2 d'octubre, 13 de novembre i 11 de desembre de 1998, i 15 de gener,

12 de febrer, 12 de març, 16 d'abril, 14 de maig, 11 de juny i 2 de juliol de 1999. Pel que fa a les comissions de la Secció, la Comissió de Lexicografia ha fet tretze reunions; la Comissió de Gramàtica, deu reunions; la Comissió de Català Estàndard (formada per les subcomissions de sintaxi i de lèxic), divuit reunions, i la Comissió d'Onomàstica (que tot just enceta una nova etapa), una reunió.

Quant a les distincions, el senyor Enric Valor i Vives, membre corresponent de la Secció Filològica a València, rebé el 26 de febrer el grau de doctor *honoris causa* de la Universitat Jaume I. El dia 5 de novembre de 1998 fou lliurada al senyor Joaquim Mallafrè la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, i el 3 de febrer de 1999 l'Ajuntament de Barcelona concedí al senyor Josep Moran i Ocerinjauregui la Medalla d'Honor de Barcelona. El senyor Joan Martí rebé la Medalla de la Ciutat de Tarragona el 30 d'abril. L'Escola de Mallorca de l'Ajuntament de Manacor reté un homenatge al senyor Joan Veny el 5 de juny en reconeixement dels seus mèrits. Aquest mateix dia fou concedit al senyor Josep Vallverdú el premi Comte Jaume d'Urgell de la ciutat de Balaguer.

Els treballs de la Secció Filològica, en general, i de les comissions, en particular, s'han dedicat als projectes normatius següents:

— *Segona edició del Diccionari de la llengua catalana.*

— *Nova gramàtica de l'IEC.*

— *Fascicles de sintaxi i de lèxic de la Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana.*

— *Diccionari manual de la llengua catalana.*

— *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya.*

En l'apartat d'activitats normatives, convé destacar les iniciatives següents:

— *Criteris per a l'aplicació al català dels principis de representació gràfica dels sons de l'Associació Fonètica Internacional.* El Ple de la Secció Filològica acordà, en la seva sessió ordinària del dia 18 d'abril de 1997, d'adoptar l'alfabet fonètic internacional per a la representació dels sons amb criteris fonètics. En compliment d'aquest acord, el dia 11 de desembre de 1998 el Ple de la Secció aprovà els criteris per a l'aplicació al català dels principis de l'Associació Fonètica Internacional per a la representació gràfica dels sons. Aquests criteris poden ser consultats a través d'Internet en el web de l'IEC i també se n'ha preparat l'edició en un opuscle. Posteriorment, seran publicats en el volum quart dels *Documents de la Secció Filològica.*

— Proposta de transcripció i transliteració de l'hebreu al català. La Secció Filològica ha encarregat a la So-

cietat Catalana d'Estudis Hebraics la preparació d'un primer esborrany d'aquesta proposta per tal que la Comissió de Transcripció i Transliteració de la Secció Filològica pugui elevar un text a la Secció per a la seva aprovació. Quan aquest text haurà estat aprovat, serà publicat en el pròxim volum dels *Documents de la Secció Filològica*, tal com es féu amb la proposta de transcripció dels noms àrabs i amb la dels noms russos.

Quant a la col·laboració amb unes altres institucions i entitats en activitats de normalització i elaboració lingüístiques, la Secció Filològica participa en el Consell Supervisor del TERMCAT i en deté la presidència, i també és present en el Consell de Direcció.

Des de 1990, la Secció Filològica celebra cada any unes jornades en un indret diferent dels Països Catalans. Aquest curs n'han coincidit dues: les jornades de 1998, fetes l'octubre a Elx i a la Universitat d'Alacant, i les de 1999, celebrades el juny a Tortosa. Pel que fa a les primeres, el dia 16 d'octubre de 1998 a la tarda tingué lloc a la sala de graus de la Universitat d'Alacant una sessió acadèmica, que fou inaugurada amb parlaments del senyor Armand Alberola, vicerector d'Estudis de la Universitat d'Alacant; del senyor Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, i de la senyora Llúcia Martín, directora del Departament de Filolo-

gia Catalana de la Universitat d'Alacant. Posteriorment, presentaren les seves ponències els senyors Manuel Pérez Saldanya, Josep Martines, Brauli Montoya i Joan A. Argenter. Les Jornades es traslladaren l'endemà, 17 d'octubre, a Elx. En l'acte acadèmic, celebrat al matí a la Sala de Plens de l'Ajuntament, després d'un parlament fet per la senyora Àngels Candela, tinenta d'alcalde de Foment i Turisme, hi intervingueren els senyors Joan Veny, Jordi Colomina i Abelard Saragossà. Totes dues sessions acadèmiques es clogueren amb un col·loqui en què participà el públic assistent. Cal destacar la important col·laboració i l'excel·lent tracte que la Secció Filològica rebé dels representants de la Universitat d'Alacant, dels ajuntaments d'Elx i de Sant Vicent del Raspeig i de les associacions cíviques de la zona, especialment del Tempir d'Elx.

Els dies 5 i 6 de juny de 1999 la Secció Filològica visità Tortosa. Les sessions acadèmiques, que se celebraren el dia 5 a la tarda i el dia 6 al matí a la Sala del Rei dels Reials Col·legis, foren inaugurades el primer dia amb parlaments dels senyors Marià Curto, alcalde de Tortosa; Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica, i Manuel Pérez Bonfill. A continuació hi intervingueren els senyors Gerard Vergés, Albert Aragonès, Andreu Subirats i Ricard Fité. En la sessió del dia 6 participaren els senyors Vicent Pitarh, Carles Duarte, Lluís Gimeno i Jo-

quim Mallafre. Les ponències foren seguides, com és habitual, de col·loqui. La Secció Filològica ha valorat molt positivament el desenvolupament d'aquestes Jornades, que han estat possibles gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament de Tortosa, del Centre de Normalització Lingüística de les Terres de l'Ebre i de la Delegació de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Tortosa.

Per commemorar el cinquantè aniversari de la mort de Pompeu Fabra, la Secció Filològica celebrà els dies 26 i 27 de novembre de 1998 les Jornades Científiques Simposi Pompeu Fabra. Aquestes Jornades foren dedicades a l'estudi de l'obra de Fabra com a lingüista i com a codificador de la llengua catalana, i també a l'estudi de la vigència, del desenvolupament i del sentit de la planificació i la codificació lingüístiques en el món actual. Hi participaren com a ponents membres de la Secció Filològica i uns altres estudiosos de l'àmbit cultural català i estrangers. Per l'IEC hi intervingueren els senyors Joan A. Argenter, Antoni Ferrando, Joan Miralles, Carles Miralles, Lluís B. Polanco, Joan Veny i Joseph Gulsoy (que n'és membre corresponent). Com a convidats externs participaren en el Simposi els senyors Jean-Claude Boulanger, de la Universitat Laval, Quebec; Anthony E. Crowley, de la Universitat de Manchester; Kas Deprez, de la Universitat d'Anvers; Henrike Knörr, d'Euskaltzaindia; Xavier Lamue-

la, de la Universitat de Tolosa; Joan Melià, de la Universitat de les Illes Balears; Josep Murgades, de la Universitat de Barcelona; Moshe Nahir, de la Universitat de Manitoba; Abelard Saragossà, de la Universitat de València; Mila Segarra, de la Universitat Autònoma de Barcelona; Ramon Sistac, de la Universitat de Lleida (encara no havia estat nomenat membre de l'IEC), i Paul Videsott, de la Universitat d'Innsbruck.

Així mateix, la Secció Filològica ha contribuït a homenatjar la memòria del Mestre amb la publicació facsímil de la *Miscel·lània Fabra*. La presentació d'aquesta obra fou feta pel senyor Antoni M. Badia i Margarit, responsable de l'edició, en l'acte de cloenda del Simposi. També s'ha produït un vídeo de contingut evocatiu sobre la figura de Fabra, el qual ha estat elaborat per l'Àrea de Recerca i Creació Audiovisual dels Estudis de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra. Aquest vídeo es projectà en la sessió de cloenda de les Jornades.

En compliment d'un acord del Consell Permanent, la Secció Filològica ha nomenat els consells dels projectes de més gran abast: *Atles Lingüístic del Domini Català*, *Diccionari del Català Contemporani* i *PatRom*. La finalitat d'aquests consells és fixar les línies generals de desenvolupament dels projectes. Formen part del consell de l'*Atles Lingüístic del Domini Català* els senyors Joan Veny (IEC, Barce-

lona), Ramon Sistac (IEC, Lleida) i Michel Contini (Grenoble) i la senyora Lúdia Pons (UB/IEC, Barcelona). Els integrants del consell del *Diccionari del Català Contemporani* són els senyors Joaquim Rafel (IEC, Barcelona), Germà Colón (IEC, Basilea), Manuel Pérez Saldanya (IEC, València) i José Antonio Pascual (membre corresponent de l'IEC, Salamanca-París). El consell del *PatRom* és constituït pels senyors Antoni M. Badia i Margarit (IEC, Barcelona), Joan Miralles (IEC, Palma), Emili Casanova (UV, València) i Jean Germain (Lovaina la Nova).

Publicacions

Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional.

PONS, Lúdia; VENY, Joan: *Atles lingüístic del domini català. Etnotextos del català oriental.*

RABELLA I RIBAS, JOAN ANTON: *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: Procés criminal barceloní del segle XIV.*

S'han reeditat els llibres següents:

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica*. 1a reimpr. de la 3a ed., 1999.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*. 1a reimpr. de la 4a ed., 1998.

Observatori de Neologia

Directora: M. Teresa Cabré i Castellví

Activitats

1. Buidatge de premsa catalana (*AVUI*, *El Periódico* i *El Temps*) editada durant el curs i automatització a la base de dades corresponent —BUITCAT98 i BUITCAT99.

— Total de registres corresponents a aquest període continguts a la base BUITCAT98: 4.364. El total de neologismes corresponents al buidatge de 1998 ha estat 5.814.

— Total de registres corresponents a aquest període continguts a la base BUITCAT99: 602.

2. Detecció semiautomàtica de neologismes mitjançant la implementació del Sistema d'Extracció Automàtica de Neologismes (SEXTAN), en col·laboració amb Jordi Vivaldi i Jesús Carrasco, de l'IULA. Es tracta d'un sistema de detecció i extracció de neologismes, a partir de criteris lexicogràfics, que aprofita la metodologia de corpus de l'IULA (marcatge i etiquetatge) per a la detecció, aplicable a la neologia lèxica formal monolexemàtica. Actualment es disposa d'un total de 1.957 registres de neologismes catalans corresponents a premsa de 1999, que se sumen al buidatge manual.

3. Primera aproximació al buidatge de neologismes provinents de tex-

tos orals dels mitjans de comunicació (informatius i debats radiofònics). Adequació de la metodologia de treball (fitxa de buidatge i protocol) a les característiques diferencials dels textos orals respecte als textos escrits.

4. Elaboració del *Diccionari de neologismes* (vegeu l'apartat «Publicacions») amb els neologismes catalans més freqüents documentats al llarg del període 1989-1996. Consta de 1.028 entrades, ordenades alfabèticament, que contenen les informacions següents: categoria gramatical, definició, contextos d'ús, remissions internes a sinònims i variants formals i més informacions de caràcter pragmàtic.

5. Seminari d'anàlisi i discussió. Elaboració de recerques a partir de dades de l'Observatori amb l'objectiu de contrastar algunes de les unitats neològiques —formades bàsicament per sufixació i prefixació— amb la descripció d'aquests processos recollits a les gramàtiques per tal de posar de manifest com es materialitza la vitalitat interna de les llengües (català i castellà).

6. Difusió del projecte i intercanvi amb uns altres projectes de neologia. Presentació del projecte a la Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (24 de març de 1999). Col·laboració amb la Facultat d'Humanitats de la Universi-

tat de Vigo en la creació d'un projecte sobre neologia per al gallec.

7. Organització del *I Simposi sobre Neologia*, d'àmbit internacional. Universitat Pompeu Fabra, 18 de desembre de 1998. Objectius: promoure els estudis de neologia lèxica, amb una atenció especial a la neologia de la llengua general, i mostrar un panorama de la investigació en aquest àmbit. S'hi presentaren un seguit de comunicacions i ponències sobre aspectes teòrics, descriptius i pràctics de la neologia, i tres conferències plenàries a càrrec del senyor Antoni M. Badia i Margarit (IEC), la senyora M. Teresa Cabré (UPF) i el senyor John Humbley (Universitat París XIII).

«Risc i certesa de la neologia», a càrrec d'Antoni M. Badia i Margarit.

«Neologia i formació de gènere», a càrrec de Xavier Solé.

«La innovació lèxica en la premsa: un repte per a la lingüística», a càrrec de Teresa Vallès.

«Innovació lèxica, futbol i mitjans de comunicació», a càrrec de Neus Faura.

«Neologismos entre los zoónimos: revisión de la lexicografía española del siglo xx», a càrrec de P. Battaner i Laura Borràs.

«Últimas tendencias neológicas en la prensa económica», a càrrec de Josefa Gómez de Enterría.

«Vitalitat interna de les llengües», a càrrec de M. Teresa Cabré.

«La innovació terminològica i l'actualització de la llengua», a càrrec d'Ester Franquesa.

«Els neologismes en un servei lingüístic: problemes i solucions», a càrrec d'Àngels Egea i Marta Juncadella.

«La neología de préstamo en la prensa gallega», a càrrec de Raúl Araya i Xosé María Gómez.

«Problemas de la neología árabe», a càrrec d'Ouissem Touhami.

«Neologia descriptiva i aplicacions lexicogràfiques: el *Diccionari de paraules noves*», a càrrec de Judit Freixa i Elisabet Solé.

«SEXTAN: prototip del sistema d'extracció de neologia», a càrrec de Jordi Vivaldi.

«La néologie: avenir des langues», a càrrec de John Humbley.

Publicacions

OBSERVATORI DE NEOLOGIA. *Diccionari de paraules noves: Neologismes recollits a la premsa*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. 239 p. [Coordinació de M. T. Cabré, J. Freixa i E. Solé]

— *Neologismes documentats a la premsa en català (1998)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 1999. 151 p. (Papers de l'IULA. Sèrie Informes; 26)

— *Neologismes documentats a la premsa en castellà (1998)*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística

Aplicada, 1999. 154 p. (Papers de l'IUULA. Sèrie Informes; 27)

Atles Lingüístic del Domini Català

Directors: Lídia Pons i Griera
Joan Veny i Clar

Les finalitats d'aquest projecte són les següents:

a) Formació d'una base de dades que contingui les respostes a un qüestionari lingüístic de 2.452 preguntes, en formes codificades convertibles a transcripció fonètica i en formes ortogràfiques, corresponents a 190 poblacions de tot el domini lingüístic.

b) Explotació cartogràfica dels materials de la susdita base de dades.

c) Com a part complementària, constitució d'un recull d'etnotextos del català oriental i occidental, enregistrats en cinta magnetofònica durant les enquestes, en transcripció fonètica i normalitzada i amb il·lustracions de cultura material.

Base de dades

a) S'han normalitzat i introduït les 28 darreres enquestes, corresponents a Aguiló, Aiguaviva de Bergantes, Albalat de la Ribera, Alberic, l'Alcúdia de Carlet, l'Alqueria de la Comtessa, l'Ametlla de Mar, Barberà del Vallès, Bellmunt de Mesquí, Benigànim, Cabanes de l'Arc,

Cerler, Eressué, Fondegulla, Fraga, la Ginebrosa, Lleida, la Llosa de la Plana, Montesa, les Pauïls, Sallent de Xàtiva, Santa Coloma de Queralt, Sort, Torís, la Torre de Vilella, Vall-de-roures, Valljunquera i Xiva de Morella. Així, doncs, queda conclosa la base de dades, que consta d'un total de 190 enquestes, amb 466.955 registres, 131.508 dels quals són respostes diferents, amb una forma fonètica o fonètica i lèxica diferent.

b) S'ha procedit a la revisió i la resolució de dubtes referents a les 473 preguntes dels capítols I a III de totes les enquestes i a la introducció a la base de dades de les esmenes corresponents.

c) S'hi han incorporat 19 noves preguntes extretes de diversos contextos del qüestionari i s'hi han introduït les respostes corresponents a 121 localitats.

d) Es van elaborar les dades de la part introductòria, corresponents a dades generals de les localitats i a la filiació dels informadors, amb vista a la publicació del primer volum de l'*Atles Lingüístic del Domini Català*.

Explotació cartogràfica

a) S'ha preparat el fons de mapa amb la numeració de les localitats, del relleu i dels rius.

b) S'ha fet un assaig cartogràfic amb la pregunta 4 («Fer un petó»).

c) S'han estudiat els problemes relatius a la presentació de les respostes secundàries, dels comentaris i de la informació complementària lligada a la pregunta o a la resposta.

Etnotextos

a) S'ha publicat el volum *Atles lingüístic del domini català: Etnotextos del català oriental*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1998, «Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística», 5, que conté 152 etnotextos amb un glossari dialectal, il·lustracions i una introducció; va acompanyat d'una casset amb 31 mostres dels dialectes orientals.

b) Hom ha fet el muntatge en casset de textos nord-occidentals d'interès lingüístic i una primera transcripció fonètica de 100 etnotextos.

Altres

S'ha ampliat l'arxiu d'il·lustracions amb noves fotografies i dibuixos.

Ponències

— Joan Veny: *Le relazioni catalano-genovesi e i loro riflessi linguistici*, dins el col·loqui internacional «Una lingua del mare. Il genovese tra Liguria e Mediterraneo. I^o Convegno Internazionale di Studi» (Gènova-Arenzano, 21-22 de novembre de 1998).

— Lúdia Pons: *Aspectos de la variación sintáctica en el catalán actual*, dins les Jornadas sobre Lenguas

Minoritarias y Variedades Dialectales en la España Actual, organitzades per la Institució Ferran el Catòlic de la Diputació Provincial de Saragossa i la Universitat de Saragossa (novembre de 1998).

Publicacions

PONS, Lúdia. «Pronoms personals i possessius en català». A: RUFINO, G. [ed.]. *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza (Palermo 1995)*. Vol. II. Tübingen: Max Niemeyer, 1998, p. 679-691.

VENY, JOAN. *Aproximació al dialecte eivissenc*. Palma: Moll, 1999.

— «L'alguerès i la llengua estàndard». A: MANINCHEDDU, P. [ed.]. *La Sardegna e la presenza catalana nel Mediterraneo. Atti del VI Congresso (III Internazionale) dell'Associazione Italiana di Studi Catalani (Cagliari 11-25 ottobre 1995)*. Càller: Cooperativa Universitaria Cagliaritano, I, 1999, p. 555-566.

— «Tradición e innovación en los nombres catalanes del *Eryobotria japonica* y su fruto». A: RUFINO, G. [ed.]. *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza (Palermo 1995)*. Vol. III. Tübingen: Max Niemeyer, 1998, p. 927-940.

— «Scripta i projecció dialectal en català». A: BRIESEMEISTER, D.; SCHÖNBERGER, A. [ed.]. *Ex nobili philologorum officio. Festschrift für Heinrich Bihler zu seinem 50. Geburtstag*.

Berlín: Domus Editoria Europaea, 1998, p. 881-891.

— «La geolingüística catalana, ahir i avui». *Caplletra*, núm. 25 (1998), p. 109-134.

— «Diatopismes en la poesia de Damià Huguet»: A: *Damià Huguet, home de call vermell*. Binissalem, 1998, p. 134-144.

VENY, JOAN; PONS, LÍDIA. *Atlas lingüístic del domini català: Enotextos del català oriental*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998. (Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística; 5)

Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (segles IX, X i XI)

Director: Joan Bastardas i Parera

L'objectiu del programa Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae (GMLC), d'acord amb el conveni establert amb la Institució Milà i Fontanals, del Consell Superior d'Investigacions Científiques, és l'elaboració d'un amplíssim diccionari en què són consignats críticament les innovacions lèxiques i semàntiques del llatí medieval de l'alta edat mitjana catalana i també el lèxic pertanyent a la mateixa llengua catalana d'aquest període (han estat publicades les lletres A-D).

Els treballs del projecte GMLC en el curs 1998-1999 han estat portats a

terme en la línia programada, que consisteix en la confecció d'un fitxer informàtic que ha de ser la base per a la redacció de nous articles.

Actualment, enlestida la redacció dels articles corresponents a les lletres F i G, se'n prepara l'edició del CD-ROM i s'ha iniciat la redacció de la lletra E.

El projecte disposa d'una subvenció de la DGES, destinada principalment a material informàtic.

Publicacions

BASTARDAS, JOAN. «Fabra encara avui». *Revista de Catalunya* [Barcelona], núm. 133 (octubre 1998). [Nova etapa]

Proposta per a un estàndard oral lèxic

Director: Joan Veny i Clar

La Comissió, a partir de les dades fornides pels diccionaris del català bàsic de Llobera i de Munné, dels dos mil mots de major freqüència enregistrats al *Corpus Textual del Català Contemporani*, de l'acarament de mots amb el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans i de la pròpia competència lingüística segons la procedència dels membres de la Comissió, procedeix actualment a l'elaboració d'una proposta d'estàndard oral lèxic que, d'acord amb els

mateixos principis que han regit la formació de l'estàndard fonètic i morfològic, comprèn, al costat de mots d'àmbit general, uns altres mots d'àmbit restringit en qualitat de sinònims territorials.

L'inventari provisional és gairebé complet; només hi falten els mots corresponents a les lletres C i D.

Formen la Comissió els senyors Antoni Ferrando, Josep Gifreu, Carles Miralles, Joan Miralles, Ramon Sistac (en substitució de la senyora M. Àngels Anglada, traspassada el mes d'abril) i Joan Veny.

Gramàtica Catalana

Director: Joan A. Argenter i Giralt

L'objectiu central d'aquest projecte és l'elaboració d'una nova gramàtica normativa del català, adequada a la perspectiva científica i als avenços tecnològics dels temps actuals, a la realitat social de la llengua i a les necessitats bàsiques d'usuaris i professionals. La nova gramàtica s'insereix en el procés d'actualització de la normativa impulsat per l'IEC en els darrers anys, completa el panorama normatiu actual amb el DIEC i la *Proposta per a un estàndard oral* i relleva, en aquest paper, la *Gramàtica catalana* de Pompeu Fabra publicada per l'IEC el 1918 i revisada per darrer cop el 1933.

La compleció progressiva de la fase preliminar de plantejament i documentació dels diversos apartats de la gramàtica i la integració de la resolució dels principals problemes gramaticals analitzats han permès avançar en la redacció efectiva del text, que ha assolit una primera versió provisional de pràcticament les tres quartes parts de la gramàtica.

La planificació i la recopilació de dades s'han concentrat durant el curs 1998-1999 en l'apartat de sintaxi i han significat el plantejament de l'organització de contingut en índexs de treball successius, la recopilació, el contrast i la síntesi de la informació gramatical extreta de la bibliografia de referència, i l'inventari, la classificació i la caracterització sintàctica de mots i construccions.

Pel que fa a la redacció, s'hi ha introduït un canvi d'orientació substancial dels criteris i dels procediments aplicats, fet que ha incidit principalment sobre els apartats d'ortografia i de fonètica i fonologia, les versions ja elaborades dels quals han requerit un esforç important d'adaptació i actualització. Ultra això, en aquest període l'objectiu prioritari de la redacció ha estat la part relativa a la morfologia. N'ha estat el resultat un primer esborrany de conjunt de la flexió nominal i verbal, amb un annex dedicat a l'exposició dels models de conjugació. Aquest text està en procés

d'avaluació per la Secció Filològica. A aquest material cal afegir la part de formació de mots, sobre una primera versió de la qual treballa actualment la Comissió de Gramàtica.

Altres

J. A. Argenter; I. Marí: taula rodona «La redacció de la nova gramàtica de l'IEC», dins el cicle *L'obra de Pompeu Fabra i les illes Balears*. Universitat de les Illes Balears, 30 d'abril de 1999.

Contribució a l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana: normalització de materials

Director: Antoni M. Badia i Margarit

L'objectiu últim d'aquest projecte és l'elaboració del diccionari d'antroponímia catalana. Atès que es tracta d'una obra complexa i de llarga durada, el projecte ha estat distribuït en uns quants plans parcials, la concreció dels quals, pel que fa al curs 1998-1999, s'ha orientat vers l'inici de la redacció del diccionari, començant pels articles de base lexical, és a dir, els antropònims que tenen el seu origen en un element del lèxic comú català.

El Centre Català de PatRom existeix des de l'any 1988. Fou concebut com l'aportació catalana al projecte in-

ternacional de recerca *Patronymica Romanica*, nascut arran d'una reunió celebrada a la Universitat de Trèveris (Alemanya) el desembre de 1987 amb l'objectiu de redactar un diccionari de l'antroponímia romànica i que l'Institut d'Estudis Catalans acollí des dels seus inicis dins de la Secció Filològica.

Fruit del treball dut a terme en els darrers anys, el Centre Català de PatRom disposa d'un fons copiós de formes antroponímiques en gran part ja sotmeses a un procés de normalització que permet que siguin integrades en els articles del diccionari.

Fins a juny de 1999, els col·laboradors del Centre Català han redactat les gairebé tres-centes síntesis catalanes que han de ser integrades en els articles corresponents del diccionari romànic. Aquestes síntesis constituiran la base d'altres tants articles del diccionari català. Així mateix, s'han discutit i establert definitivament els criteris científics i de contingut (nomenclatura) per a la redacció dels articles del diccionari català, i també s'han establert les normes formals de redacció dels articles. Fruit d'aquest treball, es disposa ja d'una sèrie d'articles de mostra del diccionari català.

Realitzacions concretes

S'ha publicat el volum de presentació del projecte de diccionari romànic (D. Kremer [coord.], *Dictionnaire his-*

torique de l'anthroponymie romane [PatRom]. Présentation d'un projet, Tübingen, Niemeyer, 1997). A partir d'aquí s'inicia la publicació del diccionari, la qual es concretarà l'any 2000 amb l'aparició del primer volum, que, ultra la introducció i la presentació del projecte, contindrà la publicació de les normes de redacció com a clau per a la lectura i la bibliografia de fonts documentals del projecte i, doncs, també les del domini lingüístic català. Els col·laboradors del Centre fan actualment en aquest moment la darrera revisió d'aquesta bibliografia.

Tots els col·laboradors del Centre hauran de realitzar la revisió dels articles panromànics que es publicaran en el primer volum pròpiament dit del diccionari, que seguirà immediatament el que hem esmentat al paràgraf anterior. Així mateix, cal esmentar que alguns col·laboradors del Centre Català són responsables de la redacció d'alguns dels articles panromànics. Tanmateix, el treball principal consistirà en la preparació del volum de presentació del diccionari català.

Hi ha prevista també la participació d'uns quants col·laboradors del projecte en el proper Congrés Internacional de Ciències Onomàstiques, que se celebrarà a Santiago de Compostel·la del 20 al 26 de setembre de 1999. En les seves comunicacions s'exposaran els resultats del projecte.

Caracterització experimental i descriptiva de les tendències fonètiques del català dialectal (Laboratori de Fonètica)

Director: Daniel Recasens i Vives

Aquest projecte és un estudi de les característiques articulatòries i acústiques i de les tendències de canvi fonològic del català dialectal. La investigació en curs permetrà d'elaborar una *Fonètica dialectal i històrica del català* en el marc de les altres llengües romàniques, de proposar una millora del sistema de transcripció de sons aïllats i en contacte en aquesta llengüa, d'implementar un model sobre els mecanismes de producció de sons i d'aprofundir en les relacions entre fonètica i fonologia.

Estat de desenvolupament

Ha estat completada la prospecció de material descriptiu sobre variació dialectal i canvi fonològic relatiu al consonantisme que, conjuntament amb les dades descriptives sobre vocalisme processades anteriorment, constitueix la base sobre la qual bastirem la *Fonètica dialectal i històrica del català*. Les dades obtingudes refermen la teoria que un bon nombre de característiques i de processos dialectals de naturalesa fonètica progressen en direcció nord-sud en el domini català, així com la possibilitat que alguns trets fonètics estructurals de dialectes posteriors com el valencià siguin de naturalesa substràstica.

També han estat enllestides les tasques de recerca indicades a la MEMÒRIA anterior, si bé només parcialment pel que fa al primer punt (dades de moviment lingual corresponents a un catalanoparlant enregistrat amb el magnetòmetre Carstens). Foren enregistrades dades electropalatogràfiques d'un corpus fonètic representatiu de valencià i de mallorquí amb participació de quatre informants procedents de Pedreguer, Picassent, Palma i Santanyí, per als quals foren confeccionats paladars artificials amb pressupost del projecte MEC/DGES PB96-0103. Foren completades l'anàlisi de dades de moviment articulari relatives a les consonants del català central pel llicenciat en ciències físiques Albert Quilis amb fons del projecte de l'IEC i del Grup de Recerca de la Generalitat 1997GR 00290 (setembre de 1998 - febrer de 1999), i l'anàlisi de dades electropalatogràfiques sobre seqüències consonàntiques del català a càrrec de l'estudiant en pràctiques de matemàtiques Raquel Sánchez (octubre de 1998 - maig de 1999) i de la llicenciada en psicologia Maria Dolors Pallarès (maig-juny de 1999) amb fons del projecte de l'IEC. Les dades obtingudes han servit per a elaborar el primer informe anual del projecte, que serà lliurat properament, i una publicació internacional i milloren la proposta de transcripció fonètica de seqüències consonàntiques presentada a D. Recasens. *Fonètica i fonologia* (Barcelona, Enci-

clopèdia Catalana, 1993). Els resultats de la investigació deixen entreveure la conveniència d'establir una divisió de les consonants alveolars en anteriors (/n/, /l/) i posteriors (/s/, /r/) i de postular els processos següents d'adaptació contextual poc coneguts fins ara: anteriorització de les consonants alveolopalatals davant de consonant dental o alveolar anterior; assimilació de les consonants dentals i alveolars anteriors (/d/, /n/, /l/) a una ròtica vibrant /r/ següent; domini de les consonants emeses amb un cert descens predorsal (/l/ fosca, vibrant /r/, fricativa /s/) sobre les consonants antagoniques alveolopalatals.

Publicacions

- RECASENS, D. «A production and perceptual account of vocalic insertions in VC and CV sequences in the Romance languages». A: BERTINETTO, P. M.; CIONI, L. [ed.]. *Atti delle Se Giornate di Studio del Gruppo di Fonetica Sperimentale*. Pisa: Scuola Normale Superiore di Pisa, 1998. p. 114-127. [Comunicació invitada]
- «Fonètica articulatòria experimental». A: PRADILLA, M. A. [ed.]. *El món dels sons*. Benicarló: Alambor, 1998. p. 98-113.
- RECASENS, D.; PALLARÈS, M. D.; FONTDEVILA, J. «An EPG and acoustic study of temporal coarticulation for Catalan dark /l/ and German clear /l/». *Phonetic*, núm. 1-2 (1998), p. 58-79.

Diccionari del Català Contemporani (DCC)

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

L'objectiu general de la segona fase del projecte DCC és l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua catalana contemporània a partir de l'anàlisi i de l'exploració del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC) com a font principal d'informació lexicogràfica. El projecte de diccionari descriptiu pretén d'incorporar els darrers avenços metodològics i tecnològics que s'han acomplert en el camp de la lexicografia. Com a conseqüència d'això, el resultat fonamental del projecte serà un *diccionari electrònic* que, per una banda, ha de servir de base per a l'elaboració, en paper i en CD-ROM, d'un diccionari adequat per a un usuari comú o especialitzat i, per una altra, es configura com un *recurs lingüístic* multifuncional capaç de permetre el desenvolupament d'aplicacions diverses en el camp de l'enginyeria lingüística.

Estat de desenvolupament

La selecció de la nomenclatura ha estat una de les operacions prèvies més importants per al desenvolupament de les fases successives del projecte. El CTILC ha estat utilitzat com a base de prospecció, i s'han seleccionat sobre bases estadístiques i formals els lemes que cal tenir en compte en el *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* (DDLCC).

També s'ha dut a terme la concreció dels diferents criteris lexicogràfics i formals per a la redacció del diccionari. Aquests criteris s'articulen en forma d'un document titulat *Criteris de redacció* que recull tots els aspectes rellevants de la redacció del DDLCC a partir de cadascun dels elements estructurals que formen part del diccionari.

D'acord amb el pla de treball del projecte, s'ha portat a terme la redacció d'un conjunt de 650 articles lexicogràfics de prova. Aquesta tasca específica tenia la doble finalitat de simular el procés de redacció sistemàtica de la fase següent i, alhora, de constituir un banc de proves dels criteris adoptats per a l'elaboració del diccionari descriptiu. Paral·lelament a la redacció d'aquests articles, s'ha implementat l'estructura relacional del DDLCC a la base de dades que és utilitzada per a la redacció sistemàtica dels articles del diccionari. Aquesta base de dades constitueix el nucli de la denominada *estació de treball lexicogràfica*, que reuneix en un mateix entorn de treball interactiu les dades de referència per a la redacció dels articles del diccionari. Dins de l'any 1999 han començat els treballs de redacció sistemàtica d'articles del DDLCC.

S'ha redactat un informe complet sobre el DDLCC en què es recullen tant els criteris seguits en l'obra com l'estat d'execució del pla de treball; aquest informe ha estat aprovat per la Secció Filològica.

Publicacions

- RAFEL I FONTANALS, JOAQUIM [dir.]. *Diccionari de freqüències, 2: Llengua literària*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998.
- *Diccionari de freqüències, 3: Dades globals*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1998. [Conté un CD-ROM]

SIMPLE (Semantic Information for Multifunctional Plurilingual Lexica)

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

L'objectiu principal d'aquest projecte és l'afegiment de la informació semàntica als lèxics constituïts en el marc del projecte PAROLE. Hom preveu la codificació d'unes 20.000 unitats semàntiques, la qual cosa significarà la codificació d'una part de les entrades lèxiques que van ésser descrites morfològicament i sintàcticament en el projecte PAROLE (aproximadament entre 3.000 i 4.000 entrades lèxiques seran anotades semànticament). A fi de posar les bases per a una explotació multilingüe dels recursos, s'ha determinat un cert grau d'homogeneïtat en la selecció dels mots que cal codificar.

Estat de desenvolupament

El projecte SIMPLE preveia una fase inicial de disseny d'una sèrie d'especificacions lingüístiques destinades a establir el model de codificació de la informació

semàntica. El grup de l'IEC entrà a formar part de la comissió d'especificacions lingüístiques i hi ha tingut una participació activa, especialment en els treballs d'establiment de la correspondència entre el model relacional de GENELEX i el model basat en estructures de tipus que ha servit de base per a la codificació de SIMPLE. En l'aspecte informàtic, el grup de l'IEC ha treballat en l'elaboració d'eines informàtiques per a la codificació de les unitats semàntiques, les quals són utilitzades per uns altres grups del projecte.

Malgrat l'orientació eminentment aplicada del projecte SIMPLE, que s'inscriu en el marc de la producció de recursos lingüístics, ha calgut aprofundir uns determinats aspectes teòrics de la descripció del lèxic. L'estratègia de codificació semàntica es basa en els models de *lexicons generatius*, amb aportacions de teories lexicalistes d'unificació que recullen informació lèxica subespecificada. Des del punt de vista pràctic, doncs, el projecte ha representat també la primera implementació sistemàtica d'un lèxic computacional basat en *templates* que estructuraven el lèxic multidimensionalment.

El desenvolupament dels treballs del projecte avança d'acord amb els terminis establerts en el contracte amb la Comissió Europea, que preveu per al mes d'agost de 1999 un total de 3.300 unitats semàntiques codificades, entre les quals n'hi ha d'haver 300 de tipus esdevenimental.

Realitzacions concretes

Dins de les activitats previstes en la divulgació dels resultats del projecte hi ha la publicació en forma de llibre d'uns quants articles sobre els projectes PAROLE i SIMPLE. Aquestes contribucions tractaran dels diferents aspectes de la descripció dels recursos lingüístics constituïts i del model amb què s'han implementat, i de les especificacions lingüístiques que han calgut per al desenvolupament harmonitzat dels recursos lingüístics constituïts per a les catorze llengües europees que formen part del projecte.

El projecte SIMPLE presentarà els seus resultats de manera integrada durant el proper congrés de LREC (Language Resources and Evaluation Conference), que se celebrarà a Grècia a l'estiu del 2000.

La flexió verbal en els dialectes catalans

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Les tasques desenvolupades en el marc del projecte «La flexió verbal en els

dialectes catalans» durant el curs 1998 i 1998 han consistit a preparar l'edició en paper i en suport magnètic de les dades verbals que apareixen en els quatre volums de *La flexió verbal en els dialectes catalans*, publicats per l'Oficina Romànica de Lingüística i Literatura, del 1928 al 1932, i dels materials que consten en els dotze quaderns de camp que A. M. Alcover utilitzà per a aplegar els resultats de les seves enquestes i que completen l'obra editada. Aquestes dades havien estat prèviament processades, revisades i incloses en una base de dades. L'edició en paper consistirà en dos volums que contindran unes quantes taules que presenten la conjugació completa dels diversos verbs enquestats. L'edició en suport magnètic consistirà en un CD-ROM que contindrà un programa informàtic que permetrà fer consultes —simples i complexes— sobre les formes verbals —unes 470.000— que integren la base de dades. És previst que el projecte es clogui, amb l'edició definitiva en ambdós suports, el mes de novembre de 1999.

Oficines de la Secció Filològica

Oficina d'Onomàstica

Director: Josep Moran i Ocerinjauregui

Activitats

Atenció de consultes

L'activitat principal de l'Oficina d'Onomàstica és atendre i respondre les consultes onomàstiques, tant de toponímia com d'antroponímia, adreçades a l'Institut d'Estudis Catalans. Durant aquest curs s'han rebut més de tres-cents cinquanta consultes, algunes de les quals són simples (la forma ortogràfica correcta d'un antropònim, per exemple) i unes altres múltiples (el nomenclàtor dels carrers de Badalona, amb més de 800 noms, per exemple).

Les consultes provenen dels centres de Normalització Lingüística del Consorci per a la Normalització Lingüística, de diversos departaments de la Generalitat de Catalunya (Política Territorial i Obres Públiques, Justícia, Medi Ambient, Cultura, etc.), dels serveis de Català dels ajuntaments i de les universitats (com la de les Illes Balears i la de València), d'algunes entitats públiques i privades (com ara associacions, editorials..., i també molt sovint dels mitjans de comunicació —premsa i ràdio) i de particulars.

Secció Filològica: acords i informes sobre onomàstica

En la reunió del 12 de març de 1999, Josep Moran va informar la Secció Filològica sobre el projecte del *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*.

La Secció Filològica ha pres els acords següents: emprar preferentment la forma original dels exotopònims (d'acord amb les recomanacions de les Nacions Unides sobre noms geogràfics), excepte en els casos que tinguin una forma catalana diferent d'ús tradicional i habitual, com en el cas de *Londres* o *Terrol* (18 de setembre de 1998); considerar com a preferent la forma *Cambray* per a aquest topònim francès, però admetre també la forma *Cambrai*, que ha tingut també algun ús en relació amb fets històrics (18 de setembre de 1998); incloure el topònim *Vensilló* a la llista de topònims de la Franja aprovada per la Secció Filològica en la reunió del 15 de desembre de 1995 (15 de gener de 1999), i mantenir la forma catalana lingüísticament correcta del topònim *Arànsers* (Lles de Cerdanya) (15 de gener de 1999).

Durant aquest darrer curs, a més dels casos que han generat un acord de la Secció Filològica, l'Oficina d'Onomàstica també ha presentat el report de caràcter informatiu sobre el topònim *el Vilosell* (Garrigues).

Comissió d'Onomàstica

Durant aquest curs s'ha portat a terme la reunió de constitució de la Comissió d'Onomàstica (1 de juliol de 1999). Aquesta Comissió, que presideix el director de l'Oficina d'Onomàstica, Josep Moran i Ocerinjauregui, és integrada pels membres de la Secció Filològica Jordi Carbonell i de Ballester, Isidor Marí i Mayans, Joan Miralles i Montserrat, Lluís B. Polanco i Roig i Ramon Sistac i Vicén.

Durant aquesta reunió inicial, a més de la presentació de l'Oficina d'Onomàstica i de les seves activitats als membres de la Comissió d'Onomàstica, també es va tractar del projecte del *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya* i es van analitzar els «Criteris per a l'aplicació de la normativa lingüística en la toponímia», que durant el curs següent es presentaran a la Secció Filològica.

*Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*1. *Descripció del projecte*

La Resolució 563/V del Parlament de Catalunya (7 de maig de 1998) encarregà al Govern l'elaboració, amb la col·laboració de l'Institut d'Estudis Catalans, d'un *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*, que, a més dels noms de caràcter territorial (comarques, parcs naturals), comprèn principalment els nuclis de població (municipis i veïnats), els elements arquitectònics

singulars de caràcter monumental (per exemple, *monestir de Poblet*, *castell de Requesens*), els orònims (*el Montsec*) i els hidrònims (*el Segre*) més importants, i també les vies de comunicació bàsiques (*túnel del Cadí*, *aeroport de Barcelona*).

Participen en aquest projecte l'Institut d'Estudis Catalans per mitjà de l'Oficina d'Onomàstica de la Secció Filològica; els departaments de Cultura, de Governació, d'Economia i de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya; el Consorci per a la Normalització Lingüística, l'Associació Catalana de Municipis i la Federació Catalana de Municipis.

2. *Objectiu*

El *Nomenclàtor oficial de Catalunya* inclourà aproximadament 37.000 topònims i té com a termini de realització el mes de maig de l'any 2000. Aquesta toponímia serà oficial a partir del moment de la seva publicació, per la qual cosa el Govern emprendreà les mesures necessàries perquè la toponímia de tota la cartografia, de les obres de referència, dels llibres de text i de la retolació s'ajusti a la denominació que figuri al nomenclàtor.

3. *Desenvolupament del treball del Nomenclàtor*3.1. *Material rebut i distribució*

Els darrers dies de març de 1999 es va acabar de rebre de l'Institut Cartogràfic

de Catalunya tot el material relacionat amb el *Nomenclàtor oficial de la toponímia major de Catalunya*, és a dir, les llistes comarcals que inclouen els prop de 37.000 topònims que integraran aquest nomenclàtor i els mapes en què se situen aquests noms propis de lloc.

Durant aquest curs, l'Oficina d'Onomàstica ha fet divuit reunions a fi de repartir aquest material als centres de Normalització Lingüística (CNL) i per tal d'explicar la tasca que els tècnics del Consorci han de realitzar, a més de la reunió inicial amb els directors de tots els CNL (27 d'octubre de 1998).

3.2. *Tasca realitzada*

Durant aquest curs, l'Oficina d'Onomàstica ha anat fent l'estudi bibliogràfic de la toponímia inclosa en aquest projecte, mentre que els tècnics del Consorci per a la Normalització Lingüística han realitzat la feina de camp (comprovació de l'existència dels topònims, de la seva pronúncia, de la localització, etc.).

A partir dels mesos de maig i juny ha començat a arribar la informació dels diversos centres de Normalització, a partir de la qual es proposaran les correccions necessàries a la informació de base de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC).

Fins al mes de juliol de 1999 hom ha rebut la informació completa de les comarques de Garraf, de l'Alt Penedès i del Maresme, i bona part de la

informació de les del Baix Llobregat, del Barcelonès i del Vallès Oriental.

3.3. *Segona tanda de reunions amb el Consorci*

En la realització de la feina de camp dels tècnics del Consorci han sorgit, però, dubtes i consultes diversos, per la qual cosa s'han organitzat unes noves reunions de treball en què, a més de l'Oficina d'Onomàstica, també participa l'Institut Cartogràfic de Catalunya, ja que molts d'aquests dubtes es relacionen amb criteris cartogràfics.

3.4. *Revisions acabades i darreres reunions*

Ja s'ha fet la darrera reunió amb el CNL de Garraf, en la qual s'han solucionat els dubtes i els casos problemàtics de la toponímia d'aquella comarca, i finalment se n'ha acabat la correcció definitiva.

A les comarques de l'Alt Penedès i del Maresme s'està pendent de fer la reunió que permeti resoldre els darrers casos problemàtics i poder lliurar les correccions a l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Es preveu que entre els mesos de juliol i setembre de 1999 els CNL hauran acabat la feina de camp.

Normalització de l'antroponímia catalana

L'expedició de certificats per a la normalització de la grafia dels noms i, sobretot, dels cognoms, que durant el darrer curs

es va incrementar significativament a partir de la promulgació de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística —i concretament a partir de l'article 19, «L'antroponímia», del capítol II, «L'onomàstica»—, ha continuat creixent com a conseqüència de la promulgació del Decret 208/1998, de 30 de juliol, pel qual es regula l'acreditació de la correcció lingüística dels noms i dels cognoms.

Aquesta nova situació en el procés de normalització pel que fa a l'onomàstica va fer necessària una reunió (2 d'octubre de 1998) entre membres de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya i de l'Oficina d'Onomàstica —ja que ambdós organismes són els encarregats d'expedir aquests certificats— per tal d'establir-ne els criteris, la qual cosa va portar a la publicació de la Instrucció de 20 d'octubre de 1998 sobre l'expedició dels certificats que acrediten la correcció ortogràfica dels cognoms catalans a l'empara del Decret 208/1998, de 30 de juliol.

La complexitat del procés de normalització onomàstica també ha fet que, posteriorment (19 de maig de 1999), es redactés per a la Secció Filològica un «Informe sobre el marc legal de la correcció i del canvi dels prenom i cognoms».

Col·loquis

Joan Anton Rabella va participar en el XXV Col·loqui de la Societat d'Onomàs-

tica, que va tenir lloc a Sagunt (Camp de Morvedre) els dies 26 i 27 de febrer de 1999, amb la ponència «Toponímia: problemes i mètodes».

Assessorament en els reculls topònims i ajuts a la recerca

S'han fet unes quantes reunions amb la intenció d'estimular i d'assessorar la realització de reculls topònims i, també, amb la voluntat de provar de facilitar-ne la publicació. Com a resultat d'aquestes gestions, Ramon Amigó i Ramon Pere han iniciat el recull d'onomàstica de l'Albi, que compta amb l'ajut d'aquesta Oficina per a les despeses de realització.

Oficina de Consultes

Director: Joan Veny i Clar

Activitats

Durant el curs 1998-1999, el volum de consultes adreçades a l'Oficina de Consultes (OC), tenint en compte el període que abasta, s'ha mantingut aproximadament estable amb relació al curs anterior. L'atenció d'aquestes consultes i totes les feines que se n'han derivat han estat les tasques principals de l'OC.

1. Organització i funcionament

— Manteniment de l'alimentació i la gestió informàtica de la base de dades de

l'OC (BADO) amb les fitxes de consulta (senzilla i complexa), els estudis adreçats a les diferents comissions, les respostes i els registres de control de cada grup de documents.

— Des de l'inici del curs, arxiva-ment informàtic de les consultes a mesura que arriben a l'OC. Pel que fa a les fitxes manuals dels cursos anteriors, se n'ha informatitzat el 50 % aproximadament.

— Elaboració d'informes i estudis (consultes, suggeriments, propostes d'esmena) per a les comissions corresponents, per a especialistes externs, etc. Redacció de reports mensuals amb les dades estadístiques i les activitats de l'OC per a la Secció Filològica.

— Incrementació del cabal de documentació provinent d'Internet tant pel que fa a adreces d'interès lingüístic, eines i recursos diversos, com pel que fa a documents pròpiament dits, els quals han estat emmagatzemats de manera provisional, mentre esperem de poder-los introduir en el gestor documental de Topic.

— Tasca conjunta de l'OC amb les altres oficines de la Secció Filològica en el manteniment i l'adequació de la unitat compartida amb vista a facilitar a cada instància l'accés a la informació d'interès general i, així, enriquir i rendibilitzar les feines pròpies de cada oficina. També s'ha alimentat la unitat Q, compartida per tot el personal de l'IEC,

amb els acords normatius presos per la Secció Filològica i amb alguns documents d'interès general.

2. *Atenció de consultes, dades estadístiques*

Les consultes adreçades a l'OC durant el curs 1998-1999 han estat rebudes per telèfon, per carta, per fax i, cada dia més, mitjançant el correu electrònic. Segons les diferents classificacions establertes, se'n desprenen les dades estadístiques següents:

— Consultes rebudes: 357, 330 de les quals han estat resoltes o estan pendents de la decisió d'alguna altra instància (comissions, Secció Filològica). D'aquestes 330, 165 han originat una fitxa de recerca per a fer-ne el seguiment i resoldre-les.

— Estudis i informes elaborats per l'OC: 29 (11 d'adreçats a la Comissió de Lexicografia, 17 a les Oficines Lexicogràfiques i 1 al Ple de la Secció Filològica).

— Usuaris (per ordre d'importància quantitativa):

- Serveis lingüístics institucionals i universitaris (aproximadament, el 22,6 %): Direcció General de Política Lingüística, Consorci per a la Normalització Lingüística, Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu, TERMCAT, Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, ESADE, serveis lingüístics de bona part de les univer-

sitats dels Països Catalans, departaments de la Generalitat de Catalunya, Generalitat Valenciana, consells comarcals, serveis locals de català, ajuntaments, etc.

- Professionals de la llengua (aproximadament, el 22 %): correctors, assessors, tècnics lingüístics, traductors, escriptors, etc.

- Internes de l'IEC (aproximadament, el 19,5 %): personal dels diferents serveis de la Secció Filològica i de l'IEC en general.

- Particulars (aproximadament, el 14,8 %): corresponen majoritàriament a les consultes puntuals, classificades sense fitxa de recerca.

- Sector de l'ensenyament en general (aproximadament, l'11,5 %): escoles, instituts, estudiants estrangers, etc.

- Mitjans de comunicació (aproximadament, el 5,5 %): TVC, Agència EFE, TV2, a més de la col·laboració regular amb *El Periódico*, que trameta a l'OC les preguntes sobre llengua que li adrecen els seus lectors.

- Empreses (aproximadament, el 4,5 %): caixes i bancs, editorials, empreses de serveis, etc.

- Procedència geogràfica:

- Països Catalans, Estat espanyol, UE, EUA, el Japó, Finlàndia, etc.

- Continguts:

- Consultes: 252.

- Demanda d'informació i de dictàmens: 59.

- Suggestiments i comentaris diversos: 6.

- Classificació temàtica:

Lèxic i terminologia	122
Morfosintaxi	48
DIEC	25
Onomàstica i toponímia	21
Ortografia	29
Convencions	13
Fraseologia	5
Informació general	49
Altres (sense especificar)	22

3. *Altres activitats*

— La responsable de l'Oficina de Consultes ha assistit al Simposi Fabra, organitzat per l'IEC el mes de novembre de 1998, i a dues sessions del Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona (desembre de 1998).

— Relacions amb serveis lingüístics:

- Ha continuat l'intercanvi d'informació entre els diferents serveis institucionals, tant pel que fa a consultes puntuals com a la difusió de material útil per a l'assessorament.

- L'OC ha tramès als serveis lingüístics dos comunicats amb els acords lingüístics presos per la Comissió de Lexicografia i la Secció Filològica durant aquest curs. Aquesta trama s'ha fet extensiva al Servei de Llengua de la Universitat de Barcelona.

- El TERMCAT ha retornat el llistat de mots pendents d'estudi amb els comentaris i les precisions que resulten de la comparació d'aquest amb les seves bases de dades. El Servei d'Assessorament Lingüístic de la DGPL encara no ha enviat la seva resposta sobre aquest llistat.

- En el marc dels acords de col·laboració amb la DGPL, la responsable de l'OC ha assistit a conferències i cursos de formació adreçats als assessors lingüístics, organitzats per la DGPL (octubre-novembre de 1998 i maig de 1999).

Oficines Lexicogràfiques

Director: Joaquim Rafel i Fontanals

Les tasques de les Oficines Lexicogràfiques (OL) durant el curs 1998-1999 s'han centrat, fonamentalment, en diversos projectes lexicogràfics directament relacionats amb el *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) i amb la base de dades de les Oficines Lexicogràfiques (BDOL).

1. *La segona edició del Diccionari de la llengua catalana de l'Institut (DIEC)*

Durant el curs 1998-1999, les OL s'han dedicat especialment a les tasques de la segona edició del DIEC. Aquestes tasques estan distribuïdes en les tres àrees de treball següents.

1.1. *Aplicació de criteris al text del DIEC*

Per a l'elaboració de la primera edició del DIEC, la Secció Filològica va aprovar un conjunt de criteris lexicogràfics. Alguns d'aquests criteris, però, es varen aplicar parcialment al text; uns altres van quedar pendents, amb la intenció de fer-ne l'aplicació durant el procés de la segona edició. A més, amb vista a aquesta segona edició, s'ha comprovat la necessitat de modificar o ampliar alguns d'aquells criteris. A continuació s'indiquen els avenços fets per les OL en aquesta àrea de treball.

Pel que fa als criteris de la primera edició, s'ha enllestit la reordenació d'accepcions dels articles del DIEC que no s'adequaven al criteri fixat per la Secció Filològica i s'hi ha aplicat el criteri de supressió del punt i coma com a separador d'accepcions.

Quant a l'ajustament dels criteris per a la segona edició, s'han elaborat uns quants estudis i s'hi ha aplicat un nou sistema de representació de les categories gramaticals aprovat per la Secció Filològica.

1.2. *Tractament de les propostes d'esmena al text del DIEC*

Des de la publicació del DIEC, les OL han recollit totes les propostes d'esmena fetes al text del diccionari, tant les que han aparegut publicades com les que han estat trameses directament a la Sec-

ció Filològica o a les OL per institucions i persones de dins i de fora de l'Institut, amb la finalitat d'analitzar-les i d'incorporar-les al text de la segona edició del diccionari, si escau.

En aquesta segona àrea de treball s'ha enllestit la classificació tipològica de les propostes, atenent les esmenes a les entrades, a les definicions, a les subentrades i als exemples, i també a les propostes d'addició i de supressió d'informacions.

En l'àmbit de les tasques concretes d'aquesta àrea, les OL s'han dedicat, sobretot, a l'elaboració d'informes que tracten de les propostes referents a la forma de les entrades i a la seva representació en el diccionari. Aquests informes han estat objecte d'estudi i de resolució per la Comissió de Lexicografia. A més, s'ha iniciat l'estudi de les propostes d'esmena de les definicions.

1.3. *Revisió de la terminologia continguda en el DIEC*

La revisió de la terminologia prevista per a la segona edició del DIEC és dividida en tres fases: revisió de la nomenclatura, revisió de les definicions i revisió final per a harmonitzar les definicions de les àrees temàtiques afins.

Les tasques referents a la primera fase d'aquesta revisió, és a dir, a la revisió de la nomenclatura, han consistit, sobretot, en la introducció a la base de dades de les indicacions i les propos-

tes fetes pels especialistes de cada àrea relatives al manteniment, a la supressió o a l'addició de termes d'especialitat. Actualment s'ha introduït el 80 % del total dels llistats rebuts. Cal tenir en compte, però, que les OL encara no han rebut tots els llistats tramesos als especialistes durant el primer trimestre de 1998.

Un cop introduïdes les dades a la base, les OL elaboren, a partir dels criteris establerts per la Comissió de Lexicografia (CL), un informe per a cadascuna de les propostes fetes pels especialistes. Després, la CL és l'encarregada d'analitzar-les i de sancionar-les. Actualment, s'han elaborat els informes corresponents a les propostes de catorze àrees. Les propostes de cinc d'aquestes àrees ja han estat estudiades a la CL.

Malgrat que la primera fase no és del tot tancada, s'han iniciat les tasques corresponents a la segona, és a dir, a la revisió de les definicions. En aquest sentit, les OL han elaborat uns criteris per a la revisió de les definicions i han lliurat a la majoria dels especialistes de les diferents àrees del coneixement els llistats que els han de permetre revisar les definicions actuals o bé d'elaborar-ne de noves.

Concretament, a final de juny s'han lliurat 46 llistats i es preveu que abans de final de curs s'hauran distribuït bona part dels restants.

2. *El Diccionari manual (DM)*

L'activitat bàsica en l'elaboració del *Diccionari manual* ha estat la redacció de les entrades a partir de la selecció de la nomenclatura i de l'establiment dels criteris de redacció, tasca feta durant el curs anterior.

Atès que encara no es comptava amb la nova base de dades (plataforma Unix), la primera quarta part del DM es va redactar amb l'editor de textos Word. A partir del mes de febrer de 1999 ja es va disposar del nou programa i es va procedir a la introducció de totes les entrades redactades fins al moment, feina que encara no s'ha acabat.

Com que el nou sistema resultava massa lent per les característiques del DM, es va proposar d'emprar en la redacció d'aquest diccionari el programa d'esmena ràpida de la BDOL adaptat al nou sistema. A principis de juliol s'ha disposat d'una versió de proves d'aquest programa.

També durant el mes de juliol s'han pogut lliurar al director de les OL les primeres entrades del DM (lletres E i F) per tal d'ésser avaluades.

3. *Participació en el Centre de Referència d'Enginyeria Lingüística (CREL)*

Enguany, s'han enllestit la classificació i la codificació dels arguments de complement directe de tots els verbs del DIEC i el seu etiquetatge a la base de dades

BDVER. Amb aquesta tasca, les OL col·laboren en el projecte d'elaboració d'un analitzador sintàctic de baix nivell, la implementació del qual es duu a terme a l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA) de la Universitat Pompeu Fabra.

En segon lloc, des de les OL s'ha fet una descripció exhaustiva de totes les informacions susceptibles de formar part de la macroestructura i de la microestructura d'un diccionari monolingüe de llengua general com a col·laboració en el disseny d'una estació lexicogràfica.

4. *Base de dades lexicogràfiques*

Les OL dediquen part de la seva feina a mantenir, actualitzar i millorar la BDOL, l'eina bàsica dels seus treballs lexicogràfics, amb la col·laboració del CEDI.

Durant el curs 1998-1999 hom ha dut a terme una anàlisi de la nova tipografia del DIEC; concretament, dels canvis derivats de la numeració de les accepcions i del nou sistema de representació de les categories gramaticals i dels valoratius lingüístics.

Per una altra part, també en col·laboració amb el CEDI, s'ha fet el seguiment del projecte de migració de la base de dades de les OL a la plataforma Unix. Igualment, s'ha elaborat un estudi que reflecteix la temporització prevista de les tasques de validació dels programes de la dita base de dades.

5. *Altres activitats*

a) *Consultes lexicogràfiques*

Les OL col·laboren habitualment en la resolució de problemes relacionats amb el lèxic i la lexicografia plantejats per l'Oficina de Consultes, la Fundació Enciclopèdia Catalana i el Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona, entre algunes altres institucions.

b) *Consell Supervisor del TERMCAT*

Un membre de les OL participa en les reunions que el Consell Supervisor del TERMCAT fa amb una periodicitat quinzenal per a resoldre casos conflictius de terminologia.

c) *Conferències*

Participació en el I Seminari de Correcció de Textos, organitzat pel Servei de Correcció de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona, 26 de març de 1999. S'hi impartiren les conferències següents:

— «El *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans

com a eina en la correcció i la redacció de textos», a càrrec de Carolina Santamaria.

— «La fixació de la terminologia en la correcció i la traducció de textos», a càrrec de Maria Bozzo.

d) *Publicacions*

Bozzo, Maria. «La normativa lèxica del català: el diccionari de Pompeu Fabra». *El Periódico* (25 desembre 1998).

e) *Lectura de comunicacions*

Participació en el col·loqui internacional *La lingüística de Pompeu Fabra*. Tarragona, del 14 al 16 de desembre de 1998. Les comunicacions presentades foren les següents:

— M. Bozzo i G. Pauné: «L'ordenació i la jerarquització de les accepcions en el *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra».

— A. Espallargas i P. Montalat: «Aproximació als exemples de les entrades verbals del *Diccionari general de la llengua catalana*, de Pompeu Fabra: representació de la sintaxi».

Societats filials

Societat Catalana d'Estudis Clàssics

JUNTA DIRECTIVA

President:

MARC MAYER I OLIVÉ

Vicepresident:

JAUME PÒRTULAS I AMBRÓS

Secretari:

XAVIER RIU I CAMPS

Tresorer:

JOSEP MARTÍNEZ GÁZQUEZ

Vocals:

JOSEP O'CALLAGHAN MARTÍNEZ

ENRIC ROQUET I LLOVERA

Delegat de l'IEC:

CARLES MIRALLES I SOLÀ

Nombre de socis:

188

32 estudiants adherits

Conferències

— *Trajano padre y el ninfeo de Mileto*, a càrrec de Geza Alföldy, professor. Institut d'Estudis Catalans, 15 d'octubre de 1998.

— *Particularitats del llatí hispànic*, a càrrec de Pere Canela, professor. Institut d'Estudis Catalans, 20 de gener de 1999.

— *La storia di Medusa: varianti iconiche e varianti narrative*, a càrrec d'Ezio Pellizer, professor de la Universitat de Trieste (Itàlia). Institut d'Estudis Catalans, 8 de febrer de 1999.

— *Filosofia y medicina en la Grecia antigua: modelos de conocimiento y sus repercusiones*, a càrrec de Geoffrey E. R. Lloyd, professor de la Universitat de Cambridge. Consell Superior d'Inves-

tigacions Científiques a Catalunya, 11 de març de 1999. Acte organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

— *La comparación entre la ciencia griega y la china*, a càrrec de Geoffrey E. R. Lloyd, professor de la Universitat de Cambridge. Consell Superior d'Investigacions Científiques a Catalunya, 12 de març de 1999. Acte organitzat conjuntament amb la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, amb el suport del Comissionat per a Universitats i Recerca.

— *La llegendà artúrica a l'hagiografia*, a càrrec de Glòria Torres, professora de la Universitat de Barcelona. Reial Acadèmia de Medicina, 14 d'abril de 1999.

— *Pilgrimage to a greek island: from Argonauts to Athenian migrants*, a càrrec de Margaret Kenna, professora de la Universitat de Swansea (Gal·les). Institut d'Estudis Catalans, 3 de maig de 1999.

— *Juan Gil de Zamora y su obra científica*, a càrrec de Càndida Ferrero,

de la Universitat Autònoma de Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 18 de maig de 1999.

— *La misericòrdia divina del paganismo al cristianismo*, a càrrec de David Konstan, de la Universitat Brown de Providence (EUA). Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, 17 de juny de 1999.

Societat Catalana de Llengua i Literatura

JUNTA DIRECTIVA

President:	AUGUST BOVER I FONT
Vicepresident:	JOSEP MASSOT I MUNTANER
Secretari:	JOAN ANTON RABELLA I RIBAS
Tresorera:	MONTSERRAT ALEGRE I URGELL
Vocals:	JOSEP PARÉ I JIMÉNEZ MILA SEGARRA I NEIRA
Delegat de l'IEC:	JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI
Nombre de socis:	362

Activitats generals

La Societat Catalana de Llengua i Literatura (SCLL) ha continuat enguany la seva activitat, centrada en dos aspectes: la publicació anual d'un número de la revista *Llengua & Literatura* i la realització de col·loquis o taules rodones de tipus monogràfic, a més de conferències aïllades de personalitats del món de la lingüística i la literatura.

Activitats del curs 1998-1999

— *Història de la llengua: problemes i mètodes. I Curs de Filologia Valenciana. III Simposi de Filologia Valenciana en honor de Joseph Gulsoy.* Universitat de València, del 10 al 12 de novembre de 1998. Organitzat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, amb la col·laboració de la SCLL, que, a més, va participar-hi amb tres

ponències de membres de la junta o del consell de redacció de la revista *Llengua & Literatura*:

- Conferència «Substrat i superestrat en l'evolució del català», a càrrec de Josep Moran.
- Conferència «Com estudiar la història de la llengua del segle xx», a càrrec de Mila Segarra.
- Conferència «Les noves Regles d'esquivar vocables: les correccions en el gènere processal», a càrrec de Joan Anton Rabella.

— Homenatge a Santiago Albertí. Institut d'Estudis Catalans, 10 de desembre de 1998. Amb la intervenció de Jordi Carbonell, membre de la Secció Filològica, que va fer la presentació de l'acte d'homenatge al filòleg i historiador, en el qual es va repassar la tasca lexicogràfica actual amb les conferències següents:

- «Els projectes lexicogràfics de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada», a càrrec de M. Teresa Cabré.

- «El diccionari del català contemporani: un intent de renovació metodològica», a càrrec de Joaquim Rafel.

— *XXV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica*. Sagunt, 26 i 27 de febrer de 1999. D'acord amb la voluntat de realitzar actes descentralitzats, la SCLL va col·laborar en l'organització del XXV Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, en el qual, a més, va participar amb la ponència següent:

- Conferència «Toponímia: problemes i mètodes», a càrrec de Joan Anton Rabella.

— *Acte de commemoració del centenari del naixement de Joan Oliver*. Centre Cultural de les Corts, Barcelona,

12 de maig de 1999. Josep Massot i Muntaner, vicepresident de la SCLL, va presentar l'acte, organitzat conjuntament per la SCLL, el Centre Cultural de les Corts i l'Arxiu Municipal del Districte de les Corts. L'acte va consistir en tres conferències, a càrrec de Joaquim Molas, Ignasi Riera i Francesc Vallverdú, i una lectura dramatitzada del *Bestiari de Joan Oliver*, a càrrec de membres de l'IES Ausiàs March.

Conferències

— *Estat actual de l'estudi de la llengua ibèrica*, a càrrec de Javier Velaza, de la Universitat de Barcelona. 24 de febrer de 1999.

Publicacions

Llengua & Literatura, núm. 9 (1998).

Secció de Filosofia i Ciències Socials

Composició i estructura de la Secció

La Secció té la mateixa estructura que ara fa un any i el mateix Consell de Govern, format pels senyors Josep M. Muntaner, president; Joan Vilà i Valentí, vicepresident; Pere Lluís Font, secretari, i Josep González-Agàpito, tresorer. Pel que fa a la composició, el senyor Josep Perarnau, membre numerari, ha passat a emèrit.

Així, doncs, la composició actual de la Secció és de 21 membres numeraris, 8 membres emèrits, 2 membres corresponents i 1 membre supernumerari, els quals estan distribuïts de la manera següent, segons les set àrees en què s'estructura la Secció (seguint l'ordre d'incorporació a l'Institut de la disciplina, o de la primera de les disciplines, de cada àrea):

- Filosofia: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent.
- Dret: 3 membres numeraris, 1 d'emèrit i 1 de corresponent.
- Economia: 4 membres numeraris.
- Geografia i demografia: 3 membres numeraris i 3 d'emèrits.
- Pedagogia i psicologia: 2 membres numeraris, 3 d'emèrits i 1 de supernumerari.
- Comunicació i antropologia: 3 membres numeraris.
- Sociologia i ciència política: 3 membres numeraris.

En el Ple de l'Institut del dia 14 de juny van ser designats nous membres numeraris, a proposta de la Secció, els senyors Josep Lluís Blasco i Estellés (Filosofia), Joan Francesc Mira i Casterà (Comunicació i antropologia) i Ricard Torrents i Bertrana (Pedagogia i psicologia). (Vegeu el subapartat «Nous membres», dins l'apartat «El Ple».) La Secció té, doncs, el nombre màxim de membres numeraris previstos en els Estatuts actuals de l'Institut.

Sessions dutes a terme

La Secció ha celebrat onze sessions plenàries, nou d'ordinàries i dues d'extraordinàries. Les sessions extraordinàries, el novembre i el desembre de 1998, van ser dedicades, la primera, a la proposta de candidats a nous membres de la Secció, seguida de la discussió i la votació sobre la seva idoneïtat, i, la segona, a la presentació formal i la votació definitiva d'aquests. Quant a les sessions ordinàries, en cada una hi ha hagut un punt fort a l'ordre del dia: una comunicació acadèmica, un debat, la discussió del pressupost o l'informe sobre els treballs de recerca en curs. Entre els debats duts a terme, cal esmentar el referent a la preparació de la segona edició del DIEC. Les sessions que han quedat disponibles per a la presentació d'una comunicació acadèmica han estat quatre: una (que ha servit

per a acabar el projecte, de què ja es parlava en memòries anteriors, de fer un balanç de les disciplines científiques corresponents a les àrees de la Secció en el segle xx en l'àmbit dels Països Catalans) ha versat sobre la sociologia (senyora Carlota Solé). Les altres tres han tractat dels temes següents: «1898: regeneracionisme, societat i educació» (senyors José M. Hernández, de la Universitat de Salamanca, i Josep González-Agàpito), «La gestació d'una aportació al lèxic geogràfic català» (senyor Marc-Aureli Vila) i «Andorra: passat i present» (senyor Joan Vilà i Valentí).

Altres activitats

Uns quants membres de la Secció o presidents de societats filials (Carles A. Gasòliba, Josep Jané, Pere Lluís Font, Isidre Molas, Joaquim Muns, Josep Perarnau, Ricard Pié, Antoni Serra Ramoneda, Josep. M. Terricabras i Joan Vilà Valentí) han format part de les ponències per a l'adjudicació dels premis Internacional Catalònia, Institut d'Estudis Catalans d'Economia, Institut d'Estudis Catalans de Filosofia, Antoni Fité i Rossell de Geografia, Història o Dret d'Andorra, Societat Catalana d'Economia i Catalunya d'Urbanisme, atorgats el 1999.

El senyor Miquel de Moragas ha coordinat la preparació de les jornades científiques «Els límits de l'esport: el *doping* del dopatge», celebrades els dies 17 i 18 de juny.

El senyor Pere Lluís Font ha participat en la commemoració, a Vic, del cent cinquantè aniversari de la mort de Balmes, dintre de les activitats de l'«Any Balmes».

Els senyors Josep González-Agàpito i Enric Lluch han coordinat el 1998 els *Reports de la recerca a Catalunya* en les àrees de «Pedagogia» i de «Geografia i demografia», respectivament.

Distincions i homenatges

El senyor Josep Perarnau ha estat guardonat amb la Medalla Narcís Monturiol a la recerca científica.

El senyor Bartomeu Barceló ha obtingut el premi del Consell Insular de Mallorca per la seva trajectòria en treballs sobre urbanisme i ordenació del territori.

El senyor Octavi Fullat ha estat distingit per la Generalitat de Catalunya amb el premi Jaume Vicens Vives a la qualitat docent universitària en ocasió de la seva jubilació.

El senyor Joan Vilà i Valentí ha estat objecte d'un homenatge de la Universitat de Barcelona, que li ha dedicat el llibre *El professor Joan Vilà-Valentí i el seu mestratge en la geografia universitària*.

S'ha posat el nom de Lluís Folch i Camarasa a l'Escola de Psicopedagogia Familiar de Granollers.

El senyor Josep M. Vilaseca i Marcet, que fou membre de la Secció,

ha estat homenatjat pòstumament amb la publicació del llibre *Miscel·lània en homenatge a Josep M. Vilaseca i Marcet. Una contribució a l'anàlisi de la societat catalana contemporània*, que ha estat presentat al Palau de la Generalitat amb una conferència del senyor Josep M. Puig Salellas titulada «Josep M.

Vilaseca i Marcet, un ciutadà exemplar».

Publicacions

ANGLÈS, Misericòrdia. *El pensament de F. Xavier Llorens i Barba i la filosofia escocesa.*

Arxiu de Textos Catalans Antics, núm. 17.

Arxiu de Textos Catalans Antics

Director: Josep Perarnau i Espelt

Articles

Josep Perarnau i Espelt, «La traducció catalana medieval del *Liber futurorum eventuum* de Joan de Rocatalhada. Edició i estudi».

Jaume Mensa i Valls, «Regles i principis d'interpretació bíblica en les obres autèntiques d'Arnau de Vilanova, i en l'*Expositio Apocalypsis* i l'*Expositio super vigesimum quartum capitulum Matthaei*».

Jaume de Puig i Oliver, «Manuscrits eimericians de la Biblioteca Capitulare y Colombina de Sevilla provinents de Girona».

Jaume de Puig i Oliver, «Documents relatius a la Inquisició del *Registrum Litterarum* de l'Arxiu Diocesà de Girona (s. XIV)».

Notes i documents

Miquel Batllori i Munné, *Eusebi Colomer i Pous, S. J. (†) (1923-1997)*.

Àngel Anglada i Anfruns, *Pacià en el manuscrit 1631 de la Bibliothèque Mazarine de París*.

Jesús Alturo i Perucho, *Un altre manuscrit del Llibre del fets del rei En Jaume*.

Josep Perarnau i Espelt, *Un paràgraf del Primer del crestià de Francesc*

Programes de recerca

Eiximenis inspirat en el De mysterio cymbalorum d'Arnau de Vilanova.

Jaume de Puig i Oliver, *Desocultació d'un manuscrit de l'Ars lul·liana a Barcelona, el 1396*.

Lluís Monjas Marco, *El qüestionari de Visita pastoral de Jaume Marquilles, 1413-1414. Edició i estudi*.

Pep Vila, *Un nou document sobre la presència de l'impressor Joan Roembach a Perpinyà*.

Josep Perarnau i Espelt, *Nous autors i textos catalans antics*.

Secció Bibliogràfica**Butlletí Bibliogràfic**

Francesc Feliu i Torrent, *L'empremta d'Antoni de Bastero entre els seus contemporanis i la pervivència del seu record. Revisió crítica dels estudis basterians*.

Recensions.**Notícies bibliogràfiques:**

- I. Obres generals i bibliografies.
- II. Estudis de referència local.
- III. Estudis de referència cronològica.
- IV. Sobre arxius, biblioteques i museus.

Taules

- I. D'arxius i biblioteques.
- II. De noms d'autors i d'obres anònimes.

Història de l'Educació Catalana

Director: Josep González-Agàpito
i Granell

Després de dos anys d'estudi, durant l'any 1998 va quedar enllestit el període de 1898-1939. A més d'aquest treball sistemàtic, cal destacar les missions de recerca fetes a Perpinyà, a Salamanca (Arxiu Nacional, Secció Guerra Civil) i Madrid (Biblioteca Nacional i Reial Acadèmia de la Història). S'ha elaborat una síntesi que pretén ser temàticament i territorialment equilibrada i que s'ha estructurat en els tres apartats següents: a) societat, cultura i pensament pedagògic (relació de la pedagogia amb el teixit cultural i social de l'època); b) ensenyament, escoles i professorat (alfabetització, ensenyament primari, escola elemental, formació dels mestres, ensenyament secundari i professional, ensenyament universitari, instruments i utilitatge per a l'ensenyament, i llengua i ensenyament), i c) educació fora de l'escola; educació social; educació no formal (àmbits no estrictament escolars). S'ha intentat establir una visió comparativa entre tots els territoris en funció de la seva composició social, política i econòmica.

Integració lingüística i cultural dels immigrants a Catalunya. Del coneixement a l'ús del català

Directora: Carlota Solé i Puig

Durant aquest període s'ha continuat la tasca de cercar documentació de diversos arxius, biblioteques i instituts de recerca sobre la qüestió de la llengua de l'àrea d'influència del català i d'institucions relacionades amb el tema de recerca. Un cop examinat com s'ha avançat del coneixement a l'ús del català en l'àmbit públic, s'ha tractat del problema de posar en pràctica el que la Llei de política lingüística estableix tant per a l'àmbit públic com per al privat.

S'ha fet, en aquest sentit, una enquesta per correu a tots els parlamentaris catalans per tal d'analitzar la posició individual dels representants del poble de Catalunya respecte a una qüestió que afecta tan pregonament la vida quotidiana, particular i social de les persones que treballen i viuen a Catalunya. L'enquesta ens ocupà quatre mesos de labor intensa, ja que hom va haver de llençar dues vegades i enviar un segon cop els qüestionaris a tots els parlamentaris que no havien contestat la primera vegada. Malgrat els nostres esforços, el nivell de resposta d'aquesta enquesta per correu no fou tan bo com el que es podia esperar d'un col·lectiu qualificat com és el dels diputats del Parlament de Catalunya.

Es procedí, seguidament, a l'anàlisi de les dades de l'enquesta, en què es demostraren fidedignament les contradiccions, les coincidències i les divergències entre alguns membres dels diferents partits polítics i grups parlamentaris. S'hi aplicà, a continuació, la teoria dels conjunts borrosos per tal d'establir els diversos perfils de les posicions dels responents a les nostres preguntes sobre la Llei de política lingüística. Es preveu que l'Institut d'Estudis Catalans publicui els resultats de l'enquesta, a més de les consideracions teòriques prèvies.

Diccionari Jurídic Català

Director: Josep M. Mas Solench

L'objectiu d'aquest projecte és presentar la terminologia jurídica de l'àrea lingüística del català i les seves varietats —que inclouen Catalunya, les comunitats de València i les Balears, la regió del Rosselló (França) i l'illa de Sardenya (Itàlia)— en una obra de conjunt, tan completa com sigui possible, de manera que cada entrada o article compregui la definició del terme i les seves accepcions, la història, la doctrina, la legislació, la jurisprudència, una bibliografia selecta i la traducció als diversos idiomes europeus: alemany, castellà, francès, anglès, italià i portuguès.

Estat de desenvolupament

A l'objectiu abans assenyalat s'hi ha acoblat també el nomenclàtor de veus dret del Principat d'Andorra. Els treballs s'han dividit segons les diverses àrees del dret i s'ha designat un director especialista per a cadascuna. D'acord amb els directors esmentats, es va establir un nomenclàtor definitiu, amb un total aproximat de 2.000 articles i una extensió de 10.000 folis. Actualment, com s'exposa al paràgraf següent, s'ha recollit ja un 30 % de l'original del projecte i s'ha encarregat el 90 % dels articles previstos.

A més, paral·lelament als treballs indicats, hom procedeix a: a) establir l'alfabetització informatitzada dels articles a mesura de la seva recepció; b) traduir certs articles que inevitablement ens arriben en castellà; c) revisar científicament i lingüísticament els articles rebuts; d) determinar les veus de referència i els articles derivats d'un altre de principal, i e) decidir nous articles.

Igualment, l'oficina administrativa s'ocupa de: a) redactar i trametre la correspondència; b) establir els contractes amb els col·laboradors i procedir a l'ordenació dels pagaments d'honoraris; c) realitzar les gestions i les visites necessàries; d) preparar els pressupostos; e) lliurar els documents bancaris corresponents; f) aconseguir el suport econòmic necessari, i g) realitzar la liquidació dels exercicis.

Per a una millor realització del projecte, els encàrrecs dels articles als diferents col·laboradors es van fent per etapes, segons les àrees de dret en què es divideix l'obra. D'aquí que en aquests moments es disposi ja de les veus corresponents a les branques de dret constitucional, dret processal, dret romà, dret administratiu i bona part de dret canònic, civil i mercantil, a més d'història del dret i biografies de juristes. Fins ara s'han fet encàrrecs a 302 col·laboradors i s'han recollit materials, que sumen el total de 687 articles amb un conjunt de 3.710 folis, cosa que representa aproximadament un terç de l'extensió de l'obra segons les dades de nombre d'articles i extensió que s'han previst d'acord amb el que s'ha ressenyat a l'apartat anterior.

Així mateix, s'ha procedit a encarregar fins al total de 1.804 articles, amb els contractes corresponents. Resten per encarregar els articles corresponents a dret andorrà, dret valencià i dret balear, dels quals ja es disposa dels nomenclàtors corresponents de veus, i es treballa també en els nomenclàtors de dret consuetudinari i dret rossellonès i alguerès.

El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives

Director: Josep M. Martí i Martí

La finalitat d'aquest projecte és conèixer la situació del català als mitjans de comunicació amb l'anàlisi quantitativa de l'oferta i del consum i fent-ne una aproximació qualitativa amb una enquesta als responsables dels mitjans.

L'objectiu final és estudiar les tendències de creixement o decreixement, la utilització del trilingüisme i l'evolució de la presència del català en les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

L'àmbit és el Principat, però el projecte té un annex on s'analitza la situació a la resta dels Països Catalans.

Estat de desenvolupament

En aquests moments, la part central del treball (oferta, consum, situació a Internet, annex dels Països Catalans, enquesta i índex documental) està pràcticament acabada. Manquen les dades de l'oferta corresponents al 1998. Com que per a la resta tenim dades fins al maig de 1999, creiem que hem d'esperar que el Departament de Cultura disposi d'aquestes dades per a poder treure'n conclusions significatives.

A finals de setembre tindrem, doncs, finalitzada la part central del projecte i iniciarem la redacció de conclusions.

Avanç de conclusions

Conclusions principals

1. Els estudis dels quals disposem de l'any 1998 no permeten veure un panorama global del consum de mitjans de comunicació en català al Principat perquè hi manquen les dades del consum de mitjans locals de premsa, ràdio i televisió.

Com més petit és l'àmbit de distribució o d'emissió d'un mitjà, més difícil és que surti en estudis de mesurament del consum amb mostres dissenyades per tot Catalunya, com són els que hi ha disponibles. Per això, no existeixen dades d'audiència o de consum global de les nombroses revistes mensuals i setmanals en català i de l'abundant premsa comarcal del Principat. Així mateix, les dades de televisió local —que en teoria és en català— són recollides per SOFRES, però les xifres només són indicatives, ja que la mostra no és representativa. Només hi apareixen tres o quatre televisions locals, però amb poques mencions perquè les xifres siguin representatives.

2. Disposem d'estudis sobre el consum de mitjans de comunicació locals realitzats durant l'any 1998 que s'han fet a petició d'una organització determinada, però són estudis puntuals que només reflecteixen el sector i les qüestions que interessen els qui han patrocinat l'estudi.

Aquest és el cas de l'estudi sobre la premsa comarcal encarregat a l'Institut OPINA, SA per l'Associació Catalana de Premsa Comarcal i de l'encarregat per l'Associació Catalana de Premsa Gratuïta.

3. Segons l'Estudi General de Mitjans (EGM), la meitat dels catalans consumeixen diaris en castellà, una quarta part en català i la resta llegeixen *El Periódico*. L'estudi no separa els qui llegeixen la versió catalana de la castellana d'aquest diari bilingüe; per tant, en realitat són més els lectors de castellà i català. Aquests diaris que apareixen a l'EGM són diaris d'informació general, econòmics i esportius que es distribueixen per tot el Principat, en grans ciutats o en més d'una comarca.

4. En canvi, gairebé tots els catalans, el 92 %, llegeixen els suplementes setmanals del diari en castellà i només una minoria, el 8 %, ho fan en català.

5. Al costat d'això, un estudi de l'Institut OPINA, SA encarregat per l'Associació Catalana de Premsa Comarcal indica que gairebé el 90 % dels catalans que llegeixen diaris llegeixen premsa comarcal, que majoritàriament és en català.

6. El consum de ràdio és més favorable al català: només el 13 % dels catalans escolta ràdios que solament emeten en castellà. En canvi, el 40 % escolta ràdios catalanes i gairebé la meitat dels catalans escolta ràdios que te-

nen una programació bilingüe (des d'una hora de català fins al 50 % de la programació en català). De tota manera, cal recordar que en aquest estudi no apareixen les ràdios municipals, on l'oferta de català és pràcticament majoritària.

7. Uns quants estudis realitzats durant l'any 1998 es plantegen el tema del consum de televisió a Catalunya, però no n'hi ha cap que permeti tenir una idea global del que passa. El problema, una vegada més, és la dificultat de mesurar el consum de les televisions locals, però també el de les plataformes digitals, els canals via satèl·lit, etc.

8. Si tenim en compte només les televisions convencionals (que emeten «en obert») i Canal+, el consum de televisió és majoritàriament en castellà.

Segons el mesurament d'audiència de SOFRES i considerant la quota de pantalla de les televisions convencionals (TVE-1, La 2, Antena 3 TV, Tele-5, TV3, Canal 33 i Canal+), el 70 % dels catalans consumeixen televisió en castellà i el 30 % en català. El consum de català és una mica superior a l'indicat si considerem que TVE-1 ha emès una mitjana de 50 minuts diaris de programació en català; La 2, una mitjana de dues hores diàries, i Tele-5, 15 minuts diaris durant l'any 1998.

9. Malgrat aquestes dades, el consum de televisió en català és superior a l'indicat, perquè TVE-1, La 2 i Tele-5 han emès diàriament programació en

català durant l'any 1998. A més, cal tenir en compte el consum de televisió local en català que no es pot mesurar adequadament.

a) Segons la Direcció General de RTVE, TVE-1 va emetre 507 hores de català a la primera cadena i 833 hores a La 2. Els programes en català de TV-1 tenen una mitjana de 230.000 espectadors al Principat i una quota de pantalla del 20 %, aproximadament. Els programes en català de La 2 tenen una mitjana de 70.000 espectadors i el 6,5 de quota d'audiència.

b) Tele-5 ha emès diàriament 15 minuts d'informació en català durant l'any 1998. Aquests minuts s'emeten entre les vuit i un quart de nou del matí. Precisament en aquesta franja hi ha una majoria de catalans que veuen televisió en català. Les cadenes que emeten en català tenen el total de quota de pantalla del 60 %, mentre que les que emeten en castellà i unes altres llengües (una resta de la llengua de la qual no podem determinar) sumen el 40 % de quota d'audiència.

10. Quant al consum de televisió local (que considerem en català), disposem de les dades de SOFRES, que són només orientatives, perquè desconeixem l'univers real de cobertura de les cadenes locals. Segons aquestes dades de SOFRES, l'audiència mitjana de les televisions locals a Catalunya és d'unes 3.000 persones, cosa que vol dir que cada minut del dia unes 3.000 persones

han consumit televisió local. Això representa que diàriament unes 365.000 persones han connectat almenys durant un minut amb una televisió local i una mitjana de 2 milions de persones ho han fet cada mes durant l'any 1998.

A més, la tendència del consum local de televisió és ascendent.

11. Dos estudis més fets durant l'any 1998 fan referència al consum de televisió en català: el de l'EGM i el del CIS.

a) Segons l'EGM, el 32,7 % del consum va correspondre a cadenes que emeten en català, i el 65,4 % a les que emeten en castellà. La resta no es pot determinar. Segons aquest mateix estudi, això vol dir que els catalans van consumir una mitjana diària de 78 minuts en català, i la resta, fins a 239 minuts de visionament diari, en castellà.

b) Segons una enquesta del CIS a les diferents comunitats autònomes per a establir quina llengua prefereix la gent a l'hora de veure la televisió, el 32 % prefereix veure-la en català; el 48 %, en català i castellà igual, i el 20 %, en castellà. La resta, el 36,1 %, diuen que veuen la televisió en català i castellà igual; el 35,4 %, més en català que en castellà, i l'1,1 % no contesta.

12. Finalment, un estudi sobre el perfil de lectors de premsa gratuïta a Catalunya, encarregat per l'Associació Catalana de Premsa Gratuïta a l'empresa Market AAD, detecta el total de 235 publicacions gratuïtes.

L'estudi conclou que el 75,8 % de catalans llegeixen, encara que sigui de tant en tant, premsa gratuïta. Segons els seus càlculs, el 20 % d'aquests lectors ho són de segur de publicacions gratuïtes en català.

Sobre Internet

Les dades de la nostra anàlisi revelen que el dinamisme actual de la societat catalana en l'ús d'Internet no significa directament un grau major d'utilització del català en la xarxa que en uns altres àmbits socials. Considerem sensat proposar la hipòtesi que la xarxa reproduïx les tendències sociolingüístiques generals.

La comparació entre el preeminent ús del català en les webs de les administracions públiques catalanes en contra de la pobra presència del català en les webs produïdes per institucions privades (mitjans de comunicació, empreses) sembla donar suport a aquesta hipòtesi: allà on regeixen les lleis del mercat les polítiques de normalització lingüística topen amb la lògica del màxim benefici econòmic.

Cal, però, matisar el poc pes de la llengua catalana en l'àmbit de les institucions privades. Com hem pogut comprovar a l'anàlisi dels mitjans de comunicació i dels cercadors, existeixen diferents polítiques lingüístiques segons quin sigui l'objectiu públic del producte en línia. Localment i comarcalment, el català és la llengua dominant entre els mitjans, men-

tre que en el cas dels cercadors també predomina el català en els que s'especialitzen en l'àmbit dels Països Catalans. Aquest fet contrasta amb la pràctica «invisibilitat» del català en els cercadors de fora de Catalunya.

Considerem que, malgrat la globalització de les comunicacions, el concepte d'espai de comunicació continua essent útil en l'àmbit d'Internet precisament perquè ens pot permetre explicar les tendències lingüístiques que hem exposat. Els resultats de l'anàlisi suggereixen que la llengua catalana té una posició important en l'anomenat «espai virtual català», mentre que en l'espai virtual estatal i mundial la seva presència es pot considerar nul·la. En l'àmbit estatal, el castellà té una hegemonia absoluta, mentre que a escala mundial l'anàlisi dels cercadors ens suggereix que, malgrat que l'anglès sigui la llengua dominant, els productes internacionals tendeixen a adaptar-se lingüísticament a mercats prou rendibles (és a dir, s'adapten a la llengua dels principals espais comunicatius regionals o estatals).

La manca de dades sobre el consum ens impedeix valorar quin pes tenen els espais estatal i internacional respecte al català en els hàbits dels usuaris d'Internet. Aquesta dada ens donaria la dimensió real de la situació del català a la xarxa. Però, en una primera instància, l'existència d'un espai virtual català prou autònom dins de la xarxa global

d'Internet no depèn dels consumidors, sinó dels productors. Com ja hem remarcat anteriorment, cal implementar la creació dels continguts i dels serveis en català a Internet que cobreixin les necessitats dels usuaris dels Països Catalans. Només amb una oferta adequada es podrà garantir la viabilitat de l'espai virtual català. El desenvolupament del pla estratègic «Catalunya en xarxa» pot ser un primer pas sòlid per a aconseguir aquest objectiu.

En general

— S'observen diferències entre els mitjans que tenen estructura en cadena i els que no en tenen, ja que els primers han d'emprar dues llengües i els altres no.

— Els responsables de mitjans detecten que l'ús de la llengua catalana és força determinat per la política lingüística del Govern de la Generalitat (subvencions, llei del català, etc.) i també per la política lingüística de les empreses mediàtiques, acceptin aquestes subvencions o no.

— L'oferta del català dels mitjans acaba generant demanda, sia en el públic o en els anunciants que insereixen publicitat en aquests mitjans.

Realitzacions concretes

Presentació del projecte i de les primeres conclusions a les Jornades Anuals de la Societat Catalana de Comunicació. Girona, 5 de juny de 1999.

Arc Mediterrani, ordenació del territori, segle XXI

Director: Ricard Pié i Ninot

Per completar el treball «Aportacions catalanes en el camp de l'urbanisme i l'ordenació del territori en els darrers cent anys», que es va cloure el mes d'octubre de 1997 amb unes jornades científiques i l'objectiu del qual va ser estudiar la importància i l'impacte de les aportacions realitzades des de l'obra de Cerdà fins als Jocs Olímpics i llur transcendència exterior, i per tal de reflexionar sobre l'aparició de nous factors (canvis en l'ordre econòmic, crisi de la societat del benestar, preocupació pel medi...), que obren un nou cicle urbà i territorial, es duu a terme l'actual seminari de recerca *Arc mediterrani, ordenació del territori, segle XXI*. S'han celebrat fins ara nou sessions de treball a diferents indrets de Catalunya —les darreres van tenir lloc a Lleida, el dia 15 de maig de 1999 («Lleida, cruïlla de l'arc mediterrani i dels eixos de ponent»), i a Girona, el dia 19 de juny de 1999 («Girona, ròtula de l'arc mediterrani») —, organitzades segons dues perspectives. La primera s'ha referit a temes de caràcter general: l'escenari de convivència de la població, les noves formes de treball i què significa, territorialment, un desenvolupament sostenible i competitiu. Les sessions concebudes des de la segona perspectiva s'han ocupat del futur dels nuclis i dels espais

estratègics del territori català: la xarxa de ciutats i cadascun dels grans sistemes territorials catalans (Girona, Reus-Tarragona, Lleida i el metropolità barceloní) han estat analitzats tant en si mateixos com en relació amb el seu entorn. Pel que fa a les activitats previstes, hi ha la intenció de fer a principis de l'any vinent unes jornades en què es debateran les conclusions del seminari i el paper de l'arc mediterrani i les seves grans ciutats: València, Palma, Saragossa, Montpeller, Tolosa i Barcelona.

Missió de recerca de manuscrits d'obres o d'autors catalans fora de Catalunya

Director: Josep M. Perarnau i Espelt

Durant el 1998, els senyors Josep Perarnau i Jaume de Puig han prosseguit a Sevilla la catalogació dels manuscrits catalans de la Biblioteca Capitular i Colombina amb els resultats següents:

- Ms. 7-5-9 Antologia de *Lo Crestià d'Eiximenis*, segle xv.
- Ms. 7-3-17 Manuscrit factici amb diverses obres de retòrica i assenyaladament una correspondència privada entre secretaris reials del temps de Pere III i Joan I.

- Ms. 5-1-19 *Quaestiones supra librum Physicorum Aristotelis*, de Joan Marbres.
- Ms. 7-2-34 *Summa de Poenitentia*, de sant Ramon de Penyafort, i diverses poesies religioses en català, segles xiv-xv.
- Ms. 5-2-10 *Practicas e custumes de la Rectoria de Badalona*, segle xv.
- Ms. 7-4-27 *Tractat de les orines*, Pràctica de Plateari entorn de 1435.
- Ms. 5-1-9 *Tractat de l'esfera*, Trilla, segle xvi.
- Ms. 5-5-31 *Compendium Constitutionum generalium Cathalonie* de Narcís de Sant Dionís, segle xv, provinent de l'Arxiu Reial o posseït per algú de la cort.
- Ms. 5-3-42 *Llibre de solitud*, abat Isaac, i uns quants tractats religiosos més en aragonès; carta de sant Vicent Ferrer a Benet XIII sobre l'Anticrist i la fi del món en aragonès, segle xv.

- Ms. 5-4-29 *Diccionari de rimes* de Jaume March, segle xv.
- Ms. 5-5-5 *Doctrines morals de Cató*, segle xv.
- Ms. 5-5-20 *Obres religioses en català*, segle xv.

Així mateix, han estat estudiats un volum de sermons de sant Vicent Ferrer i el text de la *Bíblia rimada* en català.

A Perusa, el senyor Josep Perarnau ha treballat en el volum d'esquemes de sermons de sant Vicent Ferrer.

A Madrid, el senyor Jaume de Puig va catalogar els manuscrits eiximenisians números 73, 1791, 10265 de la Biblioteca Nacional (*Llibre dels Àngels, Segon del Crestià, Doctrina compendiosa*) i el 1978 de la BPR (*Terç del Crestià, 2a part*). També en va catalogar el manuscrit 9.01.0 que conté l'*Ars punctandi* del barceloní Francesc Armengol.

A València, el senyor Jaume de Puig va transcriure la meitat del volum *Processos vv-7* de l'Arxiu Municipal, folis 3-117, del segle xiv, referent a Nicolau Eimeric.

Societats filials

Societat Catalana d'Economia**JUNTA DIRECTIVA**

President:	JOSEP JANÉ I SOLÀ
Vicepresident:	PERE PUIG I BASTARD
Secretari:	JOSEP C. VERGÉS
Tresorer:	HUMBERT SANZ I GARCIA
Vocal d'Institucions Acadèmiques:	JORDI PASCUAL ESCUTIA
Vocal de Tesis i Publicacions:	JOAN M. SOLÀ I FRANQUESA
Vocal Territorial:	LLUÍS COMAS I ARÀJOL
Vocal de Promoció:	ÀNGELS ROQUETA RODRÍGUEZ
Vocal de Premsa:	JORDI GOULA I SURINYACH
Delegat de l'IEC:	JOAQUIM MUNS I ALBUIXECH
Delegat a Brusselles:	VÍCTOR POU I SERRADELL
Delegat a Madrid:	JOSEP M. NUS I BADIA
Nombre de socis:	277

Conferències

Inauguració del curs acadèmic 1998-1999. Conferència inaugural del curs a càrrec d'Àngel Pes, professor titular d'economia espanyola de la Universitat de Barcelona i delegat general de La Caixa: «Catalunya a l'Aldea Global». Institut d'Estudis Catalans, 28 d'octubre de 1998.

Amadeu Petithò, president del Tribunal de Defensa de la Competència: «Darreres actuacions del Tribunal de Defensa de la Competència contra les pràctiques restrictives». Institut d'Estudis Catalans, 17 de novembre de 1998.

Amadeu Blasco Abadal, *marketing manager* de Nutrexpa; Jordi Rigual Martínez, *brand marketer* de Danone; Rafel Santiveri Arroita, director de publicitat i màrqueting de Casa Santiveri; Pere Puig Bastard, professor d'ESADE i vicepresident de la Societat Catalana d'Economia: «Màrqueting en alimentació». Taula rodona organitzada conjuntament amb l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació. 2 de desembre de 1998.

Acte de lliurament del II Premi Societat Catalana d'Economia, a càrrec

del guardonat, Jordi Canals i Margalef, director d'IESE: «Universal banking. International comparisons and theoretical perspectives». Borsa de Barcelona, 3 de desembre de 1998.

Joaquim Ferran, assessor principal de l'FMI: «La situació de l'economia mundial: hem superat la crisi?» Institut d'Estudis Catalans, 16 de desembre de 1998.

Salvador Barberà, catedràtic de Fonaments de l'Anàlisi Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona: «L'heterodòxia d'un teòric ortodox. Amartya Sen, Premi Nobel d'Economia 1998». Institut d'Estudis Catalans, 1 de febrer de 1999.

Francesc Homs, exportaveu de temes econòmics del Grup Parlamentari Català: «El canvi econòmic: experiències d'un economista al Congrés de Diputats». Institut d'Estudis Catalans, 4 de març de 1999.

Guillem López Casanovas, catedràtic d'Economia Pública de la Universitat Pompeu Fabra: «La provisió pública de béns privats al tombant del segle XXI: la sanitat a Catalunya». Institut d'Estudis Catalans, 23 de març de 1999.

Francesc Xavier Mena, director del Departament d'Economia d'ESADE: «Hi ha crisi mundial? Xina, bananes i el futur del comerç». Institut d'Estudis Catalans, 28 d'abril de 1999.

Acte de lliurament del VI Premi

Ferran Armengol i Tubau, a càrrec del guardonat, Ramon Morral Soldevila, professor de dret mercantil de la Universitat Autònoma de Barcelona: «El seguro de crédito. Especial referencia a la limitación de riesgo». Sala Winterthur, edifici de l'Illa, 19 de maig de 1999.

Jordi Oliveres i Prats, director de l'Institut d'Estadística de Catalunya, i Àlex Costa, subdirector de Producció d'Estadístiques Econòmiques: «L'Institut d'Estadística de Catalunya, una porta oberta al coneixement de l'economia, la demografia i la societat de Catalunya». Institut d'Estudis Catalans, 10 de juny de 1999. Acte organitzat conjuntament amb la Societat Catalana de Matemàtiques.

Conferència de clausura del curs acadèmic 1998-1999, a càrrec d'Eugeni Domingo Solans, membre del Comitè Executiu del Banc Central Europeu: «La política monetària del BCE». Institut d'Estudis Catalans, 2 de juliol de 1999.

Premis

Convocatòria del VI Premi Ferran Armengol i Tubau. Desembre de 1998.

Convocatòria del VII Premi Catalunya d'Economia. Maig de 1999.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana d'Economia, vol. 15 (1998).

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

JUNTA DIRECTIVA

President:	JOSEP M. MAS I SOLENCH
Vicepresident:	RAMON F. POU I SERRADELL
Secretari:	JOSEP CRUANYES I TOR
Tresorer:	XAVIER GENOVER I HUGUET
Vocals:	JOSEP ALFONS LÓPEZ I TENA MARIÀ CAPELLA I PIFARRÉ JORDI OLIVERAS I BADIA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. PUIG I SALELLAS
Nombre de socis:	45

Activitats generals

La Societat Catalana d'Estudis Jurídics (SCEJ) aplega estudiosos de tots els àmbits professionals del dret de totes les terres de llengua i cultura catalanes amb la finalitat de conrear, d'estudiar i d'investigar el dret. Per això, la SCEJ promou estudis del dret en general i específicament del dret català, entenent com a tal el dret produït a les terres del seu àmbit d'actuació, i, des d'ací, l'estudi de tot el dret europeu i de tot l'àmbit internacional.

La Societat vol ser també una plataforma permanent de conferències en les quals s'exposin els temes més actuals de debat del dret. Així mateix, la SCEJ promou simposis i algunes altres activitats, i està pendent la primera publicació dels estudis i dels debats realitzats fins

ara en aquesta nova etapa de la Societat per tal d'afavorir-ne la difusió.

Conferències

Reflexions sobre la Constitució des de Catalunya, a càrrec del senyor Miquel Roca i Junyent. Conferència celebrada amb motiu de la sessió inaugural del curs. Institut d'Estudis Catalans, 27 d'octubre de 1998.

L'accés a la documentació, un dret fonamental a la informació i a la recerca, a càrrec del senyor Josep Cruanyes i Tor. Institut d'Estudis Catalans, 12 de maig de 1999.

Llengua, dret comunitari i lliure circulació de mercaderies, a càrrec del senyor Carles Prat i Massip. Col·legi d'Advocats de Barcelona, 16 de juny de 1999.

Societat Catalana d'Ordenació del Territori

JUNTA DIRECTIVA

President:	RICARD PIÉ I NINOT
Vicepresident:	ORIOL NEL·LO I COLOM
Secretari:	ROBERT VERGÉS I FERNÁNDEZ
Tresorera:	ÀNGELS GIL-VERNET
Vocals:	MARGARIDA CASTAÑER I VIVAS JORDI CAÑAS I SALA FRANCESC SANTACANA I PORTELLA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL
Nombre de socis:	303

Activitats generals

Les activitats de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori (SCOT) se centren en l'organització de conferències i jornades de debat adreçades a tots aquells qui hi estiguin interessats, així com en la coorganització i la difusió d'uns altres actes relacionats amb el món de l'ordenació territorial en tots els seus vessants. Amb una periodicitat anual, es publiquen alguns dels actes celebrats anteriorment.

Activitats del curs 1998-1999

Seminari recerca *Arc Mediterrani, ordenació del territori, segle XXI*

Poblament i immigració: l'escenari de convivència del segle XXI. Institut d'Estudis Catalans, 18 de setembre de 1998.

— «Miratges demogràfics a la Mediterrània», a càrrec d'Andreu Domínguez, del Centre d'Estudis Demogràfics.

— «Les migracions interiors a Espanya a finals del segle XX», a càrrec d'Isabel Pujadas, de la Universitat de Barcelona.

— «Migracions metropolitanes i desconcentració demogràfica», a càrrec de Josep Serra, de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

La urbanística moderna: la construcció d'una disciplina. L'experiència catalana vs. l'experiència internacional. Institut d'Estudis Catalans, 15 i 16 d'octubre de 1998.

— «Una interpretació comprensiva de l'evolució del pensament urba-

nístic i territorial a Catalunya», a càrrec de Ricard Pié, de la Universitat Politècnica de Catalunya, i Manuel Ribas Piera, membre de l'IEC.

— «L'impacte en el naixement de la disciplina», a càrrec de Christiane Collins-Crasemann, historiadora de la urbanística, i Giorgio Piccinato, de la Universitat Roma 3.

— «El sorgiment del debat ambiental», a càrrec de John Celecia, de la Divisió de Ciències Ecològiques de la UNESCO.

— «Construcció i reconstrucció de la ciutat contemporània», a càrrec d'Eduardo Leira, arquitecte, i David Mangin, de l'Escola d'Arquitectura de Versalles.

Oci i medi ambient. El projecte social per a un desenvolupament sostenible. Institut Municipal de Promoció de la Ciutat, Olot, 14 de novembre de 1998.

— «Ús sostenible dels recursos naturals i estat de conservació dels ecosistemes terrestres a Catalunya», a càrrec de Francisco Lloret, del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals.

— «El paisatge i els sistemes urbans», a càrrec de Rosa Barba, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— «Oci i noves demandes del turisme. Cap a un model de turisme sostenible», a càrrec de José Antonio Donaire, de l'Escola Oficial de Turisme de Catalunya

Infraestructures estratègiques en la competència internacional. Centre Cívic Jardins de la Pau, el Prat de Llobregat, 12 de desembre de 1998.

— «Els ports de Marsella, Barcelona, Tarragona i València: complementarietat o competència», a càrrec de Joan Alemany, de la Universitat de Barcelona.

— «La vialitat: una infraestructura amb una insuficiència crònica», a càrrec de Manuel Herce, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— «La xarxa ferroviària: un sistema bàsic o una xarxa complementària», a càrrec de Jordi Julià, de Barcelona Regional.

Les noves formes de treball en l'era de la informació. Escola Universitària Politècnica de Mataró, 23 de gener de 1999.

— «La Catalunya regió versus la Catalunya xarxa», a càrrec de Miquel Puig Raposo, comissionat per a la Societat.

— «Xarxes de comunicació i equilibri territorial», a càrrec de Ramon García Bragado, del Consorci Localret.

— «Municipalisme i xarxa: el pla director de Mataró», a càrrec de Jaume Teodoro, del Consorci Localret.

El sistema urbà català, la xarxa territorial per al futur. Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Delegació del Bages i Berguedà, Manresa, 20 de febrer de 1999.

— «El pas de les xarxes jeràrquiques a les xarxes complementàries»,

a càrrec de Giuseppe Dematteis, de la Universitat Politècnica de Torí.

— «De la Catalunya-ciutat a la Catalunya de les ciutats», a càrrec de Joan Vicente, de la Universitat de Girona.

— «Manresa, capital de la Catalunya central o Regió Metropolitana?», a càrrec de Jordi Ludevid, del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, i Rafel Llusà, de la Universitat de Girona.

Les ciutats emergents de la regió metropolitana de Barcelona. Centre Cultural La Marineta, Mollet del Vallès, 20 de març de 1999.

— «La transformació del territori metropolità: tendències recents», a càrrec d'Antoni Font, de la Universitat Politècnica de Catalunya.

— «El sistema de ciutats metropolità», a càrrec de Joaquim Clusa, de Barcelona Regional.

— «El paper dels equipaments i els espais oberts: Cerdanyola i Mollet del Vallès com a exemple», a càrrec de Manuel Larrosa, arquitecte.

— «Els espais econòmics emergents: l'exemple del sistema Sant Sadurní - Gelida», a càrrec de Joan Roselló, alcalde de Gelida.

Turisme i indústria, els factors de la metropolitanització del Camp. Col·legi d'Arquitectes de Tarragona, 17 d'abril de 1999.

— «Indústria del Camp de Tarragona», a càrrec d'Antoni Pujol, arquitecte.

— «Urbanització i turisme a l'Arc Mediterrani», a càrrec de Fernando J. Vera, de la Universitat d'Alacant.

— «Fent la metròpoli, imatges de la transformació», a càrrec de Jordi Blay, de la Universitat Rovira i Virgili.

Lleida, cruïlla de l'arc mediterrani i dels eixos de ponent. Col·legi d'Arquitectes de Lleida, 15 de maig de 1999.

— «El paper de Lleida en l'articulació de les terres de Ponent», a càrrec de Josep M. Llop, de l'Ajuntament de Lleida.

— «El eje del Ebro como elemento articulador del arco mediterráneo y el sistema Cantábrico y central», a càrrec de Félix de los Ríos, de la Diputació General d'Aragó.

— «El sistema urbà de les terres de Lleida amb relació a la depressió de l'Ebre», a càrrec d'Ignasi Aldoma, geògraf.

Girona, ròtula de l'arc mediterrani. Centre Cultural de la Mercè, Girona, 19 de juny de 1999.

— «Ciutats mitjanes i arc mediterrani», a càrrec de Céline Rozenblat, de la Casa de la Geografia, Montpeller.

— «Girona en l'economia regional», a càrrec de Josep Oliver, de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «Girona, ciutat mitjana?», a càrrec de Joan Vicente, de la Universitat de Girona.

— «Girona i les xarxes econòmiques», a càrrec de Manel Xifra, de Comexi, Girona.

Altres seminaris i jornades

Unió Internacional d'Arquitectes (UIA).
Seminari internacional *Ciutats intermè-*

dies, arquitectura i urbanisme. Lleida, del 15 al 18 de febrer; Barcelona, 19 de febrer de 1999. Document de treball: document inicial del programa del treball de la UIA 99 sobre les ciutats intermèdies i el procés d'urbanització mundial.

Jornada de debat *Cal una vertebració regional del camp de Tarragona?* Salou, 10 d'abril de 1999.

Societat Catalana de Comunicació

JUNTA DIRECTIVA

President:	JOSEP M. MARTÍ I MARTÍ
Vicepresidenta:	IMMA TUBELLA I CASADEVALL
Secretari:	ANTONI ESTEVE I AVILÉS
Tresorera:	MONTSERRAT BONET I BAGANT
Vocals:	MARIA COROMINAS I PIULATS LLUÍS COSTA I FERNÁNDEZ LLÚCIA OLIVA DE LA ESPERANZA
Delegat de l'IEC:	JOSEP M. MUNTANER I PASCUAL
Nombre de socis:	111

Assemblea General ordinària

El 26 de gener de 1999 va tenir lloc la votació de la candidatura presentada per a la renovació parcial de la Junta Directiva en els càrrecs de president, secretari i dos vocals. Tal com estableixen els Estatuts de la Societat, els nous càrrecs van prendre possessió en la reunió següent de la Junta Directiva, que se celebrà a finals del mes de febrer. La nova Junta va quedar integrada finalment de la manera indicada més amunt.

En el decurs de l'Assemblea es van aprovar el tancament econòmic del 1998, els pressupostos per al 1999 i el pla d'activitats per al 1999. En Assemblea General extraordinària es proposaren algunes modificacions dels Estatuts, que s'aprovaren per unanimitat en segona convocatòria celebrada a la seu de

l'IEC el 23 de febrer. Les esmenes proposades foren aprovades pel Consell Permanent el 13 de juliol i falta que siguin aprovades pel Ple de l'Institut.

Activitats generals

— Assemblea General ordinària. Institut d'Estudis Catalans, 26 de gener de 1999.

— Assemblea General extraordinària per a l'admissió de socis nous. Van ser acceptades totes les candidatures de socis nous: Manuel Cusachs i Corredor, Matilde Delgado i Reina, Francesc Escribano i Royo, Immaculada Haro i Mata i Bernat López i López. Institut d'Estudis Catalans, 26 de gener de 1999.

— Assemblea General extraordinària per a la modificació dels Esta-

tuts. Institut d'Estudis Catalans, 23 de febrer de 1999.

— Projecte de recerca *El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives*.

— Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darrera tesi o dels seus treballs de recerca.

— Manteniment i ampliació dels continguts de la pàgina web de la Societat (inauguració: 28 d'octubre de 1997; darrera actualització: desembre de 1999).

Conferències

— Jornada anual dels periodistes catalans i de la Societat Catalana de Comunicació: *La ràdio i la televisió públiques al segle XXI*. 11 i 12 de desembre de 1998.

Inauguració a càrrec de Josep M. Martí, president de la Societat Catalana de Comunicació, i Salvador Alsius, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya. A continuació, Imma Tubella, directora de Relacions Internacionals, Estudis i Continguts de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió presidí la taula i moderà la sessió. 11 de desembre de 1998.

— *La ràdio-televisió públiques en un context multicanal. Una visió internacional*, a càrrec d'Emili Prado, catedràtic de Comunicació Audiovisual de la UAB.

— *La télévision de service publique face au nouvel environnement con-*

currentiel: risques et opportunités, a càrrec de Paolo Baldi, responsable del Servei d'Informació Estratègica (UER).

— *La situación de la televisión pública a Espanya: entre el buit i l'incompliment*, a càrrec d'Alejandro Perales, professor de la Universitat Ramon Llull i subdirector general de Contexto, SA

— *Between audit and the market; recent transformations of the BBC*, a càrrec de Georgina E. M. Born, professora de la Universitat de Cambridge.

Taula rodona *Els partits polítics i el finançament, la gestió i el control de les RTV públiques*. Antoni Esteve, director de Lavínia TV i professor de la Universitat Pompeu Fabra, presidí la taula i moderà la sessió. Hi participaren portaveus de les sis forces polítiques amb representació al Parlament i que, a més, formen part de la Comissió de Control parlamentari de l'actuació de la CCRTV: Benet Tugues, Grup Mixt; Pep Bargalló, ERC; Jordi Guillot, IC; Jacint Vilardaga, PP; Josep M. Carbonell, PSC, i Enric Castellnou, CiU, president del Consell Assessor de RTVE a Catalunya i president de la Comissió d'Estudi sobre la modificació de la Llei 10/1983, de creació de l'ens públic CCRTV. La fila zero fou formada per membres de la Comissió d'Estudi del Col·legi de Periodistes sobre la gestió i el control dels mitjans públics. 11 de desembre de 1998.

Taula rodona *Responsables de mitjans públics a Catalunya*. Milagros Pérez Oliva, vicedegana del Col·legi de Periodistes de Catalunya, presidí la taula i moderà la sessió. Hi participaren Antoni Vidal, subdirector de RNE; Jordi Joan Català, cap de programes de Catalunya Ràdio; Enric Sopena, director de COMRàdio; Enric Frigola, director en funcions de TVE a Catalunya, i Albert Broggi, director de l'Institut de Comunicació de Barcelona i responsable de l'organisme que porta BTV. 11 de desembre de 1998.

Els serveis públics de comunicació a la societat de la informació, a càrrec de Miquel de Moragas, director de l'Institut de la Comunicació de la UAB. 12 de desembre de 1998.

Taula rodona *La societat civil i la televisió pública*. Montserrat Llinés, vicerectora de Tecnologies de la Informació i de la Comunicació de la UAB, presidí la taula i moderà la sessió. Hi participaren Lluís de Carreras, president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya; Josep M. Múgica, responsable de redacció de l'Organització de Consumidors i Usuaris; Albert Sáez, professor de la Universitat Ramon Llull; Marc Carrillo, catedràtic de Dret Constitucional de la Universitat Pompeu Fabra, i Manuel Andreu, president de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona. 12 de desembre de 1998.

Els imperatius d'un nou servei públic català, a càrrec de Josep Gifreu, degà dels Estudis de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra. 12 de desembre de 1998.

Taula rodona *Els periodistes i els mitjans públics*. Neus Bonet, membre de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya, presidí la taula i la sessió. Hi participaren Carles Francino, TV3; David Barbero, ETB; Montserrat Minobis, RNE-Ràdio 4; Josep Cuní, COMRàdio; Lúcia Oliva, TVE, i Julià Álvaro, Canal 9.

— Sessions científiques: presentació pels investigadors de la seva darretra tesi o dels seus treballs de recerca:

- *Convergència tecnològica i revolució digital*, a càrrec d'Emili Prado i Picó. Institut d'Estudis Catalans, 20 d'abril de 1999.

- Presentació de l'Institut de la Comunicació (INCOM), a càrrec de Miquel de Moragas i Spà. Institut d'Estudis Catalans, 26 de maig de 1999.

— II Col·loqui: *Política hemerogràfica a Catalunya*. En col·laboració amb la Universitat Pompeu Fabra i l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Universitat Pompeu Fabra, 31 de maig de 1999.

— IX Conferència anual a Girona. Girona, 5 de juny de 1999.

- Presentació del projecte de recerca *El català en els mitjans de comunicació. Situació actual i perspectives*, a càrrec d'Imma Tubella. Presentació de les conclusions pels directors d'equips del treball de recerca. Debat.

- Presentació de tesis (introducció: Montse Bonet) i de comunicacions pels socis (introducció: Llúcia Oliva).

- Informe sobre l'*Estat de la comunicació*, a càrrec de Lluís de Carreras.

- Presentació del número 11 de *Treballs de Comunicació*.

- Visita facultativa al Museu del Cinema.

Publicacions

Treballs de Comunicació, núm. 9 i 10.

Societat Catalana de Filosofia

JUNTA DIRECTIVA

President:	JORDI SALES I CODERCH
Vicepresident:	SALVI TURRÓ
Secretari:	IGNASI ROVIRÓ I ALEMANY
Tresorer:	ROBERT VECIANA TORMO
Vocals:	MARIA ROSA BORRÀS I BORRÀS ANTONI BOSCH VECIANA JAUME CASALS I PONS MARIA RAMON CUBELLES I BARTOLOMÉ JOSÉ MANUEL DÍAZ FOUCES VÍCTOR GÓMEZ PIN JOAN GONZÁLEZ GUARDIOLA ANDREU GRAU I ARAU XAVIER IBÁÑEZ I PUIG FRANCISCO DE LARA LÓPEZ CARME MERCIÁN CANTOS JOSEP MONSERRAT MOLAS JOAN NONELL I MERLO JOSEP OLESTI VILA JOSEP M. PORTA I FABREGAT ANTONI PREVOSTI MONCLÚS JORDI RAMÍREZ I ASENSIO MANUEL SATUÉ SILLUÉ
Delegat de l'IEC:	PERE LLUÍS FONT
Nombre de socis:	315

Activitats generals

Els dies 8 i 9 d'octubre de 1998, la Societat va participar en l'organització d'una nova edició dels Col·loquis de Vic, que van consistir en tres sessions mo-

nogràfiques entorn dels àmbits següents del tema *La cultura*: a) «La cultura i el mite»; b) «La cultura i la cultura popular»; i c) «La cultura i les institucions».

El dia 30 d'octubre de 1998, el senyor Salvador de Brocà i Tella, professor de la Universitat Rovira i Virgili, va pronunciar la lliçó inaugural del curs 1998-1999, que duia per títol *El Romanticisme i nosaltres*.

Activitats de les seccions

La Societat Catalana de Filosofia ha continuat canalitzant el gruix de la seva activitat a través de les seccions. Cal destacar la creació, aquest curs, de la Secció d'Estudis Fenomenològics, que es va presentar el dia 14 de gener de 1999. A continuació es detallen les activitats de cadascuna de les seccions.

Secció d'Heremèutica i Platonisme

— Comentari de l'obra del professor Charles Kahn *Plato and the Socratic Dialogue. The philosophical use of a literary form*. 19 de novembre de 1998.

— Lliçó del professor Thomas Robinson: «Los rasgos definitorios del dualismo mente-cuerpo en los escritos de Platón». 23 de novembre de 1998.

— Preparació del seminari del professor González: lectura del *Protàgores*. 17 de desembre de 1998 i 21 de gener i 18 de febrer de 1999.

— Seminari dedicat a la lectura del *Protàgores*, a càrrec de Francisco J. González, professor del Col·legi Skidmore de Nova York. 17, 18 i 19 de març de 1999.

— Balanç de la lectura del *Protàgores*. 22 d'abril de 1999.

— Balanç del curs 1998-1999 i programació del curs 1999-2000. 20 de maig de 1999.

La Secció ha participat activament en el Simposi Internacional de Platonistes celebrat a Toronto.

Secció de Filosofia Moderna

— Presentació de la traducció catalana de Descartes, *Regulae ad Directionem Ingenii*, a càrrec de Salvi Turro. 18 de novembre de 1998.

— «Les quatre dimensions de la moral cartesiana», a càrrec de Josep M. Porta. 16 de desembre de 1998.

— «La forma estètica a la *Crítica del judici* (paràgrafs 10-11)», a càrrec de Marcel Real. 20 de gener de 1999.

— «Filosofia i teologia a Malebranche», a càrrec de Jordi Sales. 17 de febrer de 1999.

— Presentació de la traducció al català de G. W. Leibniz, *Nouveaux essais sur l'entendement humain*, a càrrec de Josep Olesti. 17 de març de 1999.

— «La noció d'Endzweck a la KpV i el problema de la història», a càrrec de Jordi Ferrer. 21 d'abril de 1999.

— «Les tres branques de l'arbre de la filosofia de Descartes: mecànica, medicina i moral», a càrrec de Josep M. Porta. 9 de juny de 1999.

Secció de Filosofia Medieval

Aquesta Secció va celebrar els dies 26, 27 i 28 de maig de 1999 un seminari sobre el tema *Quatre visions aristotèliques de temps* (Aristòtil, Tomàs d'Aquino, Guillem d'Ockham, Thomas Hobbes). Hi van presentar ponències els senyors Miguel Candel, Antoni Prevosti, Francesc Fortuny i Bartomeu Forteza.

Secció de Filosofia Pràctica

Aquesta Secció ha dedicat el curs a fer, al llarg de deu sessions, la lectura i el co-

mentari de *La teoria dels sentiments morals*, d'Adam Smith.

Secció d'Estudis Fenomenològics

Aquesta Secció es va estrenar amb el seminari *Fenomenologia realista, 1900-1927*, impartit per Kevin Mulligan, professor de la Universitat de Ginebra, durant la setmana del 31 de maig al 4 de juny.

Publicacions

Anuari de la Societat Catalana de Filosofia, núm. 9 (1997). 194 p.

Societat Catalana de Geografia

JUNTA DIRECTIVA

President:	VICENÇ BIETE I FARRÉ
Vicepresident:	JOSEP OLIVERAS I SAMITIER
Secretari:	ENRIC BERTRAN I GONZÁLEZ
Tresorera:	MONTSERRAT CUXART I TREMP
Vocal primer:	JOAQUIM CABEZA I VALLS
Vocal segon:	PAU ALEGRE I NADAL
Vocal tercer:	JESÚS BURGUEÑO I RIVERO
Vocal quart:	FRANCESC NADAL I PIQUÉ
Vocal cinquè:	JOAN TORT I DONADA
Vocal sisè:	ENRIC MENDIZÁBAL I RIERA
Delegat de l'IEC:	MARC-AURELI VILA I COMAPOSADA
Nombre de socis:	471

Assemblea General ordinària

El 16 de juny de 1998 se celebrà l'Assemblea General ordinària de socis de la Societat Catalana de Geografia (SCG), corresponent al curs 1997-1998. En aquesta Assemblea s'aprovaren l'acta de l'anterior Assemblea General ordinària, la *Memòria d'activitats* del curs 1997-1998, l'estat de comptes de l'any 1997 i el pressupost de l'any 1998, i s'efectuà la renovació reglamentària de la Junta de Govern, que restà constituïda de la manera indicada més amunt.

Moviment de socis

En acabar el curs 1997-1998, el nombre de membres de la SCG era 467; d'alesho-

res ençà, hi ha hagut 17 altes i 13 baixes. Ara, per tant, en tancar l'exercici 1998-1999, el nombre d'associats és 471, dels quals 14 són honoraris i 457 són numeraris (EB).

Activitats científiques

Conferències

El curs 1998-1999 començà oficialment el 13 d'octubre de 1998, data en què el senyor Joan Vilà i Valentí, professor emèrit de la Universitat de Barcelona i membre de l'IEC, presentà el llibre *Aportació a la terminologia geogràfica catalana*, del qual és autor el senyor Marc-Aureli Vila i Comaposada, mem-

bre de l'IEC, que tot seguit pronuncià una conferència sobre *Formació de la terminologia geogràfica*.

El 20 d'octubre de 1998, el senyor Serge Courville, director del Laboratori de Geografia Històrica de la Universitat Laval del Quebec, tractà del tema *Du pays perdu au pays récu: la campagne québécoise au XXe siècle*. Aquest acte es féu en col·laboració amb el Centre d'Estudis Canadencs de la Universitat de Barcelona.

El 18 de novembre de 1998, el senyor Joan-Eugeni Sánchez, professor del Departament de Geografia Humana de la Universitat de Barcelona, parlà de *Dependència i concentració de la gran empresa a Espanya*.

El 15 de desembre de 1998, el senyor Jordi Oliveras Samitier, professor de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona de la Universitat Politècnica de Catalunya, dissertà sobre *Les noves poblacions de la Il·lustració*.

El 20 de gener de 1999, el senyor Rafel Pujol i Marigot, cap del Gabinet d'Estudis de la Diputació de Barcelona, pronuncià una conferència sobre *L'administració local a Catalunya. Proposta de model d'organització territorial*.

El 17 de febrer de 1999, la senyora Mireia Baylina Farré, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona, tractà del tema *Precarització i feminització: el treball a domicili*.

El 9 de març de 1999, el senyor Carlos Nunes Silva, professor del Centre d'Estudis Geogràfics de la Universitat de Lisboa, pronuncià una conferència titulada *As regiões administrativas em Portugal: reforço da descentralização ou fragmentação do Estado*.

El 28 d'abril de 1999, la senyora Cindi Katz, professora de la Universitat de la Ciutat de Nova York, dissertà sobre *Desintegrating developments: excavating historical geographies of change in rural Sudan and New York city*.

El 19 de maig de 1999, el senyor Joan Ganau, professor del Departament de Geografia i Sociologia de la Universitat de Lleida, parlà sobre *El naixement de les polítiques conservacionistes en els centres històrics de les ciutats catalanes, 1900-1930*.

El 2 de juny de 1999, el senyor Vicenç M. Rosselló Verger, professor de la Universitat de València i membre de l'IEC, pronuncià la lliçó científica que serví de cloenda al curs 1998-1999 i que versà sobre *Les cartes portolanes medievals: una glòria catalana*.

Totes les conferències del curs foren pronunciades a la seu de l'IEC.

Sortides d'estudi

El 7 de novembre de 1998 es féu una sortida d'estudi al Priorat, coordinada pels senyors Narcís Rucabado i Joaquim Cabeza. Al matí, el senyor Joan Tort, professor de la Universitat de Barcelona,

donà una lliçó sobre l'aspecte físic i l'evolució humana de la comarca, després de la qual hom efectuà una visita a les ruïnes de la cartoixa d'Escaladei. A la tarda, hom visità el celler Costers del Siurana.

El 17 d'abril de 1999 es féu una sortida d'estudi a Tortosa, coordinada pels senyors Narcís Rucabado i Joaquim Cabeza. Al matí, hom féu una visita a l'Observatori de l'Ebre, al municipi de Roquetes. A la tarda, hi hagué una taula rodona i un col·loqui posterior, amb la participació com a ponents d'Alfons Garcia i Rodríguez, geògraf de la Unitat de Geografia de la Universitat Rovira i Virgili, que parlà de *L'expansió de la ciutat contemporània. Les actuacions pendents*; Jesús Sorribes i Montserrat, sociòleg i tècnic de l'Institut per al Desenvolupament de les Comarques de l'Ebre, que tractà de *La societat tortosina. Anàlisi sociodemogràfica*, i Teresa Moya i Giné, geòloga i directora del mateix institut, que dissertà sobre *Els reptes de futur. El pla territorial parcial de les terres de l'Ebre*.

Durant aquest curs, i amb la coordinació del senyor Joan Tort, professor de la Universitat de Barcelona, s'ha organitzat el *I Cicle de Descobertes Urbanes*, que en tres matins de dissabte ha iniciat l'estudi de sengles realitats urbanes de Catalunya. La primera, efectuada a Sant Joan Despí, el 28 de novembre de 1998, fou organitzada

pels senyors Joan Tort i Pere Tobaruela i es dedicà a copsar l'evolució del seu paisatge urbà al llarg del temps. La segona, feta a Vic, el 20 de març de 1999, fou organitzada pels senyors Joan Tort i Vicenç Biète i comptà amb el guiatge de la senyora Maria del Carme Montaner. Aquesta sortida s'orientà a l'estudi dels aspectes més rellevants de les transformacions urbanes internes de la ciutat. La darrera, centrada en l'antiga vila de Gràcia, es dugué a terme el 29 de maig de 1999. Sota la direcció dels senyors Joan Tort i Joan Lafarga, es féu un recorregut que dedicà atenció a diversos aspectes històrics, arquitectònics, urbanístics i relacionats amb la tradició associativa d'aquest barri de Barcelona.

Altres actuacions

El 23 de febrer de 1999 se celebrà, organitzat per la Universitat de Barcelona, l'editorial Oikos-Tau i la SCG, l'acte de presentació del llibre *La formació de les xarxes de transport a Catalunya, 1761-1935*, del qual és autor Jaume Font i Carolera, professor de la Universitat de Barcelona i soci de la SCG.

La setmana santa d'enguany, de l'1 al 8 d'abril de 1999, es féu un viatge al Marroc, organitzat per ARAC (A la Recerca d'Altres Cultures) i l'Associació Cultural de Viatges, sota els auspicis de la SCG.

***Premi Lluís Casassas i Simó
per a estudiants***

El 22 d'abril de 1999 fou lliurat el quart Premi Lluís Casassas i Simó al senyor Francesc Romagosa Casals pel treball *Les zones humides: una aproximació des de la geografia*. Així mateix, es donà un accèssit al senyor Xavier Ferré Sahun pel treball *Cooperativisme agrari a Lleida els anys noranta*. El jurat era format pels senyors Pau Alegre, Jesús Burgueño i Juan Antonio Módenes.

Publicacions

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 46 (juny 1998). [Corresponent al vol. XIII] [Subvenció de la Diputació de Barcelona]

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 47 (desembre 1998). [Corresponent al vol. XIII] [Subvenció de la Diputació de Barcelona]

Societat Catalana de Pedagogia

JUNTA DIRECTIVA

President:	JORDI GALÍ I HERRERA
Vicepresident:	RICARD TORRENTS I BERTRANA
Secretari:	JOSEP M. BOIXAREU I CORTINA
Tresorer:	ALBERT SANGRÀ I MORER
Vocals:	FRANCESC PEDRÓ I GARCIA JOSEP M. MOMINÓ I DE LA IGLESIA
Delegat de l'IEC:	JOAN TRIADÚ I FONT
Nombre de socis:	128

Publicacions

Butlletí de la Societat Catalana de Pedagogia. Monogràfic, núm. 4 (1999).

Societat Catalana de Sociologia

JUNTA DIRECTIVA

President:	SEBASTIÀ SARASA I URDIOLA
Secretari:	RAIMON BONAL I FALGÀS
Tresorer:	CARLES PRATS I MAESO
Vocals:	JOAQUIM CASAL I BATALLER ANNA GARCIA I HOM CARLES GIRONÈS I TIXÉ XAVIER GODÀS ENCARNA HERRERA I MARTÍNEZ EULÀLIA SOLÉ I ROMERO JOSEP PONT I VIDAL
Delegada de l'IEC:	CARLOTA SOLÉ I PUIG
Nombre de socis:	211

Cursos

Curs sobre *La recerca sociològica a Catalunya*

Curs amb un valor de dos crèdits com a assignatura de lliure elecció per la Universitat de Barcelona. Aquest és el primer any que s'ha celebrat aquest curs amb la participació d'alumnes i la col·laboració d'entitats i empreses vinculades al món de la sociologia. Direcció i responsabilitat: senyors Sebastià Sarasa, professor titular de la Universitat Pompeu Fabra, i Raimon Bonal, professor titular de la Universitat de Barcelona, que assumí l'organització i el control de tot el curs. Del 7 de gener al 20 de maig de 1999.

Sessió 1. «Introducció». Recerca fonamental - recerca aplicada; la investigació sociològica en el context de l'empresa; la teoria sociològica i la recerca operativa; ús de materials quantitativs i qualitativs; fonts documentals i fonts viues. Institut d'Estudis Catalans.

Sessions 2 a 9. Visites guiades als centres de recerca següents: Grup de Recerca Educació i Treball - UAB (GRET); Vida Quotidiana i Treball - UAB (QUIT); Institut de Sociologia de la Religió - UAB (ISOR); Institut de Ciències de l'Educació: coeducació - UAB (ICE); Centre de Recerca d'Educació d'Adults - UB (CREA); Centre d'Investigació i Recerca de la Mediterrània (CIREM); Centre d'Es-

tudis i Planificació (CEP); Gabinet d'Estudis Socials (GES).

El programa que es va seguir a cada centre fou el següent:

a) Origen del centre i circumstàncies que van afavorir-ne la creació.

b) Estratègies, dificultats i viabilitat del projecte inicial.

c) Plantejaments teòrics i metodològics de la recerca que s'hi porta a terme.

d) Exemple concret d'una recerca, des dels seus inicis fins al producte final.

e) Col·loqui amb el director i/o els treballadors del centre.

Sessió 10. Balanç comparatiu del que ha estat observat durant el curs, amb una anàlisi col·lectiva i dialògica entorn de les experiències acumulades. S'hi inclou una prova avaluativa obligada i escrita sobre els coneixements apresos, amb el rigor i l'exigència propis i específics de qualsevol avaluació; és a dir, un examen sobre els continguts. Institut d'Estudis Catalans.

III Congrés Català de Sociologia

La desigualtat a Catalunya. Cal un nou contracte social? Lleida, 20 i 21 de març de 1999. Participants: 455, entre assistents, ponents, comunicants i coordinadors de grups. Organitzat per l'Associació Catalana de Sociologia i la Universitat de

Lleida, amb la col·laboració del Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia de Catalunya.

El III Congrés Català de Sociologia ha d'ésser considerat com una fita important; malgrat el poc temps de durada, té la virtut d'haver posat sobre la taula de la societat catalana la forta presència de la nostra disciplina en la nostra vida col·lectiva.

Premi de joves sociòlegs

S'ha aconseguit una «estabilització» del premi. Es lliura un cop l'any, i consisteix en un premi de 200.000 pessetes per al guanyador i la publicació de l'article a la *Revista Catalana de Sociologia*. També es concedeix un accèssit al finalista, que consisteix en la publicació del treball a la revista. La publicació dels articles és un premi complementari interessant per als joves llicenciats. Aquest premi té una bona repercussió en els ambients universitaris, ja que se'n fa una difusió molt àmplia entre els estudiants de postgrau i dels darrers cursos de sociologia.

Aquest any hom ha atorgat el premi al treball *La sociologia, el relativisme i la neutralitat valorativa*, de Pau Dito i Tubau, i ha donat un accèssit al treball *Economia, ideologia i mercat de treball*, de Josep Miquel García Vázquez.

Altres activitats

Tutoria d'estudiants en pràctiques. Es tracta d'estudiants de la diplomatura de

gestió i administració pública i de la llicenciatura de ciències polítiques de la Universitat Pompeu Fabra que fan pràctiques a la nostra entitat. Aquest any han finalitzat el període de pràctiques una alumna de la diplomatura i tres de la llicenciatura.

Publicacions

Butlletí de l'Associació Catalana de Sociologia. És un full d'informació intern per als socis, on la informació sobre la Societat es complementa amb petits articles o comentaris, a més d'un apartat per a les novetats bibliogràfiques vinculades a la nostra especialitat. Aquest any se n'han publicat nou números, amb un tiratge de 250 exemplars.

Revista Catalana de Sociologia.

Té un tiratge de 500 exemplars, que es distribueixen entre els socis, les biblioteques especialitzades (facultats, departaments de sociologia, entitats privades i fundacions) i totes les associacions de sociòlegs vinculades a la Federació Espanyola de Sociologia. Atesa la vàlua científica de la revista, la CIRIT dóna un punt a les persones que hi publiquen un article en cas que l'articulista es presenti a unes oposicions. Durant el propers dos anys, i per tal de donar sortida al material del III Congrés Català de Sociologia, s'hauria d'ampliar el nombre de números publicats per any (passar dels dos actuals a quatre). Aquest any s'han publicat els números 6, 7 i 8.

Centres de l'Institut d'Estudis Catalans

Centre de Recerca Matemàtica

CONSELL DIRECTIU

Director:

MANUEL CASTELLET I SOLANAS

Vocals:

EDUARD BONET I GUINÓ

JOAN GIRBAU I BADÓ

JOSEP VAQUER I TIMONER

SEBASTIÀ XAMBÓ I DESCAMPS

L'objectiu del Centre de Recerca Matemàtica és estimular el desenvolupament de la recerca matemàtica a Catalunya quantitativament i qualitativament. Amb aquesta finalitat, el Centre de Recerca Matemàtica invita matemàtics rellevants a fer estades de recerca a Catalunya, facilita beques postdoctorals a investigadors joves, organitza programes de recerca, conferències, seminaris i congressos i dóna publicitat als resultats dels treballs de recerca amb una sèrie pròpia.

En aquest curs, el Centre de Recerca Matemàtica ha acollit seixanta-sis visitants, amb estades que globalment superen els cent disset mesos.

Cursos

Advanced Course on Dynamical Systems. Coordinadors: L. Alsedà, A. Gasull i J. Llibre (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, de l'1 al 10 de setembre de 1998.

— S. van Strien, de la Universitat de Warwick (Regne Unit): «Complex dynamics of real polynomials» (curs de 7,5 hores).

— R. Devaney, de la Universitat de Boston (EUA): «Dynamics and topology of entire functions» (curs de 7,5 hores).

— A. van den Essen, de la Universitat de Nijmegen (Holanda): «The Jacobian conjecture and dynamical systems» (curs de 7,5 hores).

Altres conferències impartides

— L. Alsedà, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Dynamics of Hubbard trees».

— A. Cima, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Isochronicity of planar systems and the Jacobian conjecture».

— N. Fagella, de la Universitat de Barcelona: «Quasi-conformal surgery on Herman rings of the standard family».

— Cl. Inninger, de la Universitat de Linz (Àustria): «Rational functions whose Julia sets are Jordan arcs or curves».

— X. Jarque, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Non regular sequence for complex exponentials. The Misiurewicz case».

— M. Lakner, de la Universitat de Ljubljana (Eslovènia): «The one-equator property».

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Periodic orbits for holomorphic maps».

— J. S. Lynch, de la Universitat de Cornell (EUA): «The medusa algorithm and polynomial matings».

— P. Petek, de la Universitat de Ljubljana (Eslovènia): «Circles and periodic points in quaternionic Julia sets».

— P. Roesch, de l'Escola Normal Superior de Lió (França): «Local connectivity for Newton maps».

— M. Skapin, de la Universitat de Ljubljana (Eslovènia): «The dynamics of $\lambda + z + \exp(z)$ ».

— Ch. Stroh, de la Universitat de Linz (Àustria): «On the connectedness of Julia sets of rational functions».

— J. C. Valverde, de la Universitat de Múrcia (Espanya): «Local bifurcations of one-parameter families of maps under some new non-degenerated conditions».

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «A Poin-

caré-Hopf theorem for non-compact manifolds».

Semestre de sistemes dinàmics. Coordinadors: L. Alsedà, A. Gasull i J. Llibre (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, del 15 de setembre al 15 de desembre de 1998.

Conferències impartides

— F. Gautero, de la Universitat de Niça (França): «Dynamical CW-complexes».

— E. Pérez-Chavela, de la Universitat Autònoma Metropolitana de Mèxic: «Different kinds of potentials in celestial mechanics».

— R. Kooij, de la Universitat Tecnològica de Delft (Holanda): «Uniqueness of limit cycles in quadratic systems with a weak and a strong focus».

— E. Pérez-Chavela, de la Universitat Autònoma Metropolitana de Mèxic: «The quasihomogeneous collinear three body problem».

— L. Cherkas, de la Universitat de l'Estat de Bielorússia: «Dulac functions for polynomial vector fields».

— L. Alsedà, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Minimizing topological entropy for continuous maps on graphs».

— H. Giacomini, de la Universitat de Tours (França): «Bifurcations of limit cycles from Hamiltonian centers via the inverse integrating factor».

— Z. Zhifen, de la Universitat de Pequín (Xina): «Different methods for estimating the number of zeros of Abelian integrals».

— L. Weigu, de la Universitat de Pequín (Xina): «Smooth classification of the germs of one-dimensional vector fields or diffeomorphisms».

— E. A. Lacomba, de la Universitat Autònoma Metropolitana de Mèxic: «Topological classification of real cubic surfaces in the 3-dimensional sphere».

— L. Chengzhi, de la Universitat de Pequín (Xina): «Some new approaches in the study of Abelian integrals».

— J. Guaschi, de la Universitat de Tolosa de Llenguadoc (França): «Fixed point classes, braids and combs».

— J. A. Rodríguez, de la Universitat d'Oviedo (Espanya): «Coexistence and persistence of infinitely many strange attractors».

— L. Cherkas, de la Universitat de l'Estat de Bielorússia: «Unusual problems about limit cycles of quadratic systems».

— V. Mañosa, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Stability of a class of planar degenerate singular points».

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Some results and open problems about the algebraic solutions of polynomial differential equations».

— A. Gasull, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «The isochronicity problem for several families of planar differential equations»

Semestre d'anàlisi. Coordinador: A. Nicolau (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Bellaterra, del 10 de gener al 15 de juliol de 1999.

Conferències impartides

— J. J. Donaire, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Porositat Zygmund d'un compacte».

— X. Massaneda, de la Universitat de Barcelona: «Interpolació per espais de funcions enteres».

— P. Koskela, de la Universitat de Jyväskylä (Finlàndia): «Lusin's condition N for homeomorphisms».

— J. Kuhanen, de la Universitat de Jyväskylä (Finlàndia): «Lusin's condition N».

— L. Vega, de la Universitat del País Basc: «El problema de valores inicials para la ecuación de Korteweg - De Vries: resultados negativos».

— P. Thomas, de la Universitat de Tolosa de Llenguadoc (França): «Sampling sets for Hardy spaces».

— H. Pajot, de la Universitat de Cergy-Pontoise (França): «Analysis on the boundary of hyperbolic building».

— C. Puente, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Antenas fractals».

— C. Pérez, de la Universitat Autònoma de Madrid (Espanya): «Poincaré = Sobolev = BMO».

— A. Olevskii, de la Universitat de Tel-Aviv (Israel): «Homeomorphisms of the circle and Fourier expansions: some old and new results».

— K. Dyakonov, de la Universitat de Barcelona: «Coinvariant subspaces of the shift operator in H^p ».

— P. Paramonov, de la Universitat de l'Estat de Moscou (Rússia): «Approximation by entire solutions of elliptic equations on closed sets in R^n . Applications».

— L. Aizenberg, de la Universitat de Bar-Ilan: «Duality in complex analysis».

— M. Cerne, de la Universitat de Ljubljana (Eslovènia): «Perturbations of analytic varieties».

— J. Duoandikoetxea, de la Universitat del País Basc: «Normas mixtas y operadores direccionales».

— K. Fedorovski, de la Universitat de Moscou (Rússia): «On uniform approximation of functions by solutions of second order elliptic equations on plane compacts».

— S. Treil, de la Universitat de l'Estat de Michigan (EUA): «Singular integrals and a problem in robust control».

— D. Cruz-Urbe, del Col·legi de la Trinitat, Hartford (EUA): «The minimal operator, the geometric maximal operator and properties of doubling measures».

— D. Varolin, de la Universitat d'Ann Arbor: «General shears and automorphisms of the affine 2-quadric».

— A. Stray, de la Universitat de Bergen (Noruega): «Joint approximation in the Dirichlet space».

— J.-M. Wu, de la Universitat d'Illinois a Urbana (EUA): «Boundary Harnack principle and Martin Boundaries for symmetric stable processes».

— R. Kaufman, de la Universitat d'Illinois a Urbana (EUA): «Sobolev spaces, dimensions and random series».

— C. Sadosky, de la Universitat de Howard (EUA): «A scale of BMOs in the polydisk».

— K. Seip, de la Universitat de Trondheim (Noruega): «Weighted Paley-Wiener spaces».

— P. Ahern, de la Universitat de Wisconsin-Madison (EUA): «On the zeros of holomorphic vector field».

— M. Flores, de la Universitat de La Laguna (Espanya): «On complete holomorphic vector fields».

— D. Marshall, de la Universitat de Washington (EUA): «Angular distribution of mass by Bergman functions».

— H. Farag, de la Universitat de Rice (EUA): «The Besicovitch 1/2-problem».

— V. Caselles, de la Universitat de les Illes Balears: «Topographic maps, connected operators an applications to image processing».

— C. Pereyra, de la Universitat de Nou Mèxic: «Divergence free multi-wavelets».

— J. Duval, de la Universitat Paul Sabatier (França): curs sobre *Embolcalls polinomial i racionals i llur estructura* (curs de vuit hores).

Matemàtiques i ensenyament: principi i fi de la qüestió. Coordinat per N. Gorgorió (UAB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica.

La senyora Guida de Abreu de la Universitat de Luton (Gran Bretanya) va impartir les conferències següents:

— «Contextos, interaccions i aprenentatge matemàtic».

— «Aprenentatge matemàtic dins i fora de l'escola des d'una perspectiva cultural».

— «Aprenentatge matemàtic en una escola multiètnica: explorant les perspectives de l'alumne, el professor i els pares».

Advanced Course on Mathematical Aspects of Image Processing. Coordinadors: J. Bruna (UAB) i J. Saludes (CVC). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica i el Centre de Visió per Computador. Bellaterra, del 6 al 16 de juliol de 1999.

— V. Caselles, de la Universitat de les Illes Balears, i J. M. Morel, de l'Escola Normal Superior, Cachan (França): «Mathematical models in image processing».

— J. Serra, de l'Escola de Mines, París: «Mathematical morphology».

— S. Mallat, de l'Escola Politècnica, Palaiseau (França), i Y. Meyer, de l'Escola Normal Superior, Cachan (França): «Signal processing with wavelets».

Congressos

VI Encuentro de Topología. Coordinadors: M. Castellet, A. Murillo i J. A. Crespo. Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica. Universitat de les Illes Balears, 5 i 6 de març de 1999.

Conferències impartides

— J. A. Crespo, de la Universitat de les Illes Balears: «Estructura de H -espacios módulo p con cohomología finitamente generada».

— W. Dicks, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Hyperbolic punctured-torus bundles».

— Gómez Tato, de la Universitat de Santiago de Compostella (Espanya): «Invariantes de Hopf-Ganea y categoría débil de Lusternik-Schnirelmann».

— M. Izquierdo, de la Universitat de Mälardalen (Suècia): «Formas reales de una curva algebraica de género par».

— V. Muñoz, de la Universidad Autònoma de Madrid (Espanya): «Conjetura de Atiyah-Floer».

— J. J. Nuño, de la Universitat de València: «Propiedades topológicas de hipersuperficies genéricas».

Pòsters presentats

— C. Bastardas, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Una construcció homotòpica idempotent usando grups simpliciales*.

— M. Bruguera, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Compleitud en grups localmente quasi-converos*.

— C. Casacuberta, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Sobre la existencia de equivalencias cohomológicas universales*.

— N. Castellana, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Una construcció homotòpica de la representació adjunta*.

— F. J. Díaz, de la Universitat de La Laguna (Espanya): *Categorías de homotopía esférica*.

— L. Español, de la Universitat de La Rioja (Espanya): *Lógica y convergencia: doble negación y topología canónica en monoides relacionados con la convergencia de sucesiones*.

— J. I. Extremiana, de la Universitat de La Rioja (Espanya): *Secciones de Postnikov en el infinito*.

— L. Fernández, de la Universitat de Lilla I (França): *Espacios casi-proyectivos y categoría de $S_p(3)$* .

— J. M. García, de la Universitat de La Laguna (Espanya): *Homologías para la categoría de los espacios exteriores*.

— J. A. Garvín, de la Universitat de Màlaga (Espanya): *Acotaciones de la*

nilpotencia de sutoequivalencias de homotopía fibrada.

— L. Lechuga, de la Universitat de Màlaga (Espanya): *Problemas de decisión y el funtor Ext*.

— M. Macho Stadler, de la Universitat del País Basc: *Correspondencias de grupoides*.

— M. T. Rivas, de la Universitat de La Rioja (Espanya): *Secciones de Postnikov en el infinito*.

— J. L. Rodríguez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Localizaciones de grupos finitos simples*.

— J. I. Royo, de la Universitat del País Basc: *Sucesión de Gysin*.

— M. Salami, de la Universitat de La Laguna: *Homotopía generalizada en categorías de cofibraciones*.

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: *Espacios celulares y su grupo fundamental*.

The Fifth International Seminar on the Mathematical Analysis of Algorithms. Comitè Organitzador: P. Flajolet, França; H. M. Mahmoud, EUA; C. Martínez, Espanya; H. Prodinger, Sud-àfrica; R. Sedgewick, EUA; W. Szpankowski, EUA. Centre de Recerca Matemàtica, del 14 al 18 de juny de 1999.

Conferències impartides

— R. Arratia, de la Universitat del Sud de Califòrnia (EUA): «Euler circuits,

DNA sequencing by hybridization, and a new graph polynomial that counts Euler circuit decompositions».

— R. Brent, de la Universitat d'Oxford (Regne Unit): «Revisiting the binary euclidean algorithm».

— P. Chassaing, de l'Institut Élie Cartan (França): «Phase transition for parking blocks, Brownian excursion and coalescence».

— W.-M. Chen, de la Universitat Nacional de Taiwan: «Generalized heap recurrence and its applications to the analysis of algorithms».

— K Compton, de la Universitat d'Aarhus (Dinamarca): «Densities of partition sets in number systems».

— L. Devroye, de la Universitat McGill (Canadà): «Random multi-dimensional search trees».

— M. Dermota, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «Systems of functional equations and patterns in random trees».

— J. A. Fill, de la Universitat Johns Hopkins (EUA): «Explicit bounds on the distribution of runtime for quick-sort».

— P. Flajolet, d'INRIA Rocquencourt (França): «A general analysis of trie structures».

— M. Hofri, de WPI (EUA): «An efficient algorithm for the approximate median selection problem».

— H.-K. Hwang, de l'Acadèmia Sinica (Taiwan): «Distribution of the

number of consecutive records in random permutations».

— P. Jacquet, d'INRIA Rocquencourt (França): «Optimality of pattern matching predictors».

— S. Janson, de la Universitat d'Uppsala (Suècia): «Linear probing hashing, parking, random forests, Brownian excursions, etc.».

— M. Karonski, de la Universitat Adama Mickiewicz (Polònia): «On the distributed complexity of computing maximal matchings».

— R. Kemp, de la Universitat Johann-Wolfgang-Goethe (Alemanya): «On leftist simply generated trees».

— C. Krattenthaler, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «An algorithm for the random generation of plane partitions and rhombus tilings».

— J. Liebehenschel, de la Universitat Johann-Wolfgang-Goethe (Alemanya): «Ranking and unranking of a generalized dyck language and the application to the generation of random trees».

— G. Louchard, de la Universitat Lliure de Brusselles (Bèlgica): «Analytic variations on the airy distribution».

— G. Lugosi, de la Universitat Pompeu Fabra: «A new concentration inequality».

— H. Mahmoud, de la Universitat George Washington (EUA): «On generalized polya urn models».

— J.-F. Marckert, de la Universitat de Nancy I (França): «Tight bounds for the moments of the width of rooted labeled trees».

— C. Martínez, de la Universitat Politècnica de Catalunya: «Systems of divide and conquer recurrences».

— M. Nebel, de la Universitat Johann-Wolfgang-Goethe (Alemanya): «Further results on the stack-size of trees».

— R. Neininger, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «Limit laws for partial match queries in random trees».

— D. Panario, de la Universitat de Toronto (Canadà): «Smallest components in random combinatorial structures».

— P. V. Poblete, de la Universitat de Xile: «The effect of deletions on different insertion disciplines for hash tables».

— H. Prodinger, de la Universitat de Witwatersran (Sud-àfrica): «Combinatorics of geometrically distributed random variables».

— B. Reed, de la Universitat de Toronto (Canadà): «How tall are the trees?».

— M. Régnier, d'INRIA Rocquencourt (França): «Counting patterns in a markovian sequence».

— U. Rösler, de la Universitat de Kiel (Alemanya): «On the FIND process».

— L. Rueschendorf, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «On the

internal path length of d-dimensional quad trees».

— B. Salvy, d'INRIA Rocquencourt (França): «Motif statistics».

— R. Sedgewick, de la Universitat de Princeton (EUA): «Is quicksort optimal?»

— H. Shachnai, de TITF (Israel): «Stochastic analysis of speculative execution schemes».

— W. Steiger, de la Universitat de Rutgers (EUA): «An optimal algorithm for the hyperplane median».

— J.-M. Steyaert, de l'École Polytechnique, Palaiseau (França): «Analysis of a rewriting system: a question of patience».

— W. Szpankowski, de la Universitat de Purdue (EUA): «Analytic methods in information theory: redundancy rate problem».

— T. Tsukiji, de la Universitat de Nagoya (Japó): «On the number of outputs and the insertion depth of random recursive circuits».

— B. Vallée, de la Universitat de Caen (França): «A unifying framework for the analysis of a class of euclidean algorithms».

— J. Vitter, de la Universitat de Duke (EUA): «Simple randomized mergesort».

— H. Wilf, de la Universitat de Pensilvània (EUA): «Progress and problems in generating combinatorial families».

Joint Conference of the 5th Barcelona Logic Meeting and the 6th Kurt Gödel Colloquium. Comitè organitzador: E. Casanovas (UB), R. Farré (UPC), R. Jansan (UB) i V. Verdú (UB). Comitè científic: M. Baaz (Universitat Tècnica de Viena), E. Casanovas (UB), R. Farré (UPC), R. Jansana (UB), A. Leitsch (Universitat Tècnica de Viena), H. Veith (Universitat Tècnica de Viena) i V. Verdú (UB). Organitzat pel Centre de Recerca Matemàtica, juntament amb la Kurt-Gödel-Society. Casa de la Caritat de Barcelona, del 16 al 19 de juny de 1999.

Conferències plenàries

— V. Danos, de la Universitat de París VII (França): «Sequent calculus and continuation passing style compilation».

— L. van den Dries, de la Universitat d'Illinois a Urbana (EUA): «Making model theory more intrinsic».

— M. Foreman, de la Universitat de Califòrnia a Irvi (EUA): «Partition relations for successor cardinals».

— I. Juhasz, de l'Acadèmia de Ciències Hongaresa (Hongria): «Cardinal sequences of locally scattered spaces».

— B. Kim, de MIT (EUA): «Hyperimaginaries and definability».

— L. Libkin, de Tecnologies Lucent (EUA): «Embedded finite models and constraint databases».

— A. Macintyre, de Ciències Matemàtiques (Regne Unit): «Vapnik-

Chervonenkis dimension and measure theory in model theory of fields».

— H. Ono, de JAIST (Japó): «Algebraic analysis of logics without the contraction rule».

— D. Pigozzi, de la Universitat de l'Estat de Iowa (EUA): «The algebraic theory of Gentzen calculi: an abstract algebraic logic approach».

— J. P. Ressayre, de la Universitat de París VII (França): «Computer science and the fine structure of Borel sets».

Altres conferències impartides

— D. Asperó, de la Universitat de Barcelona: «Strong versions of bounded forcing axioms».

— A. Avron, de la Universitat de Tel-Aviv (Israel): «On the expressive power of three-valued and four-valued languages».

— A. Avron, de la Universitat de Tel-Aviv (Israel): «Safety and limitation of size in query languages, and in set theory».

— M. Baaz, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «Term induction».

— A. Berarducci, de la Universitat de Pisa (Itàlia): «Intersection theory for o-minimal manifolds».

— W. Carnielli, de la Universitat de l'Estat de Campinas (Brasil): «Modulated logics and uncertain reasoning».

— W. DePauli-Schimanoric, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «Calculus of winning».

— C. Fermüller, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «A new type of analytic calculi».

— A. Fernández-Margarit, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «A hierarchy for $\Delta_{n+1}(T)$ -induction».

— J. Flum, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «Model theory and parametrized complexity».

— J. M. Font, de la Universitat de Barcelona: «Combining modality and four-valuedness: an abstract algebraic logic approach».

— A. J. Gil, de la Universitat Pompeu Fabra: «Multseq: sequents, equations, and beyond».

— M. C. Graciani, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «Initial segments maximal σ_n -definable sets in fragments of arithmetics».

— K. Hauser, de la Universitat de Humboldt (Alemanya): «Gödel's program revisited».

— J. Hernández-Orallo, de la Universitat Politècnica de València: «Unified information Gain measures for inference processes».

— A. J. C. Hurkens, de la Universitat de Nijmegen (Holanda): «The relation $P(x \cap y) \subseteq y$ is well-founded».

— M. Junker, de la Universitat de Friburg (Alemanya): «On equational theories».

— B. Konikowska, de l'Acadèmia Polonesa de Ciències (Polònia): «Introducing a third logical value into reasoning about concurrency».

— P. Kowalski, de la Universitat de Wroclaw (Polònia): «Stable groups and algebraic groups».

— F. F. Lara Martín, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «A hierarchy for $\Delta_{n+1}(T)$ -induction».

— P. Larson, de la Universitat de París VII (França): «A maximal model for $H(\omega_2)$ ».

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: «Weakly-Ramsey sets in Banach spaces».

— G. Moser, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «Term induction».

— M. Pérez, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «Initial segments maximal σ_n -definable sets in fragments of arithmetics».

— D. Pierce, de MSRI (EUA): «Differential fields and model completions».

— N. Preining, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «How many points fit on a sphere? A logical analysis of Schütte's proof».

— A. Romero, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «Initial segments maximal σ_n -definable sets in fragments of arithmetics».

— J. M. Sagiüillo, de la Universitat de Santiago de Compostella (Espanya):

nya): «Omega-arguments in the formalisms of Gödel, Peano and Whitehead-Russel».

— G. Salzer, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): «Multiseq: sequents, equations, and beyond».

— F. Sancho, de la Universitat de Sevilla (Espanya): «Initial segments maximal σ_n -definable sets in fragments of arithmetics».

— A. Ursini, de la Universitat de Siena (Itàlia): «Positive classical logic».

Conferències i seminaris

Setembre

— O. Blasco, de la Universitat de València: *Funciones enteras integrables respecto a pesos exponenciales*.

— R. Krikorian, de l'Escola Politècnica de París (França): *The set of reducible smooth skew-products on $T^1 \times SU(2)$ is (globally) dense*.

— H. Broer, de la Universitat de Groningen (Holanda): *Hill's equation with periodic and quasi-periodic forcing*.

Octubre

— J. Cerdà, de la Universitat de Barcelona: *J. A. Raposo i el seu treball sobre multiplicadors de Fourier*.

— V. Lazutkin, de la Universitat de l'Estat de Sant Petersburg i Universitat de Barcelona: *Making fractals fat*.

— H. Hanssmann, de la Universitat d'Aquisgrà (Alemanya): *Bifur-*

cations of normally parabolic tori in hamiltonian systems.

— S. Wilson, de la Universitat Johns Hopkins: *Hopf rings in algebraic topology* (quatre sessions).

— J. Bagaria, de la Universitat de Barcelona: *Bounded forcing axioms and the cardinality of the continuum*.

— Y. Fedorov, de la Universitat de l'Estat de Moscou i del Departament de Matemàtica Aplicada II de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Discretization of algebraic integrable systems*.

— A. J. Maciejewski, del Centre d'Astronomia de Toruń (Polònia): *Rotational motion of a rigid satellite in a circular orbit — certain open problems*.

— L. Meersseman, de la Universitat de Lilla (França): *Construcción geométrica de variedades complejas en dimensión arbitraria* (dues sessions).

— R. Castaño-Bernard, de la Universitat de Warwick (Regne Unit) - Universitat Autònoma de Barcelona: *Foliaciones lagrangianas*.

— D. Yost, de la Universitat d'Austràlia: *Twisted sums of classical Banach spaces*.

— D. Bambusi, de la Universitat de Milà (Itàlia): *On long time stability in hamiltonian perturbations of nonresonant linear PDE's*.

— C. Simó, de la Universitat de Barcelona: *Meandering and labyrinthic rotational invariant curves in nontwist*

area preserving maps. Genericity results and examples (dues sessions).

— J. Ortega Cerdà, de la Universitat de Barcelona: *Multipliers and interpolation*.

— D. Iesan, de la Universitat de Iasi (Romania): *Thermal stresses in cylinders*.

— D. Asperó, de la Universitat de Barcelona: *The bounded Martin's maximum*.

— J. Los, d'INLN, del Centre Nacional de la Recerca Científica, Niça (França): *Forcing relation and knots in 3-space*.

— D. Gil, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Nilvarietats complexes sense funcions holomorfes no constants*.

Novembre

— J. Orobitg, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *BMO per a mesures no doblants*.

— J. C. Martínez, de la Universitat de Barcelona: *Sobre el teorema de Baumgartner-Shelah para álgebras de Boole*.

— M. Levi, de la Universitat de l'Estat de Pennsilvània (EUA): *Geometry and physics of averaging with applications*.

— A. Delshams, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *KAM theory and a partial justification of Greene's criterion for non-twist maps*.

— D. Marín, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Un teorema de rigidez para foliaciones holomorfas*.

— I. Gálvez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Álgebras de Lie de dimensió infinita*.

— V. Olevskii, del Centre de Recerca Matemàtica: *Multipliers and variation*.

— R. Jansana, de la Universitat de Barcelona: *La versió forta d'una lògica protoalgebraica*.

— V. Sidorenko, de l'Institut de Matemàtica Aplicada de Keldysh: *Investigation of stability of long-period planar satellite motions in a circular orbit*.

— E. Gallego, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometria integral i singularitats complexes (XII): algunes consideracions sobre la fórmula de Crofton en espais hermitics*.

— A. Ruiz, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Álgebras de Kac-Moody*.

— J. Verdera, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Mesures amb curvatura finita sobre conjunts continus*.

— I. Morrison, de la Universitat de Fordham (EUA): *Moduli spaces of curves* (cinc sessions).

— P. Gutiérrez, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Potencial de splitting i teoria de Melnikov per a tors amb bigotis en sistemes hamiltonians*.

— C. Casacuberta, de la Univer-

sitat Autònoma de Barcelona: *Motivació física*.

— P. Viader, de la Universitat Pompeu Fabra: *On a problem of Alfred Renyi*.

— P. Haissinsky, de l'Escola Normal Superior de Lió (França): *Parabolic surgery*.

— N. Fagella, de la Universitat de Barcelona: *Dinàmica complexa*.

— D. Iesan, de la Universitat de Iasi (Romania): *The methods of potential in elastostatics*.

— R. Farré, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Immersions existencialment tancades de grups abelians ordenats* (tres sessions).

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: *L'homologia de BU*.

— M. Mastyló, de la Universitat Adama Mickiewicz de Poznań (Polònia): *The Dunford-Pettis property for Banach spaces*.

Desembre

— J. Solà-Morales, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *El sistema molla-massa com a límit singular d'una equació d'ones*.

— S. Ibáñez, de la Universitat d'Oviedo: *Bifurcaciones en una familia de campos en \mathbb{R}^3 con divergencia cero y una condición de simetría*.

— C. Simó, de la Universitat de Barcelona: *Hill's equation I: the periodic case. Local vs. global*.

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: *Àlgebres de vèrtexs*.

— P. McCullagh, de la Universitat de Chicago (EUA): *Quotient spaces and statistical models*.

— C. Casacuberta, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Moonshine*.

— J. Ortega Aramburu, de la Universitat de Barcelona: *Embeddings d'espais de potencials en espais L^p* .

— M. Baaz, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): *Perspectives in the development of Gödel logics*.

— Ch. Fermüller, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): *Many-valued modal logics*.

— G. Salzer, de la Universitat Tècnica de Viena (Àustria): *Automatic generation of many-valued calculi*.

— C. Bonet, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Les martingales són honestes*.

— D. Asperó, de la Universitat de Barcelona: *Stationary reflection*.

— J. J. Morales, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Grupos discretos libres y dinámica caótica en teoría de Galois diferencial*.

— P. Haissinsky, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Partial survey of 1-dimensional complex dynamics*.

— N. Castellana, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Una representació homotòpica de DI_2* .

— J. J. Carmona, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Conjunts excepcionals numerables*.

Gener

— K. Baranski, del Centre de Recerca Matemàtica: *Brennan's conjecture and the Mandelbrot set*.

— J. Ferrer, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Teoria matemàtica de sistemes*.

— J. M. Peris, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Grups discrets lliures i dinàmica caòtica en teoria de Galois diferencial (II)*.

— A. Tonks, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Operades*.

— F. Gautero, del Centre de Recerca Matemàtica: *Dynamical 2-complexes and free-group automorphisms*.

— A. El Kacimi, de la Universitat de Valenciennes (França): *Cohomologie des formes automorphes pour un groupe kleinéen élémentaire*.

— I. Gálvez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *El gènere el·líptic com a mòdul sobre una àlgebra de vèrtexs*.

— J. M. Mondelo, de la Universitat de Barcelona: *Mètodes refinats d'anàlisi de Fourier*.

— J. C. Tatjer, de la Universitat de Barcelona: *Difeomorfismes dissipatius en dimensió 3 amb tangències homoclíniques*.

— X. Buff, de la Universitat de

Tolosa de Llenguadoc (França): *Julia sets in parameter planes*.

— J. Porti, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometries a la Thurston (I)*.

— I. Gálvez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *El gènere el·líptic com a mòdul sobre una àlgebra de vèrtexs (II)*.

Febrer

— J. Porti, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Geometries a la Thurston (II)*.

— I. Gálvez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *El gènere el·líptic com a mòdul sobre una àlgebra de vèrtexs (III)*.

— J. Seade, de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic: *Grups kleinianos en espais projectius*.

— C. Bonet, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Les martingales continuen essent honestes*.

— C. Simó, de la Universitat de Barcelona: *Simultaneous binary collisions in the planar four body problem (I)*.

— J. Seade, de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic: *Libros abiertos: singularidades reales con una fibración de Milnor*.

— C. Casacuberta, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Reticles i àlgebres de Kac-Moody generalitzades*.

— D. Garba-Belko, de la Universitat de Rennes (França): *Cohomo-*

logia relative de formes non exceptionnelles.

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Nous resultats sobre la teoria de la integrabilitat de Darboux.*

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Sobre les diferents proves del teorema de Pitàgores.*

— I. Jané, de la Universitat de Barcelona: *Origen i ús dels ordinals en cantor.*

— V. Navarro, de la Universitat de Barcelona: *Variacions d'estructures de Hodge mixtes unipotents i el teorema de Hain-Zucker.*

— J. Wildeshaus, de la Universitat de Münster (Alemanya): *Polylogarithms I: introduction.*

— J. Scherer, del Centre de Recerca Matemàtica: *Espacios de torsión y celularización de grupos.*

— J. Girbau, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Estabilitat per linealització de les equacions d'Einstein en els models de Robertson-Walker (I).*

— A. Gasull, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Llibre de Rousarie I: un exemple de versal unfolding.*

— E. Fontich, de la Universitat de Barcelona: *El teorema de la funció implícita i linealització.*

— X. Xarles, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *El teorema de Hain-Zucker per a feixos 1-àdics mixtos unipotents.*

— J. Wildeshaus, de la Universitat de Münster (Alemanya): *Polylogarithms II.*

— P. Hell, de la Universitat Simon Fraser (Canadà): *Generalizations of Matching.*

— J. L. Rodríguez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Localitzacions de grups finits simples.*

Març

— J. Girbau, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Estabilitat per linealització de les equacions d'Einstein en els models de Robertson-Walker (II).*

— C. Camacho, d'IMPA (Brasil): *Una fórmula de índexs para campos de vectores holomorfos.*

— C. Bodelon, de la Universitat de Boston (EUA): *Dinàmica simbòlica per superfícies hiperbòliques d'àrea finita.*

— R. Jansana, de la Universitat de Barcelona: *Bisimulacions: lògica modal i lògica de primer ordre.*

— P. Pascual, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Teoria K i reguladors (I).*

— J. Wildeshaus, de la Universitat de Münster (Alemanya): *Polylogarithms III.*

— P. Hell, de la Universitat Simon Fraser (Canadà): *List partitions.*

— B. Karpinska, de la Universitat de Varsòvia (Polònia): *Cantor bouquets for exponential maps.*

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Conjunts periòdics límits* (segon capítol de Llibre de Roussarie)

— M. Fornasiero, de la Universitat de Ferrara (Itàlia): *The projective version of Malcomson's theorem*.

— J. Serra-Sagristà, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *On coordination sequences and v series of lattices*.

— J. I. Burgos, de la Universitat de Barcelona: *La conjectura de Zagier*.

— J. Wildeshaus, de la Universitat de Münster (Alemanya): *Polylogarithms IV*.

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Un teorema de Poincaré-Hopf per varietats no compactes*.

— L. Perko, de la Universitat del Nord d'Arizona (EUA): *Limit cycles for bounded quadratic systems*.

— E. Freire, de la Universitat de Sevilla (Espanya): *On the triple zero degeneracy*.

— E. Ponce, de la Universitat de Sevilla (Espanya): *Some generic limit cycle bifurcations in planar piecewise linear systems*.

— J. Wildeshaus, de la Universitat de Münster (Alemanya): *Polylogarithms V*.

— C. Simó, de la Universitat de Barcelona: *Simultaneous binary collisions in the planar four body problem*.

II. Regularity of the regularization in the cases reducible to 1D.

— P. Koskela, de la Universitat de Jyväskylä (Finlàndia): *Quasiconformal mappings in Mathematics*.

— J. M. Font, de la Universitat de Barcelona: *Sobre una lògica modal a quatre valors amb interpretació epistèmica*.

— L. Schwartz, de la Universitat de París Nord (França): *The cohomology of spaces and the Krull filtration of the category U* .

— P. Malliavin, de la Universitat de Jussieu (França): *Tangent processes and their applications*.

— J. Oesterlé, de l'Institut Henri Poincaré (França): *Torsion of elliptic curves over number fields*.

— M. Nicolau, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Curvatura i singularitats complexes*.

— X. Cabré, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Equacions lineals de la calor amb potencials singulars: existència i explosió instantània de solucions*.

— I. Permanyer, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Una generalització del teorema de Hurewicz*.

Abril

— W. Malfait, de la Universitat Catòlica de Lovaina (Bèlgica): *Anosov diffeomorphisms on (infra-)nilmanifolds*.

— J. Minguillón, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *A progres*

sive classification scheme for document layout recognition.

— Cl. Valls i A. Pumariña, de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat d'Oviedo (Espanya): *Splitting of separatrices for a «wide» open set of frequencies.*

— J. Porti, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Introducció a les varietats geomètriques de dimensió tres.*

— G. Solanes, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Conjunts convexos al pla hiperbòlic.*

— P. Le Calvez, de la Universitat de París Nord (França): *Indices of the iterate of an homeomorphism of the plane at a fixed point*

— J. Villadelprat, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Limit periodic sets (II).*

— M. Mathieu, de la Universitat de Queen's a Belfast: *What is non-commutative functional analysis about?*

— J. Rifà, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Quantum computing and quantum error-correcting codes.*

— J. C. Martínez, de la Universitat de Barcelona: *Cuestiones de consistència sobre espacis inicialmente compactos.*

— S. Chesley, de la Universitat de Pisa (Itàlia): *Close earth approaches of asteroids. Resonant and nonresonant returns.*

— T. M. Seara, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Matching*

complex i mètodes KAM en el càlcul del domini d'analiticitat de corbes invariants.

— J. Porti, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Varietats de Seifert.*

— S. Kolyada, de l'Acadèmia de Ciències Ucraïnesa: *Topological entropy of maps on function spaces.*

— L. Snoha, de la Universitat Matej Bel (Eslovàquia): *On minimal dynamical systems.*

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Weakly-Ramsey sets in Banach spaces.*

— P. Dehornoy, de la Universitat de Caen (França): *From set theory to braids via self-distributive algebra.*

— A. N. Sharkovskii, de l'Acadèmia de Ciències Ucraïnesa: *Boundary value problems and dynamical systems.*

— A. Teruel, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Blowing up and quasi-homogeneous blowing up of singularities for planar vector fields.*

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Weakly-Ramsey sets in Banach spaces.*

— C. Bastardas, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La geometria S^3 .*

Maig

— M. Farré, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Moviment brownià i e. d. p.*

— M. A. Teixeira, de la Universitat de Campinas (Brasil): *Hopf 0 bifurcation of reversible vector fields*.

— A. Teruel, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Teorema de desingularización de Dumortier*.

— J. López, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Determinacy and Weakly-Ramsey sets in Banach spaces*.

— S. Tindell, de la Universitat de París XIII (França): *Integral forward i espai de llacets*.

— J. Porti, de la Universitat Autònoma de Barcelona: \mathbb{R}^3 .

— S. Dumitrescu, de l'Escola Normal Superior de Lió (França): *Holomorphic geometric structures on complex compact manifolds*.

— J. A. Rodríguez, de la Universitat d'Oviedo (Espanya): *Coexistencia y persistencia de infinitos atractores extraños*.

— R. Ortega, de la Universitat de Granada: *Puntos fijos estables y aislados de transformaciones que conservan áreas*.

— R. Benazic, d'IMCA, Lima: *Singularidades dicríticas de un campo vectorial holomorfo*.

— I. Permanyer, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *Les geometries $S^2 \times \mathbb{R}$ i $H^2 \times \mathbb{R}$* .

— K. Baranski, del Centre de Recerca Matemàtica: *Iteration of cubic rational maps, bifurcations of the Mandelbrot-like sets*.

— J. Torregrosa, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La ciclicitat dels focus dèbils i dels centres*.

— E. Ventura, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Interseccions de subgrups fixos d'un grup lliure finitament generat*.

— J. Bagaria, de la Universitat de Barcelona: *On the consistency of «every set is Weakly-Ramsey»*.

— C. Seara, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Separabilidad de objetos en el plano*.

— F. Chazal, de la Universitat de Borgonya (França): *Un teorema de extensión de aplicaciones meromorfas*.

— J. L. Rodríguez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La geometria Nil*.

— J. Burillo, de la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat de Tufts: *Mètriques i subgrups quasi-isomètrics dels grups de Thompson*.

— R. Jansana, de la Universitat de Barcelona: *Dualitat de Priestley per a les àlgebres modals positives*.

— M. Manjarín, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La geometria $\tilde{S}\mathcal{L}_2$* .

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *On the weakened 16th Hilbert problem (I)*.

— J. Torregrosa, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La ciclicitat dels centres*.

Juny

— B. Bowditch, de la Universitat de Southampton (Regne Unit): *Planar groups*.

— A. Puiggené, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *An introduction to turbo codes*.

— S. Skiena, de la Universitat de l'Estat de Nova York a Stony Brook (EUA): *Jai-technology: computers, gambling, and mathematical modeling to Win*.

— M. Kirkilionis, de la Universitat de Heidelberg (Alemanya): *Structured population models in technical applications*.

— J. J. Gutiérrez, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La geometria Sol*.

— J. Llibre, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *On the weakened 16th Hilbert problem (II)*.

— A. Delshams i T. Guillamon, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Funcions de Melnikov i integrals abelianes*.

— J. Hortalà, de la Borsa de Barcelona: *L'àmbit conceptual de la borsa de valors*.

— X. Vicente, de la Universitat de Vic: *Valoració d'opcions financeres*.

— R. J. Flores, de la Universitat Autònoma de Barcelona: *La geometria H^3* .

— A. Guillamon, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Integrals abelianes*.

— F. Mañosas, de la Universitat Politècnica de Catalunya: *Condicions de LaSalle per estabilitat asimptòtica global per a sistemes dinàmics, discrets i continus*.

— A. Viruel, de la Universitat de Màlaga (Espanya): *Grupos finitos e invariantes de Dickson*.

— A. Alegre, de la Universitat de Barcelona: *La investigació en matemàtica actuarial*.

— M. Vinyals Fuste, subdirector de Winterthur: *Los principales retos del sector asegurador*.

Juliol

— A. Adem, de la Universitat de Wisconsin a Madison (EUA): *Periodicidad, clases de Euler y acciones de grupos*.

— N. Kitchloo, de la Universitat de Northwestern (EUA): *Uniqueness of trivial spherical fibrations over $BSO(3)$* .

Publicacions

Núm. 389: D. B. Karagueuzian. *Counting involutions in groups of upper triangular matrices*. Setembre de 1998

Núm. 390: E. Doubtsov and A. Nicolau. *Symmetric and Zygmund measures in several variables*. Setembre de 1998.

Núm. 391: L. Halbeisen. *Relations between some cardinals in the absence of the Axiom of Choice*. Setembre de 1998.

- Núm. 392: V. V. Buldygin i V. Zaiats. *An asymptotic behaviour of cross-correlogram estimates of the response function*. Octubre de 1998.
- Núm. 393: J. M. Font i R. Jansana. *Leibniz filters and the strong version of a protoalgebraic logic*. Octubre de 1998.
- Núm. 394: D. Iesan i R. Quintanilla. *On the problem of propagation of heat in mixtures*. Novembre de 1998.
- Núm. 395: F. R. Cohen i R. Levi. *On the homotopy type of infinite stunted projective spaces*. Novembre de 1998.
- Núm. 396: P. Puig i M. A. Stephens. *Tests of fit for the Laplace distribution*. Novembre de 1998.
- Núm. 397: D. Iesan i R. Quintanilla. *A theory of nonsimple microstretch fluids*. Desembre de 1998.
- Núm. 398: D. Iesan i R. Quintanilla. *On a theory of thermoelasticity with microtemperatures*. Desembre de 1998.
- Núm. 399: J. A. Crespo. *Structure of mod p H -spaces with finiteness conditions*. Desembre de 1998.
- Núm. 400: W. Dicks i E. Formanek. *The rank three case of the Hanna Neumann Conjecture*. Gener de 1999.
- Núm. 401: I. Morrison. *Stability of Hilbert points of generic $K3$ surfaces*. Gener de 1999.
- Núm. 402: L. A. Cherkas i S. I. Dovernar. *Some unexpected properties of limit cycles of quadratic systems in the plane*. Gener de 1999.
- Núm. 403: V. Olevskii. *A note on Fourier multipliers and Sobolev spaces*. Gener de 1999.
- Núm. 404: C. Broto i J. M. Möller. *Embeddings of DI_2 in F_4* . Febrer de 1999.
- Núm. 405: D. Cruz-Uribe, SFO i C. Pérez. *Sharp two-weight, weak-type norm inequalities for singular integral operators*. Març de 1999.
- Núm. 406: J. L. Rodríguez i D. Scevenels. *Localizations associated to semidirect products*. Març de 1999.
- Núm. 407: J. L. Rodríguez i J. Scherer. *Cellular approximations using Moore spaces*. Abril de 1999.
- Núm. 408: F. Gautero. *Dynamical CW-complexes*. Abril de 1999.
- Núm. 409: D. Cruz-Uribe, SFO i C. Pérez. *Two-weight, weak-type norm inequalities for fractional integrals, Calderón-Zygmund operators*

- and commutadors*. Abril de 1999.
- Núm. 410: S. Kallunki i P. Koskela. *Exceptional sets for definition of quasiconformality*. Abril de 1999.
- Núm. 411: Chengzhi Li, Weigu Li, J. Llibre i Zhifen Zhang. *Polynomial systems: a lower bound for the weakened 16th Hilbert problem*. Abril de 1999.
- Núm. 412: Chengzhi Li, Weigu Li, J. Llibre i Zhifen Zhang. *Linear estimation of the number of zeros of Abelian Integrals for some cubic isochronous centers*. Maig de 1999.
- Núm. 413: Chengzhi Li, Weigu Li, J. Llibre i Zhifen Zhang. *Bifurcation of limit cycles from quadratic isochronous centers*. Maig de 1999.
- Núm. 414: M. J. González i P. Koskela. *Radial growth of solutions to Poisson equation*. Maig de 1999.
- Núm. 415: J. J. Carmona, K. Yu. Fedorovski i P. V. Paramonov. *On uniform approximation by polyanalytic polynomials and the Dirichlet problem for bianalytic functions*. Juliol de 1999.
- Núm. 416: A. Adem, W. Gao, D. B. Karagueuzian i J. Mináč. *Field theory and the cohomology of some Galois groups*. Juliol de 1999.
- Núm. 417: K. Barański. *On realizability of branched coverings of the sphere*. Juliol de 1999.
- Núm. 418: A. Adem, D. B. Karagueuzian i J. Mináč. *On the cohomology of Galois groups determined by Witt rings*. Juliol de 1999.
- Núm. 419: A. Nicolau, J. Pau i P. J. Thomas. *Smallness sets for bounded holomorphic functions*. Juliol de 1999.

Dins de la sèrie «Quaderns», que aplega el contingut d'activitats especialitzades i conté les conferències fetes durant un semestre, curs avançat, *workshop*, etc., s'han elaborat els números següents:

- Núm. 14: *VI Encuentro de Topología* (febrer 1999).
- Núm. 15: *Semester on Algebraic Topology* (abril 1999).

Centre de Referència en Enginyeria Lingüística

CONSELL DE DIRECCIÓ

M. TERESA CABRÉ I CASTELLVÍ
LLUÍS JOU I MIRABENT
JOAQUIM LLISTERRI
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS
JORDI VINAIXA I SERRA

CONSELL CIENTÍFIC

Grup de Gramàtica Teòrica (GGT) - UAB
Grup de Lingüística Aplicada
Grup de Recerca del Diccionari del Català
Contemporani (DCC) - IEC
Grup de Recerca de les Oficines Lexicogràfiques
(OL) - IEC
Grup de Recerca de Variació del Llenguatge
(GVL) - UB
Grup de Recerca en Tractament del Llenguatge
Natural (UPC) - UB
Grup de Tractament de la Parla (GTP) - UPC
Institut Universitari de Lingüística Aplicada
Seminari de Filologia i Informàtica (SFI) - UAB

M. TERESA ESPINAL
SALVADOR OLIVA
JOAQUIM RAFEL I FONTANALS
ANTONI M. BADIA MARGARIT
JOAQUIM VILAPLANA
HORACIO RODRÍGUEZ
CLIMENT NADEU
M. TERESA CABRÉ I CASTELLVÍ
JOAQUIM LLISTERRI

423

CENTRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Centre de Referència en Enginyeria Lingüística de la Generalitat de Catalunya

Objectius

— Realitzar recerca i desenvolupament d'alt nivell en enginyeria lingüística, lingüística computacional i lingüística aplicada, basant-se en la complementaritat dels grups que componen el Centre de Referència en Enginyeria Lingüística

(CREL) i en l'augment de massa crítica que la seva constitució comporta.

— Desenvolupar projectes comuns en enginyeria lingüística, lingüística computacional i lingüística aplicada sobre línies de recerca ja iniciades o noves que permetin l'obtenció de nous productes, serveis, mètodes o coneixements interessants per a l'entorn socioeconòmic català, i contribuir, així, a la normalització de la llengua catalana d'acord

amb el Pla General de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

— Potenciar les infraestructures de R+D en enginyeria lingüística, tot evitant duplicacions d'instrumental i de treball, i crear serveis de suport que disposin de l'adequada dotació humana i d'equipament i estiguin oberts als grups de recerca públics i privats.

— Captar finançament exterior, tant en l'àmbit nacional com internacional, i participar en xarxes nacionals i internacionals de recerca col·laborant amb uns altres grups nacionals i estrangers amb uns objectius semblants propis.

— Intervenir activament en tasques de formació de personal (investigadors o tècnics altament qualificats) i de formació en tècniques o mètodes que puguin ser interessants per a les empreses o els organismes públics de recerca.

— Desenvolupar la transferència de serveis i de tecnologia i donar a conèixer l'oferta de recerca de CREL als diferents sectors i industrials per tal d'identificar àrees de col·laboració i establir contractes de recerca o assessorament tècnic que orientin la recerca del centre cap a objectius d'interès comú, i assegurar al mateix temps una transferència de resultats ràpida i efectiva.

— Difondre els resultats de la recerca a tots els sectors que hi poden estar interessats mitjançant la realització

de publicacions i l'organització de reunions i congressos, jornades tècniques, jornades de portes obertes, etc.

— Assessorar el Govern de la Generalitat i els organismes i les institucions que en depenen en temes relacionats amb el seu àmbit d'actuació i les seves especialitats.

Grup de Gramàtica Teòrica

Projecte Diccionari de Sinònims de Frases Fetes

1. S'ha completat el buidatge de Raspall-Martí (1984) i la primera revisió de la totalitat de fitxes de què constava a principi d'any la base de dades (6.900).

2. S'han completat el buidatge de Franquesa (1971) i la revisió del camp concepte de la base de dades d'acord amb els conceptes introduïts en aquesta obra lexicogràfica.

3. S'ha realitzat el buidatge de locucions i frases fetes que es recullen a Ò. Bladas (1997), «Expressions lexicalitzades. Anàlisi i comparació», *Els Marges*, núm. 59, p. 23-44.

4. S'han iniciat el buidatge del diccionari de l'IEC (1995) i la revisió del camp definició i exemple d'acord amb la informació continguda en aquesta obra lexicogràfica.

5. S'han eliminat frases fetes poc clares o no gens documentades, in-

troduïdes arran del buidatge de Raspall-Martí.

6. En aquests moments, la base de dades consta de 9.600 fitxes.

Grup de Lingüística Aplicada de la Universitat de Girona

Unitat de Fonètica

1. Anàlisi prosòdica del català. Aportacions a la gramàtica del català contemporani: capítols descriptius sobre accentuació i entonació. La reestructuració dels sintagmes fonològics. Descripció dels factors que influeixen en l'agrupació dels enunciats en unitats totals i sintagmes fonològics: interacció entre sintaxi i eurítmia. Experiment sobre xocs accentsuals.

2. Corpus prosòdic. Inici de l'enregistrament d'un corpus de *Telenotícies* de TV3 com a corpus representatiu del llenguatge estàndard llegit.

3. Les neutralitzacions i la determinació de límits prosòdics.

4. Creació d'un sistema per a l'autocorrecció fonètica.

Unitat de Morfologia

Anàlisi de la interfície de la morfologia lèxica en la sintaxi. Anàlisi de les entrades dels verbs al DIEC.

S'ha continuat analitzant la informació sintàctica que contenen les entrades del DIEC corresponents als

500 verbs més freqüents que apareixen al Corpus de Llenguatges Especialitzats de l'IULA. S'ha construït una base de dades en què cada accepció o grup d'accepcions sintàcticament equivalents constitueix una entrada. El resultat de l'anàlisi dels 500 verbs és una base de dades d'unes 1.800 entrades aproximadament. Hom va acabant un document en què s'exposen les característiques de la base de dades i alguns dels problemes que han sorgit en l'estudi del tractament de la informació sintàctica dels verbs.

Projecte d'ampliació i actualització del CTILC

S'ha incorporat al RAO informació sobre lloc de publicació i editorial de les obres que formen part del CTILC. Per a l'actualització de nous registres al RAO, s'ha obtingut informació exhaustiva en suport magnètic de la Biblioteca Nacional de Madrid sobre publicacions catalanes aparegudes entre 1988 i 1998.

Conversió del Diccionari de la llengua catalana de l'IEC (DIEC) en un diccionari computacional

S'ha assolit la primera fase del nou replantejament del projecte, amb codificació i etiquetage de tots els verbs del DIEC per subcategories en tres nivells:

— transitius / intransitius / transitius i intransitius;

— copulatiu / transitiu i copulatiu / intransitiu i copulatiu;

— pronominals / pronominals transitius / pronominals intransitiu.

La segona fase està en procés.

Grup de Variació en el Llenguatge

Projecte Corpus Oral de Variació Geogràfica

S'han transcrit fonèticament i ortogràficament 42 textos. Cal assenyalar que s'han superat el nombre de minuts consignats (277 en lloc de 210), perquè generalment els textos seleccionats sobrepassaven els cinc minuts de durada.

Projecte Corpus Oral de Variació Funcional

Els objectius s'han assolit totalment.

Projecte Corpus Oral de Variació Social

Els objectius s'han assolit totalment.

Grup UPC-UB-TLN

Projecte Eines per a la Preparació i l'Anàlisi de Dades Textuals

S'han desenvolupat una sèrie d'eines i recursos per a facilitar el control de textos no restringits en català. Part de les eines ja existien per a unes altres llengües i simplement s'han adaptat i modi-

ficat per tal de ser aplicades al català. Unes altres eines han estat construïdes. Hom ha fet un esforç notable d'estandardització per facilitar la transportabilitat de les eines.

Entre les eines hi ha: segmentador de textos, analitzador morfològic/lematitzador, detector de noms propis, locucions, dates, desambiguadors morfològics i analitzador sintàctic superficial.

Projecte Word/Net del Català

Els objectius estan plenament assolits.

Grup de Tractament de la Parla

Projecte Corpus Oral Tipus Speechdat

— Definició i disseny del contingut del corpus.

— Disseny del material fonètic: frases i paraules.

— Reclutament d'informants.

— Enregistrament per via telefònica.

— Processament del material enregistrat, transcripció i etiquetament.

— Preparació del format final del corpus en CD-ROM.

— A partir d'un corpus textual cedit pel grup DCC de l'IEC, s'ha dut a terme una anàlisi de freqüència d'aparició d'allòfons més precisa que la utilitzada en l'objectiu segon i que es podrà fer servir en futures extensions del corpus.

Projecte Corpus d'Extracció d'Unitats Fonètiques

A partir de l'anàlisi del corpus ja existent, tant des del punt de vista fonètic com des del de qualitat de la parla produïda pel conversor text-parla, s'ha dissenyat i s'ha enregistrat un nou corpus més acurat.

Projecte Eines per a la Conversió de Text a Parla

— Ampliació i millora de:

1. Transcriptor fonètic i diccionari fonètic d'excepcions.

2. Preprocessador lingüístic.

3. Models prosòdics: durades.

— Adaptació del sistema de conversió text-parla a Windows i a línia telefònica..

— Integració a la pàgina web <http://gps-tsc.upc.es/reu/demos>.

— Creació d'una eina d'edició per a estudis prosòdics.

Projecte Eines per al Reconeixement de la Parla

1. Construcció de models de fonemes per a aplicacions de vocabulari flexible.

2. Començament del desenvolupament de models per a semifonemes discriminatius.

3. Ampliació i millora del programari de reconeixement Ramsés.

Projecte Prototip d'Accés Oral

Muntatge d'un sistema interactiu de consulta de notes per via telefònica que

usa tant el reconeixement de la parla com la conversió text-parla i que es pot consultar a la pàgina web. La informació es pot canviar sobre la marxa (vocabulari flexible), ja que usa models de fonemes i fa transcripció fonètica de les noves entrades.

LATRAL (Lingüística Aplicada. Tractament del Llenguatge)

Projecte Analitzador Sintàctic Superficial

L'IULA ha adquirit, amb fons propis, la llicència de *Constraint Grammar*, sobre la qual es desenvolupa l'analitzador. Dues persones (doctorands) s'han format en el mecanisme. S'han redactat les regles per al sintagma nominal.

Hi ha hagut coordinació en el desenvolupament d'aquest projecte i el de les OL de l'IEC de conversió del diccionari DIEC en el diccionari computacional.

Projecte Desambiguador Morfològic (*Constraint Grammar*)

Desenvolupament de part de les regles de desambiguació.

Projecte Lloc Integrat del Llexicògraf

Primera versió parcial del disseny, corresponent a la primera fase del treball lexicogràfic (disseny i maquetació del diccionari): acabada a finals del mes de març de 1999.

Projecte Eines per al Reconeixement d'Unitats

Publicació de *Sistemes d'extracció automàtica de (candidats a) termes: Estat de la qüestió*, de R. Estopà, J. Vivaldi i M. T. Cabré.

Desenvolupament d'una primera versió d'un detector automàtic de neologia.

Hi ha dues tesis en marxa: l'una, d'orientació lingüística, i l'altra, d'informàtica sobre extracció de terminologia.

SFI-UAB Seminari de Filologia i Informàtica

Projecte 3313-2 Corpus Prosòdic: Selecció dels Locutors i Enregistrament

Els objectius assolits són descrits a l'informe corresponent a la tasca: 3133-2 *Corpus prosòdic: Característiques gene-*

rals, selecció dels locutors i enregistrament.

Projecte 3313-3 Corpus Prosòdic: Anotació Prosòdica del Corpus

Els objectius assolits són descrits a l'informe corresponent a la tasca: 3313-3 *Corpus prosòdic: Anotació prosòdica del corpus: pauses i inflexions del fonamental.*

Projecte 3402 Eines de Conversió de Text a Parla

El grup SFI-UAB ha participat en les tasques corresponents al disseny d'un corpus de difonemes i a la millora del transcriptor fonètic desenvolupat per la UPC.

Projecte 3501 Corpus de Diàleg

Projecte 3504 Lloc integrat de treball lexicogràfic.

Laboratoris

Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè

Director: Antoni M. Correig i Blanchar

El Laboratori d'Estudis Geofísics Eduard Fontserè (LEGEF) va ésser constituït l'any 1982 i és format per investigadors de diferents institucions amb la finalitat comuna de treballar en estudis en el camp de les ciències de la Terra i divulgar-los. Actualment, aquest laboratori centra la seva activitat en l'estudi de la sismicitat i l'estructura interna (litosfera) de Catalunya a partir de les dades de les estacions que gestiona o bé fent servir la informació proporcionada per unes altres institucions que treballen en el mateix camp.

Com a font pròpia d'informació, les estacions sísmiques que subministren dades de manera directa al LEGEF estan instal·lades a dues zones ben diferenciades: la Catalunya meridional, amb les estacions de Vandellòs (VAN), del monestir de Poblet (POB) i, ocasionalment, de l'Observatori de l'Ebre (EBR), i el Pirineu, on hi ha instal·lada l'estació de banda ampla del Túnel del Cadí (CAD). Els estudis que hom porta a terme d'acord amb aquestes fonts d'informació es poden agrupar en dues parts:

a) Estudis de sismicitat local i de detectabilitat de les dues zones abans esmentades, amb l'emmagatzematge

d'informació dins d'una base de dades en format CD-ROM per a facilitar-ne l'accés posterior. Aquests treballs queden reflectits als informes o reports interns que anualment, semestralment o quadrimestralment duu a terme el Laboratori.

b) Mitjançant l'anàlisi de les dades disponibles, es fan estudis dirigits a determinar amb més precisió la localització d'esdeveniments sísmics i la resposta del terreny, temes necessaris per a treballs posteriors de perillositat sísmica, tant pel que fa a neotectònica i enginyeria civil (disseny d'estructures sísmiques) com a risc sísmic. Per tal de portar-ho a terme, es treballa a partir de les línies iniciades ja fa temps, tal com es reflecteixen en resums d'anys anteriors. Aquestes línies són les següents:

- Tractament digital de senyals.
- Atenuació d'ones sísmiques.
- Estudi de ressonàncies locals.
- Cinemàtica de la propagació d'ones internes.
- Caracterització de la font sísmica.
- Caracterització del soroll de fons dels punts de registre.

A aquestes tasques cal afegir dues línies d'investigació encetades més recentment, que són la determinació d'estructures mitjançant les funcions de transferència i de recepció, i la ressonància, la localització i la propagació caòtica.

Des del punt de vista tècnic, i relacionat amb l'apartat d'obtenció de dades, el LEGEF duu a terme, de manera contínua, optimitzacions dels sistemes d'adquisició que gestiona. En aquest sentit, s'ha actualitzat el sistema de comunicacions via telèfon amb les estacions de camp, canviant l'accés telefònic convencional a l'estació del Túnel del Cadí per sistemes de comunicació digital via GSM, propietat de l'IEC. Aquesta millora dóna una autonomia d'accés al sistema, alhora que optimitza la transferència d'informació millorant la qualitat i la velocitat d'accés a l'estació. Tot això sense la necessitat de modificar els protocols d'operació amb suport TCP/IP Slip (*serial line internet protocol*).

La projecció de futur d'aquest tipus de protocol ha fet plantejar la implementació de sistemes semblants a les altres estacions situades a la Catalunya meridional. Dins dels projectes que s'han de realitzar durant el curs 1999-2000, hi ha considerada aquesta implementació a les estacions sísmiques de Poblet i Vandellòs i l'actualització del servidor remot de l'estació del Túnel del Cadí. Aquest fet, juntament amb el projecte propi de les centrals nuclears d'As-

có i Vandellòs II (propietàries de les estacions) d'actualització de la instrumentació sísmica, permetrà una unificació de formats de registre i emmagatzematge, totalment compatibles amb els emprats a la gran majoria d'institucions del món dins l'àmbit de les ciències de la Terra. En previsió de la necessitat de manipular grans volums de dades, el LEGEF ha iniciat ja el treball de definició i gestió d'una base de dades sísmiques on s'englobi el màxim possible d'informació relacionada i que en permeti la consulta i el subministrament en temps quasi real. D'aquesta manera el LEGEF, per mitjà de l'IEC, estarà en disposició de subministrar informació de manera àgil i completa. Aquest treball es duu a terme amb l'ajut de l'ORFEUS (Observatories and Research Facilities for European Seismology) del Reial Observatori Meteorològic Holandès.

D'altra banda, i a causa del bon funcionament de l'estació del Túnel del Cadí, aquesta ha estat inclosa a la Federació Europea d'Estacions Sísmiques de Banda Ampla (gestionada per l'ORFEUS), amb les quals es duu a terme el control de sismicitat de l'àrea euromediterrània i que complementa la de la Federació Internacional d'Estacions Sísmiques Digitals del Data Management Center que gestiona el consorci nord-americà IRIS (Incorporated Research Institutions for Seismology). La fitxa de l'estació del Túnel del Cadí es pot trobar

a l'adreça de correu electrònic següent:
<http://orfeus.knmi.nl/working.groups/wgl/station.book/CAD/CAD.html>.

La tasca investigadora del LEGEF durant els ja més de quinze anys de vida ha estat reconeguda pel Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya, que l'ha inclòs al llibre *Recerca a Catalunya*, editat per aquest institució. També cal esmentar que, des del mes de gener de 1999, el director del LEGEF, senyor Antoni M. Correig i Blanchar, és el coordinador de la Xarxa Temàtica de Sismologia i Enginyeria Sísmica, en substitució del senyor Antoni Roca Adrover, del Servei Geològic de Catalunya.

A continuació es presenta la relació d'activitats efectuades durant el curs 1998-1999.

Projectes

— «Control de la sismicitat a la zona del Baix Ebre». Investigador principal: Josep Vila Codina.

— «Estudis sísmics al Pirineu oriental». Investigador principal: Josep Vila Codina.

— «Laboratori de sismologia de la Cerdanya: estació sísmica de banda ampla del Túnel del Cadí». Investigador principal: Josep Vila Codina.

Articles nacionals i internacionals

JULIÀ, J.; VILA, J.; MACIÀ, R. «The receiver structure beneath the Ebro basin, Iberian peninsula». *Bulletin of the*

Seismological Society of America, vol. 88, núm. 6 (1998), p. 1538-1547.

ORTIZ, R.; GARCÍA, A.; APARICIO, A.; BLANCO, I.; FELPETO, A.; REY, R. del; VILLEGAS, M. T.; IBÁÑEZ, J.; MORALES, J.; DEL PEZZO, E.; OLMEDILLAS, M.; ASTIZ, M.; VILA, J.; RAMOS, M.; VIRAMONTE, J. G.; RISSO, C.; CASELLI, A. «Monitoring the volcanic activity of Deception Island, South Shetland Islands, Antarctica (1986-1995)». A: *The Antarctic region: Geological evolution and processes*, 1997, p. 1071-1076.

URQUIZÚ, M.; CORREIG, A. M. «Analysis of seismic dynamical systems». *Journal of Seismology*, núm. 2 (1998), p. 159-171.

VILA, J. «The broadband seismic station CAD (Túnel del Cadí, Eastern Pyrenees): Site characteristics and background noise». *Bulletin of the Seismological Society of America*, vol. 88, núm. 1 (1998), p. 297-303.

Proceedings (comunicacions publicades)

CORREIG, A. M.; URQUIZÚ, M. «New evidences of earthquake occurrence as a self-organized critically process». A: *Proceedings of the IV Meeting of the Environmental and Engineering Geophysical Society, European Section (Barcelona, Spain, September 14-17, 1998)*, 1998, p. 629-631.

JULIÀ, J.; VILA, J.; MACIÀ, R. «Teleseismic P-wave constraints for local structure

beneath La Cerdanya (Eastern Pyrenees)». *Proceedings of the XXVI General Assembly of the European Seismological Commission (Tel Aviv, Israel, August 23-28, 1998)*, 1998, p. 58-62.

Reports interns de l'Institut d'Estudis Catalans

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «Informe de funcionamiento nº 26 de la estación sísmica de la Central Nuclear Vandellòs II. Período: enero 1998 - junio 1998». Report LEGEF, núm. 98-8 (1998).

VILA, Josep. «Selected teleseismic data from the broadband seismic station CAD (Túnel del Cadí [CAD-BB]). Period of time: May 1, 1998 - August 31, 1998». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 98-9 (1998).

— «Informe sobre la verificación de funcionamiento de los equipos de registro sísmico IDS-3602A Terra-Technology en aspectos relacionados con el efecto del año 2000». Report LEGEF, núm. 98-10 (1998).

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «Informe de funcionamiento nº 26 de la estación sísmica de la Central Nuclear Vandellòs II. Período: julio 1998 - diciembre 1998». Report LEGEF, núm. 99-1 (1999).

VILA, Josep. «Informe del funcionamiento de l'estació sísmica del mones-

tir de Poblet. Període: gener 1999 - desembre 1999». Report LEGEF, núm. 99-2 (1999).

— «Registres sísmics de les estacions sísmiques de Poblet, Vandellòs i Ebre (instrumentació IDS-3602A)». Recopilació en suport òptic CD-ROM del període corresponent a l'any 1998. Report LEGEF, núm. 99-3 (1999).

— «Informe del funcionament de l'estació sísmica de banda ampla del Túnel del Cadí (CAD-BB). Període: gener 1998 - desembre 1998». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 99-5 (1999).

— «Selected teleseismic data from the broadband seismic station CAD (Túnel del Cadí [CAD-BB]). Period of time: September 1, 1998 - December 31, 1998». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període corresponent. Report LEGEF, núm. 99-6 (1998).

VILA, Josep; CORREIG, Antoni M. «Informe recopilatorio de los eventos sísmicos mencionados en los informes de funcionamiento y comparación de la estación sísmica de Vandellòs con la del Observatorio del Ebro. Período: 1 de abril de 1994 - 31 de diciembre de 1998». Report LEGEF, núm. 99-7 (1998).

VILA, Josep. «Selected teleseismic data from the broadband seismic station CAD (Túnel del Cadí [CAD-BB]). Pe-

riod of time: January 1, 1999 - May 31, 1998». Recopilació de dades en suport òptic CD-ROM del període de corresponent. Report LEGEF, núm. 99-8 (1999).

**Comunicacions presentades
a congressos***

- CORREIG, A. M.; URQUIZÚ, M. «New evidences of earthquake occurrence as a self-organized critically process». Meeting of the Environmental and Engineering Geophysical Society, European Section. Barcelona, 14-17 de setembre de 1998. [O, 1998]
- «Dinámica de las series temporales de microseísmos». Jornades científiques «100 años de observaciones sismológicas en San Fernando: 1898-1998». San Fernando (Cadis), 17-18 de setembre de 1998. [O, 1998]
- «Microseisms: a natural chaotic time series». XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998. [O, 1998]
- CORREIG, A. M.; URQUIZÚ, M.; VILA, J.; MANRUBIA, S. C. «Aftershock series of events February 18, 1996. An interpretation in terms of self-organized criticality». XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998. [O, 1998]

JULIÀ, J.; VILA, J.; MACIÀ, R. «Teleseismic P-wave constraints for local structure beneath La Cerdanya (Eastern Pyrenees)». XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998. [P, 1998]

**Estades de col·laboradors del LEGEF
l'estranger o a cursos internacionals
Espanya**

Jordi Julià. Del 15 de setembre al 15 d'octubre de 1998 al Departament de Ciències de la Terra i de l'Atmosfera de la Universitat de Saint Louis, Saint Louis (Missouri), EUA.

Mercè Urquizú. Del 31 d'agost al 21 de setembre de 1998 al Centre Internacional de Física Teòrica (UNESCO), Trieste (Itàlia), per assistir al curs Dynamics Systems.

Mercè Urquizú. Del 21 al 29 de juliol de 1998 a la Universitat Internacional Menéndez y Pelayo d'El Escorial, Madrid.

**Participació de col·laboradors
del LEGEF en congressos
o assemblees nacionals**

Antoni M. Correig. Ponent a les jornades científiques «100 años de observaciones sismológicas en San Fernando: 1898-1998». San Fernando (Cadis), 17-18 de setembre de 1998.

* O = oral; P = pòster.

Josep Vila. Assistent a les V Trobades de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica. Roquetes (Baix Ebre), 11-13 de desembre de 1998.

***Participació de col·laboradors
del LEGEF en congressos
o assemblees internacionals***

Antoni M. Correig. Ponent a la XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998.

Antoni M. Correig. Ponent al IV Meeting of the Environmental and Engi-

neering Geophysical Society, European Section. Barcelona, 14-17 de setembre de 1998.

Jordi Julià. Ponent a la XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998.

Ramon Macià. Ponent a la XXVI General Assembly of the European Seismological Commission. Tel-Aviv (Israel), 23-28 d'agost de 1998.

Josep Vila. Assistent al XXIV General Assembly of the European Geophysical Society. L'Haia (Holanda), 18-23 d'abril de 1999.

Altres programes de treball

Reports de la recerca a Catalunya

El programa *Reports de la recerca a Catalunya* consisteix en l'elaboració d'estudis sectorials sobre l'estat de la recerca a Catalunya, amb relació a la comunitat científica internacional, a base d'una sèrie d'informes periòdics sobre cada una de les àrees en què es pot dividir l'activitat científica. El projecte, que s'inicià el desembre de 1995, divideix els treballs en l'elaboració d'informes en vint-i-cinc àrees temàtiques fonamentades en els àmbits i els subàmbits de la CIRIT. Cada informe proporciona informació global sobre els objectius generals de la recerca, l'evolució i les tendències, la situació actual i una anàlisi prospectiva. Inclou també dades sobre finançament i, en alguns casos, índexs de productivitat del sistema de recerca català. El projecte es realitza amb el suport i la col·laboració de la CIRIT.

Els informes són confiats a una persona de prestigi que actua com a director i que compta amb un grup de col·laboradors, experts tots en l'àrea. Durant el curs 1998-1999 s'han presentat públicament els informes següents:

— *Geografia i demografia*. Coordinadors: Enric Lluch i Abel Albet.

Col·laboradors: Jordi Martí, Hermínia Pujol, Anna Ribas i Vicenç M. Rosselló.

— *Biologia d'organismes i sistemes*. Coordinador: Xavier Bellés. Col·laboradors: Marina Blas, Joaquim Gosálbez, Xavier Llimona, Enric Macpherson, Joan Maluquer i Jaume Terradas.

— *Pedagogia*. Coordinador: Josep González-Agàpito. Col·laboradors: Pilar Benejam, Antoni A. Colom, Joan Mateo, Joaquim Pèlach i Jaume Sarramona.

— *Enginyeria industrial*. Coordinadors: Gabriel Ferraté i Jaume Pagès. Col·laboradors: Joaquim Casal, Josep Coll, Joan Esteve, Albert Mitjà i Josep Anton Planell.

És previst que durant el quart trimestre de 1999 es presentin públicament els informes que falten, que són els següents: *Arquitectura i urbanística; Art; Dret; Enginyeries agronòmiques, de forest i alimentàries; Enginyeria civil i enginyeria de la construcció; Filologies i literatures antigues; Literatura catalana; Filologia catalana; Filosofia; Psicologia; Química i Veterinària*. Posteriorment es publicaran tots els reports junts i s'iniciarà la segona fase, que comportarà l'elaboració dels reports del període 1995-2000.

Jornades científiques

Secció de Ciències i Tecnologia

La urbanística moderna. La construcció d'una disciplina. L'experiència catalana vs. l'experiència internacional. 15 i 16 d'octubre de 1998. Coordinadors: Manuel Ribas i Piera, Enric Lluch i Martín, Ricard Pié i Ninot, Robert Vergés i Fernández i Oriol Nello i Colom.

En les Jornades hom va voler discutir la importància i l'impacte dels desenvolupaments de la urbanística i de l'ordenació del territori a Catalunya i a l'estranger, i aprofundir l'estudi de les relacions i les influències mútues que presenten, en tres camps diversos: en primer lloc, els plans i projectes inicials de modernització de la ciutat industrial i les formulacions modernes de l'urbanisme de principis de segle; en segon lloc, el renaixement de l'interès per l'ordenació del territori i les preocupacions ambientals, i, finalment, l'impacte català en el debat internacional sobre la construcció i la reconstrucció de la ciutat contemporània.

El programa de les Jornades fou el següent:

Sessió I: «Una interpretació comprensiva de l'evolució del pensament urbanístic i territorial a Catalunya». Conferenciant: Ricard Pié i Ninot, arquitecte, de la Universitat Politècnica de Catalunya, i Manuel Ribas i Piera, arquitecte i membre de l'IEC.

Sessió II: «L'impacte en el naixement de la disciplina». Conferenciant: Christiane Collins-Crasemann, historiadora de la urbanística, i Giorgio Piccinato, arquitecte, de la Universitat Roma 3.

Sessió III: «El sorgiment del debat ambiental». Conferenciant: John Celecia, biòleg, de la Divisió de Ciències Ecològiques de la UNESCO.

Sessió IV: «Construcció i reconstrucció de la ciutat contemporània». Conferenciant: Eduardo Leira, arquitecte, i David Mangin, arquitecte, de l'Escola d'Arquitectura de Versalles.

Secció Filològica

Simposi Pompeu Fabra. 26 i 27 de novembre de 1998. Coordinador: Joan A. Argenter, president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

En aquestes Jornades es va analitzar objectivament l'obra de Pompeu Fabra atenent el context històric, les disciplines lingüístiques i el desenvolupament posterior de la planificació lingüística, en el seu doble vessant teòric i aplicat, i també les experiències contemporànies d'unes altres comunitats lingüístiques. També s'hi va avaluar l'obra de Fabra en el seu context local i internacional amb relació a uns objectius lingüístics i polítics determinats, i es va reflexionar sobre la vigència de la codifi-

cació fabriana i sobre la funció actual i la projecció de futur de la institució acadèmica. Les Jornades també van representar un homenatge de reconeixença a qui de llavors ençà ha rebut el tractament de *Mestre*.

El programa de les Jornades fou el següent:

Sessió I.

— «L'aportació de Pompeu Fabra a la fonètica històrica catalana», a càrrec de Joseph Gulsoy, de la Universitat de Toronto (Canadà).

— «Fabra, entre la contestació i la institucionalització», a càrrec de Josep Murgades, de la Universitat de Barcelona.

— «Fabra i les illes Balears», a càrrec de Joan Miralles, de la Universitat de les Illes Balears.

— «Fabra i el País Valencià», a càrrec d'Antoni Ferrando, de la Universitat de València.

Sessió II.

— «Sentit de la codificació fabriana entre els escriptors», a càrrec de Carles Miralles, de la Universitat de Barcelona.

— «L'obra de Fabra: entre la teoria i les experiències concretes de codificació lingüística». Coordinador: Lluís B. Polanco, de la Universitat de València. Ponents: Jean-Claude Boulanger, de la Universitat Laval (Quebec); Anthony E. Crowley, de la Universitat de Manchester (Regne Unit); Xavier Lamuela,

de la Universitat de Tolosa lo Miralh (Occitània), i Paul Videsott, de la Universitat d'Innsbruck (Àustria).

— «Passat, present i futur de les codificacions lingüístiques; les persones i les institucions». Coordinador: Joan A. Argenter, de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ponents: Moshe Nahir, de la Universitat de Manitoba (Canadà); Henrike Knörr, d'Euskaltzaindia (País Basc), i Kas Deprez, de la Universitat d'Anvers (Bèlgica).

— Imatges de Pompeu Fabra.

— «Presentació de l'edició facsimil de la *Miscel·lània Fabra*», a càrrec d'Antoni M. Badia, de la Universitat de Barcelona.

Secció de Filosofia i Ciències Socials

Els límits de l'esport: el doping del dopatge. 17 i 18 de juny. Coordinador: Miquel de Moragas i Spà.

Les Jornades varen fer una anàlisi des de la pluridisciplinarietat del concepte ètic de dopatge en si mateix i influenciat per les característiques de la societat actual.

El programa de les Jornades fou el següent:

— Conferència inaugural: «El dopatge i l'esport en la societat actual», a càrrec d'Otto Schantz, de la Universitat Marc Bloch d'Estrasburg (França).

Sessió I. «Què significa dopar-se? Aspectes mèdics i normatius del dopatge».

— «Polítiques d'antidopatge. Les noves línies d'actuació després de la reunió de Lausana sobre dopatge», a càrrec de Barrie Houlihan, de la Universitat de Loughborough (Regne Unit).

— «L'eficàcia dels controls antidopatge», a càrrec de Jordi Segura, membre de la Comissió Mèdica del Comitè Olímpic Internacional.

— «Els límits de la medicina esportiva», a càrrec d'Esteban Gorostiaga, membre de la Comissió Mèdica del Comitè Olímpic Espanyol.

— «La nova llei de l'esport a Catalunya i el dopatge», a càrrec de Josep Anton Gutiérrez, responsable de la medicina de l'esport a la Direcció General d'Esports de la Generalitat de Catalunya.

— «El calendari esportiu. L'esforç de l'alta competició i la resistència del cos humà», a càrrec de Guillermo Pérez, sotsdirector del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat.

Sessió II. «Aspectes sociològics i humanístics».

— «L'ètica i el dopatge», a càrrec de Jim Parry, de la Universitat de Leeds (Regne Unit).

— «L'atleta i la pressió de l'alta competició», a càrrec de Jaume Cruz, catedràtic de Psicologia de l'Esport de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «Esport mediàtic i espectacle: què ens en queda, de l'esport?», a càrrec de Miquel de Moragas, director del Centre d'Estudis Olímpics i de l'Esport de la Universitat Autònoma de Barcelona.

— «La colonització econòmica de l'esport. La pèrdua d'autonomia i el dopatge», a càrrec de Klaus Heinemann, de la Universitat d'Hamburg (Alemanya).

— «Les organitzacions europees davant el control antidopatge, a càrrec de Jaume Andreu, cap de la Unitat d'Esports de la Direcció General X de la Comissió Europea.

Sessió III. «Els esportistes i el dopatge».

— «Quan es pot castigar un atleta per dopatge?», a càrrec de Lauri Tarasti, membre de la Comissió d'Esport i Dret del Comitè Olímpic Internacional.

— Taula rodona d'esportistes.

Publicacions

Monografies

- ANGLÈS CERVELLÓ, Misericòrdia. *El pensament de F. Xavier Llorens i Barba i la filosofia escocesa*. Barcelona, 1998. 351 p. (Treballs de la Secció de Filosofia i Ciències Socials; 25)
- ARGENTER, Joan A. [ed.]. *Language, brain and verbal behavior. Neurobiological aspects of linguistic capacities and language processing*. Barcelona, 1999. 113 p. (Sèrie Jornades Científiques; 1)
- ASENSI I BOTET, Francesc. *Lluís Alcanyís: Poeta, metge, mestre i víctima*. Barcelona, 1998. 27 p. [Discurs de recepció de Francesc Asensi i Botet com a membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques, llegit el dia 21 de desembre de 1998]
- BALCELLS, Albert. *Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 1998. 15 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Albert Balcells el dia 15 de desembre de 1997]
- BARBERÀ, Claudi. *Lèxic de les plagues i malalties dels conreus de Catalunya*. Barcelona, 1998. 117 p. [Amb la col·laboració del TERMCAT]
- BARRAL I ALTET, Xavier. *Josep Pijoan: Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art*. Barcelona, 1999. 45 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Xavier Barral i Altet el dia 24 de febrer de 1997]
- BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans. Primera compilació general*. Barcelona, 1998. 2 v. 1.101 p. (ORCA; volum extraordinari) [Informatització i revisió: Xavier Font i Castell i Xavier Pons i Fernández]
- BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de [cur.]; FONT I CASTELL, Xavier [cur.]; PONS I FERNÁNDEZ, Xavier [cur.]; VIGO I BONADA, Josep [cur.]. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans. Mapes del núm. 1520 al 1815*. Vol. 8. Barcelona, 1998.
- BOSCH I DANIEL, Maria. *Biologia de la reproducció de la tribu Delphinieae a la Mediterrània occidental*. Barcelona, 1999. 375 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 120)
- CASASSAS, Oriol. *Miquel A. Fargas i els nous horitzons*. Barcelona, 1999. 35 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Oriol Casassas el dia 14 de desembre de 1998]
- CENTRE DE RECERCA MATEMÀTICA. *Conferències 1998*. Barcelona, 1998. 54 p.
- *Memòria d'activitats 1998*. Barcelona, 1998. 28 p.
- *Record of activities 1998*. Barcelona, 1998. 28 p.

- CORTADA I COLOMER, Lluís. *Estructures territorials, urbanisme i arquitectura poliòrcètica a la Catalunya preindustrial*. Barcelona, 1998. 2 v. 891 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 119)
- CRUSAFONT I SABATER, Miquel. *Pesals monetaris de la Corona catalanoaragonesa*. Barcelona, 1999. 280 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 4)
- DURAN, Eulàlia [dir.]. *Repertori de manuscrits catalans (1474-1620)*. Vol. I: *Barcelona: Arxiu Històric i Biblioteca de Catalunya*. Barcelona, 1998. 391 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 50)
- DURFORT, Mercè [cur.]. *Ciència i cultura al lllindar del segle XXI*. Barcelona, 1999. 185 p.
- EGOZCUE, Josep [cur.]; SHENFIELD, Françoise [cur.]. *Responses to human cloning*. Barcelona, 1999. 138 p. (Sèrie Jornades Científiques; 5)
- Einstein en català. Els tres cèlebres articles de 1905 publicats amb motiu del 75è aniversari de la seva visita a Barcelona*. Barcelona, 1998. 77 p. [Traducció d'Olivier Strunck i Xavier Roqué Rodríguez]
- El TGV i les ciutats mitjanes catalanes*. Barcelona, 1998. 104 p. + 7 desplegable. (Quaderns de la SCOT; 8)
- FONTBONA, Francesc. *Repertori d'exposicions individuals d'art a Catalunya (fins a l'any 1938)*. Barcelona, 1999. 414 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 51) [Compilació a cura d'Antònia Montmany, Montserrat Navarro i Marta Tort]
- Guia de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica*. Barcelona, 1999. 138 p.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Institut d'Estudis Catalans, 1997-1998*. Barcelona, 1998. 32 p.
- *El Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 1998. 28 p.
 - *Estatutos*. Barcelona, 1998. 10 p.
 - *L'Institut d'Estudis Catalans*. 1a reimpr. de la 1a ed. Barcelona, 1999. 28 p.
 - *Llista de preus de títols disponibles (abril de 1999)*. Barcelona, 1999. 124 p.
 - *LXIX Cartell de premis i de borses d'estudi*. Barcelona, 1999. 19 p.
 - *Memòria: Curs 1997-1998*. Barcelona, 1999. 395 p.
 - *Premis de l'Institut d'Estudis Catalans. Sant Jordi 1999*. Barcelona, 1999. 32 p.
 - *Statutes*. Barcelona, 1998. 10 p.
 - *The Institut d'Estudis Catalans*. Barcelona, 1999. 23 p.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona, 1999. 15 p.

- *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, I: Fonètica*. 1a reimpr. de la 3a ed., rev. Barcelona, 1999. 24 p.
- *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana, II: Morfologia*. 1a reimpr. de la 4a ed., rev. Barcelona, 1999. 47 p.
- Mapa de vegetació de Catalunya 1:50.000. Esterris d'Àneu 1S1 (33-9)*. Barcelona, 1998. 89 p. + mapa de vegetació. [Coedició amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya]
- MAYER, Marc. *L'art de la falsificació: Falsae inscriptiones a l'epigrafia romana de Catalunya*. Barcelona, 1998. 25 p. [Discurs llegit en la sessió inaugural del curs 1998-1999]
- Miscel·lània Fabra. Recull de treballs de lingüística catalana i romànica dedicats a Pompeu Fabra*. Barcelona, 1998. 400 p. (Biblioteca Filològica; 37)
- PARÉS I ESPAÑOL, Eduard. *Vocabulari forestal*. 2a ed. Barcelona, 1998. 421 p. (Monografies de la Secció de Ciències; 5) [Amb equivalències en castellà, francès i anglès, i amb il·lustracions]
- PLANAS CUCHI, Eulàlia. *Incendis d'hidrocarburs. Efectes sobre equips de procés*. Barcelona, 1998. 206 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 118)
- PRAT DE LA RIBA, Enric. *Obra completa*. Vol. II: 1598-1905. Barcelona: coedició amb Edicions Proa, SA, 1998. [A cura d'Albert Balcells i Josep M. Ainaud de Lasarte]
- PUIG I FERRETÉ, Ignasi M. (†); GINER MOLINA, M. Assumpta. *Índex codicològic del Viatge literari de Jaume Villanueva*. Barcelona, 1998. 208 p. (Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica; 49)
- RABELLA I RIBAS, Joan Antoni. *Un matrimoni desavingut i un gat metzinat: Procés criminal barceloní del segle XIV*. Barcelona, 1998. 400 p. (Biblioteca Filològica; 36)
- RAFEL, JOAQUIM [dir.]. *Diccionari de freqüències, 2: Llengua literària*. Barcelona, 1998. XLVI + 1.367 p.
- *Diccionari de freqüències, 3: Dades globals*. Barcelona, 1998. CXXXI + 1.476 p. + CD-ROM de l'obra completa.
- Reports de la recerca a Catalunya: Biologia d'organismes i sistemes*. Barcelona, 1998. 54 p. [Report redactat per Xavier Bellés, amb la col·laboració de Marina Blas, Joaquim Gosálbez, Xavier Llimona, Enric Macpherson, Joan Maluquer i Jaume Terradas]
- Reports de la recerca a Catalunya: Enginyeria industrial*. Barcelona, 1999. 79 p. [Report elaborat per Gabriel Ferraté i Jaume Pagès, amb la col·laboració de Joaquim Casal, Josep Coll, Joan Esteve, Albert Mitjà i Josep Anton Planell]
- Reports de la recerca a Catalunya: Geografia i demografia*. Barcelona, 1998. 64 p. [Report elaborat per Enric Lluch i Martín i Abel Albet i Mas, amb la cooperació de

- Jordi Martín i Henneberg, Hermínia Pujol i Estragués, Anna Ribas i Palom i Vicenç M. Rosselló i Verger]
- Reports de la recerca a Catalunya: Pedagogia*. Barcelona, 1998. 40 p. [Report elaborat per Josep González-Agàpito. Coordinadors: Pilar Benejam, Antoni A. Colom, Joan Mateo, Joaquim Pèlach i Jaume Sarramona]
- Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (Barcelona, octubre de 1997)*. 1a reimpr. de la 1a ed. Barcelona, 1997. 252 p.
- Sessions de preparació per a l'Olimpíada Matemàtica (Barcelona, octubre de 1998)*. Barcelona, 1998. 360 p.
- SOLANILLA I DEMESTRE, Victòria. *Tèxtils precolombins de col·leccions públiques catalanes*. Barcelona, 1999. 273 p. (Corpus Antiquitatum Americanensium) [Amb la col·laboració de la Unió Acadèmica Internacional]
- SUBIRÀ I ROCAMORA, Manuel. *Pere Domingo: Semblança biogràfica*. Barcelona, 1998. 22 p. [Conferència pronunciada davant el Ple per Manuel Subirà i Rocamora el dia 17 de juny de 1996]
- VENY, JOAN; PONS I GRIERA, Lúdia. *Atlas del domini lingüístic català: Etnotextos del català oriental*. Barcelona, 1998. 526 p. + casset. (Biblioteca de Dialectologia i Sociolingüística; 5)
- VILLARONGA, Leandre. *Les dracmes ibèriques i llurs divisors*. Barcelona, 1998. 255 p. (Complements d'Acta Numismàtica; 3)
- XAMBÓ, Sebastià [ed.]; JOU, David [ed.]. *Physics and geometry*. Barcelona, 1999. 198 p. (Sèrie Jornades Científiques; 2)

Publicacions periòdiques

- Acta Numismàtica*, núm. 28 (1998).
- Anuari de la Societat Catalana d'Economia*, núm. 15 (1998).
- Anuari de la Societat Catalana de Filosofia*, núm. 9 (1998).
- Arxiu de Textos Catalans Antics*, núm. 17 (1998). [Coedició amb la Facultat de Teologia de Catalunya]
- Bulletí de la Institució Catalana d'Història Natural*, núm. 66 (1998).
- Bulletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 9 (1998).
- Bulletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*. vol. 13, núm. 1 (1998). [1a reimpr. de la 1a ed.]
- Bulletí de la Societat Catalana de Matemàtiques*, vol. 13, núm. 2 (1998).

Butlletí de la Societat Catalana de Matemàtiques, vol. 14, núm. 1 (1999).

Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia, núm. 4 (1997): *La musicologia a Catalunya, propostes de futur*.

Butlletí de la Societat Catalana de Pedagogia. Monogràfic, núm. 4 (1999).

Butlletí de les Societats Catalanes de Física, Química, Matemàtiques i Tecnologia, núm. XVIII (maig 1999): *La química al llindar del segle XXI*.

Dossiers Agraris, núm. 4 (1998): *La Catalunya agrària en l'horitzó del 2001. Ítaca. Quaderns Catalans d'Estudis Clàssics*, núm. 12-13 (1996-1997).

Lambard. Estudis d'Art Medieval, núm. x (1997-1998).

Llengua & Literatura, núm. 9 (1998).

Quaderns Agraris, núm. 23 (desembre 1998).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 6 (juny 1998).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 7 (desembre 1998).

Revista Catalana de Sociologia, núm. 8 (juny 1999).

Revista de Física, núm. 15 (2n semestre 1998): *Nobels. ciències pures i aplicades*.

Revista de Física, núm. 16 (1r semestre 1999): *L'efecte 2000?*

SCM/ Notícies, núm. 8 (octubre 1996). [1a reimpr. de la 1a ed.]

SCM/ Notícies, núm. 9 (desembre 1998).

SCM/ Notícies, núm. 10 (març 1999).

SCM/ Notícies, núm. 11 (juliol 1999).

Tecnologia i Ciència dels Aliments, any III, núm. 3 (gener 1999).

Treballs de Comunicació, núm. 9 (octubre 1998).

Treballs de Comunicació, núm. 10 (desembre 1998).

Treballs de Comunicació, núm. 11 (juny 1998).

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 48 (1998): *Dinàmica estructural de macromolècules*.

Treballs de la Societat Catalana de Biologia, núm. 49 (1999): *Patologia molecular*.

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 46 (juny 1998).

Treballs de la Societat Catalana de Geografia, núm. 47 (desembre 1998).

Obres vinculades a l'Institut d'Estudis Catalans

CLUSA, Joaquim [cur.]; NEL·LO, Oriol [cur.]. *Carreño i Piera. Lluís (1993-1996)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1998. 259 p. (Col·lecció Gent de la Casa Gran; 12) [Col·laboració de la Societat Catalana d'Ordenació del Territori]

- FERRER, Josep [cur.]; PUJADAS, Joan [cur.]. *Pompeu Fabra i Joan Coromines. La correspondència dels anys de l'exili. Estudi sobre l'ús del guionet en català. Llistes d'esmenes al «Diccionari General»*. Barcelona, 1998. 281 p. [Coedició amb la Fundació Pere Coromines]
- OBIOLS SALVAT, Josep. *Sis exercicis entre laboratoris ACCA d'anàlisi d'aliments*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. CIRIT, 1999. 192 p. [Exercicis organitzats per l'Associació Catalana de Ciències de l'Alimentació (ACCA)]
- RODOREDA, Mercè. *Un cafè i altres narracions*. Barcelona, 1999. 228 p. (Arxiu Mercè Rodoreda; 2) [A cura de Carme Arnau] [Publicat per la Fundació Mercè Rodoreda]

